Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

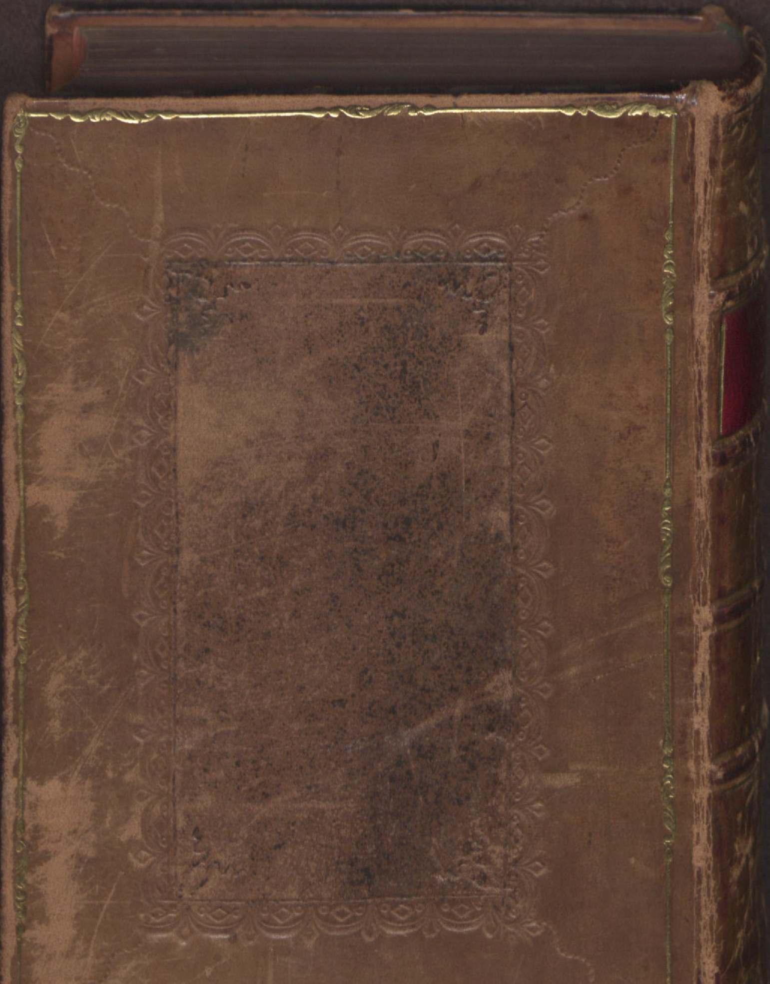

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

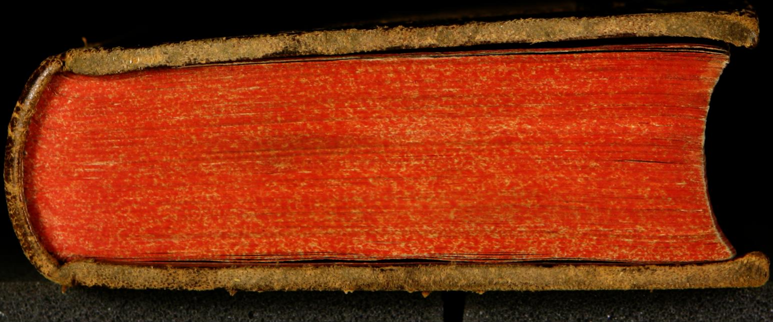

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

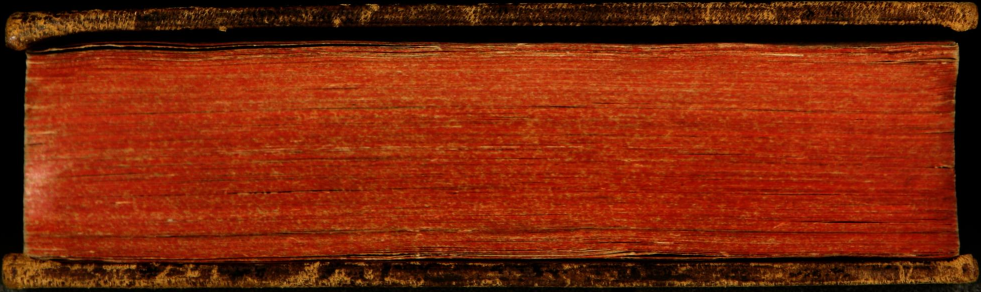

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

DA BOX

LN 270
ex. 6

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Bl. 9 ungl

1912. Nr. 1772.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thette ere thz Nøye testa=
menth paa dan=
ske ret effter la=
tinen vdsatthe.

M. D. XXIIII.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Friderici Münteri,
Hafniæ 1812.

Andreas Christofferi

Non venit ad [illegible] quicunque libenter [illegible]

Res in utraque non [illegible] [illegible]

[illegible]

A. C. natus in fionia.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

ge wil
christne
inthet w
ler gamb
nødtorff
skicke / t
aff there
thend re
the vti t
the skulle
the Euang

· Ther
nen skal a
oc fyre E
somme aff
nom in le
entiales / o
des) at fo
mente / men
gamble te
loug oc b
the samme
scriffne / S
vti er ther
ther oc hos
ther paa /
er wyst / a
som ther

Tilh
Biskop M
der 13de

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

THet wore wel
reet oc ſkelligt-
at thenne bog vden alle fore-
taale eller fremmede naffn vt-
ginge / at hun ſelffue ſit eyget
naffn oc foretaaler førde /
Men nw thend ſtund wed man-
ge wild ſomme vtlegninger oc foretaale / ære the
christne aff the hedene for dreffuede / at mand ſkødt
inthet wed / huad Euangelion / eller loug / nyet / el-
ler gamblet / teſtamente kaldes / nuforthi vtkreffuer
nødtorfftelighedẽ en beuiſning oc foretaale at be-
ſkicke / ther met the vforſtandige enfoldige mend /
aff theres gamble wane / bliffue reet ingførde paa
thend rette forſtand / oc bliffue vnderuiſde / huad
the vti thenne bog ſkul til vare tage / paa thet /
the ſkulle icke buddet eller lougen ſøge / ther ſom
the Euangelion oc guds forietter ſøge ſkulle.

Ther for er met thet første at wide / at wa-
nen ſkal aff legges / at aldene ære fyre Euangelia
oc fyre Euangeliſter / oc altyngeſt burtkaſtes / oc
ſomme aff thet ny teſtamentes bøger / delle then-
nom in legales / hiſtoriales / prophetales / oc ſapi-
entiales / oc formene ther met (ieg wed icke huorle-
des) at forenige oc forlige thet ny oc gamble teſta-
mente / men faſteligen at holde / thette lige ſzo / Thet
gamble teſtamente er en bog / huor vti er gudz
loug oc bud / ther hoſſ thend ſkickelighed / bode
the ſamme ſom holder oc icke holdet haffue / ſtander
ſcreffne / Szo er thet ny teſtamentte / en bog / huor
vti er thet guds Euangelion / oc gudz forietter /
ther oc hoſſ ſkickelighed / bode the ſamme ſom troe
ther paa / oc icke troo / ære beſcreffne / ſoo at mand
er wyſſ / at ther er men aldene it Euangelion / lige
ſom ther er en bog / thet ny teſtamenttes / Oc en
troo-

Tilhörer Sjællands Bispestoel ifölge
Biskop Münters Testamente, der un-
der 13de Decbr. 1811 er confirmeret.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

troo / oc en gud / som haffuer gyort forietterne.

Ther for Euangelion er it Greckes ourd / oc heder paa danske glat budskaff guode tydinge / eller glade oc ny tijdinge / ther aff mand sywnger siger oc er glad / lyge som Dauid thaa hand thend store kemmpe Goliat offuerwand / kom it glat bod skaff oc trøstelige ny thydinge ebland thet Jødeske folck / at theres gruesamme fiende wor slagen / oc thennom forløsde / til glede oc frijd stilled haffde / ther aff the swnge oc frijtte them oc wore glade / oc lige ßo er thette guds Euangelion oc ny testamentte / en guod tydinge oc glat bodskaff girodt vti ald werden formiddelst apostolene / aff en reet Dauid / thend som mod sønden / døden / oc dyeffuelen / stryder / oc offuerwondet haffuer / oc ther til met alle the / som wore vti sønden fangene oc plagede met døden / aff dieffuelen offuerweldigede wore / oc vthen theres forthienste forløsset / retferdiget leffuendes / oc salig giort haffuer oc ther med til fred stillet / oc gud igen hyem førdt / ther aff the syunge / tacke gud / loffue / oc ære glade euiglig / ßo frant the thetfast troo / oc bliffue bestandige vti troen.

Sodant bodskaff oc trøstelige tydinge eller Euangeliske oc guddommelige ny tijdinge / heder oc tit ny testamente / ther for / at lyge som it testamentte er / nar en mand skal døø / beskicker sijt gods effter syn død syne naffnkundige arffuinge at beskicke oc vtdele / lyge ßo haffuer Christus for sin død befalit oc beskicket / ßodant Euangelion effter syn død / vd at robe vti thend gandske werden / oc ther met alle the som troo / giffuet thennom til eyedom alt syt gods / thet er / sijt lijff / ther met hand døden offuerwondet haffuer / hans retferdighed / ther med hand haffuer giordt sønden til intet / oc hans salighed / ther med hand offuerwondet haffuer thend euige fordømmelse / Nw kunde

the arme

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

the arme mennifke / vti sønden / døden oc til helff-
uede forstødthe / inthet trøsteligere høre / end ßo-
dan dyre kerlige budskaff aff Christo / oc hans hi-
erte maa aff grunden lee / oc bliffue glad ther off-
uer / nar som hand troer at thet er sandningen.

Nw haffuer gud ßodan en troo at styrcke /
thette sijt Euangelion oc testamentte mangfoldelige
Roma.i vti thet gamble testamente / formiddelst propheter-
ne / loffuid / som Poueld siger til the Rhomerske
vti thet første capittel / ieg er vdualdt at predicke
thut guds Euangelion / huilket hand til foren loff-
uit haffde wed sijne propheter vti thend hellige
scrifft aff sijnd søn / som hannom boren ær aff Abra-
he slecht etce. Oc at wij ther nogre til drage / haff-
Gen.3. uer hand met thet første loffuet / ther hand siger til
wormen Genesios vti thet tridie capittel / ieg wil leg-
ge fiendeskab emellom teg oc quinden / emellom thyn
slecht oc hennens slecht / thend samme skal sønder
trede thit hoffuid oc thu skalt ligge vnder hendes
fodskammel / Christus er slecten aff thenne fødzsel
som dieffuelsens hoffuid / thet ær sønd / død / helff-
uede / oc ald hans krafft vndertredet haffuer / for
vden thenne slecht kand inthet mennifke vndkom-
me sønden / døden / eller helffuede.

Frambdeles Geneseos vti thet andet oc tyuge
capittel / loffuede hand thet Abraham / oc sagde /
vti thin slecht skulle alle slechte paa iorden worde
benediede / Christus er thend Abrahe slecht / Siger
Gal.3. sancte Pouel til the Gallater vti thet tridie capit-
tel / hand haffuer thend gandske werden welsignet /
formiddelst thet Euangelion / thi huor Christus
icke er / ther stonder end nw formaledielsen som fy-
eld offuer Adam oc hans børn / thaa hand haff-
de syndighed / at the alle sammens / wore skyldige
sønden / døden / oc helffuede / at ware theres egene
emod thend formaledielse / benediderer nw Euange-
lion thend gandske werden / ther med / at thet ro-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

her obenbarlige / huosom troer paa thende Abrahe slecht Christum / skal ware benedidet / thet er / wor synd / død / helffuede / ere løsde ther fran / oc retferdig leffuendig / oc salig bliffue euiglig met Christo / som Christus selffuer siger Joannis vti thet elluffte capittel. Huosom troer paa meg / hand skal aldrig mere dø. Johan. xi.

Framdeles / βo loffuede hand thet Dauid vti thet første Regum thet søtthende capitel / ther hand siger / ieg wil opuecke thyn slecht effter teg / thend skal bygge meg it huuss / oc ieg wil befeste hans rijge euiglige / ieg wil ware hans fader / oc hand skal ware myn søn etce. Thet er thet rijge Christi / ther aff thet Euangelion lyuder / it euigt rijge / it rijge aff liffued / aff saligheden / oc referdigheden / ther ing kommer vt aff fengsellet syndsens oc dødzsens / alle the som troo / Sodanes Euangelij fori etter are oc wel mere vti the andre propheter som Micheas vti thet fembte capittel / Oc thu Bethlehem thu est føge ebland the thusende Juda / vt aff teg skal meg komme en / som skal ware en hertug offuer mit folck Israel / Item Osee vti thet tretende capittel / ieg wil løse thennem fran dødzsens hand / aff døden wil ieg frelsse thennom. .i. Reg. xvij. Micheas. v. Osee. xiij.

Szo see wij nw / at icke mere er / end it Euangelion / lige som icke vden en Christus / effter thi / Euangelion icke andet er / eller ware kand / vthen it glat budskaff / en predicken aff Christo / guds oc Dauidis søn sand gud oc menniske / thend som for oss med syn død / oc opstandelse / alle menniskens synder / død oc helffuede offuerwondet hoffuer / the som troo paa hannom / ther vti so made at Euangelion / maa ware en stacked oc long tale / thend ene stacked / thend anden long / maa bescriffue / thend som bescriffuer longt / hand bescriffuer mange Christi gerninger oc ord / som the fyre Euangelister gøre / men thend er som bescriffuer stacket / Huad Euangelium er.

som

som inthet aff Christi gerninger / men stacked beuiser / huorledes hand formiddelst syn død / oc vpstandelse / synd / død / oc helffuede offuerwondet haffuer alle the som troo paa hannom / lige som sancte Peder oc sancte Poueld.

Ther for see nw ther paa / at thu icke gør aff Christo en Mosen / oc icke vt aff Euangelio / en loug eller lere bog / som her til skedt er / oc somme fore taale / oc sancti Jeronymi / lade thennom høre / ther fore / at Euangelion skaffuer icke endeligen wore gerninger / at wie ther med worde retferdige oc salige / men thet fordømmer sodanne gerninger / men thet beskaffer eneste troen til gud / at thend samme for oss / synd / død / oc helffuede / offuerwondet haffuer / oc ßo oss icke formiddelst wore gerninger / men formiddelst hans egne gerninger / død / oc pyne / retferdig / leffuendige / oc salig gør / at wij muge anamme til oss hans død oc offuerwindning lige som wij thet selffue haffde gyort.

Thet nw Christus vti Euangelio / ther til med sancte Peder oc sancte Pouel møgen loug oc lerdom giffue / oc vtlegge lougen / skal mand rengne lige alle ander gerninger oc welgerninger Christi / Oc lige ßo som hans gerninger oc skickelighed linde / Er end nw icke thet rette Euangelion at wijde / thi ther met wist thu end nw icke / at hand synden / døden oc helffuede / offuerwondet haffuer / oc ßo er thet end nw icke at wide Euangelium / nar thu ßodan lære oc budord wist / Men nar som røston kommer som siger / Christus er thin egen / med liffned / lerdommen gerning / død / opstandelse / oc ald huad hand er / haffuer / gør oc formaa.

Oc i ßo mode see oc wij / at hand icke tuinger / men wenligen locker / oc siger / Salige ere the fattige etce. Oc apostolene bruge thesse ourd / ieg formaner / ieg beder / at mand vti ßo mode seer /

at Euan-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

at Euangelium / er icke en loug bog / men ald enes te it glat budskaff / en predicken / aff Christi welgerninger oss bewysdt / oc til arff oc eyedom giffuid / om ßo at wij tro / Men nw Moses vti syne bøger / driffuer / twinger / trwer / slaar / oc straffer grusameligen / thi hand er lougens scriffuere / oc driffuere / oc aff kommer thet oc / at en som troer hannom er ingen loug giffuen / som sancte Pouel syger i thet første breff til Timotheum vti thet første capittel / Ther fore at hand er formiddelst troen / retferdig / leffuendig / oc salig / oc er hannom icke mere behoff / vden at hand ßodan en tro beuiser.

Forthi huor som troen er / kand hand icke holde seg / at hand beuiser seg ey / oc bryder heer vt / oc bekender oc lære ßodant euangelion for folcket / oc woger sijt lyff ther paa / oc alt thet hand leffuer oc gør / thet bestyrer hand til syn nestes nøtte oc gaffn / hannom at hielpe / icke aldene / at komme til ßodan naade / men oc met lyff / godz / oc ere / lige som hand seer at Christus haffuer giort hannom / oc følger ßo Christi exempel effter / thet mener oc Christus / thaa hand paa thet syste inthet andet bud gaff / vden kerlighed / ther paa mand skal bekende the / huosom ære hans rette discipule oc retteligen troo / thi huor som gerning oc kerlighed / icke vtbryder syg / ther er troen icke reet / ther fatter Euangelium end nw icke / oc Christus er icke ret bekent / See / rette teg nw ßo vti thet nye testamentes bøger / at thu west at lesse thennom / paa thenne made.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Huilke the retthe oc edelste BOger ere thet ny testamentes.

Aff thesse alle kandt thu nw reet dømme ebland alle bøger anamme vnderskedning/ huilke som ere the beste/ thi besønderligen er sancte Hansses euangelion oc sancte Pouels besønderligen til the Rhomere/ oc sancte Peders første breff thend rette kerne oc mal abland alle bøger/ huilken met rette skulle ware thend første oc huer christelig rodeligt ware/ at hãd thend samme met thet første oc aldermest leesde/ oc giorde seg thend menlig dageligen at lesse/ lige som thet dagelige brød/ thi vti thenne fynder thu icke mange gerninger/ oc Christi wonderlige gerninger bescreffne/ Men thu fynder gandske mesterligen vtforklaret oc vtlagt huorledes troen paa Christum/ offuerwinder synden/ døden/ oc helffuede/ oc giffuer lyffuet/ retferdighed oc salighed/ huilken er thet rette Euangelij ardt/ som thu haffuer hørdt.

Ther for/ skulle ieg haffue wanskelse for it aff thennom/ Christi gerning eller Christi predicken/ ßo wilde ieg helder myste hans gerning/ end hans predicken/ thi at gerningerne hulpe meg inthet/ men hans ourd the giffue liffued/ som hand selff syger/ thend stund nw sancte Hans gantske føyge/ aff Christi gerninger scriffuer/ men gantske møget scriffuer aff hans predicken/ thuert emod the andre tree Euãgelister/ møger aff hans gerninger/ oc føye saff hans ourd bescriffue/ ßo er sancte Hansses euangelion/ thet eneste slaw reth euangelij hoffued/ vnder the andre trenne langt fore at drage/ oc høgere opatheffue lige oc ßo sancte Pouels oc sancte Peders breffue langt offuer gaa the trij euangelia Matthei Marci oc Luce.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Summa/ sancte Hansses euangelion oc hans første breff / sancte Pouels breff / besønderligen thet til the Rhomere / Galatern / Ephesern / oc sancte Peders første breff / the ere the bøger som teg beuise, Christum / oc lere teg ald thet som teg nøtte oc saligt er at wide / om thet βo wore thu aldrig ingen anden bog eller lære soge eller hørde/ Ther for er sancte Jacobs breff/en reet stroe breff emod thennom / ther for at thet ingen Euangeliske art haffuer i seg/men ther er widere at tale om vti the andre foretaaler/ huilket føye betydet bede wij alle at tekeff oc rette huor forsommede er/ gud til loff oc ære som er benedied til euig tijd / Amen.

Foretaalen til leseren.

Alle christne lerere/oc lesere/ naade/ frijd oc hilsen aff gud/ wor fader/oc wor herre Jesu Christo/huo ske ere/oc loff/ tack for sin store naade/oc miskund som hand nw oc ald tijdt haffuer oss beuist/oc giort oss mectuge / at wndfange hans hellige Euangelium / oc euige ourd/wor aandelige spijs/ret paa wort eget maal/seluer at forstaa/oc lese til at besinde/oc forefinde/huorledes wij oc huert cristet menniske/kundne ret wijde/ oc forstaa guds willie/ oc wor egen salighed/effter som gud selffuer haffuer budet/kerlige til ladet / aff sin euige guodhed / menniskenmet hannom at bliffue salig vti Jesu Christi tilkommelige kallelse/oc vndfangelse/huosom met seg selffuer bar oss sit eget witnesbyrd/pant/testamente/som er sin hellige scrifft/wort lijff/wey/oc sandhed/ huilken som hannom oss beuiser/ oc nw haffuer giort oss werduge/at wij mo offuer see/ oc offuer lede/the tingeste som hannom oc hans fader ere behages

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ere behagelige / oc oſſ frelſelige Haffue wij ther fore
(ſom hand haffuer giffuet) anammet met wor ki-
eriſte forſtis / oc andre gode criſtnes hielp / thetee ny
Teſtamente ſom thet er vtſet aff thennom / at hiel
pe paa gongge / alle til nytte / thi thet haffuer len-
ge leget ſkiult / oc mange haffue faret wil for the
wiſte icke (ſom Chriſtus ſijger) ſcrefften huilken Johannis. vi
alle bør at wijde / aff guds bud / ſom ſancte Hans
ſcriffuer vti ſiette capittel / ther for er thet alle chri
ſteligt / oc rodeligt / at hielpe til thet ſom alle kom
mer til ſalighed / ßo at huor her er noget vti then
ne vtſettelſe / forſømpt / anthen for prenterens ſki-
uld / huilken icke forſtaar thendne tungge / eller for
tunge malſens wanſkelighed oc ßo wel for gant-
ſke føye hielp ther war hoſſ / Bede wij oc ßo for
alles nutteligheð / alle guode lerere / til at ſee / hielp
pe / rette / oc forbere / huor behoff giøres / anten paa
bogſtaffue / tødle / eller ourd / ere forglemde / at ſcriff
ue / oc til legge / gunſtelig at tage huer for ſeg / eff
ter thend forſtand / oc nade / ſom gud giffuer huer
ther ret troer / oc beder / om guds naade / oc guds
lerdom / huilken ſkal were hans aandelige ſpijs /
lyff / oc wey / wij met guds hielp vti wore bonner /
til gud met alle chriſtne / wille offuer ſee / aff wor
yderſte formwe at til legge / oc rette thet meſte wij
foo ſtunder til / oc wille giøre her effter en taffle
met ſo mange ſkicke / ſom wij kundne forſaffne /
beſynderlige at tegne ſom foreſchedet / oc foretaalen
ingholder / om the wbeuande ourd ſom icke huer
mand forſtaar effter ſcrifftens lydelſe / oc effter
ſin vdtyelſe / oc icke almendelige taale / ſom huer
mand forſtaar / ſom her nw effter følger.

Kiød vti ſcrfften mercker gierne legomlig be- Kiød.
gering / ſønd / oc andes wellþſt / ſom menniſkniſken
locker / oc ſtigger til at giøre ilde.

Blod oc kiød / til hobe / mercker gierne men- Blod oc Kiød
niſke / thet er legommelig forſtand / oc menniſke
lig klogheð / arth / oc for numſtigheð / at giøre noget
ſom gud til hører.

Korſſ vti ſcrifften mercker icke it tree / eller it Korſſ.

bellede / som almus folck tencker oc mange blinde
predicker siger / men alt thet som rører paa Jesu
Christi død / pine / nød / tuang / oc forstaes vti hans
ere fuld vpstandelse / oc tilkommelse / oc ald hans
gudelige fuldkommelse / macht / ere / priis / regerelse /
offuer alle ting til vdødelighed alle menniskes e-
uig liffachtighed.

Kircken vti screfften mercker icke thet huuss /
Kircke. som bigges her hoss oss aff stock / oc sten / eller an
dre tillig mannering / som wij seer vti thesse tem-
pler vpbygde her for oss / men thet rette Jesu Chri
sti samfund / vti en troo en aand / en gud / en doff /
met kierlighed / tilhobe bundne aff it hierte / oc en
siel / vti alle hellige menniske / oc wore rette christ
ne iemlige / oc brødre / met alle hellige engle / hoben
de vti gud / som her til føgt er it legomme / met man
ge lemmer / hues hoffuet er Christus / at bliffue / oc
at were / it leffuendes huuss / vti himmelin / icke aff
stock / eller sten / som forgengelige ere / men leffuen-
Hebre.ix. des / pellere / oc leffuendes stotter / met gud / til euig
tiid som sancte Pouel siger til the Hebreer.

Biscop.

Biscop vti screfften mercker icke thesse off-
uer høffdingge / som war Cayphas / eller Pylatus
hues lige som oc nw vti høge sede side / at dømme
offuer fatuge almw plage / platse / oc skatte / til ting /
oc til steffne / oc til domstol / for kry / oc orloff / føe
homend / ryttere / oc draffuantere / heste oc hunde /
skiøger / oc skalke / søbes vti sabel / oc mar / bere
gul / oc sølff / men thette naffn / lyder thend vpaa /
som gud haffuer kallet / for fattige menniske / døff-
ne / oc blynde / at predicke / oc lere / siit hellige euan-
gelium / met guod exempel / andelig frucht / gudelig
.i. Thimo. iij. gerningger / met stuor renliffuethed / kyushed / mild
Titum. .j hed / dannished dygdelighed / oc rundhed / oc yder-
mere som i mo lese vti sancte Pouels breff / til Ti-
motheum vti thet første breff / vti thet tredie capit
tel / oc til Titum vti thet første huor en biscop er
en beschickere / aff gud til at predicke euangelium oc
Prester. skicke andre som ere oc bequemme til thet samme /
vti lige leffnet / hulke som kallis oc Prester / oc Di
aconer

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

aconer/ til inthet andet en holle almwen wed macht vti Chrsti euangelio/ som er guds lestuendes ourd forthi kalles the icke prester som icke predicke men the tiene theres bug som sancte Pouel siger oc kalles the vti screfften Phariseer thet er vdhelligt folck/ besynderlige aff aff andre huilke met theris vt vortelige hellighed/ oc gudelighed (som the giøre oc som kallis muncke) met theris bønner/ bedrage fatigt enfoldigt folck/ met ald tryglerie/ som sancte Pouel siger til the Rhomerske oc beder at mand skal tage seg ware forsodanne vti thet siste capittel. Diaconer. Phariseer. Rho. xvj.

Offer.

Offer vti thet gamble testamente skede mangfoldelige/ for the som thiente vti lougen/ hølle henne legommelige/ forthi gaffue the oc legomlige gaffuer/ for huilke the hende timelige løn/ som end nw the giøre huilke som soledes offre thi euangelis folck vti thet nyt testamente holler en aandelig loug/ tienende for himmelske løn / the giffue effter thend aandelig loug/ it aandelig offer/ oc liffachtigt/ thet er theres eget legomme the offre gud in Christo berendes met hannom theres korss/ vti wersens dødelighed / oc himmelsens liffactelse / thet er vti it nyt leffnet vpstandelse som i lese vti sancte Pouels breff til the Rhomerske vti thet twolffte captel. Roma. xij.

Messen.

Messen er thenne for screffne kirckis sambquemme/ oc delactelse/ vti Jesu Christi død/ at the wed it bord ede en nadore som Christus met sine disciplet/ thet er til hobe anamme hans legomme vti hans hug kommelse/ at hand giorde thom deslafftige til himmeriges arff/ met seg oc hans blod/ huilket som the anamme at hand thet vtgaff til theris synds forladelse/ som sancte Pouil scriffuer til the Chorinter vti thet første breff vti thet thiende oc ølluffte capittel.

Fød øyge haand.

Fød/ øyge/ haand/ mercker gerne vti scrifften induortes begering/ huilken som lock er/ oc egger/ menniskens hug / oc willie / thet som befeller / oc løster legõmet/ i mot aande til synden/ oc vndskab.

Suer.

Suer mercker euangelium/ guds aand/ hans

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

taale/oc hans ourd/ſom i haffue vti ſancte Pouels
breff til the Ebreer oc til Epheſer.

Olye/oc ſmørelſe/betier vti ſcrefften at chriſt-
[Olye oc ſmø-relſe.] ne menniſke (ſom Chriſtus war) ſkulle ſtadfeſtes/
aff Jeſu Chriſti naade/oc thend helligaand/ſom e-
uangelium findes thennom til.

[Dod.] Dob mercker at ſynden er ſkyuld met Chriſti be-
graffuelſe/oc chriſtne menniſke ere met hannom it
nyt creature/ſom ſancte Poueld ſcreffuer til the Ro-
merſke oc til the Colloſſer.

[Adam.] Adam Mercker worr gamble leffnit/gernin-
ger wijs/ſeer/forer/oc ſtand/vti huilke wij haffue
leffuet hertil/wij hørde euangeliū/at wedes ther til
at leffue ther effter/vti en himmelſke omgengelſe/
ſom ſancte Pouel ſcriffuer til the Philipper.

[Skiold.] Skiøld/wogen/oc wern/mercker troo/hob/
oc aand/ſom wij her nw ſtride met/at diffuelen/
er offuer wnden oc ſynden/oc helffuede/oc døden at
inthet haffuer macht met oſſ/vden wij bliffue wan-
tro ſom ſancte Pouel til the Epheſer ſcriffuer.

[Faſte.] Faſte mercker at hungre/oc at torſte/effter
guds naade/oc retferdighed/oc holde ſeg aff vnd-
ſkab/oc ſynden/ſom ſancte Poueld ſcriffuer til the
Rhomerſke oc Chriſtus vti Mattheo.

[Rip oc ryſſ oc ſkoo.] Riep/oc ryſſ/oc ſkoo/mercker waractelſe/oc
ſtiurcke/at ſtride vti tolmodighed/mod modgang
effter euangelium/oc aanden/vti ourdet.

[Friſtermand.] Friſtermand mercker wanhob/oc diffuelen.

[Affguderie.] Affgøderie mercker wrang dorckelſe/til gud
oc falſke leffnet/oc tieneſte/vti mange vtuortes
ſeer/ſom er vti bellede/ſeduane/oc ſkick.

[Epiſtel.] Epiſtel mercker breff/predicken/oc lerdom.

[Tynge.] Tynge mercker at haffue alt guds lon/ald
[Propheter diſ-cipuler apoſt-ler.] mendelig/met ſin ieffn chriſten ſom behoff giøris/
thet haffue wij vti apoſtolernes gerninger.

Propheter/diſcipler/apoſtler/meſtere/hiører
mercker inthet andet vti ſcrefften end biſcop/oc
preſter ther er lere federne/eller kenne feder/oc pre-
dicke.

[Søffn.] Søffn/oc at ſoffue/vti ſcrefften mercker at aff
dø fra thette liff/oc til thet andet vti thend anden
werden vpſtaage.

Ild

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Ild vti screfften mercker en ny aand/vndfan
gen aff gud/Jesu Christi kierlighed/mercker thet oc Ild.
ßo vnder stundũ som wand giør/plaff/oc modgãg.

Helgen kalles alle mennis ke/døde/oc løffuen Helgen.
des som kalles cristne vt aff Jesu Christi samquem/
troo / hobourd / som the ere vti / mange ßodanne
stucke er vti screfften huilke off wore gantske nyt=
telige at wide/oc lere/nar gud wille giffue sin naa=
de til/at sende off guode predicke feder / the som kun
de kinde then hellige scrifft for thend fatige hi=
ord/oc for som kallis oc vti scrifften crestne men=
niske/som fare willige som foor foruden hyrde/som
sancte Peder siger vti sit breff worde omuende til
thend rette hyrde Jesum Christum (end tog hãd
haffuer nw lenge fra aff waret oc hoff the sõ han
nom elste sin rette hiord) huilkẽ sker loff/ere/priis/
tack aff euig tiid til euig tiid/ Amen. helser alle
brødre.

Thette er forset vti the fire euangelier/men
er ter noget andet mere/tha mo huilken som les
oc forstaer mo thet rette oc forbedre/som gud giff
uer naaden oc forstand til.

Først er ther forseet vti sancti Matthes euan
gelio som her effter folger. Dij paa thend anden
side aff bladet paa thend xxij. linne stor / til euig
tiid set amen ther til D iij. paa thend anden side
paa thend vij. linne stor egen om hug/ set ther til
Thet er noch at huer dag haffuer sin omhug. g ij.
paa thend anden side paa thend ix. linne staar icke
menniskẽ/ set ther til/men thet som vt gaar aff
munden/thet giør menniskẽ wren. J iij. paa thend
anden side paa thend xxvj. linne icke giøre thet si=
ge wel / oc the thet giøre icke.

Aff sancte Luce Euangelio.

Viij. paa thend første sie thend xxvj. linne
staar grundolen set ther til/paa en sten/naar wan
det kommer løber strømen til huusset oc icke ska=
der thet/ thi gunduollin war bygget paa en sten.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Euangeliũ Sancti Matthei.

Thet Første Capittel.

Ødzels bogen Jesu Christi / Dauids søn / Abrahams søn / Abraham aff lede Isaac / Isaac aff lede Jacob / Jacob aff lede Judam / oc hans brødre / Judas aff lede Phares / oc Zaram / aff Thamar / Phares aff lede Esrom / Esrom aff lede Aram / Aram aff lede Aminadab / Aminadab aff lede Naason / Naason aff lede Salmon / Salmon aff lede Booz aff Raachab / Booz aff lede Obed / aff Ruth / Obed aff lede Jesse / Jesse aff lede Dauid koning / Dauid koning aff lede Solomonem aff hendne / som haffde weret Vrie husfrue / Solomon aff lede Roboam / Roboam aff lede Abiam / Abia aff lede Asa / Asa aff lede Josaphat / Josaphat aff lede Joram / Joram aff lede Hosiam / Hosias aff lede Joathã / Joatham aff lede Acham / Acham aff lede Ezeciam / Ezecias aff lede Manasse / Manasses aff lede Amon / Amon aff lede Josiam / Josias aff lede Jechoniam / oc hans brødre / vti thend Babiloniske elendighed / Luce. iij.

Framdelis effter thet Babiloniske elendighed / aff lede Jechonias Salathiel / Salathiel aff lede Sorobabel / Sorobabel aff lede Abiud / Abiud aff lede Eliacim / Eliacim aff lede Azor / Azor aff lede Sadoc / Sadoc aff lede Achin / Achin / aff lede Eliud / Eliud aff lede Eleazar / Eleazar aff lede Mathan / Mathan iiij. Regum. xxv. Esdre. ij.

afflede Jacob / Jacob afflede Joseph Husbonde Marie / aff huilcken fødder er thend Jesus huilcken kaldis Christus.

Alle børde fran Abraham oc ind til Dauid ere fiortan børde Oc fran Dauid ind til Babiloniske vdgang fiortan børde / Oc aff Babiloniske vdgang ind til Christum fiortan børde.

Sandeligen Christi fødsel haffuer seg szo. Tha
Luce. i. hans moder Maria / war Joseph troloffuit føre end the haffde weret ganget samē / er hun befunden atuere fructsomelig aff thend hilligand / Men Joseph hendnes husbonde / thi hand war retferdig / oc icke wilde berøchte hendne wilde hād hemeligen bortgange fran hendne / Men hand thesse betractede / See herrens Engel sywntes hannom wdi søffnen sigēdes / Joseph Dauids søn / thu schalt icke fruchte / at anname til tig Mariam thyn husfrue / Thi at thet / huilket vti hēdne vndtfanget er / thet er aff thend hilligand fram kōmet / Oc hun skal føde en søn oc thu skalt kalde
Luce. i. hans naffn Jesum / hand skal sandeligen saligt giøre sijt folck aff theris søndner.

Framdelis alt thette er skeed / at thet schulle fuld
Esaie. vij. kōmes som sagt war aff herren / wijd propheten szo sigendes. See / en iomfrue skal worde fruchtsamelig oc skal føde en søn / Oc the skulle kalde hans naffn Emanuel / huilket om nogen vdlegger / lyder thet / huoss oss gud.

Tha Joseph vpuacht er / aff søffnen / giorde hand som herrens engel hannom befalet haffde / oc annamede til seg syn husfrue / Oc ey bekende hendne / szo lenge hun haffde fød syn første søn / oc kallede hans naffn Jesum.

Thet Andet Capittel.

MEn tha Jhesus war fødder i Bethlehem / en staad vti Jødeland / vti Herodis kønings thider / See the wijse aff østen / fram kōme til Hierusalem / sigendis / Huar er thend

huilcken fødder Jødernes køning/wij haffue ſandeli-
ge ſeet hans ſtierne i øſten/oc fram fore at wij wil- Nüri. xxiiij.
de tilbede hannom/Tha theſſe vare hørdte/bleff He-
rodes køning forſkrecket oc gantſke Hieruſalem ſtad
met hannom / Och tilhobe kalde alle biſperne / oc
folckens ſcrifftcloge/atſpurde hand themnom huar/
Chriſtus ſkulle fødes ? Oc the ſagde hannom / vti
Bethlehem Jødiſke lands /Thi ſzo er ſcreffuit wijd
Propheten / Oc thu Bethlehem vti Juda landſkab-
eſt ingenlunde myndſt eblant førſterne vti Juda / Michee. v.
Thi aff teg/ ſkal meg worde framgangendes en for Hiere. vij.
ſtandher/ſom ſkal ſtyre myt folck Jſrahel.

Tha Herodes haffde hemeligen forkallede the
wijſe / Oc grandgiffueligen atſpurde hand aff then-
nom paa huilken thijdt ſtiernen haffde ſkinned / Oc
tha the ware budne atfare til Betlehem/ ſagde hand
fare thidhen/oc grandgiffueligen atſpøre i / om bar-
net/Oc ther ſom i foor paa fundnet/byude i meg til
igen / at Jeg oc kand komme oc tilbede hannom.

Men tha the haffde hørdt koningen/ere the hen-
farne / Oc ſee ſtiernen / huilken the haffde ſeet vti
øſten / gick for thennon/oc ſzo lenge war hun fram-
gangen/til hun ſtuud offuerſtedet wdindnen huilcket
barnet war / Men tha the ficke ſeet ſtiernen gleddes-
the aff møget ſtoer glede/Oc indgaende i huſet fund-
ne the barnet/ met Maria hans moder / oc nedfal-
dendne tilbade hannom / Oc vpladne / theris ſkat /
offerede the hannom gaffue / guld oc røgelſe / oc
mirrhe/ Oc the ere paamynte aff hemmelſke røſt vti
ſøuffnen/at the icke ſkulle wēde. thennom igen til He-
rodem/wijd en anden weig ere the tilbage kōne i the-
ris rijgi.

Oc thennom bortfarne /See herrens Engel aa-
pēbardes Joſeph vti ſøuffnen/ ſigēdis / Stat vp / oc
anname barnet oc hās moder/oc fly ind i Egypte lād
oc wer ther ſzo lēge ieg foor tilſagt tig/Thi thet ſkal
ſke at Herodes ſkal atſpøre barnet til/ at omkom-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

met / Oc hand vpuachter annamede barnet / oc hans
moder om natten / oc weeg ther met ind i Egypteland
oc bleff ther ind til Herodis død / at thet skulle fuld-
Osee. vi. kommes huilket sagt war aff herren / wiid Propheten
Nũe. xxiiij. sigendis / aff Egypten kallede ieg myn søn.

Tha Herodes nw saae seg atuere bedragen aff
the wiise / bleff hand saare verd / oc vdsende syne sol-
dener / oc loud ihielslaw alle børnne huilke ware vti
Bethlehem / oc i alle Bethlehems grentze / szo mange
som ware tuo aar gamble / eller ther vnder / effter thii-
den huilken hād haffde flyteligen forstandnet aff the
wiise.

Tha er fuldkommet huilket sagt er aff Prophe-
Hiere. xxxi. ten Hieremia / Ther hād siiger Røsten er hørdt paa
bergen beclagelse iemmerlig skreyg oc møgen graad
Rachel begredendes syne sønner / Oc wilde hun icke
annamme hugsualelse / thi at the ere icke til.

Framdelis tha Herodes war død / See herrens
engel i søffnen / apēbardis Joseph i Egypten / sigen-
des / Stat vp oc anname barnet / oc hans moder / oc
gack ind i Israhel land / Thi the ere døde huilke at-
spurde barnetz liiff / Men hand vpstandendes anna-
mede barnet / och hans moder / oc kam i Israels land /
Men tha hand ficke hørdt Archelaum were koning i
Jødeland / vti Herodes syn faders sted / befruchtede
hand atfare thiid / Men paa mynt wiid søffnen aff
hemmilske røst / weeg hand ind vti Galileeske eygen
oc fuor hen oc bowde vti en staad huilken kaldes
Judi. xiii. Nazaret / at thet skulle fuldkommes som sagt war
wiid Propheterne Nazareus skal hand kaldes.

Thet Tridie Capittel.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

VTi the dage kam Joannes baptiſta predi- Luce. iij.
ckendes vti Jødiſke lands ørken / oc ſigen- Johãnis. i.
des / Giører plicht før thend leffnet i haffue
haffdt / thi himmelens rijgi tilſtunder / Thi
thendne er thend aff huilken Eſaias propheta ſag- Eſaie. xl.
de / oc talede / Thet er en robendes røſt i ørken / Bere- Marci. i.
de herrens weig ret giører hans fødſtijge.

Oc Joannes haffde ſijt cledebon / aff Camels
haar / oc it ledre belte / om kring ſijne lender / ſande-
ligen hans koſt war graſhopper oc wild hõnig Tha
er vdgangen til hãnom folcket aff Hieruſalem / oc aff
gantſke Jødeland / oc thet gantſke landſkab neſt li-
gendes Jordanen / oc the døptis vti Jordanem aff
hannom / bekendnennes theres ſøndner.

Men tha hand ficke ſeet mange aff the Phari-
ſeer / oc Sadduceer / kommendes til ſijt doob / ſagde Matth. iij.
hand til themnom / J ødele ſlecht huo haffuer vnder- Luce. iij.
uiſt ether / ati ont fly aff thend tilkõmende vrede?
Giører forthi / frucht ſom tilbørlige er til boud / Oc
werer icke aff thet ſind / ati ſkulle ſige inden ether
ſelffue / wij haffue Abrahã til fader / Thi ieg ſiger eth-
er ſandeligen at gud kan giøret / at vdaff theſſe ſtee-
ne / kand vpſtande the ſom ere Abrahams ſønner / Luce. iij.
Men nw er oc øxen ſat til tredzens ruod fforthi al-
le treed ſom icke giør guod fruct affhugges oc ka-
ſtes i ilden.

Jeg ſandeligen døber ether met wand til bu-
od / men thend huilken efftir meg ſkal komme / er
ſtercker end ieg / hues ſkow ieg er icke bequeme at
bære / hand ſkal døbe ether vti thend helligand oc
met ilden / hueſſ kaſteſkouel er vti hans hand oc
ſkal claar renſe ſijn lougulff / oc ſkal ſamenſancke ſijt
huede vti laden / Men auffnerne ſkal hand vpbren-
de met vſluckelig ild.

Tha paa thend thijd gick Jeſus aff Galileeſke
land til Jordanen / til Joannem / paa thet hand ſkul
le døbes aff hannom / Men Joannes førmeente hans

nom / ſigendes meg er behoff / at ieg døbes aff tig/
oc thu kommer til meg? Men Jeſus ſwarendes ſag-
de til hannom laad nu ſzo ſkee/ ſzo bør oſſ ſandeli-
gen / at wij fuldkomme all retferdighed / Tha loed
Marci. i. hand hannom beteme/oc tha Jeſus war døpter vp-
Luce. iij. ſteeg hād ſtrax aff vandnet/ oc ſee hymmelen er han-
Johānis. i. nom obne/oc Joannes ſaa gudz andt / nedtfarendes
lige ſom en dwe kōmendes offuer hannom / Oc ſee /
røſten aff himmelen ſigendes/Thēdne er myn elſkelig
Matt. xvij. ſøn/ vti huilken meg er welbehageligt.

Thet Fierde Capittel.

Marci. i. Tha wor Jeſus henførdt i ørken / aff aan-
Luce. iiij. den/ paa thet hād ſkulde freſtes aff dieff-
uelen/Oc tha hand haffde faſtet xl dage oc
xl natter ther effter hungrede hand/Oc tha
thend ficke framganget til hannom huilcken ſom fre-
ſter/ſagde hand/Om thu eſt gudz ſøn byud / at theſ-
ſe ſteene wørde brød / Oc hand ſuarendes ſagde /
Deute. viij. Thet er ſcreffuit/Icke alleniſte aff brødet ſchal men-
niſken leffue / men vti alt thet ourd ſom vdgaar
egønnem gudz mund.

Tha annammet dieffuelen hannom til thend hil-
lige ſtad oc ſatte hannom offuen paa tempelens
tag/ oc ſagde hannom om thu eſt gudz ſøn / kuldkaſt
Pſalmo. xc. tig her ned/ Thi thet er ſcreffuit/ hand haffuer befa-
lede ſijn engel om tig/ot the ſkulle met henderne vp-
holde tig/paa thet thu icke ſkalt ſtøde thyn foud /
emod ſteenen/ Jeſus ſagde hannom / ther emod / er
Deute. vi. ſcreffuit/Thu ſkalt icke freſte herren thin gud.

End en gang annammet dieffuelen hannom /
vppaa it møget høgt bierg / oc wijdſte hannom
alle werdzens rijgij oc theris herlighed / oc ſagde
hannom/ Alle theſſe/ ſkal ieg giffue tig / om thu ned
faldende foor tilbedet meg/ Tha ſagde Jheſus han-
nom gackbort freſterman Thi thet er ſcreffuit Her-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ren thin gud ſkalthu til bede/ oc hannom allene ſkal
thu dyrke. Deu. vi.

Tha offuer gaff dieffuelen hannom/Oc ſee/ eng= Marci. i.
gle framginge/ oc thiente hannom.

Men tha Jheſus haffde hørdt/at Joannes war Luce. iiij.
greben weeg hand ind i Galileeſke land/ Oc offuer= Joānis. ij.
giffuen/Nazaret/ framreyſde hand/oc boede i Caper
naum/ huilken er en ſiøſtad vti Sabulon oc Nepta=
lim grentſſe/at thet ſkulde fuldkommes ſom ſagt war
wijd propheten Eſaiam ſigendes Zabulon oc Nepta Eſaie. ix.
lim landſkab huoſſ haffuetz weyg/paa hindſide ior=
danen oc hedningernes Galilea/ thet folck huilket
ſaad i mørken oc dødzens ſkugge/ſaait ſtort lyuſſ/
oc huilcke ſom ſadde i thend lands ende oc dødzens
ſkugge/ thenom er lyuſet vprundnet.

Fran thend thijdt begynte Jeſus atpredicke oc
ſige/beyre ether Thi himmelensrigij til ſtunder.

Oc Jeſus gangēdes huoſſ thet Galileeſke hauff Marci. i.
ſaa hand two brødre/ Symonem ſom kaldes Petrus
oc Andream hans broder/ kaſtendes theris garn vti
haffuet (thi the ware fiſchere) oc hand ſagde then=
nom/ J effterfølge meg/oc ieg ſkal gíøre ether men=
niſkerns fiſchere / Oc the ſtrax offuergiffne theris
garn efterfulde hannom.

Oc ther fran hengangendes ſaa hand two andre
brødre Jacobū Zebedei ſøn oc Joannem hans bro=
der/ vti it ſkyb met theris fader Zebedeo/ bødendes
theris garn/oc kallede thennom. Oc the ſtrax offuer
giffuit ſkibbet/oc theris fader/efftirfulde hannom.

Oc omkring gick Jeſus gantſke galileeſke land Luce. iiij.
lærēdes vti theris forſamblinge/oc predickendes rij=
giens euangeliū / oc helbrede giørendes all ſoot/ oc
all ſyugdom eblant følcket / oc hans rychte vtſpred=
des vti gantſke Syrieland/oc the førde till hannom Marci. i.
alle the ſom wndt haffde/aff atſkillige ſiugdomme/

oc pine/till ſamen dragne / oc the beſatte met dieff-
leſkab / oc the ſom vſindige ware vti moonſkyffte
oc the ſom en part borttagne ware/oc hand helbred
giorde thennom / Oc møgen ſkaare efterfulde han-
nom aff Galilea oc the x ſteeder oc Hieruſalem/oc iø-
deſke land/oc aff the lãdſkabe paa hyn ſide Jorda-
nem beligendes.

Thet Fembte Capittel.

Luce. vi. MEn tha hand ficke ſeet ſkaarẽ/vpſteeg hãd
paa bierget/Oc tha hand fick ſedet/ fram-
ginge hans diſcipeler till hannom Oc efftir
at hand ficke vpladet ſyn mund / larde hãd
thennõ ſigẽdes / Salige ere the andelige fattige / Thi
himmelens rijgi er theris /Salige ere the /ſom gra-
de Thi the ſkulle fange hugſualelſe. Salige ere the
ſachtmodige Thi the ſkulle fange iordens arff/Sali-
ge ere hulcke ſom hungre oc tørſte efftir retuiſſ-
hed Thi the ſkulle mettis / Salige ere the myſſkun-
delig Thi the ſkulle fange myſkundelighed / Salige
ere the rene aff hierthet/Thi the ſkulle ſee gud/Sa-
lige ere the frijdſamelige Thi the ſkulle kaldis guds
børn / Salige ere the hulcke lijde forfølgelſe for
retferdighet Thi himmelensrijge er theris / Salige
ere i nar mẽniſken forhone ether oc forfølge oc ſi-
ge alt vndt ourd emod ether lyugendes / for myne
ſkyld Glade oc fryde ether Thi at ethers løn er mø-
gen i hemmelen Thi/ſo haffue the forfuld propheter-
ne/ hulcke haffue weret for ether.

J ere iorderigis ſalt / men om ſaltet worder
Marci. ix. wanſmagendes huar met ſkal thet ſaltes? Thet duger
Luce. xiiij. til inthet ytermere vdẽ at thet bortkaſtes vduortes oc
vndertredes aff menniſken/J ere verdens lyuſſ. Jcke
kan en ſtad ſkywles paa it bierg beliggendes / Jcke
Marci. iiij. tande the elder it lyuſſ vp oc ſette thet vnder it kar
Luce. viij. men paa kierthen / oc thet lyuſer alle / hulcke ſom
Luce. xi. ere i huſit So ſkal ether lyuſſ ſkynne for menni-
ſken/at the ſkulle ſe ether guode gerninge/oc arefuld

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

giøre ether fader/ huilken er i himmelen.

I ſkulle icke meene/ at ieg er kommen til at aff- Luce. xvi.
legge lougen/ eller propheterne/ Sandeligen ieg kam
icke paa thet/ ieg ſkulle afflegge/ men at ieg ſkulle
fuldkomme Sandeligen wijſt ſiger ieg ether ßo len-
ge til himmelen oc Jourdē forgaar/ ſkal icke forga-
es thēd mindſte bogſtauff iota/ eller en tittel aff log-
uen ßo lenge til alltingiſt foorſkeed.

Ther fore/ huoſom helſt foorbryddet it aff theſ- Jaco. ij.
ſe myndſte bud/ oc lærer ßo menniſken/ hand ſkal kal
des aldermynſt i himmelens rijgi/ Men huoſomhelſt
giører oc lærer/ thend ſkal kaldes ſtuoer i himmelens
rijgi.

Thi ieg ſiger ether/ vden ßo er/ at ether retferdi-
ghed offuertrede meer end the ſcrifftclogers oc pha-
riſeers/ kunde i icke indgange i himmelens rijgi.

I haffue hørdt at thet er ſagt the gamble Thu Exodi. xx.
ſkalt icke ihielſlaa Thi huoſomhelſt ihielſlaar/ hand et xxi.
ſkal were ſkyldig vnder dōmen/ Men ieg ſiger ether Deutero. v.
huoſomhelſt vredes ſyn brøder vſkellelig/ thend ſkal Leui. xxiiij.
were ſkyl dug vnder dommen/ Oc huoſomhelſt ſiger
ſyn broder Rhaca hād ſkal were ſkyldug vnder ra-
adet Men huoſomhelſt ſiger daara/ hād ſkal were
ſkyldug til hølvedes ijld.

Ther for naar thu vijlt offre thyn gaffue til alte-
ret/ oc ther worder ehugkommendes at thin broder
haffuer noget emod tig/ fforlad ther thin gaffue huoſſ
alteret/ oc gack bort/ forenis først met thi broder/
oc tha kommendes offer thin gaffue.

Thu ſkalt haffue weluilligħed met thin genpart/ Luce. xxi.
ſnarligen naar thu eſt paa weygen met hannom/ paa
thet thin genpart ſkal icke offuerantuorde tig dom-
meren/ oc dommeren ſkal ſiden offuerandtuorde tig
thieneren/ oc thu ſkalt kaſtes i fengſel/ Sandeligen
ſiger ieg tig/ thu ſkalt icke gange ther vd/ ßo lenge

Euangelium.

til thu faar betalet thend sijste penninge.

I haffue hørdt/at thet er sagt the gamble Thu
skalt icke driffue huoor/Men ieg siger ether/ at huil=
ken somhelst fooranseet en anden mands hus frue/ til
at ville begere hendne / thend haffuer nw bedreffuit
huoor met hendne/vti sijt hierte.

Men om thidt høgre øyghe er tig orsage til
Marci .ix. fald/bryd thet vd/oc bort kastet fran tig/Thi thet er
Mat. xviij. tig bedre at it aff thine leedmode forfaris / oc icke
thit gantske legom skal kastes vti heluede / Oc om
thin høgre hand er tig orsage til fald aff hug hendne
Esaie. lxvi. oc bortkast fran tig Thi thet er tig bedre at it aff
thine leedmode forfares/ oc icke thidt gantske legom
skal kastes i heluede.

Oc thet er sagt / huo somhelst skiller seg wijd
Deut. xxiiij. syn husffrue / hãd skal giffue hẽdne skilsmolsf brieff
Matthei ix. Men ieg siger ether huosomhelst foor skyld seg wijd
sin husfrue / vthen for huoorsag/hand giør thet hun
wore huoorkone/oc huosomhelst annammer til hus
frue thend atskylderske/hand bedriffuer huoor.

Leuit. xix. Frãdeles haffue i hørdt at sagt war the gãlæ/ thu
skalt icke meensuere Men thu skalt betale herrẽ thẽnom
huilke thu vorder swerendes. Oc ieg siger ether at i
aldeles inthet skulle suere/ Icke wijd hemmelen / Thi
hand es gud stuul. Icke wijd iourden thi hun er hãs
fudskamel. Icke elder vijd Hierusalem Thi hun er en
stuer Konings stad Icke skalt thu elder suere wijd
thidt hoffuit / ffor thi at thu kant icke giøre it haar /
huit eller suort/ Men ethers taale skal were/thet er/
thet er/ney/ney Oc huadsomhelst offuer thesse tijl=
legges thet kommer vdaff wndskab.

Leui. xxiiij. I haffue hørdt/at thet er sagt/øyghe for øyghe
Exodi. xxi. tand for tand Men ieg siger ether/i skulle icke emod
Deute. xix. stande wndt / Men huosomhelst støder en pust paa
Luce. vi. thidt høgre kyndbene/omwende hannom oc thet an=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

det/Oc thend ſom wil drage tig i rette/oc borttrage
thin kiortel/laad hannom oc følge kaaben Oc huil=
cken tig nøder til en mÿl/gack met hãnom tuo/thend
ſom bethendes er aff tig/ſkal tu giffue Oc thu ſkalt
icke wende tig fran thẽd ſom begerer at haffue noget
laaen aff tig.

J haffue hørdt/at thet er ſagt/Thu ſkalt elſke Leui.xix. et
thin neſte/oc thu ſkalt haffue forhadt thin vuen= xxvi.
ne/Men ieg ſiger ether/elſke i ether vuenner oc be= Luce.vi.
ther thennom got/ether vndt bede/velgøre then=
nom/ether forfølge/met hat/Bethe i for thennom
huilke ether ſkader oc forfølger/paa thet i ſkulle we
re ethers faders børn huilcken er i hẽmelen/Thi hãd
lader ſijn ſuol vprinde offuer vnde oc guode/oc ſen
der reygen offuer retferdijge oc vretferdijge. Thi om
i elſke thennom huilke ether elſke/huad werdſkyld
fange i? giøre ey publicaner lige ſo/Oc er thet ſo
i faune ether brøder aleene/huad beſunderligt giø=
re i Giøre ey publicaner oc ſo/Ther for ſkulle i
were fuldkomne/lÿge ſom ether fader/huilken er vti
hemmelen/er fuldkommen.

Thet Siette Capittel

GIffue acht vppa/ati icke giffue ethers al= Mat.xxiij.
møſſe for menniſken/paa thet i ſkulle an=
ſees aff thẽnom/ellers fange i icke løn hu=
oſſ ethers fader/huilken er i hẽmelen. Ther
for nar thu giffuer almøſſe/ſkal icke blaſes for tig i
baſſuner/ligeſom the øgne ſchalke giøre/wdi theris
forſamblingshuuſe oc i ſtræder/paa thet the ſkulle
æris aff folcket/Sandeligen ſiger ieg ether/the haff=
ue theris løn/Men naar thu ſkalt giffue almøſſe/thin
wenſtre hand ſkal icke wide huadt thin høgre giør/
paa thet thyn almøſſe ſkal were vti løndom Oc thin
fader huilken thet ſeer vti løndom/hand ſkal weder
legget tig vti aapenbarlighed.

Oc naar thu ſkalt bethe Tha ſkalt thu icke wes

re som the øygenschalcke/ forthi at the pleige ståden=
des vti theris forsamblings huuse/ oc paa gadernes
hørner atbethe / paa thet the skulle were anseet aff
menniskē/ Sandeligen siger ieg ether ath the haffne
theris løn Men naar thu bether / indgack i thin he=
melig cammer/ oc thin dør tillucht / bethe thu thine
fader huilcken er i løndom Oc thin fader som seer i
løndom/skal betale tig i aapenbarlighed.

Luce. xi. Men naar i ere bethēdes/skulle i icke were mang=
talende ßo som hedninge / Thi the meene thet atskul
le skee/ at the/for theris møgentale / skulle bønhøres
Ther for skulle i icke worde theris lijge / Thi ether
fader weed huilcke tingest ether er behouff / før end
i bethe aff hannom/ Ther for bethe i effter thendne
mode.

Wor fader huilcken thu est i hēmelen/hilligt skal
Mat. xviij. giøres thidt naffn / tilkomme skal thidt rijgi /worde
Marci. xi. thin willir lijgesom i hēmelē/ßo oc paa iourden/Giff
oss i dag wort dagelig brød/ Oc forlade thu oss wo
re skyld/ som wij forlade wore skyldener / oc indleed
oss icke vti frestelse. Men frælss oss aff thet vnde / thi
at rijgit er thidt/oc machtē/oc æren ind til euig thijdt
Men framdelis om i worder forladendes menniskē
theris brøde/skal oc ether hemmelske fader forlade
ether/ framdeles om i icke worder forladendes mēn=
nisken theris brøde/skal icke elder ether fader forla=
de ether brøde.

Sandeligen naar i skulle faste/ tha skulle i icke
were ßodanne som the bedrøffuede øygenskalke/Thi
the grumgiøre theres andtlad/at thet skal were men
nisken siunligt thennom atfaste/Sandeligen siger ieg
ether the haffue theres løn/Men naar thu faster smør
thidt hoffuit / oc thuoe thidt andtlad / at thet icke er
mēnisken synligt/tig atfaste/Men for thin fader hu=
Luce. xi. ilkē som er vti løndon/oc thin fader som seer vti løn=
dom skal vti aabenbarlighed wederlegge tig.
I skulle oc icke forsamble ether liggendes fee

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

paa iourden/huor som rust oc mul forderffuert / Oc
huar thyffue egommē graffue oc stiele / mē i skulle til
hobelegge ethers ligendes fee vti himmelen huor icke
rust eller mul forderffuert/oc huor tyffue icke egommē
graffue oc stielle / Thi at huar ether liggendes fææ
foor weret/ther skal oc ether hierte were.

Legommetz liwff er øyghet / ther for om thidt
øyghe worder enfolligt/ tha worder thidt gantske le-
gom lywfft / Oc om thidt øyghe vorder vndt tha
skal thidt gantske legom worde mørckt / Ther for
om lywset/huilket er vti tig er mørken hwor stuor er
tha mørcken?

Ingen kād thiene two herrer Thi enthen skal han
haffue thend ene for had/oc elske thend anden/ ellir Luce.xi.
hand skal holde seg til thend ene/oc forsømme thend
anden/ J kunden icke thiene gud oc rijgdom/ther for
siger ieg ether/i skulle icke were ethers lijff omhug-
gelig / hwad i skulle ede ellir hwad i skulle dricke/
Icke elder for ethers legom/huad cleder i brug skul-
le / Er icke sielen meer end madden / Oc legomit me-
er / end cléderne/ Wende i ethers øgne til himmelens
fugle / Thi the icke ßoer/ey eller høste/oc icke tijlho-
be føre i laden/oc ether hemmelske fader føder then-
nom Gaar i icke langt offuer thennom.

Och huo aff ether omhuggeligen trenckendes kād Luce.xij.
legge til syn stuorhedt en albuelenge/ huor effter ere i
tha omhuggelige / om cledebonnet/achte i paa agge-
rens lilier huorledes the woxe. The arbeide icke/ oc
ey eller spyndne/dochliguel siger ieg ether / sandeligen
Solomon/ war icke ßo cledder vti al syn ære/som en
aff thennom/ om gud ßo cleder aggerens graff huil-
ket er i dag / oc i morgen kastes i offnen / Monne
hād icke møget mere skulde giøre ether thet/ O i lid-
det troendes.

J skulle icke forthi were omhuggelig / sigendes
huadt skulle wij ede/eller huadt skulle wij dricke/el- ij.Corin.ix.
ler huar met skulle wij skyules Thi hedninge atspø-

re alle thesse tingeste / Ether hemmelske fader wed sandeligen ati haffue alle thesse tingest behouff/ Men helder først atspøre i guds rijgi/oc hans retfierdigghed/ Oc alle thesse tingist skulle tilføuges ether. Forthi skulle i icke were omhuggelige/paa thend tilkommendes dag/Thi thend tilkommendes dag skal haffue syn eygen omhug.

Thet siuffuende Capittel.

Luce.vi. I Skulle icke wille fordømme/paa thet i skulle icke fordømmes/met huilken dom i dømme/met thend samme skal dømmes offuer ether/oc met huilken maade i vd mæle met thendsamme skulle andre maale ether/ huar for seer thu en skaffue som er i thin brøders øyghe/ oc belcke som er i thidt eyget øyghe/achter thu icke/Eller huorledes siger thu thin broder/ til stede/ieg skal vdtage en skaffue aff thid øyghe/oc see/en beelkeer vti thid/øyghe/ Thu øygenskalck vdkast til forn beelcken / aff thidt øyge/ oc ther effter see til at thu kant vdtage skeeffuen aff thin broders øyghe.

I skulle icke giffue hūde huilket hilligt er/ I skulle icke vdkaste ethers perler for swyn/ At the icke tha vndertræde thennom met theres fødder / Oc the omuende emod ether / skulle forslyde ether.

Luce.xi. Ja.i. Bethe i/oc ether skal giffues / liede i/ oc i skulle finde/ bancke i / oc ether skal vplades Thi huosomhelst ther beder hand faar / Oc huosomhelst ther lieder hand finder / oc thend som banckendes er hannom vplades Er nogen menniske aff ether/ huilken/ om hans barn bether hannom om brødt/worder tha giffuendes hannom en steen ? Eller om hand beder om fisk giffuer hand tha hannom en hngorm forthi / So om i som ere vndne / kunde giffue ethers børn guode gaffue/huor møget mere skal ethers fader som er i hemmelen/ giffue ether the tingest som goude ere

om i bethe aff hannom.
Therfor altingeſt huilcke ſomhelſt i wele at men
niſken ſkulle giøre ether ßo giører oc thennō Thette Luce. vi.
er loguen oc prophetern.
Indgaar egēmmē thend ſneffre puort/ Thi puor-
ten er wijd / oc weygen rum ſom henleder til døden/ Luce. xiij.
Oc mange ere the ſom gange egemmen hannom / Oc
thend puort er ſnaffuer/ oc thend weyg er trāg huil-
ken henleeder til liffuit/ Oc foo ere the ſom paafinde
hannom.
Wachte ether oc fran the falſke propheter/ ſom
komme til ether vti foore cledebon / men induortes Marci. viij.
ere the riffuēdes wlffue / Aff theres fruct ſkulle i ken Luce. vi.
de thēnom/ kand mand forſamble vijndruer aff tuor-
ne/ eller fighē aff tydzſle? Szo giør huer guod tred gu-
od fruct / Men it fuult tred giør vndt fruct / Icke
kan it guod tred giøre vndt fruct/ Oc ey eller it fuult
tred giøre guod fruct/ alle tred huilket icke giør guod
fruct / vphugges oc kaſtes i ilden/ Therforaff the-
res fruct ſkulle i kendne thennom.

Icke alle huilken meg ſiger herre herre/ ſkal ind
gaa i himmelens rijgi / men huilken foorgiort myn Luce. xiij.
faders willia/ ſom er i hemmelen/ Mange ſkulle ſige Luce. ix.
meg paa thend dag / Herre herre haffue wij ey wijd
thit naffn propheteret / oc wijd thidt naffn vddreff-
uet dieffuelſcab / Oc wijd thidt naffn giort krafftige
gerninge? Oc tha ſchal ieg apenbare bekende for thē-
nom/ Aldrig kendne ieg ether/ wigerbort fran meg i
miſdeder.
Alle huo ſom hører theſſe taale aff meg/ oc giø-
rer thēnom thend ſkal ieg lijgna wijd en ſnyld mād Pſalmos.
huilken bygde ſijt huuſſ paa en ſteen oc reygen ned- Luce. xiij.
fyøld / oc floderne komme / oc weydrit bleeſte / oc Luce. ix.
ſtøtte paa ſamme huuſſ / oc thet er icke omkuldkaſt/
Thi thet war grundbygder paa en faſt ſteen/ Oc al-
le ſom hører aff meg theſſe taale / oc icke giøre then-
nom hand ſkal lijgnes wijd en daarlig man/ huilken
bijgde ſyt huuſſ paa ſandnet oc reygē nedfiøld oc wād

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

floderne kõme oc weydren bleeste/ oc støtte paa sam-
me huuss oc hun er omkuldkast / oc thess fald war
stuoer.
Oc thet er skeed tha Jhesus haffde endt thesse
taale/ at skaren forwndrede seg paa hans lærdom/
Thi hand lærde thennom som thend macten haffde
oc icke som scriffteklogene.

Thet Ottende Capittel.

Marci. i. Luce. v. MEn tha Jesus fick nedstiget aff berget/ eff-
tirfulde hannom mange skaarer/ Oc see en
vdsetzsker framgangendes tilbad hannom
sigendes/ Herre om thu wilt/ tha kant thu
reengiøre meg/ Oc vdstrackt handen tog Jesus paa
hannom sigendes/ Jeg wil/ thu skalt were reen/ Oc
tha strax war hans vdsaat reengiort Oc Jesus sag-
de hannom / see til thu siger thet ingen / Men gack
bort oc vijss tig selffuer presten/ oc frambær gaffuen
huilken Moses bød atframbære thennom til wint-
nesbyrd.
Leuiti. xiiij. Ther Jesus fick indganget i Capernaum ind gick
til hannom Centurio bethendes hannom oc sigendes
Herre myn thiener ligger hiemme werckbrøden oc
suarligen pijnes/ Oc Jesus sagde hannom Naar ieg
Luce. vij. foorkommet skal ieg helbredgiøre hannom oc Cen-
turio suarendes sagde/ Herre ieg er icke werdig at thu
skalt gaa vnden mit tag/ men helder allenisste sijg it
ourd tha helbredgiøres myn thiener Thi ieg er oc en
menniske / vndergiffuit en andens macht/ oc haffuer
krigismend vnder meg/ oc Jeg siger thendne gack/ oc
hand gaar/ Oc thend anden kom/ oc hand kommer/
Oc myn suend giør thet/ oc hand giøret Tha Jesus
haffde hørdt thesse tingeste/ er han forundret oc sag-
de thennom som hãnom efftirfulde Sandeligen siger
ieg ether/ vti Jsrahel haffuer ieg icke fundnet ßo stuor
en tro / Men ieg siger ether / at mange aff østen oc
aff westen skulle kõme oc sidde til buordz/ met Abra-
ham oc Isaac oc Jacob i himmelẽs rijgi men rijgis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ens børn ſkulle vdkaſtes i vtuortes mørcken / ther
ſkal were graad oc tand gnyſſteringe / Oc Jeſus ſag
de Centurioni / gack bort / oc lige ßom thu troor / ßo
ſkal tig ſkee / Oc hans thiener er helbredgiort paa
thend ſtund.

Oc ther Jeſus war kommen i Petrus huſſ / ſaa
hãd hanſſ huſfrues moder liggẽdes paa ſengẽ oc pĳn- Marci. i.
tes aff thend koldeſyuge / oc hand tog hendnes haand Luce. iiĳ.
oc koldeſyugen forluod hendne / oc hun ſtuud vp / oc
thiente thennom.

Men tha afften war kommet / frãlidde the han- Marci. i.
nom mange beſaat menniſke / oc hand vddreff aan-
den met ourd / Oc alle the ſom haffde wndt helbre-
det hand / at thet ſkulde fuldkommes ſom ſagt war
wĳd propheten Eſaiam ther hand ſagde / thendne Eſai. xxxv.
tog paa ſeg wor ſkrøbelighed / oc baar wore ſyug-
domme.

Ther Jeſus haffde ſeet mange ſkarer omkring
ſeg / bød hand at the ſkulle offuerfare til thend an- Luce. ix.
den ſtrandbacke / Oc ther en ſcrifftclog haffde thet
hørdt / ſagde hand hannom / Meſter ieg wĳl følge tig
huortſomhelſt thu worderbortgangendes / Oc Jeſus
ſagde hannõ raffue haffue kuler / oc himmelẽs fugle
reeder / Men menniſkens ſøn haffuer icke huar hand
ſkal tilbøge ſĳt hoffuit / En anden ſom war aff ſy-
ne diſcipelers tal / ſagde hannom / Herre tĳlſtede meg
til forn / at ieg ſkal bort gaa / oc begraffue myn fa-
der / Men Jeſus ſagde hannom efſterfølge meg / oc
laad the døde begraffue the døde.

Oc ther hand war indgãgen i ſkĳbet / fulde han Marci. iiĳ.
nom ſĳne diſcipeler / Oc ſee ſtuor vprørelſe er giort / Luce. vi.
i hauffuet / ßo ſaare / at ſkibbet ſkyuldes met bølger-
ne / Oc hand ſouff / Oc diſcipelern framgãgendes vp-
uochte hannom ſigendes / Herre fralſſ oſſ / wĳ forgaa
Oc hand ſagde thennom J lidden troende / huor for
ere i redde Ther hand war vpuacht / ſtraffede hand
weidret / oc hauffuet / oc it ſtuort ſtille er giort / Men
menneſkerne forwndrede thennon ſigendes / huad er

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

thendne for en mand Thi weidret thesligeste oc hauffs
net lyde hannom.

Oc ther hand war kommet offuer meeret / vti
Marci.v. Gergesenorums eyghen / løbe emod hannom tuo bes
Luce.viij. satte met dieffuelskab / vtgāgene aff dødingers graffs
ue / Oc ware offuermaade grumme / so saar at ingen
mand kunde wandre / ad thend weyg / Oc see / the
ropte sigēdes / Jesu guds søn / huad haffue wij atgiøre
met tig? komstu hijdt atskulle pijne oss / før thijden /
oc langt fran thennom war en hiord aff māge suyn
fødendes seg / Tha bade diefflene hannom sigendes /
om thu vddriffuer oss / tilsted oss / avij hen gaa ind
i thend suynhiord Oc hand sagde thennom ganger
hen / Oc the vdgangende bort ginge vti suynhiorden
Oc see thend gantske suyne hiord / førdes kuldk..st /
hasteligen i hauffuet / oc forginge i wandnet / Oc the
som wochtede suynen flyedebort / oc indgāgende i stas
den forkyndnede altingest / oc huad the besatte met dis
effuelskab / war wederfaret / Oc see / thend gātske stad
vdgick Jesu til møde / Oc tha the haffde seet hans
nom bade the at hand skulle bortgange aff theres
grenße.

Thet niende Capittel.

Marci.ij. Luce.v.

O C indgangen i skijbet offuerfuor hand / oc
kom i syn stad / Oc see / the framførde til
hannom en werckbrøden / liggendes paa en
seng / Oc tha Jesus haffde seet theris tro /
sagde hand thend werckbrødne / Søn / wer wijd
guod trøst / Thine søndner forlades tig / oc see / nos
gre aff scrifftelogē sagde vnder thēnom selffuer / thēds
ne bespotter gud / Oc ther Jesus haffde seet theres
tancke / sagde hand / huar for tencke i wndt i ethers
hierte? Huilket er letter atsige / sønderne forlades tig
ellir at sige / vpstaa oc gack? Paa thet i skulle wiide
at menniskens søn haffuer macht paa iourden atfors
lade sønderne / tha siger hand thendne werckebrødne
vpsta / oc tag thin seng / oc gack bort i thidt huuss /

Oc hand vpſtuud oc gickbort ind i ſiit huuſſ/ oc the
ſkaare huilcke thet haffde ſeet / ere forwndrennis oc
ærede gud / huilken haff de giffuit menniſken ßodan-
ne macht.

Oc Jeſus ther fran bortgangendes/ſaae it men- Marci.ij.
niſke ſiddendes i en toldbuod wiid naffn Mattheũ/ Luce.v.
Oc ſagde hannom efftirfølg meg / Oc hand vpſtan-
dendis efftirfulde hannom Oc thet er ſkeed / at Je-
ſus ſad til buordz i hans huuſſ/ Oc ſee/mange publi
canir / oc ſøndner ſom ther ware komne/ſade ſamen
til buordz met Jeſu / oc hans diſcipeler Oc tha the
phariſeer/thet haffde ſeet / ſagde the til hans diſcipe-
ler/huarfor eder ethers meſter met publicaner oc ſønd
nere Tha Jeſus thet hørdte ſagde hand til thennõ/
huoſom helbred ere / haffue icke legien behouff / men
the ſom wnd thaffue Sandeligen gaar helder hen oc
lærer huadt thet er(Jeg wiil miſkundhed oc icke hel- Oſee.vi.
ligt offer) Jeg kam icke at kalde the retuiſe / men
ſøndner til buod.

Vti thet/kom til hannom Joannes diſcipeler ſi-
gẽdes / for huadt ſag faſte wii oc phariſeern ßo thi- Marci.ij.
idt/Oc thine diſcipeler faſte icke / Jeſus ſagde then- Luce.v.
nom/icke kunde oc bruidgammens børn ſørge / huar
lenge bruidgammen er met thennom / Men the dage
ſkulle komme / at bruidgammen ſkal borttages fran
thennom/ oc tha ſkulle the faſte/ Jngen indſetter it/
ſtycke nyit clede vti it gambilt cledbõ/Thi hand dog
riiffuer thet tilſatte ſtycke aff cledbonet / oc reffuet
worder werre / Jcke lade the eller nye viin vti gam-
ble viinſecke/ hellers brøſter vinſeckene/oc viinen vd
gydes/oc seckene forderffues / Men the lade ny viin
vti nye ſecke/oc begge diele foruares til ſammen.

Tha hand theſſe talede met thennom/Seeen før- Marci.v.
ſte kom oc tilbad hannom ſigendis/myn dotter døde Luce.viij.
nw/ Men kom oc ſet thyn hand paa hẽdne/ tha bliff
uer hun leffuendes Oc Jeſus vpſtãdendes efftirfulde
hannõ/oc hans diſcipeler/Oc ſee/en quindne ſom haff
de arbedet aff bluodgang / vti tuolff aar framgan-
gendes bagtil/tog buorden aff hans cledbon / Thi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

hun haffde sagt inden seg selffuer / Om ieg aleniste
foortaget hans cledbon / tha bliffuer ieg helbredet /
Oc Jesus omuend / ther hand saae hendne sagde hād
dotter wer wiid guod trøst / Thin tro giorde tig hel-
brede / Oc thend quindne bleff helbredgiort aff sam-
me thiidt.

Oc ther Jesus ficke kommet vti førstens huuss /
oc seet speilmenden / oc folcken vrømmellendes / sagde
hand thennom / wiigerhen Thi piigen er icke død /
men hun soffuer / oc the belowe hannom / oc tha fol-
ken ware vddreffne indgick hand / oc tog hendnes
hand / oc piigen stuud vp / Oc thend røcht vtspred-
des offuer thet gantske land.

Oc ther Jesus gick ther bort / efftirfulde hānom
tuendne bliinde raabendis oc sigendis / Dauidz søn
miskunde tig offuer oss Oc ther hand war hiem kō-
men / ginge the blinde til hannom / Oc Jesus sagde
thennom / Tro i meg atkunde giøre thet / The sagde
hannom / Herre wii troe. Tha tog hand paa theris
øygne sigendis / efftir ethers tro skal ether skee / oc
theris øygne ere vpladne / Oc Jesus hardeligen tru-
ede thennom sigēdis / seer til at inghen fangert atwij-
de / oc ther the ware bortgāgne kundgiorde the hās
røchte i thet gantske land.

Marci. vij. Oc thennom nw bortgangendis / see the framfør-
de tiil hannom it stumt menniske / besat met dieffuel-
skab / Oc ther dieffuelskabet war vddreffuit / talede
thend stumme / oc folken forwndrede sigēdes Bodanot
war aldri skeed vti Israhel / men phariseern sagde /
wiid dieffuelskabs første / vddriffuer hand dieffuel-
skab.

Luce. xi. Oc Jesus gick omkring / vti alle stederne oc by-
erne / larendis vti theris forsamblings huuse oc pre-
dickendis riigiens Euangelium Oc helbredendes alle
syuge oc soot vti folket / Oc ther hand ficke seet fol-
Marci. vi. ken / er hand rørd til miskunhed emod thennom / at
Luce. x. the ware forlatte / oc strødde som foor icke haffuēdis
hyurde / Tha sagde hand siine discipeler / Sandeligen
thette høstkorn er offuerflødigt / Men arbeidsmende

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ere faa/ther for bethe i høſtens herre/at hād vddriff
ner arbeidsmend vti ſiin høſt.

Thet thiende Capittel.

OC ſamenkaldet tuolff ſiine diſcipeler / gaff Marci.iij.
hand thennom macht / emod vreene aand Luce.ix.
at the ſkulle vddriffue thennom /oc helbre‑
de giøre alhande ſyuge oc huer ſoet.

The tuolff apoſtelers naffn ere theſſe thend førſte Marci.iij.
Simon huilken kaldis Petrus/oc Andreas hans bro Luce.vi.
der/Jacobus Zebedei ſøn / oc Joannes hans broder
Philippus / oc Bartholomeus/Thomas/oc Matthe‑
us/ huilckē haffde weret en toldder Jacobus Alphei
ſøn/oc Lebbeus wiid tilnaffn Thadeus / Simon aff
Cana oc Judas Jſcariotes huilken forradde oc han‑
nom.

Theſſe vti tallet tuolff vdſende Jeſus / huilke
hand bød ſigendis J ſkulle icke hen gaa vti hed‑
ninger weyg / oc ey eller ind gaa i ſamaritaners ſtad Marci.vi.
Men gaar helder til the fortabte foor aff Jſraels Luce.ix.
huuſſ. Naar i gaar oc predicker/ſiger/hemmelens rii‑
gi til ſtander /helbredgiøre the ſkrøbelige/reen giøre
vdſotzſke/vpreyſe døde/ vddriffue dieffuelſkabe for‑
geiffs finge i forgeiffs giffuer / J ſkulle icke haffue
guld icke ſølff icke penninge vti ether punge/ icke ta‑
ſke til weygen/icke tuenne kiortele/icke ſkowicke eller
ſtauff/Thi en arbeder er werd ſyn mad.

Men vti huilkenſomhelſt ſtad eller bye i worder Luce.x.
indgangendes vtſpøre i huo ther vti er werdig/hu‑
ſſ hānom bliffue i/ind til ßolenge i ſkulle bortgaa.

Oc naar i ſkulle indga vti huſet / hielſe i thet/ Marci.vi.
oc om huſet er werdigt/ſkal ether friid komme offuer
thet/er thet oc icke werdiigt/ſkal ether friid igen kō‑
me til ether.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Oc huo somhelst icke foor vndtfanget ether oc
ey hører ether taale / vdgangendes i aff thet huuss/
eller thed stad/oc aff slaar ether fødders stouff/San
deligen siger ieg ether/sacther skal were Sodomer oc
gomorrers land paa dommens dag end thend stad.

See ieg vdsender ether ligesom foor / mytt eblant
vlffue/forthi skulle i were snelle som hugorme/oc en=
foldige som dwer / Wochte i ether fran the menniss=
ke/The skulle offuerantuorde ether paa theris raad=
huusse/oc vti theris forsamblings huuse skulle the
gyssle ether Sandeligen i skulle oc liedes til førster/
oc koninger for myn skyld/Thennom oc hedninge til
witnesbyrd.

Oc naar the foor offner andtuordet ether/skul=
le i icke were omhuggelige huorlunde / eller huad i
skulle taale / Thi thet skal giffues ether vti thend
samme stund huad i skulle taale / J ere icke Sande=
ligē the som taale / Men thet er ether faders aand
huilken taaler vti ether.

En broder skal offuerātuorde thend anden bro
Michee.vij. der til døden/oc fader sønnen/Oc børnen skulle vp
satte seg emod foreldernе oc skulle ihielslaa thennom
Oc i skulle worde hadet aff allē/for myt naffns skyld
Men huilken som worder fuldhardig ind til enden
hand skal worde salig.

Men naar the forfølge ether i en stad/flye i ind
Johan.xv. i en anden/sandeligen siger ieg ether i skulle icke foo
omkring wandret alle Jsraels steder / at menniskens
søn skal io kōme/Discipelen er ickr offuer mesteren/
Ey eller suendnen offuer sin herre/Thet er discipelen
nog/at hand er ßo som hans mester/Oc at swend=
nen er som hans herre Haffue the kalde husbonden
selffuer Beelzebul / huor møget meer skulle the kalle
hans thyende ßo? ther for frøchte thennom inthet.

Marci.iiij.
Luce.xij. Jncthet er skyuld / at thet io skal aapenbares/
Oc inthet er hiemmeligt at thet skeer io ßo / at thet
skal wiides/Thet ieg siger ether vti mørkē/sige i vti

liiſet/oc huilket ſom i hørde ind i øret/thet predicker
paa taget.

Oc i ſkulle icke frøchte ether aff thennom/huilke
ihielſlaa legomet/ſielen kundne the icke ihieſlaa/men
frøchte meer thend ſom kand forderffue ſielen/oc le-
gomet/ind vti heluede/Sielles icke tuo ſmaa ſporre
for en liden penning/Oc en aff thennom falder icke
til iourden for vthen ether fader/Ocſo ethers hoff-
uitzhaar ere alle taalde/forthi ſkulle i icke frøchte/i
ere meere werd/end mange ſmaaſporre.

Ther for alle huilken wederkēdner meg for men- Marci.viij.
niſken/thend ſkal ieg oc wederkende for myn fader/ Luce.ix.
huilken er i himmelen/Oc huoſomhelſt forſager meg
for mēniſken/thend ſkal ieg oc forſage for myn fa-
der/ huilken er i himmelen.

J ſkulle icke meene/at ieg er kommet/at ſende
friid paa iourden/Jeg kam icke at ſende friid/men Luce.xij.
ſuerd/Thi ieg kom paa thet/ieg ſkulle giøre menniſ-
ken vuillige emod ſyn fader/oc dotteren emod ſyn
moder/Oc bruiden emod ſin bruidgams moder/Oc
ſkulle worde menniſkens fiende/huilke ere hans thy-
ende.

Huilken foorelſket fader eller moder offuer meg
thend er meg icke werd/oc huilken foorelſket ſin ſøn
eller dotter offuer meg/hand er meg icke werd/Oc
huilken icke tager ſiit korſſ/oc efftirfølger meg hand
er meg icke werd/huilken ſkal paa fiinde ſit liiff
hand ſkal tabe hendne/Oc huilken foortaabet ſiint
liiff/for mynſkyld/hand ſkal finde hendne.

Huilken ether annamer hand annamer meg Oc
huilken meg annamer hand annamer thend meg vt- Marci.ix.
ſende/huilken en Prophete annamer/vti en prophetes Luce.x.
naffn/hand ſkal annamme en prophetes løn/Oc hu-
ilken en retuijſmand annamer vti en retwijſmands
naffn/hand ſkal fange en retwijſmāds løn/Oc hu-
ilkeſomhelſt foorgiffuit en aff theſſe ſmaa/it kar kalt
wand til atdricke/alleniſte vti diſcipelens naffn/ſan-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

delıgen ſiger ieg ether hand ſkal icke tabe ſÿt løn.

Thet ollufft Capittel.

OC thet er ſkeed / ther Jeſus haffde giord
end paa / atgiffe ſÿne tuolff diſcipeler be-
falinge / er hand theden frammermeer gan-
gen / at hand ſkulde lære oc predicke vti
theris ſteder.
Men tha Joānes fick hørdt vti fengſelen / Chriſti
Luce.vij. gernınge / vdſende hand tuo ſÿne diſcipeler / oc ſagde
hannom / Eſt thu thend huilken er tilkommendes / el-
lir wÿ ſkulle forbye en anden ? Oc Jeſus ſuarendes
ſagde thennom / Gaa i oc forkyndner Joāni igen / the
tingeſt huilke i høre oc ſee / blinde fange theris ſÿun
oc the lamme gaar / the vdſotzſke reengiøres / oc the
døffue høre / døde vpreyſes / Oc the fattige annamme it /
gledeligt euangelÿ buodſcab / Oc ſalig er thend huo-
ſomhelſt icke bliffuer fortørnet wÿd meg.

Tha the ware hen gangendis / begynte Jeſus at
Iſaie.vi. ſige folken om Joanne / huad ginge i vd i ørken at
wille ſee? wilde i ſee it røør ſom hÿd oc dÿd røris aff
weidret / eller huad ginge i vd atuille ſee ? wilder
ſee it menniſke cledder i bløde cledere? Sec huilke
bløde kleder drage / ere i Koningers huſe / Eller huad
ginge i vd atſee? Wilde i ſee en prophete ? Sandeli-
gen ſiiger ieg ether / oc thend ſom offuergaar en pro-
phete / Thi thendne er aff huilken ſcreffuit er / See ieg
ſender myn engel for thidt andled / huilken ſchal be-
rede thin weyg for tig.
Sandeligen ſiger ieg ether / aff alle the ſom fød-
Mala.iij. der er aff quindner / er ingen ippermere vprundē end
Marci.i. Joannes baptiſta / Dochliguel / Thend ſom mindſt er
i himmelens rÿgi / er ippermer end hand / Fran Joan
nis baptiſte dage / ind til thendne dag / Lÿder him-
Matt.xvij. melens riigi wold / oc weldener røffue thet / Thi alle
Marci.ix. propheter / oc loguē ſelffuer / propheterede ind til / Jo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

nis thÿdt/Oc om i wele forſtaet/hand er thend Heli/
as huilken ſkal tÿlkomme/huo ører haffuer tÿl at hø=
re hand hører.

Men huem ſkal ieg ligne thendne ſlect? hun er Luce.vij.
the børn lÿg ſom ſidde paa marcknet / oc raabe til
theris ſtaldbrødre / oc ſige/ Wij ſyunge ether vti pi=
berne oc i icke dantzſt/wij ſyunge ether ſørgelig ſang
oc i icke grede Joannes kom/icke edendis icke dric=
kendis/oc the ſige hand haffuer dieffuelſkab / Men=
niſkens ſøn kom/edendis oc drickendis/ Oc the ſige/
See thendne menniſke er en frotzer/oc vijndrancker/
publicaner oc ſyndners wen / Oc wijſſdommen er
retfierdig giort aff ſine børn.

The begynte hand at ſtraffe ſtederne / vti huilke Luce.x.
hās mange krafftige gerninge ware giorde/at the icke
haffde angrede theris ſynder / Ve tig Chora=
zin/ Ve tig Bethſaidan/fforthi/om vti Tyri ſtad el=
ler Sidonis/haffde weret giorde the krafftige gernin
ger / huilke giorde ere i ether/Tha haffde the lenge=
ſiden vti ſecker oc haarclede oc aſke giort buod/dog
liguel ſiger ieg ether / Tolliger ſkal were Thyro oc
Sidoni/paa dommens dag end ether/Oc thu Caper
naum huilken eſt vphøffuet ind til himmelē/thu ſkalt
neddraffues ind til heluede / ffor thi om the krafftige
gierninge haffde weret giorde i Sodomis huilke gior
de ere i tig/the haffde bleffuet ſtādendis ind tÿl thēd
ne dag/dog ſiger ieg ether / at tolliger ſkal were the
Sodomer paa dommens dag end tig.

Paa thend thÿdt ſuarendes Jeſus ſagde/Jeg ta= Joan.xvij.
cker tig fader himmelens oc iourdēs herre/at thu ſki=
ulde theſſe tingeſt for the wiſe / oc kloge/oc aapenba
rede thennom børnen/Sandeligen fader/ſo var thi=
ne guode wilie huoſſ tig/Alle tingiſte ere mig offuer=
antuordene aff myn fader/ Oc ingen kendner ſønnen
vthen faderē / icke eller kendner nogen faderen vthen
ſønnen/oc huilkenſomhelſt ſønnen wil aapenbaret.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Hiere.vi. Komme i til meg alle/huilke ſom arbeide/oc ere
Joh̄nis.vij besuarede / oc ieg ſkal wederquege ether / Vptager
myt oog paa ether/oc lærer aff meg/Thi ieg er mild
oc ødmyge aff hiertet/oc i ſkulle findne rōlighed for
ethers ſiele / Thi myt oog er lempeligt oc myn byr-
den er lat.

Thet tuolffte Capittel.

VTi thend thȳdt gick Jeſūs om ſabatdagen
egemmen kornet/ oc hans diſcipeler hungre-
de/oc the begynte at plucke axen oc aade/
tha the phariſeer haffde thet ſeet / ſagde
the hānom/See thine diſcipler giøre thet/huilket icke
ſømmes at giøre/paa ſabat dagen/Men hand ſagde
Marci.ij. thennom/ haffue i icke leeſt/huad Dauid giorde tha
Luce.vi. hand/oc the huilke met hannō ware/hungrede/ huor
j Reg.xxi. lunde hand indgick i gudz huuſſ / oc aad frāſetnings
brød/huilket hānom icke ſømte at ede/icke eller then-
nom huilke met hannom ware/vthen alene preſterne
Leeſte i icke eller loguen/at preſterne om ſabatdagen
forkrēcke ſabatdagen i templet/ oc bliffue vthen ſønd/
Men ieg ſiger ether at en er her vti thetteſteet huil-
ken ippermer er end templit/Varet ſo i wiſte huadt
thet er / Jeg wil miſſkunhed oc icke offer / ingelun-
Oſee.vi. de haffde i fordømpt theſſe vſkyldige Thi at men-
niſkens søn er oc ſabatdagens herre.

Oc hand frāmeer gangen kom i theris forſamb-
Marci.iij. lings huuſſ / Oc ſe ther var it menniſke haffuendes
Luce.vi. en wiſſen haand/oc the atſpurde hannom ſigendes/
Sømmert icke athielbrede om ſabatdagen? paa thet
the kundne kiere hannom / oc hand ſagde thennom/
huo er aff ether menniſke/huilken haffuer it foor/oc
om thet falder i en graff om ſabbat dagen / faather
hand icke thet/oc vpløffteret? huor møget forthi ip-
permere er it menniſke / end it foor/ther for ſømme-
ret ſeg om ſabatdagen at giøre welgerninge / Tha
ſagde hand thet menniſke/ vdſtreck thin haand / oc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

hand vdſtrackten/ oc hun er igen ſund worden/ lige
ſom thend anden.

Tha vdginge phariſeerne / oc begynte it raad
emod hãnom/huorlunde the kundne / omkomme han-
nom/oc tha Jeſus thet ficke fornommet / weeg hand
theden/oc møget folcke efftirfulde hannom / oc hand
helbredet thennom alle/oc hand truuede thennom at
the icke ſkulle formelde hannom At thet ſkulle ful- Eſaie.xlij.
kommes/ſom ſagt war vĳd Eſaiam prophete/ huil-
ken ther ſiger / ſe myn ſøn/huilken ieg vdualde/ myn
kereſte vti huilken myn ſiel wel behager/ieg ſkal ſet-
te myn aand paa hannom / oc hand ſkal forkyndne
hedningene dommen / hand ſkal icke trette icke eller
robe / Icke eller ſkal nogen høre hans røſt paa ga-
derne / it ferknuſt røør ſkal hand icke ſønderbryde /
oc rygendes høør / ſkal hand icke vdſlucke / ßo lenge
hand vtdriffuer dõmen till ſeyer/ oc hedninge ſkulle
hobes vti hans naffn. Marci.iij.

Tha er framleed til hannom en / buode blind oc Luce.xi.
ſtumme / huilken war beſaat / oc hand helbredgior-
de hannom / ßo at thend blinde oc ſtumme / tog til
buode at taale oc ſee / oc alle folcke forundrede / oc
tog til at ſige/Er icke thendne thend Dauids ſøn? Oc
tha the phariſeer fick hørttet/ſagde the/Thendne vt-
driffuer icke dieffuelſkab vthen met Beelzebul diffuel-
ſkabs førſtes hielp.

Menn tha Jeſus wĳſte theris tancke/ſagde hãd Marci.iij.
til thennom/huert rĳgi veins emod ſeg ſelffuer / øde- Luce.xi.
legges/Oc huer ſtad eller huuſſ veins emod ſeg ſelff
uer/ſkal icke ſtaa / oc om en ſathanas vddriffuer en
anden ſathanam / tha er hand veins emod ſeg ſelff-
uer/huorlunde forthi ſkal hãs rĳgi ſtaa? Oc om ieg
met Beelzebuls hielp vtdriffuer dieffuelſkabe / met
hues hielp/vtdriffuer tha ether børn/ ther for ſkulle
the dømme offuer ether/ Men om ieg met guds aand
vtdriffuer dieffuelſkabe/forthi er io guds rĳgi kom-
met til ether.

Anderledes huor kand nogen indgaa i en mech-
tĳghes huuſſ/oc bortage hans bouſkabe/ vthen hãd

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

tilforn binder thend mechtige/oc tha berøffuer hans
huuss/ Huilken icke er met meg/ hand er emod meg/
oc huilken icke forsambler met meg/ hand vtstrøør/
forthi siger ieg ether/ alle synd oc hoentale skal for=
lades menniske/ men hoentale emod aanden skal icke
Marci.iij. forlades mẽniske/oc huilkensomhelst siger ourd emod
Luce.xij. mẽniskens søn/thet skal forlades hannom/Men hu=
ilken siger emod thend hiligand thet skal icke forla=
des hannom/huercken i thendne neruerendes werden/
icke eller vti thend tilkommende.

Enthen giøre i tredet got/oc hẽdnes fruct guod
eller giører tredet vndt/oc hendnes fruct vndt Thi
Luce.vi. aff fructen bekendes tredet/ J ødele slecht/huorlunde
kundne i taale guode/ effter at i ere vndne Sandeli=
gen aff hiertens offuerflødighed taler munden/ Jt got
menniske aff hiertens guode skat/fergiffuer the guo=
de/oc it vndt menniske aff it vndt skat fergiffuer the
wndne/Men ieg siger ether aff huert ledigt ourd hu=
ilket menniskẽ foor talet skulle the giøre regenskab
paa dommens dag/ Thi vt aff thine ourd skalt thu
retferdig giøres oc aff thine ourd skalt thu fordømes.

Marci.viij Tha atspurde hannom nogle aff scriffclogene/
Luce.xi. oc phariseerne sigendes/ Mester wij wele see it tegen
aff tig/ oc hand suarendes sagde thennom/ thendne
Deutro.xij. wanartige oc hwore slecht/atspører tegen/ oc hendhe
Jone.ij. skal icke giffues tegen/vthen Jone prophetes tegen/
Jone.i. Ligesom Jonas war vti hualffiens lijff i tredage oc
tre natter/ßo skal mẽniskens søn were vti iourdens
hierte / tredage oc tre natter/ The Niniuiter mend
skulle vpstande paa dommen met thette slecht / oc
skulle fordømme thet/for the giorde buod efftir Jo=
nas predicken/oc see/en vti thette sted er meer end
Regum.x. Jonas /Drotningen aff synden skal vpstande paa
ij.Para.ix. dõmen met thette slecht/oc skal fordømme thet/ Tht
hun kam fran iordens ende/til at høre Solomonis
wijsdom/oc see en vti thette sted er meer end Solo=
mon.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Men naar thend vreneaand Vdgaar aff menni-
sken/ Tha egemmen wandrer hand tørre steder / at- Luce.xi.
spørendes row/oc icke findner / Tha siger hand/ ieg
skal igenkomme ind i mit huuss / hueden ieg vtgick /
Oc naar hand kõmer paafindner hand thet leddigt/
oc reenset met limer/oc prydet / Tha gaar hand bort
oc annammer til seg siuff aande/werre end hand sel-
ffuer / oc indgangendes bour ther/oc thend mennis-
kes ytherste bliffue werre end hans første/ßo skal oc
skee thette wanartige slecht.

Men tha hand end nw talede til skaren/See hãs
moder oc brødre stunde vdentil begerendes at taale Marci.iij.
met hannom/en sagde hannom / See thin moder oc Luce.viij.
thine brødre stande vde/ begerendes at tale met tig/
oc hand suarendes/sagde hannom / huilken hannom
thet forkyndnet/ Huo er myn moder eller huo er my-
ne brødre/ Oc hand vdstreckte sin hand paa sine di-
scipeler sagde/See/myn moder oc myne brødre/huo
somhelst foorgiort myn faders willie /huilken er i hi-
emmelen/hand er myn broder oc søster oc moder.

Thet tredtende Capittel.

PAa thend samme dag / gick Jesus vd aff Marci.iiij.
huusset / oc saad huoss hauffuet / oc mange Luce.viij.
folck ere forsamblede til hannom/ ßo mø-
get/ at hand indgãgendes saad vti it skib
oc alt folcket stund paa strandbacken/oc hand sagde
thennom/ mange tingest wĳd lignelse sigendes / See
en mand gick vd at skulle ßo/huilkẽ tog til at ßooe/
oc tha hand ßooet/somt fiøld sandeligen huoss wey-
gen/oc fugle komme/oc vpaade thet/Somt fiøld vti
stendfulde iourd / ther som thet icke haffde møgen
iourd/ oc er strax oprũdnet/forti thet haffde icke dy-
ub iourd/tha suolem vpgicke/er thet forbrent / oc er
feruisnet/thi thet haff de icke ruod/frãdeles somt fiøld
vti tuorne oc tuornen vpuoxte / oc forqualde thet /

ſomt fiøld vti gnod iourd oc thet gaff fruct / Somt
hundret fold / ſomt treſſinde tyugefold / ſomt trediw
Matt. xxv. fold / Huo ørne haffuer til at høre / hand høre.
Oc diſciplerne framgangendes ſagde hannom /
Huar for taaler thu til thẽnom wĳd lignelſe / oc hãd
ſuarendes ſagde / Ether er giffuit at vide wĳde him
melens rĳgis lønlige hilligdom / thẽnom erit icke vndt
Huo ſom haffuer / hannom ſkal giffues / oc hand ſkal
giøres rĳger / Huo ſom icke haffuer / thet hand haff-
uer ſkal ocſo borttages fran hannom / forthi thaler
ieg til thennom wĳd lignelſe / forthi at met ſeendes
øygne ſeer the icke / oc met hørendes ørne / høre the
icke / oc thi / the icke eller forſtaarit / oc vti thennom
fuldkommes Eſaie prophetie huilken ſiger / met ør-
Eſaie. vi. ne ſkulle i høre / oc ſkulle icke forſtaa / oc ſeendes ſk-
Joan. xij. ulle i ſee / oc i ſkulle icke formercket / Thi thette folcks
Actu. xxviij. hierte er plumbtgiort / oc met ørnen høre the ſuarli-
Luce. x. gen / oc tilluchte theris øygne / paa thet the icke no-
gen thĳde ſkulle ſee met øygnen oc høre met ørnen /
oc met hiertet forſtaa / oc omkringuendes / oc ieg ſkul
le hielbrede thennom.
Men ethers øygne ere ſalige / for / the ſee / oc ethers
ørne / thi the høre / Sandeligen ſiger ieg ether at man
ge propheter oc retuĳſe mend begerede at ſee / huilke
i ſee / oc icke ſaae / oc athøre huilke i høre oc icke hø
rede / Høre i forthi aff thend ſeedmãds lignelſe / Naar
nogen hører rĳgens taale oc icke forſtaaren / kommer
thend wndne / oc borttager thet ſom ſooed er / vti hãs
hierte / thet erit huilket ſooed war huoſſ weygen / Oc
huilken ſom haffde annamet ſeedet ſom kaſt war
vti ſtienfuldiourd thet er hand / huilken hører ourdet
oc ſtrax annameret met glede / men hand haffuer
icke ruod i ſeg ſelffuer / Men hand er vſtadige oc naa-
ar pĳne eller forfølgelſe begyndes for myn taale
ſkyld / ſtrax fortørnes hand / Oc huoſom ſeedet annã-
mer vti tuornen / thendne er thend / huilken hører our-
det oc thendne werdzens omhuggelighed / oc rigdoms
bedragelſe forqueller taalen / oc giøris vfructbaar /
Men huo ſom anname ſeedet vti guod iourd / thẽdne

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

erit huilken hører taalen oc forſtaaren / huilken oc
ther efftir giffuer oc gi͛ører fruct/en hundritfold / en
anden treſindetiugefold/en anden trediwfold.
En anden lignelſe forſette hand thennom ſigen-
des/ himmelens rÿgi er lignet it menniſke / ßoondes
ſee vti ſyn agger / Men tha thend menniſke war
ſoffuendes / kom hans vwen oc ßoode klinte eblant
hueden/oc gick bort/ther ørthern fick vpuoxt/ oc fick
giort fruct/tha ſyuntes ocßo klynterne. Tha framgin-
ge huſbondens ſuenne oc ſagde hannom / Herre ßoe-
de thu icke guod ſeed vti thin agger? Huenaff haff-
uer hand forthi thend klinte/oc hand ſagde thēnom/
it vwenligt menniſke giorde thet/ tha ſagde ſuennen
tÿl hannom/wilthu forthi/ at wÿ ſkulle bortgaa oc-
tilhobe ſamle thennom/oc hand ſagde ney/paa thet/
naar i ſammenſancke klinterne ſkulle icke tÿl lige met
thennom vpdrage hueden/ lader buode woxe ind tÿl
høſten/oc ihøſte thÿden ſkal ieg ſige høſtfolcket/ſam-
men ſancke i førſt klintherne/oc tÿlhobe binder i knip
per tÿl at brendne thennom ? Men hueden forſam-
ble i /ind i myn lade.
Hand forſatte thennom en anden lignelſe ſigen- Marci. iiij.
des/hÿmmelens rÿgi er ligt it ſeneppe korn / huilket Luce. xiij.
it menniſke tog oc ßoode vti ſyn agger / huilket er
mindſt eblant alle ſeed korne/Men effter at thet vp-
uoxer/er thet ſtørſt eblāt alle kool/ oc bliffuer it tre-
ed / ßo at himmelens fugle komme oc gi͛ører reeder
paa hendnes grener.
Hand ſagde thennom en anden lignelſe/ himme-
lens rÿgi er lÿgt en ſuurdig huilken en quindne an- Luce. xiij.
nammede / oc ſkiulde vti tre mader meel/ ind tÿl ßo
lenge thet ſuurdis offueralt.
Theſſe alle taalede Jeſus wÿd lignelſer til folcket
oc vthen lignelſe taalet hand thennom inthet/ at thet
ſkulle fuldkommes huilket ſagd war wÿd propheten
huilken ther ſiger / Jeg ſkal vplade myn mund vti Pſalmo.
lignelſer/ oc ſkal vdtaale the hiemelighed aff werd- lxxvij.
zens ſkabelſſe.
Ther folcket war forladt / kom Jeſus hiem / oc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

hans discipeler framginge til hannom sigendes for-
klare oss thend lignelsse om aggerens klinter/Oc hād
suarendes sagde thennom/huilken ßooer guod seed/er
menniskens søn / oc aggeren er werden/thend guode
seed thet ere rijgens børn klintherne ere thēdne wer-
dens børn/oc vwennen som ßooer thennom/er dieff-
nelen / høsten er werdens endne / oc høstmenden ere
engele/forthi ßo som klintherne sammensanckes / oc
brēdnes i ilden/ßo skal oc skee vti thendne werdens
Apoca. xiiij endne/Menniskens søn skal vtsende siin engle/oc the
skulle forsamble aff hans rijgi / alle fortørnelssze oc
thēnom huilke vndskab bedriffue/oc skulle kaste then-
nom i ildens offuen / ther skal were graad oc tand-
gnistering /Tha skulle the retferdige skinne som suo-
len i theris faders rijgi / huo ørne haffuer at høre
met/hand høre.

Framdeles himmelens rijgi er ligt it liggendes
fee skyuld vti en agger/huilket it menniske paa find-
ner oc skyuller thet / oc aff glede som hand haffuer/
ther offuer/bort gaar hand oc selger alt huadsom-
helst hand haffuer/oc kiøber thend agger.

End nw er himmelens rijgi ligt it mēniske som
er en købmād/atspørendes skøne perler/huilken ther
hand fick fundnet / en dyrbar perle / bortgangendes
solde hād alt huadsomhelst hād otte/oc køpte thend.

Framdeles himmelens rijgi er ligt en fijsckham-
me vtkast vti hauffuit/forsamblendes aff alle hande
slaag / huilken ther hun er forføldt/ vpdroge the til
strandbacken/ oc sidendes forsambler / the som guode
ere vti karene/oc huilke vndne ere bortkaste the vdē-
for / ßo skal it ske vti werdens endelighed / Enge-
len skulle komme / oc atskille the vndne fran the ret-
ferdijge/oc kaste thennom ind vti ildens offuen / ther
skal were graad oc tandgnistering.

Oc Jesus sagde til thennom / haffue i alle thesse
forstandnet? The sagde ia herre. Oc hād sagde then-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

nom therfor alle ſcrifftclog lerd til himmelens rĳgi/
er lĳg en huſſbonde huilken vtlegger aff ſiit liggen=
des fee/nye oc gamble.
Oc thet er ſkeed ther Jeſus haffde endnet theſ= Marci.ix.
ſe taale/gick hand theden/oc ther hand fick kommet Luce.xiiij.
vti ſiit federne land/lerde hād i theris forſamblings Joānis.iiij.
huuſſ/ßo at the forundrede/oc ſagde/Hueden kōmer
thēdne/ſodanne wĳſden oc krafft/Er hand icke thēd
timbmer mandz ſøn? kaldis icke hans moder Maria? Mat.vi.
oc hās brødre Jacobus oc Joſes/oc Simon oc Ju
das? oc hans ſøſter/ere the icke alle huoſſ oſſ? hue=
den kommer hānom forthi alle theſſe/Oc the fortør=
neſt emod hannom/Men Jeſus ſagde thennom. En
prophete er icke vthen heder vthen i ſiit federnelād/
oc i ſiit huuſſ/oc hand giorde icke ther mange tegen/
for theris wantro ſkyld.

Thet fiorthende Capittel.

VTi thend thĳdt hørde Herodes en fierding
førſt/Jeſu røchte/oc ſagde ſine thienere/
Thedne er Joannes baptiſta/hand er vp= Marci.vi.
ſtandnen aff døde/therfor gióre the kraff= Luce.iij.
tige gierninger i hannom/Thi Herodes haffde gre=
bet Joannem/oc bundnet/oc ſat hannom i fengſel/
for Herodias ſin broders Philippi huuſfrue/Thi
Joannes ſagde hannom/Thet ſømmer tig icke at=
haffue hendne/oc hand wilde gierne i hielſlaget han=
nom/men hand fryctede folcketz møgelhed/forthi/
at the hiølde hannom ſom en prophete/Men tha He=
rodis fødzels dag/høghtideligen hioltes/dātzede He=
rodiadis dottere/eblant thennom/oc hun behagede
Herodi/ther for loffuede hand met en ſuoren eed/ſeg
at ſkulde giffue hendne huadſomhelſt hun bedes/oc
ſom hun war vnderuiſt til forn aff ſin moder/ſagde
hun/Giff mig her paa it faad Joānis Baptiſte hof=
fuit/oc koningen gremede ſeg/doch liguel/for thend
ſuoren eed/oc for thennom ſom ſaade met hannom

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

til buords/befuol hand thet/at giffues hẽdne/oc vd=
send bøddelen aff hug hand Joannis hoffuit i feng=
selet/oc hans hoffuit er frambaret paa it fad/oc er
giffuit pigen/oc hun baret sin moder/oc hans disci=
pler kõme oc borttoge hans legom/oc begroffue thet/
oc bortginge/oc ferkyndneth thet Jhesu.

Tha Jhesus thet haffde hørdt/weeg hand theden
vti it skib til it øde sted/offuer en side/oc tha folcken
ficke thet hørt efftirfulde the hannom paa weygen til
fuod/vt aff stederne/oc Jesus vtgangende saa hand
thend møgen skare/oc er rørd aff miskundhed/emod
thennom/oc helbredet aff thẽnom/huilke siuge ware/
Men tha afften tog til at komme ginge til hannom
hans discipeler sigendes/stedet er øde/oc thijden er/
Marci. vi. forgangen/offuergiff folcken/at the bortgaa i byerne
Luce.ix. oc kiøbe thennom maad/Oc Jesus sagde thennom/
Joan.vi. Thet er icke thennom behoff/at the skulle bortgaa/
giffue i thennom/huad the skulle ede/Men the sagde
hãnom/Wij haffue icke heer/vthen fem brød oc tuo
fiske/Oc hand sagde/henter meg thennom hijd/oc
ther hand haffde budet folcken ned sidde paa gros=
set at ede/oc annamede the fem brød oc tuo fiske/
met vpløffte øygne i himmelen welsignede hand/oc
ther hand haffde sønderbrødet/gaff hand discipeler
brødene/Oc discipelerne gaffue thennom skarene/oc
the aade alle oc bleffue mette/Oc the vptoge huilket
som offueruar aff støckerne/tuolff korffue fulde/oc
huilke som haffde edet/ware musene femtusinde mẽd
vthen quindner oc børn.

Oc strax tuang Jesus sine discipler at the skul=
de sammenstijge ind vti it skib/oc fare for hannom
offuer til thend anden side/so lenge hand fick offuer=
giffuit folcket/oc ther folcket war forlatte/vpsteeg
Marci.vi. hand paa it berg allene at bede/Men ther afften tog
Joan.vi. til atkõme/war hand ther allene/Oc skibet war tha
Luce.vi. myt vti hauffuit/oc lidde nød aff bølgerne/Thi wei=
dret war emod/Men om fierde nattens wecht kom
Jesus til thennom/wandrendes paa hauffuet/oc efftir

at discipelerne haffde seet hannom wandrendes paa hauffuit/bleffue the forskrecket/sigẽdes/thet er it spø= gelse/oc aff retsele ropte the/Men strax talede Jesus til thennom sigendes/Were vid guod trøst / Jeg erit i sulle icke forferdes.

Oc Petrus suarendes hannom sagde/ herre om thu estet/biud meg atkomme til tig/paa wandnet/oc hand sagde / kom/oc ther Petrus vdsteg aff skibbet/ oc gick paa vandnet/at hand kundne komme til Je= sum/ Men ther hand saa en starck weider/ forskrack hand/ oc ther hand begynte atnedsiunckes ropte hãd sigendes/herre hielp meg/ Oc strax vdstrackte Jesus haanden paagreb hãnom oc sagde hannom / O thu liden troendes/huorfor tuifflede thu/Oc ther the wa re indgangne i skibbet/ stiltes weidret / Oc huilke i skibbet ware framginge oc tilbade hãnom sigendes / Sandeligen est thu guds søn/ Oc ther the ware off= uerfarne komme the i Gennezaretz land/ oc ther the folck ther sammestedis fick kendt hãnom/ vtsende the buod vti thet gantske land ther omkring belegne/oc frambare for hannom/alle som wudt haffde/ oc ba= ade hannom at the aleniste motte tage paa hans cle= ders søm/oc so mange ther vppaa toge/ere helbre= degiorde. Marci.ix.

Thet femtende Capittel.

Tha framginge til Jesum the scriffeloge oc phariseer / huilke haff de kommet aff Hie= rusalem/sigẽdes/ huar for offuertrede thi= ne discipler/the oldingers seet the thuo icke theres hendner/naar the ede brød/ Oc hand suaren= des sagde thennom / huar for offuertrede oc i guds buod for ethers seet skyld / Thi gud bød sigendes / Thu skalt ere fader oc moder/ oc huilken som fader oc moder formaledider/hand skal dø aff døden/Men i sige huer somhelst skal sige fader eller moder/huad somhelst offer som vtkõmer fran meg / thet wendes til thidt gaffn/Oc i icke sige huer skal ere siin fader Marci. vij. Lui. xx. Deut. v. Marci. vij.

eller siin moder/oc ther met haffue i til inthet giort
guds bud/for ethers seet/J øgne skalke rettelige sag
Esaie.xxix. de Esaias om ether sigedes/ Thette folck naaler meg
met siin mund/Oc ærer meg met læbuerne/ Men the-
res hierte er langt fran meg / Men forgeiffs dyrcke
the meg/lærędes lærdom/som ere mēniskens budord.

Oc hand kallede skarerne til seg oc sagde/ then-
nom/ Hører oc forstaar Thetsom indgaar i munden/
besmitter icke menni skken.

Tha framgangendis hans discipeler sagde han-
nom/wedst thu at the phariseer worte fortørnet/ther
the hørte thendne taale/oc hand suarendes sagde/al-
le thend planttelse huilken myn himmelske fader icke
fick plantet skal vprøckes/Lader thennom fare/ the
ere blinde/oc blindnes leydzmende/men om the blind
ne/ bliffue the blindnes leydzmende / buode falle the
vti huolen.

Oc Petrus suarendis sagde hānom/ forklare oss
thendne lignelse / Jesus sagde/ ere i oc endnu vthen
forstand/ forstaa i icke endnw / at huadsomhelst ind/
gaar i munden gaar need i lijffuit oc vtkastes wijd
thend naturlig vtgang / Men the tingeste huilke vt-
komme aff munden/ the vdgaar aff hiertet seluer / oc
the besmitter menni sken Thi aff hiertet vtgaar vnd-
ne tancke/mandslag/echtig huoor/huoorerey/thiuffue-
rey / falske witnesbyrd / bespottelse / Thesse tingeste
ere huilke besmitter menni sken/men at tage mad met
vthougne hendner besmitter icke menni sken.

Oc Jesus gangende theden weeg ind vti Tiri o
Sidonis egene/ Oc see/en Chananeiske quindne huil-
ken kom aff the samme grentze/ ropte til hannom si-
gendes/O herre dauids søn forbarme tig offuer meg
myn dotter plauges iammerligen aff dieffuelskab /
Oc hand suarede hendne icke it ourd/ oc hans disci-
pler frangangendis bade hannom/sigendis/lad faare
hendne Thi hun rober effter oss / oc hand suarendis
sagde/ Jeg er icke send vihen til Jsraels huuss for-

tabte foor/ Men hun kam oc tilbad hannom sigedis herre hilp meg / men hand suarendis sagde Thet er icke bequemt attage børnens brød oc kastet for hūdne/hun suarede Jaa herre The smohundne ede oc aff smulerne huilke ther falde aff theris herres bourd / Tha suarendis Jesus sagde hendne O quindne thin tro er stuor / tig skal skee som thu wijlt / Oc hendnes dotter wort helbredet aff thend thijdt.

Oc Jesus gick ther fran/frambedre oc kam huoss thet galileiske hauff / Oc hand vpstiget paa it berg oc sadte seg ther / oc mange folk framginge til hannom / the haffde met thennom lamme / blindne / døffue/lemleste oc andre mãge/ oc nedlagde thennom til Jesu fødder Oc hand helbredet thennom / ßo at skarene forwndrede/ther the saae stumme taale/lemleste ware helbredet/ oc the lamin wandre / blijndne at see oc ærede Jsraels gud.

Oc Jesus kallede til seg siine discipeler oc sagde/meg øncker skaren / forthi at the nw paa tredie dag ere bliffne stedze huoss meg/oc icke haffue huad the skulle ede/oc ieg wiil icke forlade thennō fastendnes/paa thet the ey skulle forsmectes paa weygen/ oc hans discipeler sagde hannom/Hueden skulle oss kome ßo møget brød vti ørken at wii kundne mette ßo stuor en skaare Oc Jesus sagde thennō/Huor mange brød haffue i/oc the sagde/syw/oc syw smofiske/ Oc hand bød skaren sidde paa iourden at ede / Oc hand annamede the syw brød/ oc the fiske / oc effter hand haffde tacket/brød hand oc gaff siine discipeler oc discipelerne gaffue skaaren/ oc the ode alle/oc ere wordne mette Oc the vptoge/aff thet som offuer war aff støckerne syw korffue fuldde / Oc the huilke ther haffde edet ware firetusinde mend vthen quindner oc børn/oc offuergiffuen skaaren nidsteeg hand vti it skūb/oc framkom i Magdala grantze.

Thet sextende Capittel.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

OC the phariſeer ſambledis met ſaduceer / ginge til hannom freſtendis/bade hannom at hand wilde wÿſe thennom tegen aff himmelen / oc hand ſuarendis ſagde thennom/ Naar thet begynder at wore affthen/tha ſige i/thet worder klart weider / thi himmelen rødmer / oc om morgen ſige i /vti dag worder ſtorm Thi at himmelen rødmer bÿſterligen/J øgne ſkalke himmelēs ſkickelſe kundne i dømme / kundne i icke oc ſo dømme theſſe thÿders tegen/thette vndne hwore ſlecht/at ſpører tegen Oc hendne ſkal icke giffues tegen / vthen Jonas prophete tegen / oc tha hand haffde forlat thennom gick hand bort.

Marci.viij. Oc ther hans diſcipler ware komne offuer til thend anden ſide / haffde the forglemt at tage brød met thennom / oc Jeſus ſagde thennom See i til oc wocter ether fran the phariſeer oc ſaduceers ſurdeeg/ oc the betencte inden thennom ſelffuer ſigendes / wÿ toge icke brød met oſſ / huilket ther Jeſus forſtuod ſagde thennom/ O i liden troendes/huad tencke i vti ether ſelffuer/ at i icke haffue taget brød met ether. Endnw forſtaa i icke / Jcke eller haffue vti hugkomme the fem brød Ther femtuſſende mēniſke war mette vtaff/oc huor mange korffue i vptoge/Ey eller the ſyw brød Ther firetuſinde menniſke war mette vtaff/oc huor mange korffue i vptoge? hui forſtaa i tha icke at ieg haffuer icke ſagt ether thet om brød/ at i ſkulde wocte ether fran the phariſeers oc ſaduceers ſurdeeg Tha forſtuode the at hand icke bød thēnom at ware ſeg for brødſens ſuurdeeg? Men aff the phariſeers oc ſaduceers kendom.

Tha kam Jeſus vti Ceſaree ſtaads eygen/ hues
Marci.viij. til naffn waar Philippi/oc atſpurde hand ſine diſci-
Luce.ix. pler ſigendes/Huem ſige menniſke/thend menneſkens ſøn at were/huilken ieg er / oc the ſagde Sandeligen ſomme ſige tig at were Joannem Baptiſtam/ ſomme Heliam/ ſomme Hieremiam / eller en aff propheterns tal/hand ſagde thennom/oc i / huem ſige i meg

atwere? Oc Simon Petrus suarendes sagde/Thu est
Christus thend leffuẽdes gudz søn/Oc Jesus suaren-
des sagde hannom/Salige estu Simon Jonas søn/
Thi legomme oc bluod icke aabẽbaret tig thet/Men
myn fader huilken er i hẽmelen/Jeg siger oc tig igen
at thu est Petrus/oc paa thend steen skal ieg bygge
myn kircke/oc heluedes puorte skulle icke haffue ma-
cht emod hendne/Oc ieg skal giffue tig himmeriges
nøgle/oc huadsomhest thu for bundnet paa iourden
thet skal were bundnet vti himmelen/oc huad som-
helst thu foor løøst paa iourden/skal oc were løøst i
himmelen.

Tha forbød hand sine discipler/at the icke skul-
de sige nogen/at hãd war Jesus/Christus/Fran thẽd
thijdt begynte Jesus at giffue sijne discipler/tilkendne
at hannom burde bort at gaa til Jerusalem oc lide
møget/aff oldingerne oc prestehøffdinger oc scriffclo
ge i hielslaes/Oc paa thend tredie tage vpreyses/Oc
ther Petrus haffde henlied hannom/begynte hand
atstraffe hãnom sigendis/Herre wer tig selffuer mild/
Jngenlunde skeer tig thet/Oc hand omkringwend
sagde Petro Sathana gackbort effter meg/thu est
meg til hynder Thi thu icke forstaar huilke gud til-
høre/men huilke menniske tilhøre.

Tha sagde Jesus sine discipeler/Om nogen wijl Marci viij. Luce.ix.
komme effter meg/hãd skal forsaage seg selffuer/Oc
skal vptage sijt korss oc efterfølge meg/Thi huo
som wil foruare siit liiff/thend skal taabe hendne/oc
huo som worder tabẽdis siit lijff for myn skyld/hãd
skal findne hendne/huad gaffner thet mẽnisken om
hand foor wundnet thend gantske werden/Oc hand
for kaster siin siel/Eller huad kand thend menniske
giffue/met hues magelag hand kand igenløse siin siel
Thi thet skal skee at menniskens søn skal komme i
siin faders herlighed met siine Engele/Oc tha skal
hand igengiffue huer effer siine gerninger/Sandeli-
gen siger ieg ether/her er nogre stãdendis huilke icke
skulle smaage døden/til szo lenge the forseet mẽnis-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

kens ſøn komme i ſÿt rÿgi.

Thet ſyttende Capittel.

Marci.ix. Luce.ix. OC effter ſex dage annamede Jeſus Petrum
oc Jacobum oc Joannem hans broder/oc
vplidde thēnom offuer en ſide/paa it høgt
berg/ oc hand er forwendt for thennom/
Oc hans andlede ſkiinde ſom ſuolen/oc hans cleder
er wordne huide ſom liuſſ/ Oc ſee Moſes oc Helias
ere ſeet aff thennom ſamtalendis met hannom Men
Petrus ſuarendis ſagde/ Herre Jeſu/ thet er oſſ got
her atuere/om thu wilt/ wÿlle wii giøre her trendne
høttir/tig en/ oc Moſi en/oc Helie en/ oc ſom hand
endnw talendis war/ See ein liuſſ ſkye omſkywlde
thennō/oc ſee en røſt aff ſkyen huilken ſagde Thend-
ne er myn elſkelige ſøn/vti huilken meg er wel beha-
git/hannom Høre i/ oc ther diſcipeler haffde theſſe
hørdt/fiølde the ned pa theris andlede/oc ere ſwar-
ligen forſkrecket/oc framgangendis Jeſus tog paa
thennom oc ſagde/Staarvp oc frøcther icke/Oc ther
the haffde vpløfft theres øgne ſaae the ingen/vthen
Jeſum allene.

Oc ther the nedſtiiget aff berget bød Jeſus then-
nom ſiigendis/ Thendne ſywn ſkulle i ingen ſige ßo
lenge til menniſkens ſøn er vpſtanden aff the døde.
Oc hans diſcipeler atſpurde hannom ſigendis/hui ſi-
ger tha ſcrifftclogene at thet er tilbørligt at Helias
ſkal tÿlforn komme/oc Jeſus ſuarendis ſagde then-
nom/Helias ſkal ſandeligen komme tilforn/oc igen-
ſkicke altingeſt/ Men ieg ſiger ether Heliam nw at-
haffue kommet/oc the icke kendue hannom/Men the
gioerde wÿd hannom huadſomhelſt the wiilde/ßo ſkal
oc menniſkens ſøn lÿde aff thennō/Tha forſtund di-
ſcipelern at hand haffde ſagt thennom aff Joanne
Baptiſta.

Oc ther the ware komme til ſkaren/framgick til
Marci.ix. hannom it menniſke bøgendis hannom/ſiin kne/oc ſi-
Luce.ix. gendis/Herre forbarm tig offuer myn ſøn/Thi hand

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

er wild vti moonskiffte/oc iamerligen plauges/ Thi hand falder tijd i ilden/oc tijd i wãdnet/oc ieg haff-uer boret hannom til thine discipeler / oc the kundne icke helbrede hannom/ Jesus suarendis sagde / o thu vantroendis oc vbøugelig slecht/huor lenge skal ieg tog were huoss ether huar? lenge skal ieg lijde ether? framleder hannom hijd/ oc Jesus straffede thet / oc dieffuelskabet fuor vd aff hannom/oc barnet er hel-bredit aff samme thijd / Tha frãginge discipelern til Jesum offuer en side oc sagde / huor for kundne wij icke vtdriffue thet/ Jesus sagde thennom for ethers wantro skyld/Sandeligen forwist siger ieg ether/om i haffue tro som it senappes korn/sige i thẽdne berg gack her fran / thijd hen/oc thet skal gaa / oc ether skal ingen tingest were vmøligt/men thette art gaar icke vd/vthen wijd bøn oc faste.

Marci. ix.
Luce. ix.
Luce. xvij.

Men ther the omgickes vti Galilee land/ sagde Jesus thennom / Thet er tilkomendis at menniskens søn/ skal offuerandtwordes i menniskens hendner/oc the skulle ihielslaa hannom / oc paa tridie dag skal hand vpstande/oc the worte saare bedrøffuit.

Men ther the ficke kõmet til Capernaũ bye frã-gicke thend til Petrum huilkensom pleide at vpbere told penningen / oc sagde pleier icke ether mester at giffue toldpẽninge/hand sagde iaa/oc ther hand hiem kam fortog Jesus hannom taalen / Oc sagde / huad tyckes tig Simon aff huem anname iørderigis konin-ger told eller rentte/aff theris børn eller aff fremme-de/Petrus sagde hannom/aff fremmede/ Jesus sagde hannom / tha ere børnen frij /Men paa thet at wi ic-ke skulle were thennõ til fortørnelse/faarthen til hau-ffuit oc vtkast angelen/ oc thendførste fiske som ther framgaar vptage thu/oc naar thu haffuer vptaget hans mund skalthu findne en penning so guod som en halff gylden/thend anname/oc gijff thend for meg oc tig.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thet attende Capittel.

Marci.ix. Luce.ix. IThend thÿd framginge discipelern til Jes-
sum oc sagde/ huo er størst i himmelēs rÿ-
gi/ oc Jesus kallede til seg it lÿdet barn
skickede thet emellom thennom/ oc sagde/
Sādeligen siger ieg ether vthen i worde omkring wē-
de/oc bliffue ßo som børn skulle i icke ind gaa i him-
melens rÿgi/forthi huosomhelst seg selffuer fornedrer
Marci.ix. som thette barn er/hand er thend størst i himmelens
Luce xvij. rÿgi/ Oc huosom foor annamet sodant it lidet barn
i mit naffn hand annamer meg / Oc huo som wor-
der fortørnende en aff thesse mindste huilke tro paa
meg/hānom war bedre/at en asnemøil steen vpheng-
des paa hans halss oc forsencktes vti hauffuens dyb
hed.

Ve werden vtaff fortørnelse/ Thi thet er tilbør-
ligt at fortørnelse skulle komme/Men oc ve thet mē-
niske wÿd huilken fortørnelse kommer /Oc om thin
haand eller thin/foud/er tig forhindrelse/aff hug thēd
oc bortkasten fran tig / thet er tig bedre at indgaa
lam eller kribbel til liffuet / end tig haffuendis tuo
hendner oc tuo fødder/kastis i thend ewige ild /oc
om thidt øyge fortørner tig/bryd thet vd oc bort ka-
stet fran tig/Thet er tig bedre at thu enøyguet ind-
gaar til liffuet end at thu haffuer two øygne oc skalt
kastis ind vti heluedis ild.

Luce.ix. See i til ati icke forsmaa en aff thesse smaa Thi
ieg siger ether/ at theris engele vti himmelē see althüdt
myn faders andlüd huilken som er i himmelen / Thi
menniskens søn kom atfrelse thet som fortabt war
Luce.xv. huad tyckes ether/om nogen menniske haffuer hun-
drede foor/Oc it aff thennom ficke wilfaret / offuer-
giffuer hād icke the nie oc halffemtsinde tiuge vti bier
gerne/gaar oc søger thet huilket wilfarer/oc om thet
hender seg ßo/at hand fynder thet/Sandeligen figer
ieg ether/hand gledis meere offuer thet / end offuer
the nie oc halffemtsinde tiuge / huilke icke wildfuore/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ßo er icke ether faders willie huilken som er i him- melen/at en aff thesse smaa skal forfares. Eccle.xix.

Oc om thin broder foor syndnet emod tig/gack bort oc straff hannom emellom tig oc hannom alle- ne/oc om hand foor høret tig/tha haffuer thu wun- dnet thin broder/Men hører hand tig icke/ßo tag til tig en eller tuo/paa thet / At alle ouord bestaar vti tuo eller tre witnesbyrds mund/hører hand icke thē- nom tha sige thet meenheden / oc om hand icke foor hørt meenheden / tha skal hand were tig ßo som en hedning / oc en publicaner/Sādeligen siger ieg ether huilkesomhelst i foor bundnet paa iourden/the skul- le were bunden i himmelen/Oc huilkesomhelst i foor løøst paa iourden/the skulle were løste i himmelen/ framdelis siger ieg ether/at om tuo aff ether worder offuereins paa iourden om huad tingest thet er/ the wÿlle bethe / thet skal thennom wederfares aff myn fader huilken som er i himmelen/ Thi huar tuo eller tre ere forsamblede i mit naffn/ ther er ieg mit eblāt thennom. Luce.xvij. Deut.xix.

Tha framgick Petrus til hannom oc sagde Her- re huor tÿdt skal myn broder syndne emod meg/ oc ieg skal forlade hannō/ er thet icke nog ind til siuff gange/Jesus sagde hannom/ieg siger tig/icke ind til siuff gange / Men ind til halffierdesindz tiugue sinde siuffgange/Ther for er himmelens rÿgi lignet en ko- ning huilken wille regne met siine suenne/oc ther hād haffde begynt at regne/kom en for hannom/ huilken war hannom skuldig thitusinde pund/Men ther hād icke formøtte atbetaale/bød herren hannō / oc hans husfrue/oc hans børn/oc alt huad hand haffde/ at- sellies/ oc gielden betales / tha nedfald samme swend oc tilbad hannom sigendis / Herre wer tÿlfrids met meg/oc ieg wil betalet altsammen/ herren forbarme- de seg offuer samme swend/løe luod hannom/oc for- luod hannom gielden.

Men thend samme swend / vtgangende fand en aff siine metswenne huillken war hannom hundrede

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

penninge skyldig/oc hand paa greb hannom/oc tagendes hannom wÿd halsen/tog til atdrauge/ sigendes/betal huad thu est skyldig/tha nedfald hās met swend/oc bad hannō/sigendes were tilfrids met meg/ oc ieg wil betalet altsammen/ oc hād icke wilde men gickbort/oc kaste hannom i fengsel/solenge hand fick betalet gielden/ Ther hans medsuenne ficke seet huilket hannom skeede/worte the møget bedrøffnit / Oc komme oc forkyndnede theris herre alle huilket skeder ware/Tha framkaldet hans herre hannō/oc sagde hannom / Thu skackafftige swend alle giæld forluod ieg tig/ther thu fick bethet meg / skulle thu icke ocsso/forbarme tig offuer thin medswend/som ieg forbarmet meg offuer tig / Oc hans herre wordt vred / oc antwordet hannō bødele/indtil ßolenge hand haffde betalet gansk / huad hand hannom skildig war / ßo skal oc myn himmelske fader giøre ether / om i icke worde forladendes aff ethers hierte huer siin broders misgerninge.

Thet nittende Capittel.

Marci.x. Luce.xvi.

OC thet er skeed ther Jesus haffde fuldkommet thesse taale/gick handbort aff Galilea oc kam i Jødelands grantze paa hindside iordanen / oc mange folck efftersulde hannom/oc hand helbredet thennom ther.

Oc pharisеerne framginge til hānom frestendis hannom/oc sigendes hannō/Sømmer thet icke menni sken at giøre skilssmol met siin husfrue for hwor sag/oc hand suarendis sagde thennom / haffue i icke lest/at thēd som giorde aff begyndelsen mād oc quinne/hand giørde thennom oc sagde/ forthi skal menni sken offuer giffue fader oc moder oc skal tijlhenge siin husfrue/oc the skulle were tuo vti it legō/ oc ßo ere the icke nw tuo/men it legom/ther for huad gud haffuer samblet/skal icke mennisken atskille.

Gene.i. oc Ephe.v.

Tha ſagde the hannom huor for bød Moſes / Deut.xxiiii.
atgiffue ſkilſſmols breff/oc atoffuergiffue hendne/hād
ſagde thennom/ Moſes tilſtedet ether at offuergiffue
ethers huſſruer/for ethers hierters hardhed/men aff Luce.x.
begyndelſen war thet icke ßo/men ieg ſiger ether / at
huilkenſomhelſt/ ſkiller ſeg wijd ſijn huſfrue(vthen
for hwoor)oc tager ſeg en anden / thend bedriffuer
hwoor/oc huilken foor taget hendne ſom offuergiffuen
er til huſfrue/thend bedriffuer hwoor.

Hans diſcipeler ſagde hannom / Om mandens
ſag met ſiin huſfrue haffuer ſeg ßo / tha et thet icke
got atgiff tes/Men hand ſagde thennom/theſſe ourd
begriber icke alle/men the huilke thet er giffuit / Thi
nogle ere gieldinge/huilke aff moderēs lijff ere ßo fød
de/oc nogle ere gieldinge/ huilke ere giorde gieldinge
aff menniſkene/oc nogle ere gieldinge huilke ſeg ſelff
uer haffue gieldet for himmelēs rijgi / huo thet kand
begrijbe hand begriberit.

Tha ere ſmobørn framledde/at hand wijlle leg- Marci.x.
ge haanden paa thennō/oc bethe/oc diſcipelern ſtra-
ffede thennom/men Jeſus ſagde thennom/ tilſtede i / Luce.xviii.
the ſmaa børn / oc icke forbyude thennom atkomme
til meg/Thi himmelēs rijgi er ßodannes/oc ther hād
haffde paalagt thennom henderne gick hand theden.

Oc ſee en framgick oc ſagde hannom/guode me-
ſter / huad guode ſkal ieg giøre at ieg motte fange Marci.x.
thet ewig lijff/ huilken ſagde hannom huor for kaller Luce.xviii.
thu meg guod / ingen er guod vthen en / ſandeligen
gud/men om thv wilt indgaa til liffuit/ holt buden/
Hand ſagde hannom/ huilke? Jeſus ſagde/ thu ſkalt
icke giøre mandrab / thu ſkalt icke bedriffue hwoor/
thu ſkalt icke giøre tywffneri/ thu ſkalt icke ſige fal-
ſkt witneſbyrd / ære fader oc moder / oc thu ſkalt
elſke thin neſte ſom tig ſeluer / thend vngmand ſag-
de hannom/ alle theſſe haffuer ieg holdet aff myn
vngdom huad fattes meg endnw / Jeſus ſagde han-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

nom/om thu wilt were fuldkomen/gack oc selg hwes
thu haffuer oc giff fattigefolck/oc thu skalt fange lig
gende fæ vti himmelen/oc kom efterfølge meg/men
tha thend vngmand haffde hørt thendne taale/gick
hand bort bedrøffuit / thi hand haffde mange eyg=
domme.

Oc Jesus sagde sÿne discipeler/sandeligen siger
Marci. x. Luce. xviij. ieg ether en rÿgmand skal suarligen indgaa i himme
lens rÿgi/Oc ieg siger ether igen/thet er letter en ka=
beltuoff at gaa egommen it naal øffne/end en rÿg at
indgaa i guds rÿgi Tha discipelern haffde hørt thes
se frøctede the saare/Sigendes huo kand forthi bliff
ue salig? Oc Jesus seendes paa thennõ/oc sagde then
nom/huoss mēniskē er thet vmøgeligt/men huoss gud
er altingeste møgelige.

Tha suarede Petrus oc sagde hannõ/See wÿ off
uergaffue alletingeste oc efterfulde tig / huad forthi
worder oss ther for/Jesus sagde thennom/sandeligen
siger ieg ether/ati huilke efterfulde meg vti genfød=
sel/naar mēniskens søn skal sidde vti sÿn herligheds
sæde/skulle i oc sidde paa tuolff sæder dõmendis the
tuolff israels slecht/oc alle huilke fooroffuergiffuit hu=
use/eller brødre eller søstere eller fader/eller moder/
eller husfrue/eller børn/eller agger for mit naffn skyld
hand skal anname hundret fold/ oc skal fange thet
euige lÿff til arff/Men mange som ere the første skul
le worde the sÿste/Oc the sÿste the første.

Thet tiuffuende Capittel.

FOrthi himmelens rÿgi er ligt en husbõde/
huilken vtgick strax første morgenstund/
at skulde lÿe arbedes mend i siin vÿnga=
ard/oc ther forenelssen war giord met ar=
beides menden/om en penninge paa hwer dag/sende=
ne hand thennom i siin vÿngaard / oc hand vtgick
wÿd thend tridie stund/saa hand andre standendes
leddige paa torgit/oc hand sagde thennom/ gaa oc i

vti vÿngarden/oc ieg wÿl giffue ether huad ret er/
oc the ginge ther hen/oc hand vtgick igen wÿd thē
siette oc niende stund/oc giorde ligso/oc wÿd thend
ølluffte stund gick hand vd/oc fand andre standen=
des ørkeløss oc hand sagde thennō/huad stande i her
thend gantske dag ørckeløss/the sagde hannom/thi
ingen haffuer leyet oss/hand sagde thennom/gaar oc
i hen i myn vÿngard oc huad ret foorweret skulle i
fange.

Men tha thet war afften/sagde vÿngards her=
ren siin befalnings mand/kald arbeids mendnen Oc
giff thennom theris løn/Oc hand begynte aff the si=
iste indtil the første/oc ther the ficke kommet/huilke
ware komme wÿd thend ølluffte stund/finge huer siin
pendinge/oc tha the første komme meente the/at the
skulle fange meer/Oc huer there finge oc sin pennin=
ge/oc ther the haffde annamet/murrede the emod
husbonden/sigendis/The siiste haffue en stuund ar=
beidet/oc thennom haffuer thu giørt lige oss/huilke
haffue boret dagens byrde oc hiede.

Men hand swarende en aff thennom/oc sagde/
myn wen/ieg giør tig icke vret/Esthu icke worden
eins met meg/om en penning/tag huilket thidt er oc
gack hen/oc ieg wil giffue thendne siiste so som tig/
heller haffuer ieg icke macht at giøre aff mit huad
ieg wil? Seer thu therfor ilde vd/at ieg er so guod?
Szo worde the siiste the førstē oc the første the siiste
Thi mange ere kallede/oc ffaa vdualde.

Oc Jesus vpfuor til Hierusalem/oc tog met sig Marci.x.
paa wegen/allene siine tuolff discipeler/oc sagde then Luce.xviij.
nō/se wÿ vpfare til Hierusalem/oc mēniskens søn skal
offuerandwordes preste første/oc scrifftclogene/oc
the skulle fordømme hannō til døden/oc andtuorde
hannom hedninger til at bespottes oc hudstryges/oc
korsfestes/oc tridie dag skal hand vpstaa.

Tha framgick til hannom Sebedei sønners mo=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

der/met ſine ſønner tilbedēdis/oc bethendis nogit aff
hannom/oc hand ſagde hende/huad wilthu/hun ſag=
de hannom/ Sig/at theſſe tuo mÿne ſønner ſkulle ſid=
de vti thin rige/en til thend høgre haand/oc thend
andnen til thend wenſtre haand Oc Jeſus ſuarendis
ſagde/ J wÿde icke huad i bethe/kundne i dricke thēd
kalck/huilken ieg ſkal dricke/oc døbes met thēd doob/
met huilken ieg dobes? The ſagde hannōm/wÿ kund=
ne/hand ſagde thennom/ forſant myn kalck ſkulle i
dricke/oc ſkulle døbes met thend doob/huilkē ieg dø=
bes met/Men at ſidde til myn høgre oc wēſtre haand
er icke vti myn mact at giffue Men thennō ſkal thet
Marci.x. wederfaris/huilke thet beredt er aff myn fader/ Oc
Luce.xxij. ther the thÿg fick hørdt thet/bleffue the vrede paa
the tuo brødre Oc Jeſus kallede thennō til ſig oc ſag=
de/J wÿde at hedningers førſter haffue herredō off=
uer thennom/ Oc huilke ſom ſtuore ere bruge mach=
ten emod thennom Szo ſkal icke were ebland ether
Men huilkenſomhelſt wil worde ſtuor eblant ether/
hand ſkal were ether thienner/oc huilken ſom will
were førſt eblandt ether/hand ſkal were ether ſuend/
Szo ſom menniſkens ſøn er icke kommen paa thet
hannō ſkal thiennes men/at hand wilde thienne/oc
paa thet hand vilde giffue ſÿn ſiel til it løſen for
mange.

Oc ther the vtginge aff Jericho/efftirfulde han=
nom møgen ſkare/oc ſee tuo blinde ſadde huoſſ wey=
gen/Oc ther the hørde at Jeſus gick ther fram/ro=
pte the ſiigendis Herre dauidz ſøn forbarm tig off=
uer oſſ/oc ſkaren ſtraffede thennō at the ſkulde thie
Men the ropte end mere ſigendis/forbarm tig off=
uer oſſ Herre dauidz ſøn Oc Jeſus ſtuod oc kallede
thennom oc ſagde Huad wele i at ieg ſkal gøre ether?
The ſagde hannom Herre at wore øgne moo obnes
oc Jeſus forbarmet ſeg offuer thennō/tog paa the=
ris øgne/oc ſtrax finge theris øgne ſÿwn igen/oc the
effterfulde hannom.

Thet forſte oc tiuge capittel.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

OC ther hand haffde kommet neer til Hie=
rusalem/oc kō til betphage til oliuers berg
Tha bortsende Jesus tuene discipeler sigen
dis thennom/gaar ind til byen huilken er
for ether/oc strax findne i en bunden asennindne oc it
føil met hendne/ vpløser/ oc framleder thennom til
mig/oc om nogen siger ether noget/ Sije i/herren
haffuer thennom behouff/oc strax vtsender hād then=
nom/ oc thet altsammen er skeed/at thet skulde fuld
kommes huilket sagt er vijd propheten sigendis Sij= Zachari.ix.
ge i sions dotter See thin koning kommer tig sact=
modig/siddendis paa it asin/oc it føil/thend trelsom=
me asins vngge/oc discipelern ginge hen/oc giorde som
Jesus haffde befalet thennom/ Oc framlidde thend
asin oc føillit/ oc vplagde theris cleder paa thennom
oc sette hannom/ ther vppaa/oc møgen skare bred/
de theres cleder paa veygen/oc somme hugge grenen
aff treen/oc strødde i veygen/ Skarene huilke fore
ginge/oc huilke efterfulde Ropte sigendis Hosianna
dauidz søn/ velsignet er thend huilken kōmer i her=
rens naffn Hosianna vti the høgeste.

Oc ther hād indgick i Hierusalem er thend gand=
ske stad rørd sigendis Huo er thēdne/oc skarene sag
de Thendne er Jesus thend prophete aff Nazaret vti
Galilea/oc Jesus indgick i gudz tempel oc vtdreff al
le sellendis oc købendis i templit/oc kuldkaste vetzle=
renes bourde/ oc theris stuole som solde duwer/ oc
sagde thennom/Thet er screffuit mit huuss skal kallis
bede huuss oc i giore thet/en røffuere kule Oc fram= Esaie.lvi.
ginge til hannom the blinde oc lamme i templit/oc Hieremi.vij
hand helbredet thennom.

Ther prestehøffdinger oc scrifftclogene ficke seet
the wunder huilke hand giorde/Oc børnen roobede
i templit sigendis Hosianna dauidz søn/bleffue the
vrede oc sagde hannom/Hører thu huad thesse sige
Jesus sagde thennom/hui ey/leste i aldri aff theris Psalm.viij.
mūd som vmælendis oc dyendis ere/fulkōst thu loff=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

net/oc thennom ther forladt vdgick hand aff ſtaden/ indtil Bethaniam oc bleff ther om natten.

Marci.xi. Luce.xix. Oc om morgenen igenkōmendis til ſtaden hungrede hannom/ oc ther hand ficke ſeet it figentred paa veygen/framgick hand til thet/oc fand ther inthet vppaa/vthen aleneſte bladene/oc ſagde thet/aldri heer effter ſkal voxe fruct aff tig/ oc ſtrax er thet figentreed viſſnet / oc ther diſcipeler thet haff de ſeet fforundrede the ſigēdis/huorlūde forwiſſnet ſaa ſnart thendne figentreed? oc Jeſus ſuarendis ſagde thennom/Sandeligen ſiger ieg ether / om i haffue tro oc icke twiffle Icke alleniſte ſkulle i gøre thet huilket vederfaris thēdne figentreed Men oc ßo om i ſige thette berg / vpløffte tig oc kaſt tig i hauffuit/ ßo ſkal thet ſkee/oc alle tingſte huilkeſomhelſt i worde bethēdis vti bønnen oc i troo ſkulle i fange.

Marci.xi. Luce.xx. Oc ther hand var kommen i templit framginge til hannom/ ſom hand lærede preſtehoff dinge oc folkens oldinge /oc ſagde til hannō Aff huad mact gør thu theſſe/oc huo gaff tig thendne macht? Oc Jeſus ſuarendis ſagde thennom Jeg wil oc ßo ſpøre ether at noget Huilket om i foor ſagt mig/wijl ieg oc ſige ether aff huad macht ieg gør theſſe/Hueden war Joannis doob aff himmelen eller aff menniſken ? oc the betractede huoſſ ſig ſelffuer ſigendis / om wij ſige aff himmelen/tha ſiger hand oſſ / huar ffor troede i icke hannom Sige wij oc at hand er aff menniſken ßo mwe wij frøcte ſkaren Thi alle hiølle Joannem ſom en prophete Oc the ſuarendis Jeſu / ſagde/ Wij wide det icke / hand ſagde oc thennom icke eller ſiger ieg ether aff huad macht ieg gør theſſe. Huad tøckes ether/it mēniſke haffde tuo ſønner/oc hād gick til thēd førſte oc ſagde/Søn gack oc arbeide i dag i myn vijngard / men hand ſuarede oc ſagde / ieg wijl icke/ oc ther effter fortrød hannom thet oc hand gicke ther hen/oc hand gick til thend anden oc ſagde lige ßo / oc hand ſuarendis ſagde/ Herre/ia ieg wijl/ oc hand

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

gick icke ther hen Huilken aff the tuo giorde thet fa-
dren wilde/oc the ſagde hannom/thend førſte/Jeſus
ſagde thennom/ſandeligen ſiger ieg ether At publica
ner oc ſkøger forgaa ether ind i gudz rigi Thi Jo-
hannes kom til ether oc lærede retwiſſ hedens weyg/oc
i troede hannõ icke Men publicaner oc ſkøger troe-
de hannom Endog i fick ſeet/wortte i icke rørde til
buod/ſo ati ther effter wijlde tro hannom Høre i en Marci.xij.
anden lignelſe. Thet war en huſbõde Huilkẽ plan- Luce.xx.
tet en vijngard oc ſloo om hendne it gierde/oc grouff
i hẽdne en perſe kelder/oc bygde it torn/oc lijede hẽd-
ne agermend/oc wãdrede pelegryms ferd/oc ther fru-
ctens thijdt benalede/ſende hand ſiine ſuenne til ager-
mendnen at the ſkulle anname hans fruct/tha toge
agermendnen hans ſuenne/en ſloge the/thend anden
i hielſloge the/thend tridie ſtenede the/End en ſiinde
ſende hand andre ſuenne/flere end the førſte waare/oc
the giorde thennom lijge ſo/paa thet ſiſte/ſendne
hand ſiin ſøn til thennom ſigendis/the ſkulle io met
blyſel frøcte myn ſøn Oc ther agermenden fick ſeet
hans ſøn/ſagde the emellom thennom Thẽdne er arff
wingen/komme i/wij ville ihielſlaa hannom/oc beta-
ge hãs arff til oſſ/oc ther the haffde paagrebet hã-
nom/vtkaſte the hannõ aff vijngarden oc ihielſloge
hannõ/Men nw naar vijngardens herre/worder
kõmendis/huad ſkal hand gøre the agermendne? The
ſagdt hannõ/for the ere vnde ſkal hand ilde omkõ-
me thennõ/Oc ſiin viingard ſkal hãd lije andre ager-
mend/huilke ſkulle giffue hannõ fruct vti ſiine thiidt/
Jeſus ſagde thennõ leſde i aldri ſcrifften Thend
ſteen huilken bygnings mend bortkaſte/thend er wor-
den til en hiørne ſteen/thet er giord aff herren oc er
wunderligt for vore øygne/forthi ſiger ieg ether gudz Pſal.xi.
rijgi ſkal borttagis fran ether/oc ſkal giffues hed-
ninge/the ſom gøre hendnes fruct/oc huo ſom foor
faldet paa thendne ſteen/hand ſkal ſøndner ſlaes/oc
paa huilken hand foor faldet/hannõ ſkal hand ſønd
ner knuſe Oc ther preſte høff dingern oc phariſei
haffde hørt hans lignelſer/forſtunde the/at hand ta-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

lede om thennõ/oc the betrachtet at gribe hannõ/ men
the frøctede skaren Thi at the hiølle hannom som
en prophete.

Thet andet oc tiuge Capit.

OC Jesus suarendis talede til thennõ igen vĳd
Luce.xiiij. Apoca.xix. lignelser oc sagde/ himmelens rĳgi er ligt
giort en koning/ huilken giorde siin søns
brøllup/oc vtsende siine suenne/at the skul-
le kalde/ the som budne ware til brølluppet/oc the wil-
de icke komme/anden siinde vtsende hãd andre suen-
ne sigendis Sige i thennom som indbudne ere/ See/
ieg haffuer tilred mit moltĳdt/myne tiure oc hiefødde
de queg ere slachtede/oc alle tingiste tilredde/ komme
i til brølluppet/men the forsømtet oc ginge bort/ en
til siin affuels gard/en andnen til siin købmanskab/
oc the andre hiølde hans suenne/ Forspottet thennom
oc sloge thennõ i hiel/oc ther koningen fick thet hørt
bleff hand vred/oc vtsende siine krigs folcks hær/ oc
omkom the mandrabere/oc vpbrendne theris stad.

Tha sagde hãd siine suenne/brølluppet er tilred/
Men the huilke ware tilbudne/ ware icke werdige/
gaar forthi til veygenes vtgang/oc huor mãge i foor
fundnet kalder til brølluppet/oc hans suẽne vdgang-
ne paa veygen/ forsamblede alle huor mãge the fund
ne vnde oc guode/oc brølluppet er vpføldt met thẽ-
nom som skulle sidde til bourdz. Tha gick koningen
ind at beesee the som saade til bourdz Oc tha hand
saa ther it menniske/som icke haffde brøllops cled-
bon/Sagde hand hannõ/Wen huorlunde gickstu hiid
ind haffuendis icke brøllups cledbon/ Men hãd tag
de queer Tha sagde koningen siine thienere/ bindner
hannom fødder oc hendner oc kaster hannõ vti the
vtwortis mørcken/ther skal were graad oc tandgnis-
tring Thi mange ere kallede men faa vtwalde.

Marci.xij. Luce.xx. Tha bortginge the phariseer oc begynte it raad-

Huor at the skulde begribe hannō vti hans taale/oc
vtsende til hannō theris discipeler/met Herodis thie-
nere Sigendis/mester/wij wijde at thu est sandru oc
at thu lærer gudz veyg i sandhed/oc icke skøder no-
gen Thi thu icke anseer menniskens person Sig thu
oss forthi/huad tøckis tig/sømmert at giffue keyseren
skat eller ey/ Oc ther Jesus haffde forstandnet the-
ris vndskab/sagde hād huorefter friste i mig J øygē
skalke/ wijse mig en skatte penning/oc the frambare
hannom en penning/oc hand sagde thennom hues er
thette billit oc offuerscrifft? The sagde hannom/key-
serens/tha sagde hand thennom giffuer forti keyse-
ren/huilke keyseren tilhøre/oc gud/huilke gud tilhøre
Oc ther the thesse fick hørt/ere the forwundrede/oc
offuergiffuit hannom ginge the bort.

Paa thend dag framginge til hannom the Sa- Marci. xij.
duceer huilke sige/vpstandelsen icke at were/oc atspur Luce. xx.
de hannom sigendis/Mester Moses sagde om nogen Deute. xxv.
bliffuer død icke haffuendis søn/tha skal hans bro-
der tage hans husfrue oc vpwecke siin broders seed
Oc huoss oss ware siw brødre/oc thend første/ther
handhaffde taget en husfrue er hand død/oc icke ha-
ffuendis seed/efterluod hand siin broder siin husfrue
lige saa thendandnen oc thend tridie ind til thendsyff-
uende/oc sijste/efter thennom alle/ er oc quindnen
død Nw vti vpstandelsen forthi/hues husfrue skal
hun were aff thesse siu? thi the alle haffde hendne/oc
Jesus suareudis sagde thennom/ J fare wild oc ic-
ke wijde scrifften eller gudz krafft/ Thi vti vpstan-
delsen/skulle the huercken gijffte eller gifftis/men the
ere som gudz engle i himmelen.

Haffue i icke oc lest/om the dødis vpstandelse Exodi. iij.
huilket ether er sagt aff gud/huilkē siger/ieg er Abra Marci. xij.
hams gud oc Isaacks gud oc Jacobs gud/ gud er
icke the dødis gud/Men the leffuendis/oc ther fol-
ken fick hørt thet/forferdes the aff hans lære.

Men ther the phariseer fick hørt at handhaffde

tilstoppet munden paa the saduceer/komme the tilho
be/oc en aff thennom en docter i lougen frestendes
hannom oc sagde Mester huilket er thet stuore bud i
lougen? Jesus sagde hannom Thu skalt elske gud
Leui.xix. thin Herre aff thidt gantske hierte oc vti thin gan-
ske siel/ oc vti thin gantske hug Thette er thet før-
ste oc stuore bud/Oc thet andnet er ligt wijd thet Thu
skalt elske thin neste som tig selffuer vti thesse tuen-
ne bude/ henger all loguen oc propheterne.

Oc ther the phariseer forsamblede ware atspur-
de thennom Jesus sigendis/ Huad tøckis ether om
Christo/ Hues søn hand er? the sagde hannō/ Dauidz
Hand sagde thennom huorlunde forthi kalder dauid
Psalmo cix. hannō vti aanden herre/sigendis/ Herren sagde myn
herre Sijd aa myn høgre side / so lenge ieg legger
thine vuenner thine føders foudskammel/fforthi om
dauid kalder hannom Herre/huerlunde er hand hans
søn? oc ingen kundne sware hannom nogit / icke eller
drijstes nogen til fran thend dag at atspøre han-
nem yttermere.

Thet tridie oc tiuge Capitt.

THa talede Jesus til skarene oc sijne discipe
ler oc sagde/vti Mosi stuul sidder scrifft-
cløgene oc phariseer / forthi alle huilkesom
helst the biude ether at holle / holleret / oc
giører / men effter theris gerninger skulle i icke gøre
the bindne tunge byrden oc vdragelige / oc vplegge
paa menniskens skuldere / men the selffuer wille icke
røre thennom met en finger/alle theres gerninger gø-
re the at the skulle ansees aff mennisken The breed-
gøre theres amyndelse breffue / oc stuor gøre theris
cleders bremme / oc the elske the første steder vti ge-
stebude / oc the ypperste stuule i forsamlingshuse oc
hielsen paa torgit oc at kaldis rabbi aff mēnisken.

Men i skulle icke ville kallis rabbi / Thi en er

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ether mester / forsant Christus / i ere alle brødere / oc i
skulle ingen kalde ether fader paa iourden / thi en er
ether fader huilken er i himmelen Ey eller skulle i vil-
le kallis mester Thi en er ethers mester / forsant Chri-
stus / huilken aff ether større er eblant ether / Hand
skal were ethers thienere / Oc huilken sig selffuer vp-
høffuer / skal formidres oc huilken sig selff formidrer
hand skal vphaffues.

Ve ether scrifftcloge oc pharifeer i øygenskalcke /
thi i tillucke Himmelens rijgi for menniskenn / oc i selff
ner icke indgaar / ey eller tilstede i the som tilkommen
dis ere at indgaa.

Ve ether scrifftcloge oc pharifeer øygneskacke thi
i vp ede viduers huuse oc thet formedelst ethers lan-
ge bøner / ther for skulle i fange meer fordømmelse.

Ve ether scrifftcloge oc pharifeer i øygenskalke
thi i omkring gaa wand oc land / paa thet i kundne
omkringwende en frømmed til ethers loug / oc tha
Hand er worden / gøre i aff hannō Heluedes søn dub-
bilt mere end i ere.

Ve ether i blinde leidzmend Thi i sige huo som-
helst suarer wijd templit / thet er inthet Men huosom
helst swarer om templitz guld / Hand er skyldig / i da-
arer oc blindne Huad helder er guldlet større end tē-
plit Huilkit helligt gør guldlet / oc huosomhelst suarer
wijd altarit er inthet Men huosomhelst swarer wijd
gaffuen som er paa thet / hand er skyldig J daarer oc
blinde / thi huad eller er gaffuen større eller alteret huil
kit billigt gør gaffuen / forthi huosom worder swaren
dis om alterit Hand swarer om thet / oc alle the tin-
giste Huilke ere paa thet / oc huo som worder swa-
rendis om templit Hand swarer om thet / oc om hā-
nō huilken bouer vti thet / oc Huo som worder swa-
rendis om Himmelen Hand suarer om gudz stuol / oc
om Hannom huilken sidder paa thend.

Ve ether scrifft cloge oc pharifeer i øygenskalcke
thi i thiende mønthe oc anniss oc commijn / oc i off- Luce. xi.

uergiffue Huilke ſwarer ere i lougen/ ſom er dom oc
miſkundhed oc troen/ Theſſe haff de ether buord at-
giøre/ oc icke forlade the andre J blinde leidzmēd ſom
aff ſigger møggē/ oc nidſlugger en camel/ Ve ether
ſcrifftcloge oc phariſeer i øygenſkalcke/ thi i renſe thēd
vduortis deel aff drickekaret/ oc fadden Men inden-
til ere the ffulle met rooff oc vmoddelighed Thu blin-
de phariſeer reenſ førſt huilket er indwortis i dricke
karet oc faddet/ paa thet at theris vtwortis dele ſkul
le oc reengøris.

Ve ether ſcrifftcloge oc phariſeer i øygneſkalcke
Thi i ere lige the graffue ſom huidgiorde ere/ huilken
ſandeligen vthentil ſiunes ſkøne men indentil ere the
fuldle aff dødingers been/ oc alle fuulhed Szo ſande
ligen ſiunes oc i vtuortis retferdige/ Men induortis
ere i fulde aff bedregerie oc vndſkab.

Ve ether ſcrifftcloge oc phariſeer i øygenſkalcke
Luce.xi. Thi i vpbygge propheternes graffue oc pryde the ret
ferdiges graffue/ oc ſige/ om wij haffde veret vti wo-
re fedres dage / tha vilde wij icke weret theris ſtal-
brødre i propheternes bluod / ffor thi ere i ether ſelff
uer til witneſbyrd/ at i ere theris børn/ huilke ihielſlo-
ge propheterne / vpffølde oc i ethers fedders maade
J hogorme ødele ſlechte/ huorledis wille i vndffly
helffuedis fordømmelſe.

Forthi ſee ſeg ſender til ether propheter oc wiſe
mend oc ſcrifftcloge / oc nogre aff thennom ſkulle i
ihielſlaa/ oc korſfeſte / oc nogre aff thennom ſkulle i
hudſtryge i ethers forſamblinges huſe/ oc ſkulle ffor-
følge fran en ſtad til en anden ſtad/ paa thet at alle
retferdige bluod ſkal komme offuer ether/ huilket vd-
gydet er paa iourdē/ fran thend retferdige abels blu-
od indtil Zacharie Barachie ſøns bluod/ huilken i ihi-
elſloge emellom templit oc alteret Sādeligen ſiger ieg
ether/ Alle theſſe ſkulle komme offuer thendne ſlecht
Hieruſalem Hieruſalem huilken thu ihielſlaar prophe
terne/ oc ſtener thennom huilke ere ſende til tig/ huor
tijdt haffde ieg wild forſamblet thine børn lige ſom

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

en høne forsambler sijne kyfflinger vnder sijne winghe/ oc i haffue icke wild / See ethers huuss skal øde forlades Thi ieg siger ether Ingenlunde skulle i see mig her effter/ßo lenge i skulle sige/benedidet er thẽd huilken som kommer vti herrens naffn.

Thet fierde oc tiuge Capitt.

OC Jesus vtgangen aff templit / tog til at bortgãge/ oc framginge hãs discipeler paa thet the kunde wijse hannom tẽplens bygninge/ oc Jesus sagde thennom See i icke alle thesse? Sandeligen siger ieg ether/her skal icke forladis en steen paa steen/huilken icke skal esønder brydes. Marci.xiij. Luce.xxi.

Oc ther hand sad paa oliuers berg/ frãginge til hannõ disciplenerne hiemeligen sigendis Sig oss naar thesse skulle ske/ oc huilket skal were thin tilkommels tegen/oc werdzens endnes/Oc Jesus swarendis sagde thennõ Seer til at ingen bedrager ether Thi mange skulle kõme i mit naffn Sigendis ieg er Christus/ oc skulle mange bedrage:

Men i skulle høre krijg oc krijgs røcte/Men see i til at i icke forferdes / alle the bør at skee tilfforne/ Men thet er icke end tha endnen Thi folck skal opreyse sig emod folck/ oc it rijgi emod it andnet rijgi/oc skal worde pestilentz oc hunger oc iourdskiel vti alle steder Men alle thesse tingiste ere drøffuelsens begyndelse.

Tha skulle the andtuorde ether vti pinlige genwordighed/oc skulle ihielslaa ether/Oc i skulle worde ffor hadt aff alle folcke/ for mit naffn skyld Oc tha skulle mange lijde fortørnelse / oc thend ene skal ind byrdis forraade thẽd anden/oc skulle indbyrdis haffue huer andre for had/oc mãge falske propheter skulle vpstãde/oc bedrage mange/ oc fforti at vretferdighed skal fonge offuerhand/ oc mãge theris kerlighed skal forkølis/oc huo som warafftig bliffuer til enden

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

hand ſkal worde ſalig/ Oc thette rijgiens euangelium
ſkal prediges vti thet gantſke werden / alt folcket til
witniſbyrd/oc tha ſkal endnen komme.

Forthi naar i foor ſeet thend fordſels wederſtøg⸗
Danielis ix. lighed/Huilken ſagd er aff Daniel prophete ſtanden⸗
dis i thet hillige ſted/huilken thet leſſ ſkal forſtaaet
Tha huo ſom ere vti iødeland ſkulle fly paa bier⸗
gene/oc huoſom er paa taget/ſkal icke nidſtige paa
thet hand kand bortage nogen deel aff ſijt huſſ/oc
huo ſom er paa ageren/ſkal icke igenkõme/paa thet
hand ſkal borttage ſijne cledere Oc ve the ſom ere
met foſtere/oc the ſom giffue at dije/ vti the dage/oc
bethe i at ethers flucht icke ſkal ſkee om winteren/el⸗
ler om ſabbatdagẽ Thi tha ſkal worde en ſtuor pin
lige genwordighed/huordane icke war/aff verdzens
begyndelſe ind til thendne thijd/ey eller ſkal ſkee/oc
vthen theſſe dage foor wordet forkortet/ tha worte
ingen menniſke ſalig / men ffor the vdualdis ſkyld
ſkulle the dage forkortis.

Tha om nogen foor ſag ether / See her er Chri⸗
ſtus/eller ther / tha ſkulle i thet icke tro Thi falſke
chriſter oc falſke propheter ſkulle vpſtande/oc ſkul⸗
Marci xiij. le giffue ſtuore tegen/oc wñderlige gerninger ßo at vti
Luce.xvij. wildfarelſe ſkulle føris(om thet kunde ſkee)oc ßo
the vdualde/ſee ieg ſagde ether tilfforn/forthi om the
ffoor ſagt ether/ See hand er i ørken gaar icke hen
vd/See hãd er vti kammaret/ßo trooret inthet/Szo
ſom en liunedt vdgaar aff øſter oc ſiunes ind/til we⸗
ſter/ßo ſkal worde mẽniſkens ſøns tilkommelſe/ Thi
huar ſomhelſt it aaſſ foor werit/ther forſambles oc
ørne.

Oc ſtrax effter the dagers gẽwordighed/ſkal ſuo⸗
len mørcknes/oc maanen ſkal icke giffue ſit ſkyn/oc
ſternene ſkulle falde aff himmelen/ oc himelens krafft
ſkulle forſtøris/oc tha ſkal menniſkens ſøns tegen
ſiunes i himelen/oc tha ſkulle iammer ſig alle iourde⸗
rigis ſlechte/oc the ſkulle ſee menniſkens ſøn kommẽ
dis i hẽmelens ſkyer/met krafft oc ſtuor ære/oc ſkal

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

sende siine engle met en basunens stuore liud / oc skulle forsamble hans vduolde aff the fire weidre aff himmelens høgeste oc indtil theris ender / Oc aff figentredet lærer en lignelse / naar hens gren er nw spee oc bladen vduoxe / wide i at sommeren er neer Szo oc i / Naar i ffoor seet alle thesse / skulle i wiide at thet er neer foor døren / Sandeligen siger ieg ether / thendne alder skal icke forgaas / ßo lenge thesse alle skeer / himmelen oc iourden skulle forgaa Men myne ourd skulle icke forgaa Men aff thend dag oc thime weed ingen / Sandelige icke engelen vti himmelen vthen allene myn fader / Men ßo som Noe dage ware / ßo skal oc worde menniskens søns tilkommelse.

Lige som the wore vti the dage / huilke wore for fluoden / the aade oc drucke / the giffrest oc beilet / ind til thend dag paa huilken Noe indgick i archen / oc the icke wistet indtil ßo lenge / at fluoden kam oc tog thennom alle bort / ßo skal oc worde menniskens søns tilkommelse Tha skulle tuo were paa ageren / en skal annames oc thend andnen bliffuer forlat Tuo skulle male paa en mølle / en skal annames oc thend anden bliffuer forladt. Gene. vij.

Ther fore wage i / thi i icke wiid huilken stund ethers herre worder kommendes / Oc thet skulle i wiide om en hussbonde wijste huilken stund tiugen skulle komme / hand waget wisselegen / oc icke tilstedet siit huuss egemmen at graffues / forthi skulle oc i were redebon / Thi huilken stund i icke wenthe / paa thend skal menniskens søn komme / huo er fforthi nu en tro suend oc snyld / thend siin herre haffuer skicket offuer siit thieniste folk / oc hand skal giffue thennom mad i rette thiide ? Salige er thend suend huilken naar hans herre ffoorkommet / finder ßo gørendis / Sandeligen siger ieg ether hand schicker hannom offuer alle siit guodz Men om thend vndne suend foorsagt vti siit hierte Myn herre fortøffuer at komme / oc begyndner at slaa siine metsuenne / oc ßo at ede oc dricke met the druckne / Thend suendz herre skal komme paa Marci. xiij. Luce. xij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

thend dag/huilken hand icke wenther/ oc paa thend
stund huilken hand icke wÿd/oc skal esøndersplyde
hannom / oc hans deel skal hand legge met the øyge-
neskalcke / ther skal were hylelse oc tandgnistring.

Thet fembte oc tiuge Capit.

Tha skal himmelens rÿgi worde ligt thÿ
iomffruer/huilke toge theris lamper/vdgin
ge emod bruidgammen / Oc fem aff then-
nom ware daarlige oc fem waare snelle /
Huilke wore dorlige / the anamede theris lamper oc
toge icke olie met seg / Men the snelle toge olie i the-
ris kaar / sammen me thiris lamper / oc tha bruid-
gammen waar tøffwendis/waare the alle søffnet/ oc
soffuede/om midtnatz thÿd er giort it roob/See bruid
gammen kõmmer/gaar vd emod hannom Tha vp-
stunde alle the iomfruer/oc tilredde theris lāper / Oc
the daarlige sagde/the snelle/Giffuer oss aff ethers olie
Thi wor lampere vdsluckes Oc the snelle suarede si-
gendes/Ingenlunde/paa thet/at bode i oc wÿ skulle
faites / Men gaar helder til thennom som selger oc
kiøber ether selffuer/Oc ther the ginge atkøbe / kam
bruidgammē/oc huilke rede ware/ indginge met han-
nom til brøllippet/ oc døren er tillucht / Ther effter
komme oc the andre iomfruer sigendes / Herre herre
luch vp for oss/Oc hand suardendes sagde/Sandeli-
gen siger Jeg ether / Jeg kendner ether icke wager
ther for Thi i icke wÿde dagen eller stund/ paa huil
Luce.xix. ken menniskens søn skal komme.
Lige som it menniske / wandret hen peilgrims
ferd/kallede sine suenne/ Oc andtuordet thennom siit
guodz/Oc en gaff hand fem pund/Oc en anden tuo/
Oc thend tridie it/huer efftir siin eygen effne/oc hād
strax er hen faren/ tha bort gick thend huilken haff-
de annammet the fem pund/oc kiøbslo met thennom
oc wand andre fem / Ligesso oc thend huilken anna-
met the tuo/haffuer oc baadet andre tuo Men thend

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

hulken haffde annamet it/bort gick oc gruffuet vti
iourden/oc skyulet siin herris pēninge/Efftir lāg thi=
idt kommer the suennes herre / oc giorde regenscab
met thennom / Oc tha framgick thend hulken haffde
annamet the fem pund/frambar andre fem pund si=
gendes/Herre fem pund andtuordest thu meg / See
andre fem pund haffuer ieg baadet met thennō/hans
herre sagde hannom/wel/guode suend oc tro / offuer
føuge wasthu troo/Jeg skal skicke tig offuer møget
gack ind i thin herris glede / tha framgick oc thend
hulken haffde annamet the tuo pund oc sagde/Her=
re tuo pund haffuer thu andtuordet meg/See/andre
tuo haffuer ieg baadet met thennom/Hans herre sua
ret hannom/wel guode suend / oc troo / offuer føuge
wast thu tro ieg skal skicke tig/offuer møget/gack ind
i thin herris glede.

Tha framgick oc thend hulcken it pund haffde
annamet oc sagde/Herre ieg haffuer kendt tig/at thu
est it hart menniske/høstendes huar thu icke sooet /
Oc forsamblendes ther aff / huar thu icke spredde/oc
ieg forferder bort gick/oc skyulet thidt pund i iour=
den/See Her haffuer thu hulket thidt er/Oc hās her=
re suarendes sagde hannō/ vndne suend oc lad / Thu
wijste at ieg høster huar ieg icke sooet / Oc sambler
theden huar ieg icke spredde / fforthi burde tig atbe=
falde wexlern myn penninge/ Oc ieg igen kommēdes
haffde wisseligen annamet / hulket mit er met ogger/
fforthi bort tage i fran hannom thet pund / oc giff= Mat. xiij.
uer thend/hulken haffuer thij pund/ Thij alle / som Marci. iiij.
haffuer/skal giffues/ oc hand skal fange til fulde/ oc Luce. viij.
huo icke haffuer/huad hand haffuer skal ocso bort=
tagis fran hannom/oc vdkaste i thend vnyttelig suend
i the vdtuortis mørken/ ther skal were graad oc tād=
gnystering.

Men naar menniskens søn foor kōmet i siin her=
lighed /oc alle hellige engle met hannom / Tha skal
hād sidde paa siin herligheds stuul/oc skulle forsam=
bles for hannō alle folken/oc hand skal atskille then
nom / the andre fran the andre/so som en hyrde ats

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

skiller fooren fran gidderen/ oc hand skal/sandeligen
skicke fooren aa sin høgre/ Oc giddern aa thēd wen
stre side/Tha skal koningen sige/ thennom huilke ere
hannom aa thend høgre side / komme hijd myn fa-
ders welsignede/besidder thet rijgi/ huilket ether er til
beredde aff werdzens begyndelse/Thi ieg hungret / oc
i gaffue meg at ede/ieg tørstet/oc i gaffue meg atdri-
cke/ieg war gest/oc i herberget meg/ieg waar nøgen/
oc i cleedet meg/ ieg war syuger oc i søchte meg/ ieg
war i fengsel/oc i komme til meg.

Tha skulle the retfierdige suare hannom sigen-
des/Herre naar saage wij tig hungrēdes / oc wii spi-
isede tig/ ellir tørstendes oc wij gaffue tig at dricke/
Oc naar saage wij tig gest / oc wij herberget tig/el-
lir nøgen/oc wij cleedet tig / ellir naar saage wij tig
syuge ellir i fengsel/ oc komme til tig. / Oc koningen
suarendes skal sige / thennom / Sandeligen siger ieg
ether/huad i haffue giort en aff thesse myne myndste
brødre/ thet giorde i meg.

Tha skal hand oc sige thennom huilcke ere aa
thend wenstre side / Gaar hen fran meg i formaledi-
de i thet euig ild / huilken tilreed er diefflen oc hans
engele/Thi ieg hungret oc i icke gaffue meg mad/ieg
tørstet oc i icke gaffue meg dricke / ieg war gest oc i
icke herberget meg / ieg war nøgen / oc i icke cleedet
meg/ ieg war syuger oc i fengsel/oc i icke søchte meg.

Tha skulle oc the suare hannom sigendes/Herre
naar soge wij tig hungrendes / ellir tørstendes / ellir
gest/ellir nøgen/ellir syuger/ellir i fengsel/ oc wij icke
thienthe tig/Tha skal hand suare thennom sigendes
Joannis v. Sandeligen siger ieg ether / huad i icke haffue/ giort
en aff thesse myndste thet haffue i icke ellir giort meg
Oc the skulle gaa ind i thend euige pijne/oc the ret
ferdige ind vti thet euigt lijff.

Thet sette oc tiuge Capittel.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Sancti Matthei.

OC thet er ſkeed tha Jeſus haffde end alle Mat. xxvi.
theſſe taale / ſagde hand ſine diſcipeler / J Marci xiiij.
wÿde at efftir tuo dags thÿd / worder poſcha Luce. xxij.
oc menniſkens ſøn offuerantuordes paa Joan. xii.
thet hand ſkal korsfeſtes.
Tha ere forſamblede preſte høffdinger oc ſcrifft
cloge oc folckens oldinger / vti thend preſtehøff din-
gens pallatz huilkẽ kaldis Caiphas / oc ginge i it raad
paa thet the kũdne met ſuig paa tage Jeſum / oc ihiel
ſlaa / oc the ſagde / Icke paa høghtÿdzdagen / paa thet
at vplob ſkal icke vorde eblant folcket.

Men ther Jeſus war i Bethania vti Simonis
vdſotſkes huuſſ / framgick til hannõ en quindne haff- Mat. xxvi.
nendes en Alabaſter bøſſe met dÿrbar ſmørelſe / oc Marci xiiij.
vdøſte paa hans hoffuit ſiddendes til buords / Oc
ther diſcipelern thet ſaae / bleffue the vrede ſigendes /
huar til er thendne ſpÿldlelſſe ? thette ſmørelſe motte
ſoldis for møget / oc giffuitz the fattige / tha Jeſus thet
haffde merckt / ſagde hand thennõ / huar for ere i thẽd-
ne quindne bekummert / hun haffuer giort en guod ger
ninge emod meg / Thi i haffue althÿde fattige met et-
her / mẽ meg haffue i icke althÿde at hun vdøſte thet
te ſmørelſe offuer mit legom / thet giorde hun til at be-
graffue meg / Sandeligen ſiger ieg ether / huarſomhelſt
thette Euangeliũ worder predicket i thet gãtſke wer-
den / ſkal oc thette huilcket hun giorde / ſiges til hend-
nes hugkommelſe.
Tha bortgick en aff the tuolff huilkẽ kaldis Ju- Mat. xxvi.
das Iſcariotes / til preſtehøffdinger / oc ſagde then- Marci xiiij.
nom / Huad wille i giffue meg / oc ieg wil forrade ether Luce. xxij.
hannom Oc the bøde hannom treddwe ſølff pennin- Joan. xviij.
ge / oc effter thẽd thÿd / ſøchte hãd leylighed at kund
ne forrade hannom.
Men thend førſte / the vſuurede brødz dag / fram Mat. xxvi.
ginge diſcipeler til Jeſum ſigendis hannõ / huar wil- Marci. i.
thu wÿ ſkulle berede tig at ede thidt poſcha lamb / Luce xxij.
Hand ſagde / gaar ind i ſtaaden til en oc ſiger han-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

nom/Meſteren ſiger/Myn thijd er hatr huoſſ/ieg wil
huoſſ tig holle poſcha met myne diſcipeler/ Oc diſci-
pelern giorde ſom Jeſus befalede thennom /oc tilred-
de poſchen.
Mat. xxvi. Oc om afftenen ſad hand til buordz met the
Marci xiiij. tuolff/oc tha the aade/ſagde hand Sandeligen ſiger
Luce. xxij. ieg ether / at en aff ether ſkal forraade meg/ oc The/
Joan. xviij wortte ſuarligen bedrøffuet/oc begynte huer atſkilles-
ligen atſige hannō/Herre erit ieg/men hand ſuaren-
dis ſagde/ huilken indſtack ſiin haand met meg i fad-
det/thend ſkal forrade meg/Sandeligen menniſkens
ſøn gaar ßo ſom ſcreffuit er om hannom dog / Ve
thend menniſke wijd huilcken menniſkens ſøn forra-
Mat. xxvi. des/ thet war thend ſamme menniſke bedre/at hand
Marci xiiij. icke haff de weret fødder/oc Judas huilcken forradde
hannom ſuarendes ſagde, erit ieg meſter/hand ſagde
hannom/thu ſagdet.
Mar. xxvi. Men ther the ſaade/tog Jeſus brødet/oc ther hād
Marci xiiij. haff de tacket/brød hand oc gaff ſiin diſcipeler/oc ſag
Luce. xxij. de/Tage i oc eder/thet er mit legom/Oc hand anna-
i. Corin. xi. met kalken. oc ther hand haff de tacket/ gaff hād then
nom ſigēdes/Dricke i aff thette alle thette er mit blu
od / huilket er thet nyt reſtamentes / huilket worder
vtgiffuit for mange til ſøndners forladelſe Jeg ſiger
ether/Jeg ſkal icke her efftir dricke aff thēdne vijnſto-
cks fruct/ind til thend dag/at ieg dricker thet nyt met
ether vti myn faders rijgi/Oc tha the haff de ſyun-
get loff ſangen/ ginge the vd til øliuers berg.

Tha ſagde Jeſus thennom vti thendne nat/ſkul
le i alle lide for tørnelſe/for myn ſkyld / Thi thet er
Zacha. xiij. ſcriffuit/Jeg ſkal ſlaa hyurden oc hiordēs foor ſkul
le ſpredis/men efftir at ieg foor vpſtandnet/ ſkal ieg
forgaa ether ind i Galileam/oc Petrus ſuarēdes ſag-
de hannom Endog at the alle worde lidendes fortør
nelſe for thin ſkyld/ ieg ſkal dog aldri lide fortørnel-
ſe Jeſus ſagde hannom/Sandeligen ſiger ieg tig/at i
thendne nat før end hanen gaall/ſkal thu treſinde for
ſuere meg Petrus ſagde hannom Ocßo om meg bur-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

de at døø met tig/ſkulle ieg icke forſuere tig / Ligeſo
ſagde oc alle diſcipeler.

Tha kom Jeſus met thennom ind til en gard/
huilken kaldes Gethſemane oc ſagde ſin diſcipeler/
Sidde i her ſo lenge ieg gaaer oc bether / Oc hand
tog met ſig Petrum oc the tuo Zebedei ſønner / Oc
hand begynthe atbetages met ſorg / oc bedrøffuelſe/
Tha ſagde Jeſus thennō/ Myn ſiel er bedrøffuit ind
til døden / bliffuer her oc vager met meg / Oc hand
gick lidet fram/ oc nedfiøld paa ſit anſicht/bethendes
oc ſigendes / Myn fader / om thet er møgeligt laad
gaa thendne kalck fran meg/Doch lijguel icke ſom ieg
wil/Men ſo ſom thu /Oc hand kom til ſiin diſcipeler
oc fand thennom ſoffuendes/ oc ſagde Petro/kundne
i icke dog wage en ſtund met meg/ wage i oc bethe/
ati icke ſkulle falle i freſtelſe Aanden ſandeligē er re-
debon / Oc legomet er ſkrøbeligt/ Andnen ſinde gick
hand bort igen /oc bad ſigendes.

Myn fader / om thette drickekar kand icke gaa
fran meg/ vthen ieg ſkal dricke thet/ worde thin wil-
lie/oc hand kam oc fand thennom ſoffuendes igen/oc
theris øygne ware tungge / Oc hand offuergaff then-
nom oc gick bort igen/oc bad tridie ſinde thend ſam
me tale ſigendes/Tha kom hand til ſine diſcipeler oc
ſagde thennom / Soffuer nu oc huiler / See ſtunden
er her hart huoſſ oc menneſkens ſøn/offuerantuordes
i ſøndners hendner/Vpſtaar wij wille gaa/See hand
er her hart huoſſ/huilken meg forrader.

Oc end nw hannom talendes/See/tha kom Ju-
das/en aff the tuolff/ oc met hannom en ſtuor ſkare
met ſuerde oc ſtengger/ vdſende aff preſte høffdinger
oc folckens oldinger/Oc thend huilken forradde han-
nom/ gaff thennom en tegen ſigendes / huemſomhelſt
ieg foorkyſt hand er it/holder hannom/Oc ſtrax fram
gick hand til Jeſum oc ſagde / hiel were thu meſter /
oc kyſſede hannom/oc Jeſus ſagde hannō/Wen huar
for eſthu kommen/ Tha framginge the/oc lagde the-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

xis hendner paa Jesum/oc grebe hannom.

Oc see en aff thennom/ huilken war met Jesu
Gene.xi. vtstrackt sin haand/Oc vtdrog sit suerd/oc slo preste
høffdingens suend/oc affhug hans øre/ Tha sagde
Jesus hannom/ind sette thidt suerd i sin skede/Thi
alle huilke foor annamet suerd/ the skulle om komme
met suerd/Meen thu/at ieg icke kand nu/bethe myn
fader/ oc hand skal skicke meg meer end tuolff sko-
cke engele/huorlunde skulle tha scrifftерne vpføldis
Thi thet bør szo atskee.
Vti thend stund sagde Jesus skaren/J ere vt-
gangne lige som til en røffuer/met suerde oc stengger
Matt. atgrÿbe meg/Saad ieg icke dageligen huoss ether læ-
xiiij. rendes i templit/oc i icke grebe meg / Alt thet er gi-
Marci. ort paa thet propheterns scriff te skulle fuldkommes
Luce.xxij. Tha offuergaffue alle discipelern hannõ/ oc flyede/ oc
Joan. xviij the lidde Jesum fangen til Caipham preste høffding
huar scrifftcloge oc oldinge haffde forsamblet seg/oc
Petrus efftirfulde hannom langt fraa/ ind til preste
høffdings pallatz/oc indgick oc sadte seg met thiener-
ne/paa thet hand kundne ses endnen.

Prestehøffdinge oc oldinge oc gantske raad at-
spurde falske witnesbyrd emod Jesum/ paa thet the
kundne komme hannõ til døde/ oc icke kundne finde/
O szo/ther mange falske witnesbyrd frãginge/ fund-
ne the tha ingen/Paa thet siste kõme tuo falske wit-
nesbyrd /oc sagde/ thendne sagde/ ieg kand nedbryde
gudz tempel/oc paa tridie das vpbygge thet.

Marc.xiiij. Oc prestehøffding vpstuod/ oc sagde hannom
Joan.ij. Suaerr thu inthet? huar for sige thesse witnesbyrd
emod tig? Oc Jesus taffde oc prestehøffding suare-
des hannom/ Jeg besuerer tig wid thend leffuendis
gud / at thu siger oss om thu est Christus gudz søn/
Jesus sagde hannom Thu sagdet / Dog liguel siger
ieg ether/Her efftir skulle i see mẽniskens søn sidden-
des/aa gudz kraffts høgre side/ oc komme i hemmes

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

lens ſkyer.

Tha e ſøndner ſpleed preſtehøff ding ſijne cleder
ſigendis/hand beſpotter gud/Huad behøffue wỹ yt-
termere witnesbyrd? See/nu hørde i hãs beſpottelſe
emod gud/Huad tyckes ether? Oc the ſuarẽdes ſag-
de/hand er ſkyldũg til døden/ Tha vdſpøttede the i
hans anſicht/ Oc ſloge hannom met neuffuer/ Men
andre ſloge hannõ met hẽdner i hans anſicht/ſigẽdes/
Spoo off Chriſte/ huo er thend tig ſloo.

Oc Petrus ſad vthen i pallatzen/oc framgick til
hannom en liden pijge ſigendes/thu waſt oc met Je- Mar. xiiij.
ſu aff Galilea? Oc hand nechtede for thennom al- Luce. xxij.
le ſigendes/Jeg wijd icke huad thu ſiger /Men ther Joan. xviij.
Petrus vdgick vti for ſtuen/Saa hannõ en anden pige
oc hun ſagde thennõ/huilke ther ware/Thẽdne war oc
met Jeſu aff Nazaret Oc hand nechtet igen met en
ſuorne eed/Jeg kendner icke thet menniſke/Oc efftir
en liden ſtund/framginge the huilke ther ſtunde/oc ſag-
de Petro/Sandeligen/thu eſt oc en aff thennom/Thi
thin taale røber tig/Tha begynte hand atbande/ oc Marci. xiiij
ſuere/ at hand icke haffde kend thet menniſke/ Oc Luce. xxij
ſtrax gaalet hanen / Tha kom Petrus ehugue Jeſu
ourd/huilke hãd haffde ſagd/før end hanen gaaler/
ſkal thu trøffuer forſage meg / Oc hand gick ther vd
oc grad bytterligen.

Thet ſyuffuende oc tiuge Capittel.

STrax om morgen / ginge alle preſtehøffdin-
ge oc folkens oldinge i raad /emod Jeſum Mar. xv.
paa thet the kunde komme hannom til dø- Luce. xxiij.
de/oc framlede hannom bundnen / oc off- Joan. xviij
uer antuordet hannom pontio Pilato dommere.

Ther Judas ſaa thet huilken forradde hannom
at hand war dømbt til døde/fortrød hãnom thet/oc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ſghenbaar preſtehøff dinge oc oldinge / the treddwe
ſølff penninge ſigendes/Jeg ſøndnet forradendis thet
vſkylddige bluod/oc the ſagde / huad kōmer thet til
oſſ/ther ſee thu til / Oc tha kaſte hand the ſølue pen-
ninge i templit/oc gick theden/Oc bortgick / hengde
ſeg ſelffuer met en ſnaare.

Oc the preſtehøff dinge toge the ſølff penninge/
oc ſagde / Thet ſømmer icke atlegge thennō vti guds
kyſte Thi thet er bluodz werd / oc the raadſlog ther
om / oc køffte en potmagers agger ther for / til piel-
grimers begraffuelſe/Huar for er thend ſamme agger
kaldet bluodz agger / ind til thendne nerucrēdes dag
Hiere. xi. Tha er fuldkommet/ huilket ſagt er wijd Hieremiam
prophete ſigendes/ Oc the toge the treddue ſølff pen-
ninge/met huilken betalet war thēd ſolde/huilken the
køffte aff Iſraels børn/Oc haffue giffuet thennō/for
en pot magers agger ſom herren haffuer meg befalet.

Marci. xv. Oc Jeſus ſtuod for dommern/ Oc dōmeren at-
Luce. xxiij. ſpurde hannom ſigendes / eſt thu Jødernis koning?
Joan. xviij Jeſus ſagde hannom/Thu ſagdet/ oc ther hand pa-
aklaw des aff preſtehøff dinge/oc oldinge/ſuarede hād
inthet/Tha ſagde Pilatus hannō/Høre thu icke huor
mange witneſ byrd /the ſige emod tig? Oc hand ſua-
rede hannom icke til noget ourd/ ßo at dōmeren for-
wundrede ſig ſaare.

Oc paa høttijden pleige dōmeren at offuergiff-
ue ſkaaren/en fange huilken the haffue wilde/ac hād
haffde paa thend thijdt en merckelig fange/huilkē kal
des Barrabas/forthi ther the ware forſamblede ſag
de Pilatus/Huad eller wille i ieg ſkal løſſ giffue ether
Barraban ellir Jeſum/ huilken kaldes Chriſtus/ Thi
hand wijſte wel at the for auendzſkyld haffde offuer
antuordet hannom.

Actu. iij. Oc ther hand ſaad i domſtuolen/ſendne til hannō
hans huſfrue ſigendes/ beuare tig inthet met thend-
ne retferdige/ Thi ieg haffuer møgit lijd i dag i ſøff-
nen for hannom.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Oc preſtehøffdinge oc oldinge radde ſkaaren/
at the ſkulle bethe om Barraban/ oc Jeſum ſkulle
the Om komme oc dommeren ſuarendes ſagde then-
nom Huilken aff theſſe tuo/wille i ieg ſkal løſſ giffue
ether The ſagde hannom Barrabam/Pilatus ſagde
thennom/ Huad ſkal ieg tha giøre met Jeſu/huilken
kaldes Chriſtus The ſagde hannom alle/ Hand ſkal
korſfeſtes Oc dommeren ſagde Huad vndt haffuer
hand tha giort? Oc the ropte meere ſigendes/ Hand
ſkal korſfeſtis.

Oc ther Pilatus ſaae at hand kundne intthet be-
ſkaffe/ men at ſtørre vplub wortte/ Tog hand wand
oc thuoget ſiin hendner for folket/ſigendis/ieg er vſkyl-
dig aff thendne retferdigis bluod/ See i til/ Oc thet
gantſke folck ſuarendis ſagde/Hans bluod kōme off
uer oſſ oc offuer wore børn/Tha løſſ gaff hand then-
nom Barrabam / men Jeſum luod hand hudſtryge Mar.xv.
oc offueranduordet thennom/ at hand ſkulle korſfe- Luce.xxij.
ſtis. Joan.xviij.

Tha toge dommerens krijgzmend Jeſum ind i
dommerens huuſſ/ oc forſambled til hannom thend
gantſke hoob krijgzmēde/Oc ther the haffde vtførd
hannō/vplagde the hannom en purpur mātel/ oc flet-
tede en kroune aff tuorne/oc ſatte paa hās hoffuit/oc
it rører i hans høgre haand/ Oc the bøwgde theris
kne for hannom/oc beſpottet hannō ſigendis/ hiel we-
re thu Jøderns koning.

Oc ther the haffde vdſpøttet paa hannom/toge
the it rør/ Oc ſlage hans hoffuit ther met Oc ther
the haffde beſpottet hānom/ vtførde the hannō thēd
purpur mantel Oc vti førde hannō ſiine egen cleder/
oc bort lidde hannom/at the ſkulle korſfeſte hannō
oc ther the vdginge fundne the it menniſke aff Cire-
nen/ wijd naffn Simon /thend tn ingde the/ at hand
ſkulle bære hans korſſ / Oc the komme til it ſted/
wijd naffn golgatha / huilket er hoffuit pandner ſted
oc the gaffue hannō edicke attricke forblend met galde
Oc ther hand thet ſmaget/ wilde hand icke dricke.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Oc ther the haffde korſfeſtet hannom / ſkyffte
the hans cleder/oc kaſte løder ther om/at thet ſkulle
fuldkommes / huilket ſagt war wij̄d propheten / The
Pſal. xxi. ſkyfftede myne cleder vnder ſeg/ oc paa mit cledbon
kaſte the løder/oc the ſadde ther/oc foruarede hannō
Oc the vpſatte offuer hans hoffuit hans døds ſag
beſcriffuen Thendne er Jeſus Jøderns koning Oc
tha korſfeſtis met hannom tuo røffuere / en aa the
høgre oc en andnen aa the wenſtre.

Oc the ſom foroffuer ginge beſpottet hānom/oc
rørede theris hoffuit ſigendes Thu ſamme huilkē ned
brød templit oc paa tredidag vp bygde thet? ffrels
tig ſelffuer om thu eſt guds ſøn/ ſtig ned aff korſſet/
Ligeſo oc the preſtehoffdinge met ſcrifftcloge oc ol-
Sapien. ij. dinge beſpottede hannom oc ſagde/andre frelſte hād
ſeg ſelffuer kand hand icke frelſe/Om hand er Jſra-
els koning nedſtige hand nu aff korſſet / oc wij̄ wille
Pſalmo xxi. tro hannō/Hand troet paa gud/nw frelſe hand han
nom/om hand wil hannom frelſſ/ Thi hand ſagde /
ieg er gudz ſøn/oc thet ſamme foruij̄tte oc røffuerne
hannom/ huilke met hannom ware korſfeſte/oc fran
thend ſiette ſtund bleff en mørcken/offuer thet gant-
ſke land/ind til thend niende ſtund / Oc wij̄d thend
niende ſtund ropte Jeſus met en ſtuoer røſt ſigendis
Eli Eli lāma aſabthani Thet er/Myn gud myn gud
huor for forluodſtu meg / Oc ſomme aff thennō the
Pſal. xxi. ther ſtūdne/ther the ficke hørt thet/ſagde the/Thendne
rober Helias/oc ſtrax tilløb en aff thennom / oc tog
it ſuamp/oc vpfølten met edicke/oc ſatten paa it roer
oc gaff hannom atdricke/men the andre ſagde / holt
wij̄ wele ſee om Helias kommer/oc frelſſer hannom/
Oc Jeſus robte igen/met it ſtuort røſt/oc vp gaff ſin
Apoca. v. aand.

Oc ſee tempelns ſkilclede er reffnet i tuo diele/
fran øffuerſte ind til thet nederſte/Oc iourdē er rørd
oc ſteene ere ſøndner brødne/oc graffuene ere obuede
Oc mange hellige mēds legome vpſtunde/ huilke haff
de ſouffuet/oc vtginge aff graffuene/efftir hans vp-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ſtandelſe/oc ind komme i thend hillige ſtaad/Oc aa-
penbarede thennom mange.
Oc Centurio oc huilke met hannom ware/at for-
uare Jeſum / Tha the ſaae the iourdſkielle/oc huad
ther ſkeed/frøctede the ſaare ſigendis/Sādeligen war
thendne guds ſøn/Oc ther ware māge quinder langt
fran tilſeendes/ huilke efftirfulde Jeſum a Galilea/
thienendes hannom/eblant huilke war Maria Mag-
dalene/oc Maria Jacobi/oc Joſe moder / oc Zebedei
ſønners moder.

Om afften kam en rjg mand aff Arimathia / Mar. xv.
wjd naffn Joſeph/huilken war oc ſielffuer Jeſu di- Luce. xxiij.
ſcipel hand framgick til Pilatum oc begerede Jeſu Joan. xix.
legom / Tha bød Pilatus at legomet ſkulle giffues
hannom Oc ther Joſeph haffde annamet legomet
ſuøpte hand thet i it reent ljnclede / Oc ſatte thet i
ſiin egen ny graff/huilken hand haffde ladet vdhug-
ge i en ſteen / oc tiluelte en ſtuor ſteen for graffnens
døør/oc gick ther fran/ther war oc Maria Magda-
lene/oc thēd anden Maria/ſiddendes emod graffuen.

Paa thend anden dag/huilken efftirfølger til red-
ſels dag/ komme til ſamen preſtehøffdinge oc phari-
ſeer til Pilatum ſigendes/Herre wj ehug komme / at
thend bedreger ſagde/tha hand var leffuendes/ efftir
tre dage ſkal ieg vpſtaa / Byud forthi graffuen at-
beuares ind til thend tridie dag / paa thet hans diſ-
cipeler ey ſkulle komme / oc ſtiele hannom/ oc ſkulle
ſige folckit/hand vpſtuod aff the døde/Oc thēd ſiiſte
wildfarelſe ſkal worde werre/end thend førſte/ Pila-
tus ſagde thennom Ther haffue i woctere /gaar bort
oc foruarer ſom i kunde Oc the bort ginge oc forua-
ret graffuen met woctere oc beſeglede ſteenen.

Thet ottende oc tiuge Capittel.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Euangelium

PAa sabatdagens afften/huilken begynte at dagis paa en anden sabatdag/komme Maria Magdalene / oc thend andnen Maria atbesee graffuen.

Luce.xxiiij. Joan.xx. Mar.xvi.

Oc see it stuort iourd skeil er skeed/Oc herrens engel nedsteeg aff himmelen/oc frågangendis affuelte steenen fran døren / oc sad paa hannom / Men hans aasyun war som lyunet / oc hans cledbon war huide som snee / Oc for retzel aff hannom worte the woctere forferde/oc er worden som the ware døde.

Oc engelen suarendes sagde the quindner/frøcte ether icke/ieg wijd ati atspøre Jesum/huilken er korsfeste/hand er icke heer/hand vpstuod som hand sagde/komme i seer steddet / huar herren war lagt / Oc snarligen gaar hen / oc siger hans discipeler/at hand vpstuod aff the døde / Oc see hand forganger ether ind i Galileam / ther skulle i see hannom / See ieg sagde ether thet.

Oc the bort ginge snarligen / fran graffuen met retzel / oc stuoer glede oc løbe at the kundne forkyndnet hans discipeler/ oc ther the ginge at bebude hās discipeler/see Jesus møtte thennom sigendes/hiel were i / Oc the framginge oc toge at hans fødder / oc tilbade hannom/tha sagde Jesus thennom frøcte icke/ gaar oc forkyndner myne brødere / at the gaar ind i Galileeland/oc ther skulle the see meg.

Mar.xvi. Luce.xxiiij.

Oc ther the hen ginge/See nogre aff voctere kōme ind i staden / oc forkyndnede prestehøff dinge alle/huilke skeeder ware Oc the komme til sammen met oldinger oc hiølle it raad/oc gaffue the krijgzmende penninge nog sigendis Sige i at hans discipeler kōme/om natten oc staalle hānom ther wij souffuet/ oc om thet vtkommer for dommeren/wille wij vnderuise hannom so i skulle bliffue trøgge/the annamet penninge/oc giorde som the ware vnderuiste/Oc samme taale er ryctet eblant iøderne/ind til thendne nerues

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

rendis dag.

Oc the ølluffue discipeler ginge hen ind i Galilee land paa it berg/ huor Jesus haffde beskeed thennom/ Oc ther the saae hannom tilbade the hannom/ oc nogre tuiffl ede / Oc framgangende Jesus talede til thennom sigendis/ meg er giffuit all macht i himmelen oc paa iourden/ Gaar i forthi/ oc lære alle folcke/ Døbēdis thennom i naffn faders oc søns oc helligandz/ Oc lærer thennom atholle alle the / huilke som helst ieg bød ether/ Oc see ieg er met ether/ alle dage ind til werdzens endne.

Endne paa Sancti Matthei. Euāgelium.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Euangeliū Sancti Marci.

Thet Første Capittel.

Esu Christi
gudz søns euangelij
begyndelße/er thed-
ne/som scriffuet er i Malach. iij.
Propheterne / See
ieg sender myn en-
gel for thidt ansigt/
huilken skal berede
thin weyg for tig/
Thet er en roben-
dis røst i ørken/ Be- Esaie. lx.
rede i herrens weyg
rette giøre hās fuod
stijge.

Joaannes tog til at døbe i ørken/predickendes aff Matt. iij.
dobens buod/ til synders forladelse / Oc vtginge til
hannom / thet gantsket iødiske land/Oc the aff Hie
rusalem/oc døptes alle aff hannom/i Jordane flnod / Luce. iij.
oc wederkendne theris synder.

Oc Joannes war cleeder/met Camele haar/oc it
ledre belte/omkring siine lender/ oc hand aad greff- Joan. i.
hopper oc skoughonning/oc predicket sigēdes/Thend
kommer efftir meg /huilken stercker er, end ieg / Oc
ieg er icke bequem at ieg nedfallēdes skal vpløse hās
skougtnenge/Sandeligen ieg døber ether i wand/oc
hand skal døbe ether i thend helligaand. Matt. iij.

Oc thet er skeed vti the samme dage / kom
Jesus aff Nazareth vti Galilee land/oc luod sig dø- Luce. iij.
be aff Joanne/ i Jordanen/Oc strax som hand vp- Joan. i.
steeg aff wandnet / saa hand himmelin atskilles / oc
aanden lige som en dwe nedstigendes offuer hannom/ ij. Petri. ij.
Oc en røst er skeed aff himmelen/Thu est thend myn

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

elſkelig ſøn/vti huilken meg er wel behageligt.

Matth. iiij. Luce. iiij. Oc strax vt dreuff hannom aanden i ørken / oc hand war ther i ørken fyretiuge dage/oc frestedes aff satana / oc war ther met dyure / oc engelle thiente hannom.

Efftir Joannes war fangen / kam Jesus ind i Galilea/predickendes guds rijgis Euangeliũ/oc sagde/Thijden er fuldkommet/oc guds rijgi er heer hart huoss/beidrer ether / oc troer paa Euangelium / Oc ther hand wandrede huoss thet Galileiske hauff/ saa hand Simonem oc Andream hans broder/kastendis theris garn i hauffuit/Thi the ware fiskere/ Oc Jesus sagde thennom/J efftirfølge mig/oc ieg skal giøre/ati skulle worde menniskens fiskere/Oc strax offuergaffue the theris garn/oc efftirfulde hannom.

Matt. xiiij. Luce. v.

Oc hand gick ther fran/ lidet frammer mere / oc saae Jacobum Zebedei søn/ oc Joannem hans broder/huilke oc ſo til rede lagde theris garn i skijbet/ oc hand kallede thennom strax. Oc the strax forluod theres fader Zebedeum i skijbet/ met dags mendnen/ oc efftirfulde hannom.

Oc the indginge i Capernaum/ oc strax paa sabbatdagen / indgick hand i theris forsamblings huss / oc togtil at lære/oc the forundrede thennõ/paa hans
Luce. xxiiij lærdom/Thi hãd læret thennom lige som thend mas
Matt. vij. chten haff de/oc icke ſo som scriffteloghene.

Luce. ij.

Oc vti theris forsamblings huuss war it menniske / besaat met en vreen and / oc hand ropte sigendes/Ach huad haffue vij met tig/Jesu aff Nazaret? Est thu kommen at fordreffue oss? Jeg kendner tig huo thu est / forsant thend guds hillige / Oc Jesus straffede hannom sigendes / thije stille / oc vtgack aff thette menniske / oc ther thend vrene aand / haffde spleidet hannom oc robet / met it stuort røst / vtgick hand aff hannom / oc alle forferde thennom / ſo at the atspurde emellom thennom selffuer sigendes/Huad

er thette? huad ny lærdom er thendne? Thi hand oc ſo
met macht biuder offuer the vreene aande/ oc the ly-
de hannom/ oc hans ræchte ſpredes ſtrax/ i the gant-
ſke omkringlegendis Galileiſke grentzer.

Oc ſtrax vdgingge the aff forſamblings huuſſet/
oc komme i Simonis oc Andreas huuſſ/ met Jacobo
oc Joanne/ oc Simonis huſfrues moder lou ſiiger/
aff thend kolde ſiuge/ oc ſtrax ſagde the hannom aff
hendne/ Oc hand framgick oc vpreyſte hendne/ oc
tog hendnes haand/ oc ſtrax forluod hendne thend
kolde ſiuge/ oc hun thiente thennom.

Oc om afften/ ther ſuolen war nedtgangen/ fø- Mat. viij.
de the til hannom/ alle the ſom vndt haffde/ oc huilke Luce. iiij.
beſaat ware met dieffuelſkabe/ oc thend gantſke ſtad
war forſamblet for døren/ oc hand helbredet mange/
huilke ſiuge ware aff atſkillige ſiuge/ oc vtdreff man-
ge dieffuelſkabe/ oc icke tilſtede dieffuelſkabe at taale/
thi the kendne hannom.

Oc om morgen før dag/ vpſtuod Jeſus/ oc bort-
gick hand/ ind til it ødeſted/ oc ther togtil atbede/ Oc
Simon/ oc huilke met hannom ware/ komme efftir
hannom/ oc ther the fundne hannom/ ſagde the han-
nom/ Alle ſøge efftir tig/ Oc hand ſagde thennom/
Wi ſkulle gaa i theſſe neſte byer/ at ieg ther oc pre-
dicker/ Thi ieg er therfor kommen/ oc hand predicket
i theris forſamblings huuſe i gantſke Galilee land/ oc
vtdreff dieffuelſkabe. Mat. viij.

Oc kam til hannō en vdſodzſke/ bethendes han- Luce. v.
nom/ oc nedfiøld for hannō paa kneen/ oc ſagde han-
nom/ om thu wilt/ kant thu reengiøre meg/ oc Jeſus
forbarmede ſeg/ vtſtrackte ſiin haand/ tog paa han-
nom/ oc ſagde hannom/ Jeg wil/ thu ſkalt were reen/
oc ther hand thet ſagde/ ſtrax biortgick vdſotten aff
hannō/ oc hand er reengiort/ oc hand truendes han-
nom/ ſtrax henſende hannom fran ſig/ oc ſagde han-
nom/ ſee til at thu ingen ſiger nogendeel/ Men gack-
bort oc thie tig ſelffuer preſten/ oc offer for thin ren- Leuiti. xiiij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ſelſe/huilke Moſes bød/thennom til witneſbyrd/ Oc
ther hand vtkam/begynte hand at predicke/oc men-
ligt at giøre /huad hannom var ſkeed/ßo at Jeſus
kundne icke nw aapenbarlig indgange i ſtaden /men
hand war vthenfor vti øde ſteder /oc the komme til
hannom aff alle ſteder.

Thet andet Capittel.

Mat. ix. OC hand indgick igen i Capernaum / eff tir
Luce. v. nogen dage / oc thet er hørdt/ at hād war
Joan. v. i huſet / Oc ſtrax er mange forſamblede /
ßo at the icke kunne fange rom / icke eller
vti the ſteeder ſom ware omkring dørren / oc hand
togtil atſige thennom ourden / oc nogle kōme til han
nom haffuendes met ſig en werckbrøden/ huilken ba-
res aff fire / Oc ther the icke kundne kōme neer han-
nom/for ſkaren/blotede the huſens taag/vnder huil-
ken hand var / oc e gemmen graffuet taaget/ nedlode
the ſengen met it reeb/vti huilken thend werckbrøden
laa/Men ther Jeſus ſaa theris troo/ſagde hād thēd
werckbrødne/niyn ſøn/thine ſøndner ere tig forladne.

Ther ware oc nogre ſcrifftcloge ſiddēdes/oc then-
ckendes i theris hierte / Hui taaler thendne ßo guds
beſpottelſe? huo kand forlade ſøndnen vthen aleniſte
gud? Oc ſtrax bekende Jeſus vti ſiin aand/at the ßo
tenckte emellom thennō ſelffuer/ſagde hand thennom/
Hui tencke i theſſe i ethers hierter / Huilket er lettere
atſige thendne werckbrødne / Thine ſøndner forladis
tig/eller at ſige/ vpſtaa oc bortage thin ſeng/oc wan-
dre/Paa thet i ſkulle wijdet/at menniſkens ſøn haff-
uer macht paa iourden/at forlade ſøndnen/ſagde hād
thendne werckbrødne/Tig ſiger ieg vpſtaa / oc bort-
tage thin ſeng / oc gack ind i thidt huuſſ / Oc hand
ſtrax vpſtoud/oc tog ſiin ſeng/oc vtgick for alles aa-
ſyn/ßo at alle forferdis/ oc ærede gud ſigendes/ So-
dant haffue vij aldri ſeet.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Oc hand vtgick igen til hauffuit / oc alt folcket
kam til hãnom/oc hand lærde thennom. Oc ther Je- Matthei ix.
ſus gick foroffuer/ſaa hand Leui Alphei ſøn/ſidden- Luce. vi.
des til toldbuoden/oc ſagde hannom / eff tirf ølg meg
Oc hand vpſtandendis/efftirfulde hannom/ Oc thet
er ſkeed ther hand ſad tilbourds i hans huuſſ/ſaade
oc ßo mange publicaner oc ſøndner til bourds met
Jeſu/ oc hans diſcipler Oc the ware mange / huilke
hannom efftirfulde/oc thet the ſcrifftcloge/oc phari
ſeer ſaae/at hand aaed met publicaner / oc ſøndner/
ſagde the hans diſcipler / Hui eder oc dricker hand
met publicaner oc ſøndner / Ther Jeſus thet hørde/
ſagde hand thennom / The ſundne haffue icke legien
behoff / men the ſom wndt hoffue / Jeg kom icke at
kalle the retferdige/men ſøndner til buod.

Oc Joannes oc phariſeers diſcipler faſtede / oc Matth. ix.
nogle komme oc ſagde hannom/ Huar for faſte Jo-
annis oc phariſeers diſcipeler/ Oc thine diſcipler fa-
ſte icke / oc Jeſus ſagde thennom/Icke kundne bruid
huſens børn/ vti huilket bruidgammen er met then-
nom faſte ? Szo lenge the haffue bruidgammen met
thennom/ kunde the icke faſte / Men the dage ſkulle
komme/ at bruidgammen ſkal borttages fran then-
nom/oc vti the dage ſkulle the faſte.

Jngen mand ſyer it nyt ſtøcke clede/paa it gam
ble cledbon /athand io bort riffuer thet ny /aff thet
gamble/oc reffuet bliffuer werre/Oc ingen lader vijn
muſt i gamble vijnſecke/ellirs/ſønderbryder vijnmu/
ſten ſeckene/oc vijnen ſpijldes/oc ſeckene forderffues
Men vijnmuſt ſkal ladis i ny ſecke.

Oc thet hendes at hãd gick om ſabatdagen egøm Matth. xij.
men ſeden / oc hans diſcipler begynte paa veygen at Luce. vi.
aff bryde axe/Oc phariſeer ſagde hannom/ ſee / huar
for/giøre the om ſabatdagen huilket icke ſømmer / oc
hand ſagde thennõ/Leſde i aldri huad Dauid giorde
ther hand haff det behoff/oc hungret/ oc ßo the hu- i. Regũ. xxi.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ſlke met hannom vare? huarledes hand indgick vti
guds huuſſ/ vnder Abiathar preſtehoffding/ oc aaed
framſetnings brød/ huilke ingen ſømpte atede vthen
aleniſte preſter/ Oc hand gaff oc ſzo thennom huilke
met hannom ware/ Oc hand ſagde thennom/ ſabatda-
gen er giort foor menniſken/ Icke menniſken for ſa-
batdagen/ Szo er oc menniſkenes ſøn en herre oc ſzo
ſabatdagens.

Thet tridie Capittel.

OC hand indgick igen i forſamblings huuſſ/
oc ther war it menniſke haffuēdes en wiſ-
ſen haand/ oc the toge ware paa hannom
Matth. xij. Luce. vi. om hand wilde helbrede hannō paa ſabat-
dagen/ paa thet the kunde klage paa hānom/ Oc hād
ſagde til thet menniſke/ ſom haffde thend wiſſne ha-
and/ vpſtaa her i middelt/ oc hand ſagde thennom/
Huilket ſømmer ſig paa ſabatdagen/ at giøre wel/ el-
lir at giøre ilde? atfrelſe lyffuit ellir i hiel atſlo? Oc
the tagde/ oc ther hand haffde omkring ſeet thennō
met vrede/ medønckendis offuer theris hierters for-
blindnelſſe/ ſagde hand thet menniſke/ Vtſtreck thin
haand/ oc hand vdſtrackten/ oc hans haand er ſund
worden/ ſom thend andnen.

Oc the phariſeer vtginge oc ſtrax tilſammen gi-
orde en raad/ met Herodis thiener emod hānom/ paa
thet the ſkulle omkomme hannom/ Oc Jeſus met ſi-
ne diſcipler weeg til hauffuit/ oc ſtuor forſambling/
aff Galilea er efftirfuld hannom/ oc aff Judea/ oc
aff Hieruſalem/ oc aff Jdumea/ oc aff hind ſide off-
uer Jordanen/ oc huilke ſom boude huoſſ Tyrum/
oc Sidonem/ en ſtuor folckens forſamblinge/ Huilke
ther the ficke hørt/ the tingeſt hand giorde/ komme the
til hannom.

Oc Jeſus bød ſiine diſcipeler/ at it lidet ſkyb
ſkulle ſkickes hannom for folckets ſkyld/ paa thet the
icke ſkulle trenge hannom/ hand haffde mange hel-
bredet/ ſzo at ſzo mange ſom plaguet vare indtrengde

paa hannom/ paa thet the kundne tage paa hannõ/
oc naar vrene aande ficke seet hannõ / nedfiølde the
for hannom/ oc ropte sigendes/ Thu est guds søn/ oc
hand truede thennõ hardeligen/ at the icke skulle giø
re hannom aapenbare.

Oc hand vpstiget paa it berg / oc kallet til sig Matt. x.
huilke hand selffuer wilde/ oc the komme til hannõ / Luce. vi.
oc hand tilskickde tuolff / at the skulle were hooss Luce. ix.
hannom / oc at hand skulde vtsendne thennom til at
predicke/ oc at the skulde haffue macht / at helbrede
siugdom / oc at vtdriffue dieffuelskab / oc hand gaff
Simoni thet naffn Petrus/ oc Jacobum filium Zebe-
dei/ oc Joannem Jacobi broder / oc gaff thennõ thet
naffn Bnehargem/ huilket vtthydes tuordens sønner/
Andream oc Philippum oc Bartholomenm/ oc Mat
theum/ oc Thomam oc Jacobũ Alphei søn/ oc Tha-
deum/ oc Simonem Cananeum / oc Judam Jscario-
tem/ huilken oc forrodde hannom.

Oc the komme ind i it huuss/ oc tha kom folcken
tilsammen igen/ so at the icke haffde rum at ede/ Oc
ther the fick hørttet/ huilke hannom til hørde / ginge
the vd/ paa thet the wille holle hannom Thi the sagde
hand er worden vsindige / Oc the scrifftcloge huilke Matth. xij.
nedfuore aff Hiernsalem sagde/ hand haffuer Belze- Luce. xi.
bul/ oc wiid dieffuelskabs første voddriffuer hãd dieff
uelskab / hand kallede thennom til seg / oc talede til
thennom vti lignelse.

Huorlunde kand en Satanas vtdriffue en and-
nen Satanas/ oc om it riigi worder veins emod seg
selffuer/ thet riigi kand icke staa/ Oc om it huuss wor
der veins emod seg selffuer/ thet huuss kand icke staa
oc om Satanas vpsetter seg nw emod seg selffuer/
Oc er veins/ hand kand icke staa / men thet haffuer
ende met hannom/ Icke kand nogen indgaa / vti en
sterck mands huuss/ oc røffue hans buoskab / vthen
hand tilforn bindner thend stercke/ oc siden berøffuer
hans huuss. Mat. xij.

Sãdeligen siger ieg ether/ alle søndner skulle men Luce. xi.

niſkerns ſønner forlades/oc ßo the hontale met hu=
ilke ſom helſt/the foor beſpottet gud/men huo ſom ſi=
ger beſpottelſe emod thend hilligaand/hand ſkal icke
haffue forladelſe/til euig thijdt/Men hand ſkal were
bebunden til thend euige dom/forthi ſagde the/hand
haffuer en vreen aand.

Matt. xij. Oc hans moder oc hans brødre kõme/oc ſtund=
Luce. viij. ne vthenfore/Oc ſende til hannom/huilke ſkulle vd
kalle hannom/oc ſkaren ſad omkring hannõ/oc the
ſagde hannom/See thin moder oc thine brødre at=
ſpøre tig ther vthe/Oc hand ſuarede thennom ſigen
des/Huo er myn moder oc myne brødre/oc hand om=
kring ſaa diſcipelern ſiddendes i en kretz omkring ſeg
oc ſagde/See myn moder oc myne brødre. Thi/ huo
ther foor giort guds willie/thend er myn brøder oc
myn ſøſter oc myn moder.

Thet fierde Capittel.

OC hand begynte igen atlære huoſſ marit/
oc møget folck er forſamblit til hannom/
ßo at hand indgick vti it ſkijb/paa hau=
ffuet/oc alt folcket ſtund paa landnet/
huoſſ hauffuet/oc hand lærde thennom/mange tinge=
Mat. xiij. ſte wijd lignelſee/oc ſagde thennom i ſiin kenddom/
Luce. viij. Høre i/See en ſeedmand vtgick til atſkulle ßoo/oc
thet hendne/emellom ſom hand ßooet/at ſomt ſande
ligen fiøld huoſſ weygen/oc himmelens fugle komme/
oc aade thet/oc ſomt fiøld/paa ſtenhalden/huor thet
icke haffde møgen iourd/oc er ſtrax vprundnet/for=
thi thet icke haffde iourdens dybhed/oc ther ſuolen
vpgick/er thet betaget aff hede/oc forthi thet icke haff
de ruod forueſſnit thet.

Mat. xiij. Oc ſomt fiøld eblant tuorne/oc tuornen vpuoxte
Luce. viij. oc forqualde thet/oc thet gaff icke fruct/oc ſomt fiøld
i guod iourd/oc gaff fruct vpſcriendes aff iourden
oc woxte/oc it baar trediuefold/it treſindtztiugefold/
oc it hundret fold/oc hand ſagde thennom/ huoſom

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

haffuer ørne til at høre hand høre.

Men ther hand war allene/atspurde the hannom
huilke ware omkring hannom /met the tuolff / om
thend lignelse/ Oc hand sagde thennom / Ether erit
giffuet / at wijde guds rijgis lønlige hilligdom Oc
thennom huilke ere vthenfore / skulle alle tingest skee Esaie. vi.
wijd lignelse/ paa thet/the seendis skulle see/ dog icke Actu. xxviij
kunde bekende/ Oc hørendis skulle the høre/oc dog
icke kundne forstaa/at the icke nogen thijde skulle om-
uendes oc søndnern skulle thennō forlades· Oc hand
sagde thennom / forstaa i icke thendne lignelse ? Oc
huorlunde skulle i oc forstande alle andre lignelse.

Thend Seedmand ßooet ourdet/ Men the ere hu-
ilke som siges huoss veigen / huar ourdet ßooes / oc
tha the foor hørtet/strax kommer Satanas/oc bort
tager ourdet / som ßooet er i theres hierter· Oc som-
me ere ligeßo/ huilke i stenhalden anname seedet/huil
ke ther the fick hørt ourdet/anamede the thet strax
met glede/oc the icke haffde ruod i seg· Men er vsta-
dige/ther efftir naar genuordighed oc forfølgelse be-
gyndnes for ourdet/strax fortørnes the/oc somme ere
huilke som anname seedet eblant tuorne / thesse ere/
huilke høre ourdet/oc thendne verdens bekummering
oc rijgdoms bedreylighed/oc andre tingestes bege-
ring / indganger oc forqueller ourdet / oc thet giøres
vfructbar/ Oc somme ere huilke anname seedet i guod
iourd· huilke høre ourdet oc annamerit/oc giøre fruct
ßo at it korn barer trediuefold/it andnet tresindetiu-
gefold.

Oc hand sagde thennom / vptendes oc liuset / at
thet skal settes vndner en skieppe/ ellir vndner bour- Matthei. v.
den ? thet thēdnes i oc at thet skal settes paa kierthen? Luce. viij.
Thi inthet er skyult/huilket skal ey aapenbaris. Ey Mat. x.
eller er noget hiemligt/at thet io skal aapenbaris/om
nogen haffuer ørne at høre met/hand hører/ Oc hād
sagde thennom/Seer huad i skulle høre/ Men huilken Mat. vij.
somhelst maade i made/skulle andre made ether / oc Luce. vi.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ether ſkal giffuers til offuers huilke ſom høre/ Thi
huoſom haffuer / hãnom ſkal giffues/oc huo icke haff-
uer/oc ßo thet hand haffuer/ſkal tages fran hãnom.

Oc hand ſagde / ßo er guds rÿgi / efftir thend
mode/om it menniſke kaſte ſeed i iourden / Oc hand
ſouffuer/oc hand vpſtaar nat oc dag/oc ſeedet grø-
nes oc vpuoxer i høgelſe/thend ſtund hand icke wÿd
Thi iourden giffuer willigen fruct/først ørteren/ ther
efftir axen/ſiden fuld korn i axen/Men naar fructen
er fuldbaret strax vtſendner hand ſegelen/ Thi høſten
er neruerendes.

Matt. xiij. Oc hand ſagde/Huem ſkulle wÿ ligne guds rÿgi
Luce. xiij. eller huad lignelſe ſkulle wi tÿllege thet/Thet er ſom
it ſennaps korn/huilket naar thet worde ßooed i io-
urden/er thet myndre/end alle andre ſeed/ſom er paa
iourden / oc naar thet worder ßooed/vpuoxer thet/oc
worder ſtørre end alle kool/ oc giører ſtuore grene/
ßo at vnder hennes ſkugge/ kundne himmelens fugle
giøre reder.

Oc met ßodanne mange lignelſer/ talede hand
thennõ ourdet/efftir ſom the kundne høre/ oc vthen
lignelſe talede hand icke til thennom/ Men ſiin diſci-
pler offuer en ſide vtlagde hand thennõ alle/ oc hãd
ſagde thennom paa thend ſamme dag om afften/wÿ
ville faare offuer til thend andnen ſide/oc the offuer
gaffue folcket / oc annamede hannõ / ſom hand war
i ſkibbit/oc andre ſmaa ſkibbe ware oc met hannom/

Oc en ſtuor weidre ilinge begyntes /oc bølgerne
Mat. viij. indfiølle i ſkÿbbet/ ßo at thet forfØltes/oc hand ſelff-
Luce. v. uer war i bagiſkibbet ſoffuendes paa en hoffuitpude
oc the vpuackte hannom/ oc ſagde hannom / Meſter
ſkøder thu inther omit at wÿ forgaa / oc hand vp-
vacht/ſtraffuit weidret / oc ſagde til hauffuit / Thÿe
thu/wer ſtille/oc weidret bleff magligt/oc ſtuor ſtille
er giort / Oc hand ſagde thennom hui er i ßo møget
redde/huorledes ſkerit/at i icke haffue troen / oc the
reeſte aff en ſtuor rettzle/ oc ſagde emellom thennom

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

selffuer / Huo er thendne? at weidret oc wand lyde hannom?

Thet femte Capitel.

OC the offuerfaren hauffuit/komme vti Ga=
dereners egien / oc ther hand war vdgan= Mat. viij.
gen aff skibbet strax løbe emod hannom Luce. viij.
it besaat menniske huilken haffde sÿt bo=
lig i grauffuene/oc icke kundne nogen bindne hãnom
met lenckere/forthi at hand haffde thÿdt weret bund
net met heldler oc lencker / oc lenckerne ware sønder
brødne/ oc heldleren e søndner splidne/oc ingen kund
ne temme hãnom/ Oc althÿdt dag oc nat war hand
robendes i biergern oc graffuer/oc slaendes seg selff=
uer met steene/ Men ther hand fick seet Jesum langt
hen / løbhand til oc neidfiøld for hannom / oc ropte
met it stuort røst oc sagde/ huad haffner ieg met tig
Jesu høgeste guds søn? Jeg besuerer tig wÿd gud /
at thu icke pÿner meg / hand sagde forthi hannom /
thu vreene aand vtgack aff thendne mẽniske/ oc hãd
atspurde hannom / huad er thÿd naffn? hand suarede
sigendes hannom/ it skock er mit naffn / thi wÿ ere
mange / oc hand bad hannom møget / at hand icke
skulle vrsende hannom aff thend egen.

Oc ther war huoss berget en stuor hiord swÿn
fødendes seg / oc alle the dieffle bade hannom/sigen=
des/ laad oss fare til the swÿn/ at wi mwe indgaa i Luce. viij.
thennom / Oc strax tilstedet Jesus thennom / oc the Matt. viij.
vreene aande vtgingge oc indgick i swÿnen/oc hior=
den fødes met en huuerril i hauffuit / oc the ware
fuldner twotusind/oc the ere drognet i hauffuit/Men
huilke som voctede swÿnen flyede/ oc forkyndnede thet
i staden oc paa landnet/Oc the ere vdgangne at wiil
le see huad thet war ßom haffde skeed/oc the kom=
me til Jesum/ oc saae thend huilken plaudist aff di=
effuelskabet siddendis/ oc war cledder oc fornunfftti=
ge/ huilken tilforn haffde en skock / oc the frøctede /

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Oc the ſom thet haffde ſeet / ſagde thennom / huad
thēd beſat menniſke war wederfaret/oc aff the ſwijn/
oc the begynte at bethe hannom/at hand ſkulle bort
gaa aff theris grentze/ Oc ther hand war indgangen
i ſkibbit/bad hannom thend ſom war beſaat/at hād
motte bliffue met hannom / Oc Jeſus wilde icke til-
ſtedde hannom/men hand ſagde hannom / gack bort
i thidt huuſſ til thine/oc forkindnet thennō/huor ſtu-
or welgerninge / herren giorde tig / oc forbarmet ſeg
offuer tig/ oc hand gick bort / oc begynte at forkynd-
net vti the thij ſteder/huor ſtuor welgerninge Jeſus
haffde giord hannom/ oc alle forundrede.

Mat ix.
Luce.viij.

Oc ther Jeſus fick offuerfaret igen met ſkibbet
til thend andre ſide / ſammenkam til hannom møget
folck/oc hand war huoſſ hauffuit/oc ſee en aff theris
forſamblings huuſſis øffuerſte/ wijd naffn Jairus
kom til hannom/ oc ther hand ſaae hannō / nedfiøld
hand til hans fødder/oc bad hannō møget ſigendes/
myn dotter er vti ſiit ytherſte/ Jeg bether at tu wil-
de komme/oc legge thin hendner paa hendne /at hun
motte bliffue hielbredet/ oc leffue / oc hand bort gick
met hannō/oc møget folck fulde hannō/oc the trengde
hannom.

Oc en quindne huilken haffde haffd bluodſot
tuolff aar/oc lijd møget aff mange leiger oc haffde
fortarit alt ſijt gnots ther offuer/dog haffde thet in-
thet hulpet/Men kommit hendne meer til vndne/Ther
hun fick hørd aff Jeſu/kam hun i ſkaren bagtil oc
tog hans cledbon Thi hun ſagde / Om ieg foor ta-
get hans cledbonne worder ieg hielbredet/Oc ſtrax er
hēdnes bluods brønd tørgiort / oc hun fornammet
vti ſiit legom/at hun war helbredet aff thēd plauge/

Oc Jeſus fuldlit ſtrax i ſeg ſelffuer/thend krafft
ſom aff hannō vtgick / oc omkringuende ſeg i ſkaren
oc ſagde/huo tog paa mine cleder ? Oc hans diſcipler
ſagde hannō / Thu ſeer ſkaren alleuegne trengendes
tig/oc thu ſiger / huo tog paa meg / oc hand tog til

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

atßee om kring/paa thet hand kundne see hendne. hu
ilken thet giorde/oc quindnen frøctet oc skail/wÿthen
des huad giort war vti hendne / kom hun oc nedfi=
øld for hannom/oc sagde hannō al sandheden/hand Luce.viij.
sagde hendne/dotter/thin tro frelset tig/gack met frÿd Mat.ix.
oc weer hielbredet aff thin plauge.

Ther hand end nw ßo talet/kom nogle aff for=
samblings huussis øffuerste oc sagde Thin dotter er
død/hui vmager thu mesteren meer / Oc Jesus strax
hand fick hørt ourdet huilket ther sagdes/sagde hād
forsamblings huussis offuerste/ frøct icke tro alleneste
Oc hand ey tilstedet at nogen efftirfulde hannō/vthen
Petrum oc Jacobum/oc Joanem Jacobi broder/oc
hand kam i thend øffuerstis huuss/ aff forsamblings
huuss/ oc hand saae thend vrømmel/oc at the grede=
de oc hylede møget/oc hand indgick / oc sagde then=
nom / Hui buldre i oc græde / pigen er icke død / men
hun souffuer/oc the below hannō / Oc hand vtdreff
thennom alle/oc tog met sig pigens fader oc moder/
oc thennom huilke ware met hannō/oc hand indgick
ther som pigen war liggendes/ Oc ther hand haffde
paa taget pigens haand sagde hand hendne/Thabi=
thakumi/huilket er om nogen vdtyder thet/ pyge ieg
siger tig / vpstaa/ oc strax vpstuod pigen/oc gick/thi
hun war tuolff aar/oc the forferdest aff stuor forfer
delse/oc hand bøød thennō hardeligen/at ingen skul
le fanget at wÿde/oc hād bøød/the skulle giffue hend
ne ad ede.

Thet siette Capittel.

OC hand gangendis ther fran/ kom i siit fe=
derne land/oc siine discipler fulde hannom/
Oc ther sabatdagen kam/ begynte hand at Matt.xiij.
lære vti theris forsamblingshuuss/ oc man= Luce.iiij.
ge thet hørendis forundrede thennō sigendes / hueen Joan.iiij.
aff kōmer thendne ßodanne? oc huad vÿsdom er thet
hannō er giffuit? oc ßodanne krafftige gerninger giø=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ris vijd hans hendner? Er icke thendne / thend tinb=
mer mand / Marie søn / Jacobi brøder / oc Joses / oc
Jude / oc Simon? Ere icke oc hans søstre heer met oss?
Oc the fortørnest vijd hannom / oc Jesus sagde then=
nom / En prophete er icke forsmaaet vthen i siit feder
ne land / oc i blant siine frendner / oc siit eyget folck /
Oc hand kundne icke giøre ther nogen krafftige ger=
ninger / vthen at hand paalagde siin hendner paa foo
siuge / oc helbredet thennõ / oc hand forundret for the=
ris wantro skyld.

Mat. x. Oc hand omkring wãdrede allewegne egømmen
Luce. ix. the omliggendes byer oc larede / oc framkallede the
tuolff / oc begynte at vdsende thennõ / wijd two oc tuo
oc gaff thennom macht emod vreene aande / oc bød
thennom / at the ey skulle tage noget til weygen / vthen
aleneste en stauff / icke taaske / icke brød / icke pẽninge /
vti siit beelte / men ßooler wnder theris fødder / oc at
Luce. x. the icke skulle vti føris tuenne kiorteler / oc hand sag
de thennom / huorsomhelst i worde indgangendis i it
huuss / ther bliffuer / ßo lenge i gãge theden / Oc huo
somhelst ether icke anname / ey eller hører ether / tha
ganger theden / oc aff slaar stoffuet huilket er vnder
ethers føder / thennõ til witnesbyrd / Sandeligen siger
ieg ether / Tolliger skal were the Sodomer oc Go=
morrer paa dommens dag / end thend stad.

Oc the vtgangende toge til at predicke / at mand
skulle bedre seg / oc vd dreffue mange dieff leskab / oc
smurde mange siuge / met ollie / oc helbredet thennom.

Oc Herodes koninge hørttet (thi hans naffn
Matt. xiiij. war worden bekend) oc sagde / Thend Joonnes hu=
Luce. ix. ilken døpte / er vpstandnen aff the døde / oc forthi gi=
øre the krafftige gerninge vti hannom / andre sagde /
thet er Helias / oc andre sage / thet er en prophete / el=
lir som en aff prophetern / Men ther Herodes thet
hørtte / sagde hand / thend Joannes er it / hues hoffuit
ieg luod aff hugge / hand er vpstandnen aff the døde.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thi samme Herodes vtsende siine soldener/at ta- Matt. xiiij.
ge haand paa Joannem/oc haffde bundnet hannom
i fengsel for Herodias Philippi siin broders huuff-
frue skyld/Thi hãd haffde taget hendne til huffrue/
Oc Joannes sagde Herodi / Thet sømmer tig icke/ at Leuiti. xv.
haffue thin broders huffrue / Oc Herodias stundne
efftir hans lijff /oc wille døde hannom / oc hun icke
kundne/Herodes frøctet forthi Joannẽ/ widẽdis han
nom at vere en retferdig oc hellig mand/oc hand be-
uaret hannom oc giorde møget efftir hans ourd / oc
hørte hannom gierne.

Oc paa en beleglig dag/hẽdnet/ at Herodes paa
siin fødzels dag giorde the øffuerste oc høffzmende/
oc frammerste vti Galilea/en afften molthijdt/ Tha
indgick Herodias dotter/oc dantzet/oc teckt is Herodi
oc thennõ som sammẽ sadde til bourdz met hannõ/Tha
sagde konningen/bethe aff meg huad thu wijlt/oc ieg
skal giffuit tig / oc suor hendne / huadsomhelst thu
worder bedendis aff meg/ wijl ieg giffue tig / ind til
halffdelen aff mit rijgi / oc hun vtgick oc sagdet siin
moder/Huad skal ieg bethe? Oc hun sagde/Joannis
baptiste hoffuit/oc hund indgangen strax met hast til
konningen/bad oc sagde/Jeg wil / at thu strax skalt
giffue meg / Jonnis baptiste hoffuit/paa it faad / oc
konningen worte bedrøffuit/dog for thẽd eedz skyld/
oc thennom som sade til bourdz/wilde hand icke for-
uijse hẽdne/Men strax vdsende konningen en bøddel
oc bød hannom indbære/hans hoffuit/oc hand bort
gick oc halsshug hannõ i fengselet/oc frambaar hãs
hoffuit paa it faid/oc gaff thet pijgen/oc pigen gaff
thet siin moder / Huilket ther hans disciplet fick hørt
kamme the/oc bort toge hans krop/oc lagde thend i
en graiff.

Oc apostelern sammen komme til Jesum/oc for-
kyndnet hannom alle thesse/oc huilket the haffde gi-
ort/oc lærd/ Oc hand sagde thennom/komme i allene
offuer en side til it øde sted / oc huiler lidet / Thi the
ware mange / huilke til komme/oc bort ginge/sande-
ligen ßo at ingen warleddig/at faa seg mad/Oc hãd

O

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

bort fnor offuer en side til it øde sted/met it skjb/oc
folcken saae thennom bortfarendes/oc mange kendne
hannom/oc the løbe ther hen aff alle stederne/offuer
Matt. ix. land/ oc komme for thennom / oc forsamblede seg til
hannom/ Oc Jesus vtgangen saae thend stuore ska-
are / oc hand er rørd aff miss kundhed emod thennō/
Thi the ware som foor/icke haffuendis hywrde/ Oc
hand begynte at lære thennom mange tingeste.

Mat. xiiij. Oc ther møgit aff dagen war ganget/framginge
Luce. ix. hans discipler til hannom sigendis/ Stedder er øde/
Joānis. vi. oc møgit aff dagen er forlobbet/forlaad thennom/at
the bort gaaer/til the omliggendis byer / oc gaarde/
oc kiøbe seg brød/forthi the icke haffue huad the skul
le ede/Oc Jesus suarendis sagde thennō/giffue i then
nom at ede/oc the sagde hannom/skulle wij tha bort
gaa/ oc købe brød fortuohundrede penninge/oc giff-
ue thennom at ede ? Oc hand sagde thennom / Huor
mange brød haffue i ? Gaa i oc seer ad / oc ther thi
ficket at wijde/sagde the/fem brød/ oc tuo fiske / Oc
hand bød thennom/at the skulle komme thennom til
at sidde / oc atskilde thennom vti buorde taal / paa
thet grøne greess/ oc the neder sadde/paa the grønne
platze/atskylde vti hundret taal/halfftridiesindetiuge
taal/ Oc Jesus annamet the fem brød/oc tuo fiske/
vpløffte siin øygne i himmelen/welsignede hand / oc
brød brøden/oc gaff sine discipler / at the skulle for-
legge thennom / oc the tuo fiske skifftet hand eblant
thennom/oc the aade alle oc ere wordne mette/oc the
vptoge aff støckerne tuolff korffue fulde/oc aff fiske-
ne / oc the ware huilke som aade/ huoss femtusinde
mend.

Math. xiiij. Oc strax tuinge Jesus siine discipler/at indstige
Joan. vi. vti it skjb/oc skulle offuer faare for hannō til Beth
saidam/ind til hand forluode skaren / oc ther hand
haffde forladt thennom/ bortgick hand til it berg at
bethe/ oc om afften war skjbbit myt i hauffuit / Oc
hand allene paa landnet/ oc hand saae thennom arbe
dendis/at fram row skibbet/Thi weidret war thens

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

nom emod/oc wÿd thend fierde natz wecht/kom hand til thennō/wandrendis paa hauffuit/ oc wille gaaet thennom forby / oc som the saae hannō wandrendis paa hauffuit/miente the/ thet ware it spøgelse/oc the ropte/Thi alle saae hannom/ oc the ere forscreckede/ oc hand talede strax met thennom/oc sagde thennom/ vere trøstige / ieg erit / i skulle icke frøchte / oc hand indsteeg til thennom i skibbit/ oc weidret sachtet seg/ oc suarligen offuer maade forscreckede the / oc forundrede inden thennom selffuer Thi the haffde icke forstandnet om the brøde/oc theris hierter war forblindnet.

Oc ther the haffde offuerfaret komme the i Genazaret land/oc indlagde i hauffnen/oc ther the ware vtgangne aff skibbet strax kendne the hannō /oc løbe vti thet gantze omliggende landskab/oc begynte at omføre thennō vti sengi/huilke vndt haffde/ huor the fick hørt at hand war / oc huorsomhelst the fick indganget i byern eller stedern/eller torper lagde the siuge paa gaderne / oc bade hannom/at the oc motte tage buorden aff hans cledbon/Oc huor mange som toge paa hannom bleffue sunde.

Thet siuffuende Capittel:

OC sammen komme til hannom the phariseer oc nogen aff scrifftcloge/huilke ware komne aff Hierusalem / oc ther the fick seet/ nogre aff hans discipler met meninge hendner (thet er met vtuogne) ede brød / straffede the thet/ Thi at phariseer oc alle iøder/fick thennō ick maad/ vthen the offte skulle thuo theris hendner/holdendis theris oldingers seet/Oc naar the komme fran torgit/ ede the icke/vthen the thuoer thennō/Oc andre mange tingiste ere / huilke the haffue annamet at holde/ som er stobe oc trekaar oc cerkaar/ oc bencke at thwo. Mat. v.

Ther effter aspurde hannō the phariseer oc scriff-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

cloge/Huar for wædre icke thine discipeler efftir thed
seed/som saat er aff oldinger/Men the ede brød/met
vthoune hendner/oc hand suarendis sagde thennom/
Esaie. xxix. Vel haffuer Esaias spoed aff ether øygenskalke/ ßo
som screffuit er/Thette folck ærer meg/met lebuerne/
oc theris hiærte er langt fran meg/forgeiffs thiene the
meg/lærendis lærdom som er menniskernis seet/Thi
i offuer giffue guds bud/oc holle mēniskens seet/kas
ære oc stobe at thwoe/oc mange andre thennom lige
gióre i.

Oc hand sagde thennō/wel bortkaste i guds bud
Exodi. xx. paa thet i kundne holde ether seet/Thi Moses sagde/
Deute. v. ære thin fader oc thin moder/oc huilken formaledider
Leuit. xx. fader ellir moder/hand skal døø aff døden/Men i sie
ge/om menniskens forsagt fader ellir moder Corban
(thet er) huadsomhelst offer aff meg/thet skal
komme til thidt gaffn/oc ther for icke tijlstede i hans
nom at gióre siin fader ellir moder nogit/Oc gióre
guds ourd forfengeligt/wijd ethers seet/huilken i haff
ue satt/oc mange slijg tingest gióre i.

Oc ther hand kallit til seg thend gantske skare/
oc sagde thennom/Høre i meg alle oc forstaar meg/
Inthet er vthen fraa mennisken/oc indgaar i hānom/
huilket kand besmitte hannom/men the ting som vts
ganger aff menniskeu/the ere/huilke hannō besmitter
om nogen haffuer ørne til at høre/hand høre/Oc
ther hand war aff skild fran skaren/oc kam i huset
atspurde hannom hans discipler om thendne lignelse/
Mat. xv. oc hand sagde thennom Ere oc i ßo saare vthen for
stand/forstaa i icke endnw/at altingeste vthen til ins
gangendis i mennisken/kand icke besmitte hannom/
forthi thet icke indgaar i hans hierte/men i liffuet/
oc vdganger wijd naturlige gang som vtrenser alle
mad.

Oc hand sagde thennom/huilket aff mennisken
vtgaar/thet besmitter mēnisken/Thi aff the inderste
aff menniskernis hierter fram gange vndne tancker/
echte hwor/hworerrey/mandrabe/thiffuerij gerighed

kuig/bedreygelse/it vndt øyge/guds bespottelße / hof-
ferdighed/daar skab/alle thesse vndne støcker vtgan-
ge aff the induortes/oc besmittte menniskten.

Oc hand ther effter vpstuud oc bortgick i Tyri Mat. xv.
oc Sidonis grentze/oc indgick i it huuss/oc wilde in-
gen lade wijdet/icke kundne hand oc eller were sky-
ulder/Thi en quindne haffde hørt aff hannom/hues
dotter haffde en vren aand/oc hun kam/oc nedfiøld
til hans føder / Oc hun war en Grekiske quindne
aff Syrophenice/ oc hun bad hannõ / at hand wilde
vtdriffue dieffuelskabet/aff hendnes dotter/ oc Jesus
sagde hẽdne/lad børnen føere mettis/Thi thet er icke
høwist/ at tage børnens brød / oc kaste for hundne/
oc hun suaret oc sagde hannom / Ja herre the smo
hundne/ede oc vnder bourden/aff børnens smulere/
oc hand sagde hendne/for thet ourds skyld/gack bort/
diefflesk abet vtgick/ aff thin dotter/Oc ther hun war
bortgangen til sit huuss/fand hun dieffuelskabet we-
re vtgangit/oc dotteren liggendis paa sengen.

Oc frãdelis vtgangen aff Tyri oc Sidonis gren-
tze/kam hand til thet Galileeske hauff/ myt egemmen
the thij steders grentze/oc the framitdde til hannom
en døuff/ som swarligen taalet/ oc the bade hannom
at hand skulde paalegge hannom haanden/oc hand
tog hannõ aff skaaren/offuer en side/ stack sine fin-
gere vti hans øre / oc met vtgiffne spøtte tog hand
hans tunge/oc vpseendis i himmelen/suchtede hand
oc sagde hannom (Ephetahuilket er) vplade thu/
oc strax ere hans ørne obned/ oc hans tungis bond
er vpleist/oc hand talet ret/Oc hand bød thennom
at the icke skulde sige nogen thet/Men io mere hand
thennom forbød/io mere sagde the yttermere ther aff Eccl. xxxix.
oc forwndrede offuer mode sigẽdes/Vel giorde hand
alle tingiste/the døffue giørde hand hørendes/oc the
stumme talendis.

Thet ottende Capittel.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Mat. xv. VTi thi dage ther folcket war saare møgit/
oc the icke haffde at ede/kallede Jesus siin
discipeler til seg/oc sagde thennō/meg øncke-
kes offuer folcket/forthi the haffue nw ble-
ffuit huoss meg/vti tredage/oc haffue inthet at ede/
oc om ieg forlader thennom fastendis/ind til theris
huuss/skulle the forsmechte paa weygen/Thi nogen
aff thennō ware komne langledis ther fran/oc hans
discipeler suarede hannom/huor aff skal nogen kund
ne mette thesse met brød/heer i ørcken/oc hand at-
spurde thennom/huor mange brød haffue i/Oc the
sagde siw/Oc hand bød folcket/at sette seg ned paa
iourden/oc hand annāmet the syw brød/oc ther hād
haffde tacket/brød hand/oc gaff siin discipler/at the
skulle forlegge folcket/oc the forlagde folcket/the haff
de oc soo smaa fiske/Oc ther hand haffde welsignet
thennom/bød hand oc thennom at forsettis folket/
men the aade/oc ere mette giorde/oc the vptoge hu-
ilket offuer ware aff støckerne syw korffuer/oc the
som haffde edit/ware fuldneer fire tusinde/oc hand
forluod thennom.

Oc strax indgangen i skibbet met siine discipler
Mat. xvi. kam hand i Dalmanutha egien/oc the phariseer vt-
Luce. xi. ginge/oc begynte at trette met hannō/atspørēdis te-
Joan. ij. gen aff himmelen aff hannom/oc frestendis hānom/
Oc hand suchtet vti siin aand/oc sagde/Hui søger
dog thette slecht tegen? Sandeligen siger ieg ether in-
gelunde skal hendne giffues tegen/Oc hand offuer-
gaff thennom/indgick i skibbet igen oc bortfuor hen
offuer søen.

Oc the forglømpt attage brød/oc haffde icke el-
ler met seg vti skijbbet vthen it brød/oc hand bød
thennom sigendis/See i til/oc vochter ether fran the
phariseers suurdeeg/oc fran Herodis suurdeeg/oc the
trette emellom thennom selffuer sigendis/thet erit at
wij haffue icke brød/Oc ther Jesus thet fornam/sag-
de hand thennom/Huad bekummer i ether at i haff-
ue icke brød? Achte i icke endnu ellir forstaa? haffue i

endnu ethers hierter forblindnet? Haffue i øygne oc
icke see? haffue i oc øren oc høre icke? kommer ether
oc icke ehugue? Ther ieg haff de brudet fem brød for
femtuſinde menniſke / huor mange korffue fulde aff
ſtøcker vptoge i? The ſagde hannō tuolff / men ther
ieg brød ſiuff brød / eblant firetuſinde / huor mange
korffue vptoge i aff ſtøckern ſom offuer ware? Oc the
ſagde ſiuff / oc hand ſagde thennō hui ſkeerit at i tha
icke forſtaa?

Oc hand kam til Bethſaidam / Oc the lidde til
hannō en blind / oc bade hannō / hand wille tage paa
hannō / Oc paa tagne thend blindis haand / vtlidde
hand hannom vthen byen / oc hand ſpyttet i hans
øygne / oc lagde ſiin haand paa hannō / oc ſpurde han
nom / om hand ſaa noget / oc hand igen fanget ſiin
ſywn / ſagde hand / Jeg ſeer folck / men ſom treer ſeer
ieg thennō wandrendis / Ther efftir lagde hand i gen
ſiin hendner paa hans øygne oc giorde hannō ſeendes
oc hand wort hielbredit / oc ſaa ſiden clarligen alle
handne / oc hand henſende hannō i ſiit huuſſ ſigendis
thu ſkalt icke indgaa i thendne by igen / icke eller ſkalt
thu ſige nogenit vti byen.

Oc Jeſus er vtgangen / oc hans diſcipler / til the Mat. xvi.
byer ſom høre til Ceſariam Philippi / Oc paa weygen Luce. ix.
atſpurde hand ſine diſcipler ſigendis / Huem ſige men
niſken meg atuere? Oc the ſuarede / the ſiger tig at
were / Joannem Baptiſtam / oc ſomme Heliam / ſom-
me framdelis en aff propheternes taal / oc hand ſag-
de thennō / Huem ſige i meg at were? Oc Petrus ſua-
rendis ſagde / Thu eſt thend Chriſtus / oc hand true-
de thennom at the icke ſkulle ſige nogen aff hannō /
Oc hand begynte at lære thennō / at thet burde men-
niſkens ſøn atlyde møget / oc atforſmaes aff the ol-
dinge / oc øffuerſte preſtere / oc ſcriffteloge / oc i hiel-
ſaes / oc effter tre dage at vpſtaa / oc hād talede thēd
tale aapenbarlige / Oc Petrus tog hannō til ſeg / oc be
gynte atſtraffe hannō / oc hand omkringuend / ſaae til
ſiine diſcipler / ſtraffede Petrum ſigendis / gack bort eff
tir meg ſatana / Thi thu icke forſtaar huilke gud til

hører / men huilke menniske til høre.

Mat. xvi. Luce. ix.
Oc hand haffde kallit skaren/met sÿne disciple
til sig/oc sagde thennō/Huo somhelst wil følge meg/
hand skal forsaage seg selffuer / oc vptage sÿt korss
oc efftirfølge meg/Thi huo sÿn lÿff vil beuare/hand
skal tabe hendne / oc huo siin liiff for tabet/ for myn
Matt. x. oc euangelÿ skyld/ thend skal foruare hendne / Thi
Luce. ix. huad gaffner thet mennisken/ om hand worder win=
dendis thend gantske werden/oc tager skade paa siin
siel/eller huad kand mēnisken giffue/ ther hand kand
igenløse siin siel met/Thi huosomhelst meg / oc mine
Matthei. x. taale blyes/ i thette hwoore oc søndige slecht/ hannō
skal oc blyes menniskens søn/naar hand foorkōmet i
siin faders ære / met siine hillige engele.

Thet niende Capittel.

OC hand sagde thennō / sandeligen siger ieg
ether / nogre ere eblant thennom som heer
Mat. xvi. standne/huilke icke skulle smage døden/ßo
Luce. ix. lenge the skulle see guds rÿgi komme met
krafft.

Oc efftir sex dage tog Jesus til seg / Petrum oc
Jacobum oc Joannem / oc henledde thennom paa it
høgt berg/offuer en siide alene/ Oc hand worte om=
kringuend for thennom / oc hans cledebone ere wor=
den skinnende / oc saare huide som snee / ßo at ingen
cledemager paa iourden/kand giøre thennō ßo huide
oc thennom syuntes Helias met Mose/ at the talede
met Jesu/ oc Petrus suarendis sagde Jesu / Mester/
heer er oss got at were/wÿ wille giøre tre hötter/tig
en/ Mosi en / oc Helie en / thi hand icke wÿste huad
hand taalet/oc the ware forferdgiorde / Oc en sky er
giort/huilken omkring sloug thennō/Oc en røst kam
aff thend sky sigendis/Thendne er myn elskelige søn
hører hannō / Oc strax ther efter saae the omkring
seg / oc saae ingen/men alleene Jesum were met thens

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

nom.

Oc ther the nedſtege aff bergen/ bød Jeſus then-
nom at the icke ſkulle ſige nogen / huilke the haffde
ſeet/ vthen naar menniſkens ſøn war vpſtandnet aff
the døde/ oc thet ourd hiølle the huoſſ thennom ſelff-
uer/ oc beſpurde emellom thennom / huad thet war/
huilket hand haffde ſagt/ at vpſtandne aff the døde/
oc the atſpurde hannom ſigendis/ huad er thet huil-
ket ſcrifftclogene ſige/ Heliam bør til forn at komme/
Oc hand ſuarendis ſagde thennõ/ Sandeligen Heli-
as ſkal io tilforn komme/ oc til rette ſticke altingeſt/
Oc lige ſom ſcreffuit er om menniſkens ſøn/ at hand
ſkal lijde møget/ oc ſkal forſmaes / Men ieg ſiger e-
ther at Heliam atuere kommen/ oc the giorde hannõ
huadſomhelſt the wille / ſo ſom ſcriffuit er aff han-
nom.

Oc ther hand war kõmen til ſine diſcipler / ſaa
hand møget folck omkring thennõ/ oc phariſeer tret- Matt. xvij.
tendis met thennom/ Oc ſtrax ther thend møgne ſka- Luce. ix.
re fick ſeet hannom/ forſkreckede the ſeg / oc framlø-
bendis hielſede hannom/ oc hand atſpurde the ſchrifft
cloge/ huad beſpøre i emellom ether? Oc en aff ſka-
ren ſuaret oc ſagde/ Meſter ieg framførde myn ſøn til
tig ſom haffuer end ſtumb aand / Oc naarſomhelſt
hand plauger hannom / tha ſlider hand hannom / oc
hand froder/ oc gniſter met ſine tender/ oc foruiſner/
oc ieg haffuer taalet met thine diſcipler/ at the ſkulle
vddriffue hannom / oc the icke kundne.

Oc hand ſuaret thennõ oc ſagde/ O thu wantro
ſlecht/ huorlenge ſkal ieg were huoſſ ether? huorlenge
ſkal ieg lijde ether? framliede i hannõ til meg/ Oc the
framlidde thend ſamme til hannõ/ oc ther aanden fick
ſeet hannom / ſtrax tog hand til at ſlide hannom / oc
nedfallendis paa iourden weltet ſeg oc froct/ oc hãd
atſpurde hans fader / huor langt erit / at thette we-
derfuoris hannõ/ oc hãd ſagde/ aff barndom/ oc tijdt
haffuer thet kaſt hannom vti ilden/ oc vti wandnet/
at thet kundne omkomme hannom/ oc om thu kanſt

nogit? forbarme tig offuer oss/oc hielp oss/oc Jesus sagde hannom/om thu kant tro thet/ alle tingiste ere møgelige thend som troer/ oc strax ropte barnetz fader met graad oc sagde/ Herre ieg troer/ hielp myn wantro.

Men ther Jesus fick seet/ at folket til hobeløbe straffede hand thend vrene aand sigendis hannom/ Thu stumme aand oc døuffue/ieg binder tig/ vtgack aff hannom/Oc thu skalt icke her effter indgaa i hannom/ Oc ther aanden haffde ropt/ oc møget splidit hannom/vtgick hand/oc hand er worden ßo som en dødninge /ßo møget at mange sagde hand er døder Men Jesus tog paa hans haand/ oc vprette hānom oc hand vpstuod/Oc ther hand kom hiem/ atspurde hans discipler hannō offuer en side/Huor fore kunde
Matt.xvij. ne wij icke vtdriffue thet/oc hand sagde thennō/Thette slaug kand met ingen ting vtgāge/vthen wijd bøn oc faste.

Oc the bort gangne therfran/ ginge egemmen
Mat. vij. Galileam / oc hand icke eller wijlde at nogen skule
Luce.ix. wijdet/Hand lerede siine discipeler/Oc sagde thennō Mennisk ens søn skal offuerantuordis i menniskens hender/Oc the skulle i hielslaa hannō/oc naar hand er død skal hand vpstandne tridie dag/ Oc the icke wijste huad hand haffde sagd/ Oc the frøchtede atspøre hannom.

Oc hand kam til Capernaum/oc ther hand war indkommen i huusit/ atspurde hand thennom/ Huad bespurde i vnder ether paa weygen? Oc the tagde stille/ forthi the haffde bespurd emellom seg paa weygen/Huo større war/Oc ther hand haffde nedsat seg framkallet hand the tuolff / oc sagde thennom / Om nogen wijl were thend første/ Thēd skal were thend siste aff alle/ oc alles thienere/Oc hand tog it barn/ oc stillet thet emellom thennom/Oc ther hand haffde
Luce.ix. taget thet i siine arme/sagde hand thennom/Huosom helst for annamet it aff ßodane smo børn/i myt nafn/hand annamer meg/ oc huosomhelst meg annamer/hand annamer icke meg/men hannō huilken meg

vtſende.

Joannes ſuarede hannom ſigendis/ Meſter / wij ſaae en vddriffue dieffuelſkabe/ i thidt naffn / oc icke efftirfølger oſſ/ Oc wij forbøde hannem thet / forthi hand icke efftirfølget oſſ / Oc Jeſus ſagde / J ſkulle icke forbyude hannō. Thi ingen er huilken foorgiort it krafftigt gerning wijd myt naffn / Oc kand ſnarligen taale ilde om meg/ Thi huilken icke er emod oſſ/ hand er met oſſ/ Oc huoſomhelſt ther foor giffuit ether at dricke/ it begere wand i mit naffn / forthi at i høre Chriſtum til/ Sandeligen ſiger ieg ether ingelunde ſkal hand worde tabendis ſiin løn.

Oc huoſomhelſt ther worder fortørnēdis en aff the ſmo/ huilke tro paa meg/ hannom warit bedre at en mølle ſteen om kring bundnes hans halſſ/ oc hand bort kaſtis i hauffuit/ Oc om thin hand worder tig til forhindringe/ aff hug hendne/ Thet er tig bedre/ at indgaa lemleeſt til liffuit/ end thu haffuendis tuo hēdner/ bortfarer ind i heluede/ oc ind i thend vſluchkelig ild/ huar ſom theris ourm icke døør/ oc ilden icke Eſa. lxvi.
vtſluckis/ Oc om thin fuod foor werit tig til forhin- Ezech. xx.
dering aff hug hannō/ Thet er tig bedre/ at thu kant indga lam til liffuit/ end thu haffuendis tuo fødder/ ſkalt kaſtis ind i heluede / oc i thend vdſluckelig ild/ Huar theris ourm icke døer / oc ilden icke vtſluckis / oc om thidt øyge er tig til forhindering/ vtbryd thet/ thet er tig bedre/ at thu enøyget kanſt indgaa i guds rijgi/ end thu haffuendis tuo øygne/ ſkal kaſtis ind i heluedis ild/ huor theris ourm icke døer/ oc ilden icke vtſluckis.

Thi alle menniſke ſkal ſaltis met ilden / oc alt
queig ſom mand offer / ſkal ſaltis met ſalt / Salt er Matth. v.
en guod ting/ om ſaltet worder wanſmaagende / wijd Luce. xiiij.
huad kundne i thet giffue ſiit ſmaag igen? Haffue i ſaltet vti ether ſelffuer/ oc haffue frijd emellom ether ſelffuer indenburds.

Thet thiende Capittel.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

OC Jeſus vpſtuod/oc kom ther fran/i Jø-
Matt.xix. delands grantze/ egennmen the egien/huilke
ere paa hind ſide Jordanen/oc folken kom
me til ſammen igen til hannō/oc hand lær
de thennom igen/ſom hand war waan/ oc the phari
ſeer tilginge/oc atſpurde hannom/Sømmerit icke en
Deut.xxiiij. mand/atſkilles fran ſiin huſfrue/ freſtendis hannom
ther met/ hand ſuarit oc ſagde thennom Huad bøed
Moſes ether? Oc the ſagde Moſes tilluod at ſcriffue
ſkilſmols breff/oc ſkilles ad/Oc Jeſus ſuarendis ſag
de thennom/til ethers hierters hardhed ſcriff hand
ether thette bud/men aff ſkabelßens begyndnelße haff
ner gud ſkabet thennom/en mand oc en quindne/for
thi ſkal menniſken forlade ſiin fader oc moder/oc
Gene.ij. ſkal tilhenge ſiin huſfrue/oc the tuo ſkalle wore it
Ephe.v. legom/ßo ere the nw icke tuo/men it legom/ffor thi
i.Corin.vi. huilkit gud ſammen føugit/ſkal icke menniſken at-
ſkille.
Luce.xvi. Oc hiemme atſpurde hās diſcipeler hannō igen/
om thet ſamme/Oc hād ſagde thennō/huo ſom helſt
ſkÿller ſeg wÿd ſiin huſfrue/ oc tager en andnen/hād
bedriffuer huuor/emod hēdne/oc om en quindne ſkÿl
ler ſeg wÿd ſiin mand/oc gifftes en andnen/hun be-
driffuer huoor.
Oc the bare til hannō ſmo børn/at hand ſkulle
Mat xix. tage paa thennom/men diſcipelern ſtraffede thennō/
Luce.xviij. ſom framlidde thennō/ Ther Jeſus thet haffde ſeet/
er hand fortørnet/oc ſagde thennō/tilſtede i the ſmo
børn atkōme til meg/forbinder thennō icke Thi ßo-
dannes er himmelens rÿgi/Sādeligen ſiger ieg ether
Matt.xix. Huoſomhelſt icke annamer guds rÿgi/ßo ſom it barn
Luce.x. hand ſkal ingelunde ther indgaa/oc ther hand haff-
de tagit thennō vti ſiine arme/lagde hand ſiin hend-
ner paa thennō/oc welſignet thennom.
Mat.xix. Oc ther hand ſkulle vtgaa paa weygen/ tilløb
Luce.xviij. en oc bøuget hannō ſÿn knee/oc hand atſpurde han-
nom/guode meſter/huad ſkal ieg giøre/at ieg mo be-
ſidde thet euige lÿff/Oc Jeſus ſagde hannō/huor for

ſiger thu meg guod/Ingen er guod vthen en/for ſant
gud/ thu wijdſt io budene/ Thu ſkalt icke bedriffue Exo.xx iiij.
huuor/thu ſkalt icke ihielſlaa/thu ſkalt icke ſtiele/Thu Roma.viij.
ſkalt icke ſige falſk witneſbyrd / Thu ſkalt icke be-
ſuige/ære thin fader oc thin moder/Oc hand ſuarit/
oc ſagde hannō/Meſter/Jeg haffuer huldlet alle the-
ſſe bude/aff myn vngdom/Oc Jeſus ſeendis pa han-
nom/elſte hannō/oc ſagde hannō/it bruſter tig/gack
bort / oc ſelge huilke ſomhelſt thu haffuer / Oc giiff
the fattige/oc thu ſkalt haffue it liggendis faa i him-
melen / oc kom oc efftirfølge meg / oc vptage korſſet
paa tig / oc hand bleff bekōmert for ßodanne taale/
oc ſørgendis bortgick/ Thi hand haffde mange eyg-
domme.

Oc ther Jeſus haffde omkring ſeet ſeg / ſagde
hand ſiine diſcipeler/ huor ſuarligen kundne the riige Matt.xix.
indgaa vti guds riigi/oc diſcipelern forſkrecktis off- Luce.xviij.
uer hans ourd/oc Jeſus ſuarendis igen/ſagde then-
nom/ kiere børn/huor ſuarligt erit thennō / ſom ſette
theris fortrøſting paa penninge / at indgaa vti guds
riigi / Thet er letter / it kabeltouff atgaa egemmen it
naale øyge/end en riig mand/at indgaa i guds riigi/
Oc the ere forwndrendis offuer mode/ ſigendis inden
ſeg ſelffuer/Oc huo kand tha wore ſalig? Oc Jeſus
anſeet thennō oc ſagde/ huoſſ menniſken er thet vmø-
geligt/icke huoſſ gud.

Oc Petrus begynte atſige hannō/See wij forlu-
ode altingeſt/oc efftirfulde tig/oc Jeſus ſuarit oc ſag
de thennō/ſandeligen ſiger ieg ether / Ther er ingen/
Huilken forluod huuſe/ eller brødre eller ſøſtere/eller
fader/eller moder/eller huſfrue/eller børn/eller agge-
re / for myn oc Euangelij ſkyld/at hād io ſkal igen-
fange hundret føild nw i thēdne thiidt/huuſe oc brø-
dre/oc ſøſtere oc moder / oc børn oc aggere met the-
ris forfølgelſe / oc i thend tilkomendis werden / thet
euige liiff/oc māge worder the ſiiſte ſom ere the førſte
oc the førſte ere/the worde the ſiſte/Oc the ware paa
weygen/oc ginge vp til Hieruſalem oc Jeſus gick for
thennom/ oc the ware redde giorde/oc efftirfulde / oc

befrøchtet seg.
Matth. xx. Oc Jesus annamet til seg igen / the tuolff / oc be
Luce. xviij. gynte at sige thennō / huilke hannō skulle wederfaris /
See wij vpstige til Hierusalem / at menniskens søn
skal offuerantuordes prestehøff dinger / oc scrifft cloge
oc the skulle fordømme hannō til døden / oc offuer-
antuorde hannom hedninger / oc the skulle bespotte
hannō / oc hudstryge hannom / oc spøtte paa hannom /
oc thielslaa hannō / oc paa tridie dag skal hand vp-
standne.
Matth. xx. Tha framgingge til hannō / Jacobus oc Joānes
Zebedei sønner sigendis / Mester / wij wille at thu giør
oss / huad somhelst wij foor bethet / oc hād sagde then
nom huad wille i at ieg skal giøre ether? oc the sagde
hannom / giff oss at wij skulle sidde / en aff the høgre
oc andnen aff the winster / i thin herlighed / Oc Jesus
sagde thennom / J wijde icke huad i bethe / kundne i
dricke thend kalck / huilkē ieg dricker? oc døbis i thēd
doob / huilken ieg vti døbis? Oc the sagde hannom /
wij kundue / Jesus sagde oc thennō / forsant / kalcken
huilken ieg dricker / skulle i oc dricke / oc døbis vti do
ben huilken ieg døbis / men atsidde huoss meg a the
høgre eller wenstre / er icke mit atgiffue / men thennō
skal thet wederfaris / huilke thet er bereid.

Oc ther the thij haffde thet hørt / begynte the at for
tørnis / paa Jacobum oc Joannem / men ther Jesus
fick kald thennō til sig / sagde hand til thennō J wiis
de at the som sywnes at regere offuer hedninger the
bruge herdom emod thennō / oc the som mechtige ere /
Matt. xx. eblant thennō / bruge machten offuer thennō / men thet
Joannis. x. skal icke ßo were eblant ether / men huosomhelst wil
were stuor eblant ether / hand skal were ether thiener
Oc huo somhelst aff ether wil were først / hand skal
were alles swend Thi oc menniskens søn / kom icke /
paa thet hannom skulle thienes men paa thet hand
Matt. xx. wille thiene / oc giffue siit lijff til it genkiøb for mang-
Luce. viij. ge.
Oc the komme til Hiericho / oc ther hand gick aff

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Hiericho ſtad oc diſcipelern/ oc en ſtuor ſkare/ Tha
ſad en blindner Bartimeus Timei ſøn huoſſ weygẽ tig
gẽdis/oc ther hand hørtet at thet war Jeſus aff Na-
zareth/ begynte hãd at robe oc ſige/Jeſu dauids ſøn
forbarme tig offuer meg/oc mange ſtraffede hannõ/
at hand ſkulle thÿe/men hand ropte mogit meer/Da-
uids ſøn/forbarme tig offuer meg/ Oc Jeſus ſtuod/
oc bød hannõ kallis/ oc the kalde thend blindne/ oc
ſagde hannõ/Weer wÿd guod trøſt/ſtat vp hãd kal-
ler tig/ Oc hand aff kaſte ſÿn kobe vpſtuod/ oc kom
til Jeſum/oc Jeſus ſuarẽdis ſagde hannõ/ huad wil
thu ieg ſkal giøre/ oc thend blindne ſagde hannom/
Meſter/at ieg mo ſee/ Oc Jeſus ſagde hannõ/ gack
bort/thin tro giorde tig ſalig/ oc ſtrax fick hand ſÿn
ſywn/oc efftirfulde Jeſum paa weygen.

Thet olluffte Capittel.

OC ther the benalede Hieruſalem emod Be-
thphage oc Bethaniã/ huoſſ oliuers berg/ Matt. xxi.
vt ſendne hand tuo aff ſiine diſcipeler/ oc Luce. xix.
ſagde thennõ/ gaar bort til thendne bye/
huilken for ether ligger oc ſtrax indgaar i thẽd/ſkul
le i findne it føil bundnet/ paa huilket ingen menni-
ſke ſad/vpløſer thet/oc liederit hÿd/oc om nøgen ſi-
ger ether/Huor for giøre i thet/ſige i/at herren haff
uer thet behoff/ oc ſtrax ſkal hand ſendne thet hÿd/
oc the bortginge oc fundne føillit bundnet/ huoſſ en
døer/ vthen fore/ vti en twiweyg/oc the vpløſte thet/
oc nogen aff thennõ/huilke ther ſtundne/ſagde then-
nom/huad giøre i/at i vpløſe føillit/oc the ſagde thẽ
nom/ſom Jeſus haffde budet thennom/ oc the luode
thennõ betemme. oc the lieede føillit til Jeſum/oc lag
de theris cleder paa thet/oc hãd vpſatte ſeg paa thet
oc mange ſtrødde theris cleder vti weygen/ oc andre
hugge grenern aff treern/oc ſtrøede i weygen/ oc the
ſom for ginge/oc the ſom efftirfulde/ ropte ſigendis/
Hoſianna/welſignet er thend/ huilken kommer i her-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

rens naffn/welſignet er thet rÿgi wor faders Dauid
huilket kõmer vti herrens naffn/Hoſianna vthi the
Matt xxi. høgeſte.
Oc herren indtog i Hieruſalem/oc indgick i tem
plit/oc ther hãd haff de beſeet altingeſte/oc thet war
afftens thÿdt/vtgick hãd til Bethaniã/met the tuolff
oc om andnen dagen/ther the vtginge aff Bethania
hungret hannõ/oc hand ſaa it figen tred/langt bort-
te/haffuendis blade/Tha gick hãd ther hen/om hãd
kundne fundnet nogit paa thet/oc ther hand til hend
ne kam/fand hand intthet vthen blade/Thi thet war
icke end tha thÿd/ſom figen pleiget at were/oc Jeſus
ſuarendis ſagde figen tredit/her efftir/ſkal ingen ede
fruct aff tig/indtil euig thÿdt/Oc hans diſcipeler høra
Matt.xxi tit.
Luce.xix. Oc the kõme til Hieruſalem/oc Jeſus indgangen
i templit/begynte at vtdriffue thennom/ſom ſolde oc
køffte vti templit/oc wetzelerens bourde/oc theris ſtu
ule/ſom ſolde duwer/omſtøitte hand/oc hand icke til-
ſtedit/at nogen ſkulle bare it kaar egemmen templit/
oc hand lærede ſigendis thennõ/Er thet icke ſcreffuit
mit huuſſ ſkal kaldis bønners huuſſ aff alle folke/
Eſaie.lvi. men i haffue giort thet en røffuer kule.
Hiere. vij.

Oc thet kom for the ſcrifftcloge/oc preſtehøff-
dinge/oc the offuer lagdet/huorlunde the kundne om
komme hannõ/The førchtede oc ſo for hannõ/forthi
at gantſke folckit forwndret paa hans lære/Oc om
afften/vtgick Jeſus aff ſtaden/oc om morgen/ſaae
the foroffuer gangendis thend figen tred/at hun war
forwiſnet fran ruoden/oc Petrus tenckendis ther vp-
paa ſagde hannom/Meſter/See thendne figen tred/
huilken thu haffuer formaledidet/er forwiſnet/Oc Je
ſus ſuarendis ſagde thennom/Troe i men paa gud/
Sandeligen ſiger ieg ether/at huo ſomhelſt foor ſagt
thette berg/thu ſkat vphaſſuis oc kaſtis i hauffuit/
oc icke fortuiffler i ſiit hierte/men troerit at the ſkulle
ſkee huilke hand ſiger/hannom ſkal ſkee/huadſom-
helſt hand ſiger/fforthi ſo ſiger ieg ether/Huilkeſom-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

helſt i bethendis bethe/ troi ati worder fangendis/
oc the ſkulle worde ether/ oc naar i ſtandne oc be=
the/ forlade i om i haffue noget emod nogen/ paa
thet ether fader/ Huilken er vti himmelen/ ocſo ſkal
forlade ether ethers ſønder.

Oc the komme igen til Hieruſalem/ oc ther hand
wandret i templit/ komme til hannō the preſtehøffdin= Matt. xxi.
ge/ oc ſcrifftcloge/ oc oldinge/ oc ſagde hannom/ aff Luce. xx.
huad macht giør thu theſſe? oc huo gaff tig thend
macht/ at thu giøre theſſe? Oc Jeſus ſuarendis ſag=
de thennō/ Jeg wıl̄ oc ſpøre aff ether nogit/ ſuare i
oc meg/ ſo wıl̄ ieg oc ſige ether/ aff huad macht ieg
giør theſſe/ Joannis doob/ huad eller war thend aff
himmelen/ eller aff menniſken? Suare i meg/ oc the
thenchte huoſſ thennō ſigendis/ Om wıj̄ ſige aff him=
melen/ tha ſiger hand/ huor for troede i icke tha han=
nom/ Oc om wıj̄ ſige aff menniſken/ frøchte wıj̄ folc=
ket/ forthi alle hiølle Joannem/ at hand war ſandeli=
gen en prophet Oc the ſuarēdis ſagde Jeſu/ wıj̄ wıj̄=
det icke/ Oc Jeſus ſuarit oc ſagde thennom/ Ey eller
ſkal ieg ſige ether/ aff huad macht ieg giøre theſſe.

Thet tuolffte Capittel.

OC hand begynte at taale til thennom/ wıd̄
lignelſer/ It menniſke plantet en vıj̄ngard/ Matt. xxi.
oc omkring ſlowg it giarde/ oc grouff en Luce. xx.
kieldler/ oc bygde it torn/ oc ſatte thend ag= Eſaie. v.
germende vti lıj̄e/ oc hand er reyſt peilgrims ferd/ Oc
ſende til aggermendnen/ vti rette thıj̄dt/ ſiin ſwend/ at
hand ſkulle anname aff aggermendnen/ aff vıj̄ngar=
dens fruct/ Oc the toge hannō/ oc ſloge oc ſende han=
nom leddige til bage igen/ Oc hād ſende end en gang/
til thennom/ en andnen ſuend/ oc hannō ſtenede the/
oc kunſte hans pandne/ oc ſende hannō tilbage igen
forhonder Tridie gang ſende hand en andnen/ oc hā=
nom ihielſloe the/ oc mange andre/ ſomme hudſtrøge
the/ ſomme ihielſloe the.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Euangelium.

Men end tha haffde hand en eneſte ſøn/huilken
hand haffde kier/ thend vtſende hand/oc ßo til then
nom paa thet ſiiſte/ſigendis/The ſkulle io met bly-
ſel frøchte myn ſøn/Men the aggermẽde ſagde emel-
lom thennom ſelffuer/Thendne er arffuing/komme i/
wij wille ihielſlaa hannom/oc hans arff ſkal wore
woor/oc the toge hannom/oc ihielſloe/oc vt kaſte hã
nom aff vijngarden/ Huad ſkal forthi vijngardens
herre giøre? Hand ſkal komme oc om kõme the ag-
germend/oc giffue andre vijngarden/Haffue i oc icke
leeſt thendne ſcrifft/Stenen huilken bøgnings mẽd for
kaſte/ hand er giort en hørne ſteen/aff herren er thet
Pſal. cxvij. giort/oc thet er wunderligt for wore øygne/ Oc the
offuertenchte/huor the ſkulle grijbe hannõ/oc the frø
chtet ſeg for folcket Thi the wijſte hand haffde ſagt
thend lignelße emod thennõ/Oc the offuer gaffue hã
nom/oc ginge bort.

Oc the ſende til hannõ nogle aff Phariſeer/met
Herodis thienere/at the ſkulle grijbe hannõ i ourden
Oc the komme oc ſagde hannõ/ Meſter/ wij wijde/
thu eſt ſandrw/oc ey achter nogen/Thi thu icke anſeer
menniſkens perſoen/men met ſandhed lærer thu guds
weyg/Sømmerit at giffue keyſeren ſkat/eller ey/ſkul
le wij giffue/eller icke giffue/men hand witendis the-
ris eulery ſagde thennõ/hui freeſte i meg/fanger meg
en penning at beſkwe/oc the finge hannõ en/ oc hãd
ſagde thennom/hues er thette billet/oc offuerſcrifft/
Oc the ſagde/ keyſerens / Oc Jeſus ſuarendis ſagde
thennom/ Szo giffuer keyſeren/ huilke keyſerens ere/
oc gud huilke guds ere / Oc the ere forwndrede om
hannom.

Oc the Saduceer komme til hannõ /huilke dog
ſige/vpſtandnelßen icke at were/Oc atſpurde hannõ
ſigendis/Meſter/Moſes ſcriff oſſ/Om nogens broder
døer/oc efftirlader ſin huſfrue/oc icke efftirlader børn
tha ſkal hans broder anname hans huſfrue/ oc vp-
uecke hans broder ſeed / Ther ware ſiw brødre / oc
thend førſte tog en huſfrue/oc hãd bortdøendis lnod
icke ſeed efftir ſeg/oc Thend andnen tog hendne/ Oc

hand er døder/oc icke eller efftirluod seed/ Oc thend
tridie lige ßo / oc the alle siw haffde hendne Oc icke
efftirluod seed/ Men siist aff thennō alle / er oc hus-
fruen døder/ vti vpstandnelßen forthi naar the skul-
le vpstandne / hues husfrue skal hun were aff then-
nom? Forthi alle siw haffde hendne til husfrue / Oc
Jesus suarendis sagde thennom/ Erit icke ßo? ati for-
thi fare wijld/ thi i icke wijde scrifften/ icke eller guds
krafft? Thi naar the vpstandne aff døde/ ßo huercken
frijder the eller gifftes/ men ere som engele/ huilke er i
himmelē/ mē om the døde/ at the skulle vpreyses/ læste
i icke i Mosi bog/ huorledis gud talede til hannō vti
busken sigēdis. Jeg er thend Abrahams gud oc Jsa- Exodi. iij.
acs gud/ oc Jacobs gud/ icke er gud the dødis / men
theris gud som leffuēdis ere/ Forthi fare i møgit wijld.

Oc ther framgick/ en aff the scrifftcloge / oc hād
haffde hørt thennō/ huorledis the bespurde seg sam-
men. Oc saa/ at hand haffde wel suaret thennom/ at
spurde hand hannō/ Huilket er thet første aff alle bud
ourden? oc Jesus suaret hannom Første budourd aff
alle er thet/ Hør Jsrael/ gud wor herre / er en herre/ Deute. vi.
Oc thu skalt elske gud thin herre/ aff thet gantske hi- Levit. xix.
erte/ oc aff thin gantske siel/ oc aff thin gantske huff/ Luce. x.
oc aff thin gantske macht Thette er thet første bud-
ourd / oc thet andnet er thette ligt / Thu skalt elske
thin næste ßosom tig selffuer/ ther er ingen større bud
ourde end thesse.

Oc thend scrifftclog sagde hannō / wel mester /
met sandhed sagde thu at ther er en gud/ oc er ingen
andnen vthen hannom/ oc at elske hannom aff gant-
ske hierte/ oc aff gantske forstand/ oc aff gantske siel
oc aff gantske macht/ oc at elske siin neste ßo som seg
selffuer/ thet er meer en brend offer/ oc alhande offer/
Oc Jesus ther hand saa/ at hand haffde wiseligen
suarit / sagde hand hannō / Thu est icke langt bortte
fram guds rijgi/ oc ingen efftir thesse ware dristige /
at atspøre hannom.

Oc Jesus suarit oc sagde lærendis vti templit / Matth. xxij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Luce. xx. Huorlunde sige the scrifftcloge/Christum at were Da
Psal. cix. uids søn? Thi at samme Dauid sagde/ aff thend hel-
ligaands indskydelse/ myn herre sagde/ Sijd meg aa
myne høgre/ so lenge ieg legger thin vwenner/ thine
føddere fuodskammel Ther kaller io Dauid selffuer
hannō siin herre/ Oc hueden er hand tha hans søn?
Oc mogit følck hørtte hannom gierne.

Oc hand sagde thennom i siin lære/wochte ether
fran the scrifftcloge/huilke giernne gaa vti side cleder
oc haffue giernne hielsen paa torgit/oc the første stu-
ole vti forsamblings huuse/oc the første secder vti ge
ste buode/huilke oc forsluge widuers huuse/ oc vnd-
ner en skijn giøre lange bønner/the samme skulle fan
ge thes suarer fordømmelse.

Oc ther Jesus saad tuert emod offerkijsten an-
saa hand/huorledis folcket kastet penning i offerkijs-
ten/oc mange rijge kaste møgit/oc ther kom en fatti-
ge widue/ oc kaste two minuter/huilke giøre en qua-
drant/oc hand kallit til seg siine discipeler / oc sagde
thennom/Sandeligen siger ieg ether/at thendne fatti
ge widue/kaste meer vti offerkijsten / end alle huilke
vti kaste Thi alle kaste vti aff thet/som thennom til
offuer vare/men thendne aff sijn fattigdom/vti ka-
ste alt thet hun haffde/siin gantske eygdom.

Thet trettende Capittel.

OC ther hand vtgick aff templit/sagde han-
Matt. xxiiij nom en aff hās discipeler/Mester/See hu-
Luce. xix. ad steene oc huad bøgning/ Oc Jesus sua-
rendis sagde hannō/Seer thu thesse stuore
bøgninge / ther aff skal icke egen ladis steen offuer
steen/Huilken ther skal icke nedkastis.

Oc ther hand saad paa Oliuers berg/tuert off-
uer fran templit/Atspurde hannom Petrus Jacobus
oc Joānes oc Andreas hiemeligen/sige oss naar thesse

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ſkulle ſkee/oc huad tegen ther ſkal were til/naar alle theſſe ſkulle fuldkõmis/Oc Jeſus ſuarendis thennom/oc begynte at ſige/See i wel til at ingen beſuiger ether/ffor thi mange ſkulle kõme/vti mit naffn/ſigendis ieg er Chriſtus/oc the ſkulle beſuige mange.

Men naar i foor hørt krijg/oc thiende aff aarloff ſkulle i icke were anger fulde/thi thet er tilbørligt at thet ſkeer/men endnen er icke end tha / Thi it folcke ſkal vpreyſe ſeg/emod it andnet folck/oc it rijgi emod it andnet rijgi/oc iourdſkeil worder huer ſteed/oc hunger worder oc bedrøffuelße/Theſſe ere forgerns begyndnelße.

Forwarei ether/thi the ſkulle offuerantworde et her paa theris raadhuuſe / oc i liedis for førſter oc koninger/for myn ſkyld/thennom til witneſbyrd/dog bør ether tilfornne at kundgiøre Euangelium huoſſ allefolckit.

ij.Cori.xv.

Oc naar the lieder ether / oc worder offuerantuordendis/Tha ſkulle i icke tilforn offuer tencke/huad i ſkulle ſige/oc icke eller bekommer ethers tancke ther met/men huad ſomhelſt ether worder giffuit vti ſamme ſtund / thet taaler / J ere icke the ſom taale/ men thend hilligaand/Thend ene broder ſkal offuer antuorde thend andnen til døden/oc faderen ſønnen/ oc Sønnern ſkulle vpſette ſeg emod forelderen / oc thennõ thielſla / oc i ſkulle worde hadet aff alle for mit naffn ſkyld/ men huilken ſom worder framthurig til endnen/thend worder ſalig.

Mat.xxiiij.
Luce.xxj.

Sandeligen naar i foor ſeet/thend forødſels wederſtøglichhed (vt aff huilken ſagt er vtaff Daniele propheta) ſtandendis ther ſom thet icke burde (huo thet foor laeſt hand ſkal forſtaait) Huo ſom tha ere vti Jødeland the ſkulle flye vti bergen/Oc huo ſom er paa tagit/hand ſkal ey nedſtige i huuſit/oc ey indgaa/paa thet hand ſkal nogit borttage aff ſiit huuſſ/ Oc huo ſom er paa aggeren/hand ſkal icke egenkõme/til the tingeſt hand haffuer til røgge/at tage met ſeg ſiin kobe / Ve tha the vlette quindfolke oc the

Danie.ix.

ſom dÿes/vti the dage/men bethe i at ether flucht/ſkal
icke worde om winteren ffor thi/ the dage ſkulle wor
de ßodanne genwordighed/ huordanne icke haffuer
weret aff naturrens ſkabelße huilken gud haffuer ſka
bit/indtil thendne tag/oc icke eller ſkal tilkomme/oc
vthen herrẽ fick forkortet the dage/tha kundne inthet
menniſke bliffue ſaligt/men forthi vtualde ſkyld hu-
ilke hand vtualde forkortet hand the dage.

Mat. xxiiij. Luce. xvij. Oc om nogen ſiger til ether paa thend thÿdt/
See Christus er heer/See hãd er theer/enddog ſkul
le i icke troit/Ther ſkal tilkõme falſke Christi oc fal-
ſke propheter/oc ſkulle giøre tegen oc wunderlige ger
ning/til atbeſuige/ocßo the ſom vtualde ere (om thet
war møgeligt) wocthe i ether See ieg haffuer tilfor-
ne ſagd ether alle theſſe.

Johelis. ij. Men vti the dage/efftir thend bedrøffueiße/
ſkal ſuolen mørck giøris/oc monen ſkal icke giffue
ſiit ſkÿn/oc ſtiernnern ſkulle falle aff himmelen/oc
krafften ſom er i himmelen ſkal forſtøris/Ther eff
tir ſkulle the ſee menniſkens ſøn/kõmendis vti ſkyer
ne/met møgen macht ocære/oc tha ſkal hand vtſen-
Luce. xxi. de ſÿn engel/oc forſamble ſÿn vtualde/aff the fire
weidre/fran en endne paa werden/til thend andnen.

Mat. xxiiij. Luce. xxi. Aff figen tredit lære i efftirlignelſe/naar hẽdnes
grene er nw ſapfulde/oc hun vtgiffuer blade/wÿde i
at ſommeren er neer/Szo ſkulle i oc wÿde/naar i ſee
theſſe tingeſte ſkee/at thet er neer for døren Sande
ligen ſiger ieg ether/Thendne ſlecht ſkal icke forgaes
før end alle theſſe ſkeer/Himmel oc iourden ſkulle for
gaae/men myne ourd ſkulle icke forgaaes/men aff
thend dag oc thÿdt wÿd ingen/Sãdeligen icke engele
huilke ere vti himmelen/icke eller ſønnen ſelffuer/men
faderen aleneſte.

Tage i ware/wager oc bether/fforthi i icke wÿ-
de/naar thÿden er/ligeruiſſ ſom en menniſke/huilken
reyſer peilgrims ferd/oc forlader ſÿt huuſſ/oc gaff
ſÿne ſuenne ſÿn eygdom oc huer ſÿn gerninge/oc bød

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

dørwochteren/hand skulle wage / Wage i forthi att
ey wijde/naar huusherreen er tilkõmende/om afften/
eller om midnatz thiide eller vti haangaael / eller vti
dagningen / paa thet hand skal ey findne ether souff
nendis/om hand kommer hastigen/men huilke ourde
ieg siger ether thennom siger ieg alle/wage i.

Thet fiortende Capittel.

EFftir two dage war poske / oc vsiw rede
brøds dage / Oc the øffuerste prestehøff- Mat. xxvi.
dinge/ oc scrifftcloge / atspurde met swijg/ Luce. xxij.
huorledis the kundne grijbe hãnom/oc ihi- Joan. xij.
elslaa/oc the sagde/icke paa thendne høttide dag / at
it vplob skal icke ske eblant folckit.

Oc ther hand war Bethanie/vti Simonis thend Mat. xxvi.
vtsodskis huuss/siddẽdis til bourds/tha kom en quind Joan. xij.
ne/haffuendis vti en allabaster/vformeingder oc dyr
bar nardus smørelsse/ oc thend allabaster esøndner
brøt/vtøste hun paa hans hoffuit/oc ther war nogle
som vredist / huoss thennom selffuer/oc sagde / Huor
til kommer thendne smørels spijldelsse ? fforthi thet
motte soldis for trehundrit penninge/atgiffues fatti-
ge menniske/ oc the murrede emod hendne.

Men Jesus sagde / lade hendne were / Huor for
ere i hendne vrede? hun haffuer giort en guod gernin
ge emod meg Thi i haffue althijde fattige huoss ether
Oc naar som helst i wele/mwe i giøre thennom got/
men meg haffue i icke althijde/huad hun kundne thet
giorde hun/hun kom til forn paa thet hun skulle smø
re mit legom/ til begraffuelsse / Sandeligen siger ieg
ether/huorsomhelst thette Euangeliũ worder predic-
ket/vti thet gantske werden/ thette hun giorde/skal
ocsso siges/vti hendnes hug kommelsse/

Mat. xxvi.
Oc Judas Ischariotes en aff the tuolff / bort- Luce. xxij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

gick til bisperne paa thet hand wille forrade hannō
thennom / Tha the thet hørte ere the worden glade/
oc the loffuit seg atgiffue hannom the penninge / oc
hand søchte leyligheden/ huorledis hand kunde lem-
peligst forrade hannom.

Oc paa første vsiwrede brøds dag/ther the skul
Mat. xxvi. le offir thet poscha lamb/sagde hannom sijne discipe-
Luce. xxij. ler / Huor wilt thu wij skulle bortgaa / oc tilrede at
thu eder thidt poscha lamb? oc hand vtsende twend-
ne aff sijne discipeler oc sagde thennom/gaaer hen til
staden/oc ether skal komme til møde it menniske/ba-
rendis it spand wand/effterfølge i hannom / oc huor
hand indgaar/ther sige i husbonden/ mesteren lader
sige tig / huor er gestehusen / huor skal ieg ede mit
poskelamb/ met myne discipeler / oc thend skal wijse
ether en stuor saal/strødder oc bereidder/ther tilrede
i for oss/hans discipeler vtgingge / oc komme vti sta
den/oc befundnet ligeruiss som hād haffde sagt then-
nom/ oc te tilredde poschalambmit.

Joan. xiij. Oc ther thet war afften/kom hād met the tuolff
oc ther the saade tilbuords/oc aade sagde Jesus/san
deligen siger ieg ether / en aff ether huilken eder met
meg skal forrade meg/ oc the begyntte at worde be-
drøffuede / oc sige hannom huer besunderligen Icke
erit ieg? oc en andnen/icke erit ieg? oc hand suaren-
dis sagde thennom / en aff the tuolff huilken dypper
vti fadden met meg/Sandeligen mennisken søn gaar
som scriffuit er om hannom/men ve thend menniske/
wijd huilken menniskens søn forradis/Thet war hā
nom bedre/athand icke war fødder it menniske.

Oc ther the aade/tog Jesus brødit/oc tacket/
I. Corin. xi. oc esøndner brødet oc gaff thennom Oc sagde/tager
eder/thet te mit legom/oc hand tog dricke karit oc ta-
ckit oc gaff thennom / oc the dracke ther aff alle/
oc hand sagde thennom /Thette er mit bluod/thet ny
testamentis / huilket vtgiffuis for mange / sandeligen
siger ieg ether / at heer effter skal ieg icke dricke aff

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

vijntreis fruct / ind til thend dag / at ieg dricker thet
nyt vti guds rijgi / Oc ther hand haff de ſagd loff ſan
gen ginge the vd til Oliuers berg.

Oc Jeſus ſagde til thennom / alle ſkulle i lijde for
tørnelſze vti meg i thendne nat / for thi thet er ſcriff-
uit Jeg ſkal ſlaa hyurden / oc foorne ſkulle atſpredis Zacha. xiij.
men efftir ieg foor vpſtandnet / ſkal ieg gaa for ether
til Galileam / Tha ſagde Petrus hannom / om ſzo er /
at alle lide fortørnelſze / dog liguel ſkal ieg icke / Je-
ſus ſagde hannõ / ſandeligẽ ſiger ieg tig / at vti thend
ne dags nat / før end hanen gaaal twøſſer / ſkalt thu
treſinde forſuare meg / men hãd ſuarit end hardeliger
heller om meg burde at døe met tig / ieg wijlle icke for
ſuare tig / ligerwijſe ſagde the oc alle ſammen.

Oc the komme til it ſteed / hues naffn war Geth-
ſemani / oc hãd ſagde ſiine diſcipeler ſidde i heer / thẽd
ſtund ieg bort gaar oc bether / Oc hand tog met ſeg
Petrum oc Jacobum / oc Joannem / oc haud begynte Matt. xxvi.
at raſe / oc bedrøffuis / oc ſagde thennõ / myn ſiel er be-
drøffuit ind til døden / bliffue i heer / wager / oc hand
framgick lided / oc nedfald paa iourden / oc bad / om
thet war møgeligt / at thẽd ſtund ſkulle gange for off-
uer / oc hand ſagde / Abba myn fader altingeſt ere tig
møgelige / borttag fran meg thendne drickekaar / Dog
liguel icke thet ſom ieg wijl / men huad thu wijlt.

Oc hand kom oc fand thennom ſouffuendis / oc
ſagde Petro / Simon ſouffuer thu / kant thu icke wage
en ſtund? wage i oc bethe / ati icke ſkulle komme vti
freſtelſe / aanden er ſandeligen redboden / men legomit
er ſkrøbelig / oc hand egen bortgaendis / bad oc ſagde
ſamme ourd / oc hãd kom igen oc fand thennõ ſouffuen
dis / andnen gang / for theris øygne ware ſuare / oc the
wijſte ey huad the ſkulle ſuare hannom / oc hand kam
tridie ſindne / oc ſagde thennõ / ſouffuer oc huiler ether
her efftir / Thet er nog / See ſtundnen er kommit / men-
niſkens ſøn ſkal forradis vti ſøndners hendner / vp-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

kaa i lader oss gaa / See huilken meg forrade r/ er
hart huoss.

Mat. xxvi. Oc thend samme stund som hand talit / kom Jus
das huilken war en aff the tuolff/oc met hannō my
git folck met suerde oc stager/aff the øffuerste prester
Luce. xxij. oc scrifftcloge/oc oldinge/oc thend huilken hannō for
radde/gaff thennom en menege tegen/sigendis/ Huil
ken ieg foor kysset/hand erit/ thend griber / oc lieder
hannom warligen/Oc ther hand kom/framgick hand
Joan. xviij. snarligen til hannom/oc sagde hannom/ Mester/me
ster/oc kysset hannom / The strax lagde theris hen
der paa hannom/oc grebbe hannom/Oc en aff then
nom som huoss stonde / vt draug siit suerd / oc slog
thend øffuerste prestis suend/oc aff hug hans øre.

Jesus suarendis sagde thennom/J ere vtgangne
met suerde oc stager atgribe meg / ligeruiss som til en
røffuer/ieg haffuer dageligen lærit huoss ether vti tē
plit oc i icke grebe meg/Men thesse skeer/at scrifften
skulle fulkomnes / oc the forluode hannom oc flyede
alle/oc it vngt mennis ke efftersulde hannō / thet war
vti førd it lijnclede/offuer siit bare legom/oc the an
dre wnge karlle grebe hannom / oc hand offuergaff
thet cledbon/oc wntkom nøgen fran thennom.

Oc the framlidde Jesum / til thēd øffuerste prest
Luce. xxij. oc alle øffuerste prester oc oldinge oc scrifftcloge va
re ther tilsammen komme/ oc Petrus efftirfulde han
nom/langt til bage/So lenge the komme til øffuerste
preste huuss/oc hand war ther/oc sadte seg met then
nom/oc warmit seg wijd ildlen.

Ther efftir atspurde the øffuerste prester oc gant
ske raadit / witnesbyrd emod Jesum / at the kundne
om komme hannom tildøden/oc the icke fundne/For
thi mange haffde sagd falsk witnesbyrd emod han
nom/tha ware the icke nøgsame. Oc nogle vpstund
ne oc bare falsk witnesbyrd emod hannom sigendis
wij hørtte hannō sige/Jeg wijl nedbryde thette tem
pel/huilket giort er met hender /oc vpbøgge it and

ust vti tre dage / som icke er giort met hender/oc the-
ris witnesbyrd war icke ellir nøgsam.

Oc thend øffuerste prest vpstuod emellom then- Matth. xvi.
nom/ oc atspurde Jesum / sigendis Suarer thu icke? Luce. xxii.
huad thesse witnesbyrde sige emod tig? Men hand Joan. xviii.
thagd stille/oc suarit intthet / Thend øffuerste preste
atspurde hannō igen/oc sagde hannom/Esthu thend
Christus? thend welsigneds siin søn/Jesus sagde/ ieg
er/Oc i skulle see menniskens søn siddendis aa hans
kraffts høgre hende / oc kommendis vti himmelens
skyer/Tha esøndner spleed thend øffuerste preste sii-
ne cleder/oc sagde/Her offuer / huad haffue wij wit-
nesbyrd behoff? hørde i gud bespottelße/ Huad syw-
nes ether? Oc The alle dømbte hannom atwere skyl-
dig til døden/oc somme begyntte atspøtte paa hannō
oc the skywlede hans ansicht / oc sloge hannom met
neeffuer / oc sagde hannom/sandsage oss/oc swennen
sloge hannom wijd siin kindbeen.

Ther Petrus war indkommē neden vti forstuen Mat. xxvi.
tha kom en aff øffuerste prestes thienest piger/Oc ther
hun saae Petrum warmet seg/saa hun paa hannom
oc sagde/ Alt wasthu ocßo met Jesu aff Nazareth?
Hand sagde ney / sigendis ieg kendner hannom icke /
ey eller wijd ieg huat thu siger/oc hand vtgick i for-
stuen/oc hanen gaael/Oc ther thienest pigen saa han
nom igen/begynte hun atsige thēnom som huos stun-
de Thēdne er en aff thēnom/Hand sagde ney igen/oc
lidet ther eff tir/The som huoss stunde/sagde igen til
Petro/sandeligen esthu en aff thennom/forthi thu est
en Galileer/oc thin tungmoil lyder ligeßo/ hand be-
gyntte at forbande seg oc meeniede / ieg kendner icke
thet menniske/om huilket i taale/oc hanen gaael and
nen reyße / Tha ehugkom Petrus thet ourd / huilket
Jesus haffde sagd hannom før end hanen gaael tuyss-
ser/skal thu trøsser forsuare meg/oc hand begynte at
græde.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Euangelium
Thet fembtende Capittel.

Mat. xxvij.
Luce. xxij.
Joan. xviij

OC strax vti dagning / hiølle the øffuerste prester met oldinge oc scrifftcloge en rad / oc met en gantske sambtycke / frãlidde the Jesum bundnen Oc antuordet hannom Pilato Oc Pilatus atspurde hannom / Esthu thend Jøde koning? hand suarendis sagde hannom / thu sigerit / oc øffucrste prester klagede paa hannom for mange tingest / men Pilatus spurde hannom ad igen oc sagde / Hui Suarer thu inthet? see huor mange tingest the witner emod tig? Ther eff tir suarit Jesus intthet ßo Pilatus stuorligen forwundrit.

Men hand pleygde vti høttiden / at forlade thennom en fange / huilkensomhelst the bade om Ther war oc en som kaldis Barrabas / Huilkẽ war vppaa grebben met andre vprører / som haffde vti en vprøør bedreffuit mwrd / oc ther folket haffde robt / begynte the atbethe (at hand skulle giøre) thennom / lige som hand althÿde pleigde at giøre / Oc Pilatus suarit thẽnom / sigendis / wille i ieg skal offuergiffue ether thẽd Jøde koning / Thi hand wÿstet / at øffuerste prester / haffde offuerantuordit hannõ for auwende skyld / men the øffuerste prester / vpuechte folcket / at hãd skulle heller offuergiffue thennom Barrabam.

Oc Pilatus antuordit igen / oc sagde thennom / Huad wele i tha ieg skal giøre hannõ / huilken i sige athaffue sagd / seg atwere iøde koning? Oc the robte igen / korsfeste hannom / oc Pilatus suarit thennom / huad wndt haffuir hand giort? men Pilatus wÿlde for nøijfne folkit / offuergaff hand thennõ Barrabã / Oc antuordit thennom Jesum hud strogen / paa thet hand skulle korsfestis.

Oc krÿgs swennen bortlidde hannõ vti forstuen / Huilket er retter husit / oc the tilhobe kallede en gantske raade / oc førde hannõ vti it purpur clede / oc sats

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

te paa hannom en krone/ tilhobe slagen aff tvorne/
Oc the begynte athielse hannō/ Hiel were thu iøde
koning/oc the sloge hans hoffuit met røer/oc spøtte-
de paa hannō/oc bøgendis theris knee tilbade han-
nom.

Oc ther the haffde bespottit hannō/afførde the
hannō thet purpur clede/oc vti førde hannō siin egen
cleder/oc the vtlidde hannō/ paa thet the wilde korss-
feste hannō/oc the nøedde en mand til foroffuergan-
gēdis/som hede Simon aff Cyrenen/huilken kom aff
siin agger/Alexādri oc ruffi fader/at hand skulle bæ-
re hans korss/Oc the lijdde hannō til thet steed Gol-
gatha(Huilket er om thu thet vtlegger hoffuitpande-
ner steed)Oc the gaffue hānom vijn beblandnet met
mhyr at dricke/ men hand togit icke til seg.

Oc ther the haffde korssfestit hannō/ skyfftede
the hans cleder kastendis løder paa thennom/ huad
huer skulle bortage / Oc thet war wijd thend tridie
stund/oc the korssfestit hannon/oc hans sags offuer-
scrifft/war vpscriffuit/iøde koning/Oc the korssfeste-
de met hannō tuo røffuere / en aff hans høgre oc en
andnen aff hans wenstre/Oc scrifften er fuldkōmit/
huilket ther siger/oc hād er skickit eblant the vndne. Esaie. liij.

Oc the som foroffuer ginge/ begynte at bespotte
hannō/ rørendis theris hoffuit oc sagde/Ve tig huor
thu nedbryder templit/ oc vti tre dage vpbøggerit/
hielp tig nw selffuer/oc nedstige aff korssit/ligeruiss oc
So the øffnerste prester bespottit hannō vndner huer
andre/met scrifftclogen/oc sagde hand haffuer hulpit
andre/seg selffuer kand hand icke hielpe/Thend Chri-
stus Israels koning/nedstige hand nw aff korssit/ at
wij seerit/ tha troer wijdt / Oc the som met hannom
korssfeste ware/bespottet hannom oc.

Oc ther thend siette stund haffde werit /vpgick Mat. xxvij.
mørcken offuer thet gantske land/ind til thend nien- Luce. xxiij.
destund oc vti thend niende stund/robte Jesus met it Psal. xxij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

stuort røst sigendis Eloi Eloi lamaasabthani? Huil-
ket er om nogen vtleggerit/myn gud/ myn gud/ huor
for haffuer thu forlat meg? oc ther nogle som ther
huoss stunde thet hørte/toge the til at sige/See hand
paa kaller Heliam/oc en tilløb/vpfølte en suamp met
edicke/oc satten paa it røer/ oc vprachte hannom at
dricke sigendis/were stille/laad see om Helias kõmer/
oc nedtager hannom.

Oc Jesus vtgaff it stuort røst/oc vpgaff siin a-
Mat. xvij. and/ oc templits skildede er esøndner spliddit/ vti
Luce. xxiij. twendne partir/ fran øffuerste/ ind til thet nederste/
Joan. xix. Oc ther Centurio saaet / huilken stuod twers offuer
fran hannõ/ at hand met vtgiffne roob / vpgaff sijn
aand/ sagde hand / Sandeligen er thette mennis ke
gudssøn/Ther war oc quindner lãgt fraa tilseendes/
eblant huilke war Maria Magdalene/oc Maria li-
delle sancti Jacobs oc Jose moder/oc Salome/huil-
ke ocsso/ther hand war vti Galilea/ efftirfulde han-
nom oc thientte hannõ/ oc mange andre som haffde
fuld hannom til Hierusalem.

Oc om afften forthi thet war theris tilredsels
dag/ huilken war for theris sabbatdag kom Joseph
aff Arimathia/en erlige radmand/ huilken ocsso war
fortøffuendis guds rijgi/ Oc gick dristeligen indtil
Pilatum/oc bad aff hannõ Jesu legom/ Oc Pilatus
forwndrit/om hand tha war død/oc hand kaldit til
seg Centurionem/oc atspurde hannõ/ om hand haff-
de lenge werit død/ oc ther hand haffde thet sso for
farit aff Cẽturione/gaff hand Joseph legomit oc hãd
køffte it lijn clede/oc nedtog hannom/oc suøpte han-
nom vti samme lijn clede/oc nedlagde hannom vti en
graiff/huilken war vthøgne vti en steen/oc hãd wel-
te en steen for graffuens dør/ oc Maria Magdalene
oc Maria Jose saae til/ huor hand nedlagdis.

Thet sextende Capittel.

Sancti Marci.

OC ther theris sabbat dag war framgangen Mat. xxviij.
Maria Magdalene oc Maria Jacobi oc Luce. xxiiij.
Salome køffte smørelse/paa thet the wÿlle Joan. xix.
komme oc smøre hannom/oc første sabbat
dagerns arlige om morgen/komme the til graffuen/
oc ther suolen war vprundnen/ toge the til atsige/
emellom thennom selffuir Huo skall franweilte oss
stenen/aff graffuens døer/oc ther the tilsaae/saae
the stenen were fraaweilt Thi hãd war møgen stuor
oc the indginge i graffuen/oc saae it wngt mēniske
siddendis paa thend høgre hand/cledder vti it langt
huit cledbon/oc the bleffue forferde.

Men hand sagde thennõ/J skulle icke forferdis/
J atspøre Jesum aff Nazareth/huilken war korsfe-
ster/hand er vpstandnet/hand er icke heer/See steden
huor the nedlagde hannõ/men bortgaa i oc siger hãs
discipeler oc Petro/at hand gaar for ether til Gali-
leam/ther skulle i see hannom som hand sagde ether
oc the flyede snaart aff graffuen/oc bortginge/thi
skiellelsze oc forskrecking haffde taget thennom/icke
eller talede the nogit til nogre Thi the ware frøch-
tendis.

Men ther Jesus war vpstandnen aarligen paa
første sabbatdagen/apenbardist hand først Marie
Magdalene/vtaff huilken hãd haffde vt driffuit siw
dieffleskabe/Oc hun sandeligen gick hen/oc forkynd-
net thennõ/huilke met hannõ haffde werit/the tha
sørgede oc græde/Oc ther the haffde hørt hand leff-
uit/oc hand war seet aff hendne/tha troede the thet
icke/Ther efftir two aff thennom wandrendis/aapen-
bardis hand vti en andnen skabning/som the skulle
gange offuer marcken/oc the ginge tilbage/oc for-
kyndnede thet the andre/oc the icke eller troede then-
nom.

Ther efftir aapenbardist hand the ølluffue/sid-
dendis tijl bourdz/oc breede thennõ theris wantro/
oc hiertters hardhed/at the icke haffde troet thennõ/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

huilke hannō haffde ſeet/at were vpſtandnen/oc hand
tog til at ſige thennom Gaar i vti thend gantſke
werden/oc predicker alle folcke Euangelium/Huoſom
helſt foor troit/oc worder døbt/hand worde ſalig/
oc huoſomhelſt icke foortroit/hand ſkal fordømmis/
Sandeligen theſſe tegne ſkulle efftir følge thennom
ſom troer/wīd mit naffn ſkulle the vtdriffue diefle
ſkabe Thi ſkulle taale met ny tunger/oc tage hog-
ourme/oc om the foor druckit nogit forgifft/thet
ſkal icke ſkade thennom Paa the ſiuge ſkulle the leg-
ge hendner/oc the ſkulle fange bedre.

Ther efftir ſandeligen at herren haffde taalit
til thennom/er hand vp tagen i himmelen oc ſidder
til guds høgre hand/Oc the vtgingge oc predickede
alle ſteder/oc herren giorde met thennom/oc ſtadfe-
ſtit theris taale/wīd medfølgende tegne.

Sancti Marci Euan-
gelij Endne.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

G L
Jacob Canuti Fangelig
1649

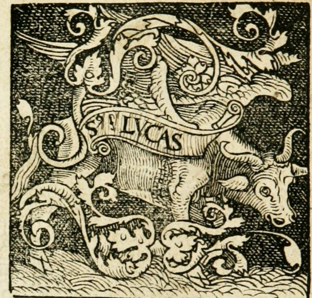

orthi mange haffue giffuit seg til atscriffue/the tinngs fortæling huilke alsom sandneste ere eblant oss / ßo som the haffue wnderuist oss huilke thet haffue seet/met theris øyne / aff begyndnelßen/ Oc the selffner haffue werit en deel aff the tingest / huilke the fortælede/Sywnes meg oc nøttelig at were/ at naar ieg fick met fuldkõmelig flijt/ vtspord alle the tingest aff begyndnelßen/Ther efftir wille ieg scriffue til tig/ myn guode Theophile / paa thet thu kundne fange sandheden at wijde/ om the tingest vti huilke thu est lærdir.

Thet Forste Capittel.

t.pa. xxiiij. En prest wijd naffn Zacharias war vti Herodis iødelands konings dage/vt aff Abiæ prestorden/oc hans husfrue aff Aarons dotter/oc hendnes naffn war Elizabet/The ware oc buode retferdige for gud/leffuendis vti alle herrens buod oc retferdighed vstraffelige/oc the haffde ingen børn/for Elizabet war vfructsammelig / oc the ware buode wel wijd aalder.

Thet er skeed/ther Zacharias skulle giøre siit prestembitte for gud/vti sijn thijds orden/efftir prestembitz sedwãne/fiøld løcken hannõ til/at hãd skulle giøre rygelße/indgick hãd vti herrens tempil/ Oc alle folckens forsambling ware vti theris bønner vthen fore

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

thend stund hand rygit Tha apenbardis hannō her=
rens engel / standendis aff thend høgre side wijd al=
taret/ paa huilkit rygelße pleyget atoffris/ Oc Zacha
rias bleff forferder at hand saa hannō/ Oc redsel fi=
øld paa hannom.

Oc engelen taalit til hannō/ Zacharia frøcht icke
forthi thin bøn er hørt / Oc thin husfrue Elizabet
skal føde tig en søn / Oc thu skalt kalle hans naffn
Joannem / Oc hand skal were tig glede oc fryd / oc
mange skulle gledes aff hās fødzel / Thi hand skal Mala.iiij.
worde stuor for herren/ wijn oc giord drøck skal hād
icke dricke Oc hand skal vpfyldis aff thend hillig=
aand strax vti siin moders lijff/ Oc hād skal omwen
de mange aff Israels sønner/ til gud theris herre/ oc
skal gaa for hannom / met Helie aand oc krafft /
paa thet hand skal omwende forelderens hierter til
sønneren / oc the vlydige til the retferdiges snilhed/
paa thet hand skal rede herren it fuldkōmeligt folck.

Oc Zacharias sagde til engelen / met huad bewijs
skal ieg thet kendne? thi ieg er gammel/ oc myn hus=
frue er hyugeligen wijd aalder / oc engelen suarendis
sagde hannō / ieg er Gabriel huilken stāder vti guds
aasyun / oc er vtsender/ at ieg skal taale til tig/ oc ieg
skal bebude tig thesse glede / oc see thet skal tilkom=
me/ at thu skalst were stwm/ oc icke kundne taale/ ind
til thend dag / paa huilken thesse skulle skee/ for thu
icke troit myne ourd / huilke skulle fuldkommis vti
siin thijdt.

Oc folkit war tøffuendis Zachariam/ oc forwn=
dret/ at hand war ßo lenge vti templit/ oc ther hand
vtgick/ kundne hand icke taale met thennom/ Oc the
formercte thet/ at hand haffde seet it sywn i templit/
oc hand tegnet thennom thet/ oc bleff stumme.

Oc thet hendde at hans Embitz dage ware fuld
komne / bortgick hand vti siit huuß/ efftir the dage/
wndt ficke Elizabet hans husfrue / oc hun skywlet
seg fem monede/ sigendis/ Szo giorde meg herren vti
thesse dage/ vti huilke hand saa til meg/ paa thet hād

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

wÿlle borttage myn blyſel eblant menniſken.

Vti thend ſiette moned / er Gabriel engel ſender aff gud/til en ſtad vti Galilea huilkes naffn er Naza=reth/til en iomfru troloffuit en mād/hues naffn war Joſeph aff Dauids huuſſ/ oc iomfruens naffn war Maria/oc engelen indgick til hēdne oc ſagde/Hiel we=re thu nadefuld/herren er met tig/ thu eſt welſignege eblant quindner.

Oc ther hun haffde ſeet hannom/ bleff hun for=ferder aff hās taale/oc tog til attencke huordan thend hielſen war/oc engelen ſagde hēdne/Maria thu ſkalt icke reddis/thu haffuer fangit nade huoſſ gud/ See/ thu ſkalt wndtfange vti thȳdt lȳff oc føde en ſøn/oc thu ſkalt kalle hans naffn Jeſum / hand ſkal wore ſtuor oc ſkal kalles thend høgeſtis ſøn / Oc gud en herre/ ſkal giffue hannom Dauids ſiin faders ſæde/ oc hād ſkal regnere offuer Jacobs huuſſ til euigthȳdt oc hans rȳgi ſkal ingen endne were.

Tha ſagde Maria til engelen huorlūde kand thet were? thi ieg wȳd aff ingen mand/ oc engelen ſuaren dis hendne ſagde / Thend helligand ſkal aff the øff=uerſte komme vti tig/oc thend øffuerſtes krafft ſkal offuerſkiwgge tig / huor fore/oc thet ſom ſkal fødis hilligt / ſkal kallis guds ſøn / oc See / Elizabet thin frencke hun wndtficke oc ſō en ſøn/vti ſiin aalderdom oc thendne moned er hendne thend ſiette/huilken ther ſagdis vfructſamelige/ forthi alle ourd er icke vmø=lige huoſſ gud Tha ſagde Maria/See herrens thie=neſte qnindne/wore meg/efftir ſom thu ſiger/ oc enge=len bortgick fran hendne.

Oc Maria vpſtandendis vti ſamme dage/bort=gick met ſkyndelſe paa berge til Juda ſtaad / oc ind=gick i Zacharie huuſſ / oc hielſede Elizabet / oc thet er ſkeed ther Elizabet hørde Marie hielſen/vphaff=uit ſeg barnet vti hendnes lȳff / oc Elizabet er vp=føld aff thend hilligand/robte hun met ſtuor røſt oc ſagde / welſignede eſt thu eblant quindfolcke/ oc wel=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

signed er thin lijffs fruct/ Hueen er meg thet kōmit/
at myn herris moder skal komme til meg/ See/ Thi/
som thin hielsens ourd wargiort/ i myne ørne/ vp-
haffued seg barnet vt aff glede/ i myt lijff/ Oc sali-
ge er hun som troet/ ther for skulle the fuldkommis
huilke hendne sagde ere aff herren.

Oc Maria sagde/ myn siel stuorgiør herren/ oc
myn aand gledis i gud myn foruarer/ for hand saa
til siin thienest quindnes ødmyghed/ See forthi/ ther
aff alle slechte siger meg salige/ fforthi hand giorde
meg stuortingest/ huilken er mechtige/ Oc hans naffn
er hilligt/ Oc hans miskundhed til slecht oc slecht/
thennom som er frøctendis hannom/ Hand gaff stør-
ckelsse wijd siin arm/ hand atspredde the hofferdige/
i theris hierters tancke/ Hand neddraug the mectige
aff sæderne/ oc vphæffuet the ødmyge/ Hungerendis
vpfølte hand met guodtz/ Oc forluod the rijge tom-
me/ Hand er ehugkomende siin miskundhed oc haff-
uer vpholpen siin thiener Israel/ Som hand taalet
til wore foreldere besunderligen Abraham/ oc hans
seed til euig thijd/ Oc Maria bleff met hendne wijd
tre monede/ siden er hun egenkommit til siit huuss.

Oc Elizabetz fødzels thijdt er fuldkōmit/ oc hun
fødde en søn/ Oc hendnes Nabo oc slecht hørtet/ at
herrē haffde stuorligen bruget sijn miskundhed emod
hendne/ oc the gledis met hendne/ oc thet er skeed paa
thend ottende dag/ komme the at skulle omskere bar-
net/ oc kallet hannom siin faders naffn/ Zacharias/ oc
hans moder suarit oc sagde/ ingelunde/ men hād skal
kallis Joannes/ oc the sagde til hendne/ ingen er vti
thidt slecht som kallis thet naffn/ oc the tegnede hās
fader thet/ huad hand wille hannom kallis/ oc hand
begerendis taffler oc screiff/ oc sagde/ Joānes er hās
naffn/ oc alle forwndrede/ Strax er hans mund vp-
laden oc hans tunge/ oc hand taalit loffuendis gud/
oc redsel gick offuer alle theris naabo/ oc alle thesse
ourd kundgiordis offuer alle Jødelands berge/ oc al-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

le the huilke thet haffde hørt / lagde thet paa theris hiertë / sigendis / ehuo thette barn foorwerit? herrins haand er ioc met hannom.

Oc Zacharias hans fader er vpfyldt aff thend hilligaand oc sandsagit sigendis / Israels gud oc herre / skal were loffuende / forthi hand søchte oc giørde siit folcks genløselse / oc hãd vpreyste oss salighedens huorn / vti Dauids siin thieners huuss / Som hãd taalet wÿd siin hillige Propheters mund / Huilke ware aff gamble thÿdt / Thet skulle skee / at wÿ skulle løsses aff wore vuenner / oc aff alle theris haand / huilke oss hadede / Paa thet hand skulle brugge siin miskundhed emod wore foreldre / oc were ehugkommende siin hillig testamente / Oc fulkomme thend eed / huilken hãd suor til Abraham wor fader / oc at hand skulle giffue oss / Paa thet wÿ frelste aff wore vuenners hender skulle thiene hannom / vthen redsel / met hillighed oc retferdighed for hannom / alle wore lÿffs dage / Oc thu barn skal kallis thẽd høyggestis prophet / thi thu skalt gaa for herrens ansicht / at berede hans weyge / Til at giffue hãs folck salighedens lardom / wÿd theris søndners forladelsse / Wÿd wore guds hiertelige barmhertighed met huilken hãd søchte oss / en vprindende suol aff the øffuerste / Paa thet hand skulle liuse thennom som sidder vti mørcken / oc dødzens skugge / at styre wore fødder til frÿdzens weyg.

Oc barnet voxte / oc forsterckttis aff aanden / Oc war vti ørcken sso lenge thÿden kom / vti huilke hãd skulle apenbaris huoss the Israeliter.

Thet andet Capitel.

THet er oc skeed vti the dage / en Befaling er vtgangen aff keyser Augusto / at gantske werden skulle offuerleggis / thendne første bescriffuelsse war giort ther Cyrenius war forstander vti Syria / oc alle ginge at the wilde we=

derkende/huer til siin stad/vpfor oc Joseph aff Ga-
lilea aff Nazaret stad til Judeam / vti Dauids stad
huilken kaldis Bethleem / forthi hand war aff Da-
uids slecht/at hand wille wederkende/met Maria siin
troloffuit husfrue / huilken war swaar aff foster.

Oc thet hende ther the theer ware/at hēdnes fød-
zels dage ware fulkōne/Oc hun fødde siin første søn
oc swøpte hannō vti cleder/oc nedlagde hannom vti
en krøbbe/for ther war icke rom vti mene huusit.

Oc hywrerne ware wagendis vti samme rÿgi/
oc hiølde wacht offuer theris hiord om natten / Oc
see herrins engel stuod huoss thennō/oc herrens klar-
hed omskinde thennō/oc the bleffue forskreckede aff
stuor redsel/Oc engelen sagde thennom / i skulle icke
reddis/See thi ieg beboder ether en stuor glede/huil-
ken skal tilkomme gantske folckit/fforthi ether er vti
dag fødder en frelsser/huilkē er Christus en herre vti
Dauids stad/oc thet skal were ether tegen/i skulle fin-
de it baarn suøbt vti cleder/langder vti en krøbbe/oc
strax er giort met thend engele/en stuor sambling met
himmelske herskab / loffuendes gud/oc sigendis / are
wer gud vti the øffuerste / oc frijd paa iourden/oc
menniskēn welbehaglighed.

Oc thet er skeed ther the engele fuor fran then-
nom til himmelē/Oc the hywrer taalede emellom seg
selffuer/wij wylle nw gaa indtil Bethleem/oc see thet
huilket wij høre were skeeder / som herren haffuir
apenbarit oss/oc the kom hastendnes oc funde Ma-
riam oc Josep oc barnit lagder vti krøbben/ther the
thet ficke seet/kundgiorde the fran ourd huilket then-
nō war sagder om thet baarn/oc alle huilke som hør-
det/forwundrede paa the tingeste / huilke sagde ware
aff hywrerne til thennom / Men Maria beuarit alle
thesse ourd / oc offuer lagde thennom vti siit hierte /
oc hyurerne ere igen komne / arendis oc loffuendis
gud aff alle the tingest/huilke the haffde hørt/oc seet
so som thennom war sagt.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Oc effter at otte dage ware fulkomne/oc barnet worte omskorit/ er hans naffn kallit Jesus /huilkit war kallit aff engelen før hand war wndtfangit vti moders lijff.

Leui.xij. Oc effter at theris kirckegangs dage ware fulkō-ne/effter Mosi loug/førde the hannō til Hierusalem/ oc offrit hannom herren som scriffuit er vti herrens loug/alt mandkiøn først vtgangendis aff moderens

Exodi. xiij. lijff/thet skal neffnis herren hilligt / oc at the skulle
Nume.viij. giffue offer som sagt er vti herrens loug / it par tyr tel dwer/ eller oc twenne dwunger.

Leui.xij. Oc see it menniske war vti Hierusalem hues na-ffn war Simeon oc thet samme menniske war retfer dige oc gudfrøctig forbidendes Jsraels hugsualelsse oc thend hilligand war vti hannō/oc hand fick suar aff thend hilligand/at hād skulle icke see døden/vthen hand skulle see tijlforne herrens Christum/ oc hand kom wijd aanden vti templit.

Oc ther forelderen indbare barnit Jesum / oc skulle giøre effter loguens seduanne for hannō / Tha tog hand hannom vti sijne arme/ oc loffuit Gud oc sagde/ Herre nw forlade thin Suend i frijd / effter thin ourd / forthi myne øygne haffue seet thin igenlø-selsse / huilken thu haffuer bereid for alle menniskes ansicht/it liuss til hedningers vpliuselse/ oc thin folc-kis Jsraels ære.

Zacha.xliij. Oc hans fader oc moder ware forwndrendis offuer the tingest/huilke ther sagdis om hannom/ oc Simeon welsignet thennom/oc sagde til Mariā hans moder/See / thendne er saat mange aff Jsraels folck til it fald oc vpstandnelsse/oc til it tegen huilket skal emod sigis/Sandeligen/oc thin egen siel skal it suerd egemmen gaa / paa thet at tanckerne skulle apenba-ris aff mange hiertër.

War ther oc en Prophetinne Hanna Phamne-lis dotter aff Aser slecht/hun haffde leffuit vti lang thijdt/oc leffuit met hendnes mād siuff aar/aff hende

nes Jomfrudom/oc thend vidua war muſene fire oc
fireſindetiuge. aar / huilken icke gick aff templit / met
faſte oc bønner thiennēdes gud/nat oc dag/hun kam
oc ther til/ſamme ſtund / oc ſameledis prÿſit herren /
oc taalit om hannom til alle/ huilke forbidde genlø-
ſelſſe vti / Hieruſalem.

Oc ther the haffde fuldkommit altingeſt efftir
herrens loug/ere the hiem gangne til Galileam/i the-
ris ſtad Nazareth/oc barnet vpuegſte/oc forſterckiſt
aff aanden / oc vpføltis met wÿſdom/oc guds nade
war offuer hannom.

Oc hans foreldre ginge aarligen til Hieruſalem
vti poſchæ høttid/oc ther hand war tuolff aar gam-
ble/ginge the hen vp til Hieruſalem efftir høttiddags
ſeduanne/ther høttiden war fulkommit/ oc the ging-
ge hiem igen/tha bleff barnit Jeſus til bage i Hieru-
ſalem/oc hans foreldre wiſtet icke/men the miente hā-
nom at were vti hoben/oc kom en dags reyſe/oc toge
til at atſpøre hannom eblant ſlectene/ oc kendingen /
oc ther the icke paa funde hannom/ ere the egen gan-
gende til Hieruſalem/atſpørendis hannō/oc thet hen-
de ſeg efftir tre dage/at the fundne hannom vti tem-
plit/ſiddendes emellom Doctores/hørendis thennom/
oc atſpørendis thennom/alle forwndrede huilke han-
nom hørde offuir hans forſtand oc ſuar.

Oc ther the ſaae hannom / forwndrede the / oc
hans moder ſagde til hannom / Søn hui giorde thu
oſſ thette? See thin fader oc ieg wÿ ſørgendis atſpur-
de tig/Oc hand ſagde til thennom/huad er thet i at-
ſpøre meg? wÿde i icke at meg bør at were vti the/
huilke myn faders ere? Oc the icke forſtunde thet ou-
rd / huilket hand taalit til thennom/ Oc hād affgick
met thennom/oc kam til Nazareth/ oc war thennom
vnderdanige / Men hans moder foruarde alle theſſe
ourd vti ſÿt hierte/ Oc Jeſus forøgtis vti wÿſdom
oc aalder oc nade huoſſ Gud oc menniſken.

Thet tredie Capittel.

T

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Euangelium.

VTi thend femteinde aar keysers Tiberij re-
gimente/ther Pontius Pilatus forstander
war vti Judea / oc ther Herodes war en
ferdings første vti Galilea/oc hans broder
Philippus en ferdings først vt Ituria oc Trachoni-
tidis egien oc Lysanias en ferdings først vti Abilene
Ther Annas oc Cayphas ware øffuerste prestere/tha
er Herrens ourd giort offuer Joannem Zacharie søn
Matth. iij. Marci. i. Esaie. iiij. — vti ørchen/oc hand kom vti alle egiene/som grentzit
paa iordan / predickens budens doob til søndnerns
forladelsse/som scriffuit er vti Esaie prophete talerns
bog / sigendis / Thet er en robendis røst vti ørcken/
bereder herrens weyge/retgiøre i hans fuod stijge/ al
le daal skal vpføldis/oc alle berg oc høu skal forne
dris/Oc the tingest som krogede ere skulle wore ret-
te/oc huasse weyge skulle omwendis til slette weyge/
oc huert menniske skal see guds genløsselse.

Matth. iij. — Tha sagde hand til folken huilke vtginge at the
skulle døbis aff hannom/J ødle slechte/ huo haffuir
wnderuist ether ati skulle vntfly aff thend tilkōmen-
dis vrede? giøre i forthi retthe buods fruct / oc ati
icke begynde. at sige inden ether selffuer/ Vij haffue
Abraham til fader/thi ieg siger ether Gud er mechtig
atvpuecke samme Abrahe sønner aff thesse steene/nw
er sandeligen øxen sat til treens ruod/forthi alle tred
icke giørendis guod fruct skal aff huggis oc kastis
vti ilden.

Oc folken atspurde hannō/sigendis / huad skulle
wij forthi giøre? Hand suarit oc sagde thēnom/Huo
som haffuir two kiortelle hand skal diele met thend
ingen haffuir / oc huo som haffuir mad / hand skal
giøre ligeßo.

Ther komme oc ßo Publicaner paa thet the wil
le døbis/Oc the sagde til hannō/mester/Huad skulle
wij giøre? hand sagde thennom/ i skulle icke ytermer
eske/end thet som ether er forsat.

Soldener ocßo atspurde hannō sigendis/oc huad

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

skulle wij giøre? Oc hand sagde thennō/ i skulle in-
gen giøre wald eller vret oc i skulle nøffuis met et-
hers sold.

Tha menthe folkit oc alle tenckte vti theris hier-
ter om Joanne/Om hand war thend Christus? Jo- Matth. iij.
annes suarit/ oc sagde thennō alle/ Jeg døber ether Marci. i.
sandeligen vti wand/men ther kommer en stercker en Joannis. i.
ieg/ hues skoutweng ieg er icke werdig at vpløse/
Hand skal døbe ether vti thend helligaand oc ilden/
hues kasteskowel vti hans haand/oc hand skal ren-
ße sijn lowgulff/ oc tilsammen sancke hueden vti sijn
lade/men auffnern/ skal hand vpbrende met vslycke-
lige ild/ Sandeligen Oc mange andre tingest raden-
des prediket hand folckit Euangelium.

Men Herodes thend fierdings første ther hand Mat. xiiij.
strafftis aff hannom for Herodias siin broders hus- Marci. vi.
frue skyld/ oc for alt vndt huilket Herodes giorde/
tillagde hand oc thet offuer alle/ oc indluchte Joan-
nem i fengsel/ Thet er skeed ther alt folckit døbtis/
Jesus war ocßo døbter/ Oc bethendis hannom/ er Matth. iij.
himlen obnet/ oc thend hilligaand nedstiget vti it le- Marci. i.
gomligt skabninge/som en dwe offuer hānom/oc rø- Joan. i.
sten er giort aff himmelen huilken ther sagde/ Thu
est thend myn elskelige søn vti tig tecktis mig/Oc Je
sus selffuer begynte at vere nusene treddw aar/efftir
som hand mientes atwere Joseph søn/ huilken war
Heli søn/Huilken war Mathat søn/huilken war Le-
ui søn huilken war Melchi/ huilken war Janne/huil
ken war Joseph/huilken war Mathatthie/huilkē war
Amos/huilken war Nahum/huilken war Hesli/huil
ken war Nange/ huilken war Maath. huilken war
Matatthie/huilken war Semei/huilken war Joseph/
huilken war Juda/huilken war Joāna/ huilken war
Rhesya/ huilken war Zorobabel/ huilken war Sala-
thiel/huilken war Neri/huilken war Melchi/huilken
war Addi/huilken war Cosam/ huilken war Helma-
dam/huilken war Her/huilken war Jeso/huilkē war
Heliezer/huilken war Joram/ huilken war Mattha/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

huilken war Leui/huilken war Simeon/huilken war
Juda/huilken war Joseph/huilken war Jonam/hu-
ilken war Heliachim/huilken war Meleam/huilken
war Menam/huilken war Mathatha/huilken war
Nathan huilken war Dauid/huilken war Jesse/huil
ken war Obed/huilken war Booz/huilken war Sal
mon/huilken war Nahasson/huilken war Aminadab
huilken war Aram/huilken war Esrom/huilken war
Phares/huilke war Juda/huilken war Jacob/huil-
ken war Isaac/huilkẽ war Abrahe/huilken war Tha
ra/huilken war Nachor/huilken war Saruch/huil-
ken war Ragahu/huilken war Phalec/huilken war
Heber/huilke war Sala/huilken war Caynan/huil-
ken war Arphachsad/huilken war Sem/huilken war
Noe/huilken war Lamech/huilken war Mathusala/
huilken war Enoch/huilken war Jared/huilken war
Malelehel/huilken war Cainan/huilken war Enos/
huilken war Seth/huilken war Adam søn huilken
war guds.

Thet fierde Capittel.

Matth. iiij. JEsus fuld aff thend hilligaand igenkõ aff
Jordane oc er lidder til ørcken aff aanden/
oc frestist fyretiuge dage aff diefflen/oc hãd
oed intthet vti the dage/oc the dage fram-
gangende/ther efftir hungrit hannom/tha sagde dief-
flen til hannõ/Om thu est guds søn/tha Sige thend-
ne steen/at hand bliffuer brød? Oc Jesus suarit til
Deute. viij. hannom sigendis/thet er scriffuit/mennisken leffuir
icke wijd eneste brød/men vti alle guds ourd.

Oc diefflen lidde hannom paa it høgtberg Oc
wijste hannom alle werdzens tourds rijgi/i en thijds
puncht/oc diefflen sagde hannom/tig wil ieg giffue
thendne gantske macht/oc theris herlighed/forthi the
ere meg offuergiffne/oc huosomhelst ieg wijl/giffuer
ieg thennom/om thu nw nedbougder for meg/foor
tilbethet meg/alle skulle were thine/oc Jesus suarit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

oc sagde hannom/ gack fran meg Satanas/ thi thet
er scriffuit/ Thu skalst tilbethe gud thin herre/ oc hã Deute.vi.
nom alene skalst thu dyrcket

Oc hand lidde hannom til Hierusalem/ oc satte
hannom paa thet høgeste aff Templit/ oc sagde han-
nom/ Om thu est guds søn/ kast tig selffuer her aff
tilbage/ Thi thet er scriffuit/ at hand skal biude sijn
engel om tig/ at the skulle beuare tig/ oc vpholle tig
vti theris hender/ at thu skalst icke støde thin fuod Deuter. vi.
til en steen/ Jesus suarit oc sagde hannõ/ thet er sagt
thu skalt icke freste gud thin herre/ Oc ther dieff len
haffde fuldkommit alle frestelse bortfuor hand fran
hannom indtil en thiidt.

Oc Jesus er egenkommen aff aandens krafft
intil Galileam/ oc rychten gick aff hãnom offuer thet
gantske rijgi/ oc hand lærde vti theris forsamblings
huuse oc prijsdis aff alle.

Oc hand kom til Nazareth/ huor hand wor vp Mat.xiij.
fødder/ oc indgick efftir siin seduanne/ om sabbatda-
gen i templit/ oc vpstuod paa thet hand wijlle læse/ oc Esaie.lxi.
hannom er faait Esaie Prophetes boog/ Oc som hãd
vpluod boggen/ paa fand hand stedit/ vti huilken war
scriffuit/ Herrens aand er offuer meg/ forthi at hand
smurde meg/ hand vtsende meg at predicke Euange-
lium/ the fattige menniske/ paa thet ieg skulle helbre-
de the som angrede aff hiertit/ oc predicke fangeren
løssning/ oc the blindne sywnen/ oc løesgiffue thennom
som angerendis ere wijd forladelsse/ oc at predicke
guds aar were annamit.

Oc boggen tilsammen laugt/ antuordit hãd thie
neren/ oc sadte seg/ oc alle theris øygne vti templit
hiøltis stille paa hannom Tha begynte hand at sige til
thennõ/ vti dag er thette scrifft fuldkõmit/ vti ethers Mar. vi.
ørne/ oc alle gaffue hannom witnesbyrd/ oc alle for- Joan. iiij.
wndrede paa hans ourds nade/ huilke vtgingge aff Mat.xiij.
hans mund/ oc sagde/ Er icke thendne Joseph søn? Joan.vi.

Oc hand sagde thennom/ entligen skulle i sige

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

meg thendne lignelsse/legie helbrede tig selffuer/Huilʒ
Joan. iiij. ke som helst wij hørde were giorde vti Capernaum/
3.Reg.xvij. giør thu ocſo heer vti thin feyderne land/men/hand
iiij.Reg.v. sagde/ Sandeligen siger ieg ether/ingen propheta er
aff holden vti sijn egen land.

Men hãd sagde ieg siger ether vti sandhed/ther war mange vidner eblant Israels folck/vti Helie dage/ ther himmelen war lucht vti tre aar/oc sex monede/ther stuor hunger skeede offuer all iourden/Oc Helias er sender til ingen aff thennom/for vthen vti Sarephtha en stad Sidonis/til en vidue/oc mange vdsorʒske mẽniske/vare vti Israel vnder Helizeo Prophet/oc ingen aff thennom er hielbred giord/for vthen Naaman aff Syrien.

Oc alle som i templit ware/vpføltis met vrede ther the hørit thesse/Oc the vpstunde vtdreffue hannom aff staden/oc lidde hannom indtil thet øffuerste paa it berg/paa huilkit theris stad war vpbøgder/at the wijlle nedkaste hannom/men hand gick myt emellom thennom hen/oc gick hen aff til Capernaum en stad vti Galilea/ther ocſo larit hand thennom/om sabbatdagen oc the forwndrede paa hans lardom/forthi hans taale war befestit met macht.

Oc vti theris forsamblings huuse war it menniske/haffuendis thend vrene diefflens aand/oc hand robt met it stuort røst sigendis/Eia huad er tig met oss/Jesu aff Nazareth? komst thu hijd atforderffue oss? ieg wijd huo thu est/thend guds hillig/oc Jesus straffit hannom sigendis/thie stille/oc vtgack aff hannom/oc ther diefflen haffde nedkast hannõ møt emellom thennom/vtgick hand aff hãnom/oc skadit hannom intthet/oc redʒel wortte offuer alle/oc the talede sammen emellom seg selffuer/sigẽdis/huad taale er thendne?? forthi hand biuder met macht aff seg selffuer vrene aande/oc the vtgange/oc rychtet spreddist aff hannom til alle steed/alle wegne vti the neste

egiene.
Ther Jeſus haffde vpſtaat aff forſamblings hu-
uſit indgick hand vti Simonis huuſſ / oc Simonis
huſfrues moder hiøltis aff ſuaar koldſiuge/oc thé ba
ade hannom for hendne/oc hand ſtuud offuer hend-
ne/oc ſtraffit koldſiugen/oc ſiugen forluod hendne/oc
hun ſtrax vpſtandendis thiente thennom.

Ther ſuolen nedgick/alle huilke haffde ſiuge aff
atſkillige ſiugdom/lidde the thennom til hannom/oc
hãd liggendis haand paa huer beſunderligen aff then
nom/hielbredit thennom/ ther vtginge oc dieffuelſka-
be aff mange robendis oc ſigendis / Thu eſt Chri-
ſtus guds ſøn/oc hand ſtraffendis icke tilſtedit then-
nom at taale/at the wỹſte hãnom at were Chriſtum.

Ther dagen kom/gick hand hen vd/til it øde ſted
oc folkit atſpurde hannom / oc the komme hen til
hannom/oc hiølde hannom/ at hand ſkulle icke gaa
fran thennom / huilke hand ſagde/Thet bør meg oc-
ſo at predicke Euangeliũ vti andre ſteder/aff guds
rỹgi/for ieg er ther til vtſender/ oc hãd predickit vti
Galilee forſamblings huuſe.

Thet fembte Capittel.

THet er ſkeed ther folckit trengde hannom Marci. iiij.
atwille høre guds ourd/ oc hãd ſtuod hu-
oſſ Genazareth ſiøø/oc ſaa twende ſkỹbbe
ſtandendis wỹd ſiøen/men fiſkerne haffde
vpſtiegit aff thennom/oc affthuogit theris garn/ Oc
hand ingick vti it ſkỹb/huilkit war Simonis oc ba
ad hannom at hand ſkulle ſkiwden lidet fran lan-
den/oc hand ſiddendis larde folkit aff ſkỹbbit.

Oc ther hand luod aff attaale/ſagde hãd til Si-
monem/ſkyudut i dybit / oc vdſkaſte ethers garn i
fiſkfangit/oc Simon ſuarendis ſagde hannom/Me-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ster / wy̅ haffue arbedit thendne gantske nat oc ficke
inthet / liguel effter thin befalinge skal ieg vdkaste
myne garn/oc ther the thet haffue giort/ besloge the
ßo møgen fiske/at theris garn esønder reiffuis / Oc
the gaffue theris stalbrødre til kendne/som ware vti
thet andet skyb / at the skulle komme oc hielpe then-
nom/oc the komme oc vpfølte buode skybbe/ ßo the
begynte at seuncke.

Huilket ther Simon Petrus saa / nedfiøld hand
paa knee/ for Jesu sigendis/Herre gack fran meg/for
thi ieg er en søndige menniske / Thi vunder haffde
Matt. iiij. beklummet hannom/oc alle huilke met hānom ware/
Marci. i. offuer thend fiske fang som the haffde tagit/ligeruiss
Matt. viij. ocßo Jacobum oc Joannem / Zebedei sønner / huilke
ware Simonis stalbrødre/oc Jesus sagde til Simo-
nen/Thu skalt icke frøchte / effter thendne thyd skal
thu tage menn*i*sken/oc theris skybbe vpdragne paa
landnet/oc alletingest offuergiffne effterfulde the han-
nom.

Oc thet hendes/ther hand war vti en stad/ Oc
See/ en mand fuld vdsoot / oc ther hand saa Jesum
nedfald hand paa sit ansicht/oc baad hannom/sigen-
dis / Herre om thu wilt kand thu reen giøre meg / oc
hand vdstrecte siin haand / oc tog hannom sigendis/
Jeg wyl / thu skal were helbrede / oc strax bortgick
samme vdsoot aff hannom / oc hand bødd hannom/
at hand icke skulle sige nogen thet / men gack sagde
hand/oc thie tig selffuer presten/oc offer for thin re-
engiørelße ligeruiss som Moses bødd/thennō til wit-
Leuit. xiiij. nesbyrd.

Rychten atspredis io meer om hannom/oc man-
ge folck tilhobe komme/paa thet the wylle høre han
nom/oc helbrede giøris aff theris siugdōme/men hād
weeg oc hiølt seg i ørcken/oc bad.

Matt. ix. Oc thet skeed en dag at hand lærit/oc the Pha-
Marci. ij. riseer oc lærde vti lougen war siddendis ther/Huilke
ware komne aff alle steder i Galilea oc Judea / oc
Hierusalem/oc herrins krafft war redboden at hielb-
rede thennom / oc See / nogle mend bærendis vti en

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ſeng / it menniſke / huilkit war werckbrødne / oc the at ſpurde at indbære hannom for Jeſum / oc the icke paafundne huilken ſide the kundne indbære hannom for folckit / vpſtiege the paa tagit / oc ned ſotte hānom met ſengen egemmen ſlagern i midlit for Jeſum / hues tro ther hand ſaa / ſagde hand hannom / mēniſke thine ſøndner ere tig forladne / oc the ſcrifftcloge oc Phariſeer begynte at tencke ſigendis / Huo er thendne huilken taaler guds beſpottelſſe? Huo kand forlade ſøndnen / vthen allene gud?

Ther Jeſus merckte theris tancke ſuarit hand oc ſagde til thennom / Huad tencke i vti ethers hierter? Huilkit er letteſt at ſige / thin ſøndner ſkulle tig forladis / ellir at ſige vpſtaa oc wandre? paa thet i ſkulle wijde at menniſkens ſøn haffuir macht paa iourden at forlade ſøndner / ſiger hād thendne wercbrødne Jeg ſiger tig vpſtaa oc tag thin ſeng / oc gack til thidt huuſſ / Oc hand ſtrax vpſtandendis for thennō / oc borttog thet / vti huilkit hand haffde leygit / Oc bort gick til ſiit huuſſ / loffuendis gud / oc the forferdiſt alle oc prijſede gud / oc the ere vpfølte met redzel ſigendis / Wij haffue ſeet i dag / the tingeſt ſom vtrolige ware. Matt. ij. Joan. v.

Oc ther efftir vtgick hand / oc ſaa en Publicaner wijd naffn Leui ſiddendis til toldhuſit / oc hand ſagde hannom / efftirfølge meg / oc hand offuergiffne alleting vpſtaendis efftirfulde hannom / oc Leui giorde hannom it ſtuort geſtebud / vti ſijt huuſſ / oc ther war mange aff the Publicaner Oc andre ſom ſadde tilbourds met thennom / Oc the ſcrifftcloge oc Phariſeer murrede emod hans diſcipeler / ſigendis / Huor for ede oc dricke i met publicaner oc ſønder? Oc Jeſus ſuarendis ſagde til thennom / The ſunde haffue icke legien behoff / men the ſom vndt haffue / Jeg kam icke at kalle retferdige / men ſøndere til bedring. Matth. ix. Marci. ij.

Oc the ſagde til hannom huor for faſte Joannis diſcipeler ſzo offte oc bethe / ligeſzoo oc Phariſeers men thine ede oc dricke? huilke hādſagde / kunde i drif Matth. ix. Marci. ij.

fue bruidhußens ſønner til at faſte? thend ſtund bru-
idgammen er met thennom/men the dage ſkulle kom-
me naar bruidgammen worder tagit fran thennom/
tha ſkulle the faſte vti the dage.

Sagde hand oc en lignelſſe til thennom / Jngen
ſetter it nytſtycki clede vti it gammilt cledbon hellirs
Entigen i ſønder bryder thet thet nyt / eller oc thet
nyt kommer icke offuer eins met thet gãble/oc Jngen
lader nyt vijn i gamble vijnſecke/ellirs eſønder bryder
thet ny vijn/ſeckene/oc thet ſpijldis oc ſeckene forfaris/
men muſt vijn ſkal ladis vti ny vijnſecke/ Oc buode
foruaris / Oc ingen huilken foor drucket thet gamble/
ſtrax begerer thet ny / Thi hand ſiger thet gamble er
bedre.

Thet ſette Capittel.

Matt. xij. MEn thet hende at paa thend førſte anden
Marci. ij. ſabbat dag/ſkulle hãd gaa egemmen kuor-
nit / oc hans diſcipeler aff brøde axen/ vri-
uendis i theris hender / oc aade thennom/
Men nogle aff Phariſeern ſagde til thennõ/Hui giø-
re i/thet icke ſømmer at giøris paa ſabbat dagen/Oc
i. Reg. xxj. Jeſus ſuarendis/ſagde til thennom/Sandeligen leeſte
i icke thet huilket Dauid giorde/ther hand hungrede
oc huilke met hannom ware/Huorledis hand indgick
vti guds huuſſ/oc tog framſetnings brød/ oc aad oc
gaff ocßo thennom huilke met hannom ware/ huilke
brød ſømbtis icke at ede vthen alene preſter/oc hand
ſagde thennom menniſkens ſøn er ocßo ſabbat da-
gens herre.

Matth. xij. Thet er oc ſkeed paa en anden ſabbat dag/at hãd
Marci. iij. ingick i theris forſamblingshuuſſ oc lærit oc ther war
it menniſke / hans høgre haand war wijſſen/ oc the
ſcrifftcloge oc phariſeer toge ware paa hannom/Om
hand helbredit om ſabbat dagen/paa thet the kunde
paafinde en ſag/huor for the kunde kiere hanõ/ Men
hand wijſte theris tancke / Oc hand ſagde thet men-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

niske/huilken haff de thend wisne haand/vpstaa/Oc
staa her i middilt/oc hand vpreiste seg oc stuod/ tha
sagde Jesus til thennom/ieg skal atspøre ether/ Om
thet sømmer at giøre wel om sabbat dagen / eller at
giøre ilde/ atforuare ellir fortabe liffuit? Oc omkring
seet til thennom alle/ sagde hand thet menniske/ vt=
streck thin haand/ Hand giorde ocso/oc hans haand
er hannom egen skickit/so sund som thend anden/Oc
the ere vpfylte met geenelsse/oc taalede emellom then=
nom selffuer/huad the wille giøre Jesu.

Thet er oc skeed vti the dage/ hand vtgick til it Mat. xiiij.
berg/atbethe/oc hand war ther tøffuendis om natten Mat. xvi.
vti sine bønner til gud / oc ther thet war dag/ kallit Marci.iij.
hand siine discipeler/ Oc vtuolde tuolff aff thennō/ Actuum.i.
huilke hand kallit aposteler Simonem huilken hand
kallit Petrum oc Andream hans broder/Jacobum oc
Joannem Philippum oc Bartholomeum/Mattheum
oc Thomam/Jacobum alphei søn/oc Simonem huil=
ken kallis Zelotes oc Judam Jacobi søn oc Judam
Jscarioten/Huilken samme war en forredre.

Oc hand nedstigit met thennom/oc stuod pa en
slet marck/oc hans discipelerns skare/oc møgen fol=
cks forsambling /aff alle Jødeland oc Hierusalem/
oc aff Tyro/oc Sidone/som ligge wijd hauffuit/huil
ke haffue kommet/at the wille høre hannō/oc at hiel=
bredis aff theris siugge / Oc huilke pijntis aff vrene
aande/the wortte hielbrede / oc alt folckit søcte at ta=
ge paa hannom/forthi ther vtgick krafft aff hannom
oc hand helbredit alle.

Oc hand vpløfftendis sine øygne/ til siine disci=
peler/sagde/ Salige ere i fattige forthi guds rijgi er Matt.v.
ethers / Salige ere i huilke hungrer nw/thi i skulle
mettis/Salige ere i huilke nw greda thi i skulle lee/
Salige ere i naar menniskten foorhadit ether/oc atskil
ler ether / oc bespottir / oc bortskastir ethers naffn / Matth.vi
ligeruiis som vndt/for menniskens søn skyld / glede i
ether paa thend dag/oc fryder/See/sandeligen ethers

løn er møgen vti himmelen/Thi theris forældre gior=
de prophetern ligeſʒo.

Amos. vi. Eccle. xxxi. Men ther emod Ve ether rÿge huilke i haffue nw
ethers hugſualelſſe / Ve ether huilke i ere mette / thi
i ſkulle hungre Ve ether huilke i lee nw / thi i ſkulle ſu=
cke oc græde/Ve naar alle menniſke foor loffuit ether
Thi theris forældre the falſke propheter giorde lige=
ſʒo.

Matth. v. Men ieg ſiger ether ſom hører / Elſke i ether
vwenner oc giører thennom got huilke ether hader/
welſigne i the ether formaledÿde/bethe i for the ether
bedrager/Oc huo tig ſlaer paa it kindben frambyde
thet andit/ oc aff thend huilken tig bort tager koben
ſkalt thu icke wÿlle forbyde hannom kiortelen/ Men
alle ſom bether aff tig/gÿffue thu/ Oc thu ſkalt icke
begere igen huilke thine ere / aff thend ſom thennom
borttager/oc lige ſom i vele at menniſken ſkulle gi=
øre ether lige ſʒo giøre i oc thennom.

Tob. iiij. Mat. vij. Oc om i elſke thennom huilke ether elſke huad tack
worder ether? ſøndere elſke ocſʒo thennom aff huilke
the elſkis/ oc om i foorgiort thennom got ſom ether
giøre got huad tack wordir ether? Thi ſøndere giø=
re oc thet / Oc om i foor giffuit thennõ til loons aff
huilke i hobe / i ſkulle fange igen huad tack worder
ether? forthi ſøndere giffue ſøndere tillaens/oc the ta=
ge lige igen / Men i ſandeligen elſke ether vwenner
oc giøre thennom got/ oc giffue til laens / ventendis
ther aff intthet igen/ oc ether løn ſkal were møgen /
oc i ſkulle were thend øffuerſtis ſønner / forthi hand
er wel villig emod vtacknemlige oc vndne.

Forthi ſkulle i were barmhertige ſom ether fa=
der/oc er barmhertig/ J ſkulle icke wille dømme/Oc
i ſkulle icke dømmis / i ſkulle icke fordømme / Oc i
ſkulle icke fordømmis/forlade i / oc ether ſkal forla=
dis/giffue i / oc ether ſkal giffuis en guod made/oc
fulkommen/ oc ſkuddigit oc offuerflødige / ſkulle the
giffue i ethers ſkiød / Sandeligen met thend ſamme
made/met huilken i made ſkal andre made ether.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Oc hand ſagde thennom en lignelſſe / kand en
blynd/liede en blind at the falder icke buode i graff=
uen ? Diſcipelen er icke offuer ſiin meſter / Oc huer
ſom worder fulkommen/hand worder / ſom hans me=
ſter er / Huad/ſeer thu en ſkeeff i thin broders øyge/ Mat. vij.
oc en belcke kand thu icke achte / huilken er vti thin
egen øyge / eller oc / huor kan thu ſige thin broder/
broder tilſtede/ieg wijl vttage en ſkeeff ſom er vti
thin øyge/thu ſelffuer ſeer icke en belcke vti thin egen
øyge/Thu øygneſkalck / vttage førſt belcken aff thin
egen øyge / oc tha ſee til/at thu kant vttage ſkeffuen
ſom er vti thin broders øyge.

Thi thet er icke it got treed huilkit giør vndt fru= Matth. xij.
ct/ icke ellir it vndt treed ſom gør guod fruct / Thi
huert treed kendis aff ſit fruct / Thi icke ellir ſambler
mand figen aff tuorne / icke ellir høſte mand viin aff
buſken / it got menniſke / aff ſiin hiertis guode ſkat
frambærir got / oc it vndt menniſke aff ſin wndne
ſkat frambærir wndt / Thi vt aff hiertens offuerflo=
dighed taler hans mwnd.

Hui kalle i meg herre herre / oc i icke giøre huil= Matth. vij.
ke ieg ſiger/Huo ſomhelſt kommer til meg / oc hører
myn taale/oc giør thennom/ Jeg ſkal giffue tilkēde/
huo hand er lignit / Hand er lignet it menniſke bøg=
gendis it huuſſ/ huilket ned graffuir vti dybelſſe / oc
bøggir grunwollen paa ſteen / Men huilken hørir oc
icke giør hand er lignit it menniſke / huilkit bøgger
ſiit huſſ paa iourden vthen grunwol/paa huilken flu=
den er dreffuit/oc hun ſtrax nedfald / oc then huuſſis
fald er worden ſtuor.

Thet ſiuffuende Capittel.

Ther hand haffde endnit alle ſiine taale/fol=
ckit vppa hørendis/indgick hand i Caper= Matt. viij.
naum / oc en Centurionis Suend haffuen=
dis wndt/laaw for døden/ huilken hannom

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

war kier / Oc ther hand haffde hørt aff Jeſu vtſen-
de hand til hannō / Jødernnes oldinge / bethendis han-
nom / at hand wÿlle komme oc hielbrede hans ſuend /
Men tha the komme til Jeſum bade the hānom fli-
teligen / Sigendis / hand erit werd at thu giør hānom
thet thi hand elſker wortfolck / oc hand vpbøgte oſſ
it forſamlings huuſſ / Jeſus gick met thennom

Oc ther hand wor icke langt fran huſit / vtſende
Matth. viij. Centurio til hannom ſiine wenner / ſigendis hannom /
Herre thu ſkalt icke giøre tig vmage / Thi ieg er icke
werdig / at thu ſkalt indgaa wnder myn taag / Huor
for ieg regner meg icke ſelffuer werdig / at ieg ſkulle
komme til tig / Men ſige it ourd / oc myn ſuend ſkal
helbredgiøris / ffor thi ieg er it menniſke ſkickit wnder
macht / haffuendis wnder meg thienere / oc ieg ſiger
thend gack / oc hand goor / Oc en anden kom / oc hand
kommer / oc myn ſuend giør thet oc hand giørit / Tha
Jeſus fick hørt theſſe forwundeit hand paa hannom /
oc omkring wender ſagde hand ſkarene / ſom hānom
efftirfulde / Jeg ſigerit ether / ieg haffuer icke ſandeli-
gen fundit eblant Jſrael ſaadanne tro / Oc the kom-
me hiem igen / huilke ware vtſende / oc fundne ſuenden
ſom war ſiuger helbredit.

Oc thet ſkeede ther efftir at hand gick til en ſtad
huilken kallis Nain / oc mange hans diſcipeler ging-
ge met hannom / oc møgit folck / men ther hand kom
til ſtadzens pourt / See / it død mēniſke baris / ſiin mo-
ders eneſte ſøn / oc hun war vidue oc mógit folck aff
ſtaden met hendne / i ther herren haffde ſeet hendne / er
hand rørd aff miſkunhed offuer hendne / oc ſagde
hendne / græd icke / Oc hād framgick oc tog paa ba-
aren / oc the ſtunde / ſom baare / oc hand ſagde / wex-
lning / ieg ſiger tig vpſtaa / oc hand ſatte ſeg vp huil-
ken war død / oc begynte at taale / oc hand gaff han-
nom ſiin moder / oc thennom kom alle en frøcht vp-
paa / oc the loffuede gud / ſigendis / En ſtuor prophet
er vpſtanden eblant oſſ / oc gud haffuir ſøgt ſit folck
Oc thendne thiende vtgick om hannom / offuir gant-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ſke Jodeland/ oc alle the lande ther grentſit vppaa.

Oc Joannis diſcipeler bebudet hannom/om alle Matth. xi.
theſſe/oc Joannes kallit two aff ſiine diſcipeler/ Oc
ſende til Jeſum ſigendis/Eſt thu thend huilken er til
komende/eller wij ſkulle fortøffue en andnen? Ther
the mend fick kommit til hannom/ ſagde the/ Joan-
nes Baptiſta ſende oſſ til tig ſigendis/Eſt thu thend
huilken er tilkomende ellir wij ſkulle fortøffue en an-
den? vti thend ſamme ſtund helbredgiorde hād man-
ge aff ſiugdom/oc plauge/oc aff wnde aande/oc man
ge blinde gaff ſywen igen/ Oc hand ſuarendis ſagde
thennom/ganger hen oc ſiger Joanni huilke i ſaae oc
høite/at the blinde ſee/the hialte gaar/ the vdſodtſke
reen giøris/the døffue høre the døde vpſtāde the fat- Eſaie. lxi.
tige forkyndnes Euangelium/Oc ſalige er thend hu-
ilken icke worder fortørnet wijd meg.

Oc ther Joannis ſendebude bortginge/ begynte Matth. xi.
hand atſige til folkit om Joāne/ Huad vtginge i vti
ørcken ati wijlle ſee? it røør wagerindis aff weidrit/
Men huad vtginge i at wiille ſee? wijlle i ſee it men-
niſke cledder vti bløde cledder? See huilke cledis i
ſkindnende clede/oc leffuer vti løſt/the ere vti konin
gers palatz/ Men huad vtginge i at wijlle ſee? wijlle
i ſee en prophethe? Sādeligen ſiger ieg ether/oc meer
end en prophet/hand er thend aff huilken ſcriffuit er
See ieg ſendir myn Engel for thidt anſicht/ huilken Malac. iij.
ſkal rede thin weyg for tig/thi ieg ſiger ether/Ingen Matt. xi.
er ſtøree prophet end Joannes Baptiſta/ eblant the
ſom fødde ere aff quindner/oc liguel huilken minder
er vti guds rijgi/er ſtørre end hand.

Oc alle the folck hannom hørde oc publicaner
retferdige giorde gud/ oc luode ſeg døbe met Joannis
doob/Men the phariſeer oc lougkønne forſmoede guds
raad emod ſeg ſelffuer/oc ere icke dobte aff hannom.

Oc herren ſagde/ huem forthi ſkal ieg ſige thed-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Euangelium

ne fødꝛels menniſke at were lige / oc huo ere the lige
The ere lige bøꝛn ſiddendis paa marcknet/oc rober
emellom thennom/ oc ſige / wij ſiungge ether vti pi-
ber/oc i icke dantzet/wij ſiunge ether gradelige ſang/
oc i icke grade / thi Joannes Baptiſta kom / icke
edendis bꝛød icke drickendis vijn/oc i ſige hand haff
uer dieffleſkab/menniſkens ſøn kom edendis oc dric
kendis/oc i ſige / See it menniſke/en eder / oc en vijn
ſubir Publicaners oc ſøndners wen/oc wijſdommen
er retferdig giøꝛt aff alle ſiine ſønner.

En aff Phariſeerne bad hannom/at hand wijlle
ede met hannom/oc hand indgick vti thend phariſe-
ers huuſſ/oc ſad til bourds / oc See / en quindne vti
ſtaden huilken war en ſønderindne ther hun wijſtet
at Jeſus ſaad i thend phariſeers huſſ/tog hun en ala
baſter met ſmøꝛelſſe/ oc ſtuud til hās fødder til røg
ge gradendis i oc begynte at woodgiøꝛe hans fødder
met graad/Oc afftiwrde met ſiit hoffuit haar/oc kiſ-
ſte hans fødder / oc ſmurde thennom met ſmøꝛelſſe/
Seendes thet thend phariſeer/huilken hānom haff de
ind kallit/taalit hād inden ſeg ſelffuer/ſigēdis/thend-
ne om hand woꝛ en prophet/tha wijſte hand ſandeli
gen huad oc huoꝛdanne thendne quindne er/ huilken
hannom tager/foꝛthi hun er en ſønderindne/oc Jeſus
ſuarendis ſagde / til hannom Simon ieg haffuer it
huilket ieg wijl ſige tig/hand ſagde / Meſter ſigit/en
læner haff de? twendne ſkyldener en war hannō ſkyl-
dig femhundrit penninge Oc thend anden halff tride
ſindetiuge oc ther the icke ware foꝛmoendis at betale
gaff hand thennom buode til/Sige huilken aff then-
nom/hannom ſkulle meiſt elſke/Simon ſuarit oc ſag-
de/ieg mener at thend ſom hand gaff meiſt til / Tha
ſagde hand hannom/thu dømbte ret.

Oc hand omkring wender til quindnen / ſagde
Simoni / Seer thu thēdne quindne/ieg ingick i thidt
huuſſ thu gaffſt meg icke wand til myn fødder/men
hun thougde myne fødder met graad / Oc tyrde met

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

sit hoffuit haar / Thu gaff st meg icke kiøss/men hun fran ieg ind kam loud icke aff atkiøsse myne føder/ Thu smurde icke myn hoffuit met olie/men hun smurde myne føder met smørelsse / for huilket ieg siger tig/hendnes møgle synder skulle forladis/forthi hun elste møget / huo lidet forladis hand elsker myndre/ Hand sagde til hendne / thine synder ere tig forladne/ oc the begynte som sade samen til bourds/ at sige inden seg selffuer/ Huo er thendne / huilken ocso forlader synder? oc hand sagde til quindnen / thin tro giorde tig salig/gack met frijd.

Thet ottende Capittel.

Oc thet er skeed ther efftir/ at hand reyste vti alle steder oc byer/predickendis oc bebudendis guds rijgi / oc the tuolff met hannom / Sameledis oc nogle quindner huilke ware helbrede giorde fran wnde aande/oc siugdom/ Maria huilken kallis Magdalene aff huilken siuff dieffle ware vtgangne Oc Joāna Chuze Herodis fogdis husfrue/oc Susanna/ oc andre mange huilke thienthe hannom aff theris guotz.

Ther møgit folk til sammen kom/oc vt aff huere steder hastede the til hannom / sagde hand wijd lignelsse/ en huilken wille giøre seed / vtgick at soo sijn seed Oc emellom som hand sooid/somt fiøld huoss weygen oc thet er vptroit/oc himmelske fugle vpaade thet / oc somt fiøld paa steen / oc thet vpuexte / oc foruisnit for thet haff de icke wedske/ Oc somt fiøld eblant tuorne oc tuorne met vpuoxte forkoulde thet/ oc thetandit fiøld vti guod iourd/ oc thet vpuexte giorde hundritfold fruct / sigendis thesse robte hand huosom haffuir ørne til adhøre hand høre.

Oc hans discipeler atspurde hannom sigendis / huad er thendne liguelsse/ oc hand sagde/ ether er thet

giffint ad wijde guds rijgis lønlig hilligdom / men
andre wijd liguelsse / paathet the skulle seendes icke
see / oc hørendis icke forstaa.

Matth. xiij.
Marci. x. Men liguelssen er ßo / thend seed thet er guds
Esaie. vj. ourd / huilkit hnoss weygen falldir / The ere huilke
Actu. xxv. høre / ther efftir kommer diefflen oc borttager our-
dit aff theris hierte / at the icke skulle troo / oc wore
salige / fforthi huilken paa steen faldlir erethe / huilke
naar the hørit / anname the ourdit met glede / oc thet
haffnir icke ruod / huilke troer til en thiidt / oc vti
frelstelssis thiidt afftrede the / Men huilke fald vti tu
ornem / erethe huilke som hørde / men gangendis vti
liffuens omhugelighed oc riigdom oc begerlighed
forknoldis / oc giorde ingen fruct / Men huilkit vti gu-
od iord fallir ere the / huilke vti it høuskt hierte oc
guod hører ourdit oc behollerit / oc framber fruct
wijd tolmodighed.

Matth. v. Ingen sandeligen naar hand tender it liuss / sku-
Marci. iiij. ler thet wuder it kaar / eller setterit wuder it buord /
Matt. x. Men hand setterit paa liusstagen / paa thet the som
indgāgendis ere kundne see liuss et / thi ther er intthit hē-
emmeligt huilkit icke apenbaris / oc intthit skiulder
huilkit icke skal wijdes / oc komme vti apenbarlig-
hed / Seerforthi til huorlunde i høre / huo somhelst
ther haffuer / hannom skal giffuis / oc huo somhelst
intthet haffuir / oc ßo huilkit hand wenter seg at haff
Mat. xiij. ue / skal bort tagis fran hannom.

Komme oc hans moder oc brødre til hannom /
Mat. xij. oc the haffde icke kund kommet til hannnom for fol-
Mar. iij. ckit / oc thet er hannom bebudit oc sagd / thin mo-
der oc brødre stande her wde begerendis tig at see /
huilken suarendis sagde til thennom / myn brødre oc
moder ere the huilke hører guds ourd oc giøre thet.

Matt. viij.
Marci. iiij. Oc thet skeed en dag / at hand instiget vti it
skiib / oc hans discipeler / oc hand sage til thennom /

wij wijlle offuer fare til thend anden ſide paa ßøen / oc the ſloelöß / men thennom ſeglendis ſouff hand / oc it ſtuort weydre worte vti ßøen / oc the vpføltiſt oc ware vti waade / men the tilginde oc vpuochte hannom ſigendis / meſter / meſter / wij forfaris / oc hand vpnachter / ſtraffit weydrit oc wandnens wouger oc the luode vtaff oc ſtille er giord / oc hand ſagde thennom huor er ether tro? men the reſendis forwndrede emellom ſeg ſelffuer / ſigendis huordanne er thendne? forthi hand biuder weder oc vand / oc the lyde hannom / oc the ſeglede til Gadareners egien / huilken er emod Galileam.

Oc ther hand vtgick aff ſkübbit paa landen / Matt. viij.
møtte hannom en mand aff ſtaden / huilken haffde dieffleſkab vti lang thiüdt / oc hand førdis vti ingen cleder hand bleff icke eller vti huuſſ / men vti graffuer / ſom hand ſaa Jeſum robte hand oc nedfiøld for hannom oc ſagde / met it ſtuort røſt / huad haffner ieg met tig Jeſu högeſte guds ſøn? Jeg bether tig at thu icke pijner meg / Thi hand bøid thend wrene aand at hand ſkulle vtgaa aff thet menniſke / thi hand haffde plauget hannom langthüdt / oc hand baantis met lencker oc gemdis vti ſtock / oc lenckiern eſønder brøde dreffuis hand aff diefflen til ørcken. Marci. v.

Jeſus at ſpurde hannom ſigendis / huad er thit naffn? oc hand ſagde en ſkock / forthi møgle dieffle ware ingangne i hannom / oc the bade hannom at hand icke ſkulle biude thennom / at the ſkulle gaa vti affgrunden / men ther ware møgle ſwijns hiorde fødendis paa bergen / oc the bade hannom / at hand wijlle til ſtedit the motte indgaa i thennom / oc hand tilſtedit thennom / tha vt fuor dieffleſkabit aff thet menniſke oc indgick i ſwijnen / Oc met en huurril bort gick hiorden vti ſøen oc er fordrucknit / oc ther the ſom woctede ſwijnen fick ſeetit huad ther ſkeede / flyede the / oc kund giorde the thiende i ſtaden / oc i byerne.

Tha vdgingge the at the wijlle ſee / huad ther war

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

skeed / oc the komme til Jesum / oc fand thet menniske
siddendis til Jesu fødder / cleidder aff huilket dieffle
skabet war vt gaat / oc sund til sindne / oc the frøch
tede / oc the som haffde seetit kundgiorde thennom /
huor thend war hebbredegiort / huilken plaugdis aff
dieffleskabbit / Oc ganske Gadareners meenhede bade
hannom at hand skulle gaa fran thennom / forthi
thennom war en stuor redzel tilkomne / Oc hand ind
stigit i skübbit fuoor til bage igen / Oc thend mand
aff huilken dieffleskabbit war vtgaait baad / hannom
at hand motte were met hannom / men Jesus for-
sende hannom sigendis / gack til thidt huus igen / oc
fortelle huilke gud haffuir giort tig / Oc hand brot-
gick offuir thend gantzke staad sigendis huilkit Jesus
haffde giort hannom.

Thet er skeed tha Jesus kom igen / annamet han
nom folkit / forthi alle forbidde hannom / oc see en
Matth. ix. Marci. v. mand kom wijd naffn Jairus / oc hand war ipperste
forstander for forsamblings huusit / oc fiøld til Jesu
fødder / bethendis hannom / at hand wijlle indgaa vti
sijt huus / forthi hand haffde en Enneste dotter mus
sene tuolff aar / oc hun war neer dødir / men paa wey-
en som hand gick trengde skaren hannom.

Matth. ix. Marci. v. Oc en quindne huilke haffde haffdt bluod saat i
tuolff aar / hun haffde vtlagt alt sijt guods til legier /
oc icke kunde hun helbredis aff nogle / hun gick bag
til oc tog paa hans cleders burde / oc strax stildis hen
des bluods fluod / Oc Jesus sagde / huo erit huilken
meg tog ? alle sigendis ney / sagde Petrus oc huilke
met hannom ware / folkit trengir oc trucker tig / oc
thu siger huo tog meg / Oc Jesus sagde / meg tog
nogle / forthi ieg wijd krafften atwere vt gaet aff meg /
Ther quindnen saait at thet icke kunde skyulis / kom
hun skillendis oc fiøld ned for hans fødder / oc sagde
hannom forgantske folkit / for huad sag hun tog pa
hannom / oc huorledis hun war strax hielbredgiort
Marci. v. oc hand sagde hendne / wer trøstige myn dottir / thin
tro hielbredit tig / gack met frijd.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Oc hand end nw talendis / kom en aff thend øff
nerstis thiener aff forsamblings huusit sigendis han=
nom / Thin dottir er døder giør mesteren ingen vmage /
men ther Jesus hørde thet ourd suarit hand pigens
fader / Thu skalt icke reisse / tro aleneste / oc hun skal
worde sund / oc ther hand kom til huusit / tilstedet hand
icke nogen at indgaa met seg / for vthen Petrum Ja=
cobum oc Johannem / oc pigens fader oc moder / the
grede allesammen / Oc slogetheris legom for hendne /
men hand sagde / greder icke / pigen er icke døder / men
hun søffuer / oc the bespottit hannom / thi the wijste
at hun war døder / ther allesammen ware wduiste for
døren / tog hand hendnes haand / robte oc sagde Pige
vpstaa / oc hendnes siel er igenkommen / oc hun strax
vpstuud oc hand bøød hendne giffnis mad / oc hend=
nes foreldre wundrede / men hand bøød thennom / at
the icke skulle sige nogle huad skedit war.

Thet niende Capittel.

IEsus sammen kallit the tuolff / gaff hand thennom wald oc macht offuir alle dieffle= skabe / oc at the kundne hiele alhande sing dom / oc hand sende thennom at the skulle predicke guds riigi / oc hielbrede the siuge / oc hand sagde til thennom / i skulle icke tage nogit til weygen / icke stock icke task icke brød / icke penninge / i skulle icke eller haffue two kørtelle / oc i huilketsomhelst huuss i foor ingangen / ther bliffuer ßolenge at i gaar ther fran / oc huo som helst icke foorannamit ether / vtgaar aff thend stad oc aff flager stoffuen aff ethers fødder / til witnesbyrd emod thennom / oc the vtginge oc wandrede omkring vti byern predickendis Ewangelium / oc hielbredendis vti huersteed.

Matth. x. Marci. vi. Acto. xiij.

Oc Herodes en ferding først hørde alle thesse / huilke skeede aff hannom / oc hand twiuelit / forthi thet sagdis aff somme / at Joannes haffde vpstaaet

Mat. xiiij. Marci. vj.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

aff døde/ aff ſomme/ at Helias er apenbarit/ oc aff
andre/ at en Prophet aff the gamble haffde vpſtaait
oc Herodes ſagde Joannem lwod ieg halſ hugge/ hwo er
dog thendne aff hwilken ieg hører ſodanne? oc hand
begered at ſee hannom.

Oc Apoſtelern egenkomme oc fortellede hannom
hwilke ſomhelſt the haff de giort/ oc hand tog then-
nom met ſig/ oc brotgick offner en ſide til it ødeſted
hwoſſ ſtaden hwilken kallis Bethſaida/ oc ther folken
fick thet at wiide/ efſterfulde the hannom/ oc hand
vptog thennom/ oc ſagde thennom aff guds riigi/ oc
hand ſundgiorde thennom/ hwilke ſundhed haff de be
Matth.xi. hoff/ oc dagen begynte at endnis/ oc the twolff frangi
Marci.vi. ingge oc ſagde hannom/ forlaad folkit/ at the gan-
Joan.vi. gendis til byerne oc theſſe neſte torpe/ oc fange her-
berg oc ther findne mad/ forthi wii ere heer paa it
ødeſteed/ oc hand ſagde til thennom/ giffue i thennom
hwad the ſkulle ede/ oc the ſagde/ wii haffue icke flere
end fem brød oc two fiiſke/ vthen wii ſkulle gange oc
købe mad til alt thette folck/ (Thi the ware muſſene
femtuſind mend) oc hand ſagde til ſiine diſcipeler/ ſki-
cke i thennom at ſidde neid/ oc vti hwer ſteed/ halfftri-
de ſinde tiuge/ oc the ſo giorde/ oc ſkicket thennom
alle neddir at ſidde/ Tha tog hand/ the fem brød oc
two fiſke/ vpløffte ſine øygne vti himmelen velſignet
hand thennom/ oc brøødit/ oc ſkifftit eblant dicipe-
lern/ at the ſkulle forleggit folkit/ oc the aade alle-
ſammen/ oc the ere mette/ oc thet er vptagit hwilkit
thennom offwer war/ ſtyckerne twolff korffue.

Oc thet er ſkeed tha hand ene war bethendis/ oc
diſcipelern ware met hannom/ at ſpurde hand thennom
ſigendis/ hwem ſiger folken meg at were? oc the ſwa-
rede oc ſagde/ the ſige thu eſt Joannes baptiſta/ an-
dre at thu eſt Helias/ andre ſige at en prophete aff the
gamble er vpſtanden/ men hand ſagde thennom/ hw-
em ſige i meg at were? Simon Petrus ſwarit oc ſagde
Thu eſt guds chriſtus/ oc hand truwit thennom at the

icke ſkulle ſige noger thet / ſigendis / thet bør menniſ-
kens ſøn møgit at lide / oc ſtraffis aff oldinge / oc aff
preſte høff dinge / oc aff ſcrifftklogen / oc i hielſlaes / oc
at vpſtaa tredie tag / oc ſagde til thennom.

Om nogle wijl komme efftir meg / hand ſkal for-
ſage ſeg ſelffuer / oc dageligen tage ſit korſſ / oc ſkal Matt.xvj.
efftirfølge meg / thi huo ſom wijl foruare ſit liiff hand Marci.viij.
ſkal fortabe hendne / oc huo ſom foor tabit ſit liiff for
meg / hand ſkal beuare hendne / Thi huad gaffnerit
menniſken / om hand baader alle werden / oc fortaber
ſeg ſelffuer / eller oc giører ſijn egen fortabelſſe / forthi
huem myn oc mynes taale foorſkiemmit / hannom /
ſkal oc ſkiemme menniſkens ſøn / Naar hand kommir
vti ſijn herlighed oc ſijn faders / oc the hillige engels /
Jeg ſiger ether ſandeligen nogre ere her ſtandendis huil
ke icke ſkulle ſmage døden ſo lenge the ſkulle ſee guds
rijgi.

Thet er ſkeed efftir theſſe ourd muſene otte dage Matt.xvij.
tog hand Petrum Joannem oc Jacobum / oc vpſtigit Marci.ix.
paa it bierg at bethe / oc ther hand baad / er hans andt
lids ſkabning / anderledis worden / oc hans cledebon
huide oc ſkinnendis / oc ſee / two mende talede met han
nom / huilke ware Moſes oc Helias / oc the ſijwntis vti
en klarhed / oc the talede aff hans død / huilken hand
ſkulle fulkomme vti Hieruſalem / Petrus oc huilke met
hannom ware / er ſuaregiorde aff ſøffuen / men the vp
uachte ſaae hans klarhed / oc the two mende / huilke ſtun
de met hannom.

Oc thet er ſkeed / tha the fuore fran hannom / Sag
de Petrus til Jeſum / meſter / thet er got oſſ at bliffue
heer / oc wij wijlle giøre trende høttir tig en / Moſi en oc
Helie en / oc hand wijſte icke huad hand ſagde / ther hād
talit theſſe / er en ſkye worden / oc offuerſkyggit then
nom / oc the forſkrack thennom / ſom the indgingge i
ſkyen / oc ther worte it røſt off ſkyen / ſigendis / Then
dne er myn elſkelige ſøn / hannom høre i / oc ther rø-
ſten worte / er Jeſus funden ene / oc the thiet / oc ſagde
ingen i the dage / noget aff the / huilke the haffde ſeet.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thet er ocſkeed pa thend neſte efftirfølgende dag
Matt. xvij. Marci. ix. nedſtigendis thennom aff biergen / kom hannom
emod møgit folck / oc ſee / en mand vnder folkit rob
te / ſigendis / meſter / ieg bether tig ſee til myn ſøn / for
hand er myn eneſte ſøn / oc ſee aanden tagir hannom /
oc ſtrax rober hand / oc ſlider hannom at hand ſkum
mer / oc met nød gaar thend aff hannom / naar hand
haffuir ſliddit hannom / oc ieg bad thine diſcipeler at
the ſkulle vtdriffue thend / oc the icke kunde tha ſua
rit Jeſus oc ſagde O thu wantroende ſlecht oc vanar
tige / huorlenge ſkal ieg were huoſſ ether / oc lide ether?
framlied hiid thin ſøn / oc ther hand end nw framgick
ſleed deff leſkabit hannom oc nedkaſte / Jeſus ſtraffed
thend vrene aand / oc helbred giorde baarnit / oc igen
gaff hannom ſiin fader / alle wundrede paa guds ſtuo
re gerninge.

Men ther the alle for wundrede paa alle the tin-
Matt. xvij. geſt huilke hand giorde / ſagde and til ſine diſcipeler /
Marci. ix. fathe i theſſe taale i ethers øzne / menniſkens ſøn / thet
er tiilkommende / at hand ſkal antuordis vti menniſ-
kis hender / oc the icke wiiſte thette ourd / oc thet war
ſkylderfor thennom / at the ſkulle thet icke forſtaa /
oc the frøchtede at atſpøre hannom om thet ſamme
ourd.

Mett. xviij. Oc ther indkom / en tancke emellom thennom / hu
Marci. ix. ilken aff thennom var ſtørſt / oc Jeſus ſeendes theris
hiertis tancke / tog hand it baarn / oc ſkicket hannom
huoſſ ſig / oc ſagde thennon / huoſom helſt foor anam
mit thette baarn vti mit naffn / hand annamir mig /
oc huo ſom helſt mig annamir hand annammir han-
nom huilken mig vtſende forthi huilken ſom mindſt er
eblant ether alle ſamen / hand ſkal were ſtørſt.

Marci. ix.

Oc Joannes ſuarendis ſagde / meſter / wii ſaae en
vdriffuendis deff leſkab vti thidt naffn / oc wii forbø
de hannom thet / forthi hand icke efftirfulde met oſſ oc
Jeſus ſagde til hannom / i ſkulle icke forbiude. Thi
huilken icke er emod oſſ / hand er ffor oſſ.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thet er skeed thend thijdt hans vpffarelse dage
fulkõmis/ oc hand haffde beskickit sit andled/ at hand
wille gaa til Hierusalem/ oc hand sende sijn bud for
sig/ oc the gangendis indginge vti en Samaritaners
stad/ at the skulle rede til hannom/ oc the icke anna=
mede hannom/ forthi hans andled war thendnis som
wille gaa til Hierusulem Ther hans discipeler Jaco=
bus oc Joannes haffde thet seet/ sagde the/ herre/
wilthu wij skulle sige at ild skal nedstige aff himme=
len oc fortære thennom/ lige som Helias giorde? oc Je=
sus omkringwender straffit thennom sigendis/ i wijde
icke hueff aand i ere Thi menniskens søn kom icke at
fortabe menniskens siele/ men at forware/ oc the bort
ginge til en anden by.

Oc thet er skeed vanderrendis thennom paa wey Matt. viij.
gen/ sagde en til hannom/ ieg wijl efftirfølge tig huort
som helst thu hẽ gaar/ Jesus sagde hãnom/ Reffue haff
ue hulle oc himmelske fugle reder/ men menniskens søn
haffuer icke huor til hand kand henbøyge sit hoffuit.

Sagde hand oc til en anden Efftir følge meg/ oc Matt. viij.
hand sagde/ herre/ tijlstede meg at ieg først bortgaar
oc iorder myn fader/ oc Jesus sagde hannom/ til la=
de at the døde begraffue the døde/ gack thu men/ oc for
kyndne guds rijgi.

Oc en anden sagde/ Herre ieg wil oc efftir følge
tig/ wndne meg først at ieg maa sige thennom faare
wel/ hulke ere vti myt huuss/ Jesus sagde til hannom
ingen hulken sijn haand legger paa plougen/ oc seer seg
til rygge/ er bequeem til guds rijgi.

Thet thiende Capittel.

HEer efftir tilskickit herren/ oc andre halffier Matt. vj.
desinde tiuge/ oc vtsende thennom wijd two
oc two/ for seg til alle kiøbsteder oc andre
steed/ huor hand wijlle tilkomme/ oc sagde
thennom/ høsten er sandeligen møgen/ men arbeidern

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Matt. ix. ere faa/ bethe i forthi høstens herre / at hand vtdriff=
Matt. x. uer arbeider vti sijn høst / gaa i hen/ see ieg vtsender
ether/ ßo som foor eblant vlffue/ i skulle icke bære seck
ey eller taske / ey eller skwo / oc ingen skulle i hielse
pa weygen/ i huilket somhelst huuss i foor indgangit
sige i først/ frijd vti thette huuss/ oc om ther er frijdzens
søn skal ether frijd huile offuir hannom / Er ther oc
icke/ tha skal ethers frijd egenkõme til ether/ oc bliffue i
vti thet samme huuss / edendis oc drickendis / huilkit
Matt. x. ether giffuis aff thennom/ Thi arbedern er werd sijn
løn.

J skulle icke gange aff it huuss oc vti it andet /
oc huadsomhelst stad i foor ingangit / oc the anna=
mer ether/ ede i huilkit ether forsettis/ oc helbrederssiu=
ge huilke ther vti ere / oc siger thennom. Guds rijgi
kommer til ether / i huadsomhelst stad i foor indgan
git oc the icke anname ether/ vtgange i paa theris gaa
der oc sige/ oc thend stouff huilken tilhenger oss aff
ether staad/ aff slage wij paa ether/ liguel skulle i thet
wide/ at guds rijgi war neer wijd ether/ Jeg siger ether
Matt. xi. at the Sodemer skal worde tolliger paa thend dag/
en thend staad.

Ve tig Chorozain/ Ve tig Bethsaida/ fforthi om ßo
danne krafftige gerninger haffde werit giorde i Tyro
Matt. xi. oc Sidone/ som ere giorde vti ether/ the haffde fordom
siddit vti haar clede oc aske / oc giort theris syndirs
buod/ men liguel skal thet were Tyro oc Sidoni sach=
ter vti dommen end ether. Oc thu Capernaum huil=
ken vphæff dir er indtil himmelen / thu skalt nedtru=
Matt. x. ckis indtil heluede/ Huilke ether hører hand hører meg
Joan. j. oc huilken ether forsmoer/ hand forsmoer meg/ oc hu
ilken meg forsmoer hand forsmoer hannom huilken
meg vtsende.

The halffierdesinde tinge ere egenkomme/ met gle
de sigendis / Herre dieffleskabe ere oss wnderdanige/
vti thidt naffn / oc hand sagde thennom/ Jeg saa Sa
tanas nedfallendis aff himmelen/ som løffnit / See ieg
giffuer ether macht attrede pa hugorme/ oc scorpioner
oc offuer alle thend vwennes macht/ oc hand skal in=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

thet ſkade ether/ men liguel ſkulle i icke glede ether/ ther vti/ at the aande ere ether wndnerdanige / men gleder at ethers naffne ere ſcriffne vti himmelen.

Vti thendſamme ſtund gledes Jeſus vti aanden oc ſagde/ fader ieg vederkiendner tig himmelens oc iordens herre/ at thu ſkywllit theſſe for the wiſe oc ſnelle oc apenbarde thennom børnnen/ oc ſo fader/ forthi thet er behageligt huoſſ tig/ Alle tingeſt ere meg befalede aff myn fader/ oc ingen wiid huo ſønnen er vthen fadern/ oc hno faderen er/ vthen ſønnen/ oc huilken ſønnen wiil apenbarit. Matt. xi.

Joan. viij.

Oc hand omkringwender til ſine diſcipeler/ſag⸗de beſønderligen/ſalige ere the øygne ſom ſee the tin⸗geſt huilke i ſee/ Thi ieg ſiger ether/ at mange pro⸗pheter oc koninger/ wilde ſee huilke i ſee/ oc the icke ſaae/ oc høre huilke i høre/ oc the icke hørde. Matt. xiij.

Oc ſee/ en lougkøen/ vpſtund freſtendis hannom oc ſagde/ meſter/ huad ſkal ieg giøre/at ieg mo beſid⸗de thet euige lijff? oc hand ſagde til hannom/huad er ſcriffnit i loguen huor leeſſ thu? hand ſuarendis ſag⸗de/ Thu ſkalt elſke gud thin herre/ aff thidt gant⸗ſke hierthe/ oc aff thin gantſke ſiel/ oc aff thin gant⸗ſke macht/ oc aff thin gantſke huff/ oc thin neſte ſom tig ſelffuir/ oc hand ſagde hannom/ thu ſuarde ret giør thet oc thu ſkalt leffue/ oc hand wille retferdi⸗ge ſeg ſelffuir oc ſagde til Jeſum/huo er myn neſte? Deute. vi.

Tha ſuarit Jeſus oc ſagde/ it menniſke gick fran Hieruſalem oc til Hiericho/ oc fald vforuandis paa røffuere/ huilke røffuit hannom ſijne cleder/ oc ſaar giorde hannom/ oc the brotgingge oc luode hannom/ ligge halff dødir/thet hende oc/ at en preiſt ſkulle gaa thendſamme weyg/ oc ther hand ſaa hannom/ gick hand forofſuer/ligernis oc ſo en leuit/ther hand gick huoſſ ſtedit/ oc haffde tilgaet oc ſeet hannom/ gick hand oc hannom foroffuer/ men en Samaritaner rey⸗

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ſendis/ kom til hannom/ oc ſaa hannom oc hand rø
dist aff barmhertighed/oc frangick tilbant hans ſaar/
indladendis ther vti olie oc wijn/oc lagde hannom paa
ſijt diuffuir/oc lidde hannom til herberg/ocbeſørgit
hannom/ oc anden dagen reyſde hand ther fran/ oc
tog two peninge/oc gaff wairtten/oc ſagde hannom/
beſorge hannom wel/ oc huad ſomhelſt/ thu fortærir
hær for vthen/Naar ieg igen kommer/ wijl ieg giff-
ue tig thet/Huo aff the tre/ſyunes tig at haffue werit
hans neſte? ſom fiøld wnder røffuere/ oc hand ſagde
huilken barmhertighed giorde paa hannom/tha ſagde
Jeſus hannom/Gack oc giør thu liggeßo.

Thet er ſkeed ther the gingge/ at hand wijlle ind
gaa i en liden ſtaad/ oc en quindne wijd naffn Mar-
tha annamit hannom vti ſijt huuſſ/ oc hun haffde en
ſøſter wijd naffn Maria/ huilken ſadte ſeg til Jeſu
fødder/ oc hørte hans taale oc Martha forhindreiſt/
met idige thieneſt/ huilken huoſſ hannom ſtandendis
ſagde/ herre/ ſkøder thu icke omit/ at myn ſøſter for
lader meg/ at thiene alene/ ſige hendne forthi/ at hun
hielper meg/Oc Jeſus ſuarendis ſagde hendne/Mar-
tha thu eſt omhugelig/ oc beſuaris met mange tingeſt
Sandeligen it er men nytteligt/ Maria vtualde en gu
od deel/huilken icke borttagis fran hendne.

Thet Olluffte Capittel.

Matt.vi. OC thet er ſkeed ther hand bad vti it ſteed/
oc ſom hand luod aff/ ſagde en aff hans diſ
cipeler til hannom/herre/ lær oſſ at bethe/
ßo ſom Joannes oc lærde ſijnediſcipeler/oc
hand ſagde thennom/ naar i bethe ſige i/Wor fader
(huilken thu eſt i himmelen hillige ſkal gøris thidt
naffn) tilkomme thidt rijgi (wore thin wilie/ſom hun
er i himmelen/lige ßo/ oc paa iourden) giff oſſ i dag
wor daglige brød/oc forlade os wore ſyndner/ßo ſom
oc wij forlade/ alle the oſſ ere ſkyldige/oc liee oſſ icke

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

vti frestelße/ men freße oß aff wndt.

Oc hand sagde til thennom/huilken aff ether haff Matt.vij.
uir en wen/ oc gaar til hannom om mindnat/ oc siger Jaco.j.
hannom/ wen giff meg tilloons tre brøid/forthi myn
wen kom aff weygen til meg/ oc ieg haffuir icke thet
som ieg kand forsette hannom / oc hand indenfor
wordir suarendis siger/gør meg ingen forsang/ nw er
myn døør tillucht/ oc myn børn ere met meg i sengi /
ieg kand icke vpstaa/ oc giffue tig/Jeg siger ether/om
hand icke vpstaar oc giffuir hannom/ forthi hand er
hans wen/ dog liguel for hans vnyttighed skyld vp-
stander hand / oc giffuir hannom huor mange hand
haffuir behoff.

Oc ieg siger ether/Bethe i / oc ether skal giffuis Matt.vij.
atspøre i oc i skulle vppaafindne Bancke i / oc ether Joan.xvj.
skal vpladis/ Thi alle som bether hand skal anname Jaco.j.
oc huo som atspører hand·findner/oc thend bankendis
vpladis/ Huo aff ether er fadir/ aff huilken/om hans
søn bether brød/giffuer hannom tha en steen? eller be
ther hand om fisk/giffuir hannom tha for fisken en
huggourm / eller om hand bether it eg / giffuir han-
nom tha en scorpion/forthi om i som vndne ere / ku-
nne giffue ether børn guode gaffue/Huor møgit mere
skal ether himmelske fader / giffue the som hannom
bether/ thend hilligaand.

Oc hand vtdreiff it defflesk ab/ oc thet war stwm Matt.xij.
oc ther hand haffde vtdreiffuit thet defflesk ab / talit Marci.iij.
thend stwmme oc folcken forwundrede/men somme aff
thennom sagde / wdj belzebul defflerns øffuerste vt-
driffuir hand defflesk ab/ oc andre frestende hannom
oc begerede tegen aff hannom aff himmelen/hand selff-
uir forthi hand wiste theris tancke sagde thennom /
alt rijgi emod sig selffuir veins skal ødeleggis / oc it
huuss falle offuir it andit / om ßo er at satanas er oc
veins emod sig seffuir/ huorledis skal hans rijgi staa?
forthi i sijge meg at vtdriffue deffuelskab wdj beelze
bul/om ieg met belzebuls hielp vtdriffuir deffuelskab
met hues hielp vtdriffuir tha ethers sønner? ther fore

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

skulle the were ether dommere/ sandeligen om ieg vt-
driffuir dieff leskab met guds finger/ visseligen kom-
mer til ether guds rijgi.

Thend stund en sterck vebner foruarer sijt huuss
the tingest hulke hand haffuir ere vti frijd/ Men na-
ar en offuerkommer som stercker er end hand/ oc off-
uerwinder hannom/ hand borttager alle hans vaben/
paa hulke hand sloo sijn lijd/ oc byter hans rooff/
huilken icke er met mig hand er emod meg/ oc huilken
icke tilhobesambler met mig/ hand atspreder.

Naar en vrene aand vdgaar aff it menniske/
vander hand egemmen tørre steder/ atspørendis row
oc icke vppaafinder/ tha siger hand/ ieg skal egen kom-
me til mit huuss/ hueen ieg vtgick/ oc naar hand kom-
mer/ findir hand thet reengiort met limer oc prydit/
tha gaar hand/ oc tiltager andre siwff aande met sig
verre end hand selffuir/ oc the indgangende bouer ther
oc thet menniskis yttherste vorder verre end hans
første.

Thet er skeed ther hand sagde thesse/ en quindne
aff skaren vphaffuit sijt røst oc sagde hannom/ salige
er thet lijff hulkit tig baar/ oc the bryste hulke thu
sugit/ men hand sagde/ sandeligen salige ere thi/ hu-
ilke hører guds ourd/ oc beuare thet.

Ther følken trengde sig til/ begynte hand at sige
Matt.xij. Thetre slecht er wndt/ thet atspør tegen oc tegen skal
Marci.viij. icke giffuis thet vthen Jone prophete tegē/ forthi so
.j.Reg.x. som Jonas war the Niniuiter it tegen/ so skal oc men
ij.Para.ix. niskens søn were thette slecht Drotningen aff sundin
skal vpstaa paa dommen met thette slects folck/ oc
skal fordømme thennom/ forthi hun kam aff iourdzens
endne/ at hun ville høre Solomonis wijsdom/ oc see
vti thette steed er meer/ end Solomon The Niniui-
Jone.iij. ter skulle vpstande paa dommen met thette slecht oc
skulle fordomme thet/ forthi the giorde buod efftir
Jone predicken/ oc see/ vti thette steed/ er meer end
Jonas.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Ingen tender it liuff oc setterit vti skyuel/ icke el-
ler vnder it kaar/ men paa liusstagen/ at the som ind
gange skulle see liusit/ legomitz liuff er øygit/ forthi na Matt. v.
ar thidt øyge wordir enfolligt/ tha er oc thidt gantske Marci. iiij.
legom liust/ oc om thet worder wndt/ tha er oc thidt
legom mørcht/ see forthi til at thet liuff som vti tig er/ er
icke mørken/ naar nw thidt gantske legom er liust/ ßo
thet haffuir ingen mørk diel/ ßo vorder thet gantske
liust/ ßo at thet vpliuser tig met skijn/ som it skijn-
nendis liuff.

Oc ther hand talit/ bad hannom en pharíseer/ at
hand wijlle ede huoss hannom om middagen/ oc Je-
sus indgangendis saad til bourdz/ ther thend phari-
seer haffde seet/ forwundrit hand/ at hand icke haffde
thuouit sig tilforn/ for moltide/ oc herren sagde til han
nom/ J pharíseer i reengøre nw drickekarit/ oc fadde-
ne vdentil/ oc thet som inden er vti ether/ er fuld met
rouff/ oc vndskab/ J daare/ thend som thet giorde Matt. xxiij.
huilkit vduortis er giorde hand i oc thet som induortis
er? Men liguel huilkit til offuirs er/ giffue i almøsse/
oc see/ alle tingest skulle vere ether reene.

Men ve ether pharíseer forthi i thijende mønthe
oc ruder/ oc huadsomhelst ørther oc i gange dommen
for offuir oc guds kerlighed/ sandeligen thet er tilbør
licht at giøre thesse/ oc icke forlade the andre.

Ve ether pharíseer forthi i elske frammeste stuule
vti templit/ oc helsne paa torgit.

Ve ether scrifftkloge oc pharíseer øygneskalcke/
thi i ere som graffue/ huilke icke ere obne/ oc menníss-
ken ther vppaa gaar/ vijde thet icke.

Oc en aff the lougkøne suarendis sagde hannom/
Mester/ met thesse ourd giør thu oss oc wanære/ oc Matt. xxiij.
hand sagde/ ve oc ßo ether lougkøne/ forti i besuarer
menniskenn met børren huilke the icke kundne bare/ oc
i selffuir icke tage paa samme børden/ met en ether
fingre.

Ve ether / forthi i vpbygge propheterns graff-
ne / oc ether foreldre ehielsloge thennom / sandeligen i
beuise / at i stadffeste ether for eldres gerninge / forti
sandelige the ehielsloge thennom / ßo vpbøgge i the-
ris graffue.
Matt. xxiij. Ther for sagde oc guds vijsdom / ieg wijl sende til
thennom propheter oc apostoler oc aff thennom skul
le the ihielslaa oc forfølge / paa thet alle propheterens
bluod huilkit vdgiffuis fran verdzens stöfftelse skal
at spøris aff thette slecht / fran abels bluod indtil Zach
Gen. iiij. arie bluod / huilken ehielslogis emellon altarit oc tem
ij. Par. xxiiij plit / sandeligen siger ieg ether / thet skal atspøris aff
thette slecht.

Ve ether lougkøne / forthi i annamade vijsdoms
nøgle / oc i selffuir icke indginge / oc the som ville ind-
gange / thennom forbyde i / oc ther hand sagde thesse
Matt. xxiij. til thennom / begynte the lougkøne / oc phariseer suar
ligen at stande emod / oc tredersligen at spøre hannom
om møgit / hødendes hannom / oc the söchte at ieyge
nogit aff hans mund / for huilkit the kunde klauge
hannom.

Thet tuolffte Capittel.

EN thijdt vor tilhobe kommit vtalige folck
ßo at the vndertrodde huer andre / tha be-
Matt. xvj. gynthe hand atsige til sijne discipeler / frøst /
vochte i ether selffuir for the phariseers suur
deig huilkit er bedregery / Thi ther er intthit skyulder
Matt. x. huilkit icke skal openbaris / intthet eller ßo hiemligt /
huilkit icke skal vijdis / Ther for huilke i haffue sagd
vti mørken / the høris i liusit / oc huad i haffue taalit
i ørne i stuffuerne / thet worder mand predickendis
paa tagit.

Matt. x. Jeg siger oc ether myn venner / frøchte icke for then
nom / huilke ihielslaar legomit / oc ther efftir haffue
icke / huad the kunde yttermere giøre / men ieg skal
wijse ether / huem i skulle frøchte / frøchter hannom /
huilken efftir hand foor ihielslagit / haffuir macht at

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

kaste i helffuede / sandeligen siger ieg ether hannom
frøchter / Selles icke fem spurrer for two smo skerre /
oc en aff thennom er icke forglemt for gud / sandeligen
oc alle ethers hoffuit haar ere taalde / i skulle icke for-
thi reese / i ere mere en mange spurrer.

Jeg siger oc ether huo somhelst foor wederkent Matth.x.
meg for menniskien / menniskens søn skal oc wederken
de hannom for guds engel / huo somhelst meg foor
nechtit for menniskien / hand skal nechtis for guds en Matt.xij.
gel / oc huosom taaler it ourd emod menniskens søn /
thet skal forladis hannom / men hannom huilken si-
ger bespottelse emod thend hellig aand / thet skal icke
forladis.

Men naar the foor fram lyde ether til theris
forsamblings huuss oc til raadit / oc the mechtige / skul
le i icke were omhugelige huorlunde eller huad i skul
le suare / eller huad i skulle sige / Thi thend hellig and
skal lære ether i samme stund / huad ether bør at sige.

Oc en eblant folckit sagde hannom / Mester / sige Matt.x.
myn broder at hand skifftir arff met meg / oc hand
sagde hannom / menniske / huo skickit meg dommer
eller dieler offuir ether? sagde hand oc til thennom
see i til oc vochte ether fran geriched / forti at ingen
mands lijff er aff the tingest huilke hand eiger / vti
møgelhed / Oc hand sagde en lignilsse til thennom sigen
dis.

En rijg mands agger bear møgit fruct / oc hand
tog til at tencke inden seg selffuer sigendis / huad skal
ieg gøre / at ieg icke haffuir huar vti ieg kand tilho-
besamle myn fruct? Oc hand sagde / thet wijl ieg
giøre / ieg wijl nedbryde myn lade / oc opbygge en
større igen / oc ther vti wijl ieg tilhobesamle alle
myn guode / huilke meg er voxt / oc ieg wijl sige myn
lijff / kiere lijff thu haffuir møgit guods indlagde til
mange aar / huile tig nw / eed drick wer glad / men gud
sagde hannom / daare / vti thendne nat skulle the tage
thin lijff aff tig / huo kommir the til huilke thu haff-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

uir bereid? thi thend som ßo tilhobelegger seg/ hand
er icke rijg for gud.

Oc hand sagde til sijne discipeler/ forthi siger ieg
Matth.vj. ether/ i skulle icke wele were omhugelige for ether lijff
huad i skulle ede/ icke eller for legomit/ huad i skul
le vdifføris/ liffuit er meer end maden/ oc legomit
meer end cleder/ giffuir acht paa raune/ forthi the
icke ßoo/ the icke eller høste/ the icke haffue kielder
ellir lade/ oc gud føδir thennom/ huormøgit ere i yp-
permere end fugle?

Huilken aff ether met sijn omhuggligheδ/kand
legge til sit vext en albuge lenge/ forthi om i thet san
deligen icke kundne giøre/ huilkit er alsomringest/
huad er thet at i ere omhugelige om andre tingest?
giffuir acht paa lilier/ huor the grune/the icke arbede
the icke spindne/ men ieg siger ether Solomon cleddist
icke vti al sijn are som en aff thennom.

Oc om gud ßo cleder greffit huilkit i dag er paa
aggern oc i morgen kastis vti ognen/ Huor møgit meer
skal hand clede ether/ O i liden troendis? Therfor
skulle i icke atspøre huad i skulle ede eller huad i skul
le dricke/oc icke skulle wille føris vti høyguelsen/ thi
thesse alle atspøre verdzens menniske/ men ether fader
wijd at i thesse behøffue/ sandeligen helder atspøre i
guds rijgi/ oc thesse alle skulle ether tilføygis.

Thu liden hiourd frøcht icke/ forthi thet teckis
ether fader/ at giffue ether it rijgi/ selle i huilke som-
Matt.x. helst i haffue/ oc giffuir almøsse/ rede i ether secke hus-
Matt.vj. ilke icke oldis/ en skat icke vanskendis i himmelen/
huor thyffue icke tilkomme icke eller møil forderffuir
Thi huar ether skat er/ ther er oc ether hierte.

Ethers lende skulle were omgiurde/ oc ethers
Matt.xxiiij. liuss thende/ oc lignis it menniske fortøffuendis sijn
Mar.xiij. herre/ naar hand tilbage kommir fran brøllupit paa
thet naar hand kommir oc bancker/ skulle the strax
oplade hãnom/ Salige ere the suenne/ huilke naar her-

ren kommir / hand findir thennom vagendis / sande
ligen siger ieg ether / ad hand skal omgyrde sig / oc
komme thennom til bourdz at ede / oc gaa oc thiene
thennom.

Oc om hand kommir vti thend anden veght paa
natten / eller vti thend tridie / oc hand ligeßo paafin-
der thennom / Salige ere the suenne / Men thet skulle
i vide / at om husbonden wÿstit / huilken stund thyff-
uen skulle komme / wisseligen vagit hand / oc icke til
stedit sÿt huuss egemmen graffuis / Ther for werer oc
i redboden / forthi huilken stund i ey mene / skal men-
niskens sÿn komme.

Oc Petrus sagde hannom / herre / til oss siger thu Mat.xxiiij.
thendne liguelse eller oc til alle? oc herren sagde / Huo
forthi er en troo vtspisere oc sneld / huilken herren skic
kir offuir sÿn hioen / at giffue thennom tÿllagder mad
vti thÿden? Salige er thend swend huilken naar herren
kommir / finder hannom ßo gørendis / sandeligen si-
ger ieg ether offuir alle the tingest hand eyger / skal
hand skicke hannom / Oc om thend swend siger vti sÿt
hierte herren forlenger sÿn tilkomst / oc begynder at
slaa tieniste swannen oc tieniste pigern / oc ede oc dric-
ke / oc were drucken / thend suends herre skal komme
paa thend dag hand ey venther / oc thend stund hand
ey vÿd / oc esønder skiere hannom / oc setthe hans deel
met the vtrwe.

Oc thend suend huilken vÿste sÿn herris vilie / oc
icke til redde seg / oc icke giorde efftir hans vilie / hand
skal slagis met møgen plage / men huilken thet icke
vÿste / oc giorde the tingest som straff ere verd / hand
skal slagis met ferre plage / sandeligen huosomhelst
møgit er giffuit / møgit skal atspøris aff hannom / oc
huilken the haffue møgit beffalit / aff hannom eske
the mere.

Ieg kom at skulle sende ild paa iourden / oc huad
willeieg helder end at hand var nw tender? Men Matt.x.
ieg mo tilfforn døbis met it doob / oc huorlunde ieg tren
gis ßo lenge hand fuldkõmis / mene i ieg kom / at sende

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

frÿd paa iourden? Ney siger ieg ether / sandeligen at= skyllelse / Thi fran thendne thÿdt skal vere fem vti it huuss skilachte / tre emod two / oc two emod tre / fade ren skal atskylles emod sønnen / oc sønnen emod fa= dern / moder emod dotteren / dotteren emod moderen hussrue moder emod sÿn sønkonne / oc sønkonnen emod sÿn husfrue moder.

Matt. xvj. Oc hand sagde til folken / naar i seer en sky ned= gangendis i vester / strax sige i / regen kommir / oc thet skeer ßo / oc naar sønden veidre er blæsendis / sige i at thet skal vorde heit / oc thet skeer / J øygnefkalcke himmelen oc iourdzens skicke kunde i mercke / huor gaar thet til / at i icke kundne mercke thendne thÿd? huor for dømme i icke aff ether selffuir huilkit ret er?

Thi naar thu gaar til retteren / met thin veder= part / vti veigen giør thin flÿdt / at thu kanst bliffue hannom qwÿt / at hand icke mowelske / skal drage tig for dommeren / oc dommeren skal antuorde tig rette= ren / oc retteren kastir tig i fengsil / Jeg siger tig thu skalt icke vtgaa solenge thu foor igen giffuit / oc thend sÿste minute.

Thet trettende Capittel.

Ther war oc noger paa samme thÿdt / bebu dendis hannom om the Galileer / hues blu= od Pilatus haffde beblent met theris offer / oc Jesus suarendis sagde thennom / miene i at the Galileer ere søndere offuir alle Galileer? forthi the haffue lidde ßodanne? Ney siger ieg ether / sandeli gen vthen i foor bedret ether / alle skulle i lige ßo for faris / Eller oc the attã / paa huilke tornet fiøldt i Siloe oc ihielsloe thennom / miene i at the wore skyldige / offuir alle the menniske som bouit vti Hierusalem? Ney siger ieg ether / sandeligen vthen i foor bedret ether / alle skulle i lige ßo forfaris.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Oc hand ſagde thennom thendne lignelſe / En
mand haffde it figentred plantit vti ſijn vijngard / oc
hand kom atſpørendis fruct paa thet / oc icke fand /
ſagde hand til vijngardens mand / ſee vti tre aar er
ieg kommit ſøgendis fruct paa thette figentred / oc ieg
icke finder / aff hug thet / huor til ſkal thet ſtaa paa io-
urden? men thend ſuarrndis ſagde hannom / herre til
ſtede thet end thette aar ſo lenge ieg foor graffuit om
kring thet oc lagd møg / om thet tha wil bære fruct / bær
thet icke / ther efftir aff hug thet.

Oc hand lærit vti en theris forſamlings huuſe om
ſabbatdagen / oc ſee en quindne huilkin haffde ſiug-
doms aand attan aar / oc hun vare ſammendragen /
ſo hun ingelunde kunde vpløffte ſijt hoffuit / huilken
ther Jeſns ſaa / kallit hand hendne til ſeg / oc ſagde hend
ne / quindne / thu eſt frelſt aff thin ſiugdom / oc hand
paalagde hendne ſijn haand / oc hun er ſtrax vpreiſt / oc
ærit gud / Tha ſuarit forſamblings huſis øffuerſte / oc
tog thet til miſtycke / at Jeſus haffde hielbredit om ſab
batdagen / oc ſagde til folckit / the ere ſex dage vti huil-
ke tilburligt er at arbede / komme forthi paa thennom /
ati kunde hielbredgiøris / oc icke om ſabbatdagen.

Oc herren ſuarendis til hannom ſagde / thu byg-
neſkalck / løſer icke huer aff ether ſijt queig eller aſen /
aff kørbben / om ſabbatdagen / oc lieern til wand? men
thendne abrahe dotter huilken ſatanas haffde bundnit
(ſee vti attan aar) varit icke tilburligt at løſes aff
bondnit paa thendne ſabbatdag? oc ther hand ſagde
theſſe beſkiemdis hans vwenner / oc alle folkit gleddis
aff alle the tingeſt ſom ſkeede aff hannom met ære.

Forthi ſagde hand / huem er guds rijgi ligt? oc hu Matth. xiij.
ilken ſkal ieg giøre thet ligt? Thet er ligt it ſinaps Marci. iiij.
korn / huilkit it menniſke tager oc ſoor vti ſin haffue
oc thet vpuocſt / bleff it ſtuort tred / oc himmelſke fug-
le bøgde reder vti hendnes grener / oc hand ſagde igen /
Huo ſkal ieg giøre guds rijgi ligt? Thet er ligt ſuur- Matt. xv.

Gene. xviij.
Matth. ix. deig / huilkit en quindne annamer oc skyulerit vti ter
moder meil / ßo lenge thet siures alt / oc hand gick vti
steder oc byer lærendis / som hand var reysendis til
Hierusalem.

Oc en sagde hannom / herre / ere the oc foo / som
vorder salige? oc hand sagde til thennom / arbeder vp-
paa at ingaa vijd thend sneffre pourt / forthi ieg siger
ether / mange atspurde at indgaa / oc the icke kunde /
men naar husbonden foor vpstandit oc tilluckt dør-
ren / oc i beginder at stande vthen fore / oc bancke paa
døren sigendis / herre / herre / vplad oss / vorder hand
suarendis oc siger ether / ieg vijd icke hueene i ere.

Matt. vij. Tha skulle i begynde at sige / wij aade oc dracke
for tig / oc thu lærde vti vore gader / oc hand skal si-
ge / ieg siger ether / ieg kendner ether icke / hueen i ere
Psal. vj. Gaar fra meg alle huilke i giorde vndskab / ther skal
Matt. viij. were graad oc tandgnistering / Naar i foor seet Abra
ham oc Isaac oc Iscob oc alle prophetir vti guds
rijgi / oc ether hen vd atskiudis / oc the skulle komme
aff østen oc aff wæsten oc aff nourden / oc aff sønden
oc skulle sidde til bourdz vti gudz rijgi / oc see / ther
er the sijste / huilke skulle worde the første / oc ther er
the første / huilke skulle wodre the sijste.

Sammedag framginge nogle aff phariseern si-
gendis hannom / vtgack / oc gack har fran / forthi He
rodes vijl thieslaa tig / Oc hand sagde thennom / ga-
ar i oc siger thend reeff / See ieg vddriffuir deffuelskab
oc hielbredgør / i dag oc vti morgen / oc tridie dag
fuldkommir ieg / dog liguel bør meg i dag oc morgen
oc offuermorgen at wandre / forthi thet kand icke skee
at en prophet skal forfaris anderstedis end vti Hie-
rusalem.

Hierusalem Hierusalem huilken thu ihielslaer
Matt. xxiij. propheter / oc steener thennom som sendis til tig / huor
thijdt vijlle ieg samblit thin børn ligeruis som en fu-
gel sijn rede vnder fiederne / oc i haffuir icke vild /
see ether huuss skal forladis ether øde / oc ieg siger

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ether at i skulle icke see meg / ßo lenge thijden foor
kommit ati skulle sige/velsignit er thend huilken kom
mir vti herrens naffn.

Thet Fiortende Capittel.

OC thet hende at hand indgick vti en phari-
seers øffuerstis huuss om sabbatdagen / at
fange mad/ oc the toge ware paa hannom/ Matt. xij.
oc see it vattersodt menniske var for han Marci. iij.
nom / oc Jesus suarendis taalit til the lougkøne oc
phariseer sigendis / sømmerit at hielbrede om sabbat
dagen? oc the thiede/ sandeligen hand tog hannon til
seg oc helbredit hannom / oc luod hannom gaa / oc
hand suarendis sagde til thennom / Hues aff ethers
assen eller nøød faller vti en huole/ Oc hand icke strax
opdrager thet om sabbatdagen / oc the kunde icke
suare hannom til thesse.

Oc hand sagde thennom som indbodne ware en
liguelse / menendis / huorledis the vduælede the før-
ste sæder sigendis til thennom/ Naar thu worder ind
boden til brøllups aff nogen/ tha skalt thu icke sette
tig i thend første steed/ mo vel skee/ at en anden he-
derliger end thu / er indboden aff hannom / oc thend
kommir huilken tig oc hannom indkallit/ oc siger til
tig/ giff hannom stedet/tha mo thu met blysel beholle
thend ytterste steed / sandeligen heller / naar thu ind-
byes gack oc sette tig paa thet ytterste steed/ at naar
hand kommir huilkeu tig indbød skal sige tig/ wen/
sidde offuermeer vp / tha fanger thu ære for alle the
som sidde til bourdz / forthi alle huilken sig ophaff-
uir hand skal nedtryckis/ oc huo sig fornedrer hand
skal ophæffuis.

Hand sagde oc hannom / huilken hannom haff- Thob. iiij.
de indbodit/ Naar thu giør middags mool/ eller oc
naddore tha skalstu icke tilkalde thine venner icke el-
lir thine brødre icke ellir thineslechtinge icke ellir thi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

4444

ne rige nabo/at the nogen thÿde skulle indbye tig igen
oc thend velgerning skal betalis tig / sandeligen na=
ar thu gør gestebud indkalde/ fattige/ siuge/ hialte oc
blindne oc thu skalt vore salig/ for the kunde icke be=
tale tig/sandeligen tig skal betalis/ vti the retferdigs
vpstandnelse.

Tha en aff the som sammen saade til bourdz fick
Jacobi. iiij. hørt thesse / sagde hand hannom/Salig er thend huil=
Thob. iiij. ken eder brød vti guds rÿgi / oc hand sagde hannom
En mand haffde tilreid en stuor naddore/oc tilkallit
Matt xxij. mange / oc vtsend sÿn suend vti naddorens thÿdt/ at
Apo. ix. hand skulle sige the som indbøden vare / komme i /
forthi altingest ere nw reede/oc the begynthe alle sam
men at aarsage Thend første sagde hannom / Jeg
køffte en gard/ oc ther er meg nøttelight/at ieg vtgaar
oc seer hendne/ Jeg bether tig haffue meg vndtskyl=
dit/ oc thend anden sagde ieg kiøffte fem oxenøg / oc
ieg bortgaar at prøffue thennom/ ieg bether tig/haff
ue meg aarsagit/ Oc thend tridie sagde ieg tog en hus=
frue/ oc ther for kand ieg icke komme/oc suenden igen
kom / oc forkyndnet thesse sÿn herre.

Tha vorte husbonden vred/ oc sagde sÿn swend/
gack snart v. paa stadens gader oc strader / oc leed
hÿd ind fattige ocsiuge/ hialte oc blindne/ oc swenden
sagde / herre thet er giort] som thu bødist / oc ther er
endnw steed / oc herren sagde swenden vtgack til vey=
gen / oc wÿd gierder / oc nød thennom at indgaa at
myn huuss kand vpføldis/ sandeligen siger ieg ether
at ingen aff the mender hulke vare kalde skal smage
myn naddore.

Matth. x. Oc mage folck gingge met hannom / oc hand
omwender sagde tilthennom om nogen kommir til
Matt. x. meg / oc icke hader sÿn fader oc moder / oc husfru oc
Marci. viij. børn / oc brøder oc søster/ oc ther for vthen sÿn egen
lÿff / hand kand icke were myn discipel/oc huo icke bæ
re sit kors/ oc kommir efftir mig / hand kand icke we=
re myn discipel.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thi huo er aff ether / huilken wilde vpbygge it torn / hand icke tilforn siddendis oc offuir regner kostning / om hand icke haffuir huilke hannom gøris behoff / til at fulkommit / at hand icke / efftir hand foor lagt grunduollen / kand fulkommit / oc alle the huilke thet seer / skulle begynde at bespotte hannom sigendis / thette menniske begynte at bygge / oc kunde icke fulkommit / eller oc huilken koning er vanderendis oc gøre it slaug emod en anden konning / oc sidder icke til forn oc offuirtencker om hand kand møde hannom met thij tusende / huilken kommir emod hannom met tiugetusende? kand hand icke / tha vtsender hand sendebude / thend stund hand er endnw langt borte / oc begeir the tingest som til freden høre / Bo forthi / alle aff ether som icke forsager alle huilke hand eyger / hand kand icke were myn discipel.

Saltit er got / men om saltit vorder wansmagendis / huor met skal thet worde smaagendis igen / huer ken er thet nøttigt paa iourden eller vti møgninge / men the vtkastir thet / huo haffuir øxne til at høre hand hører.

Matt. v.
Marci. ix.

Thet femtende Capittel.

FRamginge til hannom alle publicaner oc sønder / at the wijlle høre hannom / oc the phariseer oc scrifftkloge murrede sigendis / thendne annamir søndere / oc eder met thennom / oc hand sagde til thennom thendne lignelse sigendis / Huilkit menniske er aff ether / som haffuir hundrit foor / oc om hand mister it aff thennom / forladir hand icke the halffemsinde tiuge oc nij vti ørken / oc bortgaar efftir thet huilkit borte er / Bo lenge hand finder thet? oc naar hand foor paafundit thet / legger hand thet paa sijne skulder gledendis / oc hiemkommir oc tilhobe kaller sijn wenner oc naboo / sigendis thennom. Glede i ether met meg / forthi ieg fand mit foor som war borte / ieg siger ether / at Bo skal were

Matt. xviij

glede vti himmels rÿgi/ aff en søndner som omwen-
dis til bedringe/ meer end aff halffemsinde tiuge oc
nÿ retfferdige/ huilke ingen bedringe vÿdtørffue/ El-
ler oc huilken quindne som haffuir thÿ penninge/ om
hun fortabit en penning/ tendner hun icke it liuss/ oc
feyger husit oc lieder fliteligen ßo lenge hun findern/
oc naar hun foor fundit/ tilhobekallir hun sine ven-
nerske oc naberske sigendis/ Glede i ether met meg/
forthi ieg fand myn penninge/ huilken ieg haffde ta-
bit/ ßo siger ieg ether Glede skal were for gudz engle
aff en søndner som giører buod.

Den forlorne søn

Oc hand sagde/ It menniske haffde two sønner
oc thend yngeste sagde sÿn fader/ fader giff meg myn
deel aff guotzit huilkit meg tilkommir/ oc hand aff-
skysste hannom guotzit/ oc efftir icke mange dage/
ther thend yngesøn haffde altingest tilhobe slagit/
reysde hand peilgrims ferd/ til it rÿgi langt belig-
gende/ oc ther fortærit hand sit guotz/ leffuendis off
uerflødige/ oc efftir hand haffde altingest fortærd/ vor
te ther stuor hunger i thet samme rÿgi/ oc hand be-
gynte at wore vÿdtørffuende/ oc bortgick/ oc lÿet seg
met en borger i samme rÿgi/ oc hand sende hannom
til sÿn gard/ at wochte swÿn/ oc hand begerde at føl
de sÿn bug met mask/ huilke swÿn aade/ oc ingen
gaff hannom thet.

Tha kom hand til sig selffuir oc sagde/ huor man
ge myn faders dagløneer haffue brøid nock/ ieg san
deligen forfaris aff hunger/ Jeg wÿl vpstaa oc gaa
til myn fader/ oc sige hannom/ fader/ ieg haffuir søn
dnit emod himmelen oc for tig/ ieg er icke nw verdig
at kallis thin søn/ gør meg som en thin dagløner/
oc hand vpstaaendis kom til sin fader/ men ther hand
war end nw langt borte/ saa hannom hans fader/
oc hand er rørd aff miskundhed oc tilløib fiøld om
hans halss/ oc kyst hannom/ oc sønnen sagde hannom
fader ieg søndnit emod himmelen/ oc for tig/ ieg er
icke har efftir werdig at kallis thin søn/ men faderen
sagde til sÿne suenne/ frambare i thend besthe kiortil

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

oc vtiføre hannom. giffuir en ring paa hans haand oc skwo paa hans fødder / oc framliede i thend fie-de kalff oc i hielslaer / lade oss gøre molthÿdt oc gle-dis / forthi thendne myn søn war døder oc løffuir igen hand haffuir vildfarit / oc er vppaa funden / oc the be-gynte at gledis.

Men hans eldste søn var paa aggern / oc ther hand kom oc benalit husit / hørte hand sang oc lieg / oc kallit en aff sine swenne / oc atspurde huad the tin-gest ware / oc thend sagde hannom / Thin broder er kommin / oc thin fader ihielsloo thend fiede kalff / at hand haffuir fangit hannom vskadder igen / oc hand wortte vreder oc wille icke indgaa / Tha vtgick hans fader / oc bad hannom / oc hand suarit oc sagde sin fa-der. See / ßo mange aar thiener ieg tig / oc aldri off-uertrad thidt bud / oc thu aldri gaffst meg en kÿd / at ieg kundue gledis met myne venner / men efftir at thendne thin søn kom / huilken haffuir fortarit thidt guots met huorer / ihielsloostu hannom thend fiede kalff / Oc hand sagde hannom myn søn thu est althÿdt met meg / oc alle myn tingest ere thine thet var tilbør-ligt / at giøre seg glad / oc gledis for thendne thin bro-der var døder oc leffuer igen / oc hand haff de farit wild oc er vppaafunden.

Thet sextende Capittel.

HAnd sagde oc til sine discipeler Thet var en rÿg mand / huilken haff de en huusfo-git / oc hand bleff forførd hu oss hannom som en huilken skulde forkommit hans gu-ots / oc hand kallit hannom / oc sagde hannom / hui høre ieg the aff tig? giør regenskab for thidt fogety / sandeligen thu thiener icke hær efftir at were myn fogit oc thend huusfogit sagde inden seg selffuir / Huad skal ieg giøre / for myn herre tagir fran meg thette fogety ieg gider icke graffuit / ieg blyes at tigghe / ieg wÿd hu-ad ieg skal gøre / at naar ieg bliffuir aff sattir / aff fo-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

getyt skulle the anname meg vti theris huuse.

Oc ther hand haffde tilhobekallit huar sine her-
ris skyldener / sagde hand thend første / huor møget
skylder thu myn herre? hand sagde / Hundrit tøndner
olli / oc hand sagde hannom / tag thidt briff / oc sidde
snart / oc scriff halfftridesindetiuge / ther efftir sagde
hand thend anden / huor møgit est thu skyldige? hu-
ilken sagde / hundrit moder huede / hand sagde han-
nom / tag thidt briff oc scriff firesindetiuge / oc herren
loffuit thend vretferdige huusfogit / at hand giorde
snelleligen / forthi at thendne verdens børn ere snellere
end liussens børn / vti theris slecht / Oc ieg siger ether
giøre ether wenner aff vretferdige mammon / at naar
ether fattis skulle the tage ether til the euige bolegger.

Huo tro er vti thet mindst / hand er oc tro i møgit
oc huo er vretferdig vti thet mindste / hand er oc vret
ferdig vti møgit / forthi om i icke ware troo vti thend
vretferdige mommon / huo wil betro ether thet sand-
ningen er? oc om i icke ware tro vti thet fremmit huo
wÿl igengiffue ether huilkit ethers er? Ingen suend
kand thiene two herrir. Thi endten skal hand haff-
ue thend ene forhad / oc elske thend anden / ellir oc til-
Matt. xvj. henge thend ene oc forsmo thend anden / I kunde icke
thiene gud oc mammon.

Thesse alle hørde oc the phariseer / huilke ware
nidske / oc the bespottit hannom / oc hand sagde then-
nom / I ere the / huilke ether selffuer redferdiggiøre for
menniskan / men gud hand wÿd ether hierter / forthi
huilkit stuort er regnendis for menniskan / thet er we-
derstyggeligt for gud.

Loguen oc propheter indtil Joannem / fran thend
Mat. xj. thÿdt forkyndnis guds rÿgi / oc huar giøre wold paa
thet / thet er letter himmelen oc iourden at forgaa /
Matth. v. c end it bogstaff aff loguen at falle / Huosomhelst for-
et. xvj. lader sÿn husfrue / oc tager en anden hand fulkommir
Matt. xix. hwoor / oc huo som annamer en offuergiffuen aff sÿn
mand / hand giør hwoor.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thet war en rijger mand huilken vti fφrdis pur-
pur oc kostlige lincleder / oc aad daglige skinninne /
Oc ther war it fattigt menniske wijd naffn Lazarus
huilkit laaw til hans dφir / fuld met saar / begerendis
at mettis aff the smuller / som fiφlde aff thend rijge
mands bourd / men hunde komme oc slickte hans saar /
Oc thet hende at thet fattigt menniske dφde / oc hand
baris aff engelen vti Abrahe skφφd / men thend rijge
man er oc dφder / oc begraffuit.

Oc vti heluedi som hand vplφffte sine φygne / ther
hand war vti pinen / saa hand Abraham langt heen /
oc Lazarus i hans skφφd / robte hand oc sagde / fa-
der Abraham forbarme tig offuir meg oc vtsende Laza-
rum / at hand dybpir thet vtterst aff sijn finger vti
vandnit oc wederqueger myn tunge / forthi ieg pij-
nis aff thendne luffue / Abraham sagde / sφn ehug kom
at thu annamit thine guode vti thidt lijffnit / oc La-
zarus lige βo sijne wndne / nw forthi nyder hand hug-
sualelse / oc thu pijnis / oc offuir thesse alle / emellom oss
oc ether er en stuor suaal befestit / at the som wille
kundne icke gange har aff til ether / icke elle vpstige
thar fran oc hijd.

Tha sagde hand / ieg bether tig forthi fader / at
thu sender hannom til myn fadirs huuss / Thi ieg haff
nir fem brφdre / at hand mo vnderuise thennom / at the
icke oc skulle komme til thendne pijnelse steed / Abra-
ham sagde til hannom / The haffue Mosen oc prophe-
ter / thennom skulle the hφre / oc hand sagde / Ney
fader Abraham / men om nogen aff the dφde gingge
til thennom / tha bedrede the thennom / oc hand sagde
hannom / hφre the icke Mosen oc propheter / icke eller
troo the om nogen foor vpstandit aff the dφde.

Thet Sittende Capittel.

SAgde hand til sine discipeler / thet er icke Matt. xviij.
mφgeligt / at fortφrnelse skal io komme / lig- Marci. ix.
uel ve thend wijd huilken the komme / Thet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

var hannom nytteliger / om en aſnemølle ſteen lag-
dis paa hans hals / oc wort vtkaſtir i hauffuit / eller
end at hand ſkulle were en aff theſſe ſmoo til fortør-
nelſe / wocte i ether / Om thin broder foor ſøndnit
emod tig ſtraff hannom / oc om hand bedrer ſig forla-
de hannom / oc om hand ſiuff reyſer om dagen ſøndnit
emod tig / oc ſiuff reyſer omwendis til tig / ſigendis /
thet tycker meg ille were / tha ſkalt thu forlade hānom.

Oc apoſteler ſagde herren / forøge oſſ troen / oc
herren ſagde / om i haffue tro ßo ſom it ſinaps kuorn /
Matt. xvij. oc i ſige thette treed Sycamino / vpruodis oc aff ſted
Matt. xij. flyttis vti hauffuit tha ſkal hun lyde ether.

Huo aff ether haffuir en ſuend / pløwgeudis eller
føendis queig / huilken hand ſiger naar hand kommir
aff aggeren / ſtrax gack oc ſiid til bourds / oc icke heller
ſiger hannom / reid til / at ieg fanger naddoure / oc om-
gurde tig / oc thien meg / ßo lenge ieg foor edit oc dru-
ckit / oc ther efftir ſkalt thu ede oc dricke / tacker hand
oc thend ſuend / forthi hand giorde huad hannom haff-
de werit befalit? Jeg miene ney / ßo ſkulle oc i naar i
foor giort alle huilke ether er boden / ſige i / wij ere
vnyttige ſuenne / huilkit wij ſkyldige ware at giøre / thet
giorde wij.

Oc thet er ſkeed ther hand ſkulle gaa til Hieru-
ſalem / oc hand gick mytte egemmen Samariam oc Ga-
lileam / oc men hand indgicke i en by / kom hannom
tilmøde thij vdſotſke menniſke / huilke ſtunde langt
fran / oc met høug røſt ſagde / Jeſu meſter / miſkunde
tig offuir oſſ / huilke ther hand ſaa / ſagde hand then-
nom / Gange i oc thieer ether preſter / oc thet er ſkeed
at the ere reengiorde paa veygen / men en aff then-
nom ſom hand ſaa / at hand wort ſundir gick hand
tilbage / met it ſtuord røſt arendes gud / oc nedfiøld
paa ſin anſigt / til hans fødder / tackendis hannom / oc
hand war en Samaritaner / Oc Jeſus ſuarendis ſag-
de / Ere ther icke thij reengiorde? huor ere the ny?
The ere icke funden huilke egenkomme / at geffue gud

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ere/ for vthen thendne vtlendinge/oc hand ſagde han
nom/ vpſtaa/gack/ thin troo frelſte tig.

Oc hand er atſpurd aff the phariſeer/naar kom-
mir guds rÿgi? hand ſuarit thennom oc ſagde / gudz Mat.xxiiij.
rÿgi kommir icke met en høttildige foruaringe / icke Marci.xiij.
ſkulle the eller ſige ſee heer/eller ſee theer/ ſee/thi gudz De extremo die
rÿgi er vti ether.

Oc hand ſagde til diſcipellern/ the dage ſkulle
komme/naar i ſkulle begere at ſee en aff menniſkens
ſøns dage/ oc i ſkulle icke ſeen/ oc the ſkulle ſige ether Matt.xxiiij.
ſee hær/ i ſkulle icke gaa/ icke eller efftir følge/ for- Marci.xiij.
thi ſom it liunit blenckendis aff en hørne/ ſom er vn-
der himlen/ ſkeen til en anden hørne/huilken er vnder
himlē/ßo ſkal menniſkens ſøn were paa ſÿn dag/men
førſt bør hannom at lÿde mange tingeſt / oc ſtraffis
aff thette ſlecht.

Oc ſom thet hende vti Noe dage ßo ſkal thet oc Mat.xxiiij.
were vti menniſkens ſøns dage / the aade the drucke/ Geñ.vij.
the toge huſfruer/ the ſammelfeſtis/ indtil thend dag et.xix.
Noe indgick vti Archen/oc flødoen kom / oc forkaſte
thennom alle/ligeruiſſ oc ßo ſom thet hende vti Lotz
dage/ the aade the drucke / the køffte / the ſolde / the
plantit / the bøggit / men thend dag Lot vtgick aff
Sodoma/ regnit ild oc ſuagil aff himmelen/oc fortab
te thennom alle/lige efftir theſſe ſkal thend dag were
paa huilken menniſkens ſøn ſkal apenbaris.

Paa thend dag huoſom helſt er paa tagit / oc
hans booſkabe ere vti huuſit/hand ſkal icke nedſtige
at borttage thennom/oc huoſomhelſt paa aggeren er
ſkal lige ßo icke gaa til røgge til ſÿt efftir ladne gu- Geñ.xix.
ots/ oc i ſkulle were ehugkommende Lots huſfrue/ Mat.xvj.
huoſom helſt ſøgir at foruare ſÿn ſiel/hand ſkal tabe Marci.viij.
hendne/ oc huoſom helſt foor tabit hendne / hand til-
reder hendne liffuit.

Jeg ſiger ether i thend nat ſkulle two were i en
ſeng / en ſkal annamis oc thend anden worder forlat/
two quindfolk ſkulle were malendis ſammen /en ſkal Mtt.xxiiij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

annamis oc thend anden wordir forlat / oc the suarendis sagde hannom / huor herre? hand sagde thennom / huorsomhelst kroppen foor werit / thar hens skulle ørne forsamblis.

Thet attende Capittel.

.i.thessa.v. Ecclë.xviij. OC hand sagde it lignelse til thennom / Hørendis har til / at thet er tilburligt althüde at bethe / oc icke at trettis / sigendis en dommer war i en stad / huilken icke frøchtit gud / oc achtit ingen menniske / Oc en vidwe war vti thend samme stad / oc hun kom til hannom sigendis / heffne meg offuir myn wederpart / oc nogle stund wille hand icke / men ther efftir sagde hand inden seg selffuir / End dog ieg icke frøchtir gud / icke eller ahtir menniskén / dog liguel forthi thendne widwe vmager meg ßo tÿd wÿl ieg hielpe hendne ret / at hun icke kommir om sier oc skender meg.

Tha sagde herren / hører huad thendne vretferdige dommer siger / skulle icke gud gøre sine vtualdis heffn robendis til hannom dag oc nat / enddog hand er tolsguod offuir thennom? Jeg siger ether / at hand skal gøre theris heffnn snaart / dog liguel naar menniskens søn foor kommit / monne hand oc skal finde tro paa iourden?

Hand sagde oc til nogle / huilke trøstede paa seg selffuir / at the wore retferdige oc foractede andre / thette lignelße / two menneske vpstigede til templit at bethe / En phariseer oc thend anden en publicaner /
Ecclë.vij. thend phariseer stuud oc baad thesse met seg selffuir / Gud / ieg giør tig ære / at ieg er icke som andre menniske / røffuer / vretferdige / hwoorkarlle / oc ßo som thendne publicaner / Jeg fastir tuøsser om vggen / ieg giffuir thÿnde aff alle the tingest som ieg eiger / oc thend publicaner stuud langt fran oc icke wÿlle vpløffte sine øygne til himlen / men hand sloo sit brust sigendis / Gud wer meg søndner miskunde Jeg siger

ether/thendne nedstiget retferdiger giort til sit huuss
meer end thend/ forthi alle som seg vphæffuir skal ød
myge gøris/oc huilken seg ødmyger/hand skal vphaff
uis.

Oc the bare til hannom vmælendis børnn/ at Matt. xix.
hand wÿlle tage thennom/huilkit ther discipelern saae Matt. xxi.
straffede the thennom/ Oc Jesus ther hand haffde Marci. x.
kallit thennom til seg/ sagde hand/ tilsteder børn at
komme til meg/ oc forbyder thennom icke/Thi ßodan-
nis er guds rÿgi/sandeligen siger ieg ether/ huosom
helst icke annamir guds rÿgi som it baarn/ hand skal
icke indgaa i thet.

Oc en øfuerst atspurde hannom sigendis/guode Matt. xix.
mester/ huad skal ieg giøre/ at ieg kand fange thet
euige lÿff? Jesus sagde hannom/hui siger thu meg gu-
od? Ingen er guod vthen allene gud/ Thu vÿdist bu-
dourden/ thu skalt icke giøre hwoor thu skalt icke
ihielsla/ thu skalt icke giøre tiuffuery/ thu skalt icke si- Exodi. xx.
ge falsk vitnesbyrd/ ære thin fader oc thin moder/
hand sagde/ thesse alle haffuir ieg haldit aff myn vng
dom/Huilkit ther Jesus hørte/ sagde hand hannom/
end nw fattis tig it/selle alle tingest huilke thu haffuir
oc dielit eblant fattige menniske/ oc thu skalt haffue
en skat vti himmelen/ oc kom oc efftir følge meg/ther
hand thesse hørte/ er hand betagen aff sorg/ forthi
hand var møgit rÿg.

Ther Jesus saa hannom sorigfuld/sagde hand/ Matt. xix.
huor vanskeligt kundne the indgaa i guds rÿgi/som Marci. x.
rÿge ere/Thi thet er letter en kabbeltouff at gaa egem
men it nodels øygue/ end en rÿger at indgaa i guds
rÿgi/ oc the sagde huilke thet haffde hørt/ oc huo
kand tha worde salige? hand sagde/huilke vmøgelige
ere huoss menniskenn/ the ere møgelige huoss gud.

Petrus sagde/ see wÿ haffue forladt alle tingest/ Matt. xix.
oc wÿ efftir fulde tig/ hand sagde thennom/ sandeli- Marci. x.
siger ieg ether/ ingen er huilken forluod huuss/eller fo-
reldre/ eller brødre/ eller husfrue/eller børn/ for guds

rigi/ huilken icke skal egen anname møgit flere i thendne thijdt / oc i thend tilkommende werden thet euige lijff.

Annamet Jesus the tuolff oc sagde thennom/ see wij reyse til Hierusalem oc alle tingest skulle fulkomnis/ huilke scriffne ere wijd prophetern / aff menniskens søn/ Thi hand skal antuordis hedninger/ oc bespottis / oc forsmælis / oc spøttis / oc efftir the foor hudstrogit hannom / skulle the thielsla hannom / oc hand skal vpstaa tridie dag/ oc the forstuode intthet aff thesse/ oc thette ourd war skiulder aff thennom/ oc the icke forstunde the tingest som sagdis.

Marci. x. Oc thet hende ther hand kom hart til Hiericho/ En blind sad wijd weygen / tyggendis / oc ther hand hørde folckit framgaa/ atspurde hand/ huad thet war oc the sagde hannom / at Jesus aff Nazareth framgick/ oc hand robte sigendis/ Jesu dauids søn forbarm tig offuir meg/ oc the som foroffuirginge/ straffit hannom/ at hand skulle thie / men hand robte møgit meere/ Dauids søn forbarm tig offuir meg/ oc Jesus standendis/ bøød hannom liedis til seg/ oc ther hand kom hart til / atspurde hand hannom sigendis/ Huad wilt thu ieg skal gøre tig? oc hand sagde/ herre/ at ieg mo see igen/ oc Jesus sagde hannom / anname sywn/ thin troo giorde tig hielbredit oc strax fick hand sywn / oc efftir fulde hannom / ærendis gud/ oc alt folkit / som thet saa/ gaff gud loff.

Thet Nittende Capittel.

OC hand indgangende vandrit egemmen Hiericho / oc see en mand wijd naffn Zacheus/ hand war publicaners øffuerst/ thend samme var rijger / oc begerde at see Jesum huo hand war/ oc hand icke kundne for folkit/ for hand war liden paa wext/ oc hand forløib oc vpstiget vti it wijld figentred/ at hand kundne see hannom/ thi hand

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

skulle gaa ther fram / oc ther hand war kommit til
stedet / vpseendis Jesus saa hannom / oc hand sagde
til hannom / Zachee skyndennis nedstige / forthi meg
bør i dag at bliffue vti thidt huuss / oc hand skynden-
nis nedstigit / oc annamit hannom met glede / oc ther
alle haffde seet thet / begynte the at murre sigendis
at hand war indgangit / oc wille omgaeff huoß thet
syndige menniske.

Oc Zacheus stuud oc sagde til herren / see / herre /
halff mit guots giffuir ieg fattige menniske / oc om ieg
haffuir noger forfalskit nogit / ieg wil igengiffue fire-
dubbilt. Jesus sagde til hannom / i dag tilkom thette
huuss hielsen / forthi at hun er ocßo Abrahe dotter / Matt. v.
Thi menniskens søn kom at atspøre oc frelße / huilkit
war fortabit.

Ther the tilhørde thesse / tillagde hand oc sagde
it lignelse / forthi at hand war neer Hierusalem / hu- Matt. xxv.
ilkit the oc meente skulle skee / at gudz rijgi skulle Marci. xiij.
snarligen apenbaris / sagde hand / It menniske eddel
aff slecht wandrit til it langt beliggende land / at hand
skulle tage seg it rijgi / oc skulle egenkomme / oc hand
framkallit sine thij suenne / oc gaff thennom thij pund
oc sagde til thennom / kiøbslaer ßo lenge ieg egenkom-
mer / oc hans borger haffde hadit hannom / oc sende
bud efftir hannom sigendis / wij wele icke at hand re-
gerer offuir oss.

Oc thet er skeedir ther hand egenkom oc haffde
annamit rijgiit / oc hand bødh the suenne kallis til sig
huilke hand haffde giffuit penninge / at hand wille
wide huor møgit huer haffde købslagit / Oc thend før-
ste kom sigendis / herre thin ene pund haffuir foruerff-
uit thij pund / oc hand sagde hannom / retteligen guode Matt. xxv.
suend / forthi thu wast tro vti thet mindst / thu skalt
haffue macht offuer thij steeder / oc en anden kom si-
gendis herre / thin pund vpgiorde fem pund / oc hand
sagde hannom / oc thu skalt were fem steeders forstan-
der.

Oc thend tridie kom sigendis / herre / see / thin
pund / huilken ieg haffde lagt vti it sueidclede / thi ieg

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

frøchtit tig/ at thu eſt en ſtrengir mand/ thu borttagir
huilke thu icke nedlagde/ oc thu høſter huilkit thu icke
ßoord/hand ſagde hannom/thu vndne ſwend ieg ſkal
domme tig aff thin mund/thu wijdſt/at ieg er en ſtren
gir mand/ bortagendis huilkit ieg icke nedlagde/ oc hø
ſtendis huilkit ieg icke ßoord/huorfor gaffſt thu oc icke
myn penninge til wedzel bourdit/ oc ieg igenkommen=
dis haff de wijſſe ligen met ogger indkraffuit hendne?

Oc hand ſagde the ther huoſſ ſtunde/tage i fran
hannom thend pund/ oc giffuir thend / huilken haff=
uir thij pund/ oc the ſagde hånom/herre hand haffuir
Matt. xiij. thij pund/ ieg ſiger ether ſandeligen/ at alle ſom haff=
Marci. iiij. uir / ſkal giffuis/ men fran thend ſom intthit haffuir/
et. viij. oc ßo huilkit hand haffuir ſkal borttagis/ſandeligen
oc thennom myn vwenuer huilke icke wilde at ieg ſkul
le reger offuir thennom framlieder hijdt oc thielſlaer
for meg/ Oc ther theſſe war ſagde tog hand til at gaa
oc ſkyndendis vpfuor til Hieruſalem.

Oc thet er ſkeed ther hand benalit til Bethphage
Matt. xxi. oc Bethaniam huoſſ it berg/huilkit kallis oliuers/vdſ=
Marci. xj. ſede hand two ſine diſcipeler ſigendis / gaa i til byen
huilken hær ligger ret fore/ i huilken i indgaendis ſkul
le findne it aſſine føld bundnit / paa huilkit ingen
menniſke ſaad nogen thijde / løſer thet/ oc leern hijdt
oc om nogen foor atſpurd ether/ huor fore i løßern/
ßo ſkulle i ſige hannom / forthi herren haffuir thet
behoff.

Oc the bortginge huilke vtſende ware / oc paa=
fundne/ ſom hand haffde ſagd thennom/ Oc ther the
løßde vngen/ſagde hans herre til thennom / hui løße
i vngen? oc the ſagde/ forthi herren haffuern behoff/
Oc the lidde thend til Jeſum/ oc paakaſte theris cle=
dir / offuir vngen / vpſatte the Jeſum / oc ſom hand
framginge/ wnderſtrøede the theris cledir vti veygen.

Mat. xxiiij. Oc ther hand benalede nw til oliuers bergs nid=
gang / begynte alle diſcipelers forſamlinge gledendis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

at loffue gud/ met it stuort røst offuer alle the kraff=
tighed huilke the haffue seet sigendis/ velsignede huil=
ken kommir koning vti herrins naffn/ frijd i himlen
oc ære i the høgeste/ Oc somme aff the phariseer vn=
der folkit sagde til hannom/ mester straffe thin discipe
ler/ Huilke hand sagde/ Jeg siger ether at om the wor
der thiendis/ strax skulle steene robe.

Oc som hand benalede seendis staden/ greed hand Abacuc.ij.
offuir hendne sigendis/ oc om thu widstit the som til
thin frijd hørede/ ßo skiøtte thu sandeligen thet/ oc nw
paa thēdne thin dag/ Men nw ere the skiulte fran thine
øygne/ forthi the dage skulle komme offuir tig oc thi= Job.xl.
ne vwenner skulle belegge tig/ met en vald/ oc omkring
gyrde tig/ oc giøre tig angist paa alle sider/ oc skulle
ligegiøre tig wijd iourden/ oc thine sønner huilke vti
tig ere/ Oc the skulle icke forlade vti tig steen offuir Matth.xxj.
steen/ forthi thu haffuir icke bekent thin søgelße thijdt. Marci.xiij.

Johan.ij.

Oc hand indgangende i templit/ begynte at vt= Hiere.vij.
driffue the som solde oc køffte vti thet/ sigendis then Esai.lvj.
nom/ Thet er scriffuit/ mit huuß er bøners huuß/ men i
haffue giort thet en røffuerkule/ oc hand læret dagli=
gen i templit/ men the prestehøffdinge oc scrifftcloge
atspurde at omkomme hannom/ oc the ipperste eblant
folkit/ oc the fundne intthet huad the kunde gøre/ thi
gantske folckit hengde aff hans mwnd naar the hørde
hannom.

Thet tiuffuende Capittel.

OC thet er skeedir paa en aff the dage/ ther
hand lærit folckit vti templit/ oc predrickit
euangelium/ tilhobe komme the prestehøff= Matt.xxj.
dinge oc scrifftcloge met oldinge oc talede Marci.xi.
til hannom sigendis/ sige oß aff huad macht thu giør
thesse? eller huo er thend huilken tig gaff thend macht?
Oc Jesus suarendis sagde til themnom Jeg skal oc
atspøre ether it tingest suare oc i mig/ war Joannis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

doob aff himmelen eller aff menni{s}ken? oc the tenckte inden thennom selffuir sigendis/ om wij sige aff himmelen/ tha siger hand/ hui troede i tha icke hannom om wij sige aff menni{s}ken/ thet gantske folck stener oss/ thi/ the troer fast at Joannes er en prophet/ oc the suarede/ at the icke wistet huor aff thet war/ oc Jesus sagde thennom/ icke eller siger ieg ether aff huad macht ieg gør theße.

Matth. xxi.
Marci. xi.

Oc hand begynte at sige til folckit/ thette lignelse It mennisk{e} plantit en vijngard/ oc lijet hannom agermende oc hand giorde it peleigrims reyse lang thijdt/ oc ther thet seg burde/ vtsende hand en suend til the aggermende/ at the skulle giffue hannom aff vijngardens fruct/ huilke hiemsende hannom hudstrogen oc tombmer/ Oc end nw igen vtsende hand en anden suend/ thend oc ßo sandeligen hudstrogen oc forhanit hiem sende the tombmer/ oc hand end en gang vtsende thend tridie/ oc the oc ßo saargiorde hannom oc vtkaste/ Tha sagde vijngardens herre/ huad skal ieg gøre? Jeg vijl sende myn elskellige søn/ mo welskee/ naar the see hannom skulle the blyelige reeße.

Huilken ther aggermenden fick feet/ tenckte the inden seg selffuer sigendis/ thendne er arffuinge/ komme i/ wij wille ihielslaa hannom/ at arffuen kand bliffue waar/ Oc the vdstøtte hannom aff wijngarden oc ihielsloge/ Huad forthi skal wijngardens herre gøre thennom? hand skal komme oc forderffue the aggermende/ oc skal giffue andre wijngarden/ huilkit ther the haffde hørt/ sagde the/ buort thet.

Oc hand seendes paa thennom sagde/ Huad er forthi thet/ huilkit scriffuit er/ Thend steen huilken bøgnings mend forachtit/ hand er giort en hørne steen? alle huilken foor fallit offuir thend steen/ skal forknuskis/ men offuer huem hand foor fallit/ hannom skal hand esønder smwle/ Oc the prestehøpff dinge oc scrifftkloge/ atspurde at legge hender paa han=

Psal. cxvij.
Octo. iiij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

nom sammestund/men the frøchtit folckit/thi the for=
mergt at hand haffde sagt theße lignelser om thennom.

Oc the toge ware paa hannom/oc vtsende nogle
bredreiger huilke luode seg were retuise/paa thet the
kunde tage hannom aff hans taale/ oc offuerandt=
worde hannom landherris welde oc macht/Oc the at=
spurde hannom sigendis/ Mester wij wide thu siger
ret oc lærer/ oc icke anseer personen/men thu lærer
guds veyge met sandhed Sømmert oss at giffue key=
seren skat/eller ey? ther hand haffde forstandnit the=
ris surfittighed/sagde hand til thennom/ hui freste i
meg? wiser meg en penninge? hues bijllit oc vpscrifft
haffuir hun? the suarendis sagde/keyserens/ oc hand
sagde thennom/ Giffuir forthi keyseren huilke keyse=
ren tilhøre/Oc gud huilke gud tilhøre/Oc the kunde
icke straffe hans ord for folckit/ oc wundrede paa
hans swar oc tagde stille.

Framginge oc noger Sadduceer huilke nechte
vpstandelsen/ oc atspurde hannom sigendis/ Mester/
Moses scrifft oss/om nogens broder døer haffuendis Matt. xxij.
husfrue/oc hand døer vthen børn/at hans broder Deut. xxxv.
skal anname hans husfrue oc vpuecke sin broder se=
ed/The ware forthi siuff brødre/ oc thend første tog
en husfrue/oc er døder vthen børn/oc thend anden tog
hendne/hand er oc dødir vthen børn/ oc thend tridie
tog hendne/ligeßo oc the andre indtil siuff/ oc icke
efftirluode børn/oc ere døde/ alle sijst er oc quind=
nen dødir/forthi vti vpstandelsen/hues husfrue aff
thennom skal hun were? thi/alle siuff haffde hend=
ne til husfrue.

Oc Jesus suarendis sagde thennom/thendne
werdens børn frijer/ oc ladir seg frijde/men the som
wordir werdige thend verden oc vpstandnelsen aff the
døde/the huercken frijer eller ladir seg frijde icke eller
kunde the mere døde Thi the ere lige wijd engle/oc
the ere guds sønner/men the ere vpstandelses sønner
Oc at the døde skulle vpstaa/gaff Moses tilkendne
huoss busken/ther hand sagde herrin at were Abra=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

hams gud / oc Jsaac gud / oc Jacobs gud / Gud er
icke the dødis / men the leffuendis thi the leffuer han=
nom alle / Nogle scrifftkloge suarendis sagde / Mester
thu sagde wel oc vtthermere tuorde the icke atspøre
hannom nogit.

Oc hand sagde til thennom / Huorlunde sige the
Christum were Dauids søn / oc Dauid selffuir siger vti
psalmebogen / Herren haffuir sagde til myn herre / sid
a myne høgre / saa lenge ieg leggir thin vwenner thin
fødders fuodskammel? kallir ioc Dauid hannom her=
Psalm.cix. re / huorlunde er hand oc tha hans søn?

Oc ganske folckit paa hørendis sagde hand sy=
ne discipeler / vochte i ether for the scrifftkloge / huilke
wille gange vti side cledbon / oc kierhaffue hielsen paa
Matt.xxiij. torgit / oc the fremmerste stuule vti theris forsambings
huuse / oc første seeder til gestebud / huilke vpsluger
viduers huuse / oc lade see lange bøner / the skulle
anname støre fordømmelße.

Thet forste oc tiuge Capitt.

TIl seendis saa hand the rige som kaste
theris gaffuer / vti offer kisten / Saa hand
Mar.xij. oc en fattige vidue / kastendis ther vti tuo
smopenninge / oc hand sagde / Sandeligen
siger ieg ether / at thend fattige vidue kaste meer end
alle / forthi / the alle kaste vti til guds gaffue / aff thet
huilkit thennom offuir war / men hun aff hendnes fat
tigdom kaste alt thet guotz hun haffde.

Oc ther nogle sagde om templit / at thet var pry
Matt.xxiiij. dit / met fagre stene oc gaffue / sagde hand / aff then=
et.xvij. nom huilke i see / the dage skulle komme / vti huilke en
Marci.xiij. steen offuir en anden skal icke egenladis / huilken icke
skal nedkastis / oc the atspurde hannom sigendis /
Mester / naar skulle thesse skee? oc huad tegen naar
thesse skulle tilkomme?

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Oc hand sagde / see i til / ati icke besuigis / Thi
mange skulle komme wnder mit naffn sigendis seg at
were Christum / oc thijden til er / forthi skulle i icke
efftir følge thennom / men naar i foor hørt orloff oc Mat. xxiiij.
vsamdrettighed lade ether icke forferde / Thi thet bø=
ør ßodanne at skee tilforn / men icke strax er endnen
Tha sagde hand thēnom / it folck skal vpreyse seg emod
it andnit folk / oc rijgi emod rijgi oc stuore iourdskil
skal vorde vti huer stede / oc hunger oc pestilentze oc
redzil / oc tegne skulle wore aff himmelen.

Men før thesse alle / skulle the legge theris hen= Joan. xv.
der paa ether / oc forfølge oc offuerantuorde ether til Matt. x.
radhuße oc fengsel / oc drage for konninger oc førster
for mit naffn skyld / Thet skal skee ether / til vitnes=
byrd / haffue i forthi fast vti ethers hierter / ati ey
tørffue offuertencke huor i skulle forsuare ether / forthi
ieg wijl selffuir giffue ether mūd oc wijsdom / huilke the
skulle icke kunde sige emod / oc icke eller emod staa /
alle the som ether ere genuordige / J skulle oc forra=
dis aff foreldre / oc brødre / oc slecht / oc wenner / oc
nogle skulle the ihielsla aff ether / oc i skulle worde
alle wederstøggelige for mit naffn skyld / oc it haar aff
ether hoffuit skal icke forfaris / wijd ethers tolmodig
hed skulle i beuare ethers siele.

Men naar i foor seet Hierusalem omkringleggis Matt. xxiiij.
met krijgis herr / tha skulle i wijde at hendnes forød= Marci. xiij.
zel til standir / Tha huilke ere vti iøde land skulle flye
til berge / oc huilke ere mytte vti hendne skulle flye
ther vd / oc huosom er paa laudnit / the icke indgan=
ge i hendne / forthi the dage ere heffns dage / at alle tin
gest huilke scriffne ere skulle fulkommis / Men ve then
nom som vlette ere oc dijē vti the dage / Thi ther
skal vorde ßo stuor plauge offuir iourden / oc vrede
offuir thette folck / oc the skulle falde for suerdens ood /
oc liedes fangne til alle folck / Oc Hierusalem skal vn
dertredis aff hedninge ßo lenge hedningers thijdt fuld
kommis.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Eſa.xiij. Oc tegneſkulle vorde vti ſuol/ oc mone/oc ſtier-
Joan.iij. ner/oc folkens angiſt paa iourden/wijd miſhoob/ha-
Eze.xxxviij uffuit/ oc ſluod ſkulle buldler/ menniſken ſkulle for-
wiſne aff redzel / oc aff the tingeſts forbielſe/ huilke
ſkulle komme offuir iourderige / forthi hemmelſke
krafft ſkulle røris / oc tha ſkulle the ſee menniſkens
Eſaie. iij. ſøn komme vti en ſky met macht oc ſtuor herlihhed/
naar theſſe begyndner at ſkee vpſee i oc vpløffter ether
hoffuit forthi ethers genløſelſe tilkommer.

Mat. xxiiij. Oc hand ſagde thennom it lignelſe/ See i it fi-
Marci. xiij. gentred oc alle tree / naar the nw vtgiffnir knoppe /
ſeei oc aff ether ſelffuir wide / at ſtrax tilſtander ſom-
mer/ Lige ſſo oc/naar i foor ſeet theſſe ſkee/wijde ſkul
le i/ at gudz rijgi tilſtandir/ Sandeligen ſiger ieg ether
thendne aalder ſkal icke forgais før end alle theſſe ſkul
le ſkee/ Himmel oc iourd ſkulle for gaa / men myn
ourd ſkulle icke forgaa.

Mat. xxiiij. Oc foruare i ether at ethers hierter icke ſuaarg-
Marci. xiij. ris aff frodzerie oc druckenſkab/oc thendne lijffs om-
Ro.xiij. huglighed oc thendne dag haſtigen vppaakommir
ether/Thi ſom en ſnare ſkal hun komme paa alle men
niſke/ſom beſidder gantſke iourden/ vage i forthi alle
thijdt/bethendis at thet motte ſømme ether at fly alle
theſſe/huilke ere tilkommende/oc ſtaa for menniſkens
ſøn.
Joan.xiij. Oc hand larde om dagen i templit/oc om natten
vdgick hand paa bergit/huilkit kallis oliuers/oc alt
folkit kom i daffningen til hannom/at the kunde hø-
re hannom vti templit.

Thet andet oc tiuge Capitt.

OC vſiurede brøds høttidag tilſtuud huilken
kallis poſchæ/ oc preſtehøff dinge oc ſcrifft
kloge atſpurde/ huor the kundne thielſlaa
hannom / thi the førchtit folkit / oc ſatanas

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

indgick i Judam hues tilnaffn var Jſchariotes / hu-
ilken var en aff the tuolff / oc hand bortgick oc taalit
met preſteh: øff dinge oc raadit / huorlunde hand ville
offuerantuorde thennom hannom / oc the gleddis / oc
loffuit ſeg atgiffue hannom penninge / oc hand wille-
ligen loffuit thet / oc atſpurde lempe / at hand kunde
offuerantuorde thennom hannom vthen vplob.

Oc vſiurede brøds dag kom / paa huilken poſchæ- Mar. xiij.
lambmit ſkulle offris / oc hand ſende Petrum oc Jo- et .xxvj.
annem / ſigendis / Gaar heen oc tilreder oſſ poſchæ la-
mbmit / atwij eder / men the ſagde hannom / Huor wil
thu wij ſkulle tilredit? hand ſagde tilthennom / See /
it menniſke ſkal komme emod ether / ſom i indgange
i ſtaden / bærendis en wandkruck / efftirfølge i han-
nom til huuſit i huilkit hand indgaar / oc ſiger huuſ-
herren / Meſteren / lader tig ſige / huor er ſtuffuen vti
huilken ieg ſkal ede poſchæ lambmit met myn diſcipe
ler? oc hand ſkal wiſe ether it ſtuort ſaal beretdder /
ther tilrede i / oc the bortgingge paafunde ſom hand
haffde ſagd thennom / Oc the tilreidde poſchæ lamb-
mit.

Oc tha thet var tijdt / ſad hand til bourds / oc
the tuolff apoſtel met hannom / oc hand ſagde then- j. Cor. ij.
nom / aff begerlighed begerit ieg thendne poſchæ lamb
at ede met ether / før end ieg lijder / Thi ieg ſiger ether
heer efftir ſkal ieg icke mere ede aff thend / ßo lenge
hand ſkal fulkommis vti guds rijgi / oc hand anna-
mit drickekarit tackit oc ſagde / tage i thette / oc diele-
rit emellom ether thi ieg ſiger ether at ieg ſkal icke
dricke aff vintreis fruct indtil ßo lenge guds rijgi
kommir.

Oc hand tog brødit / ther hand haffde tackit / oc Matt. xxvj.
eſønder brøid / oc gaff thennom ſigendis / Thette er mit Mar. xiiij.
legom / huilkit ſkal giffuis for ether / thet gøre i vti
myn hugkommelſe / ligerwiſe oc ßo drickekartt efftir
hand haffde giord naddoure ſigendis / Thette dricke-
kar er it nyet teſtamente wijd mit bluod / huilkit vt-
giffuis for ether.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Dog ſee / thends haand ſom meg forroder / er met meg paa bourden / oc menniſkens ſøn gaar ſandeligen efftir ſom beſlutit er / Dog ve thet menniſke wijd huilken hand forradis / oc the begynte atſpøre emellom ſeg ſelffuer / Huo thet war wnder thennom / ſom thet ſkulle giøre.

Oc ther er wordin en kijff emellom thennom / huo aff thennom ſywntis at were førſt / oc hand ſagde thennom / Hedningers konninge regere thennom / oc huilke macht haffue offuir thennom / kaldis gunſtige / men i icke ßo / huilken førſt er ebland ether / hand ſkal worde ſom thend yngeſte / oc huo ſom øffuerſt er / hand ſkal worde ßo ſom thend ther thien / forthi / huilken er førſt anthen thend ſom ſidder til bourds / eller thend ſom thieen? Er icke thend / ſom ſidder til bourds? oc ieg er vti blandt ether / ſom thend / huilken ther thieen / i ere the ſom haffue bleffuit met meg vti myn freſtelſe / oc ieg ſkal tilrede ether thet rijgi ſom myn fader tilrede meg / ati ſkulle ede oc dricke offuir mit bourd vti mit rijgi / oc i ſkulle ſidde paa ſtuole dømmendis the tuolff Iſrael ſlecht.

Matt. xxvj.
Mar. xiiij.
Herren ſagde / Simon Simon / ſee / ſatanas haffuir begeret ether / at hand wilde egemmen ſelde ether ſom huede / men ieg bad for tig / at thin tro ſkulle icke vanſke / oc thu nogenthijd omwender ſtørck thin brødre / oc hand ſagde / herre / Jeg er reede at gange met tig i fengſel oc døden / Oc hand ſagde / ieg ſiger tig Petre / hanen ſkal icke gaale i dag / for end thu ſkalt treſinde ſige ney / at thu icke haffuir kend meg.

Oc hand ſagde thennom / Thend thijd ieg vtſende ether vthen ſeck / taſk / oc ſkwo / bruſte ether tha nogit? the ſagde intthet / Tha ſagde hand thennom men nw huoſomhelſt haffuir en ſeck hand tagern met / lige ßo oc taſke / Oc huilken icke haffuir / hand ſelle ſijn kortelle oc købe it ſwerd / Thi ieg ſiger ether / thet bøør endnw at fulkommis vti meg huilkit ſcriffuit er / Oc hand er vtlagder met the vretferdige / thi huilke ſcriff-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ne ere om meg the haffue endne/ Oc the sagde/herre/
see her tuo swerde/ oc hand sagde thennom/ thet er Esa.liij.
nock. Mar.xv.

Oc hand gick heen vd som hand war waan/ til Matt.xxvj.
oliuers berg/ oc discipelern efftirfulde hannom/ oc Mar.xiiij.
ther hand kom til stedet/ sagde hand thennom/ Bethe Joan.xviij.
i ati icke falle i frestelße/ oc hand er skilder fran then-
nom mussene en steens kast/ oc nedknalit/bad oc sag-
de/fader/ om thu wilt/ borttag thendne dricke kaar
fran meg/ men liguel icke myn wilie/ men thin skal
worde/oc engelen apenbardis hannom/ aff himmelen
trøstendis hannom/oc hand betogis aff angist/ baad
lengere/oc hans sweed war som bluods drobe nedlø-
bendis paa iourden/ oc ther hand haffde vpstaait
aff bønerne oc kommit til sine discipeler/ fand hand
thennom souffuendis aff sorg/ oc hand sagde then-
nom/ hui suoffue i? vpstaar oc bether/ ati icke falle i
frestelße.

Ther hand end nu talit/ see skaren oc thend Matt.xxvj.
huilken kallis Judas/ en aff the tuolff/ gick for then- Mar.xiiij.
nom/ oc kom ßo neer til Jesum/ad hand kussit han- Joan.xviij.
nom/ Oc Jesus sagde hannom/ Juda forradder thu
menniskens søn met en kuss? Tha saae the som om
hannom ware/ huat ther wilde wore vtaff/sagde the
til hannom/ herre/ skulle wy icke slaa met swerden? oc
en aff thennom slog prestehøffdings suend/ oc aff-
hug hans høgre øre Jesus suarit oc sagde. lade aff
heer til/ oc ther hand haffde tagit hans øre helbredit
hand hannom.

Oc Jesus sagde til thennom som komme til han-
nom/preste høffdinge oc templens øffuerste oc oldinge
ßo som til en røffuer vtginge i met swerde oc spiude?
ther ieg war dagligen i templit huoss ether/i icke sad-
te ethers hender paa meg/ men thendne er thend ether
stund/ oc mørckens macht/ oc the paagrebe hannom
oc ledde/ oc indledde hannom i prestehøffdingers hu-
us/ men Petrus efftirfulde langt hen.

Oc ther the haffde vpteende ild møtte i sallen/oc Matt.xxvj. Mar.xiiij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ſamenſaade / oc Petrus ſaad eblandt thennom / Tha
Joan.xviij. ſaa en thieniſtepige hannom / ſiddendis til liuſzit / oc
ſaa lige paa hannom / oc ſagde / thendne war oc met
hannom / men hand nechtit hannom ſigendis / Quindne
ieg kender hannom icke / oc lidet ther efftir / ſaa en and=
nen hannom / oc ſagde / thu eſt oc en aff thennom / Pe
trus ſagde / menniſke Jeg er icke / oc en lidel thijdt emel
lom / muſſene en ſtund / beiaet thet en andnen ſigendis
ſandeligen thendne war oc met hannom / forthi hand
er oc en Galileer / Oc Petrus ſagde / menniſke / ieg wijd
icke huad thu ſiger / Oc ſtrax ther hand endnw talit
gaalit hanen / oc herren vmbwendir ſaa til Petrum / oc
Petrus er ehugkommende herrens taale huorlunde
hand haffde ſagd hannom / før end hanen gaal / tre rey
ſer ſkalthu forſage meg / Oc Petrus er vtgangen for
dørren / oc græd beiſkeligen.

Oc the mende huilke hiølde Jeſum / beſpottet hannom / oc ſloe hannom / oc ther the haffde omſkiuld hannom / ſloe the hans andlede / oc atſpurde hannom ſigendis / ſandſage / huo er thend / huilken teg ſloo? oc mange andre forſmælige ourd / ſagde the til hannom.

Oc ſom thet daugdis / tilſammen komme folkens
Matt.xxvj. oldinge / oc preſtehøffdinge / oc ſcrifftkloge / oc lidde
Mar.xiiij. hannom paa raad ſigendis / eſt thu thend Chriſtus? ſige
Joan.xviij. oſſ thet / oc hand ſagde thennom / om ieg ſiger etherit
i icke troir / oc om ieg atſpøre / i icke ſuare meg oc icke
eller ladir meg løeſſ / Efftir thendne thijdt / ſkal men=
niſkens ſøn were ſiddendis aff guds krafftz høgre ha
and / oc alle ſagde hannom / Thu eſt forthi guds ſøn?
hand ſuarit / i ſige meg at were / tha ſagde the / huad
begeer wij nw witneſbyrd? Thi wij ſelffuer haffue hør
tit aff hans mund.

Thet tridie oc tiuge Capitt.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Sancti Luce.

OC theris gantſke forſamblinge ſtuud vp oc Mat. xxvij.
lidde hannom til Pilatum oc the begynte Marci. xv.
at forclauge hannom ſigendis / Thendne Joan. xviij.
haffue wij befunden omwendendis folckit/
oc forbiudendis at giffue keyſeren ſkat / ſigendis ſeg
at were Chriſtum / en konning / Oc Pilatus atſpurde
hannom ſigendis / Eſt thu thend Jøde koning? hand
ſuarit hannom oc ſagde / Thu ſigerit Pilatus ſagde til
preſtehøffdinge oc folkit / Jeg finder ingen miſgernin-
ge vti thette menniſke / oc the begynte at tage horder
vti / ſigendis / hand vprøzir folkit offuir gantzſke Jø-
deland / met ſijn lære oc begynte aff Galilea indtil
thette ſteed.

Ther Pilatus hørde Galileam neffnis / atſpurde
hand / om hand war en Galileiſke mand / oc ther hand
formergtit / at hand hørde til Herodis ret / forſende
hand hannom til Herodem / huilken oc ſelffuer war
ſamme thijdt vti Hieruſalem / Herodes gleddis møgit /
ther hand ſaa Jeſum / Thi hand war vti langt thijdt
begerendis / at wille ſee hannom / forthi hand haffde
hørt møgit om hannom / oc hand hobit / at hand ſkulle
ſee nogen tegen ſkee aff hannom / Oc hand atſpurde
hannom met mange taale oc hand ſuarit hannom int-
thit / oc preſtehøffdinge oc ſcrifftcloge ſtunde / claugen-
dis hardeligen paa hannom / Tha forſmoit Herodes
hannom met hans houffſind / Oc ther the haffde ilde
tracterit hannom / vdifførde the hannom it ſkindendis
clede / oc ſende hannom til Pilatum igen / Oc the ere
worden wenner vnder huerandre Pilatus oc Herodes /
paa thend ſamme dag / for tilforn haffde werit then-
nom emellom it himmeligt had.

Oc Pilatus tilſammen kalllit preſtehøffdinge / oc Mat. xxvij.
raadit oc folckit oc ſagde til thennom / i haffue paafført Marci. xv.
meg thette menniſke / for en ſom omwendir folkit / Oc Joan. xviij.
ſee ieg atſpører hannom for ether oc finder ingen miſ-
gerning i thette menniſke / vti the tingeſt for huilke i
clauge hãnom / ſandeligen icke eller Herodes / forthi ieg
ſende ether til hannom / Oc ſee hand haffuir intthet gi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ort/ther hannom bør at døø for/ forthi wil ieg neffze
hannom oc lade hannom løeß / for hand war ſkyldig
atgyffue thennom en løeß vti høttiden.

Tha robte gantſke folkit tilſammen ſigendis/bort
Mat.xxviij. tage hannom/oc giff oſſ Barraban løeſſ/huilken war
Marci.xv. kaſtir i fengzel / for it vplob ſom war giort i ſtaden
Joan. xix. oc it mandrab Oc Pilatus taalit til thennom igen oc
wille giffue Jeſum løeſſ/ men the robte ſigendis/korſ-
feſte korſfeſte hannom/hand ſagde tredie reyſe til then
nom / huad vndt giorde tha thendne? ieg finder ingen
halßag paa hannom/ forthi wil ieg neffze hannom oc
giffue hannom løeſſ/ men the ſtunde hart emod met ſtu
ort røſt/ bethendis at hand ſkulle korſfeſtis/oc theris
oc the øffuerſte preſters røſt fick offuir haanden.

Oc Pilatus tildømte / at thet ſkulle ſkee huilkit
the begerede/oc hand luod thennom thend løeſſ ſom
war kaſtir i fengzil for vplob oc mandrabs ſkyld hu-
ilken the baade om/Oc Jeſum offueran tuordit hand
efftir theris wilie / oc ther the bortlidde hannom/to-
ge the en Symonem aff Cyrenen/kommendis aff ſijn
agger / oc paa lagde hannom korſit/ at hand ſkulle
barit efftir Jeſum.

Oc møgle folckis oc quindners ſkare efftir fulde
hannom/ ſom ſloe theris legom oc begredede hannom
Men Jeſus omwendir til thennom ſagde / Hieruſa-
lems døtter/ græder icke offuir meg/ men græde offuir
ether ſelffuer / oc offuir ether børn / forthi/ See/ the
dage ſkulle komme / vti huilke the ſkulle ſige/ſalige
ere the vtfructſommelige/oc the liffue huilke icke haff
Sap.iij. ue vndtfangit/oc the bryſte huilke icke haffue gijffuit
Eſa. liiij. atdije/ Tha ſkulle the begynde at ſige bergene/falle i
Gal.iiij. offuir oſſ/ oc høffuene ſkiuler oſſ/ forthi om the gøre
Eſa.ij. theſſe vti it woot træd/ huad ſkal tha worde vti thet
Oſee.x. tørre?
Apoc. vj. Ther liddes oc andre two miſdeder met hannom
Mat. xxvij. at the ſkulle oc aff liffues / Oc efftir at the komme
Marci. xv. til ſtedet (huilket kallis hoffued panne ſteed) ther
Joan.xix.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

korsfeste thennom / oc the misdeder / en aff the høgre
oc en andnen aff the wenstre / tha sagde Jesus / fader
forlad thennom / thi / the icke wijde huad the giøre / oc
the skiifftende hans cleder / oc kaste løder om thennom
oc folckit stund oc saa til.

Oc the offuerste prester met thennom bespottit han
nom sigendis / hand frelste andre / frelse seg nw selffuer
om hand er thend Christus / thend guds vtualder / oc
the krijgs mende framgingge bespottit hannom / oc vp
barendis hannom edicke sigendis / om thu est thend Jø
de konning frels tig selffuer / Ther war oc it vpscrifft
scriffuit offuir hannom / med gredske / latine oc he-
braiske bogstauff / Thendne er Jøde konning.

Oc en aff the misdedere som vphengde ware /
sagde bespottelse emod hannom sigendis / om thu est
Christus / frelse tig selffuir oc oss? Thend andnen sua
rit oc straffit hannom sigendis / sandeligen frøchtir thu
oc icke gud / at thu est vti thend samme fordømmelse?
oc wij sandeligen retferdeligen / forthi wij anname thet
wore gerninge haffue fortient / men thendne giorde int
thet vndt / oc hand sagde til Jesum / herre ehug komme
meg / naar thu kommir vti thidt rijgi / Oc Jesus sagde
hannom / Sandeligen siger ieg tig i dag skaltthu were
met mig vti paradijss.
Oc thet var mussen wijd sex / oc mørcken er wor-
den offuir all landnit / indtil thend niende stund oc suo
len er mørcknet / oc templens skiilclede er myt esøndir
spliddit / oc ther Jesus haffde robt met it stuort røst /
oc sagde fadir i thine hender befaler ieg myn aand /
oc ther hand haffde sagd thesse vtgaff hand sijn aand /
Ther Centurio haffde seetit huilkit ther skeed prijsit
hand gud sigendis / sandeligen thette menniske war
retferdige / Oc alle theris skarer huilke ther ware sam
men komme til thet sijwn / oc saae huilke ther skede /
the sloge theris bruste / oc omkomme igen oc alle hans
kendinge stunde ther langt fra / oc the quindner huilke
hannom effti r fulde aff Galilea ware seendis thesse.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Oc ſee/en mand wid naffn Joſeph en raadme=
ſter/huilken war en guod mand oc retferdige/hand
haffde icke ſambtucket theris raad oc gerninge/fød=
Mat. xxvij. dir aff Arimathia Jødernes ſtad/huilken oc ſelffuir
Marci. xv. forbit guds rijgi/hand gick til Pilatum oc bad om Je
Joan. xix. ſu legom/oc hand nedtogit/ſuøbtit vti it lindede/oc
lagde thet vti en graff/huilken war vthuggen vti en
ſteen/i huilken ingen war end nw lagdir/Oc thend dag
war tilredzelſſ dag/oc ſabbatdagen til ſtuud oc the
quindner ſom komme met hannom aff Galilea efftir
fulde oc ſaae graffuen/oc huorlunde hans legom war
lagdir/oc the tilbage gangendis tilreidde ørther oc ſmø
relſe/oc paa ſabbatdagen ſandeligen huilede the then
nom/efftir budit.

Thet fierde oc tiuge Capitt.

Mat. xxviij. PAa en aff ſebbat dagen vti daffningen/kom
Marci. xvj. me the til graffuen bærendis dyrbar ſmørel=
Joan. xx. ſe/huilke the haffde tilreidde/oc nogle met
thennom/oc the fundne ſteenen affwelt fran
graffuen/oc the indgangende fundne icke herris Jeſu
legom/Oc thet begaff ſeg/ther the ware theerfor be=
kommerde/See/two mende ſtunde huoſſ thennom vti
glimmendis cleder/oc the forſkracke/oc ſloge theris
anſicht til iourden/Tha talede the til thennom/huad
atſpøre i/thend ſom leffuir met the døde? hand er icke
heer/men hand vpſtuud/ihugkomme i ſom hand ſag
de ethir/ther hand war vti Galilea ſigendis/at thet
war tilbørligt menniſkens ſøn ſkulle offuerantuordis
vti ſøndne menniſkers hendir/oc korſfeſtis/oc tridie
dag vpſtande/oc the ere ihugkommende hans ourd.

Oc the gingge tilbage fran graffuen/oc forkynd
nit alle theſſe the elluffue/oc alle andre/Thet war
Maria Magdalene/oc Joanna/oc Maria Jacobi/
oc andre ſom met thennom ware/huilke ſagde Apo=
ſtelern theſſe/oc theris ourd er ſywntis huoſſ thennom
ſom geckery/oc icke eller troit thennom/men Petrus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

vpſtuud oc løb til graffuen/oc indſeendis ſaa hand lincledern ligge alene oc bortgick forwndrendis huoſſ ſeg ſelffuir/ huad ſkedir war.

Oc ſee two aff thennom gingge ſammedag til en by/ſom laaw fran Hieruſalem treſinde tiuge ſtadier/ wÿd naffn Emahus/ oc the ſnachte met huer andre/ om allethe tingeſt ſom ſkeedir ware/Oc thet er ſkeedir ther the ßo ſnachte oc beſpurde ſeg met huer andre/ Jeſus ſelffuir naendis gick ſammen met thennom/Oc theris øgne worte ſtille holden/at the icke kunde kendne hannom/ oc hand ſagde til thennom/ Huad taale ere the/ i gangendis handler emellom ether/oc ere bedrøffuede? Tha ſuarit en hues naffn war Cleopas/oc ſagde til hannom/ Eſt thu thend ene peilgrime til Hieruſalem ſom icke wÿd/huad ther vti theſſe dage er ſkeedir? oc hand ſagde thennom/huilke?

Thi ſagde hannom/aff Jeſu aff Nazareth/huilken war en prophet/mechtige vti gerninge oc taale/for gud oc gantſke folckit/oc huorlunde the preſtehøfdinger oc wore øffuerſte/ offuerantuordit hannom til dødens fordømmelße/oc korſfeſtit hannom/Oc wÿ hobit at hand war thend/ ſom ſkulle genløſe Jſraels folck/Sandeligen offuir theſſe alle/er i dag thend tridie dag/ at theſſe ere ſkeedir/men nogle quindner aff wore giorde oſſ oc forferdir/huilke komme vti dagningen til graffuen/ oc fundne icke hans legom/ men the igenkomme ſigendis/ at the haffde ſeet englerns ſywn/ huilke ſagde hannom at leffue/Oc nogle aff thennom/ ſom ere met oſſ/ bortgingge til graffuen/oc the fundnit ßo ſom quindnern haffde ſagt/ men the ſaae hannom icke.

Oc hand ſagde til thennom/O i daarer/ oc ſeinhiertit at tro / alle the ſom prophetern haffue taalit burde icke Chriſtum at lÿde theſſe/ oc indgaa vti ſÿn herlighed? oc hand begynte a Moſe oc alle prophetir at vtlegge thennom vti alle ſcrifft/ſom ware om hannom/oc the komme neer til byen / huor the wille hen gange /oc hand ſagde ſeg at wilde gaa lengir / oc the

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

nødde hannom ſigendis/ Blijff huoſſ oſſ/ forthi thet
queldir/ oc dagen er nedgangen/ oc hand indgick ſom
hand wilde bliffue met thennom.

Oc thet er ſkeedir ther hand ſaad met thennom
tilbourdz/ tog hand brødit oc welſignit/ oc eſøndir
brødit oc rechtit thennom/ oc theris øygne ere vplad
ne/ oc kendne hannom oc hand forſuandnis aff theris
aaſijwn/ Oc the ſagde emellom ſeg ſelffuir/ Brendne
icke wor hierte vti oſſ/ ther hand taalit met oſſ paa
weygen/ oc vpluod oſſ ſcrifften? Oc the vpſtunde ſam
me ſtund/ oc gingge til bage til Hieruſalem/ oc fundne
the ølluffue forſamblede/ oc the ſom met thennom wa
re ſigendis/ Sandeligen herren vpſtuud/ oc aapenbari
dis Simon/ oc the fortelede huad ſkedir war paa wey
gen/ oc huorledis hand wortte kendner aff thennom
vtaff brødzens brydelße.

Ther the theſſe talede/ ſtuud Jeſus ſelffuir møtte
emellom thennom/ oc ſiger thennom/ Frijd wer ether/
the forſkracke oc førchtede/ menendis at the ſaae en
aand/ Oc hand ſagde thennom/ Hui ere i forſkreckte?
oc ßodanne tancke vpgangir vti ethers hiertir? See i
myne hendir oc myne føddir/ forthi ieg er thend ſam=
me/ tagir meg oc ſeer/ Thi en aand haffuir icke kiød
oc bieen/ ſom i ſee ieg haffuir/ oc ther hand haff de
theſſe ſagd/ wijſte hand thennom hendir oc føddir/
Oc ther thend nw icke troit for glede/ oc forwndrede
ſagde hand thennom/ Haffue i heer nogit edilße/ oc
the lagde for hannom it ſtycke ſteit fiſk/ oc nogit aff
en bikage/ oc hand togit oc aadit vti theris aaſywn.

Oc hand ſagde til thennom theſſe ere the ourde
ſom ieg ſagde til ethir/ ther ieg end nw war huoſſ ethir
at alle tingeſt motte fulkommis/ huilke ſcriffne ware
vti Moſi loug/ oc prophetir oc pſalmir om meg/ Tha
vpluod hand theris forſtand/ at the forſtunde ſcriffe
ten/ oc ſagde thennom/ Szo erit ſcriffuit/ oc ßo bur=
Acto. xvij. dit Chriſtum at lide/ oc vpſtaa aff the døde paa thend

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

tridie dag/ oc atlade predicke vti ſijt naffn / buod oc
ſøndners forladelße / eblant alle folck / Oc begyndne
paa Hieruſalem/ i ere theſſe allis witneſbyrd/ Oc ſee
Jeg wijl ſende offuir ether myn fadirs foriettelſſe/ men
i ſkulle bliffue vti Hieruſalem ſtad / indtil i vti føris
krafftin aff himmelen.

Oc hand ledde thennom vd/ ind til Bethaniam
oc vphaffuit ſijne hendir oc welſignit thennom / Oc
thet er ſkedir ther hand welſignit thennom/ bortgick
hand fran thennom/ oc førdis vp til himmels/ Oc ther
thi haff de til bethet hannom/ gingge the til Hieruſa Acto. i.
lem igen/ met ſtuor glede / oc ware althijde vti templit
loffuendis / oc tackendis gud.

Sancti Luce Euan-
gelij endne.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Euangeliũ Sancti Joãnis.

Thet Første Capittel.

I begyndnelse war taalen/ oc taalen war huoss gud/ oc thend taale war gud/ thend samme taale war i begyndnelsen huoss gud/ alle tingest ere giorde wijd thend/ oc intthet er giort vthend thend huilkit giort er/ vti thend samme war liffuit/ oc liffuit war menniskens liuss/ oc liussit liussnet vti mørcken/ oc mørcken haffue icke begrebit thet. Gen. j.

Ther war it menniske vtsendier aff gud/ hues naffn war Joannes/ hand kam at witne/ paa thet hand skulle witne om liusit/ at alle skulle tro wijd hannom/ hand war icke thet liuss/ men war vtsendit/ at hand skulle witne om liusit/ Thet liuss war sand liuss/ huilkit vpliuser alle menniske kommendis til werden. Matth. iij. Marci. j. Luce. iij.

Thend war vti werden/ oc werden er giort wijd thend/ oc werden kendne thend icke/ Hand kom til sijne eygdomme/ oc sijne annamede hannom icke/ men saa mange hannom annamede/ gaff hand thennom/ at thet sømbte thennom guds sønner at were/ sandeligen thennom huilke haffde troit paa hans naffn/ Huilke icke aff bluod/ icke aff legomitz willie icke eller aff mands willie/ men the ther ere fødde aff gud.

Oc thend taale er wordenit legom/ oc bouit eb- Matth. j. Luce. ij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

lant oss/ oc wij saae hans ære/som en enestis søns ære
aff fadern/fuld nade oc sandhed.

Joannes witner om hannom/ oc rober sigendis/
Thendne warit aff huilken ieg sagde/ Huilken dog
hand kommir efftir meg/ war for meg/ forthi hand
war før end ieg/oc aff hans fuldhed tage wij alle/ oc
nade for nade/forthi loguen er giffuen wijd Mosen/oc
Matth. j. naden oc sandheden ere vpgagne wijd Jesum Christum
Luce. j. Ingen saa gud nogen thijde/ thend eneste søn huilken
j. Timo. vj. er vti faders skiød hand sagdit.
Matth. ij.
j. Joan. iiij. Oc thette er Joannis witnesbyrd/ther Jødern=
ne vpsende prestern oc presteslechten/ aff Hierusalem
paa thet the skulle atspøre hannom/Thu huo est thu?
oc hand bekendnit oc sagde icke ney/ oc hand bekend
nit sigendis/ Jeg er icke Christus/ Oc the atspurde
hannom/ Huad esthu forthi? Esthu Helias? Oc hand
sagde/ieg er icke/ Esthu thend prophet? oc hand sua=
rit ney/ Tha sagde the hannom/ Huo esthu tha? paa
thet wij kundne giffue thennom suaar/ huilke oss haff
ue vtsende/Huad siger thu om tig selffuer? Hand sagde
Esaie. xl. Jeg er thend robendis røst vti ørcken/reedgiøre i her=
rens weyg ßo som Esaias prophete sagde.

Matth. iij. Oc the som vtsendne ware/ ware aff phariseer/
Marci. j. Oc the atspurde hannom oc sagde hannom/ Hui dø=
Luce. iij. ber thu tha om thu est icke Christus/icke eller Helias/
Esai. xl. icke eller en prophet? Joannis suarit thennom sigen=
dis/Jeg døber i wandnit/ men emellom ether standir
hand/ huem i icke wijde/ Hand erit huilken dog hand
kommir efftir meg/ war for meg/ hues skowotueng
ieg er icke werdig at ieg moløse/ Thesse ere skede vti
Bethabara/ paa hindside Jordanen/Huor Joannes
døbte.

Anden dag saa Joannes Jesum kommendis til
seg/ oc hand sagde/See thend guds lamb/huilken bort
tager werdzens synd/hand erit aff huilken ieg sagde/
efftir meg kommir en mand/ huilken war for meg/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

forthi hand war før end ieg / oc ieg kendne hannom icke / men paa thet hand skulle bliffue aapenbarit vti Jsrael / ther for kom ieg døbendis vti wand.

Oc Joannes witnet sigendis / Jeg saa aanden nedstigendis vti en dwe lignelße aff himmelen / oc bleff offuir hannom / oc ieg icke kendne hannom / men thend som meg vtsende / at ieg skulle døbe vti wandnit / hand sagde meg / offuir huilken thu foor seet aanden nedstigendis / oc bliffuendis offuir hannom / thend erit huilken døber vti thendhilligaand / Oc ieg saa oc witner / hannom at were gudz søn.

En anden dag igen / stuod Joannes / oc two aff hans discipeler / oc saa Jesum gangendis / sagde hand / See thend guds lamb / oc the two discipeler hørde hannom talendis / oc the efftirfulde Jesum / Oc Jesus omuender saa thennom efftirfølge seg / sagde hand thennom / huad atspøre i / The sagde hannom / Rabbi huilkit sigis / om thu vtleggerit / mester / Huor bouer thu? hand sagde thennom komme i oc seer / oc the kom me oc saae huor hand bouid / oc the bleffue huoss hannom thend dag / oc thet war nusene wiid thend thiende stund.

Andreas Simon Petri broder war en aff the two som haffde hørt aff Joanne / oc efftirfulde Jesum / Thend samme finder først siin broder Simonen / oc siger hannom / wii haffue funden Messiam / (huilkit er om thu vtleggerit) thend smurde / oc hand ledde hannom til Jesum / Jesus seendis paa hannom sagde / Thu est Simon Jonabsøn / thu skalt kallis Cephas / (Huilkit lyder om thu vtleggerit) Steen.

En anden dag wille Jesus vtgaa til Gallileam oc fand Philippum / oc siger hannom / efftirfølge meg / Oc Philippus war aff Bethsaida Andree oc Petri stad / Philippus finder Nathanael / oc siger til hannom / aff huilken Moses scriff vti loguen / oc Prophetern / thend Jesum aff Nazareth haffue wii funden

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Joseph søn/ Oc Nathanael sagde hannom/ kand no
git got komme aff Nazareth? Philippus siger han=
nom/ kom oc see.

Jesus saa Nathanael kommendis til seg/ oc siger
om hannom/ See en ret Jsraeliter/ vti huilken er icke
swig/ Nathanael siger hannom/ Huor aff kender thu
meg? Jesus suarit oc sagde hannom/ for end Philip=
pus kallit tig/ ther thu wast vnder thet figen treed/
saa ieg tig/ Nathanael suarit oc sagde hannom/ Rab
bi/ Thu est thend guds søn/ thu est thend Jsraels ko=
nig/ Jesus suarit oc sagde hannom/ forthi ieg sagde
tig/ at ieg haffde seet tig vnder figen treed/ tha troir
Gen. xlix. thu/ thu skalt see større end the/ Oc hand siger han=
Deute. xviij. nom/ sandeligen sandeligen siger ieg ether/ her efftir
skulle i see himmelen obnet/ oc guds engele vpstigen=
dis oc nedstigendis offuir menniskens søn.

Thet andet Capittel.

Oc paa tridie dagen worte brøllup/ vti Cana
i Galilea/ oc Jesus oc hās moder war theer/
Oc Jesus oc hans discipeler/ ware oc kalde
til brølluppit/ Oc tha theer haffde brustit
vijn/ siger Jesu moder til hannom/ The haffue icke vijn
Jesus siger hendne/ Quindne huad haffuir ieg met tig
myn thijdt kom icke end nw/ Hans moder siger the
thienere huad somhelst hand foorsagt ether/ thet giøre
i/ Theer war oc sex steen wand krucker saadt efftir
Joderns reen giørrelße/ tagendis huer two ellir tre mo
der.

Jesus siger thennom/ føldle i the wandkrucker
met wand/ oc the følde thennom til the øffuerste/ oc
hand sagde thennom lade vti nw/ oc barer køgme=
stern/ oc the barit/ Efftir at køgmesteren haffde smo
git wandnit omwender til vijn/ oc hand icke wijstet hu
oraff thet war/ men thienern wijstede/ huilke haffde
vti ladit wandnit/ kallit hand bruidgammen oc siger
hannom/ Huer mand giffuir først thend guode vijn/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

oc naar the foor worde druckne/ tha thend som werre er/ Thu haffuir foruarit thend guode vijn/ ind til thendne thijdt.

Thette war thet første tegen Jesus giorde vti Cana i Gallilea/ oc hand aapenbarit sijn ære/ oc hans discipeler troede paa hannom/ ther efftir tog hand hen aff/ til Capernaum/ oc hans moder oc hans brøder/ oc hans discipeler/ oc bleffue icke theer mange dage.

Oc Jøderns poscha war hart huoss/ oc Jesus tog hen vp til Hierusalem/ oc fand thennom vti templit/ huilke pleigde/ at selge øxen/ foor/ oc dwer/ oc wedzelern siddendis/ Oc ther hand haffde giørt en suobe/ aff simo reebe/ dreiff hand thennom alle vtaff templit/ sameledis foor oc øxen/ oc vtstørtte wedzelerns penninge/ oc omkuld kaste bourden/ oc hand sagde thennom som solde dwer/ Drager thesse heer vd/ Oc giøre icke myn faders huuss/ it kiøb huuss/ Oc hans discipeler er hug kommit/ huilkit scriffuit er/ Thidt huusis fortørnelsse haffuer vpedit meg.

Tha antuorde Jødern/ oc sagde hannom/ huad tegen wijs tha oss at tha mo giøre thesse? Jesus suarit oc sagde thennom/ nedslager thette tempel. oc vti tredage wijl ieg vpreyse thet/ Tha sagde Jødernne/ fyretiuge oc sex aar er thette tempil vpbigd/ oc thu wilt thet vpreyse i tredage? men hand sagde om sijt legoms tempil/ forthi ther hand haffde vpstandnit aff døde/ ehugkomme hans discipeler/ at hand haffde sagd thennom thet/ oc the troede scrifften/ oc taalen huilken Jesus haffde sagt.

Oc ther hand war vti Hierusalem i poschan/ vti høttiden/ troede mange paa hans naffn/ seendis hans tegen/ huilke hand giorde/ men Jesus fortroit icke thennom seg selffuer/ forthi hand kendne thennom alle/ Oc thet giordis icke behouff at nogle skulle bære witnesbyrd om it menniske/ Thi hand wijste huad ther war vti menniskens.

Euangelium
Thet tredie Capittel.

There war it menniſke aff the phariſeer wÿd naffn Nicodemus/ Jødernes øffuerſte/ Hand kom til Jeſum om natten/ oc ſagde hannom/ Rabbi wÿ wÿde at thu eſt kommit aff gud en meſtir/ Thi ingen kangiøre the tegne huilke thu giøre/ vthen gud war met hannom/ Jeſus ſuarit oc ſagde hannom/ Sandeligen ſandeligen ſiger ieg tig/ vthen nogen worder føddir aff the øffuerſte/ hand kand icke ſee guds rÿgi/ Nicodemus ſiger til hannom/ Huor kand en menniſke fødis men hand er gamble? kand hand indgaa vti ſÿn modirs lÿff igen/ oc fødis? Jeſus ſuarit/ Sandeligen ſandeligen ſiger ieg tig/ vthen nogen worder føddir aff wand oc aanden/ hand kand icke indgaa vti guds rÿgi/ huilkit føddir er aff legomit/ thet er legom/ oc huilkit føddir er aff aanden/ thet er aanden/ Thu ſkalt icke forwndre at ieg ſagde tig/ at thet bør ether at fødis aff the øffuerſte/ aanden indblaſer huor hand wÿl/ oc hans røſt høre thu/ men thu wÿdſt icke huor aff hun kommir/ eller huor hen hun gaar/ ſo er alle huilken føddir er aff aanden.

Nicodemus ſuarit oc ſagde/ Huorlunde kundne theſſe ſkee? Jeſus ſuarit oc ſagde/ Eſthu en meſter vti Iſrael oc wediſt icke theſſe? Sandeligen ſandeligen ſiger ieg tig/ huilkit wÿ wÿde/ thet taale wÿ/ oc huilkit wÿ ſee/ thet witne wÿ / oc wore witneſ byrd annamme i icke/ Troi icke om ieg ſiger ether iordelige tingeſt Huorlunde ſkulle i tro/ om ieg foor ſagd ether himmelſke ting.

Ephe. iiij. Oc ingen vpfaar til himmelen/ vthen thend ſom
Nume. xxj. nedſtiget aff himmelen / menniſkens ſøn / huilken er vti himmelen/ Oc ſo ſom Moſes vphaffuit en hugourm vti ørcken/ ſo børrit menniſkens ſøn at vphaffuis / at alle huilken troir paa hannom / ſkal icke forfaris/ men haffue thet euige lÿff.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thi gud haffuir ßo elskit werden/ at hand gaff
sijn eneste søn/ at alle huilken troit paa hannom/ skal
icke forfaris / men skal haffue thet euig lijff/ Thi gud
haffuir icke vtsender sijn søn til werden/ at hand skul
le fordømme werden / men at werden skal beuaris
wijd hannom/ Huosomhelst troir paa hannom hand
skal icke fordømmis / huosomhelst icke troer / hand
er nw dømbter/ forthi hand troit icke paa guds eneste
søns naffn/ Thet er fordømmelße at liusit kom til wer
den/ oc mennisken elskit meer mørcken end liusit/ thi
theris gerninge ware vndne/ Thi alle som vndt giø-
rer hader liusit / oc icke kommir til liusit/ at hans ger
ninge skal icke straffis/ Oc huo som giører sandhed/
hand kommir til liusit/ paa thet hans gerninge skulle
bliffue aapenbare / at the ere giorde wijd gud.

Ther efftir kom Jesus oc hans discipeler/ til Jø
deland/ oc duelte ther met thennom/ oc døbte/ Same
ledis døbte oc Joannes vti Aenon huoss Salim/ Thi
ther war møgit wand/ oc the komme ther hen oc døb
tis/ Joannis war icke end tha kast i fengzel.

Oc ther vpgick it spørsmoel aff Joannis discipe-
ler / met Jødernne / om reenselße / oc the komme til
Joannem oc sagde hannom / mester / thend som met
tig war paa hindside Jordanen / huilken thu gaffst
witnesbyrd/ See hand døber/ oc alle komme til han-
nom/ Joannis suarit oc sagde/ It menniske kand icke
tage nogit / vthen thet wordit hannom giffuit aff him
melen/ I selffue ere witnesbyrde / at ieg sagde/ at ieg
er icke Christus/ men ieg er sendir for hannom/ Huo
somhelst haffuir bruid/ hand er bruidgam/ oc bruid-
gamens ween som stander oc hører hannom / hand
gledis aff glede/ wijd bruidgamens røst/ forthi er then
dne myn glede fuldkommen/ Thet bør hannom atwoxe
oc meg at formindskis.

Hand er offuir alle huilken kom aff the øffuerste
Thend er aff iourden huilken vtgangen er aff iour-
den / oc hand taal aff iourden / Thend er offuir alle

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

huilken kom aff himmelen/ oc huilkit hand saa oc hør-
de thet witner hand/ oc ingen annamer hans witnes-
byrd/ Huo som helst hans witnesbyrd annamer/ hand
forsiglerit at gud er sandrw forthi thend som gud vt-
sende/ hand taaler guds ourd/ Thi gud giffuir han-
nom icke aanden efftir en mode/ fadern elsker sønnen
oc hand haffuir giffuit hannom altingest vti siin ha-
and/ Huo som troer sønnen hand haffuir thet euige
lijff/ sandeligen huo icke troer sønnen hand skal icke
see lijffuit/ men guds vrede skal bliffue offuir hannom.

Thet fierde Capittel.

Ther herren formergt at the Phariseer haff-
de hørtet/ (at Jesus giorde fliere discipeler
oc dopte end Joannes endog at Jesus icke
selffuer dopte/ men hans discipeler) forluod
hand Jødeland/ oc bortgick igen til Galileam/ oc hand
motte reyse egemmen Samariam/ Tha kom hand til
Matth. iiij. en stad vti Samaria som kallis Sychar/ huoss en
Gen. xlviij. marck/ huilken Jacob gaff siin søn Joseph/ oc ther
war Jacobs kieldle/ forthi Jesus war trettir aff wey-
gen sadte hand seg ßo paa kieldlen/ oc thet war mu-
sene paa thend siette stund.

Tha kom en Samaritaneske quindne/ paa thet
hun wille vpøsse wand/ Jesus siger hendne/ giff meg
at dricke/ thi hans discipeler ware bortgangne til sta-
den at skulle købe mad/ Thend Samaritaneske quin-
dne siger forthi hannom/ Hui bether thu dricke aff
meg/ men thu est en Jøde oc ieg er en Samaritanske
quindne? Thi Jødern haffue ingen handel met Sama-
ritaner/ Jesus suarit oc sagde hendne/ Om thu wijste
guds gaffue/ oc huo thend war som taalit til tig/ giff
meg at dricke/ Thu haffde bethet aff hannom/ oc
hand haffde giffuit tig leffuendis wand/ Quindnen
siger hannom/ Herre thu haffuir icke huar met thu
kanst vpøsse/ oc kieldlen er dyub/ huor aff forthi kant
thu haffue thet leffuēdis wand? Est thu større end
wor fader Jacob? Huilken gaff oss thendne kieldle/ oc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

hand selffuer drack aff hannom / oc hans sønner oc hans queig.

Jesus suarit oc sagde hendne / alle som dricker aff thette wand hand trøstir igen / Huo somhelst foor druckit aff thet wand huilkit ieg giffuer hannom / hand skal icke trøste ewindeligen / men thet wand huilkit ieg giffuir hannom skal worde vti hannom it springendis wandz kieldle / til thet euige lÿff / Quindnen siger til hannom / herre gÿff meg thet wand / at ieg icke ørstir / oc icke eller tørff komme hÿd at vpøsse / Jesus siger hendne / gack oc kald thin mand / oc kom hÿd quindnen suarit oc sagde hannom / Jeg haffuer icke mand / Jesus siger hendne / Thu sagde wel ieg haffuir icke mand / Thi thu haffuir haffd fem mend / oc huilken thu nw haffuir / thend er icke thin mand / thet sagde thu sandt.

Quindnen siger til hannom / Herre ieg seer at thu est en prophet / wore forfedre tilbade paa thette berg / Oc i sige / at vti Hierusalem er stedit / huor thet tilburligt er at bethe / Jesus siger hendne / quindne tro meg / Thend stund kommer naar i huercken heer paa bergit eller til Hierusalem skulle tilbethe faderen / I ey wÿde huad i tilbethe / wÿ tilbethe huilkit wÿ wÿde / forthi at saligheden er aff iødern / men stunden kommir oc hun nw er / naar the sandne tilbethere skulle tilbethe faderen / vti anden oc sandhed / forthi faderen atspøre oc ßodanne huilke hannom skulle tilbethe / Gud er en aand / oc thennom huilke tilbethe hannom bør at tilbethe hannom vti aanden oc sandhed.

Quindnen siger hannom / Jeg wÿd at Messias er til kommende / Huilken siges Christus / naar thend samme kommer / ßo forkyndner hand oss alle tingest / Jesus siger hendne / Jeg erit som taaler met tig / oc strax komme hans discipeler / oc forwndrede at hand taalit met thend quindne / liguel sagde ingen / huad spør thu? eller huor for taal thu met hendne? Tha forluod quindnen sÿn wand kruck oc bortgick i staden / oc siger the folck / komme i oc seer it menniske / huilken sagde meg

alle the tingest ieg haffuir giort/monne hand icke were thend Christus? forthi vtgingge the aff staden oc komme til hannom.

Ther emellom bade hannom discipelern sigendis mester/eed/ oc hand sagde thennom/ Jeg haffuir mad at ede/ huilkit i icke wijde/ Tha sagde discipelern emellom seg selffuir/ monne nogle baarit hannom at ede? Jesus siger thennom/ myn mad er thet at ieg skal giøre huad thend wijl/ huilken meg vtsende/ oc ieg skal fuldgiøre hans gerning/ sige i ey selffuer/ fire monede ere end nw/ kommer oc ßo høsten? See ieg siger ether/ vpløffte ether øygne oc seer egienen/ forthi the ere nw huide til høsten/ oc huo som høste hand tager løen/ oc forsamblir fruct til thet euige lijff/ at bode thend som ßoer oc thend som høster skal gledis til sammen/ Thi vti thet er thend taale sandrw/ at en andnen er som ßoar oc en andnen som høster/ Jeg sendir ether til athøste/ huilke i icke haffue arbedit/ Andre haffue arbedit/ oc i indgaae vti theris arbede.

Aff thend samme stad troede mange Samaritaner paa hannom/ forthend quindnis taale barendis witnesbyrd/ at hand haffde sagd hendne alle tingest huilke hun haffde giort/ Men ther the Samaritaner komme til hannom/ bade the hannom at hand skulle bliffue huoss thennom/ oc hand bleff ther two dage/ oc møgit fliere troede for hans taale/ oc sagde quindnen/ nw troe wij icke for thin taale/ Thi wij haffue selffuir hørt/ oc wij wijde at hand er thend sandne Christus werdzens frælßer.

Efftir two dage/ tog hand ther aff/ oc gick til
Galileam/ Thi Jesus selffuir witnet/ at en prophet
Matth. xiij. haffde ingen heder vti sijn federneland/ men ther han
Marci. vj. kom til Galileam/ Annamede hannom the Gallileiske
Luce. iiij. mend/ At the haffde seet alle the tingest/ huilke hand
haffde giort vti Hierusalem vti høtiddagen/ forthe
selffue ware oc komme til høttiddagen/ Tha kom Je-
sus igen i Cana vti Galilea/ huor hand haffde giort
wijn aff wand.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Oc thet war en koningling/ Hues søn war siuger
i Capernaum/ Thendne ther hand fick hørt at Jesus
kom aff Jødeland til Galileam/ bortgick hand til han
nom/ oc bad hannom/ at hand wijlle nedstige oc hiel-
brede hans søn/ førthi hand war død siuger/ oc Jesus
sagde til hannom/ Vthen i foor seet tegen oc wnder-
lige gerninge tha troe i icke/ Thend koningling siger
til hannom/ Herre/ kom henaff før end myn søn døer/
Jesus sagde hannom/ Gack thin søn leffuir/ Thet men
niske troit thend taale/ huilken Jesus sagde hannom/
oc gick hen/ oc ther hand nw gick hen aff/ komme emod
hannom hans swenne oc bebudet hannom sigendis/
thin søn leffuir/ Tha spurde hand aff thennom stunden
vti huilken hand haffde fangit bedre/ oc the sagde han
nom/ vti goor/ thend siuffuende stund forluod han-
nom koldsiugen/ Tha formergt faderen/ at thet war
thend stund vti huilken Jesus haffde sagd hannom/
thin søn leffuir/ oc hand troit met sijn gantske huuss/
Thette andet tegen giorde Jesus/ efftir hand haffde
kommit aff Judea til Galileam.

Thet fembte Capittel.

Efftir thesse war en Jøderns høttidedag/ Matth. ix.
oc Jesus tog hen vp til Hierusalem/ Ther Marci. ij.
er oc wijd Hierusalem en dam til slacter hu- Luce. v.
usiit/ Huilken kallis paa hebreiske Bethse-
da/ haffuendis fem skuur/ vti thennom laawe mange
siuge/ blindne hialte/ forwisnede menniske/ forbien-
dis wandnens rørelße/ Thi engelen nydstiget sandne
thijder/ vti dammen/ oc rørde wandnit/ oc ßo huo-
somhelst først nedstiget efftir wandnens rørelße/ hand
worte sund aff huadsomhelst siugdom/ hand besuar-
dist vtaff/ oc ther war it menniske vti samme steed/
huilken haffde werit siuger i otto oc treddiuffue aar/
Ther Jesus saa hannom liggendis/ oc kendnit at hand
haffde ßo lang thijd werit siuger/ siger hand hannom/
wijlt thu were hielbredit? Thend siuge suarit hannom/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Herre ieg haffuir icke it menniske / at naar wandnit
røris som kand ned sette meg vti dammen / men emel-
lom / at naar ieg kommir nw haffuir end anden vti
stiget for meg.

Jesus siger hannom / vpstaa tag thin seng oc gack
hen / oc strax er thet menniske wordit hielbredit oc
hand borttog syn seng / oc gick hen / Oc sabbat dagen
war paa sammedag / Ther for sagde Jøderne til han
nom / som war hielbred giort / Thet er sabbat dagen
thet sømmer tig icke at borttage thin seng / Hand sua-
rit thennom / Huilken meg hielbred giorde / hand sag
de meg / borttage thin seng oc gack hen / Tha atspurde
the hannom / Huo er thet menniske / huilken tig sagde /
borttag thin seng / oc gack hen? oc thend huilken war
hielbred giort / wyste icke huo hand war / Jesus ound-
tog seg / forthi at skaren war vti samme steed.

Ther efftir fand Jesus hannom vti templit / oc
sagde hannom / See thu est worden sund / synde icke
her efftir / at tig skal icke hendne werre / Tha bort-
gick samme menniske / oc forkyndnit Jøderne / at
thet war Jesus aff huilken hand war hielbred giort /
oc ther for tog Jøderne til at forfølge hannom / oc at
spurde thielatslaa hannom / at hand haffde thesse gi-
ort om sabbat dagen / oc Jesus suarit thennom / myn
fadir giør ind til thendne thyd / oc ieg giør oc ther
for møgit meer / atspurde Jøderne thielatslaa han-
nom / forthi hand haffde icke aleneste brøt sabbatda-
gen / men hand sagde / Gud were syn fadir giørendis
seg lige Gud / Jesus suarit forthi ßo / oc sagde then-
nom / Sandeligen sandeligen siger ieg ether / Sønnen
kand icke giøre nogit aff sig selffuir / for vthen huad
hand fick seet syn fader giøre / Thi huilkesomhelst hand
giør the samme giør oc sønnen / Thi fadern elsker søn-
nen / oc wnderuiser hannom altingest / huilke hand
skal giøre / oc hand skal wyse hannom større ger-
ninge end thesse / ati skulle forwndre / Thi ßo som fa-
dern vpreyse the døde / oc giør thennem leffuendis / ßo
giør oc sønnen leffuendis huo hand wyl / Icke døm-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

mer eller fadern nogen/ men hand haffuir giffuit ſøn
nen all dommen at alle ſkulle ære ſønnon ſomthe ære
fadern/ huoſomhelſt icke ærir ſønnen / hand ærir icke
fadern/ ſom vtſende hannom/ Sandeligen ſandeligen
ſiger ieg ether/ huoſomhelſt hører myn taale oc troer
huilken meg vtſende /hand haffuir thet euige lijff /oc
hand ſkal icke komme til fordømmelße / men hand
ſkal gaa aff døden til liffuit.

Sandeligen ſandeligen ſiger ieg ether/at en ſtund
kommir oc hand nw er / naar the døde ſkulle høre
guds røſt/ oc huoſomhelſt foor hørtit the ſkulle leffue
Thi ßo ſom fadern haffuir leffuit vti ſeg ſelffuer/ßo
haffuir hand oc giffuit ſønnen / at haffue liffuit vti
ſeg ſelffuir / oc hand gaff hannom macht / oc ßo at
ſkulle dømme/ forthi hand er menniſkens ſøn/ J ſkul
le icke forwndrethet/ Thi thend ſtund ſkal komme/
vti huilken alle the ſom ere vti graffuene ſkulle høre
hans røſt/ oc vtgange/ huilke guode gerninge haffue
giort til lijffuens vpſtandnelße/men huilken vndger-
ninge haffue giort/ til fordømmelßens vpſtandnelße.

Jeg kand ick giøre nogit aff meg ſelffuir / Szo Marci.xv.
ſom ieg hører ßo dømmer ieg/ oc myn dom er retfer-
dige/ forthi ieg icke atſpører myn willie / men thend
fadirs willie/ huilken meg vtſende / om ieg bær wit-
neſbyrd om meg ſelffuir / myn witneſbyrd war icke
ſandrw/ En anden erit huilken bær witneſbyrd at we
re ſandrw huilkit hand witner om meg.

J ſende til Joannem/ oc hand gaff ſandheden
witneſbyrd/ieg tagir icke witneſbyrd aff menniſken/
men ieg ſiger theſſe ati ſkulle bliffue ſalige/ hand war
en brendnendis liuſſ oc liuſſendis/oc i wille til en thijdt
gledis vti hans liuſſ/ men ieg haffuer witneſbyrd ſtør
re en Joannis witneſbyrd/ forthi the gerninge huilke
fadern gaff meg/ at ieg ſkulle fuldkomme thennom/
The gerninge (ſiger ieg) huilke ieg giør/ ſkulle witne
om meg/at fadern vtſende meg/oc fadern huilken meg

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

vtſende/ ſelffuir witner om meg/ oc i icke hørde hans
røſt nogen thijde/ oc icke eller ſaae i hans ſkabninge/
oc hans taale haffue i icke varafftige vti ether/ forthi
huilken hand vtſende/ hannom troe i icke.

Offerliede i ſcrifftene/ forthi ether ſywnes at i
haffue vti thennom thet euige lijff/ oc the ſamme ere
the/ huilke witner om meg/ dog wille i icke komme til
meg/ paa thet i ſkulle haffue lijffuit/ Jeg annamer
ickeære aff menniſken/ men ieg kendner ether/ at i icke
haffue guds kerlighed vti ether/ Jeg kom vti myn fa-
ders naffn/ oc i anname meg icke/ om en andnen foor
kommit vti ſijt egit naffn/ hannom anname j/ Huor-
lunde kundne i tro/ huilke i tage ære aff huer andre
indenburds/ Oc thend ære huilken vtgaar aleneſte
aff gud atſpøre i icke.

J ſkulle icke meene at ieg wijl forclage ether hu
oſſ faderen/ men ther er en huilken ether forclauger/
ſom er Moſes/ vti huilken i hobe/ Thi om i haffde
troit Moſi/ wiſſeligen haffde i oc troit meg/ Thi hand
ſcriff om meg/ oc om i icke tro hans ſcrifft/ huorlun-
de ſkulle i tro myn ourd.

Thet ſiette Capittel.

Marci. vj. Ther effter fuor Jeſus offuer Galilee hauff
Math. xiiij. huilken er Tiberias ſtads / oc møgit folck
Luce. ix. effterfulde hannom forthi the ſaae hans teg
ne/ huilke hand giorde offuer thennom ſom
ware ſiuge/ Oc Jeſus vpgick paa bergit/ oc ſaad ther
met ſijne diſcipeler/ oc Poſchæ til ſtund/ Jødernnis
høttiddag/ Ther Jeſus haffde vpløfft ſijn øygne/ oc
ſeet møgit folck komme til ſeg/ ſagde hand til Phillip-
pum/ huor met ſkulle wij kiøbe brød at theſſe ſkulle
ede? thet ſagde hand freſtendis hannom/ Thi hand ſel-
ffuer wijſte huad hand wille giøre.

Matt. xiiij.
Marci. vj. Philippus ſuarit hannom/ two hundrit pennings

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

brød er icke thennom nog / at hueer foor it lidet stø-
cke / En aff hans diſcipeler ſagde hannom / Som war Luce ix.
Andreas Simonis Petri broder / Heer er en vng dreng
huilken haffuir fem byg brød / oc two fiſke / men huad
ere the eblant ßo mange? Tha ſagde Jeſus / Giøre i at
folkit kundne nedſidde at ede / oc ther war møgit greſſ
paa ſamme ſted / nedſaade forthi mendnen / vti tallit
muſene fem tuſinde / oc Jeſus tog brødit / oc ther hand
haffde tackit / dielit hand thennom eblant diſcipelern /
oc diſcipelern framdelis gaff thennom ſom nedſidden-
dis ware ligeruis oc ßo aff fiſkene / huor møgit the
wijlde / oc ther the ware mette ſagde hand ſijne diſcipe-
ler / tilhobe ſancke i støckernne / huilke offuer ere / at
intthet ſpildis / Tha tilhobe ſamblede the / oc vpfølte
tuolff korffuer / met støcker / aff fem byg brød / huilke
war thennom tiloffuer ſom haffde edit / The menniſ-
ke ther the haffde ſeet / at Jeſus giorde thet tegen ſag-
de the / Thendne er ſandeligen thend prophet / huilken
er tilkommende vti werden / Ther Jeſus formergt / at
the wille komme oc tage hannom / oc giøre hannom
til en koning / weg hand ſelffuer igen alene paa it berg.

Oc ther affthen nw war / nedſtigede hans diſci-
peler til hauffuit / oc indſtigede vti it ſkijb oc wijlle
fare offuir hauffuit / oc komme til en bye Capernaum
Oc thet war nw mørckt / oc Jeſus kom icke til then-
nom / oc hauffuit tog til at rijſe / aff it ſtuort blaſinde
weidre / oc ther the haffde ruguet wijd fem oc tiuge
ſtadier / eller trediuffue / ſaae the Jeſum gangendis paa
hauffuit / oc komme til ſkijbbit / oc the frøctede / oc
hand ſagde thennom / ieg erit frøchter ether icke / Tha
wilde the haffue annamet hannom vti ſkibbit / oc ſtrax
landfeſtit ſkibbit ſom the til fuore.

Thend andnen dag / ſom folkit huilkit ſtuud paa
hind ſide hauffuit ſaa / at ther war ingen andnen ſkijb
vthen thend ene / vti huilken hans diſcipeler war ind-
gangen / oc at Jeſus icke indgick met ſijn diſcipeler i
ſkibbit / men hans diſcipeler fuore alene bort / Sande

ligen ther kom oc andre ſkibbe / aff Thiberias ſtad/
hart huoſſ ſtedit / huor the haffde edit brødit / efftir
at herren haffde tackit / Ther folckit haffde ſeet at
Jeſus war icke ther / ey eller hans diſcipeler / indſtige
de oc the vti ſkibbene / oc komme til Capernaum at-
ſpørendis Jeſum / Oc ther the haffde fundnet hannom
paa hindſide hauffuit / ſagde the hannom / Meſter /
naar komſt thu hijd? Jeſus ſuarit thennom oc ſagde
Sandeligen ſandeligen ſiger ieg ether / i icke atſpøre
meg forthi ati ſaae tegne / men forthi ati aade aff brø
dit / oc i worte mette / Giører mad huilken icke for-
gaaes / men huilken bliffuir til thet euige lijff / Huil-
ken menniſkens ſøn worder giffuendis ether / Thi
thend ſamme haffuer Gud fader betegnit.

Tha ſagde the til hannom / huad ſkulle wij giø
re at wij kundne giøre Guds gerninge? Jeſus ſuarit
oc ſagde thennom / Thet er Guds gerninge / ati ſkul
le tro paa thend huilken hand vtſende / The ſagde
hannom / huad tegen giør thu forthi / at wij kundne
Pſal.lxxvij. ſee oc tro tig? Huad giør thu? wore fedre aade him-
Sapi.xvj. melſke brød vti ørcken ſom ſcriffuit er / Hand gaff
thennom brød aff himmelen at ede / Tha ſagde Je-
ſus thennom / Sandeligen ſandeligen ſiger ieg ether /
Moſes gaff ether icke thet brød aff himmelen / men
myn fader giffuir ether ſandbrød aff himmelen / Thi
thendne er Guds brød / huilken nedſtiget aff himme
len / oc giffuir werden lijff.

Tha ſagde the til hannom / herre giff oſſ althij-
de thet brød / Jeſus ſagde thennom ieg er liffzens
brød / huo ſom kommir til meg hand ſkal icke hun-
gre / oc huo ſom troer paa meg / hand ſkal aldri
trøſte / men ieg haffuir ſagd ether / ati oc ſaae meg
oc i icke troede / Alt huilkit myn fader giffuir meg /
thet kommer til meg / oc hannom huilken foorkom-
mit til meg ſkal ieg icke vtdriffue / forthi ieg nedſti-
get aff himmelen / icke at ieg ſkulle giøre huilkit ieg
wijl / men huilkit thend wijl / ſom meg vtſende / Then

one er thend faders willie huilken meg vtſende / at
ieg icke ſkal tabe nogit / aff alle the tingeſt / huilke
hand gaff meg / men ieg ſkal vpuecke thennom paa
thend ytterſtedag / Thendne er oc hans willie / huil=
ken meg vtſende / at alle huilken ſeer ſønnen oc troer
paa hannom / hand ſkal haffue thet euige lÿff oc ieg
ſkal vpuecke hannom / paa thend yttherſtedag.

Tha toge Jøderne til at murre / om thet / at
hand haffde ſagd / ieg er thet brøid huilken ieg ned
fuor aff himmelen oc the ſagde / er icke thendne Je=
ſus Joſeph ſøn hues fadir oc modir wÿ kendne? hu
orlunde ſiger hand tha / ieg nedfuor aff himmelen /
Jeſus ſuarit oc ſagde thennom / murrer icke emel=
lom ether ſelffuer / ingen kand komme til meg / vthen
fadern huilken meg vtſende / foor draguit hannom /
oc ieg ſkal vpuecke hannom paa thend yttherſte dag
thet er ſcriffuit vti prophetern / Oc alle ſkulle wor=
de lærde aff gud / forthi alle ſom hørde aff fadern / Eſai. liiij.
oc lærde / hand kommir til meg / icke at noger fick Hiere. iij.
ſeet fadern / for vthen thend huilken er aff gud thend Matth. xi.
ſeer fadern. Luce. x.

Sandeligen ſandeligen ſiger ieg ether / huo ſom
troer pa meg / hand haffuir thet euige lÿff / ieg er
thet lÿffs brøid / Ethers fedre aade himmelſke brø= Exodi. xvi.
id vti ørcken / oc the ere døde / thendne er thet brø=
id nedſtigendis aff himmelen / at huem ther aff eder
hand ſkal icke døid / ieg er it lÿfflige brøid huilken
nedſtiget aff himmelen / om noger foor edit aff thet=
te brøid / hend ſkal / leffue euindelige / oc thet brøid
huilket ieg giffuer / er mit legome / huilkit ieg wil giff .i. Cor. xi.
ue for werdens lÿff.

Tha tog Jøderne / til at trettis emellom ſeg ſi=
gendis / huorledis kand thendne giffue oſſ / thet ſit
legom at ede? forthi ſagde Jeſus thennom / Sande=
ligen ſandeligen ſiger ieg ether / vthen i foor edit men
niſkens ſøns legom oc foor druckit hans bluod / i
haffue icke lÿff vti ether / huoſomhelſt eder mit le=
gom / oc dricker mit bluod / hand haffuir thet euige

lijff / oc ieg skal vpuecke hannom paa thend ytther-ste dag / Thi mit kiød er sand mad / oc mit bluod er sand dricke / huosomhelst eder mit kiød / oc dricker mit bluod / hand bliffuir vti meg / oc ieg vti han-nom / ßo som thend leffuendis fader vtsende meg / oc ieg leffuir foor fadern / ßo oc huilken foor edet meg / hand selffuir skal oc liffue for meg / thendne er thet leffuendis brøid huilkit nedstigit aff himmelen / icke som ether fedre aade himmelske brøid / oc ere døde / huosom / foor edit thette brøid handskal leffue euin-delig.

Thesse sagde hand vti forsamlings huuss laren-dis i Capernaum / oc mange aff hans discipeler the thesse hørte / sagde / Thendne tale er hort huo kand høre hannom? Jesus wedendis huoss seg selffuer / at hans discipeler murrit ther om / sagde hand thennom nagger ether thette? huad om i foor seet menniskens søn vpstigendes / ther hen / huar hand war tilforn / aanden erit som liff lig giør / legmit gaffner intthet / the ourd som ieg taler ether the ere aand oc lijff / nogle er aff ether huilke icke tro / thi Jesus wijst aff begyndelsse / huilke icke ware troendis / oc huo han-nom skulle forrade / oc hand sagde / ther for sagde ieg ether / at ingen kand komme til meg vthen thet worder giffuit hannom aff myn fader.

Aff thend thijdt offuerfiølde mange aff hans dis-cipeler oc forluode hannom / oc icke ythermere wan-drede met hannom / Tha sagde Jesus til the tuolff / willei oc bortgaa? Simon Petrus suarit hannom / herre til huem skulle wij gaa? thu haffuir thet euige lijffs ourd / oc wij troir / oc kendner at thu est Chri-stus leffuendis guds søn / Jesus suarit / vdualde ieg i oc ether tuolff / oc en aff ether er en dieffle? thet sagde hand aff Juda Simonis søn / Ischariota / thi hand war thend som skulle forrade hannom / oc hand war en aff the tuolff.

Thet siuffuende Capittel.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

EFftir thesse omgickis Jesus vti Galilea / thi hand icke wille omgaais vti Judea / forthi ioderne atspurde at thielsla hannom oc høttiddagen war hart huoss Jøderns Leui. xxiij.
løubowids høttijd / tha sagde hans brødre til hannom / gack hær fraan oc gack til Judeam / at thin discipeler kundne oc see tine gerninge / huilke thu giør / Sandeligen ingen giør nogit vti løndom / men hand atspør at were apēbar / wilt thu ßodanne giøre / tha apenbar tig for werden / forthi at hans brødere sandeligen troit icke paa hannom.

Jesus sagde thennom myn thijdt er icke end nw tilkommit / men ether thijdt er althijde rede / werden kand icke faa hadit ether / men meg hader hun / forthi ieg bær witnesbyrd om hendne / at hendnes gerninge ere vndne / Gaa i vp til thendne høttiddag / ieg gaar icke end nw vp til thendne høttig / forthi at myn thijdt er icke end nw fuldkommit / Ther hand haffde sagt thennom thesse / bleff hand vti Galilea / oc ther hans brødre ware vpgangne / vpgick oc hand til høttiden / icke apenbarlig men ßo som vti løndom / oc Jøderne atspurde hannom vti høttiden oc sagde / huor er hand ? oc møgit mhur war om hannom eblant folkit Somme sagde / hand er guod / andre sagde ney / men hand bedragir folkit / ingen taalit liguel aapenbarlig om hannom for Jæderns redzil.

Men ther halff høttiden war giørt vpgick Jesus i templit / oc lærit / oc Jøderne forundrede sigendis / huor kand thendne scrifften / efftir thi hand haffuir icke lærd thennom ? Jesus suarit thennom oc sagde / myn lærdom er icke myn men hans huilken meg vtsende om noger wijl efftirfølge hans wilie / hand skal kendnit paa lærdommen / huad eller thet er aff gud / eller ieg taal aff meg selffuer / huosomhelst taal om seg selffuer / hand atspør sijn egenære / men huo som atspøre thens ære hannom vtsende / hand er sandrw / oc vretferdighed er icke vti hannom.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Haffuir icke Moſes giffuit ether loguen / oc in-
gen liguel aff ether fulgiøre loguen met gerninger?
hui atſpøre i at ihielſlaa meg? folkit ſuarit oc ſag-
de / thu haffuir dieffleſkab / huo atſpører at ihielſlaa
tig? Jeſus ſuarit oc ſagde thennom / it gerninge gi-
orde ieg / oc i alle forwndrer / Ther for gaff Moſes
ether omſkerelſſe / icke forthi at hun er aff Moſe /
men forthi hun er aff federne / oc liguel omſkere i
menniſken paa Sabbat dagen / om menniſken an-
namer omſkerelſſe paa ſabbatdagen paathet Moſi
loug icke ſkal krenckis / Ere i meg vrede / at ieg hel
bredit it gantſke menniſke paa ſabbatdagen? døm-
mer icke effter til ſywn / dømmer retferdide dom.

Tha ſagde nogle aff Hieruſalem / Er icke thend
Deuti. j. ne thend huem the atſpøre ihiel atſlaa? Sandeligen /
Se / hand taal apenbare / oc the ſige hannom int-
thet kendner the øffuerſte hannom nw ret / at were
thend rette Chriſtum? men wij kende hannom / hue-
en hand er / men Naar Chriſtus kommir weid ingen
hueen hand er.

Tha robte Jeſus i templit lærendis oc ſagde /
oc i kendner meg / oc i wijde hueen ieg er / aff meg
ſelffuer kom ieg icke / men hand er ſandrw / huilken
vtſende meg / huem i icke kiendne / men ieg ſandeli-
gen kiendner hannom / for ieg er aff hannom / oc
Matt. xxi. hand vtſende meg / Ther for atſpurde the atwille
Marci. xj. griffue hannom / oc ingen ſette en haand paa han-
Luce. x. nom / forthi hans ſtund war icke end tha kommit / oc
mange aff folkit troede paa hannom / oc ſagde / Na-
ar Chriſtus foor kommit / giør han flere tegen end
theſſe / huilke tendne giør?

Oc the Phariſeer hørde at folkit murrede theſſe
om hannom / vtſende the Phariſeer / oc preſtehøff-
dinge thienere / at the ſkulle gribe hannom tha ſagde
Jeſus thennom / end nw er ieg met ether en liden
thijdt / oc ieg bortgaar til hannom huilken meg vt-
ſende / tha ſkulle i atſpære meg / oc i icke ſkulle finde

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

meg / Oc huor ieg er dÿt kundne i icke komme / Tha sagde Jøderne eblant seg selffuer / huor wÿl thendne gaa at wÿ skulle icke finde hannom? wÿl hand gaa til the hedninge / som her oc ther atspreidde ere oc lære hedninge / Huad er thendne taale / huilken hand siger / J skulle atspøre meg / oc i icke skulle finde / oc huoor ieg er dÿt kundne i icke komme.

Paa thend siste stuore høttidens dag / stuud Je-
sus oc robte sigendis / om noger tørstir hand kom-
me til meg oc dricker / huosomhelst troir pa meg som
scrifften siger / liff lige wands fluode skulle vtflyde aff
hans lÿff / Thet sagde hand om aanden / huilken the Esaie. xij.
som paa hannom troede skulle annamme / Thi thend Esai. xliiij.
helligaand war icke end ther / forthi Jesus war icke
end tha forklarit mange forthi aff folkit / ther the
hørde thendne taale / sagde the / thendne er sandeligen
en Prophet / Andre sagde / thendne er Christus / Som-
me sagde / skal Christus komme aff Galilea? siger
icke scrifften so / at aff Dauids seed oc aff Betlehem Miche. v.
bye huor Dauid war / skal Christus komme? oc saa
war ther en tuidracht emellom folkit om hannom /
at somme aff thennom wÿlle gribbe hannom / men
ingen sette en hand paa hannom.

Tha komme thienerne til Bisperne oc Pariseerne / oc the sagde thennom / huar for lidde i hannom icke hÿd / Thienerne suarede / aldri talit noget menniske so som thette menniske / Ther for suarede phariserne thennom / ere oc i bedragne? troer oc nogne aff høffdingerne / eller phariserne paa hannom? men thette folk er formaledidit huilkit icke wÿde loguen / Nicodemus sagde til thennom / thend samme som haffde kommit til hannom om natten / huilken war en aff theris taal / dømmer oc wor loug menniskens vthen hun foor først hørd aff hannom / oc foor wÿst huad hun skal giøre / the suarede oc sagde hannom est thu oc en galileer? grandske oc see / ingen Prophet vpstander aff Galilea / oc huer er gangit til sÿt huuss.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Euangelium
Thet ottende Capittel.

IEsus reisde til Oliuerberg / oc vti dauningen kom igen til templit / oc alt folkit kom til hannom / oc hand siddendis larde thennom.

Oc the scrifftcloge oc Phariseer / framlidde en quindne til hannom som war begreben vti hwoor / oc ther the haffde skickit hendne vti middilt / sagde the hannom / mester thendne quindne er begrebben i

Leuit. xx.

hwoor / oc Moses bød oss i loguen / at ßodanne skulle stenes / Thu forthi huad siger thu / thet sagde the frestendis hannom / at the kunde kiare hannom / Men Jesus bøgendis seg neid / scriff paa iourden / met fingren / men for the ware framturige atspøre / vpreiste hand seg oc sagde thennom / huo aff ether er frij aff søndnen / hand kaste thend første steen paa hendne / oc hand igen nedbøgendis seg scriff paa iourden / oc ther the hørde thesse vtgingge the / besunderligen en efftir en anden / begyndelßen giort aff oldinge / oc Jesus er alene ther forlat / oc quindnen stuud i middilt for hannom / ther Jesus vpreist seg / oc hand saa ingen vthen quindnen / sagde hand hendne / Quindne huor ere samme thine paa klager / dømbte tig ingen? hun sagde / herre / ingen / Jesus sagde icke eller dømmir ieg tig gack hen / oc sønd icke har efftir.

Jesus talit igen til tennom sigendis / ieg er werdens liuss / huosomhelst efftir følgir meg hand skal icke wandre i mørcken / men hand skal haffue liffzens liuss / Tha sagde the Phariseer til hannom / Thu witner om tig selffuer / thijdt witnesbyrd er icke sandrw / Jesus suarit oc sagde thennom / Endog ieg bar witnesbyrd om meg selffuer / er mit witnesbyrd sandrw / forthi ieg wiid hueen ieg kom / oc huor ieg hengaar / Men i wijde icke hueen ieg kommir / icke eller huort ieg hengaar / J dømme efftir legomit / ieg dømmer ingen / sandeligen oc om ieg dømmer myn

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

dom er ſandrw / forthi ieg er icke ene / men ieg oc
thend fader huilken meg vtſende / ſandeligen thet er Deut. xvij.
oc ſcriffuit vti ethers loug / at twendne menneſkes Mat. xviij.
witneſbyrd er ſandrw / ieg er thend huilken / bær wit .ij. Cor. xiij.
neſbyrd om meg ſelffuer / oc thend fader bær wit-
neſbyrd om meg / huilken meg vtſende / tha ſagde the
hannom / huor er thin fader / Jeſus ſuarit thennom
J icke kendne meg / icke eller myn fader / om i ficke
kend meg / kende i oc myn fader / theſſe ourd talit Je
ſus paa theris offerkijſte / lærendes vti templit / oc
ingen greib hannom / forthi hans ſtund war icke
kommit.

Tha ſagde Jeſus thennom end en gang / ieg ga
ar hen oc i ſkulle atſpøre meg / oc i ſkulle døø vti
ethers ſøndner / huor ieg hen gaar kunde i icke kom
me / Tha ſagde Jøderne / wijl hand tha ſlaa ſeg ſel-
ffuer i hiel thi hand ſiger / huor ieg hen gaar / ther
kunde i icke hen komme / oc hand ſagde thennom / i
ere aff the nedderſte / Jeg er aff the øffuerſte / i ere
aff thendne werden / ieg er icke aff thendne werden /
forthi ſagde ieg ether / at i ſkulle døø vti ethers ſøn
dner / Thi om i icke troe at ieg er / tha ſkulle i døø
vti ethers ſøndner.

Tha ſagde the hannom / huo eſt thu ? oc Jeſus
ſagde thennom / førſt er ieg thet / huilkit ieg taler met
ether / ieg haffuir mange tingeſt huilke ieg ſkal tale
om ether oc dømme / men huilken meg vtſende er ſan
drw / oc huilke ieg hørde aff hannom / thennom taal
ieg / the forſtunde icke at hand taalit thennom om fa-
dern.

Tha ſagde Jeſus thennom / Naar i foor vphaff
uit menniſkens ſøn / tha ſkulle i kendnit at ieg er / oc
at ieg giør intthet aff meg ſelffuer / men ſo ſom fa-
dern kendne meg taal ieg theſſe / oc huilken meg vt-
ſende er met meg / fadern forladir meg icke ene / for-
thi ieg giør althijde huilke hannom er tacknemelige /
hannom talendis theſſe troede mange paa hannom.

Tha ſagde Jeſus til the iøder ſom haffde troit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

hannom / om i foor bleffuit vti myn taale / tha ere i sandeligen myn disciple / oc i skulle kende sandheden oc sandhet skal giøre ether frij / The suarede hannom wij ere Abrahams sæed / icke thiene wij eller nogen / noger tijd / huorlunde siger thu tha i skulle giøris frij.

Ro. vi. Jesus suarit thennom / sandeligen sandeligen siger ieg ether / at alle huilke giør sønd hand er søndeens treel / Swendnen bliffuir icke vti husit til euig thijd / Sønnen bliffuir til euig thijd forthi om sønnen foor giffuit ether frij / tha ere i wisseligen frij / Jeg wijd at i ere Abrahe seed / men i atspøre at i hielsla meg / for myn taale haffuir icke seed vti ether / Jeg taal huilkit ieg saa huoss myn fadir / oc i giøre huilkit i saa huoss ether faader.

The suarede oc sagde hannom / Abraham er wor fader / Jesus siger thennom / om i ware Abrahams sønner / tha giorde i Abrahe gerninge / nu atspøre i at ihielslaa meg / it menniske / huilken ieg talit ether sandhed / som ieg hørde aff gud / thet giorde icke Abraham / J giøre ether faders gerninge / The sagde oc so hannom / wij ere icke føddе aff hwoor / wij haffue en fader / gud / Jesus sagde thennom / om gud war ether fader wisseligen elskede i meg / thi ieg vtgick oc kom aff gud / Thi ieg oc icke kom aff meg selffuer / men hand vtsende meg / huor for wederkende i icke myn taale?

J ere aff thend fader som er dieffuelen / oc ethers faders begierlighed wille i efftirfølge / hand war man
Joan. iii. draber aff begyndelse / oc hand stuud icke vti sandhed / for sandhed er icke vti hannom / naar hand taal løgen / tha taal hand aff sijt eget / forthi hand er en løgner / oc thet sammetings fader / men forthi ieg siger sandningen / tro i meg icke.

Joan. iiii. Huo aff ether kand straffe meg aff sønden? men om ieg siger sandningen / huorfor troe i meg icke? huosom aff gud er hand hører guds ourd / Ther for høre

i icke / at i icke ere aff gud.
Suarede forthi Jøderne / oc sagde hannom / Sige wij ey wel / at thu est en Samaritaner / oc haffuir dieffuelskab / Jesus suarit / ieg haffuir icke dieffuelskab men ieg ærer myn fader / oc i forsmæler meg / Jeg atspører icke myn ære / ther er liguel en som atspører thend oc dømmer.
Sandeligen sandeligen siger ieg ether / om nogen foor beuarit myn taale / hand skal icke see døden euindeligen. Tha sagde the Jøder til hannom / nw kender wij at thu haffuir dieffuelskab / Abraham er dødir oc prophetern / oc thu siger / om nogen foor beuarit myn taale / hand skal icke smage døden euindeligen / Est thu større end wor fader Abraham huilken dødir er? oc prophetern ere døde. huem giør thu tig selffuer? Jesus suarit / om ieg ærer meg selffuer / myn ære er intthit / myn fader er huilken meg ærer / huilken i sige at were ether gud / oc liguel kendne i hannom icke / men ieg kendner hannom? oc om ieg foor sagd at ieg icke kendner hannom / tha ware ieg en løgner lige som i ære / men ieg kendner hannom oc beuarer hans taale.
Abraham ethers fader gledis at hand skulle see myn dag / oc hand saaen oc gledde seg / tha sagde Jøderne til hannom / Thu haffuer icke endnw halfftrijsinde tiugeaar / oc thu saaest Abraham? Jesus sagde thennom / sandeligen sandeligen siger ieg ether / før end Abraham føddis er ieg / Tha vptoge the stiene / paa thet the wille kaste paa hannom / men Jesus skyulde seg oc vt gick aff templit.

Thet niende Capittel.

OC Jesus framgangendis saa it menniske blinder aff sijn fødzil / oc hans discipeler spurde hannom sigendis / mester / huo søndnit / thendne eller hans foreldre / at hand skulle blind fødis? Jesus suarit huerken hand eller

hans foreldre/ men at guds gerninge/ ſkulle aapenba-
ris vti hannom/ meg bør at giøre hans gierninge hu-
ilken meg vtſende ßo lenge dagen er/ natten kommir/
tha kand ingen giøre/ ßo lenge ieg er vti werden/ er
ieg werdzens liuſſ.

Ther hand haffde thet ſagt/ ſputtet hand paa io-
rden/ oc giorde dønd aff ſpøtte/ oc vplagde ſamme
dønd paa thend blindis øygne/ oc hand ſagde hannom
Gack oc thwoe tig vti Siloa dam (huilkit om thu vd-
legger lyder vtſendir) Tha gick hand hen oc thouwit
ſeg oc igenkam ſeendis/ oc naboern/ oc the ſom haff
de ſeet hannom til forn/ at hand war en bedler ſagde
Er thendne icke thend ſom ſaad oc tigget? Andre ſag
de/ hand erit/ andre ſagde hand er hannom lig/ hand
ſelffuer ſagde ieg erit/ tha ſagde the til hånom/ huorle
dis er thin øygne vpladne? hand ſuarit oc ſagde/ Thet
menniſke huilkit ſiges Jeſus giorde dønd/ oc ſmurde
paa myn øygne/ oc ſagde meg/ Gack til Siloe dam/
oc thwo tig/ ſom ieg bort gick oc thuowit meg worte
ieg ſeendis/ Tha ſagde the hannom / huor er thend
ſamme/ hand ſagde. ieg weed thet icke.

Tha lidde the hannom ſom ßo lenge haffde werit
blind til phariſeern/ oc thet war ſabbatdag/ ther Je-
ſus giorde døndnit/ oc vpluod hans øygne/ oc phari-
ſeerne atſpurde hannom igen/ huorlunde hand haff-
de igen fangit ſit ſywn / hand ſagde thennom / hand
lagde dønd paa meg offuir øygnen/ oc ieg thuowit meg
oc ieg nw ßeer/ Tha ſagde nogle aff phariſeerne thet-
te menniſke er icke aff gud/ for hand icke holler ſab-
batdagen/ andre ſagde huorlunde kunde en ſøndigs
menniſke giøre theſſe tegen? Oc ther worte en twidra
ct emellom thennom / oc the ſagde thend blinde igen /
huad ſiger thu om hannom for hand vpluod tig thin
øygne? Hand ſagde/ hand er en prophet.

Tha troede the icke om hannom at hand war blin
dir/ oc haffde fangit ſijwn / ßo lenge the kallede hans
foreldre ſom haffde igenfanget ſit ſijwn/ oc the atſpurde

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

thennom ſigendis/ Er thendne ether ſøn? huem i ſige
at were føddir blind? huorledis forthi ſeer hand nw?
hans foreldre ſuarede thennom oc ſagde/ wĳ wĳde at
thendne er wor ſøn/ oc hand er blind føddir/ huorlun-
de at hand nw ſeer wĳde wĳ icke/ oc wĳ ey wĳde huo
hans øygne vpluode/ hand haffuir ſelffuer aalder/ at-
ſpøre i hannom hand kand taale om ſeg ſelffuer? Theſ-
ſe ſagde hans foreldre at the frøchtede Jøderne/ Thi
Jøderne haffde rede giort en forbund/ at om nogen be-
kende hannom at were Chriſtum/ hand ſkulle vtkaſtis
aff theris forſamblings huuſſ/ ther for ſagde hans for-
eldre/ hand haffuer aalder/ at ſpøre i hannom ſelffuer.

Tha kallede the ſamme menniſke igen/ ſom haff- Joan.vij.
de werit blind oc ſagde hannom/ Giff gud ære/ wĳ wĳ-
de at thette menniſke er en ſøndnir/ hand ſuarit oc ſag-
de/ om hand er en ſøndnir/ thet wĳd ieg icke/ it wĳd
ieg/ at ieg war blinder/ oc nw ſeer ieg/ Tha ſagde the
hannom igen/ huad giorde hand tig? huorledis vplu-
od hand thin øygne? hand ſuarit thennom/ ieg ſagde
ether nw/ hørde i icke/ hui wille i hørit igen/ wille i oc
bliffue hans diſcipeler/ therfor bandnede te hannom
oc ſagde/ war thu hans diſcipel/ wĳ ere Moſi diſcip-
ler/ wĳ wĳde at gud talit til Moſen/ hannom wede wĳ
intthit hueen hand er.

Thet menniſke ſuarit/ oc ſagde thennom/ thet er
nogit wnderligt/ at i icke wĳde hueen hand er/ oc lig-
uel vpluod hand myn øygne/ wĳ wĳde at gud hører
icke ſøndner/ men om nogen er guds dyrcker oc efftir-
følgir hans wilie/ hannom hører hand/ Aff werdens
begyndnelſe er thet icke hørt/ at noger vpluod en blind
føddirs øygne/ vthen thend war aff gud/ kunde hand
intthit giøre/ The ſuarede oc ſagde hannom/ Thu eſt
gantſke fødder i ſøndnen/ oc thu lærer oſſ? oc the vt-
wiſte hannom for døren.

Jeſus hørde at the haffde vtdreffuit hannom aff
forſamlings huuſit/ oc ther hand fand hannom/ ſagde
hand til hannom/ Troer thu paa guds ſøn? hand ſua-

rit oc sagde/ herre huo erit/ at ieg skal tro paa hans
nom? oc Jesus sagde hannom/ oc thu saast hannom/
oc hand erit huilken taal met tig/oc hand sagde/her
re/ ieg troer/ oc hand tilbad hannom/ oc Jesus sua=
rit hannom/ ieg kom til dommen vti thendne werden/
at huo icke seer the skulle see/ oc huosom seer/ skulle
worde blinde/ oc nogre aff pharisteerne hørde thesse/
som met hannom ware/ oc sagde hannom/ Ere wij oc
blinde? Jesus sagde thennom/ haffde i weret blinde/
tha haffde i ingen synd/ nw sandeligen sige i/ wij seer
ther for bliffue ether syndner.

Thet thiende Capittel.

SAndeligen sandeligen siger ieg ether/ huosom
helst icke indgar wijd døren/ vti foorstigen
men vpstiger anderstedis/ hand er en thyuff
oc en røffuer/ men huosomhelst indgar wijd
døren/ hand er forens hyurde/ hannom vplader dør
wochteren/ oc foren hører hans røst/ oc hand kaller
sine foor/ naffnligen/ oc vtleder thennom/ Oc naar
hand for vtladit sin egen foor/ Gaar hand for then=
nom/ oc foorne efftir følgir hannom/ forthi the kend=
ner hans røst/ En frembmede efftir følge the icke/ men
flyer fran hannom/ forthi the icke kendne thend fremb=
medir røst/ thette mwndsprog sagde Jesus thennom/
men the icke forstuode huad the tingest ware huilke
hand talit thennom/ forthi sagde Jesus thennom igen.

Sandeligen sandeligen siger ieg ether/ ieg er foo=
rens døør/ alle huormange som komme for meg/ the
ere thyffue oc røffuere/ men foren hørde icke thennom
Jeg er døren/ om nogen foor indgangit wijd meg/
hand skal worde salig oc skal indgaa oc vtgaa oc
vppaa finde føde/ thyffuen kommir icke vthen at hand
steiller/ oc ihielslaar oc omkommir/ Jeg kom paa thet
the skulle haffue lijff/ oc haffue offuerflødeliger.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Jeg er thend guode hyurde/en guod hyurde giff-
uir sijt lijff for føørn/men en lije suend huilken icke er hy Joan. iij.
urde/ oc huilken foerne er icke eygen/ naar hand seer Ezec. xxxiiij
wlffuen komme/forlader hand fooren/oc flyer/oc wlff
uen griber oc spreder fooerne/oc lije suendnen flyer/
for hand er lijesuendnen/ oc er icke omhugelige for
fooern/Jeg er thend guode hyurde/oc ieg kendner myn
foor/ oc ieg kendnis aff myne/ßo som fadern kendner Matth. xi.
meg/ßo kendner ieg oc fadern/ oc ieg vtsetter mit lijff Luce. x.
for fooren/Jeg haffuir oc andre foor/huilke icke ere Matth. xx.
aff thendne foorstige/thennom bør meg oc ßo attillie- Marci. x.
de/oc the skulle høre myn røst/ oc skal worde en foor
stie oc en hyurde.

Ther for elskir fadern meg/ for ieg vtsetter mit
lijff/ paa thet ieg kand igen tage hendne/ Jngen bort
tagir hendne fran meg/men ieg vtsetter hendne aff meg
selffuer/ Jeg haffuir macht at vtsette hendne/ oc ieg
haffuir macht at tage hendne igen/ thette buodourd
tog ieg aff myn fader/ Tha worte ther twidract igen
eblant Jøderne/ for thesse taale/ mange aff thennom
sagde/ hand haffuir deffuelskab/ oc hand galnes/hu-
ad wille i høre hannom? Andre sagde/ thesse ourd/
er icke thends som haffuir dieffuelskab/kand oc dieff
uelskab vplade the blindnis øygne?

Oc vti Hierusalem giordes kørmesse/oc thet war
winther/ oc Jesus wandrit i templit vti Salomonis
skwr oc Jøderne omringde hannom/ oc sagde han-
nom/ huorlenge vpholder thu wore siele? om thu est
Christus/ sige oss it frijdligen/Jesus suarit thennom/
ieg haffuir sagdt ether thet/oc i icke troo/The gernin
ge huilke ieg giør vti myn faders naffn/ the skulle gi-
ffue wytnesbyrd om meg/ men i icke troo forthi i ere
icke aff myn foor/ ligeruise som ieg sagde ether myn
foor høre myn røst/ oc ieg kendner thennom oc the eff-
tirfølge meg/ oc ieg giffuir thennom thet euige lijff/
oc the icke skulle forfaris euindeligen/ icke eller skal
nogle tage thennom aff myn haand/ myn fader huil-
ken meg gaff thennom hand er større end alle/ oc in-

gen kand tage thennom aff myn faders haand/ ieg oc
fadern ere it.
Tha igen vptoge Jøderne ſteene/ paa thet the wille
ſteene hannom/ Jeſus ſuarit thennō/ Jeg beuiſte ether
mange guode gerninge aff myn fader / for huilkit aff
the guode gerninge/ ſteene i meg? Joderne ſuarede han
nom ſigendis/ for guode gerninge ſteene wij tig icke/
men for guds beſpottelſſze/ oc forthi/ men thu eſt it
menniſke/ giøre tig ſelffuer gud / Jeſus ſuarit then-
nom/ Er thet icke ſcriffuit/ vti ethers loug/ ieg haff-
Pſal. lxxxi. uer ſagdet/ i ere guder? om hand ſagde thennom gu-
der/ til huilke guds taale er giort/ oc icke eller kand
ſcrifften eſønder brydis om hannom/ huilken fadern
hillig giorde/ oc vtſende til werden/ J ſige meg at be-
ſpotte/ forthi ieg ſagde/ ieg er guds ſøn? om ieg icke gi
øre myn faders gerninge/ tha troer meg icke/ men om
ieg giører/ oc om i icke wille troo meg/ tha troer ger-
ningen/ paa thet i ſkulle kendnet oc troo/ at fadern er
vti meg/ oc ieg vti hannom.

The ſøchte igen at gribe hannom/ oc hand wnt-
Matth. xij. gick aff theris hendner/ oc bort gick igen paa hind ſi-
Marci. iij. de Jordanen/ paa thend ſteed/ huor Joannes haffde
tilforne døipt/ oc hand bleff thar/ oc mange komme
til hannom oc ſagde/ Joannes ſandeligen giørde in-
gen tegen/ alletingeſt liguel/ huilke Joannes haffuer
ſagd om thendne/ the ere ſandrw/ oc mange troede
ther paa hannom.

Thet Olluffte Capittel.

EN wort ſiuger wijd naffn Lazarus aff Be-
thania/ aff Maria oc Marthe hans ſøſtres
bye/ oc Maria var thend/ huilken ſmurde
herren met ſmørelſſze/ oc tyorde hans fød-
dir met ſijt haar/ hues broder Lazarus wort ſiuger/
forthi ſende hans ſøſter til hannom ſigendis/ herre ſee
huilken thu elſkir er ſiuger/ hørendes thet Jeſus ſag-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

de hand / thend singe er icke til døden / men for guds
ære / at guds søn skal æris wiid thend / Oc Jesus elskit
Martham oc hendnes søster / oc Lazarum oc som hand
haffde hørd at hand war singer / tha bleff hand sande
ligen ther paa samme steed two dage.

Ther effter sagde hand siine discipeler / wii wiille
gaa til Judeam igen / discipelern sagde hannom / Mes-
ter nw stacket siden søchte the at steene teg / oc nw wiilt
thu gaa diid igen? Jesus suarit / er ey dagen tuolff
stundner / om nogen wandrer om dagen / hand støder
seg icke / forthi hand seer / thendne werdzens liuss / oc
om nogen wandrer om natten / hand støder seg / forthi
liussit er icke vti hendne / ßo danne taalit hand / oc eff-
tir thesse sagde hand thennom / Lazarus wor wen soff
uir / men ieg gaar hend at wiille vpuecke hannom aff
søffnen / oc hans discipler sagde hannom / herre om
hand søffuir / tha worder hand karsk igen / men Jesus
haffde sagt aff hans død / oc the miente at hand sag-
de om søffnens soffuelssze / Tha sagde Jesus thennom
apenbarlige Lazarus er dødir / oc ieg gledis for ether /
at ieg icke war ther / paa thet i skulle troo / men lad oss
gaa til hannom / Tha sagde Thomas huilken siges twil
ling / til disciplern / skulle wii oc gaa / at wii skulle dø ø
met hannom.

Tha kam Jesus oc fand hannom lagdir nw fire-
dage siden vti graffuen / Oc Bethania war huoss Hie
rusalem / musene fentan stadier / oc mange aff Jøder-
ne ware komme til Martham oc Mariam at the wille
husssuale thennom offuir theris broder / ther Martha
hørte at Jesus kom / løb hun emod hannom / oc Maria
saad hiemme.

Tha sagde Martha til Jesum / herre om thu haff
de weret har / myn broder haffde icke werit dødir /
men ieg end nw oc weed at huadsomhelst thu for bethet
aff gud / thet giffuir tig gud / Jesus sagde hendne / thin
broder skal vpstaa / Martha sagde hannom / ieg wiid
at hand skal vpstaa vti vpstandnelssze paa thend
ytterste dag Jesus sagde hendne / ieg er vpstandnel-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ſſze oc lijffuit/ huoſom troer paa meg hand ſkal leff-
ue/ oc ßo om hand fick døid/ oc alle ſom leffuir oc tro
er paa meg/ hand ſkal icke døø ewindeligen/ Troer
thu thet? hun ſagde hannom/ Ja herre/ ieg troer thu
eſt thend Chriſtus guds ſøn hulken ſkulle komme til
werden.

Oc ther hun haffde ſagd theſſe/ bort gick hun oc
kallit Mariam ſijn ſøſter heemeligen oc ſagde/ Meſterē
er hær/ oc kaller tig/ ſom hun thet hørtte/ vpſtud hun
ſtrax/ oc kom til hannom/ Jeſus war icke endtha kom
mit tyl byen/ men hand war paa thet ſteed/ huor Mar
tha haffde kommit emod hannom/ The Jøder ſom wa
re met hendne vti huuſet/ oc trøſtede hendne/ ther the
ſaae Mariam/ at hun ßo ſnart vpſtuod/ oc vtgick eff
terfølgende the hendne ſigendis/ hun gaar til graffuen
at hun wijl ther græde.

Ther Maria kom thær/ huor Jeſus war/ oc ſaa
hannom/ nidfiøld hun til hans føddir/ oc ſagde han-
nom/ Herre om thu haffde werit hær/ myn broder haff
de icke werit dødir/ Jeſus forthi at hand ſaae hendne
gredendes/ oc Jøderne hulke haffde kommit met hen-
dne/ oc gredendes/ gremmet hand ſeg oc bekummeret
ſeg ſelffuer oc ſagde/ huor nedlagde i hannom? The
ſagde hannom/ herre/ kom/ oc ſee/ Jeſus græd/ forthi
ſagde Jøderne/ See/ huor hand elſkit hannom/ men
noger aff thennom ſagde/ kunde icke thendne giortit
hulken vpluod thend blindnis øygne/ at thendne ſkul
le oc icke døid? Jeſus forthi gremendis igen vti ſeg ſel
ffuer kom til graffuen/ oc thet war en hulle/ oc en ſte-
en war vppaalagd hannom.

Jeſus ſiger borttagei ſteenen Martha thens ſø-
ſter ſom war dødir ſagde hannom/ herre/ hand luch-
tir nw ilde thi hand er ſandeligen firedagelig/ Jeſus
ſiger hendne/ haffuir ieg icke ſagd tig/ at om thu fick
troit ſkulle thu ſee guds herlighed? borttoge the ther
for ſteenen aff ſtedet huor thend døde war nedlagdir/
Oc Jeſus vpløfftendis ſine øgne i hyuguelſe/ ſagde/
fader ieg tacker tig/ forthi thu haffuir hørdt meg/ oc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ieg wiid at thu althiide hører meg / men for ſkaren
huilken hær om ſtaar/ ſiger ieg/ at the ſkulle troo at
thu vtſende meg.

Oc ther hand haffde ſagd theſſze/robte hand met
it ſtuort røſt/ Lazare kom hær vd/ oc hand vtgick /
huilken haffde weret dødir/haffuendes hendner oc fød
der bunden/ met begraffuelſe boind / oc hans andlede
war tilbundnit met it ſwed clede/Jeſus ſiger thennom
Løſſer hannom vp/oc lader hannom bortgaa/Man-
ge forthi aff Jøderne/ huilke ware komne til Mari-
am/ oc haffde ſeet huilke Jeſus giorde/troede paa han-
nom/ oc ſomme aff thennom ginge bort til phariſeer-
ne/ oc ſagde thennom huilke Jeſus haffde giort/ Tha
forſamblede biſperne oc phariſeerne it raad/oc ſagde
huad giøre wii ? thette menniſke giør mange tegen/om
wii til ſteder hannom ßo/ alle troer hannom/Szo kom-
mer the Rhomaner oc bortage fran oſſ buode land oc
folck / En aff thennom wiid naffn Caiphas / men
hand war thet aars biſcoppe/ ſagde thennom/ J wi-
de intthet/ icke eller offuer weye i /at thet er oſſ nytter-
liger at it menniſke døir for folkit / end thet gantſke
folck forfaris / Thet ſagde hand icke aff ſeg ſelffuer/
men for hand war thend aars biſcoppe/ſpoit hand at
Jeſus ſkulle døø for folckit/oc icke alleneſte for folckit
men at hand ſkulle tilhobe ſancke guds børn vti it hu-
ilke ware atſpreidde/oc fran thend dag radſloe the til
hobe/ paa thet the kundne ihielſla hannom.

Wandrit Jeſus icke nw apenbarlige ebland Jø-
derne/men bortgick thær aff/vti en egien huoſſ ørcken
til en ſtaad ſom kallis Ephraim oc ther omgickis hand
met ſiine diſcipler / oc Jødernes poſche til ſtuud / oc
mange gingge hen vp til Hieruſalen aff egienen for
poſche/ paa thet the wille clar giøre ſeg/ oc the ſtunde
vti tempelit oc at ſpurde Jeſum/ oc talede emellom ſeg
ſelffuer/ huad ſywnes ether / at hand icke kommir til
høttiddagē/Biſcopper oc phariſeerne haffde vtgiffuit
it bud ourd / om nogen ficke at wiide/huor hand war/
tha ſkulle hand ſigit/paa thet the kundne gribe hannō.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Euangelium
Thet tuolffte Capittel.

SEx dage for posche kom Jesus til Betha-
niam huor Lazarus haffde werit dødir/
huilken hand vpuacht aff the døde/ oc the
giorde hannom ther en naddoure/ oc Mar
tha thiente/ oc Lazarus war en aff theris taal som sad
de til buord met hannom/ Tha tog Maria it pund
dyrbar vformengder smørelsze/ oc smørde Jesu fød-
der/ oc hun tiurde hans fødder met sÿt haar/ oc huus
sit er vpfølt met smørelssens lucht/ Tha sagde forthi
en aff hans disciper Judas Simonis søn Iscariotes
huilken forrodde hannom/ huorfor soldis icke thette
smørelsze/ for trehundre penninge/ oc er giffuit the ar
me/ men thet sagde hand icke at fattige mennis ke war
hannom szo omhugelige/ men for hand war en thyff/
oc hand haffde pennings tas ken/ oc baar the tingest
som ther vti lagdis/ Jesus sagde forthi/ laad hendne
met fredd/ til myn begraffuesszis dag beuarit hun thete
I haffue sandeligen althÿde fattige mennis ke huoss
ether/ men meg haffue i icke althÿde.

Tha møgen skare aff Jøderne wÿstit/ at hand
war ther/ oc the komme icke aleneste for Jesum/ men
at the wille oc szo see Lazarum som hand haffde vp-
uecket aff the døde/ Men the øffuerste prestir tracte-
de ther efftir at the kundne i hielslaa Lazarum/ for-
thi mange aff Jøderne bortginge for hans skyld oc
troede paa Jesum.

Matt. xxj. Anden dag ther møgit folck/ som haffde kommit
Luce. xix. til hogtitdagen / fick hørtit at Jesus skulle komme
Marci. xj. til Hierusalem/ annamede the palmequiste/ oc vtgin-
ge emod hannom oc toge til at robe/ Hosianna welsi
gnet were thend som kommir Israels koning vti her
rens naffn/ oc Jesus offuerkam en asininde/ oc saad
paa hendne som scriffuet er/ frøcht tig icke thu Sions
Esai. lxij. dotther see thin konning kommir siddendis paa en
Zacha. ix. asin vngge/ Thesse wÿste hans disciper icke met thet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

førſte/ men ther Jeſus bleff forclarit/tha ehuff kom=me the at theſſe ware ſcreffne om hannom/ oc at the haffde giort hannom theſſe. Matt. xxi. Marci. xi. Luce. xix. Pſal. cxvij.

Folckit ſom met hannom war ther hand vtkalde Lazarum aff graffuen/ oc vpuacht hannom aff the døde/ baar witneſbyrd/ Ther for kom folckit emod hannom/ at the haffde hørt hannom giort thet tegen Tha ſagde phariſeerne emellom ſeg/ See i/at i intthet beſkaffuer? ſee/werden bort gaar efftir hannom.

Var ther oc noger Greckir aff thennom/ ſom ware vpkomme at the wille til bethe vti høttiden/ The ginge til Philippum huilken war aff Betſaida/ Galilee ſtad/ oc baad hannom ſigendis/herre wij wilde gierne ſee Jeſum/ Philippus kom oc ſagde til Andream/ Andreas oc Philippus ſagde thet Jeſu igen/ oc Jeſus ſuarit thennom ſigendis/ ſtunden er kommit at menniſkens ſøn ſkal æreful̄d giøris.

Sandeligen ſandeligen ſiger ieg ether/ vthen huede kuornit kaſtis vti iourden oc worder døit/ ſo bliffuer thet alene/ men om thet worder døit/bare thet møgit frucht/huoſom elſkir ſijt lijff/hand ſkal tabe thet/ oc huo ſom hader ſit lijff i thendne werden/ hand foruarer thet til thet euige lijff/huo meg wijl thiene/hand efftерfølge meg/ oc huor ieg er ther ſkal myn thienere oc were/ om nogen for thijent meg hannom ſkal myn fader ære. Matth. xvi. Marci. viij. Luce. vj.

Nw er myn ſiel bedrøffuit/ oc huad ſkal ieg ſige? fadir foruare meg/ aff thendne ſtund/ men ther for kom ieg til thendne ſtund/ fader forclaar thidt naffn Tha kom en røſt aff himmelen ſigendes/ Jeg haffuir oc forclarit hannom oc ieg wijl end engang clare hannom/ Tha ſagde thet folck ſom huoſ ſtuud oc hørtit/ thet tuordener/ Andre ſagde/ Engelen talit met hannom/ Jeſus ſuarit thette røſt kom icke for myn ſkyld/ men for ether ſkyld.

Nw er thendne werdens dom/ nw ſkal thendne

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

werdens høffdinge vtdriffues / oc om ieg worder vp-
haffuit fran Jourden / skal ieg drage alle til meg selff
uer / oc thet sagde hand betegnendis / huad døid hand
skulle døe / folckit suarit hannom / wij haffue hørt aff
loguen / at Christus skal bliffue euindelige / huorlun-
de siger thu oc tha / thet bør menniskens søn at vphaff
uis? huo er thend menniskens søn? Tha sagde Jesus
thennom / en nw til it stackit stund / er liusit met ether /
wandre i thend stund i haffue liusit / at mørcken skul
le icke offerfalde ether / oc huosom wandrer i mørcken
hand weed icke huort hand gaar / thend stund i haff-
ue liussit / troer paa liussit / paa thet i mwe were liu-
ssens børn .

Thesse talit Jesus oc bortgangende / skiulit seg for
thennom / oc ther hand haffde giort ßo mange tegne
for thennom / ligeuel troede the icke paa hannom / at
Esai. liij. Esaie prophete taale skulle fuldkommis huilken hand
sagde / Herre / huo troer wor predicken? oc huo er her-
rens arm apenbarit? Ther for kundne the icke troo
Esai. vj. forthi Esaias siger igen / Hand forblindnit theris øyg-
Matth. xix. ne / oc forherdit theris hierter at the skulle icke see met
Marci. iiij. øygnen / oc ey eller forstaa met hiertit / oc skulle om-
Actu. xxviij uendis / oc ieg skal hielbrede thennom / Thesse sagde
Esaias ther hand ßo hans ære / oc taalit om hannom /
men liguel troede oc mange aff the øffuerste paa han-
nom / men for the phariseers skyld bekende the thet
icke / paa thet the skulle icke foruises aff forsamblings
huusit / for the elste meer menniskens ære end guds ære.

Oc Jesus robte oc sagde / huo som troer paa meg
hand troer icke paa meg / men paa hannom huilken
meg vtsende / oc huo som meg seer / hand seer hannom
huilken meg vtsende / Jeg kom it liuss til werden / at
alle thend som troir paa meg / hand skal icke bliffue
vti mørcken / oc om nogen for hørt myn ourd / oc icke
troir / ieg dømmer hannom icke / Thi ieg kom icke at ieg
skulle dømme werden / men at ieg skulle frelsse wer-
den / Huilken meg forsmaer oc icke annamir myn ourd
hand haffuir huilken hannom skal dømme / Ourdet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

huilkit ieg taal/ thet ſkal dømme hannom/ paa thend
yttherste dag/ forthi ieg haffuir icke taalit aff meg ſel
ffuer/ men fadern huilken meg vtſende/ hand gaff meg
it buodourd/ huad ieg ſkulle ſige/ oc huad ieg ſkulle
taale/ Oc wijd/ at hans buodourd er thet euige lijff/
Theefor huilke ſomhelſt ieg taal/ thennom talir ieg ßo
ſom fadern haffuir ſagd meg.

Thet trettende Capittel.

FOr Poſcha høttijd wijdſte Jeſus at hans ſtu
nd war kommit/ at hand ſkulle gaa aff
thendne werden til fadern/ ßo ſom hand haff
de elſt ſijne huilke ware vti werden/ elſte hand
thennom ind til endnen/ Oc naddouren giort/ tha de-
fflen haffde nw indſkudit vti Jude Simonis Jſcari Luce. xxij.
ote hierte/ at hand ſkulle forrade hannom/ wijdſt
Jeſus at fadern haffde giffuit hannom alletingeſt vti
hender/ oc at hand war kommit aff gud/ oc hand ſkul Matt. xi.
le gaa til gud/ vpſtuod hand aff naddouren/ oc aff- Luce. x.
lade ſijne cledir/ oc tog it lijnclede oc om gyurde ſeg/
ther efftir luod hand wand vti it becken/ oc begynte at
two diſciplerens fødder/ oc tyurde met thet linnet cle
de/ met huilkit hand war gyurd.

Tha kom hand til Simonem Petrum/ oc Petrus
ſagde hannom/ Herre/ ſkal thu twoe myn fødder? Je
ſus ſuarit oc ſagde til hannom/ huad ieg giør thet
wijdſt thu icke nw/ men thu ſkalt wijdet hereffter/ Pe
trus ſagde hannom/ thu ſkalt aldri thwo myn føddir/
Jeſus ſuarit hannom/ om ieg icke foor thuowit tig tha
haffuir thu ingen deel met meg/ Sagde hannom Si-
mon Petrus/ Herre/ icke alene myn føddir/ men oc
hender oc hoffuit/ Jeſus ſiger hannom/ huilken thuo-
wit er/ hand haffuir icke behoff/ at hand ſkal thwo
vthen føddern/ men hand er gantſke reen/ J ere oc ree-
ne/ men icke alle/ Thi hand wijdſtit huo hand war hu
ilken hannom ſkulle forrade/ Ther for ſagde hand/ i

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ere icke alle reene.

Efftir hand haffde thuowit theris føder/oc tagit sijn cleder/ sadte hand seg neder oc sagde thenom igen/ wijde i huad ieg haffuir giort ether? I skalle meg mester oc herre/ oc i sige wel/ Thi ieg oc er/ forthi om ieg en herre oc mester thuowit ether føddir/ skulle i oc indenburdz andre thwoe huer anders føder/ Thi ieg gaff ether exempel/ at ligeruiss som ieg giorde ether/ ßo skulle i oc gjøre/ sandeligen sandeligen siger ieg ether/ Suenden er icke større end sijn herre/ icke er eller sendbudit større end thend huilken hannom vtsendir.

Psalm. xl. Om i wijde thesse/ salige ere i/ om i gjøre thennom/ Jeg taal icke om ether alle/ ieg wijd huilke ieg vdualde/ men at scrifften skal fuldkommis/ Thend som ether brød met meg/ hand treder meg met sijn fuod/ nw siger ieg ether thet/ før thet skeer/ at naar thet
Matth x. foor skeed skulle i troit at ieg er/ Sandeligen sande-
Luce. x. ligen siger ieg ether/ huo som annamer huilken somhelst ieg vtsendir/ hand annamer meg/ oc huilken meg annamer/ hand annamer hannom huilken meg vtsende.

Ther Jesus haffde sagd thesse/ er hand bedrøffwit vti aanden oc witned oc sagde/ Sandeligen
Matt. xxvj. sandeligen siger ieg ether/ at en aff ether skal forrade
Marci. xiiij. meg/ tha toge disciplern til at see til hueranden ind-
Luce. xxij. burd/ tuiff lendis om huilken hand talit/ Ther war oc en aff Jesu discipler liggendis vti hans skiød/ sandeligen thend samme som Jesus elste/ hannom tegnit/ Simon Petrus/ at hand skulle spøret huo thend war om huilken hand taalit/ oc tha men hand laa paa Jesu brøist/ sagde hand hannom/ herre huo erit? Jesus suarit/ hand erit huilken ieg recker thette inddyppit brød/ oc ther hand haffde inddyppit brødit/ Gaff hand Jude Simonis søn Jscariote/ oc efftir thend bijd er dieff len ingaait i hannom.

Tha sagde Jesus til hannom/ huad thu gjør thet gjør snaart/ oc ingen som saad wijd bourdit forstuud

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

thet/ huor til hand haffde ſagt hannom thet / Som=
me miente for Judas haffde penninge taſken/ at Je
ſus haffde ſagd hannom/ kiøbe thu the tingeſt huilke
wij haffue behoff til hottidagen/eller oc at hand ſkul
le giffue the fattige nogit/ther hand haffde tagit thend
bijd / vtgick hand ſtrax / oc thet war nat / men ther
hand war vtgangit/ ſagde Jeſus/ nw er menniſkens
ſøn forclarit / oc gud er forclarit wijd hannom / om
gud er forclarit wijd hannom / ſkal oc gud forclare
hannom wijd ſeg/oc ſtrax ſkal hand forclare hannom.

Kiere børn ieg er end nw met ether en ſtackit
ſtund/ oc i ſkulle atſpøre meg/ oc ſom ieg ſagde Jø=
derne/ huor ieg hen gaar / ther kunde i icke komme/
Szo ſiger ieg oc ether nw/Jeg giffuer ether it nyt bud/
ourd/ At i ſkulle elſke ether inderburds ſom ieg elſ=
kit ether/ paa thet i ſkulle oc elſke ether indburds/ vti
thet ſkulle alle kendne / at i ere myne diſcipler/ om i
haffue kierlighed indenburds emellom ether Simon
Petrus ſiger hannom / herre huort gaar thu? Jeſus
ſuarit hannom/ huort ieg gaar/ kand thu icke nw føl
ge meg / men thu ſkalt følge her effter/ Petrus ſiger
hannom / herre huorfor kand ieg icke følge tig nw?
myt lijff wijl ieg ſette for tig/ Jeſus ſuarit hannom/
ſkalt thu ſette thidt lijff for meg/Sandeligen ſande=
ligen ſiger ieg tig / hanen ſkal icke gaale/ før end thu
tre reyſer foor nechtit meg.

Thet fiortende Capittel.

OC hand ſagde ſine diſcipler/ether hierte ſkal
icke bedrøffuis/ troe i paa gud oc troer paa
meg/ vti myn faders huuſſ er mange wa=
ninge men om thet war anderledis tha haff
de ieg ſagd ether thet / Jeg gaar oc wijl rede ether
ſteedit / oc om ieg foor bortgangit at rede ether ſtee=
det/ ſkal ieg igenkomme / oc anname ether til meg ſel
ffuer/ at huor ieg er ſkulle i oc were/ Oc i ſkulle wij=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

de huort ieg gaar / oc weygen ſkulle i wÿde.

Thomas ſiger hannom / herre wÿ wÿde icke hu-
ort thu gaar / huorlunde kunde wÿ tha wÿde weygen?
Jeſus ſiger hannom / ieg er weygen oc ſandhed oc lÿff
uit / Jngen kommer til faderen / vthen wÿd meg / om
i kendne meg / myn fader kendne i oc wiſſeligen / oc
nw kendne i hannom / oc haffue ſeet hannom / Phi-
lippus ſiger hannom / herre wÿſſ oſſ fadern / oc thet
er oſſ noeg / Jeſus ſiger hannom / ßo lang thÿdt er
ieg met ether / oc thu icke kendner meg? Philippe huil
ken meg ſeer / hand ſeer fadern / oc huorlunde ſiger
thu tha / wÿſſ oſſ faderen? troer thu icke at ieg er vti
faderen / oc faderen vti meg / the ourd ſom ieg taal
ether / taal ieg icke aff meg ſelffuer / fadern bliffuen-
des vti meg / hand giør gerningen / troer meg / at ieg
er vti fadern oc fadern vti meg / om i icke ther for
wille tro meg / ßo troer meg for the ſamme gerninge
ieg giør.

Matt.xxi. Sandeligen ſandeligen ſiger ieg ether / huilken tro
Marci.xi. er paa meg / the gierninge ſom ieg giør / ſkal hand
giøre / oc hand ſkal giøre ſtørre end the / forthi ieg
gaar til fadern oc huadſomhelſt i foor bethet vti mit
naffn / thet ſkal ieg giøre / at faderen ſkal æris wÿd
ſønnen / Om i foor bethet nogit wÿd mit naffn / thet
wil ieg giøre.

Om i elſke meg ßo beuare i myn budourde / oc ieg ſkal bethe fadern / oc hand ſkal giffue ether en anden huſualer / at hand ſkal bliffue huoſſ ether euindeligen / ſandhedens aand huilken werden kand icke anname / forthi hund ſeer hannom icke / icke eller kendner hannom / men i kendner hannom / forthi hand bliffuer huoſſ ether / oc ſkal were vti ethr / ieg wÿl icke offuergiffue ether fader løiſſ / ieg ſkal komme til ether.

End nw en lidelſtund / ßo ſkal werden icke mer ſee meg / forthi ieg leffuer / oc i ſkulle oc leffue / paa thend dag ſkulle i kendne / at ieg er vti myn fader / oc i vti meg / oc ieg vti ether.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Huo myn budourd haffuer oc holdler thennom/ hand er thend huilken meg elſker/ oc huilken meg elſker/ hand ſkal elſkis aff myn fader / oc ieg ſkal elſke hannom/ oc vplade hannom meg ſelffuer/ Judas ſagde hannom/ icke thend Jſcariotes/ herre/ huad er ſkeed at thu wilt apenbare oſſ tig ſelffuer / oc icke werden? Jeſus ſuarit oc ſagde hannom / om nogen elſker meg hand ſkal foruare myn taale / oc myn fader ſkal elſke hannom/oc til hannom ſkulle wij komme /oc giøre waning huoſſ hannom/ Huilken icke elſker meg / hand holdler icke myn taale/ oc talen huilken i høre er icke myn men thend faders huilken meg vtſende.

Matt. x.
Luce. x.

Theſſe haffuir ieg taalit til ether bliffuendes huoſſ ether / men thend huſualer / ſom er thend hilligaand/huilken aand fadern ſkal vtſende vti mit naffn/ hand ſkal lære ether alle tingeſt / oc indgiffue ether alletingeſt huilke ſomhelſt ieg ſagde ether.

Frijden igen lader ieg ether / ieg giffuer ether/ myn frijd / Jeg giffuer ether icke ßolunde ſom werden giffuer / Ethers hierte ſkal icke bedrøffuis / icke eller befrøchte ſeg/ i hørde at ieg ſagde ether/ Jeg gaar / oc ieg kommer igen / om i elſke meg/ ſkulle i wiſſeligen gledis/ at ieg haffuir ſagdit/ ieg gaar til myn fader / forfaderen er ſtørre end ieg / oc nw haffuir ieg ſagd ether thet før end thet ſkeer / at naar thet foor ſkeid / ſkulle i troit.

Her efftir ſkal ieg icke taale møgit meer met ether Thi thendne werdzens høffdning kommer / oc hand haffuir intthet vti meg / men at werden ſkal kendne/ at ieg elſker fadern oc ſom fader gaff meg befaling/ ßo giør ieg / vpſtaer wij wille gaae hærfran.

Thet fembtende Capittel.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Euangelium

IEg er en ſandru wÿntred/ oc myn fader er
aggermanden / huer green paa meg icke bæ
rendis fruct/ borttager hand / oc huer ſom
fruct bære renſer hand / at hun ſkal bære
offuerflødiger fruct / Nw ere i rene for thend taale
ſom ieg talit ether/ bliffue i vti meg/ oc ieg vti ether
Som wÿngrenen kand icke bære fruct aff ſeg ſelffuer/
vthen hun bliffuer paa wÿntreid / ßo icke oc i eller /
vthen i bliffuer i meg.

Jeg er wintreid / i er grenene / huoſom bliffuir
vti meg / oc ieg vti hannom/ hand bær møgit fruct/
Forthi vthen meg kundne i intthet giøre /Om nogen
icke for bleffuit vti meg / hand worder hen vdkaſt
ſom wÿngrene/ oc fortørris / oc mand tilhobe ſamb-
lir thennom/ oc kaſtir thennom i ilden / oc vpbrendne
Mat.xxi. thennom / om i foor bliffuit vti meg / oc myn ourd
Marci.xi. bliffuir vti ether/ huadſomhelſt i wille/ bethi / oc thet
ſkal ſkee ether/ vti thet er myn fader æret/ ati fram
bere offuerflødige fruct/ oc ſkulle giøres myn diſcipler.

Szo ſom fadern elſker meg/ßo elſker ieg oc ether
bliffuei vti myn elſkelighed / om i foor beuarit myn
budourde/ ſkulle i bliffue vti myn elſkelighed/ßo ſom
oc ieg foruarde / myn faders budourde / oc bliffuer
vti hans kerlighed/ Theſſe taalit ieg til ether at myn
glede ſkal bliffue vti ether/ oc ethers glede ſkal vp-
føldis / Thet er myn budourd ati ſkulle elſke ether
.j. Cor. iiij. indburds/ ßo ſom ieg elſte ether/ Jngen haffuir ſtør-
Ephe.v. re elſkelighed end thendne at nogen vtſetter ſit lÿff
Theſſa. iiij. for ſÿne wenner / i ere myne wenner om i foor giort
huilke ſomhelſt ieg biuder ether/ Icke hær efftir kaller
ieg ether ſwenne/ forthi ſwenden wÿd icke huad her-
Joan.iij. ren wil giøre / Jeg kaller ether wenner forthi altin-
geſt/ huilke ieg hørde aff myn fader/giørde ieg ether
apenbare.

J vtualde icke meg / men ieg vtualde ether / oc ieg
ſkickit ether / ati ſkulle gaa / oc hiembære fruct / oc
ether fruct ſkal bliffue/ at huadſomhelſt i foor bethet
faderen vti mit naffn/ thet ſkal hand giffue ether.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thi biuder ieg ether/ati ſkulle elſke ether inden
burdz/om werden hader ether/wiide i at hund haff
de meg forhaad før end ether/om i ware aff werden
tha haffde werden elſkit thet ſiit war/oc forthi at i
icke ere aff werden/men ieg vtualde ether aff wer-
den/forthi hader ether werden/Ehuff kommer taa-
len huilken ieg ſagde ether/ſwenden er icke ſtørre end
ſiin herre/om the haffue forfuld meg/oc ſkulle the
forfølge ether/haffue the behollet myn taale/tha
ſkulle the oc beholle ethers.

Men theſſe alle ſkulle the gøre ether for mit Matth.x.
naffn ſkyld for the icke kendner hannom/huilken meg Luce.vj.
vtſende/om ieg icke haffde kommet/oc taalit til then Mat.xxiiij.
nom/tha haffde the icke haffd ſynd/nw haffue the Marci.xiij.
intthet huor met the kundne ounndſkylle theris ſynd/ Luce.xxj.
huo meg hader hand hader oc myn fader/haffde ieg Mat.xj.
icke giort the gerninge eblant thennom/huilke ingen Luce.x.
anden haffue giord/tha haffde the icke ſynd/Nw
haffue the buode ſeet/oc hadit icke alleneſte meg/men
oc ßo myn fader/Men thet er ſkedir/at taalen ſkul
le fulkommis huilken vti theris loug er ſcreffuit/The
haffue hadit meg vthen aarſag/men naar hugſua- pſal.xxxiiij.
leren foor kommit/huilken ieg wil ſende ether fran oc.viij.
fadern/ſandhedens aand/huilken vt gaar aff fadern
hand ſkal bære witneſbyrd om meg/oc i ſandeligen
ere oc myn witneſbyurd/forthi/at i aff begyndnel-
ſſzen ware met meg.

Thet ſextende Capittel.

THeſſe taaler ieg til ether/paa thet at i int Mat.xxiiij.
thet ſkulle fortornis/the ſkulle forbiude Marci.xiij.
ether theris forſamblings huuſe/Men thii- Luce.xxi.
den kommir/at huilken ſomhelſt ether i hi
elſlaar ſkal mene/at gøre gud thieniſt ther vti/oc
theſſe ſkulle the gøre ether/forthi the icke kendne fa
dern/icke eller meg/Men theſſe taler ieg ether/paa
thet/at naar thend thiid foor kommit/ſkulle i ehug

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

komme thesse / at ieg sagde etherit / Thesse sagde ieg ether icke aff begyndnelsszen / forthi ieg war met ether.

Nw gaar ieg til hannom huilken meg vtsende / oc ingen aff ether / skal spøre meg / huort ieg gaar / men forthi ieg siger ether thesse / haffuir bedrøffuelsse vpfølte ethers hierte / Men ieg siger ether sandeligen / thet er ether nøtteligt at ieg gaar / om ieg icke foor bortgangit / tha kommir thend hugsualer icke til ether / men om ieg foor bortganget / skal ieg sende hannom til ether / Oc naar hand foorkommit skal hand straffe werden for søndnen oc for retferdighed oc for dommen / for sønden sandeligen / for the icke troede paa meg / for retferdighed / forthi ieg gaar til fadern / oc ther efftir skulle i icke see meg / men for dommen / for thendne werdens høffdinge er nw dømter.

Til thesse haffuir ieg mange tingest / huilke ieg skulle sige ether / men i kundne icke nw bærit / men naar thend foor kommit / huilken er sandhedsens aand hand skal lede ether til alsandhed / hand skal icke sændeligen tale aff seg selffuer / men huilken somhelst hand foor hørt / skal hand taale / oc bebude ether the tingest huilke skulle til komme / hand skal ære meg forthi hand tagit aff mit / oc bebuder ether / Alle huilke somhelst fadern haffuir / the ere myne / forthi sagde ieg / at hand skulle tage aff mit / oc bebude ether.

Matth.xi.
Luce.x.

It liddet / oc icke skulle see meg / oc igen / it lidit oc i skulle see meg / forthi ieg gaar til fadern / Tha sagde nogle aff hans discipler emellom thennom / huad er thet / huilkit hand siger oss / it liddit / oc i icke skulle se meg / oc igen it liddet / oc i skulle see meg / oc forthi ieg gaar til fadern? Tha sagde the huad er thet / at hand siger / it liddet? wij wijde icke huad hand taalir / oc Jesus wiste at the wille atspøre hannom / oc hand sagde thennom / om thet spøre i emellom ether at ieg sagde / it liddet / oc i icke skulle see meg / oc igen it liddet / oc i skulle see meg / sandeligen

ſandeligen ſiger ieg ether J ſkulle grade oc iammer/
werden ther emod ſkal gledis/ J ſkulle beſuaris met Hiere.xxxi.
graad/ men ether graad ſkal omuendes til glede. Jaco.iiij.

En quindne naar hun fødir/ haffuir ſorgd/ for=
thi hendnes ſtund kommir/ men naar hun foor fø=
dde barnit/ nw kommir hun icke ehugue bedrøffuel=
ſen/ forthi at hun gledis it menniſke were føddir vti
werden/ oc forthi nw haffue i ſandeligen ſorg/ men
ieg wijl ſee ether igen/ oc ethers hierte ſkal gledis/
oc ingen ſkal tage ethers glede fran ether/paa thend
dag ſkulle i intthet atſpøre meg/ ſandeligen ſandeli=
gen ſiger ieg ether/ huilkenſomhelſt i foor bethet fa=
dern i mit naffn/ ſkal hand giffue ether/ herindtil Joan.j.
haffue i intthet bethet vti mit naffn/ Bethe i/ oc i
ſkulle annamme/at ethers glede ſkal were fulkommit.

Theſſe haffuir ieg taalit til ether wijd it mund= Matt.xxi.
ſprog/ Thijden ſkal komme/ naar ieg ſkal icke nw ta Marci.xj.
ale til ether wijd mundſprog/ men apenbarligen for
kynde ether aff myn fader/ paa thend dag ſkulle i
bethe vti mit naffn/ oc ieg ſiger ether icke at ieg ſkal
bethe fadern for ether/Thi fadern ſelffuer elſker ether
for i elſte meg/ oc i troit at ieg er vtgangen aff gud/
ieg vtgick aff fadern oc kom til werden/ igen forla=
der ieg werden oc gaar til fadern.
Hans diſcipler ſagde hannom/ ſee/ nw taalir
thu apenbarlige/ oc thu ſiger icke nogen mund=
ſprog/ nw wijde wij at thu wijdſt altingeſt/ oc thet
er icke til begoff at nogen ſpører tig/ ther wijd tro wij
at thu eſt vtgangen fran gud/ Jeſus ſuarit thennom/
nw troe i/ See/ thiden tilſtaar oc er nw kommit/ at Mat.xxvj.
i ſkulle at ſkillis huer til ſijne/ oc i ſkulle forlade meg Mar.xiiij.
ener/ oc ligeuel er ieg icke ene/ for fadern er met meg. Zacha.xiij.

Theſſe haffuir ieg taalit til ether/ at i ſkulle haff
ue frijd vti meg/ J werden ſkulle i haffue angiſt/
men i ſkulle were wijd got mood/ ieg haffuir offuir
wundit werden.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Euangelium
Thet Sittende Capittel.

Thesſe taalit Jeſus / oc vpløffte ſine øygne til himmelen oc ſagde / fader / nw kom ſtunden / forclaar thin ſøn / paa thet thin ſøn ſkal oc forclare tig / ſo ſom thu haffuir giffuit hannom macht offuer alle legom. at huor mange thu gafſt hannom thennom ſkal hand giffue thet euige lijff / Thet er thet euige lijff / at the ſkulle bekendne tig alſomeneſte ſander gud / oc thend huilken thu vtſende Jeſum Chriſtum ieg forclarit tig paa iourden / ieg fuldkom thend gerning huilken thu gafſt mig at ieg ſkulle gøre / oc nw forclaar meg / thu fader / huoſſ tig ſelffuer / met thend clarhed huilken ieg haffde for end thendne werden haffde werit / huoſſ tig Jeg kundgiorde the menniſke thidt naffn / huilke thu gafſt mig aff werden / the ware thine / oc thu gafſt mig thennom / oc the haffue beuarit thin tale / nw kendner the / at alle the tingeſt huilke thu gafſt mig / ere aff tig / forthi the ourd / huilke thu gafſt mig / gaff iez thennom / oc the haffue anammede / oc kendne ſandeligen at ieg vtgick fran tig / oc the haffue troit / at thu vtſende mig.

Jeg bether for thennom / ieg bether icke for werden / men for thennom huilke thu gafſt mig / forthi / the ere thine oc alle myne tingeſt ere thine / oc thine ere myne / oc ieg er forclarit vti thennom / oc ieg er icke nw vti werden oc the ere vti werden / oc ieg kommir til tig / Hillige fader / beware thennom wijd thidt naffn / huilke thu haffuir giffuit meg / at the ſkulle were it / lige ſom wij / thend ſtund ieg haffuir werit met thennom vti werden / beuarit ieg thennom vti thidt naffn / huilke thu gafſt meg foruarit ieg / oc ingen aff thennom forfooris / for vthen thend ene fortabter ſøn / at ſcrifften ſkulle fuldkommis.

Nw kommir ieg til tig / oc theſſe taal ieg vti werden / paa thet the ſkulle haffue myn glede fuldkom-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

men vti sig selffuer / Jeg antuordit thennom thin ta-
ale / oc werden hadit thennom / forthi the ere icke aff
werden / ßo som ieg oc icke er aff werden / ieg bether
icke / at thu skalt borttage thennom aff werden / men
atthu skalt foruare thennom aff vndt / The ere icke
aff werden / ßo som oc ieg icke er aff werden / Hillig
gør thennom wĳd thin sandhed / thin tale er sandhed
Szo som thu haffuir vtsend meg til verden / ßo vtsen-
dir ieg oc thennom vti werden / oc for thennom hil-
liggør ieg meg selffuer / paa thet the skulle oc were
hillige giorde wĳd sandhed.

Jeg bether icke aleneste for thennom / Men oc ßo
for thennom huilke skulle tro paa meg wĳd theris
taale / at alle skulle were it / ßo som thu fader vti mig
oc ieg vti tig / paa thet the skulle oc were it vti oss /
at werden skal troo at thu haffuir vtsend meg / oc ieg
gaff thennom thend clarhed huilken thu gafst meg /
at the skulle were it / ßo som oc wĳ ere it / ieg vti
thennom / oc thu vti mig paa thet the skulle were
fuldkomne vti it / oc paa thet werden skal kendnet /
at thu haffuir vtsendt mig oc thu elskit thennom /
lige ßom thu oc elsket mig.

Fadir huilke thu haffuir giffuit meg / wĳl ieg at
huor ieg er / skulle oc the were met meg / at the skulle Matt. xi.
see myn clarhed huilken thu haffuir giffuit meg / for Luce. x.
thu elskit meg før werden war skabter / Retferdige
fader werden kendne oc icke tig / men ieg kendne tig /
oc the kendnit at thu fickst vtsend meg / oc ieg kund
giorde thennom thidt naffn / oc ieg skal kundgøre /
paa thet thin elskelighed / met huilken thu elskit meg
skal were vti thennom oc ieg vti thennom.

Thet attende Capittel.

Matt. xxvi.
Mar. xiiij.
Luce. xxij.

Ther Jesus haffde sagt thesse er hand vt-
gangen met sine discipeler offuir en fluod
Cedron / huar en ørtergard war / vti hul-
ken hand indgick oc hans discipeler / oc Ju-

das huilken hannom forradde wijste sammesteed for=
thi Jesus kom offte therhen met sijne discipeler/Ther
Judas haffde tagit tilseg en raade knechte/oc aff bi=
speren oc phariseern thiener/kom hand ther heen met
lychter oc torthizer oc vaben / Jesus videndis oc ßo
altingest huilke war tijlkommende offuir seg / fram=
gick hand oc sagde thennom / Huem atspøre i / The
suarede hannom Jesum aff Nazareth Jesus sagde
thennom / Jeg erit.

Oc Judas huilken hannom forrade stuud oc met
thennom/ oc som hand sagde thennom/ ieg erit bort=
ginge the baglendis oc fiølde nid paa iourden / Tha
atspurde hand thennom end en gang/huem atspøre i/
oc the sagde Jesum aff Nazareth / Jesus suarit then
nom/Jeg sagde ether at ieg erit/om i tha atspøre meg
tilsteder theße at bortgange / at the ourd skulle fuld=
kommis huilkit hand haffde sagt aff thennom/ huil=
ke thu gafst meg / tabit ieg ingen.

Joan.xvij. Forthi Simon Petrus haffde it suerd / vdraug
hand thet / oc slo bispens suend oc aff hug hans hø=
gre øre oc suendens naffn war Malchus / tha sagde
Jesus til Petrum indsticke thin swerd i skeden/ skal
ieg icke dricke thet kaar / huilkit fadern haffuir giff=
uit meg? Thend raade knechte oc øffuerste høffuets
mand / oc iøderns thienere grebe Jesum/oc bant han
nom/oc bortlidde hannom først til Annam/Thi hand
war Caiphe suagir/ huilken war thend aars biscoppe
war oc Caiphas thend huilken haffde giffuit iøderne
thet raad / at thet var nøtteligt / it menniske skulle
døø for folckit.

Simon Petrus efftir fulde Jesum / oc en anden
discipel/oc thend samme discipel war kendner met bis
coppen/oc hand indgick met Jesu vti biscoppens for
huuss / oc Petrus stud vthen for wijd døren / Tha
vtgick thend anden discipel huilken war kendir met
biscoppen/oc sagde dørwochterinden/oc hun indluod
Petrum/ Tha sagde døruochterinden til Petrum/Est
thu oc icke en aff thette menniskis discipel? hand sag=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

de ieg er icke / Ther ſtuude oc ſwenne oc thienere/ hv Mat.xxvij.
ilke haffde giort en kuol ild forthi thet war frøſt oc Mar.xv.
warmede ſeg/ Oc Petrus war ther met thennom ſtan= Luce.xxiij.
dendis oc warmit ſig/ Tha atſpurde Biſcoppen Je=
ſum / om ſÿne diſcipler/ oc om hans kenddom / Jeſus
ſuarit hannom ieg haffuir aapenbarlige taalit for
werden ieg haffuir althÿd læret vti forſamblings hu
uſſ / oc vti templit/ ther alle Jøder forſamblis/ oc vti
løndom / haffuir ieg intthet taalit / hui atſpøre thu
mig? atſpøre thennom ſom haffue hørtit / huad ieg
haffuir ſagt thennom / See the wÿdit / huad ieg haff
uer ſagdt/ Ther hand haffde theſze ſagd en aff thie=
nerne / ſom huoſſ ſtuud / gaff Jeſu en kindheſt ſigen=
dis / ſkal thu ſzo ſuare en biſcoppe? Jeſus ſuarit han
nom/ haffuir ieg ilde taalit/ bær witneſbyrd om vudt
men om ieg taalit wel / hui ſlaer thu meg? Oc Annas
ſende hannom bunden til Caipham biſcoppe.

Oc Simon Petrus ſtud oc warmit ſeg/ Tha ſag=
de the til hannom / Eſt thu icke en aff hans diſcipe=
ler? Oc hand nechtit oc ſagde/ ieg er icke/ Siger han
nom en aff biſcoppens thienere / haus frende huilken
Petrus haffde aff huggit øret/ Saa ieg icke tig i ør=
tegarden met hannom? tha nechtit Petrus end en gang
oc ſtrax galet hanen.

Tha lidde the Jeſum fran Caipha til retterhuſit
oc thet war aarlige / oc the icke indginge vti retterhu
ſit / paa thet the ſkulle icke ſmittis / men at the mot=
the ede theris paſchæ lamb / vtgick Pilatus vthen fore
til thennom/ oc ſagde/ huad kærmol bære i emod thet=
te menniſke / The ſuarede oc ſagde hannom / haffde
thendne icke werit ſkyldige / ingelunde wÿlle wÿ h.. ff
ue offuerantuordit tig hannom / Pilatus ſagde then=
nom anname i hannom/ oc dømmer hannom efftir
ether loug / Tha ſagde iøderne hannom / oſſ ſømmer
icke at ihielſlaa nogen / at Jeſu taale ſkulle fulkom=
mis/ huilken hand ſagde/ giffuendes til kendne huad
døid hand ſkulle døø.

Tha indgick Pilatus igen vti retterhuſit oc kal=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Matt. xx. lit Jesum/ oc sagde hannom/ Est thu thend iødernes
Marci. x. konning? Jesus sagde siger thu thet aff tig selffuir?
Luce. xxiij. eller andre sagde tig thet om mig? Pilatus suarit er
ieg en iøde? Thid folck oc biscopper haffue antuor-
did meg tig/ huad haffuir thu giort? Jesus suarit mit
rijgi er icke aff thendne werden/ om mit rijgi war aff
thendne werden wisseligen striede myn thienere/ at ieg
icke skulle offuerantuordis Jøderne / men nw er mit
rijgi icke her aff / Tha sagde hannom Pilatus ßo est
thu ioc en konning? Jesus suarit Thu siger at ieg er
en konning / Jeg er føddir til thet/ oc ther til kom ieg
til verden/ at ieg skulle bare sandheden witnesbyrd/
alle som er aff sandhed / hører mit røst /Pilatus sag
de hannom/ huad er sandhed.

Oc ther hand haffde thet sagd vtgick hand til
iøderne / oc sagde thennom/ Jeg finger ingen sag vti
hannom/ thet er ether siduane/at ieg skal giffue ether
en løeß vti poscha / wele i forthi at ieg løeß giffuer
ether thendne iødernes konning? The robte igen alle
sammen sigendes/ icke thendne/ men Barrabam/ war
oc Barrabas en røffuir.

Thet nittende Capittel.

Tha tog Pilatus Jesum oc hudstrog hannom
oc krigs knechtene flettede en krone aff tuor-
Mat xxvij. ne / oc satte paa hans hoffuit / oc omsuøbte
Marci. xv. hannom met it purpur clede / oc sagde hiel
were thu Jøders konning / oc the gaffue hannom
kindheste / wtgicke Pilatus igen vthenfore / oc sagde
thennom/ See/ ieg vtleder ether hannom/ Her vthen
Luce. xxiij. fore / paa thet i skulle kendne at ieg finder ingen sag
vti hannom/ Gick forthi Jesus her vthen fore baren-
dis en tuornekrone / oc en purpur kobe/ oc hand sag-
de thennom/ See/ it menniske/ Men ther Biscopper
oc thienerne fick seet hannom robte the sigendis/ kors-
feste kors feste Pilatus sagde thennõ/ Annamei hannõ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

oc korsfeste. Thi ieg finder ingen sag vti hannom/ Jø-
derne suarede hannom. wij haffue loug/ oc effter log
uen skalt hand døø/ for hand giorde seg guds søn.

Ther Pilatus haffde hørt thendne taale/ førchtit
hand mere oc indgick igen vti retterhusit/ Oc sagde til
Jesum/ huen est thu? men Jesus gaff hannom ingen
suar/ forthi sagde Pilatus til hannom/ taaler thu icke
til meg/ wijdst thu icke at ieg haffuir macht at korsfeste
tig/ oc ieg haffuir macht at løesgiffue tig/ Jesus sua-
rit/ Thu haffde ingen macht offuir meg/ vthen teht
war tig giffuit aff the øffuerste/ forthi hulken meg
offuerantuordit tig/ thend haffuir større synd/ oc ther
efftir betrachtit Pilatus at giffue hannom løess/ oc Jø
derne robte sigendis/ om thu lader hannom løess/ ßo
est thu icke keiserens ween/ huosomhelst sig gør til kon
ning/ hand siger keiseren emod.

Tha Pilatus hørde thet ourd/ lidde hand Jesum Mat. xxvij.
vd/ oc sad paa dømstuolen paa it steed hulkit sigis Marci. v.
lithostrotos (thet er steenlagder) oc paa hebraiske Luce. xxiij.
gabbatha/ oc thet war poschas tilredelse dag/ mußen
paa thend sette stund/ oc hand siger Jøderne/ See
ether konning/ oc the toge til ad robe/ tag bort/ tag-
bort/ korsfeste hannom/ Pilatus sagde thennom/ skal
ieg korsfeste ether konning? Bisperne suarede/ wij
haffue icke konning vthen keiseren/ Tha forthi ant-
uordit hand thennom hannom/ at hand skulle kors-
festis.

Toge the Jesum oc bortlidde hannom/ oc hand
barendis sit kors vtgick til thet steed hulkit sigis Cal
uaria (thet er hoffuit pandner steed) paa hebraiske Gol
gatha/ huor the korsfestit hannom oc met hannom
andre tuo/ paa huer side en/ oc Jesum myt emellom/
oc Pilatus screff en offuirscrifft/ oc satte offuir korßit
oc war scriffuit/ Jesus aff Nazareth Jødernis kon-
ning/ Thendne offuerscrifft lesde mange aff iøderne/
forthi steedet war hart wijd staden/ Huor Jesus var
korsfestit/ oc thet var screffuit paa hebraiske/ oc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

greiſk/ oc latin/ Tha ſagde Jøderns biſcoppe til Pi-
latum/ ſcriff icke iødernſ konning/ men at hand ſag-
de/ ieg er Jødernſ konning/ Pilatus ſuarit huad ieg
haffuir ſcriffuit/ ther haffuir ieg ſcriffuit.

Ther krigs knechten haffde korſfeſtit Jeſum/ to-
ge the hans cleder/ oc giorde fire dele/ huer krijgs
knecht en part/ oc en kiortel/ oc thend kiortel war
vſyede/ fran offuerſte offuir alt tilhobe vircket/ The
ſagde emellom thennom/ lad oß icke eſøndir ſkere han-
nom/ men kaſte loidder om hannom/ hues hun ſkal
were/ paa thet ſcrifften ſkulle fuldkommis ſigen-
Pſalm.xxj. dis/ The delede ſig myn cledir/ oc kaſte loidir om myn
cledir/ oc krijgs knechte ſandeligen giorde theße.

Tha ſtunde vptil Jeſu kors hans moder oc hans
moders ſøſter Maria cleophe huſfrue/ oc Maria
magdalene/ Ther Jeſus fick ſeet ſijn moder/ oc thend
diſcipel huoſſ ſtandendis huilken hand elſkit/ ſagde
hand ſijn moder/ Quindne ſee/ thin ſøn Ther efftir
ſagde hand diſcipelen/ See thin moder/ oc aff thend
ſtund annamit diſcipelen hendne til ſijn.

Ther efftir wijdendis Jeſus/ at alle tingeſt ware
nw fuldkomne/ paa thet ſcriſten ſkulle fuldkommis/
ſagde hand ieg tørſtir/ oc ther war forthi it kaar ſa-
at fuld edicke/ oc the vpføldte en ſuomp met edicke/
oc vppaa ſatten en hyſoptred/ oc vpførden til hans
mund/ ther Jeſus haffde annamit edicket/ ſagde hand
Thet er fulkommit/ oc hoffdit nedbøgder vpgaff
hand aanden.

Jøderne forthi thet war tilredzelß dag/ paa thet
the legome ſkulle icke bliffue paa korſit paa ſabbat
dagen (Thi thet war thend ſtuore ſabbat dag) ba-
ade the Pilatum at theris bienne ſkulle e ſøndner bry-
dis/ oc nidtagis/ Tha komme krijgs knechten/ oc e
ſøndner brøde thend forſtis been/ oc thend andnens/
ſom korſfeſte ware met hannom/ men ther the kom-
me til Jeſum oc the ſaee hannom nw dødir/ eſønd-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ner brøde the icke hans been men en aff krijgs knech-
ten vpſtack hans ſije met it ſpiud/ oc ſtrax vtgick blu-
od oc vand.

Oc thend ſom ſaaet hand baar witneſbyrd oc
hans witneſbyrd er ſandru/ oc hand wijd at hand Exodi. xii.
ſiger ſandningen / at i oc ſkulle troo Theſſe ere for- Nume. ix.
thi giorde at ſcrifften ſkulle fuldkommis/ it been ſkul- Zacha. xii.
le i icke forkrencke paa hannom/ oc igen ſiger en an-
dnen ſcrifft/ The ſkulle ſee vti huilken the ſtunge.

Ther efftir bad Joſeph aff Arimathia Pilatum/
huilken war Jeſu diſcipel/ men lønlig for iødernes red-
zel at hand motte borttage Jeſu legom oc Pilatus til-
ſtedde thet/ kom oc ſo Nicodemus huilkē haffde for-
kommit til Jeſum om natten bærendis myrrhe oc alo-
es formengder/ muſzen wid hundrede pund / Tha to-
ge the Jeſu legom oc bant thet vti linnecledir / met
dyrbar ørtir/ ſo ſom iøderns ſijd war/ at begraffue/
war ther oc vti ſammeſteed huor hand var korſfeſtir
en ørtegard/ oc vti ørtegarden/ en ny graiff/ vti hui-
lken ingen war end tha vti laugdir / Ther indlagde
the Jeſum/ at graffuen war ſo neer/ for iøderns til-
redzeldags ſkyld.

Thet tiugende Capittel.

PAa første dag thend efftherfølgendis ſabbat
Kom Maria Magdalene aarligen til graff-
uen / ther thet war en nw mørckt / oc hun Mat. xxviij
ſaa ſtenen aff førd aff graffuen/ tha løb hun Marci. xv.
oc kom til Simonem Petrum/ oc til thend anden diſ- Luce. xxiiij.
cipel/ huilken Jeſus elſkit oc ſagde thennom/ The haff-
ue borttagit herren aff graffuen / oc wij icke wijde
huor the haffue lagt hannom / Tha vtgick Petrus oc
thend anden diſcipel/ oc the komme til graffuen / the
løbe buode tilhobe/ oc thend andnen diſcipel løb fore
ſnarer end Petrus /oc hand kom første til graffuen oc
ther hand haffde nidbøgit ſeg/ ſaa hand the afflag-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

de lincleder / oc liguel gick hand icke ind / tha kom oc Simon Petrus / effterfølgendis hannom / oc indgick vti graffuen / oc saa the lincleder afflagde / oc thet clede som war om hans hoffuit / war icke lagdit met lincled erne / men atskilde / tilhobe suøbtit paa it steed / Tha indgick oc thend anden discipel som først kom tilgraffuen / oc hand saa oc troit / thi the wijste icke end tha scrifften / at thet burde hannom at vpstaa aff the døde / tha gingge discipeler bort igen tilsammen.

Men Maria tog til at stande vthen for til graffuen grædendis / Ther hun græd / bøgede hun seg nid til graffuen / oc saa twendne engle siddendis cledde vti huide cleder / en til hoffuit oc en anden til føddern ther huor the haffde lagd Jesu legom / The samme sagde hendne / Quindne huad græder thu? hun sagde thennom / The borttoge myn herre / oc ieg icke wijd / huor the haffue lagd hannom / Ther hun haffde sagd theße / er hun omwender til bage oc saa Jesum standendis / oc hun ey wijste at thet war Jesus / Jesus sagde hendne / Quindne huad græder thu? Huem atspør thu? hun menendis at thet war ørthegardz manden sagde hannom / herre / om thu haffuir henborit hannom ßo sige mig huor thu haffuir lagd hannom? oc ieg wil henbare hannom / Jesus siger hendne / Maria / hun omwender sagde hannom / Rabboni (huilkit sigis mester) Jesus siger hendne / tag icke paa meg Jeg vpffuer icke end nw til myn fader / Men gack til myne brødre / oc sige thennom / Jeg vpfar til myn fader oc ethers fader / oc myn gud oc ethers gud / Maria magdalene kom bebudendis discipeleren / at hun haffde seet herren / oc the ourd haffde hand sagd hendne.

Ther thet war afften paa thend dag huilken var en aff the sabbatdage / oc dørre wore tillucthe / huor discipeleren wore forsamblede / for Jøderns rædzel / kom Jesus oc stuud vti meddilt / oc sagde thennom / fridh were ether / oc ther hand haffde theße sagd / wijste hand thennom hender oc sijn side / tha ere discipe

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

lern woꝛden glade ther the ſaae herren / Tha ſagde hand end en gang til thennom frijd were ether/ßo ſom fadern vtſende meg / ßo vtſendir ieg oc ether / Ther hand haffde ſagd theße / bleſte hand paa thennom/ oc ſagde thennom / Annamer thend helligaand huilke ſomhelſtis ſøndner i fooꝛ foꝛladit/ thennom foꝛladis huilkeſomhelſtis i fooꝛ igen holdit the er igenholdne.

Oc Thomas en aff the tuolff / huilken ſiges tuil ling / war icke met thennom/ther Jeſus kom/Oc the andꝛe diſcipeler ſagde foꝛthi hannom/ wij ſaae herren Oc hand ſagde thennom/vthen ieg fooꝛ ſeet vti hans hendner nafflerns huol / oc recker myn fingꝛe vti nafflerns huol / oc ſticker myn hand vti hans ſide / wil ieg icke troit.

Oc efftir otte dage var hans diſcipeler oc indne igen / oc Thomas met thennom/ tha kom Jeſus/døꝛ rene tilluchte / oc ſtuud vti middelit/ oc ſagde / frijd were ether/ Ther efftir ſiger hand Thome / Indſtick thin finger herr/oc ßee myn hender/oc framreck thin hand / oc tag vti myn ſide/ oc thu ſkalt icke wele we= re wantroende/ Men troendis/Thomas ſuarid oc ſag de hannom Myn herre/oc myn gud/ Jeſus ſiger han nom / foꝛthu ſaaſt meg Thoma troit thu / ſalige ere the huilke icke ſeer oc troir.

Mange ſandeligen andꝛe tegn gioꝛde oc Jeſus vti hans diſcipelers aaſiwn/huilke icke ſcriffne ere vti thendne bog/ men theſſe ere ſcriffne / paa thet i ſkul le tro/At Jeſus er thend Chꝛiſtus guds ſøn / oc at i troendis ſkulle haffue lijff wijd hans naffn.

Thet fØꝛſte oc tiuge Capitt.

Ther efftir apenbarit ſeg Jeſus igen til Ti= beriadis hauff oc hand apenbardis oc ßo Si mon Petrus oc Thomas huilken ſigis tuil= ling ware ſammen/oc Nathanael aff Cana

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

galilee stad/oc Zebedei sønner/oc Andre tuo aff hans discipeler/Simon Petrus siger thennom ieg wijl gaa at fiske / the siger hannom / wij wille gange met tig The vtginge oc strax indstigede vti it skijb/oc thend nat finge the intthet men nw thet war morgen/stuud Jesus paa strand backen/ men discipelern wijstit icke at thet var Jesus/ Jesus siger thennom / børn haff/ue i intthet edelsze ? the suarede hannom / ney / men hand siger thennom vdsette i garnit til skibbens hø=gre side / oc i skulle vppaa finde / Oc the vdkastit oc kundne nw icke inddragit for fiskens møgelhed. Tha siger thend discipel/huilken Jesus elste til petro/ thet er herren.

Ther Simon petrus hørtit/at thet war herren aff kaste hand sijn kiortil (thi hand war nøgin) oc gaff seg vti hauffuit/ oc the andre discipeler komme met skibbit/ forthi/ the ware icke langt fran landnet men wijd twohundrit alne/ oc drauge fiskegarnit/oc strax som the vpstigede paa landnet/saae the glødir laugde / oc fiske vppaalaugde oc brød / Jesus siger thennom / frambære aff fiskene / huilke i nw fangede Simon Petrus vtstigit oc draug garnit paa landnet fult stuorefiske / hundrit halfftridiesijnde tiuge oc tree end dog the ware szo mange / er icke garnit esønder spleddit/ Jesus siger thennom/komme i oc giøre mol=thijde oc ingen aff discipeler dierf fuist til atspøre hannom / Huo est thu ? Men the wijdste at thet war her=ren / kom oc szo Jesus/oc tog brødit oc gaff thennom oc fisken lige szo / Thendne er nw tridie gang at Jesus apenbardist sijne discipeler efftir hand haffde vpstandnit aff the døde.

Men ther the haffde edit / siger Jesus Simoni Petro / Simon Joannis søn / elsker thu meg meer end thesse ? hand siger hannom / ia herre / thu wijdst at ieg elsker tig / Hand siger til hannom fød myne lamme / Hand siger hannom andnen gang Simon Joannis søn / elsker thu meg ? hand siger hannom / Ja herre/thu wijdst at ieg elsker tig/hand siger hannom/ fød myne foor/hand siger hannom tridiesinde Simon

Joannis søn elsker thu meg? Petrus bedrøffdist induortis / at hand sagdit hannom tridigang/ elsker thu meg / oc hand sagde hannom/ Herre thu wijdst altingest/ thu wijdst at ieg elsker tig/ Jesus siger hannom fød myne foor.

Sandeligen sandeligen siger ieg tig/ Thend thijdt thu wast vnger/ om gyurde thu tig selffuir/ oc wandrit huort thu wilde/ men naar thu wordir gamble / skalt thu vdrecke thine hender/ oc en andnen skal omgyurde tig/ oc lice tig / huort thu icke wijlt/ thet sagde hand/ betegnendis met huad død /hand skulle ære gud.

Oc ther hand haffde thet sagd/ siger hand hannom/ Efftirfølge meg/ oc Petrus omwendir/ saa thend discipel som Jesus elste efftirfølgendis/ huilken samme laaw vti naddoren paa hans bryst / oc sagde / Herre huo er thend huilken tig forradir? Ther Petrus saa hannom/ sagde hand Jesu/ Herre/ oc huad thendne? Jesus siger hannom/ om ieg wijl/ at hand bliffuir/ so lenge ieg kommir / huad kommir thet tig? efftirfølge thu meg/ Therfor vtgick thend taale eblant brøderne / at thend discipel skulle icke døø oc Jesus haffde icke sagd hannom/ hand døir icke/ men om ieg wijl at hand skal bliffue ind til ieg kommir / huad kommir thet tig / Thendne er thend discipel/ huilken bair witnesbyrd om thesse oc hand scriff thesse / oc wij wijde at hans witnesbyrd er sandrw.

Ære oc mange andre tingest som Jesus giorde/ huilke om the skulle bescriffuis hueer besunderlige/ ieg meen at werden selffuir skulle icke begribe the bøggir som skulle scriffuis.

Sancti Joannis Euangelij endne.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Apostellers Gerninger.

Thet Første Capittel.

V Theophile ieg sagde sandeligẽ vti thẽ føstrste bog / aff alle the tingest huilke Jesus begynte buode at giøre/oc lære ind til thend dag / paa huilkẽ hand er vptagen vti høygelsen/ effter athand haffde diclet thend helligaand i thet samme / oc gaff apostelerne huilke hand haffde vtuald befaling/huilke hand haffuer oc thiett seg leffuendis/effter hand haffde told død oc ther met mangefold beuisninge/ther hand saaes aff thennom vti fyretiuge dage/oc talede met thennom om guds rijgij / Oc tha hand forsamble thennom paa it steed/befalet thennom/at the icke skulle gange aff Hierusalem/men fortøffue faderns foriettelse / aff huilken (hand sage) i haffue hørt aff meg/forthi sandeligen at Hans døbte vti wandet/ men i skulle døbes vti thend helligaand icke legne effter thesse dage.

Ther the nw ware sammen komne / atspurde the hannom/oc sagde: herre/ wil thu nw paa thendne tijd igenskicke / Jsraels rijgi? Men hand sagde thennom:ther hører icke ether til at wide thijderne / oc thinderns artickel / huilke fadern haffuer sat vti sijn egen macht / men i skulle anamme

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

krafften / effter thend helligaand forkommet paa ether / Oc i skulle were meg witnesbyrd / icke ale=
Marci. xvi. neste vti Hierusalem / men oc ßo vti thend gantske
Luce xxiiij. Jodeland / oc Samaria / ther offuer ind til Jour=
dens endne.

Oc ther hand haffde sodant taalet met thennom / bleff hand optagen i høygelssen at the saae thet / oc en sky bortog hannom afftheris øygne / oc som the stillet theris øygne / i himmelen effter hannom / ther hand bordfor / See two mend stuode huoss thennom / kledde vti huide cleder / huilke ther sagde: J Galileiske mend / huad staa i at see vp i him=melen? Thendne Jesus / huilken vptagen er fran ether til himmel / ßo skal hand komme / som i saae hannom fare til himmelen.

Tha wende the thennom igen til Hierusalem / fran berget / huilket kallis Oliuers / huilket ligger fran Hierusalem en sondags reyse / oc ther the haffde indkommit / vpstiget the paa en saal / huor the oc stedze bliffue / Peder oc Jacob / oc Hans oc Anders / Philip oc Thomas / Bartholomeus oc Mattheus / Jacobus Alphei / oc Simon Zelotes / oc Judas Jacobi broder / Thesse alle sambdrecteligen bliffue warafftige vti bønner oc lesning met quindnerne / ac Maria Jesu moder / oc met hans brødere.

Oc vti the samme dage vpstuod Peder midt eblant lerettienerne oc sage (oc war skarens taal tilhobe mussen tiuge oc hundrit) J mend oc brødere / thet wor tilbørlig / Thend scrifft skulle fuldkommis / huilken thẽd helligaand haffuer foresagt wñd Dauids mund om Juda / huilken war then=nomen liedsager / som grebe Jesum: for thi hand war vti wore taal / vt skulle werit deelafftige vti thette embitte / Hand haffuer oc sandeligen bereid en agger / aff vretferdigheds løen / oc hãd vphende seg selffuer oc braist mit vti tw / oc alle hans indwolle ere vt løbne / Oc thet er kundgiort alle the som

bouer

bouer vti Hieruſalem / ßo at thend ſamme agger
kaldis paa theris mool / Hakaldama / thet er bluo
dens agger.
Thi thet er ſcriffuit vti pſalmer bogen / hans Pſalm. lxviij.
bolig ſkal bliffue øde / oc ingen ſkal were ſom wil Pſal. C. viij.
boo vti hannom / oc hans biſcopdomme ſkal en an
den anamme / forthi er thet tilbørligt at aff the
mend / ſom haffue thend gandſke tijd omgangit
met oſſ / vti huilke herre Jeſus leffuit / oc omgick -
is ſtedze met oſſ begyndnende aff Hanſſis doob /
ind til thend dag / hand er borttagen fran oſſ: en
beſunderligen til ſkickis / huilken ſkal ſameledis
met oſſ were hans opſtandelſes witneſbyrd.

Oc the til ſkickede two / Joſeph huilken kal
lis Barſabas / hues til naffn war Joſt / oc Mat
this / The bade oc ſagde: Tu herre / huilken du
weiſt alles hierter / wijſſ huilken du vtueler aff
theſſe two / paa thet / hand kand anamme thendne
thieneſtes loid / oc apoſtels embede / vt aff huilket
Judas forredlige aff fald / at hand bortgaar vti
hans ſteed / oc tha lade the theris loder / oc lodden
føld paa Mattes / oc hand er anammet til the øl-
luffue apoſtelers taal.

Thet andet Capittel.

OC ther pindtze dage ware fuldkomne / wa
re the alle endrecteelig paa it ſteed / oc it
buldler er ſuarligen ſked aff himmelen /
ßo ſom met it ſtormendis weidris haſ-
tighed / kommendis / oc opfølte gantſke huuſſit / hu
or the ſade inge / oc thennom ſyuntis atſkillige tun
ger / ßo ſom the ware brendinge / oc hand ſadte ſeg
paa huer aff thennom: oc the ere alle vpfølte aff
thend helligaand / oc the begynte at taale met an-
dre tunger / effter ſom aanden gaff thennom at
vt taale.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Ther ware oc Jøder bouendis vti Jerusalem
som ware gud frøchtige mend/aff alle honde folck
som er vndner himmelin/Ther thendne thÿdende kō
vd/ til sammen kom meenheden/oc bleff forferet/
forthi the hørde/at huer aff thennom taalit/ met
syn tunge mool/ The forskrack alle oc forundrede
oc sagde emellom seg/see ere iog alle thesse som taa
le/ Galileiske mend? oc huorlunde høre wÿ then
nom huer met syn tunge mool vti huilken wÿ ere
fødde? Parthi oc Medi/ oc/Elamite/ oc wÿ som
bo/ vti Mesopotamie Judee land skabs/oc Cap-
padocie/ Ponti/oc Asie/ Phryge / oc Pamphylie/
Aegypti/oc en part aff Lybie landskab / huilken
grentzer met Cyrena/ oc vtlender Rhommer/oc Jø
der/ oc the som haffue giffuet seg vnder Jødiske
loug/ Cretes / oc Arabes/ wÿ høre thennom taale
met wore tunge mool guds stuore gerning. The for
skreckede alle/oc forwndrede/sigendis emellom seg:
huad wÿl thette were? oc andre bespottede/oc sag
de: the ere fkulle met must.

Tha stuod Peder op/met the ølluffue/ opløffte
sÿn røst/ oc talede til thennom: J Jødiske mend
oc i alle som bow vti Hierusalem/Thet skal were
ether witterligt/fornemer myn ourd met ethers ør-
ne/ Thi thesse (som i miene) ere icke druckne / for
thet er icke vthen tredie stund paa dagen/men thet
Johel. ij. er thet som sagt er wÿd Johel prophet: Gud siger/
oc thet skal tilkomme vti the siste dage / ieg skal
vtøsse aff myn aand offuer alle menniske/oc ethers
sønner/oc ether dotter/skulle prophetere/oc ethers
wnge menniske skulle see sywn / oc ether ollinge
skulle drømme drømme/oc ieg skal sandeligen vt
gyde aff myn aand / vti the dage / offuer myne
thienere / oc myn piger / oc the skulle prophetere
oc ieg wil giffue wnderlige ting offuen i himme-
len/ oc tegen neden paa iourden / bluod oc ild oc
røg dampe/Suolen skal omwendis til mørcken/oc
manen til bluod, for end thend stuore oc forclarede
herrens

herrens dag kommer oc thet ſkal tilkomme/ at alle
huilken paa kaller herrens naffn/ ſkal wore ſalig.

J mend aff Jſrael hører theſſe ourd: Jeſum
aff Nazareth en mand beuiſt aff gud emod ether
vti kraffter/ wnder/ oc tegne/ huilke gud haffuer gi-
ort wijd hannom/ eblant ether/ ſom i ſelffuer wijde
thend ſamme vt aff en beſlutet raad/ oc guds for
ſeelſe giffuit/ haffue/ tagit/ wijd the wretferdigers
hender/ oc ihielſlagit korſeſten/ huilken Gud vpreiſt
oc vpløſt døtzens bitterhed/ effter thi thet war v-
møgelig at hand ſkulle hollis aff hendne. Thi Da
uid ſiger om hannom/ Jeg haffuir althide forſet Pſal. C. xvj.
herren for myn aaſywn: thi hand er meg aff myn
høgre/ at ieg icke ſkal falle. Ther for er myt hier-
te glaad/ oc myn tunge fryder ſeg: ther offuer oc
mit legom huiler vti hobit/ thi thu forladir icke
myn ſyel vti heluede/ oc icke eller tilſteder/ at thin
hilgen ſkal ſee forkrenckelſe. thu haffuer kundgiort
meg liffzens weyge/ thu ſkalt vpfølle meg met
luſtighed/ for thin anſicht.

J mend oc brødre/ forthi thet ſommer frijdt iij. Reg. ij.
at taale houff ether affthend ertzfader Dauid/ at
hand er død/ oc begraffuit/ oc hans graff er huoſſ
ether ind til thendne dag. Oc forthi hand war en
prophet/ oc wijſtet/ at gud haffde ſuorit hannom
met en eed/ at thet ſkulle tilkomme/ at vtaff hans
lendners fruct/ paa legommet weygne/ ſkulle Chri
ſtus fødis/ oc ſidde paa hans ſæde/ tilforne wiſte
han oc tallede om Chriſti vpſtandelſe/ at hans ſiel
ſkulle icke bliffue forlat vti heluede/ icke eller ſkul
le hans legom ſee forkrenckelſe. thend Jeſum haff
uer gud vpuecht hues witneſ byrd wij ere alle.

Nw hand er aff guds høgre vpheffuit/ oc at-
nammet thend helligaands foriettelſe aff fadern/
haffuer vtgiffuit thet huilket i nw ſee oc høre.
Thi Dauid icke vpfuor til himmel/ men hand ſi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ger. Herren sagde myn herre/ sijt aff myn høgre/
Psal. C. ix. So lenge ieg legger thin vuenner til/thin føddirs fu
odskammel. forthi skal gantske Israels huuss wis
seligen wijde/ at gud giøre thend Jesum/ huilke i
haffue korssfestit/ en herre oc en Christ.

Ther the haffde thesse hørt ere the indstung
ne vti theris hierter/oc sagde til Peder oc the an
dre apostelers/ I mend oc brødre huad skulle wij
giøre? Peder sagde til thennom/ Tycker ether
søndner ylle were/ oc huer aff ether laade seg dø=
be vti Jesu Christi naffn/til søndners forladelse/
oc i skulle anamme thend helligaands gaffue/ Thi
ether oc ethers børn er foriettelsen skeed/ oc alle
the som langt borte ere/huilke somhelst Gud wor
herre for tilkaldet/ oc met mange andre ourd wit
ne hand oc rode thennom/ oc sagde: laade ether
forvaris aff thette vndne stecht/. The som gierne
annammede hans taale ere forthi døbte/oc ther til
gingge paa thend dag wijd tretusinde menniske.

Oc the bliffue waracfftige vti apostellers lær
dom/ oc menhed/brødzsens brydelse/oc bønner oc
frøcht er kommit paa alle menniske/oc mange vn
der oc tegne giordis wijd apostelern. Alle the som
troede ware tilsammen/oc haffde altingest meenli=
ge. Theris eygdomme oc bouhaffue solde the/ oc
byte thennom eblant alle/ effter som huer haffde
behoff. oc dagelige bliffue the endrectelig vti tem=
plit/oc brødre brød/ til huer huuss besunderligen
til sammen aade the/ met glede/ oc hiertens enfol=
dighed loffuendes Gud/oc haffde nade huoss alles
folck/ Herren tilføugit meenheden dageligen/huilke
skulle wore salige.

Thet tridie Capittel.

Peder

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Gerninger.

PEder oc Hans gingge til ſammen vp i
templit/ wÿd thend niende ſtund at be-
be. Oc en mand/ huilken haffde werit
lam aff ſÿn modirs lÿff/ baaris/ huilken
the ſatte dageligen wÿd thend templis dør/ ſom
ſiges thend ſkøne/ paa thet hand ſkulle bede almøſ
ſe/ aff thennom ſom indgingge i templit. Ther hand
ßo Peder oc Hans ingangendis i templit bad hand
at hand kunde fangit almøſſe men Peder ßo paa
hannom met Hans oc ſagde. See paa oſſ/ oc hand
ßo paa thennom/ hobendis at hand ſkulle fange
nogit aff thennom/ Peder ſagde/ ſølff oc guld haff
uer ieg icke/ men thet ieg haffuer/ giffuer ieg tig/
vti Jeſu Chriſti aff Nazareth naffn vpſtaa/ oc
wandre/ oc tog wÿd hans høgre haãd vpreiſte hãd
hannõ. Strax ære hans wnder fødder oc hale vd
ſtreckit/ oc hand vpſprang oc ſtuod oc wandrit/
oc indgick met thennom vti templit/ wandrit oc
ſprang oc loffuit gud.

Oc alt folckit ſaa hannom wandre oc loffue
gud. The kende hannom/ oc at hand war thend
ſamme/ ſom haffde ſedit til thend ſkøne templis
port om almøſſe/ oc the ere vpfølte met wnder oc
forſkreckelſe/ offuer thet hannom war wederfarit
Ther thend lamme ſom war hielbred giort hiolt
ſeg til Peder oc Hans/ løb thet gantſke folck til
thennom vti thend Schuur/ ſom kallis Solomons/
oc forwndrit ſeg.

Som Peder thet ſaa/ ſuarit hand folkit: J
Jſraels mend/ hui forwndre i offuer thete eller hui
ſee i paa oſſ/ lige ſom wÿ ſkulle haffue giort it aff
wor mildhed oc krafft at thende wandrer? Abra-
hams gud/ oc Jſaac/ oc Jacobs/ wore federns gud
haffuer ærfuldgiort ſin ſøn Jeſum/ huilken i haff-
offuerantwordit/ oc fornectet for Pilati anſicht.
Ther hand dømpte hannom løeſſ/ men i fornectit Matth. xxvij.
thend ſom hellig oc retferdig war/ oc bade/ at hand Marci. xv.
ſkulle Luce. xxiij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Joan. xviij. ſkulle giffue ether en mand ſom war en mandra-
ber/liffuens paa finder ihielſloe i/huilken gud haff
uer vpreſt aff the døde/hues witneſ byrd wĳ ere/
oc wĳd troen paa hans naffn haffuer hand paa
thendne / huilken i ſee oc kendne befeſtit ſĳt naffn/
oc thend tro huilken er wĳd hannom haffuer han
giffuet/ thendne ſunhed for alles ethers aaſywn.

Nw wĳd ieg oc kere brødre/at i thet gior-
de vt aff wanuittighed/ßo ſom ethers øffuerſter/
Gud huilke hand haffuer til forn forkyndnet/wĳd
alle ſĳn propheters mund/ at Chriſtus ſkulle lĳde/
haffuer ßo fuldkommit. Thøcker forthi thet ilde
were oc omwender ether / at ether ſøndner nwe
ether forladis/paa thet naar wederquegelſens thĳ
der foorkomne/aff herrens aaſywn/oc hand for vt
ſendt hannom huilken nw tilforn er ether predick
et/Jeſum Chriſtum/huilken bør ſandeligen at ind
tage himmelen/indtil the thĳder/naar alle tingeſte
igen ſkickis/huilke Gud haffuer taalit wĳd alle ſĳ
ne hellige propheters mund/aff werdzens begindeſe

Deute. xviij.

Moſes ſagde ſandeligen til federne/Gud e-
thers herre ſkal vpuecke ether en prophet aff e-
thers brødre/lige ſom meg: ſkulle i høre hannom/
wĳd alle the tingeſt huilke ſomhelſt hand ſiger til
ether. Oc thet ſkal ſkee / at alle menniſke/ huilke
thend prophet icke hører/ſkal vtluckis fran folck-
it/ ſandeligen oc alle propheter fran Samuel/ oc
ther effter / huor mange ſom haffue talidt haffue
oc ßo forkyndnede theſſe dage.

Geneſis. xij. oc xxij. J ere propheterns oc teſtaments børn/ huil-
ket gud witnet til ether fedre / ſom ſagde til Abra
ham / Oc wti thin ſæd ſkulle alle ſlectg paa
iourden fange welſignelſe/ effter Gud haffde vp /
wecht ſĳn ſøn Jeſum ſendne hand ether hannom
førſt/at hand ſkulle welſigne ether: ßo athuer aff
ether ſkulle omwende ſeg aff ſĳn wndſkab.

Thet fierde

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thet fierde Capittel.

Ther the talede til folckit / komme til thennom the Preſter oc forſtander i templit oc Saduceer / fortrøde / at the lærede folckit / oc forkyndnede Jeſu naffn / vpſtandnelſen aff the døde / oc lagde hender paa thennom / oc luode thennom foruare indtil anden dagen. Forthi thet war afften / ſandeligen mange aff thennom ſom haffde hørt taalen oc trode / oc mendenerns tal worte wÿd fem twſÿnde.

Thet ſkeede anden dag / at theris øffuerſte / oc oldinge / oc ſcrifftcloge / vti Hieruſalen forſamblidſt / oc Annas preſternis øffuerſte / oc Caiphas / oc Joannes / oc Alexander / oc ſo mange ſom ther war aff thet øffuerſte preſters ſlecht. Oc ſkicke thennom vti middilt / atſpørendis. Vt aff huad macht / oc vti huad naffn giøre i thette? The ſagde til thennom. Peder fuld met thend helligaand / J øffuerſte eblant folkit oc Jſraels oldinge / Om wÿ randſagis / i dag / ther om / at wÿ haffue welgiort it ſiuger menniſke / huorlunde hand er giort hielbred / Tha ſkal thet were ether alle witherligt / oc gantſke Jſraels folck / at wÿd Jeſu Chriſti naffn aff Nazareth / huilken i korſfeſtit / huilken gud vpuechte aff the døde / wÿd hannom ſtaar thende hielbredit her for ether / hand er thend ſteen ſom bortkaſtiſt aff ethers bøgnings mend / huilken er worden en hørneſteen / oc icke er ſaligheden vti nogen anden / Thi andit naffn er icke giffuit menniſken wndner himmelen / vti huilket oſſ bør at wøre ſalige. Pſalm. C xvij.

Oc the ſoe til Peder oc Hanſſis frÿgmodhed vti taalen / oc wÿdſte at the ware wlærde / oc leigmend / forwndrede the thennom / oc kendne thennom / at the ware met Jeſu / oc the ſaae thet menniſke ſtan-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

niſke ſtandendis met thennom/ſom war hielbre e-
dit/ther kundne the inthet ſige emod/Tha bøde
the thennom/at the ſkulle wige vd aff raadit/oc
the toge til at handle met huer andre/oc ſagde:
huad ſkulle wij giøre theſſe menniſke? Thi thette
ſkienbare tegen er giort wijd thennom/oc kundgi
ort alle the ſom bouir vti Hieruſalem/oc wij kun
de icke ſige ney. Men at thet ſkal icke wijder vt-
ſpredis eblant folckit/lader oſſ aluerligen trwe then
nom/at the her effter icke taale til noget menniſ-
ke vti thet naffn.

The ind kalde thennom/oc forbøde/at
the aldelis inthet ſkulle tale/eller lære vti Jeſu
naffn/ Men Peder oc Hans ſuarede/oc ſagde til
thennom: dømme i ſelffuer/om thet er retferdigt
vti guds aaſywn/at wij meer høre ether/end gud/
Thi wij kunde icke thie the tingeſt/huilke wij haffue
ſeet oc hørt. Tha trwede the thennom/oc luode
thennom gaa/for the funde inthet/huor for the
kunde pijne thennom/forfolckens ſkild. Thi alle
prijſede Gud/offuer thet ſom ſkedir war. Thi thet
menniſke war meer end firetiuge aar/paa huilkit
thet ſundheds tegen war giort.

Oc ſom the ware løeſladne/komme the til ſi-
ne/oc forkyunde thennom alle/huad preſte høff-
dinge oc oldinge haffde ſagd thennom/ Ther the
thet hørde/vpheffuede the ſambdrecteligen en rø-
ſt til Gud/oc ſagde: Herre/thu eſt thend Gud/
Psalm. ij. ſom giorde himmel oc iourd/oc hauffuet/oc alle the
ſom vti thennom ere/Huilke thu ſagde wijd Da-
uids thin thieners mund/Huor for robir hegnin-
ge ſo grumlige/oc folcken ſlaer forfenglig ting vp-
paa? iourdens koninger til ſammel trade/oc for-
ſternne haffuer forſammel ſeg/emod herren/oc
emod ſijn Chriſtum.

Thi the haffue ſandeligen tilhobe kommit/e-
mod thin hellige ſøn Jeſum/huilken thu haffuer
ſmurd

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

smurd / Herodes sameledis oc Pontius Pilatus / met hedninge oc Israels folck/at giøre huilke som heilst thin haand/oc thidt raad/haffuir tilforn be skickit. At thet skulle skee/Oc nw herre see til theris trwsel: oc gijff thine suenne/at taale thidt ourd met alle dristighed: oc vtstrecke thin haand til thet at sundhed oc tegne/oc wnder mwe skee/ wijd thin hellige søns Jesu naffn. Oc ther the haffde bethet/ er stedit røirt vti huilkit the ware forsamblede/oc worte alle fuldle met thend helligand / oc talede guds ourd met dristighed.

Oc all mennighed som trode war it hiertte oc en siel: oc ingen sagde nogit were sijt: aff the tingest som hand eygde/ men alle tingest ware thennom almennige. Oc met stuor macht gaffue apostelern herre Jesu vpstandnelse witnesbyrd/oc stuor nade war offuer thennom. Oc ther war ingen aff thennom som haffde nød/forthi ßo mange ther ware som huuss eller ager haffde/solde the thennom oc frambare theris werd/ huilke the haffde soldt/ oc nederlade til apostellerns føddir. Oc mand gaff huer effter som hand behoff haffde.

Joses/men huilken kaldis aff apostelern Barrabas (thet er hugsualers søn) en leuit/aff slecht vt aff Cypern/haffde en agger/ thend solde hand oc frambaar werdit/oc lagdit til apostelers føddir.

Thet fembte Capittel.

EN mand wijd naffn Ananias met sijn husfrue Saphira/haffde solid en eygdom/oc hand haffde vnder slagit aff werdit/ met husfruens wijdskab/ oc nogen deel ther aff frambaar oc indlagde til apostelerns føddir/ Tha sagde Peder : Anania/hui haffuer di effuelen vpfølt thidt hiertte/at thu liffuer at thend

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

helligaand/oc forwende nogit aff aggerens werdt?
war thend icke aldelis thit/ oc ther hand war sol
dit/war hand icke vti thin macht? hui haffuer thu
saadt sodant vti thidt hierte? thu haffuer icke lyff=
uit for menniske/men for gud. Ther Ananias hør
te thesse ourd/ nederfald hand/ oc vtgaiff aanden.
Oc en stuor frøcht er vpgangit offuer alle som thes
se hørde. The vnge folck vpstuode/ oc bortoge
hannom/oc iordet hannom.

Oc wet tre stunde ther efftir/indkom oc hans
husfrue / oc wijste icke huad skedit war / Peder
suarit hendne : sige meg/ haffue i ßo dyer soldt
thend aggir? Hun sagde/ ia/ ßo dyer/ Peder sagde
til hendne: Huij ere i bliffne offuer eins / at forsø=
ge herrens aand? See theris føddir / som haffue
begraffuit thin mand / ere vthen wijd dørren / oc
skulle bortbære tig/ Strax nidføld hun til hans
føddir / oc vpgaff anden/ Tha komme the vnge /
oc fundne hendne dødir/oc vptoge hendne oc io=
urden huoss siin mand / oc ther vpgick en stuor
frøcht offuer gantske meenheden/oc offuir alle som
thesse hørte.
Mange tegen oc wnder skeede bland folckit/
wijd apostellerns hendir oc the ware alle samdrec
telige vti. Solomonis skwr: ingen andre tuorde
geffue seg til thennom/men folckit hiolt møgit aff
thennom. The mends oc quindners møgilhed som
troit paa herren formerit seg ßo at the vtbare paa
gaderne the siuge oc lagde thennom paa senge oc
baarer. At Petri skugge (naar hand kom) skulle
offuerskygge nogen aff thennom. Ther komme oc
mange aff the omliggende stedir til Hierusalem /
som merførde siuge / oc thennom som pijntis aff
wrene aande huilke alle worte hielbredit.

Tha vpstud prestehøffdingen/oc alle som met
hānom ware/huilke ere the Sadduceers partij / vp
følte met anwēde/oc lagde hender paa apostelerne/
oc sadte

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

oc ſadte thennom vti almenige fengſil. Men guds engel om natten vpluod fengzelens dør / vtlidde thennom oc ſagde: Gaar hen oc ſtander vti tem-plit / oc taaler til folckit / alle thette lijffs ourd. Men thaa the hørte theſſe / ginge the aarligen i templit oc lærede.

Ther thend preſte høffding / oc the ſom met hannom ware haffde tilhobe kallit raad / oc thend gantſke oldling orden eblant Jſraels børn / oc ſend-ne til fengzelet / huilken thennom ſkulle framlice. Ther thienerne ther komme / funde the thennom icke vti fengzelet / komme the til bageigen forkynd-nit oc ſagde: fengzelet ſandeligen finde wij tillucht met all flijt / oc wochtern ſtandendis for dørrin / men ther wij haffde vplat / fundne wij ingen ther indne. Tha preſten oc templens forſtandir / oc pre-ſtehøffdinge / haffde hørt theſſe ourd / toge the til at twiffle om thennom / huad thet ſkulle dog were.

Tha kom en oc forkyndnit thennom: See / the mend ſom i haffue ſaadt vti fengzil / the ſtande templit / oc lærir folckit. Tha ginge templens for-ſtandir hen / met theris thienere / oc hentte thennom vthen wald. For the frychtit folckit / at the icke ſkulle worde ſtenede. Oc ther the haffde framlid-det thennom / ſkickede the thennom for raadit. Oc preſtehøffdingē atſpurde thennom oc ſagde: Haff-ue wij icke tijd oc offte budit ether / ati icke ſkulle lære vti thet naffn? Oc ſee i haffue voføilt Hieru-ſalem met ethers lerdom / oc wille vppaaføre oſſ thet menniſkis bluod.

Peder ſuarit oc apoſteler / oc ſagde: thet er til børligt at were Gud meer hørſomme end menniſ-ke / wore feders Gud vpuachte Jeſum / huilkē i ihi-elſloe / oc vphengt paa it treit. Hannom haffuer Gud met ſijn høgre haād vphoffuit til en førſte / oc en frelſer / at giffue Jſrael buod / oc ſøndners forladelſe / oc wij ere hans witneſbyrd til theſſe ſom wij ſige / ther til oc thend helligaand / huilke

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Gud giffuer thennō / som hannom ere hørsomme.
Ther the hørtte thesse / esøndir skaris the / oc ra-
adsloge huorledes the kiwnde thielsla thennom.

Tha vpstuod en Phariseer / vti raadit wÿd
naffn Gamaliel / doctor vti loguen / møgit acht hu
oss gantske folckit / bød at apostelern skulle wÿge
vd lidet / Oc hand sagde til thennom. J Jsraelite
mend tager ether ware for thesse menniske / huad i
wille gjøre. Thi for thesse dage war en som hede
Theudas / sigendis seg at were noget / huilken tilhen
de it taal mend / wÿd firhundrit / hand er thielsla-
gen: oc alle som troit hannom ere atskylde / oc gi-
orde til inthet. Efftir hannom vpstod Judas aff
Galilea vti forløssings dage / oc omwēde møgit fol-
ck efftir seg / Thend forfuoris / oc alle the hannom
haffde lyet ere at skylde.

Oc ieg siger ether nw / holler ether fran the
menniske / oc ladir thennom betemme. Forthi om
thet raad eller gerning er aff menniske / tha for-
gaaes thet: Er thet oc aff Gud / tha kundne i icke
fordriffuit / paa thet i skulle icke findnis at were
gud genstridige / oc til hans raad er samtycke giff-
uet aff the andre. O c then tÿd the finge forekallet
apstlerne huilke tha ware hudstrugne / bøde the at
the icke skulde tale vti Jesu naffn / oc forlode then
nom.

Oc the sandeligen ginge gledelig aff raa-
dens aff syon / at the haffde waret werdige / at lide
forsmedelse for hans naffn skyld. Oc huer dag vti
templet oc vti huert huuss / lode the icke aff at lare
oc forkyndne Jesum Christum.

Thet siette Capittel.

VTi the dage formerendes leretienernis
taal / er voxt it buller aff the Grekiske
emod the Hebreiske / forthi theris wid-
uer for-

ner foracthis vti daglige thieniste/Men ther the
tolff then tijd the haffde tilhobe kallet alle lere tie
nerens forsamblinge sagde the: thet er icke teglicht
at wij offuergiffue guds taale/ oc skulle tiane til
bords/brødre forthi for siuner aff ether siuff from
me mend/fuld met thend helligaand/ oc wisdom/
huilke wij skulle befalle thet embede. Men wij wil
le bliffue vti bøner oc predikens embede. Oc thend
taale techtis for thend gantske forsamlinge. Oc the
vdualde Stephanum end mand fuld met tro/ oc
thend helligand/oc Philippum/oc Prochorum/oc
Nicanorem/oc Timonem oc Parmenam/oc Nico
laum nylige omuend aff Anthiochia. Thesse skick
ede the for apostlernes ansiun/ oc thend tijd the
haffde bedet/paalagde the thennom henderne.

Oc guds tale tug til at voxe/oc lere tiener
nis tal/at formeris meget vti Hierusalem/oc mag
ne prester lyde troen/Men Stephanus fuld met
naade oc størcke/tug til at gøre wunderlig oc man
ge tegen/eblant folket. Tha stode nogle vp aff thend
forsamlinge/som war the Libertiners oc Cireners/
oc Alexandriners/oc aff Cilicien/oc Asien/dispu
terēdes met Stephano/oc the kunde icke emod stan
de hans wisdom/ oc aanden huilken talede. Tha
vdgiorde the nogre mend/ huilke skulle sige/ wij
hørde hannom tale spottelige ourd emod Mosen oc
Gud. Oc vprørde folcket oc oldinge/ oc scrifftklo
gene/ oc tiltrode met macht grebe hannom/oc led
de for raadet oc foreskickede the falske witnesbyrd
huilke skulle sige: Thendne mand lader icke aff at
tale bespottelsens ourd emod thendne hellige sted
oc loffuen/ wij hørde hannom sandeligen sige:
Thend Jesus Nazarenus skal nidslaa thendne ste
ed/oc skal omuende thend luog/ Moses haffuer
giffuet. Oc skuoffde the hannom alle som sadde
paa raadet/saae hans andlide lige som en engels
andlide.

Thet

Thet siuende Capittel.

Gene. xij. Tha sagde presternis hoffding: haffuer
thesse seg icke oc ßo? men hand sagde:
I mend brødre oc feder hører.

Aerens gud apenbarede wor fader Abrahe/
thend tÿd hand war vti Mesopotamia/ for hand
boede vti Charran/ oc sagde til hannom: gack vd-
aff thit land oc fran thin slecht/ oc kom vti thet
land huilket ieg for wÿst tig. Tha vdgick hand aff
Chaldeers land/ oc bode vti Charran. Oc ther eff-
ter hans fader war død/ Førde hand hannom vti
thette landskab/ vti huilket wÿ nw boo i/ Oc hand
gaff hannom ingen arff vti hendne. Sãdeligen icke
it fodspor. Oc hand loffuede igen sig at skulle giff-
ue hannom thend til æiedom. Oc hans slecht eff-
ther hannom ligeuel hand haffde ingen søn.

Oc gud talede ßo til hannom/ at hans slecht
Gene. xv. skulle ware tilkommende indbÿggere vti fornemb-
de land/ oc at the skulle vndertuinge thet vti trel-
dom/ oc ilde trachteris vti firehundrede aar. Oc
thet folck huilket somhelst the skulle tiene/ skal
ieg domme/ sagde gud.

Oc effter thesse skiulle the vtgaa/ oc thiene
meg vti thenne steed/ Oc gaff hannom omskerel-
sens witnesbyrd/ oc hand aff lede Isaac/ oc om-
skar hannom paa thend ottende dag/ oc Isaac aff
lede Jacob/ oc Jacob aff lede the tuolff patriarcher

Oc patriarcherne rørdt aff affuend the solde
Gene. xxxvij. Joseph til Egÿpthen. Oc gud war met hannom/
oc frelste hannom aff alle sin modgang/ oc gaff
hannom nade oc wisdom for Pharone Egÿpters
konning/ ßo hand giorde hannom til en høffzmand
offuer Egypten/ oc offuer ald sin egedom.

Oc ther kom/ hunger offuer gantske Egypti
land/ oc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

land / oc Chanaan / oc ſtor nødt / oc wore fereldre
haffde brøſt for mad / Oc thend tijd Jacob fick
hørdt / at ther war ſittallige vti Egypten land / wd
ſende hand førſt wore foreldre. Oc thend tijd hand Gene.xlv.
vtſende thennom ingen / er Joſeph kender aff ſine Gene.xlvj.
brødre / oc Joſeph gaff Pharoni ſlechten til kenne.
Oc vtſende it buod / kallede Joſeph ſin fader Ja-
cob / oc alle ſin ſlecht ſom war fem halffierde ſinde Gene.l.
tiuge menniſke / Oc Jacob for vti Egypten / oc Gene.xxiij.
hand er ther død / oc wore foreldre / oc the ere off-
uer førde til Sychem / oc lagt vti graffuen / huilken
Abraham kiøffte for ſolff penninge aff Emor Sy
chem ſøns ſønner.

Thend tijd forietelſens tijd tug til atkomme / Exodi.j.
aff huilken gud haffde ſuorit Abrahe / formerdes
folcket / oc mangfoldig bleff vti Egypten / ſo lenge
en anden koning er vpkommen / huilken icke haff-
de kent Joſeph. Hand fornedret wor ſlecht / oc ilde
handled wore foreldre / at the ſkulle bortkaſte the-
ris børn / ſo the icke bleffue leffuendis. Paa thend
tijd er Moſes fødder / oc war gud tacknemelig / hu Exodi.ij.
ilken war vpfødder vti ſin faders huus tresmo-
nede: ſo wort hand vtkaſt oc vptagen aff Pha-
ronis dotther oc opfødde hannom vti ſøns ſteed /
oc Moſes vplerdt er vti alle Egypters wiſdom /
oc hand war mectug vti gerninge oc vti ourd.

Oc ther hand war fyrretiuge aar gammeld /
kam thet hannom vti hans hierte / at hand ſkul-
le ſøge ſine brødre Iſraels ſønner. Oc ther hand
fick ſeet at en giordes wret / beſkermede hand han
nom / oc hand heffnede offuer thend huilken ſom
wret giorde / i hielſlagen then Egypter mand / Men
te hand at ſine brødere ſkulle forſtaet / at gud ſkul
le wijd hans hand giffue thennom frelſelſen / men
the forſtodet icke.

Anden dag ſaa hand thennom trette igen til
hobe / oc hand forligte thennom / ſo ſigendes: i
mend i ere brødre hui fordreffue i ether inden-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

burds/men thend som giorde sin neste wret/ aff=
uiste hannom/oc sagde: Huo giorde tig høffdin oc
dommere offuer oss? wilt tu oc ihielsla meg/som tu
ihielslo thend Egypter mand vti guor? oc Mo=
ses flyde for thet ourd/oc worte fremmede vti Ma=
dians land/ huor hand afflade two sønner.

Exodi. iij. Oc tha the fyretyuge aar fuldkomne ware/
Apenbaret hannom herrens engel vti ørcken/paa
Sina berg/vti busken brendendis vti loffue. Tha
Moses thet ßa/tha forwndrede hannom siwnen.
Oc som hand til gick oc wille beskuffue siunen/
tha hørde hand herrens røst taale til hannom:
Jeg er thiene forelderis gud/Abrahams gud/J=
saacks gud/ oc Jacobs gud/ oc Moses war reder oc
tuorde icke vpse/ men herren sagde hannom: løss
thine skoff aff thine fødder. Steden sandeligen paa
huilkē tw staar/er hellig/ iorden er hellig/ ieg ßo
oc ieg seer mit folckis fortrickelse/ huilket som er
vti Egypten. Oc ieg hørte theris iammer/Thi sti
de ieg neder/ paa thet ieg skulle frelsse thennom.
Nw skalt thu komme/oc ieg skal sende tig til then
nom vti Egypten.

Thendne Mosen huilken the sagde emod oc
icke hørde hannom: sigendes: huo skicket tig til
høffding oc dømmere offuer oss? Thet siger ieg/
gud haffuer sendt ether en høffding oc frelssere
mand/ wijd engelens haand/ huilken openbaris
hannom vti busken/ Hand vdleyde thennom oc gi
Exodi. xiiij. orde vnderlige ting oc tegen vti Egypten/ oc vti
Deute. xviij. thet røde haff/ oc vti ørcken/ vti firretiuge aar.
Thend Moses erit huilken sagde Jsraels sønner:
Ethers gud skal vpreisse ether en prophete aff e=
thers brødre/lige meg/hannom skiulle i høre.

Hand er thend huilken war vti forsamlingen
vti ørcken met englene/ huilken som taalede met
hannom paa Sinaijs bierg/ oc met worforfederne/
huilken hørde en løffuendis røst/ paa al thend ting
ther wij

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ther wij begerede: huilken wore forældere wille
icke høre/men fordreffuede hannom oc bleffue wen
de vti theris hiertter til Egypten igen/ſigendes til
Aaron: Giør oſſ guder/ huilke ſkulle gaa for oſſ. Deutro. viij.
wij wide icke haud thend Meſes er ſkeedt/huilken Exodi. xxxij.
wdlede oſſ aff Egypti land. Oc vti the dage gior
de the thennom en kalff/oc offrede then affgud off
er/oc the tugge til at gledis wijd theris henders
gerning.

Gud frauende ſig fran thennom/oc gaff then
nom thenne heffnen/at the ſkulle dørcke himmel-
ſens ritterſkab/ſzo ſom ſcreffuit er vti propheters
bøger: O Iſraels huus haffuer vti fyrretiuge aar/ Amos. v.
vti ørcken offrit meg/oc i vptuge Melochs buolig
oc ethers affguds ſtierne ſom kallis Rampham eff
terlignelſe/oc til bade thennom huilke i ſelffue gi-
orde. Oc ieg ſkal fløte ether paa hindſide Babi-
lonien.

Witneſbyures buelig/war wore foreldre vti
ørcken/ſom hand haffde ſicket thennom/talendis
til Moſen: at hand ſkulle giøre thet efflerlignelſe
huilket hand haffde ſeet/huilket the oc inforde/hu
ilke effter komme/wore foreldre met Joſue/til hey Johelis. v.
ningernis eygedom: huilke gud forſtøtte aff wor
forelders affſiøn/ind til Dauids tijdt: huilken ther
fand naade for gud / oc bad at hand ſkulle paa
finde Jacobs guds huuſſ. Oc Solomon vpbigde
hannom it huuſſ.

Men thend alſomhøgeſte/boer icke vti tempe
ler: met hender giort/ſom Propheten ſiger: him-
melin er min ſede/oc iorden er myn foodſkammel. Eſa. lxvj.
Huad huuſſ wille i bigge meg ſiger herren: eller
huad ſteed ſkal bliffue myn bolig? giør ey myne
hender thette alſamens?

J hørnackede oc for hardede hiertter/i ald tijd
modſtaa thend helligaand/lige ſom ethers forel-
dre giorde/ſzo giøre oc i. Huilken aff propheterne
haffue ethers foreldre icke forfuld? eller icke ihiel-

ſlaget thennom/ſom haffue predicket aff thend retferdigis tilkommelſe/ hues forrader oc i hielſlaer i nw ere: huilke i annammede loffuen wijd Engelens ſkickelſe/oc i icke fuldkommene.

Oc ther the hørde theſſe tuge the til at ſlides vti theris hierter/ oc ſkore theris thender emod hannom. Oc for hand war fuld met thend hellig aand/ løffte hand øygnene vp vti himmelen/ ſaa hand guds ære/ oc Jeſum ſtaa wed guds høgre ſide. Oc ſagde hand: See ieg ſeer himmelin oben/ oc menniſkens ſøn ſtandendis hoſſ guds høgre ſide. Oc the robte met en ſtoor røſt/til hulte theris orne/ oc endrecteligen ſtormete til hannom ind. Oc tuge til at ſtene hannom vtdreffue hannom aff ſtaden/ oc witneſbyrdet nedlagde klederne/ hoſſ en vngt menniſkes fødder/huilken kaldis Saul. Oc the ſtente Sthaphen ſom paa kallede oc ſagde: Herre Jeſu annamme myn aand. Oc ned ſaat paa kneene/ robte hand met en ſtoor røſt/ herre thu ſkalt icke tillegge thennom thenne ſønd. Oc thend tijd hand haffde thet ſaagt/ſouff hans aand.

Thet ottende Capittel.

OC Saul haffde giffuet ſambtiucke til hans død. Vti thend tijd er giort en ſtor forfølgelſe/mod menheden huilken war vti Hieruſalem/ oc alleære atſkilde aff Jøde landes oc Samariens egner/forvden opoſtlerne. Oc gud fruchtige mend/ berede Staffens iordeferd/oc giorde ſtoor graad offuer hannom. Oc Saul tug til at legge mennighenden øde/ ſaa at hand indgick vti huert huuſſ/oc drog mend oc quinder at ſette i fengſel.

Ther for/ the ſom atſkilde ware/ omkring wandrede/at forkynde guds ourd/Oc Philip kom vti en ſtaad vti Samaria/ oc tug til at predicke thennom

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

thennom Christum: Oc skaren gaff acht paa the
tingest huilke ther sagdes aff Philippo/ endrecteli
gen hørde oc saae the thegen huilke hand giorde.
Forthi mange vt aff thennom/huilke som ware be
satte met dieffuelskab/robte met stoor røst. Oc skil
dis fran thennom/mange som ware foruisnit oc
hialte hilbrede giordis/oc stoor glede er giort vti
thend staad.

Oc en mand som hede Simen/huilken haff-
de til forne brugget thend suorte kunst vti samme
staad/oc forwilt folcket vti Samarien/ Sigendis
seg at were nogen stoor: huilket thet hørde fran
thend minste til thend største/sagde: Thendne er
guds krafft/huilken som kallis stoor/ Oc hørde
hannom/forthi hand haffde forwildet thennom
lang tijd met troldom. Men thend tijd at the haff
de hørt Philip som predicket Euangelium aff guds
rijgi/oc aff Jesu Christi naffn/menderne met quin
derne tuge til at døbes.

Tha troede oc samme Simen/oc thend tijd
hand war døbter/tilhendde hand Philip/seendes
the tegen oc krafft som skede/ tug hand til at for
wndre.

Thend tijd apostlerne huilke ware vti Hie-
rusalem finge hørt/at Samarien annamme guds
ourd/vtsende the til thennom Peder oc Hans/hu
ilke thend tijd the haffde ther aff kommet/ bade
the for thennom/paa thet the skulle annamme
thend helligaand. Icke end tha sandeligen war
hand ned kommen vti nogen aff thennom/men the
ware døbte allene vti Jesu Christi naffn. Tha tu
ge the til at legge hender paa thennom/oc the an-
nammede thend helligaand.

Thend tijd Simen fick thette at see/at thend
helligaand gaffuis wijd apostelerns henders paa
leggelse/bød hand thennom penninge oc sagde:
Giffuer oc so meg thend macht/at huosomhelst

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ieg for paa lagt myn haand/kand annamme thend helligaand. Men Peder sagde til hannom: Thine penninge ware met tig til fordømmelsen/forthi thu mente gudz gaffue at købes for penninge/Tyg worder huercke diel eller lood/vti thenne lerdom/ Sandeligen thit hierte er icke retferdig for gud. Forthi omuende teg aff thenne thin ondskab/oc beed gud mowelske thin hiertes tancke forladis
Deute. xxix. tig. Sandeligen vti biesthedens galdde/ oc wnskabs forbindese seer ieg tig at were.

Simen suarede oc sagde: Bede i for meg til gud/at ey noget aff thesse huilke i sagde skal hende meg. Oc the sandeligen windede/oc predickede guds ourd/oc ingen ginge the til Hierusalem/oc predicke Euangelium vti mange steer vti Samaria.

Ther effter talede guds Engel til Philip oc sagde: wpstaa oc gack synder paa/til en weyg huilken gaar aff Hierusalem til Gasam thend staad/ hand er øde/oc hand vpstod oc burt gick/oc see en blomand/en gilding/Candaser blomendis land drotningens forstander/huilken hund haffde saat til en forstander offuer all hennis skat/haffde kom met til Hierusalem/oc skulle tilbede/oc hand kom tilbage igen sidendis paa sin wogen/tug til at lese Esaiam prophete.

Oc aanden taalede til Philip oc sagde: Gack fram oc holt tig til thend wogen/men Philip framløb hørde hannom lese Esaiam Prophete/oc sagde: forstaar thu icke thet thu lees? hand suarede oc sagde: huor kand ieg forstaet wthen nogen lidde meg paa weyen/oc hand bad Philip/at hand skulle vpstige/oc skulle sidde hoss hannom. Oc scri
Esaie. liij. fftens indholdelse huilken hand leste war thend ene. Som it for er hand lyd til døde/oc stille som it lamb/for thend som thet klipper/ßo vplod hand icke sin mund. Vti hans ydmøghed er hans dom bortagen. Huo skal fortelle hans byrdt/ forthi

hans lyff

hans lijff bortages aff iorden. Oc suarede thend Gilding Philip oc sagde: Jeg beder tig om huilken prophete siger/ hand thet/ om seg selff eller om en anden?

Philip vplod sin mund/ oc begynde aff thend scrifft/ predickede hand hannom Jesum. Oc thend tijd the fore atweygen/ komme the til it wand. Oc gildingen sagde. See wand/ haud hinder er her/ at ieg mo icke døbes? Philip sagde: om tu troer aff thit gantske hiertte/ tha sømmer thet. Oc suarede hand oc sagde: Jeg troer Jesum Christum at were guds søn. Oc hand lod wognen holle/ oc the nedstiget buode til wannet. Philip oc ßo then gilding/ oc hand døbte hannom. Oc thend tijd hand haffde vpstiget aff wannit/ guds aand tug Philig bort/ oc thend gielding ßa hannom icke mere. Oc hand tug til at reyse syn wey/ gladelig hem. Oc Philip war vppa funden vti Azoti/ oc omkring gick tug til at predicke Euangelium/ alle steder/ ßo lenge hand kom til Cesaream.

Thet niende Capittel.

SAul end nw vptend met truzell oc høssel/ mod herrens leretienere/ framgick hand til preste høffdingen/ oc bad aff hannom breff/ huilke hand skulle føre til Damascum/ til Jødernis forsamlinge/ paa thet om hand kunde fundet nogre paa thend wey/ mend eller quinder/ thennom skulle hand lede bundne til Hierusalem. Oc thend tijd hand war paa weyen/ hengde thet ßo at hand kom noget ner til Damascum. Oc strax omskynde hannom liuset aff himmelen/ oc nedfald hand paa iorden/ hørde hand en røst/ huilken ther sagde til hannom: Saul/ Saul huad forfolger thu meg? oc hand sagde: Jeg er Jesus/ huilken thu forfølger. Thet er tig suart at trede emod odden. Hand skellendis oc forskrecter

sagde.

sagde: Herre huad wilt thu at ieg skal gøre? Oc herren sagde til hannom: vpsta oc indgack i staden/ oc tig skal siges huad tig bør at giøre.

Oc the mend huilke ware hans stoldbrødere paa weyen/ stode forferede/ hørendis sandeligen røsten ligeuel saee the ingen. Oc Saul vpstod fra iorden/ oc thend tijd hand vplod hans øygen saa hand ingen. Men the ledde hannom wijd haanden ind vti Damascum/ oc war ther tree dage blind/ oc huerken aad eller drack.

Oc ther war en lerectienere vti Damasco som kallis Ananias/ oc herren sagde til hannom wijd en siuen: Anania/ Oc hand sagde: see herre/ oc herren sagde til hannom: vpstaa oc gack vti it strede huillket kallis rette gaade/ oc spør vti Jude huuss at en som kallis Saul aff Tarsen: see forthi hand beder. Oc hand saa wijd siunen en mand som kallis Ananias indkommendis oc paa lagde hannom sin haand. At hand skiulle faa sin siwn igen.

Ananias suarede hannom: Herre/ ieg hørde aff mange om thenne mand/ huor møget wndt hād haffuer giort thiene helligen vti Hierusalem. Oc vti thenne sted haffuer hand macht aff prestehøffdingen/ at binde alle huilke paa kalle tijd naffn. Men herren sagde til hannom: Gack forthi hand er meg en vduald redskab/ at hād skal bere mit naffn for hedninger oc koninger/ oc Israels sønner. Jeg skal sandeligen giffue hannom til kende/ huor meget hannom bør at lide for mit naffn.

Oc Ananias bort gick/ oc indgick vti huusset/ oc paa leggendes hannom haanden/ sagde hand: Saul brodher herren sende meg huilken apenbarede tig paa weyen/ huilken thu hid komst/ at thu skulle annamme thin siwn/ oc vpføldes met thend helligaand. Oc strax fiøld ther fran hans øygne

som skeel/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

som skeel/oc hand fick sin siwn igen/oc vpstod oc
er døbter. Thend tijd hand haffde foet maad/er
hand werqueget.

Oc Saul war nogle dage met the discipeler
huilke ware vti Damasco/oc strax tug hand til
at predicke vti forsamlingen Christi Euangelium.
At hand war guds søn. The forskreckedes alle hu-
ilke hannom hørde/oc tuge til at sige: Er icke then
ne huilken forfølgede thennom vti Hierusalem/hu
ilke paa kalde thette naffn? oc kom ther til hijdt
at hand skiulle føre thennom bunden til prestehøff
dingene? men Saul tug til at forstyrckes/oc offuer
want the Jøder som bode vti Damasco/at hand
war thend Christus.

Ther effter flere dage forgangne/ginge Jø-
derne til hobe vti raadt/at the skulle i hielslaa han
nom. Men theris forrederie bleff giffuet Saul til
kende. Oc the twoge til at foruare porten dag oc
nacht/paa thet the skulle ihielslaa hannom. Men
leretienerne toge hannom om natten/nedlode the
hannom offuer muren/vti en korff.

Oc thend tijd Saul fick kommit til Hierusa-
lem/forsøchte hād at wille tilføuge sig leretienerne/
oc alle tuge til at frøchte hannom/icke troende at
hand war nogen aff leretinerne/Men Barnabas
tug hannom oc lidde hannom til apostlerne/oc for
talliede thennom/huorledes hand haffde seet her-
ren paa weyen/oc talede til hannom/oc huor man
deligen hand haffde predicket vti Damasco/vti
Jesu naffn. Oc hand war met thennom vti Hieru
salem omgengelig/oc predickede trolige ther vti
Jesu herrens naffn. Oc hand tug til at tale oc dis
putere/emod the Grekisker/men the atspurde at
wille slaa hannom i hiel. Huilket thend tijd brøder
ne finget at wide/ledde the hannom til Cesarien/
oc lode hannom gaa til Tarsen. Oc tha sandeli-
gen tug menheden til at haffue frijd vti gantske
Jødeland oc Galilee land oc Samarie land/oc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

tuge til at forøges / met omgengelse vti herrens frøcht / oc formeredis aff thend helligaandis huffsualelse.

Thet er sket at Peder / thend tijd hand wandrede til alle / kom oc saa til the helgen huilke som boede vti Lidda. Ther fand hand en mand wijd naffn Eneam / huilken som haffde leeget atten aar paa sengen / huilken war bortagen. Oc Peder sagde hannom: Enea / wor herre Jesus Christus helbred giorde tig. Vpstaa oc red vnder tig selffuer. Oc hand strax vpstod / oc alle som bode vti Lidda vti Assorona / saae hannom huilke bliffue alle omwende til herren.

Dorcas paa danske mercker geed som wij kalle karine gees. Vide Oppianū.

Vti Joppa war en discipelinde wijd naffn Talitha / huilket vt lagt siger dorcas / hun war ful met guode gerninger oc almesse / huilken hun giorde. Thet er skeedt vti the dage / som hun war siug døde hun. Huilken thend tijd the haffde tuoffnit / satte the henne vti forstuffuen / oc forthi Lidda laug nest hos Joppe / oc discipelerne haffde hørt at Peder war ther / sende de til hannom / bedendis at hand skulle icke lade sig ware suar at komme til thennom.

Vpstod Peder oc kom met thennom. Oc men hand fick kommet / ledde the hannom vti stuffuen / oc alle widuer stuode omkring hannom gredendis / oc wisendis theris kiortle oc kleder / huilke dorcas giorde thennom thend tijd hun war hoss thennom. Peder wtuiste alle vthen for døren / nedsaad paa kneene / oc baad: oc omuend til legommit sagde: Talitha vpstaa / oc hun vplod sine øygene: oc saa paa Peder / vpsaad hun. Oc hand gaff hendne haanden / vpreis de hand hendne: oc tha hand haffde kallit helligene oc widuerne / lodt hand thennom see at hun war leffuendes. Oc thet bleff kungiort offuer gantske Joppen / oc mange troede paa herren / oc thet er sket at hand bleff ther vti Joppen mange dage hoss en mand som hedde Simen / oc war en skomagere.

Marci. v.

Thet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thet tiende Capittel.

EN mand war vti Cesarea huilken hede Cornelius/ en höffuismand aff thet selskap som kallis Rhommerske/ gudelig oc fryctig met sit gantske huuss/ giffuen des folcket mange almösse/ oc bedendes gud altijd. Hand so wijd en siwn/ apenbarlige/ mosen paa thend niende thime om dagen/ guds engel ind at komme til hannom/ oc sagde hannom: Corneli/ oc hand vpsaa paa hannom/ oc betaget aff redzel sagde hand: herre/ huad er thet? oc hand sagde hannom: thine bönner oc thine almösser vpfore til en huffkommelse for gud. Oc nw vtsend nogre mend til Joppen/ oc lad hente Simen som kallis Peder/ Hand er til herberg met en skomagere som heder Simen/ hues huuss er hoss haffuid: hand skal sige tig hvad tig bör at giöre. Oc tha engelen henfor/ huilken taalede til hannom/ kallede hand two sine thienere: oc en gud fructig kriesmand/ aff thennom som warede paa hannom. Thend tijd hand haffde sagt thennom alle tingest/ sende hand thennom til Joppen.

Anden dag som the wandrede paa weyen oc komme til staden/ vpsteg Peder offuerst vti huusset at bede/ wijd thend siette stund/ oc tha hand tug til at hungre/ wille hand faaet maad. Men ther the andre til redde/ fiöld hand vti en siöffwn. Oc hand so himmelin oben/ oc nedstigendis til hannom it kaar/ som it stort linnet klede/ til sammen bundet paa fire hiörner/ vti huilket war alle fire föttede diuer oc bester/ oc krybendes dyur paa jorden/ oc lucthens fugle. Oc en röst en giort til hannom: Peder vpstaa/ slacte oc eed. Oc Peder suarede: herre ingeledes/ forthi ieg aad aldrig noget almyndeligt eller wrent. Oc rösten talede igen til hannom: huilket gud reent giorde/ thet skalt thu icke sige almendeligt. Oc thet skede tröffer. Oc karit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

er vptaget igen til himmelin.

Oc thend tijd Peder tuifflet huöss sig selffuer/ huad siwn thet skulle were huilket hand haffde seet/ see the mend huilke vtsende ware aff Cornelio/ stuode wijd dorren oc spordе effter Simens huss/ oc the tilkallede en oc spuorde hannom om Simen huilken kallis Peder/ oc om hand haffde ther herberge. Oc Peder ther hand tenckte paa thend sywn sagde aanden til hannom/ see the mend atspørge tig/ vpstat forthi oc nedstig/ oc gack met thennom inthet tuifflendes/ forthi ieg vtsende thennom. Oc nedsteg Peder til mendene huilke vtsende ware aff Cornelio til hannom/ sagde hand: see ieg er thend huilken i atspørge huad sag erit at i ere komne? huilke sagde: Cornelius høffzmand/ en retferdig mand/ oc frycthendes gud/ oc haffuendes it got rychte aff gantske Jødiske folck/ haffuer fanget it gudeligt befale aff en hellig engel/ at hand skiulle kalle tig til sit huuss/ oc høre nogre ourd aff tig. Forthi annammede hand thennom oc indkallede thennom vti herberget.

Oc anden dagen er Peder wandret met thennom/ oc nogle aff brøderne aff Joppen fulde hannom. Oc anden dag indginge the vti Cesaream. Oc Cornelius tug til at forbide thennom/ til kallede sin slecht/ oc bekynte sine wenner. Tha thet skede at Peder indgick/ Cornelius gick emod hannom oc nørfald for hans fødder. Oc til bad hannom. Men Peder vpreiste hannom oc sagde: vpstaa/ ieg er oc it menniske. Oc talendis met hannom/ indgick hand/ oc fand mange huilke haffde ther til sammen kommet/ oc hand sagde til thennom/ i wide at thet er icke loffligt en Jodiske mand/ at til føge seg eller at gaa til vtlender/ men gud vpenbarede meg/ at ieg skulle icke siee noget menniske almendeligt eller wren/ ther for kom ieg strax sō ieg war kaldet. Forthi atspørrer ieg for huad sag i forkallede meg.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Cornelius sagde: for fire dage siden saad ieg fastendes til thenne stund / oc paa thend niende stund tog ieg til at bede vti mit huuss. Oc see en mand stuod for meg vti skennenne kleder / oc sagde Corneli / thin bøn er hørt oc thine almøsser ere annammede for gud. Vtsend forthi huilke skulle gaa til Joppen / oc kalle Simen huilken kallis Peder / hand ligger til herberges vti en skomagers huuss wiid haffuid / som heder Simen huilken strax hand forkommet skal sige teg huad tw skalt giøre / forthi sende ieg strax til teg / oc thu giorde wel at thu komst nw / forthi ere wii alle her / gud til witnesbyrd / at wii wille høre / alle the tingest huilke somhelst tig ere budne aff gud.

Peder vplod sin mund oc sagde: nw befinder ieg vti sandningen / at gud icke anseer personen / men eblant huert folck huilken somhelst hannom fricter / oc giør retferdighed / hand er hannom tacknemmelig / Predicken huilken gud sende Israels sønner / bebudede thennom friid wiid Jesum Christum (hand er alles herre) i wide selffue aff huilken predicke rychtet war spredet vti gantske Jodeland først begynte vti Gallilea / effter doben huilken Hans predickede / at gud haffde smurt samme Jesum Nazarenum met thend helligaand / oc macht / huilken omkring wandret oc wel giorde / oc helbred giorde alle / besatthe aff dieffuelen / forthi at gud war met hannom. Oc wii ere witnesbyrd til alle tingeste huilke hand giorde / vti Jødeland / oc vti Hierusalem / huilken the i hielsloe oc vphengde paa korsit.

Thenne vpuachte gud tridie dag / oc openbarede hannom / icke paa thet hand skulle apenbaris gantske folcket / men witnesbyrd ther til tilforn vdualde aff gud / sandeligen oss / som aade oc drucke sammen met hannom / effter hand war vpstanden aff døde. Oc hand bød oss at wii skulle predicke forfolcket / oc bere witnesbyrd at hand war

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

thend huilken skicket war aff gud en dommere off
uer leffuendes oc døde. Hannom giffue alle prophe-
terne witnesbyrd / at huilken somhelst troer paa
hannom. / skal fange synndernes forladelse wjd
hans naffn.

Samme stund som Peder taalede thesse ord /
field thend helligaand paa thennom alle huilke som
hørde taalen / oc saa mange som komne ware met
Peder / huilke ware aff Jødernes slecht oc troede /
forwndrede at thend helligaands gaffue war vt
giffuet paa hedningene. Oc talede met tunger / oc
storgiorde gud. Tha suarede Peder: mo thet oc no
gen forbinde at thesse skulle icke døbes vti wand /
huilke haffue vnfanget thend helligaand som wij /
oc hand bød thennom at døbes vti herrens naffn /
tha bade the hannom at hand skulle bliffue ther
nogre dage.

Thet Olluffte Capittel.

MEn apostlerne oc broderne som ware vti
Jodeland hørde at hedninge annamme
de guds ourd / Oc thend tijd Peder kom
ther aff til Hierusalem / tuge the til at-
kiffue emod hannom / huilke ware aff omskerel-
sen oc sagde: tw ingickst til the mend som ware
vomskorne oc aad met thennom.

Oc Peder begynte igen at tale thet tingest
aff begyndesen / oc fortelde thennom thet ene effter
thet andet oc sagde: Jeg war vti Joppe staad oc
bad / oc war tagen vti en aandelig siun / oc saa it kar
som it stort linnet klede met fire hiørner nedlad
aff himmelen / oc kom ind til meg / paa huilket thend
tijd ieg begynte at see / actet ieg oc saa fire føte dy-
ur oc beest / oc dyur som kriber paa iorden / oc him
melske fugle / oc ieg hørde en røst som sagde til meg:
Peder vpstaa / slacte oc æd / Þo tug ieg til at sige:
herre

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

herre ingelunde/ forthi inthet menligt eller wrent
haffuer indgaet vti myn mund. Men røsten sua=
rede meg igen aff himmelen: huilket gud haffuer
rent giort/ thet skalt tw icke sige at were menligt/
eller wrent/ oc thet skeede tre reyser/ oc alle thesse
ere igen vptagne til himmelin.

Oc see strax ware til rede tre mend vti thet
huuss ieg war vti/ vtsende aff Cesaria til meg/ oc
aanden haffde sagt meg/ at ieg skulle gaa met then
nom oc inthet tuiffle paa thennom. Sandeligen ful
de oc so meg thesse sex brødre. Oc wij ere indgan
gne vti en mands huuss/ oc hand sagde meg/ at
hand haffde seet engelen vti sit huuss/ huilken haff
de standnet oc sagt hannom: vt send mend til Jop
pen/ oc kald til tig en mand som heder Peder/ hu=
ilken skal sige tig the tingest wijd huilke thu skalt
salig giøris/ oc alt tijd huuss. Men thend tijd ieg
haffde begynt myn taale/ er thend helligaand fal=
den paa thennom/ lige som hand fiøld paa oss vti
begyndelssen. Tha tug thet til at komme meg i
huff huilket herren haffde sagt. Hans døbte sande
ligen vti wandnet/ men i skulle døbes vti thend
helligaand. Forthi om gud gaff thennom lige gaff
ue/ lige som oss/ thend tijdt wij trode paa herren
Jesum Christum/ Sandeligen huo war ieg huil=
ken ieg kunde emod staa gud? thend tijd the haff
de thesse hørt/ thiede the stille/ oc erede gud oc sag
de: gud haffuer oc giffuet hedningene omuending
til liffuet.

Oc the huilke atspredde ware/ for thend truss=
sel ther vpgick for Staffen/ wandrede the til Phe
nicen/ Cypren/ oc Antiochin/ oc ingē predickede the
vten aldene Joderne. War ther oc nogre mend aff
thennom aff Cyperin oc Cyrener/ huilke thend tijd
the indginge vti Antiochien/ tuge the til at tale til
the Grecker oc predickede herre Jesum. Oc gud
war met thennom/ oc it stoor taal som trode er
omuender til herren.

Oc thiende

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Oc thiende komme til menighedens ørne/ huilke ware vti Hierusalem/om thesse tingeste/oc the vtsende Barnabam at hand skulle gaa til Antiochiam/ huilken thend tijd hand thet kom/oc saa thend naade gud haffde giffuet thennom/ gledes hād/oc hād rodde thennom alle/ at the skulle aff hiertet bliffue hoss gud. Forthi hand war en good mand/oc fuld met thend helligaand/ oc troen/ oc møget folck er omuent til herren.

Oc Barnabas er wandrit til Tarsum/ at vplede Saul/huilken thend tijd hand haffde fundet hānom/ fulde hand hannom til Antiochiam. Oc thet hengdes at the ther omginges met thend forsambling it aar/oc lerde ther møget folck/ at disciplerne kaldis først vti Antiochia christne.

Vti the dage komme til Antiochiam propheter aff Hierusalems staadt/ oc en aff thennom som kallis Agabus/vpstuod oc gaff til kendne wijd aanden/ at en stuor hunger skulle tilkomme offuer gātske werdens iourd/huilket ther skiede vnder en keyeser som hedde Claudius. Oc disciplerne til hobe lagde huer effter som hand formotte/ at sende the brødre til hielp som buode vti Jødeland i Huilket the oc giørde sendendis thet til theris forstandere/wijd Barnabe oc Sauls haand.

Thet tuolffte Capittel.

PAa samme tijd/ tuog Herodes koning haand paa nogre aff the christne at pine. Oc ihielsloo Jacob Hanssis broder met it suerd/ huilket hand saa at thet teckis Jøderne/for hand oc effter at gribe Peder. Oc thet war om paaske tijd/ huilken thend tijd hand haffde grebet/satte hād hannō vti fengsel/oc antuorde hannom fire fierding strijss mend at war

uare:

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

nare: at hand wille effter paaske framlede han-
nom forfolcket. Men Peder forwardis wisseligen
vti fenkelit/ oc the christne giorde idelig bøner for
hannom til gud. Thend tijd Herodes skulle ladde
hannom framledes/ samme nacht soff Peder emel-
lom two rytthere/ bunden met twende lencker/ oc
wocterne for dorren forwarede fengselet.

Oc see herrens engel stoud ther/ oc skinde li-
uss vti fengselet: oc slog paa Peders side/ vpuach
te hannom/ oc sagde: stad vp snarligen. Oc lenc-
kerne fiølde aff hans hender/ oc engelen/ sagde til
hannom: giurde tig/ oc drage thine skow paa. Oc
hand giorde saa. Oc hand sagde hannom: tag thi
ne kleder paa tig oc effter følg meg. Oc hand vt-
gick efterfulde hannom/ oc hand icke wiste at thet
war wist hulket skiede wijd engelen/ men hand
mente seg at see en siun. Men thend tijd the haff-
de ganget egemmen thet første oc andet fengsel/
komme the til en iern port/ hulken vt laa til sta-
den/ hulken aff sig selffuer vplodes. Oc the vtgin
ge oc the komme it strede fram oc strax bortfor en
gelen fran hannom.

Oc Peder kom til sig selffuer igen oc sagde:
nw wijd ieg sandeligen/ at herren visende sin engel
oc frelste meg aff Herodis haand/ oc aff alle Jø-
dernis forbielse/ oc thend tijd hand ßo offuerten-
ckte kom hand til Marie huuss/ Hanssis moder/ hu
es til naffn war Marcus/ huor mange ware for-
samblede at bede. Ther Peder banckede paa for-
stwe dorren/ vtgick en pige hulken som kallis Rho
de/ oc hemmelige til hørde. Oc som hun kende Pe-
ders røst/ for glede vplod hun icke forstue dorren/
men hun ind løb igen oc sagde: at Peder stuod for
døtten. Oc the sagde til henne: thu siger inthet sant.
Hun sagde hart ia/ at thet ßo war. Oc the sagde
henne thet er hans engel. Men Peder klappede iam
ligen paa dorren. Thend tijd the finge vpladet/
saee the hannom/ oc forundrede. Thend tijd Pe-

der hand tegnede at the skulle tige/ fore tlede hand thennom / huorlunde herren vtledde hannom aff fengselet. Oc hand sagde: bebuder Jacob oc brøderne thette. Oc hand vtgick oc wandrede til it andet steed.

Ther thet dagdes/ war ther en stor bekommering i bland reyttern/ huor Peder war bleffuen. Thend tijd Herodes atspurde hannom/ oc fick icke fundnet hannom/ offuerhørde hand gemmerne/ bød hand thennom bortsettis/ oc ned for hand fran Jødeland til Cesaream/ oc bleff ther. Oc Herodes war ilde til frijds met the Tyrier oc Sydoner. Oc the komme endrecteligen til hannom: oc lagde rad met Blasto/ konningens Kammer mestere/ oc begerede frijd: forthi the haffde theris nerring aff konningens land/ oc paa en steffne dag/ Herodes klede sig vti konlige kleder/ staad paa domstolen/ oc giorde en taale til thennom / men folcket tug til at robe: thet er guds røst/ oc icke menniskens. Strax neder slog hannom herrens engel/ forthi hand icke gaff gud thendære: oc bleff forterit aff orme/ oc vtgaff sin aand.

Men herrens ourd tug til at woxe/ oc formeres. Men Barnabas oc Pouild er igen komne til Hierusalem / oc anduordet fra thennom thend hielp the haffde til forne annammit. Oc tuge met thennom Hans hues til naffn war Marcus.

Thet tredtende Capittel.

THer war vti menheden/ i Antiochia/ nogre propheter oc doctores. Barnabas oc Simon/ huilken kallis niger/ oc Lucius aff Cyrenen/ oc Manathen/ huilken war Herodis fierding førstis medføding/ oc Saul: Thend tijd the thiente herren/ oc fastede/ sade thend helligaand: vdkieser meg Barnabam oc Saul / til thend gernin til huilken ieg haffuer kallet thennom.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

nom. Oc thend tijd the haffde fastet/oc bedet/paa lagde the thennom theris hender. Forlode the thennom/oc som the wore vtsende aff thend helligaand bort ginge til Seleuciam/oc ther aff seglede the til Cypren. Oc tha the ware komne til Salamine staad/forkyndnede the guds ourd vti Jødernis forsamlinge. The haffde oc Hans til en met thienere.

Oc offuer wandret ðen ind til Paphon staad/ther funne the en trølkarl/oc falsck prophete huilken war en Jøde/hues naffn war Bariehuh huilken war met Sergio Paulo landzfoget/en fornumstig mand. Hand til kaldde Barnabã oc Saul begerede athøre guds ourd. Oc tha stuod thennom emod/thend surfittige Elymas: saa vtlegges hans naffn/oc atspurde at omwende landzfogeden fran troen. Saul huilken samme/heder oc Pouelд/fuld met thend helligaand/saa paa hannom/sagde: O thu dieffulens søn/fuld met all swig oc all bedreyeri/alle retferdigheds fiende/thu icke afflader/at forwende herrens rette weyge? Oc nw see herrens haand kõmer offuer tig/oc thu skalst bliffue blind icke seendes suool/til nogen tijd. Oc hastigen fielde paa hannom forblindelse oc mørck oc hand om kring gick at atspøre huilke hannõ skulle lede wed haanden. Tha landzfogeden fick seet huilket som hannom hendes/troede hand oc forwndrede paa herrens kenedom.

Thend tijd Poueld oc the met hannom wore seglede fra Papho/komme til Pergen vti Pamphilie land. Men Hans skildes fran thennom/kom igen til Hierusalem. Men the wandrede rigene egemmen fran Perga komme til Antiochiam vti Pisidie land/oc indginge vti theris forsamblinge/om en søndag/saade the. Oc effter lougens oc prophe ters lesning/forsamblingens høffdinge sende til thennom/oc sagde/J mend oc brødre/haffue i noge taler huoff ether/at raade folcket/siger til.

(Bar iehub) Mercker guds søn/the hebreere kalle gud/Jehub/thet er it naffn paa grekiscke Tetragammaton/om huilket Jøderne meget wnder dichtede fo giore oc thenne trol mand at bruge thet til mange spil oc consier/lige som oc nw trolquinder oc andre bruge guds naffn/oc thet hellig kors the kalle nar the sine met theris lesninger/huilke the sie guode at were forthi the neffne guode naffn ther vti som er Jesu naffn/oc Marie naffn oc andre gud til bespottelse oc thennom selue til fordõmelsen/men ingen wid en nu wist om Bar iehuh vt tolkes Elymas/men thet er end nw vwist indtil wij faa en anden text.

Vpstoud Poueld oc wincked met sin ha-
and / oc sagde: J Jsraels mend / oc huilke som
fryckte gud / hører: Thenne folckens gud / vtualde wo-
Exodi. xiij. re forfederne: oc vphøffuit thette folck / thend tijd
the boede vti Egypti land: oc met en høg arm
vdlidde thennom ther aff: oc wijd fyretiuge
aars tijd / lidde hand thennō siden vti ørchen. oc
Joh. xiij. aff slette siuff folck vti Canaans land / oc effter lo-
od / dele hand thennom theris land. Oc ther eff-
j. Reg. x. ter gaff hand thennom en dømmer wijd firehun-
dret halfftridesinde tiuge aar / ind til Samuelis
prophetes tijd. Oc ther effter bade the om en koning
oc gud gaff thennom Saul Cis søn / en mand aff
j. Reg. xvj. Beniamins slecht / vti firetiuge aar. Oc ther thend
samme wor aff saat / vpueckede hand thennom Da-
uid at hand skulle were koning / om huilken hand
giffuer witnesbyrd oc siger: Jeg paa fand Da-
uid Jesse søn / en mand effter myt hiertte / huilken
skal gøre all myn wilie.

Vt aff hans seed / som gud haffuer loffuet
framlidde hand Jsraels frelser / Jesum thend tijd
Hans haffde tilforne predicket for Jsraels folckes
Matth. xiij. ansicht / bedderings doob. Men thend tijd Hans
haffde fuldkommet løbbet / sagde hand: Huem i
mene meg atwere / thend er ieg icke. Men see hand
kommer effter meg / hues skuo / ieg er icke werdig
at affdrage.

J mend oc brødre / Abrahams slechts søn-
ner / oc huilke eblant ether fryctet gud / ether er thet-
te salighedens ourd til send. Huilke som bour vti
Hierusalem / oc theris høffdinge / men the icke ken-
de hannom / oc propheterens røst / huilke lesses om
alle Søndage / oc ther the haffde fordompt han-
nom ligewel the fwnde ingen dødzens sag vpgaa
hannom / begerede the aff Pilato / at hand skulle
thielsla hannom. Oc thend tijd the haffde fulkom-
met alle tingest / huilke screffuit war om hannom /
oc nedtaget aff korsset lagde the hannom vti graff

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

nen. Oc gud vpuechte hannom fran the døde/ hu
ilken saaes vti mange dage aff thennom / hui=
ilke samelidis vpstiget met hannom aff Galilea /
til Hierusalem / huilke hans witnesbyrd ere huoss
folcket.

Oc wii bebuder ether/ at thet løffte/ huil=
ketgiort er til worefederne/haffuer gud fulkōmet
theris sønner/oc oss/oc hand vpuecte Jesum sosom
oc scriffuit er vti thend første psalme: Thu est myn psalm. ij.
søn/ vti dag fødde ieg tig. At hand haffuer vpue=
cket hannom aff døde/ nw icke yttermere egenkom
mende til krenckelse/ saa sagde hand: Jeg wil tro psalm. lv.
ligen halde ether thend nade som Dauid war løff psalm. xv.
uit. Forthi siger hand oc andnen steed: Thu skalt
icke tilstede at thin hilgen/ skal see forkrenckelssen.
Forthi sandeligen thend tiid Dauid haffde thient
sin tiid/ aff guds raad sioff hand: oc hand er lagt
hoss sinnefederne/ oc hand saa forkrenckelsse. Oc
thend huilken gud vpueckte/ saa icke forkrenckelsse.

Forthi skal thet were ether kundgiort/ i mend
oc brødre/ at wiid hannom bebudes ether søndzens
forladelsse/ oc aff alle/ aff huilke i kunde icke retfer
dige giøres/ wiid Mosi loug/ Men alle huilke som
troer paa hannom skulle retferdige giøres. Seer for
thi at thet skal icke offuer gaa ether/ huilket sagt
er vti propheten: Seer forachtere/ oc i forwnderer
ether oc thet forswindner/ forthi ieg gører en ger= Aba. i.
ningen/ vti ethers dage/ huilket i ey troo/ om no=
ger for sagt ether thet.

Oc Jøderne vtginge aff forsamblinges
hus bade hedninge thennom/ at the wille lere then
nom ourdet emellō Søndagene. Oc tha forsamblin
gen at skyld war efftersold ther Poueld oc Barna
bā/ māge Jøder oc gudfryctihe omwende mēniske
huilke talede oc radet thennom/ at the skulle bliff=
ue waraffrige vti guds nade. Oc paa thend nest=
følgenke Søndag/ kom mesten thend gantske staad
tilhobe at høre guds ourd. Oc tha Jøderne saae

skaren/ere the vpfølte met affwend/oc tuge til at sige emod thet/huilke sagdes aff Poueld emod sagde oc bespottede. Tha anāmede Poueld oc Barnabas dristighed oc sagde: thet giordes behoff at gudz ourd skulle først sies ether/ men forthi ati fordriffuer thet/oc dommer ether selffuer/ vuerdige

Esa. xlix.

thet euige liff/ See wij omwendes til hedninge/ Szo haffuer herren bødet oss: Jeg satte tig til hedningerens liuss/paa thet thu skalt were saligheden ind til Jørdens ende.

Oc hedninge hørede til met glede/ oc erede herrens tale/ oc saa mange som skickede war til thet euig lijff/troede. Oc herrens tale tug til at forkyndes offuer thet gantske rijge. Men Jøderne tilegede gudelige oc erlige quindner oc the ipperste vti staden/ oc vpreist forfolninge emod Poueld oc Barnabam/oc vtdreffue thennom aff theris eygen. Oc the aff slaget theris føddres støff paa thennom/komme til Iconium/oc leretienerne vpfoldes met glede/oc thend helligaand.

Thet fiortende Capittel.

THet er skeedt Iconij at the sameledis ind ginge/vti Jødernes forsamblinge/oc talede szo/ at en stor forsamiing bode aff Jødernes oc Greckers trode/men jøderne huilke ware wantroende/the vpueckede/oc krenckede hedningers huu/emod brøderne. Forthi bleffue the ther lang tijd/ sterckeligen arbede met herrens hielp/huilken gaff sin nades ourds witnesbyrd oc hand gaff/at tegen oc wnderlige gerninge skede/wijd theris hender. Oc meenheden bleff at skyld vti staden/sandeligen somme stuode met Jøderne oc nogle met apostellerne.

Thend tijd ther wortte giort it vpstør aff

hedninge

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

hedninge oc Jøderne/sameledis met theris høff=
dinge/at the skulle bruge met macht/oc stene then
nom/worte the thes waar/oc flyede til stederne
vti Lycaonie land/Lystram oc Derben/oc alleweg
ne vti the omliggende eygener/oc ther predickede the
Euangeliũ/oc en mand aff Lystren/saad wanme=
chtig vti sin fødder/oc war lamb aff sin moders
lijff/huilken aldri haffde ganget/Hand hørde Po=
ueld talede: huilken saa til hannõ/oc saa at hand
haffde troen/at skulle skee at hand skulle bliffue
sund/sagde hand met en stoor røst: staad ret vp
paa thine fødder. Oc hand vpsprang/oc gick.
Thend tijd skaren fick seettet/huilket Poueld gior
de/vphøffuede the theris røst paa Lycaonisch/
oc sagde: Guder vti menniskens skabninge ned=
stigede her til oss. Oc the kallede Barnabã Juppi=
ter/Oc Poueld Mercuriũ/for hand hiølt ordet:
Oc Juppiters prest/huilken war for theris stad/
tilforde øgsne oc krantze for dorren/oc wille
offerit met skaren.

Huilket thend tijd apostellene finge hørt/Bar=
nabas oc Poueld/søndner slidde theris kleder sprun
ge ebland folcket/robte oc sagde: J mend/hui gø
re i thesse? wij ere oc saa menniske/forplichtede til
samme ondskab/huilke iere/oc bebude/ati skulle om
wendes til thend leffuendes gud/fran thesse for=
fenglig tingest/huilke giorde himmelen/oc iorden/
oc haffuet/oc alle the tingest huilke vti thennom
ere huilken til stedde vti forgangen alder/alle
hedninge at gaa vti theris egen weyge. Enddog
icke vthen witnesbyrd beuiste hand seg at were/
thend tijd hand giorde welgerninger/gaff oss aff
himmelen reygen/oc fructsammelige tider/vpfølte
wore hierter met mad oc glede. Oc ther the thesse
sagde/neppeligen kunde the aff holle skaren/at
the icke skulle opfferit thennom.

Oc ther offuer komme nogre Jøder aff An
tiochia oc Iconio/huilke thend tijd the finge
tilradt

tilradt skaren / at stene Poueld / oc vddro=
ge / hannom aff staden / oc mente hannom at
were død. Oc leretienerne komme om kring
hannom / vpstuud hand oc indgick vti staden. Oc
anden dag reisde hand met Barnaba til Derben /
Oc thend tijd the finge predicket thend staad E=
uangelium / oc leerd mange / ere the igen komme til
Lystram oc Iconium / Oc Antiochiam stad festen
des igen lieretienernis siele / oc rodde at the skulle
bliffue warafftige vti troen: oc at oss bør at ind=
gaa vti guds rijge wijd møgen genuordighed. Oc
thend tijd the haffde met meenheden skicket prest=
her vti huer forsamblinge / oc haffde bedet met fa=
ste / befalede the thennom herren / paa huilken the
trode.

Oc ther the haffde egemmen ganget Pisidia /
komme the til Pomphyliam: Oc tha the finge talet
ourdene vti Perge / net reste the til Attaliam stadt /
oc seglede ther fran til Antiochiam / huor the wo=
re antuordet guds nade / til the gerninger som the
skulde fulkomme. Oc thend tyd the finge ther kom
net / oc forsamblede meenheden / fortelde the huil=
ke gud haffde giort met thennom oc at hand haff
de vpladet hedninge troens dør. Oc ther haffue the
tøffuet lang tijd met leretienerne.

Thet fembtende Capittel.

OC nogle som komme aff Iudeland / huil
ke tuge til at lere brøderne. Vthen i om
kring skeres effter Mosi sijdt / kunde i
icke bliffue salig. Men ther for war it
stoor i rusmoll oc vprør / oc Poueld oc Barnabas
lagde seg ther hart emod thennom / skickede the / at
Poueld oc Barnabas / oc nogle andre aff thennom /
skulle fare til apostellene oc presterne vti Hierusalē /
om thet samme spørsmol. Oc the forthi leedsaget
aff meenheden / gingge egemmen Phenicen oc Sa=
mariam /

marien/forkinte hedningers omwendelse/oc fórd=
de alle brødre stoor glede. Thend tijd the finge kom
met til Hierusalem/ ere the anammede aff meen=
heden oc aff apostelen oc aff presterne/ oc gaffue
til kende huad gud haffde giort met thennom. Vp
stuode nogle aff phariseerns selskab/ huilke som
haffde troen/ oc sagde: at thet burde thennom at
omskeres/ oc bøde/ at the skulle holde Mosi loug:
Oc apostellen oc presterne til hobe komme/ at
grantske om samme ærende.

Oc tha stoor spørsmal fick weret ther om/
vpstuod Peder oc sagde til thennom: J mend/ kere
brødre: wide i at aff gamble dauge vt welde gud
eblant oss/ at wijd myn mund/ skulle hedningene hø
re Euangelij ourd/ oc troen/ oc gud huilken hier=
terne kēdner/ gaff thennom witnesbyrd. Oc gaff
thennom thend helligaand/ lige som oss: oc giorde
ingen skeel emellom oss oc thennom/ oc ren giorde
theris hierter/ met troen. Nw forthi/ hui freste i gud
paa thet/ at oog skal legges paa leretinernes halss/
huilket huerken woreféderne heller wij kunde be=
re? men wijd herre Jesu Christi nade/ troo wij/
oss at skule wore salige/ lige som the. Tha thiede
thend gantske meenheden/ oc tug til at høre Bar=
nabam oc Poueld sige/ huad tegne oc vnderlige
gerninger/ gud haffde giort/ eblāt hedningene wijd
thennom.

Oc ther the tauffde/ suarde Jacob oc sag
de: J mend kere brødre hører meg: Symon sagde
huorlūde gud haffde først søct sit folck/ at hand skul
le tage it folck/ aff hedninge vti sijt naffn/ oc ther
lyder propheterns ourd met/ so som scriffuet er:
Ther effter skal ieg igen komme oc vpbygge
Dauids tabernachel/ huilket nedfaldet er/ oc thes
nedfald skal ieg igen bygge/ oc thet vprette: paa
thet at the menniske/ huilke igen ere skulle atspø=
re herren/ oc alle hedninge huilke mit naffn
vppaa kalle: siger herren huilken giore thesse alle

Gud ter wiste alle thesse sine gerninge aff werdzens begyndelse. Ther for besluter icg / ingeledes at gjøre thennom wro / huilke vtaff hedninge / omwendes til gud: men at scriffue til thennom / at the holle thennom aff auffguderyes besmittelsse / oc horerey / oc aff sielff døød / oc aff bluod. Huilket Moses haffuer aff gambmil aalder vti huer steed predicket vti forsamblingen / oc ther less des paa alle Søndage.

Tha tectes apostellen / oc oldingen / oc gantske meenheden / at the skulle vtsende mend / vdualde aff thennō / til Antiochiā met Poueld oc Barnaba / Judam / met til naffn Barsaban / oc Silam / the ypperste mend ebland brøderne / Send wjd theris hender breffue / met thenne mening. Wij Apostelle / oc prester / oc brødre / thennom wore brødre huilke ere vti Antiochien / oc i Syrien / oc Cilicien / huilke ere aff hedninge hielsen. Forthi wij haffue hørt / at nogre aff oss er vtgangne / oc haffue wroet ether met ourd / besmittendes ethers siele / bedendes ether at omskeres / oc forware lougen huilke wij icke haffue befallet. Thet haffuer siuent oss goot / ther wij endretteligen forsamblede / at wdsende nogle vdualde mend til ether / met wore elskelige Barnaba oc Poueld / huilke mend / vt satte theris siele for wore herris Jesu Christi naffn. Forthi vtsende wij Judam oc Silam / huilke skulle oc selffue sige ether ther samme met ourd: Thet er offuerlagt aff thend helligaād oc aff oss / at wij skulle ingen yttermere biurde / legge paa ether / vden thesse nyttelige styckker: som er / ati skulle holle ether aff the tingest / huilke er offerd auffguder / oc blod / oc aff sielffdød / oc aff huorerie. Aff huilke / om i foor beuaret ether selffuer / tha gjøre i well. Farerwel.

Oc ther the haffde forlad thennom / komme the til Antiochiam / Oc forsamblede meenheden / offuer antwordet the breffuet: huilket ther the finge lest / worte the glade for thend hugsualelse.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

lelse. Men Judas oc Silas for the ware oc ßo
propheter formanede the brødrerne met mange
ourd/oc forstørcket thennom. Oc ther the haffde
tøffuit ther nogen stund/ere the met frijd affar-
ne fra samme brødre til apostelne. Oc thet tyckte
Sile got were at bliffue ther: Men Poueld oc Bar
nabas duelte vti Antiochia larede oc forkyndede
oc ßo met mange andre herrens taaler.

Oc effter nogle dage sagde Poueld til Bar-
nabam: laad oss nw reyse til bage igen oc søge wo
re brødre/vti alle steder vti hulke wij haffue for
kyndnet herrens taale/huorledis the haffue then-
nom. Oc Barnabas rodde at the skulle oc met ta
ge Joannen met til naffn Marcum. Men Poueld
wille icke/ at thend som field fran thennom vti
Pamphylia/ oc gick icke met thennom til gernin-
gen/at hand skulle følge/ßo hord en trette worte
ther emellom thennom/at the motte atskyllis thend
ene fran thend anden. Oc Barnabas anammede
til seg Marcum/oc seglede ind til Cyprum. Men
Poueld oc brødrerne befalde thennom gudz nade/vd
ualde Silam. Oc hand wandret egemmen Syri-
am oc Cyliciam oc trøstet meenheden.

Thet sextende Capittel.

OC hand kom til Derben oc Lystram/oc
see en leretiener war thet wijd naffn/
Thimoteus end Jødelske quindnes søn/
som haffde troen. Men en Grecker til fa
der. Hannō gaffue the brødre som ware vti Ly-
stris/oc Iconij/ got witnesbyrd. Hannom wijlle Po
ueld haffue at reysse met seg/ oc hand tog hannō
oc omskaar hannom for the Jøder skyld som wa
re vti the samme steder. Forthi the wistet alle/ at
hans fader war en Grecker. Oc ther the wādrede
egemmen the steder/ Antuordet the thennom

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

at beware huilet war skicket aff apostelern / oc olddinge/huilke ware vti Hierusalem. Oc ßo worde meenheden stadfestet vti troen/oc worte dagligen flere.

Men ther the haffde reyst egennom Phrygiam oc Gallatier land/ oc the ere forbuodne aff thend helligaand at predicke vti Asia/oc the reyste til Mysiam/forsøchte the at wÿlle gaa til Bithyniam/oc weret icke tilstedet thennom. Men ther the finge wandret igennom Mysiam/komme the thenaff til Troaden/ oc en sywn sywntes Poueld om natten. Ther war en mand aff Macedonia stoud oc bad hannom/oc sagde: wandre ind i Macedoniam/oc hielp oss. Oc som hand haffde seet sywnen/strax ridde wÿ oss til at reyse ind i Macedoniam/ oc ware wÿsse giorde/at herren haffde kallet oss at predicke for thennom Euangelium. Oc ther wÿ for fran Troade/vti wor rette kaes/komme wÿ til Samotracen/oc anden dag til Neapolim/ oc ther effter til Philippos/ huilken er thend ypperste frÿ hoffuit stad vti Macedonia.

Oc wÿ ware fortøffuendis vti samme stad nogle dage/oc om Søndagen ginge wÿ aff staden wd met wandnet/ ther mand pleyde at bede/ oc ther sade wÿ oc talede met the quindner / huilke ther ware forsamblede. Oc en quindne wÿd naffn Lydia/en purpurs kremerske aff the Thyatirers stad/dyrckendnis gud/hørtet/hues hiertte herren opluod/at hun skulle giffue acht paa the tingest huilke Poueld sagde: oc ther hun war døpter oc hendnes huuss/ bad hun oc sagde: om i haffue dømbt meg at were trofast vti herren/ind gar i /vti myt huuss/oc bliffuer ther/ oc hun nøde thennom ing.

Thet skede som wÿ skulle gange at bede/at en pyge møtte oss huilken ther haffde en sandsagers aand/huilken ther giorde oc sine herrer stuor bade met sandsage/hun effter fulde Poueld ropte oc

sagde. Thesse menniske ere thend alsomhøgeste guds thienere/ huilke skulle forkyndne oss salighedens weyg/ oc thet samme giorde hun mange dage men Poueld tog thet til mistuecke/ oc hand omwende seg oc sagde samme aand: ieg buder teg wiid Jesu Christi naffn/ at thu vtgaar aff hendne. Oc hun vtgick samme stund.

Tha hendnes herrer thet ßa/ at theres baades hoob bortgick/ grebe the Poueld. Oc Silam oc droge thennom paa marckedet til forsterne/ oc førde thennom for embitzmenden/ oc sagde: Thesse menniske forwilder wor stad/ for the ere Jøder/ oc the forkyndne thend seed/ huilke oss icke sømmer at annamme/ icke heller at holle/ men wij ere Rhommere Oc folcket tilsammen løb emod thennom/ oc embitzmenddene slede theris kleder/ oc bøde/ at the skulle hudstryges. Oc ther the haffde lagd mange plauger paa thennom/ kaste the thennom vti fengzel bøde fengzels gemmere/ at the skulle grandgiffweligen foruaris/ huilken ther hand haffde annammet ßodan befalling/ kaste hand thennom i thet inderste fengzel/ oc satte theris fødder i stock.

Oc om myndnat baade Poueld oc Silas oc loffuede gud. Oc the fangne ware hørte thennom/ strax wortte ther stuor iordskeil/ ßo at fengselens grundwol i sønder brødes. Oc strax ere alle dørre obnede oc alle theris boond løse: tha wpwagit fengzelens gemmere/ ther hand sae fengzelens dorrer ware obne/ vtdraget it suerd wiil hand i hielslaget seg selffuer menendis at fangerne haffde wndflyet. Tha robte Poueld met en stuor røst oc sagde/ giør teg selffuer intthet wndt/ thi wij ere her alle sammen.

Oc hand bad om it liuss/ oc sprang ind/ oc skiellendis nedfiøld for Poueld oc Siles fødder/ oc ledde thennom vd/ oc sagde: i herrer/ huad skal ieg giøre/ at ieg kand wore salig? oc the sagde: troo paa herre Jesum/ oc thu skalt bliffue salig/ oc ßo

thit huuſſ/ Oc the talede hannom herrens ourd / oc alle thennom huilke ware vti hans huuſſ / oc hand annammet thennom vti thend ſamme ſtund paa natten / oc thuoe theris ſaaer / oc hand er døbter oc alle hans huuſſthyng thend ene met thend anden. Oc ther hand haffde liedt thennom i ſit huuſſ/ſatthe hand thennom til buords oc frÿdede ſeg at hand met ſÿt huuſſ haffde troet paa gud.

Oc ther dagen vpgick/the embitzmende vdſende thienere oc ſagde/laad the menniſke gaa/ Tha forkyndnet fengzelens gemmere Poueld theſſe ourd/ embitzmendene haffue ſkicket hÿd/ati ſkulle løeſladis. Forthi gaar nw vd/oc gaaer i frÿd. Men Poueld ſagde hannom: aapenbarlig haffue the hugſtroget oſſ/ vden ſag/ liguel wÿ ere Rhomere oc kaſt oſſ vti fengzel/wille the oc nw hiemleigen vtkaſte oſſ? ſandeligen icke ſo / men laad thennom ſelffuer kōme/oc vtlee oſſ. Oc ſtadſens thienere forkyndnet embitzmenden theſſe ourd. Oc the fruchtede ther the hørde at the ware Rhomere / oc the komme oc forbade thennom/ Oc ther the ware vtlidde bade the thennom at the wÿlle gaa vtaff ſtaden. Oc the vtginge aff fengzelet / indginge til Lydiam/oc ther the haffde ſted brøderne oc trøſtet the thennom/reyſte the fremermer.

Thet ſyttende Capittel.

OC ther the haffde reyſt egennom Amphipollim oc Appolloniam komme the til Theſſalonicam/ Huor ſom war Jødernes forſamblings huuſſ/ Oc Poueld effter ſin ſiedvane indgick til thennom / oc ſagde: thennom aff ſcrifften tre Søndager/ forklarede oc beuiſte/at thet burde Chriſtum at lÿde/oc at vpſta aff the døde oc at hand war thend ſamme Chriſtus Jeſus (ſagde hand) huilken ieg kundgiøre

ether.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ether. Oc nogle aff thennom troede / oc fiolde til Poueld oc Silã / oc aff the gudelige Grecker en ſtuor hoob / ther til icke faa aff the ypperſte quindner.

The wantroende Jøder ere rørde aff auffnend / oc til toge nogle vndne mend / daſere / oc ther ſkaren war forſamblet giorde the it vprøer i ſtaden / oc ſtormede Jaſonis huuſſ / oc atſporde at framlede thennom for folcket. Oc ther the icke haffde fundnet thennom / tha drouge the Jaſonem oc nogle brødre til ſtadzens øffuerſter / oc robte / Theſſe ere huilke thẽd gantſke werdẽ haffue forvildet / the ere oc ſo hyid komne / huilke thendne Jaſon haffuer hiemligen annammed / oc theſſe alle giøre emod kyeſerens ſeedt ſigendis en anden koning at ware / Jeſum / oc vpuacte thend gantſke ſkare / Oc ſtadzens øffuerſte hørede theſſe / oc ther the haffde annammed borgen aff Jaſone oc the andre / gaffue the løes.

Men brødernе ſtrax om natten vtſende Pouild oc Silã til Berrhoeã. Huilke ther the finge ther kõmit bortginge the vti Jødernс forſamblings huuſſ. For the ware the elſte eblant thennon ſom wore vti Theſſalonica / huilke haffde annammed taalen met alle huens rebonhed / dageligen randſaggendis ſcrifften / om teſſe tingeſt haffde ſeg ſo. Oc mange troede aff thennom. Oc ærlige Greſke quindner / oc icke faa mend / Men ther the Jøder aff Theſſalonica finget at wide / at guds taale war oc ſo kund giort til Berrhaa aff Poueld / komme the / oc ther giorde the vprør eblant folket. Oc brødernе ſtrax forſkickede Poueldat hand ſkulle gaa ind til hauffuit. Men Silas oc Timotheus bleffue ther igen / Oc the ſom leydde Poueld / fulde hannom til Athenas / oc annammede befalning til Silam oc Timotheum / at the ſkulle ſom ſnareſte komme til hannom droge the til bade igen.

Oc ther Poueld fortøffuit thennom vti Athe-

nis worte

nis worte hās aand forhasstet vti hannō/ther hād
ša at staden wor wndergiffuen auffguders dyrck-
else. Forthi desputerede hād vti forsamblins huuss
met Jøderne/oc the gudelige/oc dageligen paa tor
git met thennom/huilke mouelske komme til hans
nom. Oc nogle Epicurer oc Stoiker Philosophi/
trettes met hannom/oc somme sagde: huad wil
thendne squallerfører sige? andre sagde: wij mene
hand er nogle ny fremmede guders forkyndere/
for hand forkyndit thennom Jesum oc vpstandel
sen. Oc the toge oc lidde hannom paa it steed hu
ilket kalles Martius oc sagde: kundne wij icke fan
ge at wijde/huad ny kiennedom thet er/som siges
aff teg? forthi thu forkynder noget nyt i wore
øzne. Ther for wille wij wijde/huad thet haffuer
at betyde. Alle the Athenienser/ oc vtlender som
ther omginges ware til inthet flitege/end til at see
oc høre noget nyt.

Oc Poueld stod myt paa thet steed som kal-
les Martius/ oc sagde: J mend aff Athenis/ ieg
seer ether mussen vti alle tingest at ware wantro
endes. Thi ieg haffuer foroffuerganget oc beset e-
thers guds thieneste/ fand ieg it altar/ paa huilket
scriffuit war: thend wkynder gud. Thend samme
som i icke kenne oc dyrcke. Forkynder ieg ether.
Thend gud huilken giorde werden/oc alle the tin
geste vti hendne ere/thend forthi hand er himmel
oc iordzens herre/bouer icke vti the templer som
met hendner ere giorde/icke eller dyrckes met men
niskelige hendner/ingen haffuendis behouff/men
hand giffuer alle vti alle mode lijff oc aand: oc
hand giorde aff it bluod alle menniskens slecht/at
hand skulle bow offuer thend gantske Jørd/ oc
hand beslutter the forsete thider/oc hand haffuer
forfest theres wonigs ende/at the skulle atspøre
gud/om mwuelske at the kundne føle oc pafind-
ne hannom/enddog at hand er icke langt frand
huer aff oss Thi wij leffue wed hannom oc røres
oc ere/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

oc ere/ so som nogre aff ethers poeter haffuer sagt: forthi wy ere oc saa hans slecht. Oc men wy ere guds slecht/ skulle wy icke mene/ oc guddommen er lyge wed guld eller sølff/ eller steen som er konst=lige vthugne/ oc mennis kens paa findelse.

Oc effter at gud haffuer her til offuerseet so=danne wanuittigheds tyder/ nw forkynder hand menniskens/ at alle vti alle steder skulle gøre buod: forthi hand haffuer til skicket en dag/ paa huilken hand wyl dømme werden met retferdighed / wed thend mand wed huilken hand haffuer beslutet thet oc giffuit alle troen/ ther hand vpuachte hannom aff the døde.

Ther the finge hørt the dødis vpstandelse/ some bespottitde/ oc somme sagde: laad oss høre thet aff teg igen/ borgick saa Poueld fran thennom/ oc nogle mend tilhende hannom/ oc trode. Eblant hu=ilke war oc Dyonisius end aff raadet/ oc en quind=ne wed naffn Damaris/ oc andre met thennom.

Thet attende Capittel.

THer effter bortgick Poueld aff Athenis/ oc kom til Corinthum/ oc fand end Jø=de/ wyd naffn Aquila/ fødder vti Pon=tho/ huilken war nylige kommit aff wal land/ oc Priscilla hans husfrwe/ forthi at Claudi=us keyser haffde buodet alle Jøder skulle faare aff Rhom: gick hand til thennom: oc forthi hand war thet samme embitte/ bleff hand hooss thennom/ oc arbedit. Oc theres embitte ware at weffue tappe=serty. Oc alle Søndage/ talet hand vti forsamb=lings huuss oc tilraade Jøderne oc saa the Grecker.

Ther Silas oc Timotheus komme aff Ma=cedonia/ trengdis Poueld aff aandnen at witne for the Jøder at Jesus war thend Christus. Oc the

sagde emod oc talede bespottelse/oc hand ryste sin
cleder/oc sagde til thennom: ethers bloud offuer
ethers hoffuit/ieg wil gaa reen til the hedninge. Oc
hand gick ther fran/oc indgick vti eins huuss/wijd
naffn Jost som elskede gud hues huuss war nest vp
til forsamblings huuss. Oc Crispus forsamblings
husens øffuerste troet herren met sit gantske hus-
uss. Oc mange aff the Corinther som tilhørde/tro-
ede oc døbtis.

Oc herren taalet til Poueld om natten wijd
en sywn: frøcht icke/ men taal oc thie icke/forthi
at ieg er met tig / oc ingen skal vndersto / seg at
skade tig/forthi ieg haffuer møgit folck vti thend-
ne staad. Oc hand saad ther it aar oc sex monede/
larede thennom guds ourd.

Men ther Gallio war landzfogit uti Achaia
vpstunde the Jøder endrectheligen emod Poueld/
oc lidde hannom fordomstuolen oc sagde: Thend-
ne tilraader folcket at dyrcke gud emod lougen. Oc
ther Poueld wille nw vplat sin mund/ sagde Gal-
lio til Jøderne: Om thet war nogen vskel eller
skalhed/guode Jøder/tha hørde ieg eter gernne: mē
om thet er ti spørsmol om taale oc naffn / oc om
ethers loug/ther mwe i selffuer see om. Jeg wil icke
were dommer wti thennom. Oc hand dreiff then-
nom fran domstulen. Oc alle Grecker greebe So-
sthonē som war øffuerste for forsamblingē/oc sloge
hannom fordomstulen/ oc Gallio skiøtte ther slet
indthet om.

Men ther Poueld haffde bleffuit ther vti
mange dage / bad hand brøderne faarre weel / oc
seglede ind i Syriam/Priscilla oc Aquila fulde han-
nom/ effter athand haffde ladet rage sijt hoffuit
Numeri.vi. vti Cenchreis/thi hand haffde it løiffte. Kom hand
til Ephesum/oc forluod thennom ther. Hand ind-
gick vti forsamblings huuss/oc bespurde met Jø-
derne. Oc the bade hannom/ at hand skulle end
lenger bliffue huoss thennom/ oc hand icke samb-
tyckede

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

tyckede thet / men hand baad thennom fare we=
el oc ſagde: meg bør wiſſeligen at were vti Hieru
ſalem paa thendne tilſtandende høytide / men ieg wijl
komme igen til ether (om gud wijl) oc hand tog
fran Epheſo / oc ther hand haffde kommet til Cæ
ſaream / vpgick hand / oc hielſede meenheden / oc tog
thein aff emod Antiochiam / oc duelte ther nogen
ſtund / ſiden reyſte hand fram i / wanderendes igem=
men Galatiſke land / oc Phrigiam / troſtendes alle
lierethienere.

Oc en Jøde wijd naffn Apollos / fødder vti
Alleχandria / en wel talende mand / kom til Ephe=
ſum / mechtig vti ſcrifften. Hand war vnderuiſt vti
herrens weyg / oc taalede brendneligen vti aan=
den / oc læret flyteligen huilke herren tilhørde / oc
wiſte aleneſte aff Hanſis doob / oc hãd begyndte at
taale frijligen vti forſamblings huuſſ / Huilken ther
Priſcilla oc Aquila haffde hørdt / annammede the
hannom til ſeg / oc yttheremere vt lagde hannom
guds weyg / Oc ther hand wijlle gange til Acha=
iam / brødrerne til radde hannom / oc ſcriffue lere=
thienerne / til at the ſkulle anname hannom / oc ther
hand ther kom / halp hand thennom møget ſom
troet wijdnaden. Thi hand trøſteligen / oc aapenbar
lige offuerwand the Jøder / beuiſendes met ſcriff=
ten / at Jeſus war thend Chriſtus.

Thet nittende Capittel.

THet er ſkeedt / ther Apollos war Corin=
thi / oc ther Poueld hand haffde egem=
men wandret the offuerlande / kom ind
til Epheſum / oc paa fand nogle lerethi
enere / ſagde hand til thennom: haffue i icke annam
med thend helligaand ſiden i trode? Oc the ſagde
til hannom: ſandeligen wij haffue icke end nw hør
ret / om ther er en helligaand. Oc hand ſagde til
thennom: huorlunde ere i døbte / oc the ſagde han

nom/met Hansses døbelse/oc Poueld sagde Hans
sandeligen døbte met wand til buod/sigendis folc-
ket aff thend: huilken skulle komme effter hannom
at the skulle tro/thet er paa Christum Jesum.
Ther the haffde thesse hørt/ere the døbte vti her-
re Jesu naffn. Oc ther Pouild haffde lagt hender
paa thennom/kom thend helligaand offuer then-
nom. Oc the taalede met tunger oc propheteret/
oc alle the mend ware wijd tuolff.

Oc hand indgick vti forsamblings huuss/ta-
lede frij vti tre monede/larendes oc radendis om
guds rijgi/oc ther nogle begynthe at førherdis oc
wijlle icke tro/oc the talede ilde formeenheden om
herrens weyg/gick hand fran thennom/oc at skil-
de lerethienerne dageligen bespørendis vti en scho-
le/som war en mands wijd naffn Tyranni. Oc ther
er skeed vti tw aar/ßo at alle som boede vti As-
sia/bode Jøder oc Grecker/hørde herre Jesu
ourd. Oc gud giorde icke ringe krafftighed/wijd
Pouelds hendner. So at suede cleder oc skyurt vtaff
hans legomme/oc ßo vmbkring fordis offuer the
sywge/oc sywgdommen weeg fran thennom/oc vnd-
ne aandne vtginge.

Oc nogle aff the omkring løbendis Jøder/
som ware manere forsøchte at vppaa kalde her-
re Jesu naffn/offuer thennom som haffde vndne
aande sigendes: wij mane ether wijd Jesum/hu-
ilken Poueld predicker. Oc the som thet giorde/wa-
re en iøders offuerste prestehøffdinge wijd naffn
Sceua siuff sønner/oc thend vndne aand suare-
de oc sagde: Jesum kendner ieg/oc Poueld wijd
ieg huo hand er/men huo ere i? oc thet menniss-
ke vti huilket dieffuelskabet war/sprang vppaa
thennom/oc worte thennom mechtige/oc fick gang
emod thennom/ßo at the motte nøgne oc saaere
fly aff samme huuss. Thet worte forkyndnet/alle
the Jøder/sammeledis Grecker som bouede vti E-
pheso/Oc ther fiøld frøcht offuer thennom alle/

Oc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Oc Jeſu herres naffn ſtuor giordes.

Oc mange aff the ſom troede komme/bekendnendis oc forkyndnendis ſin gerning/oc mange aff thennõ/huilke thend forbudne kunſt brugde/ſammen bare the bøgger/oc brendne thennom for alle. Oc ther theris werd war offuerlaugt/fundne the halffemte ſinde tiuge tuſind penningge. Szo ſterckeligen woxſte guds taale/ oc befaſtis. Ther theſſe ware fuldkomne/foreſaa Poueld vti aanden at reyſe egemmen Macedonia/oc Achaia/ oc wandre til Hieruſalem/ſigendes. Effter at ieg for ther weret/ bør meg oc ßo at ßee Rhom. Oc vtſende two aff thennom ſom hannom thiente til Macedoniam/ ſom war Timotheus oc Eraſto/oc hand ſelffuer bleff til bage til en tijd/ vti Aſia.

Samme tijd er begyndt icke lijden vprør/ offuer thend weyg. Forthi en wijd naffn Demetrius/ en guldſmid/ huilken giorde Diane it ſølff tempel/oc wende the Embitzemend icke en lijden baade tijl/ huilke hand tilhobe kalde/ oc thennom ſom ware aff lige handwerck/ oc ſagde: J mend wijder/ at wij haffue wor forwerffuing/ aff thette embitte/oc i ſee oc høre/at icke aleneſte Epheſimend muſen thend gantſke Aſie/ ſtoor diel haffuer thendne Poueld wnderuiſt/oc omwend møget folck ſigendes: at the ere icke guder/ huilke giøres met hendner. Thend diel kommer icke al ſomeneſte oſſ til ſkade/at wor embitte ſkal indthet gielde/ men oc ßo at thend ſtuore Diane tempel/ſkal indthet aff holles/oc thet ſkeer/ at hendnes maieſtas at oc ßo forderffues/huilken thend gantſke Aſia/ oc werden dyrcker.

Ther theſſe ware hørte/ ere the vpfølte met wrede/oc robte/ſigendes: Stuor er thend the Epheſers Diana/Oc thend gantſke ſtaad er vpfølt/ met forerring/ oc the giorde it weldkig tilloob ind paa ſkuoe banen/oc grebe Gaium/oc Ariſtarch=

rim/aff Macedonia/Pouelds stalbrødre. Oc Pouelds wÿlde indgange tÿl folcket/oc leretienerne wÿlle icke til stedet. Oc nogle aff the øffuerste vti Asia/huilke ware hans wenner/sende til hannom/beendis/at hand icke skulle giffue seg ind paa skuoebanen. Oc andre robte oc andnet/thi forsamblingen war for erret/oc the meiste wÿste icke for huad sag the ware sammen komne.

Nogle aff skaren framdroge Alexandrum/ther Jødern støtte hannom herfore/Oc Alexander bad lywd met handnen/oc wille forantuorde seg for folcket/Huilken ther the finge at wÿde at were en Jøde/vpgick en røst aff thennom alle/robendes mussen two stuodne: Stuor er thend the Ephesers Diana.

Ther en scriffuere fick stillet folcket/sagde hand: J mend aff Epheso. Huilket mennisk e er eit/som icke wÿd the Ephesers staad at were thend stuore gudindne Dianes dyrckelske. Oc hendnes bilde/som er nedfallin aff himmelin: Forthi at ingen siger ther emod/tha børrit seg at i ere til frÿds/oc indthet hasteligen gjøre. J haffue hÿd lÿddet thesse menniske/huercken kircker røffuer/eller forhoner/emod ethers gudindne. Om Demetrius/oc the embitzmend met hannom ere/haffue sagt emod nogen/so holles her om menege ret/oc her er borgemestre. Laader thennom wnder huer andre klage/atspøre i oc noget om andre tingest/lader thet atskylles vti en louglige meenhed. Thi thet er faare/at wÿ skulle oc worde skyldige/vti thendne dags vplob/Thi her er ingen sag vnder/huor for wÿ kunde Aarsage thette vplob. Oc ther hand haffde thesse sagt/luod hand meenheden gaa.

Thet tyuffuende Capittel

Effter

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Effter at thet vplob war stillet / kalle
de Poueld lerethienerne til seg / oc fagnet
thennom / oc sagde / at hand wille
wandre til Macedoniam. Oc ther hand
egemmen tog the sammeland / oc hafde formanet
thennom met mange taaler / kom hand vti Grecke
land / oc bleff ther tre monede / oc ther hødzel war
hannom tilredt aff Jøderne / som hand skulle fare
til Syriam / haffde hand vti sindnet / at komme til
bage igen egemmen Macedoniam. Ther fulde han
nom til Asiam Sopater / aff Berrhoen / aff Thes
salia Aristarchus / oc Secundus / oc Gaius aff Der
ben / Oc Timotheus / aff Asia Tychicus / oc Trophi
nus. Thesse forthi the ginge fore hen / fortøffuit the
oss vti Troada: medden wÿ seglede aff Philippis
effter Paasske dag / oc wÿ komme vti fem dage
til thennom / vti Troade / ther for tøffuit wÿ siuff
dage.

En Søndag ther discipelern til sammen
komme / at bryde brødet / taalet Poueld til thennō /
oc wilde anden dag ferdis / oc fordroug taalen ind
til mindnacht. Oc ther ware mange liuss vti saalen
hvor wÿ ware forsamblede. Oc en yngling wÿd
naffn Eutychus / saad vti windnuet. Oc hand be-
suardis aff dywb søffuen / ther Poueld taalet ßo
lenge. Thes mere tiungdes hand aff søffnen / oc føld
bagelendis ned aff thend tridie saael / oc wort død
vptaget. Oc ther Poueld nedstiget / fiøld hand off
uer hannom / fegnede hannom / oc sagde: Greemer
ether icke / Thi hans siel er vti hannom. Oc ther
hand haffde vpstiget / oc brødet brødet / oc edet / oc
taalet lenge met thennom / indtil i daffningen / ßo
ther effter bort reyste hand. Oc the metførde dren
gen leffuendis / oc worte icke lidet trøstet.

Wÿ indstiget vti skÿbbet / oc seglede til Asson /
ther skulle wÿ indtage Poueld. Thi hand haffde
ßo skicket / at wÿlde reyse offuer land. Ther wÿ til

hobe

hobe kōme vti Asson/toge wÿ hannom ind/oc kom
me wÿ indtil Mytilenem. Oc anden dag/seglendes
ther fran/komme wÿ emod Chium. Thend nest
effter følgende dag landnet wÿ wÿd Samum/oc
tøffuit vti Trogyllio/thend neste dag komme wÿ
til Miletum. Thi Pouelo achtet/at segle fram for
Ephesum/at hand skulle icke fordriffue thiden vti
Asia. Thi hand hastet/at holle sin Pintzdag vti
Hierusalem/om thet war hannom møgeligt.

Aff Mileto skicket hand buod til Ephesum/
oc luod tilhobe kalle the elste aff meenheden: hu
ilke ther the finge kommet til hannom/sagde hand
thennom: J wÿde wel fran thend første dag ieg
kom vti Asiam/huorlede ieg stedis haffuer weret
hoss ether. Thiente herren. Met all ødmyghed: oc
met møgen graad oc frestelse/huilket meg er ske-
et aff Jødernes swig: huorledes ieg intthet haffuer
forholdet som ether gaffnligt war/at ieg haffuer
ey thet forkynt ether/oc lerde ether aapenbarlig
oc besønderlig/oc haffuer giffuet ether witnesbyrd
bode Jøder/oc Grecker/bode til gud oc troen til
wor herre Jesum Christum.

Oc seer nw ieg er bunden vti aanden/at fare
til Hierusalem huad meg ther hende skal wed ieg
icke/vthen at thend helligaand witner vti alle ste
der oc siger: at fenxel oc modgang forbider meg
paa thet samme steed/men ieg acther thet inthet:
icke er mit liff so kiert meg selffuer/at ieg skal
ende mit lob met glede/oc thet embmede som ieg
haffuer annammet aff herre Jesu Christo/at be-
re windnesbyurd i hans euangelio met guds na
ade.

Oc seer nw ieg wed/at i alle icke skulle see
mit anled her effter/huos huilke ieg gick oc pre-
dickede guds rÿge. Ther for giffuer ieg ether wit-
nesbyurd paa thendne dag/at ieg er ren aff alles
blod. Thi ieg haffuer icke forladt thet at ieg haffuer
ey forkyn-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ey forkyndiget ether alt gudz rodh. Forthi acther nw ether selffuer oc thend gantske hiord/i bland huilke thend helligaand haffuer sath ether til biscoper at føee gudz menhed/huilke hand haffuer igen løst met sit eget blod. Jeg wed thet/ at ther skal komme til ether suare wlle/ effter myn affgang/ som icke skulle spare hiorden. Oc skulle ther vpstaa aff ether nogre mend/som tale skulle wrang lere/at drage leretienerne effter thennom selffue/ ther for wager oc tencker ther paa/at ieg nw vti tri aar dag oc nath haffuer paa mindt ether huer besynderlig met grad.

Men brødre nw befaler ieg ether gud / oc hans naades ourd/huilke megtyge ere/ether at vp holde/oc giffue ether arff ebland alle thennom som hellige ere giorde. Jeg haffuer icke begeret nogers guld/sølff/eller kleder/thi i wijde wel seffue/at ieg met thesse hender haffuir fortiendt hues ieg oc the som met meg wore behoff haffde. Thesse giffuer ieg ether til kende / at mand bør ßo met arbeyde at hielpe the skrøbelige/oc i hug komme paa wor herres Jesu ourd/ forthi hand sagde:thet er bedre at giffue end at tage.

Oc thend tijd hand haffde thette sagt/oc knelede hand neder/oc bad met thennom alle. Oc ther war møgen graad i blant thennom/oc fiølle Pould om halsen/oc kyssede hannom oc wore møget sørefulde: for thet ourd hand haffde sagt/ at the icke mere skulle see hans anled. Oc ßo fulde the hannom til skibs.

Thet Første oc tiuffende Capittel.

OC ther thet war skedt/at wij wende oc fore fran thennom/komme wij vti rette løb til Coum: oc anden dagen til Rodis/ oc ther aff til Patara/oc ther wij fun-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

de ther it ſkijb/ſom for til Phenicen/gingge wij ther vti oc hendē fore met thet/men tha wij finge Cypren vti ſiune/lode wij thet ligge paa thēd wenſtre hand/ ſeglede wij til Syriam/oc komme til Tyron for ſkibbet ſkulle ther loſſe/oc ther fundne wij nogre aff leretienerne/bleffue wij ther vti ſiuff dage/oc the ſagde Poueld wijd aanden at hand ſkulle icke fare til Jeruſalem. Oc thet ſkede ther wij haffde end the dage/toge wij vd oc wādrede/oc alle the andre met hu ſtrur oc børn ind til wij komme vden for ſta den/oc kneiede neder oc bade/oc ther wij haffde hilſſet huer andre gingge wij vti ſkybbet/oc the andre gingge hiem til theris.

Men ther wij haffde ladet ſkibet fran Tyro oc komme til Ptolomaida: oc hilſede the brødre/oc bleffue en dag hoſſ thennom. Thend anden dag reyſſde wij wd/ſom ware hoſſ Poueld/oc kom= me til Ceſarien/oc gingge vti Philippi Euange= liſte huuſſ/ huilkē war en aff the ſiuff/oc bleffue hoſſ hannom/thend ſamme haffde fire døtthere/the wo re iumfruer oc propheterede/oc ther wij ware ther flere dage/kom en prophete aff Jødeland/ſom hed Agabus/oc kom til oſſ/thend tug Pouels belte/oc band ſine egne hender oc fødder/oc ſagde: thet ſag de thend helligaand: thend mand ſom thette belte til hører/ſkulle the Jøder lige ßo binde hannō vti Hieruſalē/oc offuer antuorde hannom vti hed ninggernes hender.

Oc ther wij ſodant hørde/badc wij/oc the an dre ſom ware vti thend ſamme ſted/at hand icke ſkulle ferdis til Hieruſalem. Men Pould ſuarde oc ſagde/huad giøre i/thet i grede oc bedrøffue mit hierte? ieg er rede/icke aldene at lade bin de meg/men oc at døø vti Hieruſalem/for wor herris Jeſu naffns ſkyld. Men ther wij icke kun= de tale hannom ther til/tagde wij oc ſagde: wor= de herrens wille. Effter the dage wore wij rede/ oc droge til Hieruſalem. Ther komme oc met oſſ nogre leretienerne aff Ceſarien/oc tuoge met then= nom en

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

nom en aff Cypren/som hed Mnason/ en gammil
leretienere/som skulle laa oss huuss. Ther wij nw
komme til Hierusalem/annammet oss brøderne gi=
erne/thend anden dag gick Pouel ind til Jacob/
oc komme the elste alle ther. Oc ther hand haffde
hilsset thennom/sagde hand then enne effter thend
anden/huad som gud haffuer giort ebland the hed=
ninge formiddelst sit embede.

Men ther the thet haffde hørt/prisede the
herren/oc sagde til hannom: broder/thu seer/hu=
or mange twsinde Jøder ther er/huilke haffue an=
nammet troen/oc alle arbeyde at effter følge lou=
gen/the ere dog vnderuist i mod teg/at tw lerer
alle the Jøder som ere eblant hedningene/en an=
den seedt en Moses giorde/oc siger the skulle icke
omskiere theris børn/oc icke leffue effter seduanen
oc huad er thet tha? at for alting mo almugen
komme sammen/thi the foet at wide at tw est kom
men/ßo gør nw thet/som wij sie teg.

Wij haffue fire mend/the haffue oc giort it
løffte/the samme tag til teg/oc lat teg rengøre
met thennom/oc wog thend kost paa thennom/
thet the muge rage theres houed/oc alle forstaa/
at thet er inthet/thet som the ere vnderuist om
teg/men tw bort gack oc holt lougen Oc the hed
ninge som tro/haffue wij screffuit thet/oc beslu=
thet/at the skulle intthet holle aff thet/men alde=
ne at the beuare thennom fran the aff guders off
er/for blod/for selff død/oc for horerij. Tha tug
Pouel mendene til sig/oc lod sig thend anden dag
rensse met thennom/oc indginge vti tempelet/oc
forkynte the renselsens dages fuldkommelse/ßo len Nume. vj.
ge huer aff thennom haffuer offeret for seg sit offer.

Oc ther the siw dage ware framganne/
sae hannom the Jøder aff Asia vti templet/oc
the vprørte gantske folcket/oc toge haand paa

 hannom/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

hannom oc robte: J mend aff Jsrael hielper/thet te er thet menniske/ huilket ther lerer alle steder alle menniske/ i mod wort folck/loug/oc thenne sted. Oc ther offuer haffuer handført the Grecker vti tempelet/oc haffuer giort thenne hellige stedt wsker for thi the haffue seet met hannom vti Trophimum thend Epheser / thend samme mente the at Poueld haffde indfordt vti tempelet / oc thend gantske stad er rørdt / oc bleff it stort til lob aff folcket. Oc the tuoge Poueld oc droge hannom vt aff tempelet/oc strax bleff dorren tillucht.

Men ther the liette effter oc wille ihielslaget hannom/kom rychtet for thent øffuerste høffuestemand/huorledes at gantske Hierusalem war wens/ oc hand tug strax høffuesmenddene oc stridzfocket til sig/oc løb hen i bland thennom. Men ther the sae høffuesmanden oc stridzfolcket hølde/the vp at slaa paa Poueld. Thend tijd høffuesmanden kom ner thennom/tog hand hannom/oc lod hannom binde met two lencker/ oc atspurdue huedē hād war oc huad hand haffde giort. Oc then ene robte thette oc thend anden thet i bland folcket/oc ther hand icke kunde forfare sandigen/for thet oblob skylds/ befol hand at hand skulle føres paa slottet. Oc ther hand kom for trappen/tha forløbsigget/at stridzfolcket motte bere hannom/for machten aff folcket: thi ther fulde fuld folck effter/oc robte/tag bort hannom.

Oc ther Poueld bleff indført paa slottet/taalede hand til høffuesmanden oc sagde. Sommer ther icke meg at taale met teg/hand suarede: kant tw Greskiske? est thu icke thend Egypter/thend som for thesse dage haffuer giort it obløff/oc forde vti ørcken fire twsinde lønd mørdere. Poueld taalede: ieg er en Jødiske mand vt aff Tarsen/borgere vti en naffnkend stad vti Cilicia. Jeg beder teg/lad meg tale met folcket. Ther hand gaff hannom loff trode Poueld paa trappen/oc wencte til folcket met haanden.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

haanden. Tha thet bleff ſtillet/ taalede hand til then
nom paa Hebreiſke / oc ſagde.

Thet andet oc tiuffuende Capittel.

IMend/kiære brødre oc fadere/hører min
vnſkyld for ether/ther the hørde at hand
taalede paa Hebraiſke/bleffue the end
ſtillere. Oc hand ſagde: ieg er en Jø-
diſke mand/fød vti Tarſen i Cilicia/oc vpfødt vti
thenne ſtad hoſſ Gamalielis føder/oc lerde met alt
flit thet faderlig ſetthe/oc war en guds efftERfølgere
lige ſom i alle ere thendne dag/oc haffuer thend-
ne weyg forfult til døden/ieg bant oc antuorde
thennom vti fengſel/ bode mend oc quinder/ ſom
meg oc preſtehøffdingen oc thend gantſke hob the
elleſte giffuer witneſbyrd/ aff huilke ieg tog breff
til the brødre/oc reſde til Damaſken/at the ſam-
me ſom ther ware/the ſkulee ieg føre bundne til
Hieruſalem/til at pines.

Thet ſkede ther ieg for ther hen/oc ieg kom
hart hos Damaſken/om middagens tijd omkring
ſkynde meg ſnart it ſtuort lyuſſ aff himmelin/oc
ieg fald til iorden/oc hørde en røſt ſom ſagde
til meg/Poueld/Poueld/hui forfølger tw meg?
Men ieg ſuarede/Herre/huo eſt tw? oc hand ſag-
de til meg/ieg er Jeſus aff Nazaret/huilken tw
forfølger. Men the ſom ware met meg/ſae thet liuſſ/
oc forferdes/men thends røſt ſom talede met meg/
hørde the icke. Men ieg ſagde: Herre huad ſkal
ieg giøre? oc herren ſagde meg: ſtadt vp oc gack
til Damaſken/ther ſkal thet ſies tig vt aff alt
thet ſom tig er ſkicket at giøre. Men ieg for thet
lyuſſens klarhed icke ſaa/worte ieg leder wed haan-
den/aff thennom ſom met meg ware/oc kom til Da-
maſken.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Ther war oc ßo en gudelig mand Ananias/
som haffde it got røchte effter lougen / hoss alle
Jøder/som ther buode/hand kom til meg oc stod
hos meg/oc talede til meg: Sauel kere brøder/see
vp / oc ieg vti thend samme stund fick min siun
igen/oc ßa hannom/oc hand sagde: wor forfeder
nes gud haffuer skicket tig/at tw skal lære hans
willie/ oc see thet som retferdigt er / oc hør røsten
vdaff hans mund / thi thu skalt were hans wit-
nesbyrd til alle menniske/the tingeste som tw haff
uer seet oc hørt / oc forsøger? stadt vp oc lad
teg døbe/oc afftoo thin synd/oc paakald herrens
naffn.

Men thet skede ßo/ther ieg kom igen til Hi-
erusalem / oc bad vti tempelet/worte ieg vptagen
vti it aandelig siun/oc saa ieg hannom/ tha tale-
de hand til meg oc sagde: skynt teg snart aff Hi-
erusalem/thi the skulle icke annamme tijd witnes-
byrd om meg. Oc ieg sagde: herre / tw wist selff-
uer/at ieg lagde vti fenxsel/oc slo vti alle forsam-
linges huusse thennom / som trode paa teg. Oc
thend tijd Staffphens thin witnesbyrds blod
bleff vt giffuet / stod ieg ther hoss / oc samb-
tøcte hans død / oc forwarede theris kleder som
hannom vti hielsloge. Oc hand sagde tilmeg:
gack hen / ieg wil sende teg langt bort eblant the
hedninger.

The hørde hannom ßo lenge til thesse ourd: at
the vpheffuede theres røst/oc sagde: bort tag thette
menniske aff iorden/ thi thet er icke tilbørligt / at
hand skal leffue. Oc tha the begynte at robe / oc
kastede theres kleder fran thennom/oc kastede støff
vti luchten / bød høuesmanden hannom indledes
paa slotthet / oc bød at the skulle hudstruge oc
forhøre hannom/paa thet at hand kundne fanget
at wide for huad orsage skyld/ the robte ßo off-
uer hannom. Ther the bunde hannom met lyner/
taalede Poueld til vnderhøffuesmanden/som stod
ther hoss : er thet oc ret ati tage en Rhomere som

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

icke er dømpt oc lade hudstruge hannom/ oc ther thend vnder høffuesmand hørde thette/ gick hand til thend øffuerste høffuesmand/ oc forkynde hannom thet oc sagde: huad wilt tw giøre thette menniske er en Rhomere.

Tha kom til hannom thend øffuerste høffuesmand / oc sagde hannom: si meg / om thu est en Rommere: hand sagde: ia. Oc thend øffuerste høffuesmand suarede: ieg haffuer kiobt thenne stadsret for en stor sum. Poueld sagde: ieg er oc en Romere fød. Tha ginge the strax fran hannō / som skulle haffue forhørt hannom. Oc thend øffuerste høffuesmand frøctede sig / thend tjd hand fornam / at hand war en Romere / oc at hand haffde bundet hannom.

Thend anden dag / wille hand wist forfaret for hues sag hand wort kiert aff the Jøder / oc løste hannom vd aff bonned / oc bød thend preste høffding oc theres gantske rood komme / oc førde Poueld vd oc skickede hannom eblant thennom.

Thet tredie oc tiuffuende Capittel.

POueld saa paa raadet oc sagde: J mend kiere brødre / ieg haffuer met al god samuittighed omgaaet for gud / til thenne dag. Men thend preste høffding Ananias / befalde the som stode hoss hannom / at the skulle slaa hannō paa munden. Tha sagde Poueld til hannom: gud skal sla tig / tw kalkede weg / sider tw oc retter meg effter lougen / oc lader meg slaa vti mod lougen? The som stode ther hos sagde: bander tw thend store guds prest? Oc Poueld sagde: kiere brodre ieg wiste icke / at hand war prestehøffding / thi ther stor screffuit: thine folcks øffuerste skalt tw icke banne.

Men

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Men ther Poueld wiſtet at en del war Saduceer/oc thend anden del Phariſeer/robte hand vtt radet oc ſagde: I mend kiere brødre/ieg er en Phariſeer/oc en Phariſeers ſøn: ieg worder dompt/om thet hob oc the dødes vpſtandelſe ſkyld. Oc ther hand haffde thet ſaget: bleff ther it vprør i blant the Phariſeer oc Saduceer/oc menheden er at ſkyld (Exo. xxij.) Thi the Saduceer ſagde at ther war ingen vpſtandelſe/icke engel/icke heller aanden. The Phariſeer bekende theſſe buode. Ther wort oc it ſtort ſkrig: aff the ſcrifftcloge Phariſeers del vpſtode trettede oc ſagde: wÿ funde icke vnt met thette menniſke/om en aand eller en engel haffuer taalet met hannom/ſo wille wÿ icke ſtride i mod gud.

Men ther thet vpløff wort ſtillet/war thend øffuerſte høffueſmand red at Poueld ſkulle ſlides fran hannom/oc bød hand kriges mendene ned gaa/oc tage hannom fran folcket/oc føre hannom paa ſlottet. Oc om natten ther neſt effter/ſtod herren hos hannom/oc ſagde: war wed trøſt Poueld/Lige ſom tw haffuer widtnet om meg vti Hieruſalem/ſo ſkal tw oc widtne vti Rhom.

Men tha thet bleff dag/gingge ther noger Iøder til hobe oc ſagde: at the wille huercken ede/eller dricke/før end the haffde ſlaget Poueld i hiel. The wore oc mere end firretwffue ſom haffde giørt ſodant it forbond/huilke ginge til preſtehøffdingene oc til the elleſte oc ſagde: wÿ haffue hart forbundet oſſ/at wÿ icke ſkulle ſmage maad eller dricke/før end wÿ haffue i hiel ſlaget Poueld. Kundgiører thend øffuerſte hueſmand/oc raader at hand fører hannom i morgen til ether ſom i wille noget forhøre aff hannom. Wÿ ere redebun til at i hielſlaa hannom paa weygen/før hand kommer til ether.

Men ther Pouels ſøſter ſøn hørde thet forbond/kom hand dÿd oc gick ind paa ſlottet/oc ſagde Poueld

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

de Poueld thet. Mend Poueld robthe til sig en aff the vnderhøffuesmend / oc sagde: led thette vnge menniske heden til thend øffuerste høffuesmand. Thi thet haffuer noget at sige hannom / thend samme annammede thet / oc førde thet heden til thend øffuerste høffuesmand / oc sagde: thend bundne Poueld robte meg til seg oc bad meg lee thette vnge menniske til tig / thi thet haffuer noget at sige tig.

Men tha tog thend øffuerste høffuesmand thet wed haanden / oc gick met thet wnge mēniske til en side oc spurde thet at / huad er thet tw wilt siee meg? thet sagde: the Jøder ere offuerens worden / at bede tig at tw i morgen fører Poueld for raadet / at the kunde noget wijst spøre aff hannom: seth dog ingen tro til thennom / ther woether paa hannom mere end fiøretiuffue mend / huilke haffue thennom forplichtit / huercken at æde eller at dricke / for end the haffue i hielslaget Poueld. the ere rede oc ware paa thin befalning.

Tha lod thend øffuerste høffuesmand thet wnge menniske gaa fran seg / oc bød thet / at thet skulle ingen siee / at thet sodant haffde giffuet hannom til kende: oc robte til sig tuenne vnderhøffuesmend / oc sagde / til reder tw hundret kriesmend / at the gaa ind til Cesarien / oc halff fiersinde tiuffue resener / oc tw hundrede skitter / paa thend tredie stund om natten / oc til redde diurene oc satte Poueld ther paa oc førte hannom forvaret til thend landtsfoget / Felix oc screff i breff som so lyde.

Claudius Lysias / thend megtugeste landzfoget Felix / hilsen til forn. Thenne mand haffde the Jøder grebet oc wille haffuet ihielslaget hannom / so kom ieg met thet kriges folck ther til / oc ruchte hannom met wold vt aff theris hender: oc forfour at hand war en Rommere / oc tha ieg wille forfare for hues orsage the kierde paa hannom / før-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

de ieg hannom vti theres raad. Tha befand ieg/ at the kierde paa hannom for nogle ſpørſmal vti theres reet/ oc ingen ſag war ther/ for huilken hannõ burde at døø eller bindes. Ther thet kom for meg at ther ware nogre Jøder/ ſom hiølte paa hannom woçth ſende ieg hannom ſtrax til teg/ oc bød hans paa kierere til at the ſkulle ſie fore teg/ huad the haffde emod hannom/ faar wel.

The krigeſ folck/ ſom thennom befalet war/ toge Poueld oc førde hannom om natten/ til Antipatriden. Thend anden dag lode the reyſenerer drage met hannom/ oc droge til bage vti ghen til Hieruſalem. Oc ther the komme til Ceſarien/ offuer antuordede the landzfogeden breffuet/ oc lode the Poueld ther oc ſo. Tha landtzfogeden leſſte breffuet/ ſpurde hand vt aff huad land hand war: oc ther hand forfarede thet/ at hãd war vd aff Cilicien ſagde hand/ Jeg wil forhøre teg: nar thine modſtandere hid komme/ oc bød hannom foruaris vti Herodis domhuuſſ.

Thet fierde oc tiuffuende Capittel.

MEn effter fem dage Ananias thend preſte høffding met the elleſte oc met thend forſprockere Tertullo/ the ſamme komme for dommeren mod Poueld. Ther Poueld war foreſteffnt/ begindе Tertullus at kiere/ oc ſagde: ther wij vti ſtor fred leffuede vnder teg/ oc mange redlige gerninger wedderfors thette folck/ for thin wiſſ heds ſkyld/ aller beſte Felix/ the beuiſſe wij ſtedſe oc vti huerſted met al tacknømmeligs hed. Paa thet ieg icke wil lenge holle teg met ourd/ ieg beder teg/ at tw wilt høre oſſ met faa ourd/ for thin godheds ſkyld.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Wij haffue fundet thenne mand ſkalig / oc thend ſom haffuer begint it obloff i blant alle Jøder vti thend gantſke werden/oc Nazarenirs ſelſkab formerelſe/ huilken oc haffuer giort flit ther til at wuie tempelet/ huilken wij oc haffue grebet oc wille rette hannom effter wor loug. Men Lyſias thend vnder høffueſmand kom oc førde hannom met ſtuor wold vt aff wore hender/ oc befol at hans klagere ſkulle komme for tig/ vt aff huilke tw kant alle tingeſte for fare/om tw thet atſpørger vuor fore wij kiere paa hannom. Men the Jøder ſagde oc ther til oc talede/ thet war oc ſo.

Men then landtzdommere wencket Poueld at hand ſkulle tale/ ſuarede hand: thend ſtund ieg wed at tw hoſſ thette folck i mange aar haffuer weret dommere/ wel ieg met mode ſelffuer ſuare for meg i thet tw kand kennet/at thet er icke mere end tuolff dage ſiden / ieg kom vp til Hieruſalem at ſkulle bede/oc haffue the icke fundet meg vti tempelet talendes met nogen/ eller at gøre noget opløff i bland folcket/ huercken i forſamlinggen/eller vti ſtreder/ the kundne icke heller bewiſſe thet for huilke the bekere meg.

Thet bekender ieg for teg/ thet ieg effter thendne wey/ſom the kalle ſamme ſelſſkab/ tiener ieg lige ſo/ thend gud myn fader / thet ieg troer alt ſom ſcreffuet ſtaar i lougen/oc i propheterne/ oc haffuer thet hob til gud paa huilket the oc ſelffue for lade thennom vppa/ beſinderlig at ſkulle ſke the dødes vpſtandelſe/ bode the retferdiges oc the wretferdigges i thet ſamme offrer ieg meg/ oc haffuer ieg en ſamuittighed vden fortornelſe/ altijd i mod gud/oc menniſken.

Men nw vti mange forgangne aar/ førde ieg mit folck almøſſe oc offer / ther offuer funde the meg/ oc lode meg renſſe i tempelet/ vnden al bulder/eller opløff. Ther ware nogre Jøder aff Aſia huilke ſkulle ware her oc beklage meg/om the haff

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

de noget emod meg/eller lad thesse selffuer sieet/om the haffue funder nogen wret hoss meg/thend stund ieg staar her for raadet/alenîste for the ourds skyl/ thend tjd ieg stod hoss thennom oc ropte aff the døds vpstãdelse/bliffuer ieg i dag dompt aff ether.

Thend tjd Felix hørde sodant/vphølt hand thennom/thi hand wiste wel aff thend wey/oc sagde: Nar som Lysias thend øffuerste høffuesmand kommer her ned/ßo wil ieg forfare ethers tingeste. Men hand befol oc thend vnder høffuesmand at forware Poueld/oc lade hannom løss/oc forbyde at nogen aff hans folck/ at tiene hannom/eller komme til hannom.

Nogre dage ther effter/kom Felix met sin husfrue Triocilla/huilken som war en Jødinde/oc kallede Pouel/oc hørde the aff hannom troen/huilken som war aff Christo. Ment her Poueld talede aff retferdighed oc aff kyshed/oc aff thend tilkommende dom/bleff Felix forferet/oc sagde: thet bliffuer ßo paa thenne thit/gack bort/nar som ieg fanger tjd/ wil ieg lade kalle teg til meg/ men hand hobte ther til at Poueld skulle giffuet hannom penninge/paa thet at hand skulle ladet hannom løs/ther for lod hand tjt kalle hannom for seg/oc talede met hannom. Men ther tw aar wore forgangne/kom Procius Festus vti Felix stedt. Men Felix wille giøre the Jøder en welgerning/ oc lod Poueld bliffue bunden effter seg.

Thet fembte oc tiuffuẽde Capittel.

Ther festus war nw kommet ind i landet/drog hand effter tre dage aff Cesarien/hen vp til Hierusalem. Tha kom til hannom the prestehøffdinger Jødernes førster/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

nes første vti mod Poueld / oc formanede han=
nom oc bode hannom om wenskab i mod hannom /
paa thet hand skulle kalle hannom til Hierusalem /
oc bestillede them ther effter at the wille paa wegen
i hielslaget hannom. Tha suarede Festus / at Poueld
skulle forwares i Cesarien / oc hand wille komme
snart ther hen / huilke nw wnder eder ere mechtu=
ge / thennom lader fare aff met meg / oc kiere paa
hannom / om ther er nogen skyld hoss hannom.

Men then tijd hand haffde weret mer end thi
dage hoss thennom / for hand neder til Cesarien /
oc thend anden dag satte hand seg paa domsto=
len / oc bad at the skulle hente hannom Poueld.
Oc ther hand war framlet gick om hannom the
Jøder som komme fran Hierusalem / oc sagde paa
hannom suare sager / huilke the kunde icke beuis=
se / oc Poueld suarede for seg / at hand huercken haff=
de sindet i mod thend Jødiske loug / icke emod tem=
pelet / icke heller i mod kieseren.

Men Festus wille beuise Jøderne noget wen=
skab / suarede hand Poueld oc sagde. Wilt tw vp
gaa til Hierusalem / oc dømmes ther aff meg om
thesse sager / men Poueld sagde: Jeg staar for kie=
serens reth / huor bør meg at dømmes / the Jøder
haffuer ieg inthet vnt giørt / som tw wist best. Men
haffuer ieg giort nogen wnt / met huilket ieg haff=
uer fortient døden / ßo werer ieg meg icke at dø.
Er thet oc inthet / som the haffue kiert paa meg /
tha mo ingen omkomme meg. Jeg skuder meg til
kieseren. Tha berodde sig Festns met radet / oc sua=
rede: Tw haffuer skødet teg for kieseren til kieseren
skal tw komme.

Men effter nogre dage / kom konning Agrip=
pa oc Bernice met it stort selskab ned til Cesari=
en / at hilse Festum. Oc ther the haffue weret
ther fult dage / wijste Festus konggin Po=
uels sag oc sagde: Ther er en mand aff Felix lad

til bage/ bunden/ for hues skyld prestehøffdingen
oc Jødernes oldinge komme for meg/ther ieg war
til Hierusalem/oc begerde dom met hannom. Ther
til suarede ieg: thet er icke Rhommerske seed/at it
menniske antuordes til at omkommes/ før thend
som paa kieris haffuer sine paakierere ther hoss/
oc fonger tijd til at forsuare seg for thend sag
hannō paa kieres. Men ther the her til sammen kom⸗
me vthen aldforhaling/ sad ieg thend anden dag
reth/oc bød thend mand fore komme. Om huil⸗
ken/ thend tijd paakiererne forekomme/ kunne the
ingen orsage giffue/ huilken som ieg haffde ment/
men the haffde dog nogre spørssmal mod hannom
vt aff theris wantro/oc aff en Jesu som war dø⸗
der/ huilken Poueld sagde at leffwe. Men thend
tijd ieg icke forstoo thet sporsmal/ sagde ieg: om
hand wille rese til Hierusalem/ oc seg selffuer ther
om lade rette Men tha Poueld skiød seg ind for
kieseren/ at hand motte foruares til kiesers Augu⸗
sti bekendelse/befol ieg at hand skulle foruaris/til
ieg sende hannom til kieseren.

Men Agrippa sagde til Festum/ ieg wil oc ßo
gierne høre thet menniske: men hand sagde/ i mor
gen skal tw høre hannom. Oc om anden dag ther
Agrippa oc Bernice komme met stor hoffmod
oc ginge vti raadhusset/ met the øffreste høffmend/
oc met the fornumstige mend ther vti byen/oc thend
tijd Festus bød/ worte Poueld framlet. Oc festus
sagde: Agrippa kiere konning oc alle i mend/som
ere her met oss/ ther see i thet menniske/ huil⸗
ket thend gantske Jødiske menhed haffuer beke⸗
ret for meg/bode vti Hierusalem oc her: oc rop⸗
te at hannom icke bør lenger at leffue. Thend tijd
ieg fornam/ thet hand haffde inthet giort/ oc
icke haffde forbrødt sit lijff. Oc hand skiød seg ind
for kieseren/ haffuer ieg beslutthet at sende han⸗
nom did/om huilken ieg inthet wisthaffuer/at skrif
ffue herren/ ther for haffuer ieg ladet kommet han
nom her for ether. Men allermest for teg konning

Agrippa

Agrippa/paa thet/at naar som i haffue forhørt hannom / wed ieg huad ieg skal scriffue. Men meg tyckes icke tilbørlig it were/at sende nogen bunden fram/huilken som icke er giffuen saag.

Thet siette oc tiuffuende Capittel.

MMen Agrippa sagde til Poueld: thet er tig loff giffuet at taale for teg. Tha suarede Poueld / oc racte haanden vp/Jeg acter meg kiere Agrippa salig/ Bo som ieg skal forsuare meg i dag/ for alle the tingeste som Jøderne skylle meg fore/thi tw wist alsombest/ seduanen/ oc sporsmalene/ som ere hoss Jøderne/ther for beder ieg teg/ at tw wilt tolmodelig høre meg.

Leffnedet som ieg haffuer hollet aff wngdō men/ huorledes thet aff begindelse vñ der thette folck forløbbet er/vti Hierusalem wed alle Jøder/som meg til forne haffuer kendt/ om the wille bestaa thet/ men effter thet aller strengeste war Jøders seduane/haffuer ieg leffuet en Phariseer. Men nw staar ieg oc bliffuer dømpt/offuer thet hob som sket er wore forfederne aff gud/vti huilket hob kommer the tuolff wor slecht/met guds tieneste dag oc nat/ For thette hobs skyld kiere kong Agrippa bliffuer ieg kiert aff Jøderne. Huor for worder thet dømpt hoss ether vtrolig/ at gud reser the døde vp.

Jeg mente dog hoss meg selffuer/ ieg motte møget giøre i mod thet naffn Jesu aff Nazaret/ lige som ieg oc haffuer giort vti Hierusalem/ther ieg mange helgen lagde vti fengsel/ther offuer ieg fick fuldmacht aff thend prestehøffding/ ther the bleffue slagne i hiel sagde ieg dommen/ oc vti alle forsamblinges huusse plauuede ieg thennom offte/

oc tuingde

oc tuinede at bespotte gud/oc war offuermade gal
len paa thennom oc forfulde thennom ind til the
fremmede steder/offuer huilke ther ieg reiste til Da
masken/met macht oc orloff aff the presteh(ø)ffdin
ger/ mit om dagen/kiere konning saa ieg paa wey
gen it lyuss aff himmelen/lyusere end it suolskind/oc
om skinde meg oc the som reisde met meg.

Men thend tijd wij alle neder fulde til iorden/
hørde ieg en røst som talede til meg paa Hebreis- A:t.ix.
ke oc sagde: Saul/ Saul/ hui forfølger tw meg/
thet bliffuer teg suart/at trede i mod odden. Men
ieg sagde: herre huem est tw? hand suarede: ieg
er Jesus som tw forfølger/men stat vp paa tine
fødder ther for er ieg teg obenbaret/ thi ieg skal
skicke teg til en tienere/at wintne/the som tw haff
uer seet/oc thet ieg end nw wil obenbare teg: oc
wil beuare teg fran thet folck oc hedningene/ wn
der huilke ieg haffuer sent teg/obladet theris øyg
ne at the skulle wende thennom/fran mørckheden
ind til lyussed/oc fran dieffuelsens macht/oc til gud
til at vndfange synndernes forladelse/ oc aff vti
blant thennom/som hellig ere formiddelst troen
vti meg.

Huor aff kiere konning Agrippa/ieg war icke
vtro i thet himmelske sywn: men forkynte thet
først vti Damasko/oc til Hierusalem/ oc vti alle
the Jødiske rijgi/oc the hedningger/thet the skul
le omuende thennom til gud/oc giøre rette gernin-
ger til bekendelse. For thend skyld haffuer Jøder-
ne greffbet meg/ vti tempelet oc stundet ther eff-
ter at the wille ihielslaa meg/men formiddelst guds
hielp er ieg beskermed/ieg star ind til thenne dag
oc giffuer witnesbyrd buode sma oc store/oc ta-
ler inthet andet end thet som propheterne haffue
sagt/at skulle ske/ oc Moses: at Christus skulle
lide/oc skolle were thend første som skulle vpstaa
aff the døde/oc forkyndes it lyuss for folcket/oc
hedningerne. Thend

Thend tyd hand sodant gaff forsuar/sagde
Festus met en klar røst/Poueld/tw est gallen/thin
storre konst giør teg gallen. Men hand suarede:
ieg er icke gallen/min kiere Feste/men ieg taler
sandhed/oc edruge ourd/forthi konningen wed so
dant wel/til huilken ieg taler fridt. Forthi thend
ieg achter/hannom er inthet skiult fore/forthi so
dant er icke sket i hiørner. Tror tw koning Agrip
pa propherne: ieg wed at tw troer. Men Agrippa
sagde til Poueld: thet wanther icke møget/at tw
om taler meg/at ieg bliffuer en christen. Poueld sua
rede: ieg ønsker aff gud/thet fieler lit/eller møget/
thet icke tw aleneste/men oc alle/som meg vti dag
hører/at the bliffue sodanne/som ieg er/wnderta-
gen thette fenxel. Oc ther hand haffde sodant sagt/
stod konningen vp/oc landtzdommeren/oc Berni-
ce/oc the som hoss thennom sadde/oc ginge offuer
en side oc/talede met huer andre oc sagde: thette
menniske haffuer intthet giort for huilket hand
bør at døø/eller at byndes. Agrippa sagde Festo:
thette menniske haffde wel bleffuet løss giffuet/haff
de thet icke skødet seg for kieseren.

Thet siuffende oc tiuffuende Capittel.

MEn tha thet war besluttet/thet wij skul
le segle til wallant/offuer antuordede the
Poueld/oc nogre andre fonger/wnder-
høffuesmanden/som hed Julius/en at
aff kieserens tienere. Men som wij ginge vti it A-
dramitesch skib/at skulle fare fram for Asien/fore
wij fran landet/oc war met oss Aristarchus vt aff
Macedonia vt aff Thessalonich/oc komme thend
anden dag ned til Sidon. Oc Julius holt seg wen
lig i mod Poueld/oc gaff hannom loff at gaa til
sine gode wenner/som skulle giøre hannom got.
Oc ther fran seglede wij/oc seglede vd med Cype

ren hend/forthi weret war oss imod/oc seglede off
uer haffuet som er i mod Cilicien oc Pamphilien/
oc komme til Myra vti Lycien.

Oc ther samme sted fand wnderhøffuesman den it skib vt aff Alexandrien/thet seglede vti wal lãt/oc skickede oss ther vti. Then tijd wĳ haffde lãg som segled oc i mange dage/komme til Gnydon (thi weret war i mod os) fore wĳ offuer Candia til thend stad Solomen/oc komme neppeligen for offuer hannom/saa komme wĳ til en stad som hed Gudfurt/ther hart hos war en stad som hed Lasaia. Men ther møgen tijd forløben war/oc ther effter war stor fare at siegle til siøes/forthi fasten war framganget/paa minte Poueld thennom/oc sagde til thennom: kiere mend/ieg seer at seglassen wil met stor skade til gaa/icke alene lasten oc skibbet/men oc ßo wort liff. Mend thend vnderhøffuesmand trode mere paa skib herren oc paa skibfolcket/end paa thet som sagt er aff Poueld/oc ther haffnen war icke bequem til winterlingning/ther for rodde meste delen/til at fare deden/om the kunne komme til Phenicen til winterlege: huilken ther er en ingsegling til Candia/i mod sudeuest oc norde west. Oc tha thet bleste synden wer/oc the menthe at holle theris koes/gaffue the thennom i mod Asson/oc fore fram fore Candia.

Men icke langt ther effter/beginte it starct wer aff Nordeosst/oc thẽd tijd skibbet war om tegt met bøllen oc kunne icke giffue seg vp i mod wedret/lode wĳ drage for wedret/oc fore ßo hen/oc kome til en øø som heder Clauden/ther kundne wĳ nøffue offuerkomme en bod/thend toge wĳ vp/oc bunde hannom wed skibbet thi wĳ frøctede at wĳ skulle løffue i mod klippen/oc lode baden gaa til bage/oc fore ßo. Oc thend tijd wĳ haffde lidet thend store nød/oc thend anden dag tuoge the til at kaste vd aff skibbet/oc thend tredie dag/kaste

the vt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

the vt ackeret. Men ther effter vti mange dage soe the icke suol/eller stierne skinne/oc en stuor storm laa oss paa halsen/ war alle wor menning at wij skulle haffue dødt.

Oc thend tijd wij haffde icke vti langt tijd faed maad/stuod Poueld vp vti mellem thennom oc sagde: kiere mend/mand skulle haffue hørt meg/ oc icke haffuet faret fran Candia/oc icke lidet thenne nød oc skade. Men nw formaner ieg ether/ at i ere wed i got mod/forthi ingen aff oss skal bliffue/vthen aldene skibbet/thenne nat haffuer guds engel weret hoss meg thend ieg til hører/oc thend ieg thiener/oc sagde frøcte teg icke Poueld/tw skalt komme for kieseren. Oc see/gud haffuer giffuet teg alle the som ere i skibbet met teg. Ther fore kiere mend/werer wed guod trøst. Forthi ieg tror min gud/thet sker alt so/som meg er sagt/wij moe alle fare til en øø.

Men ther thend fiorthende naat kom/oc wij komme til Adria om mindnas tijd/mente skibmenne at the soee it laand/oc kastede loddet/oc finge tiuffue fangne dib/oc lid ther effter/kaste the end en gang/oc finge fembten fangne. Tha frøctede the thennom/ at the skulle støde vti mod nogen blinde klippe/oc kaste wij bag vd fire ackere/ oc ønste at thet hadde weret dag. Thend tijd skibmennene wille fly aff skibbet/oc satte boden vt i haffuet/oc gaffue fore/at the wille sette flere ackere vd aff forsgaffuid/Poueld sagde til thend wnder høffuesmand: oc til skib folcket/om thesse icke bliffue vti skibbet/kunne i icke bliffue hulpne. Oc tha høge kriesmendene trossen aff boden oc lode driffuen.

Thend tijd thet begynte at dages/formanede Poueld thennom/at the skulle faa thennom maad oc sagde: Thet er i dag thend fiorthenne dag/ thet i haffue forbit oc icke faaet mad/ther for paminder ieg ether at i faa ether mad/thi thet sker oss til wor salighed/thi ther skal icke falle it haar

aff nogers wort hoffuit. Tha hand haffuer thet
ſagt/tog hand brødet/tackendes gud for thennom
alle/oc brødet/oc begynte at æde. Tha bleffue the
alle wel trøſtede/ oc finge thennom mad. Oc the
wore alle ſammen ſom i ſkibbet ware tw hundre-
de triſſens tiuffue oc ſex menniſke. Oc tha wÿ wa-
re mette/lette wÿ ſkibbet/oc kaſte hueden vti haff-
uit.

Men then tÿd thet begynte at dages/kende
the icke landet/men the ſoe en haffn/hadde it gaff/
ther hen wille the føre ſkibbet/om thet war møg-
ligt/ oc thend tÿd the haffde taget ackeret vp/loſ-
de the thennom vti haffuit/oc loſte roerbonden vp
oc lagde maſten neder i mod wered/oc wille til lan-
det/oc thend tÿd the fore mod en reffuel/ſom war be-
floden paa bode ſider/ſtøtte ſkibbet ther paa/oc
thend frammerſte del bleff hart ſtandendes/men
bagdelen gick i ſonder aff bølligens macht.

Men krieſmendene haffde it raad/at wille i-
hielſlaget fangerne at ingen ſkulle burt fly/om the
wille ſømme vd. Men wnder høffueſmanden wille
beſkerme Poueld/oc affſtellet theres raad/oc bad
thennom ſom ſømme kunde/at the ſkulle førſt giff-
ue thennom vti wandet/ men noger aff the andre
paa fiele/oc noger paa wraget/ſom war aff ſkibbet

Thet ottende oc tiwffuende Capittel.

OC thend tÿd wÿ vndkomme forfore wÿ/
at thend øø kalles Melite. Men folcket
giorde os ſtuor wenſkab/ at the gior-
de en ild/oc annammede os alleſammen/
forthi wÿ ware alle i gemmen bløtte aff wandet/
oc fuld aff kiuld. Men ther effter tog Poueld en
bob met rÿſſ til ſammen/ oc lagde thennom paa

ilden/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ilden/ oc kom en orm aff ilden/ oc krøb paa Po uelds haand, Men thend tijd folcket soe thend orm hengende paa hans haand/sagde the i mellom thennom: thette menniske mo were en mandrebere/ heffnen wil icke lade hannom lenger leffue/end tog at hand er frelst aff haffuet/oc hand kastede ormen i ilden oc hannom skade inthet ther aff. Men the gaffue acht vppaa om hand bleff hoffuen/eller fallet død ned/oc ther the haffde lenge tøffued oc warde ther vppaa/oc soe at hannō inthet wederfører omuende the thennō/oc sagde/hand wore en gud.

Paa thend samme sted haffde thend offuerste paa øø en som hed Publios/en lae gaar/ thend tog os vp wenlige oc lente os huuss vti tre dage. Thet skede oc saa thend tijd Publios fader laa vd aff kolle singe/oc haffde thend fallende suet/til hannō ind gick Poueld/ oc bad/oc lagde hans haand paa hannom/oc giorde hannom sund. Ther thet war sket/komme oc the andre aff øen/som haffde singdom/oc lode giøre thennom helbrede/oc the giorde off stor ære.

Men tre monede ther effter seglede wij vd vti it skib aff Alexandria/ huilket som haffde leget winterlage ther wnder øen/ oc haffde en bannere som ware two aff guder vti som ware Castor oc Pollux. Oc thend tijdt wij komme i mod Syracusa/ bleffue wij vti tre dage ther/ oc ther wij seglede theden/komme wij til Region/effter en dag begynte synden wer/komme wij thend anden dag til Puteolen / ther funde wij brødre/ oc bleffue bedne aff thennom/ at wij skulle thøffue ther vti siuff dage hos thennom/ so komme wij til Rhom. Oc thend tijd brøderne hørde ther aff os/ ginge the i mod os/ ind til Appifer oc Tretabern. Tha Poueld saa thennom/ tackede hand gud/ oc bleff trøstig. Tha komme wij til Rhom oc offuer antuordede wnderhøffuesmanden thend øffuerste høffuesmand fangerne. Men Poueld bleff giffuet loff at were for seg selff er/ met en krigesmand/ ther

som tug ware paa hannom.

Oc thet skiede ßo effter tre dage/thet Poueld
robte til hobe the actheste aff Jøderne/then tijd
the sammen komme til hobe/sagde hand til thennör
i mend/kiere brødre/ieg haffuer inthet giort i mod
wort folck/ ey heller i mod faderlig seduane/oc er
dog bunden offuergiffuen i Hierusalem/ing vti the
Rhommers hender/huilke ther the haffde forhørt
meg/wille the ladet meg løs/thend stund ther war
ingen orsage hos meg til døden. Men thend tijd
the Jøder sagde ther i mod/war ieg tunggen at
ieg skulle skiude meg for kyeseren/ icke ßo at ieg
haffde noget at kiere paa mit folckit. For thend
orsage skild haffuer ieg tilhobe kallet ether/ til at
see oc at tale met ether/thi ieg er for thet Israels
hobs skild/bunden i thenne lencke.

The talede til hannom/wij haffue icke fon-
get scriffuelse aff Jødeland om teg/oc ingen bro-
der er kommen/thend som aff teg noget wnt haff
uer sagt/oc tyckes os got at were/thet wij høre
aff teg/huad tw holler ther aff/thi thette selskab
wide wij wel/er thet som worder alle stede i mod
sagt. Men ther the satte hannom dag fore/kom-
me mange til hannom i herberget/huilke hand vd
lage oc beuisde guds rijgi/oc sagde thennom aff
Jesu/vdaff Mosi loug oc propheterne/fran ar-
lig om morgenen oc ing til om afftennen/noger tro-
de thet hand sagde/oc nogre trodet icke.

Men ther the icke wore offuer ens/ginge the
bort/thend tijd Poueld tede it ourd/huilket thend
Esai. vj. helligaand talede wed Esaiam prophete til wore
forfederne/oc sagde: gack hen til thesse folck/oc sig
met ørene skulle i høre oc icke forsta/oc met øyg-
nene skulle i see/oc icke kenne. Thi thette folckes hi-
erte er forherdet/oc the høre suarligen met the-
ris ørene/oc theris øyne haffue the tillucht. paa
thet the

thet the skulle icke see met theres øygne / oc høre met theres øre/ oc met theres hiertter icke forstaa/ oc omwende thennom/ at ieg haffuer giort thennom sund. Thet skal were ether witterligt/ at the hedninge ere sendt guds hilsen/ oc the skulle høredt. Thend tijd Jøderne hørde thette at hand talede sodant / ginge the burt / oc haffde it stort sporsmaal wnder thennom selffue.

Men Poueld bleff tw aar/ ther i sind leydes betingelse/ oc annammede alle som indginge til hannō/ predickede guds rijge / oc lerde vd aff wor herre Jesu med al troskab/ so at inggen forbød thet.

Enden aff apostellernes gerninger.

Enden paa the fire Euangelier/ oc paa Apostlernes gerninger/ vt sadthe paa dantske/ oc prenthede vti Lybs i landt til Myssen/ aff Melchiar Lotther/ aar efter guds byurd / twijnde oc femhundrede paa thet fiere oc tiwffuende/ Sancti Laurens affthen.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Alle sancte Pouels breffue paa danske vdsatthe/ oc sancte Peders/ sancte Hansses/ sancte Ja‑cobs/ oc sancte Judes/ ret met vnderskede oc vdleggelse.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

NAade oc frÿd aff gud

fader wor herre Jesu Christo ønsker
ieg Hans Mickelsen/ alle danske mend
oc quinder vngge oc gamble. Aller ke-
reste brødre oc søstre vti Christo Jesu/ Effter
thend forgangne farlige tÿd/ aff huilken prophe-
terne oc apostolene haffue screffuit/ oc Christus
haffuer selff taled om/ at ther skulle komme fals-
ke propheter oc lerere/ som omuende skulle thend
rette oc klare Euangeliske lerdom/ fran sin rette
forstand/ oc drage hende til theris eget nøtte/ oc
gÿrighed/ thennnom selffue til fordømmelse/ som
sancte Peder haffuer til forne sagt vti thend an-
den epistel oc vti thet tredie capittel/ Oc the guds-
ij pe. iij. bespottere haffue ther emod vt screffuit theris an
techristlige buller/ oc kircke lougen (som the kalle
hende) met huilken the haffue ßo ønckeligen for-
mørcket/ thend hellige scrifft/ oc plat foruent/ ßo
at scrifft synes nøffue at ware scrifft/ ßo at the
nw paa thet siste haffue ßo gandske forblindet/
thēd arme endfoldige christelige hiord (huilke the
tilwelige thennom at ware befalen) met theres
squalder oc drømme/ som the wanuittige/ forblin
de/ oc forstockede knubbe/ haffue predicket forfolc
ket/ at wÿ inthet wÿste/ oc ey wÿde motte/ vden
huad theris vduortishellighed/ guod synlig naade
oc werdighed/ wÿlde lade oss wÿde/ eller sige for oss.

Nw haffuer gud/ aff sin vbegrundelige god-
hed/ miskundeligen seet til oss/ wor storre vsselhed
oc vbegribelige wildfarelse/ i thet/ at hand nw
haffuer begint/ at obenbare sÿt hellige ourd/ for
sÿt folck/ ßo at theris forreterie/ falskerie/ oc ti-
rannie/ kundgiøris vti thend gandske werden/ hu
ilket hand tilforne haffde loffuit wÿd sin hellige
prophete Danielem vti thet ottende capittel/ Oc
Daniel sancte Pouel apostel vti thet første breff til the
viij. Thessalonicker vti thet andet capittel.
i. Tess.
ij.

Thet for elder kериske brødre oc søstre vti
Christo Jesu / lader oss nw opuage / wij haffue
lenge nog soffuit / vti wantro / oc wor salighed er
nermere end wij troo / som sancte Pould scriffuer Ro.xiij.
til the Rhomere vti thet trettende capittel / natten
er forgangen / lader oss icke forsømme thette sky-
nende lyuss / oc lader icke thendne edele oc dyre
guds gaffue omkringgaa ether / for huilken wij for
geffues tro at fonhe / naar wij løbe til Rhom oc
sancte Jacob etc. som wij haffue til thendne tijdt
omkring struget her / oc der / effter afflad / oc naade /
ret bedregrijge / oc alt forgeffues / Nw haffuer gud
skicket ether thed dyre gaffue / guddommelig sand
hedsens lyuss for dorren euangelium / hans hellige
ourd wort leffnet oc afflossning / at i inthet idermer-
retroffue vmage ether / end at vplade øygnene at
see / oc øren at høre / for thi afflad oc naade er ingen
steed / vthen ther som guds euangelium predickes /
som er guds ourd / huo thet hører oc gemmer thet /
forthi hand hører tha oc wijd syn løsen / oc haff-
uer syn salighed / kommer hand til Rhom / eller for
afflad / tha wijd hand icke huad hand for / vthen
vmag / oc bly / oc vox / oc papir / haffuer hand gudz
ourd / tha er hand wijs som hand haffuer gimt
thet / til it weg breff at wide sin løssning oc rette
wey.

Ther til haffuer gud rørd konggelig Maie-
stat / Kong Christiern / Dannarckes / Suerriges /
Norges Koning etc. alles wores naduge herre oc
koning / at hand haffuer ladet vt seet the fire Euan
gelia paa danske / oc ßo haffuer ieg foretagit meg
sancte Pouels breff / met nogre andre christelige
tractater at sete vd paa danst maal / vti huil-
ke huer mand ma klarligen lere oc forstaa / alt
huad hannom er nøttugt / til sielsens salighed /
ßo at wij her effter / icke haffue ourdsage som
til forne / at sige oss besuigne / aff vlerde prester
oc muncke / huosom kand fonge at høre guds
rene ourd

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

rene ourd oc euangelium / med løffuedes røst / hand høre thet / thi thet begrybes dybere / oc giffuer mere frucht. huo thet icke kand / hand skal tackneme lige anamme thenne gaffue / til szo lengge gud giffuer mere.

Ourd oc mening haffuer ieg sadt / thet beste gud gaff meg naaden / er ther nogen / som støre naade oc forstand haffuer vndfanget aff gud / som kand oc wil thet bedre gøre / thet seer ieg gerne / ieg haffuer oc szo møged giordt / at gudz ourd fangget begyndelse ebland folckedt / oc andre muge fongge orsage / at gøret noget bedre / ingen straffue tock mit arbeide / føre en hand fonger prøffued / oc wel forstadt / thet som hand wijl straffe / Men om thenne dantske syunes nogen icke ware szo prydet / som hannom godt tøckes / thend wiser ieg til sancte Pouel / som siger om seg selff / vti thet første breff / til the Corinther vti thet andet capittel / at hand predickede for thennō thet hellige euangelium / icke med dybe eller prydede ourd / oc vti thet andet breff til the Corinther / vti thet ølluffte capittel / siger hand sig at ware wlerd / vti prydede ourd / men icke vti guddōmelige wijeshed.

Nw plege the vbeskemmede prester oc muncke at sige / at thet icke bequemmer bønder oc ligfolck / at trachtere gudz ourd. The gudz bespottere oc menniskens bedragre / wil ieg inthet andet suare / end som Christus haffuer vdstørttet sit blod for alle sine vdualde / soo wil hand oc at hans hellige ourd / skal ware alle hans helgen mene / vti alle landskab / oc alle tungemol / vden huilket menisken er dødt / mit vti thette leffnid / som Christus selff siger Joannis vti thet siette capittel. Joā. vi.

Szo skicker nw eder icke vuerduge / til thende mectuge gudz gaffue / vti alle land oc rijger / høres nw gudz klare ourd / oc thet hellige euange

 lium /

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

lium/ men wij ere serdeles mere horde oc groffue
en andet folck/End tock / thet er en stoor del the
vforstandige predickers oc blindeførers skyld/som
skulle ware oss it lyuss oc exempel/til christelig ker
lighed oc gode gerninger/Szo ere the thend alder
grummeste mørckhed/oc the wandre mit vti døden/
oc fordømmelsen/szo leffuendes som the gaa/ som
the haffue beuist med mange hande frucht/oc nw
serdeles/ i thet somme haffue szo vtilbørligen for-
smodt theres rette borne herre oc første kongelige
Maiestat kong Christiern etc. som thennom wor
giffuen aff gud/oc the haffue besuiged eder fatti-
ge enfoldige menniske/oc holde ether i thet Babi
lonisske fengsel.

Sancte Pouel byuder at ware herrer oc før-
ster vnderdanige/ til Titum vti thet tridie capit-
tel/oc sancte Peder byuder at wij skulle ware hør-
somme icke allene gode oc fromme / men oc onde
oc vchristelige førster / vti thet første breff vti
thet tredie capittel/Oc sancte Pouel beuiser til the
Rhomere vti thet tridie capittel/ at ald macht er i. Pe. iij
skicket aff gud/oc huosom stander emod machten Ro. iij.
hand stonder emod gud/the wille kaldes wore siel
le gømmere / oc the skulde regere oss med gudz
ourd / oc the beuise thennom szo groffueligen / at
the ere plat vforstandige vti scrifften / at the ey
wijde andet/ end the haffue giort aldt thette med
rette Oh i sielle mørdere huor grusamlig wil Chri
stus handle med eder.

Seer/sodan en herre er wor gud/hand kand
forherde / for søndzsens skyld huem hand wijl/ oc
oplyusse aff sin misskunde / huem hand wil / toch
skulle wij wist wijde/at thet er skicked aff gud /
til alles wores beste (som ieg wisseligen hober) thi
wij haffne iaa mange effterlignelse bode vti thet
gamble oc nye testamente/ at naar gud wilde be-
uise sin guddommelige godhod oc krafft. tha haff

uer hand

uer hãd giordt alting soo gandske til inthet/at hu-
ermand motte skynbarligen see oc forstaa/gudz
wonderlige gerninger.

Men kere wenner/lader oss bekende wor skyld e-
mod gud/hand haffuer so loffuid oss wijd sin pro
Ezechi. xviij. phete Eezechielem vti thet attende capittel/at
hand icke wil vti hugkõme wor synd der/nor
som wij mishaffue thennom/Oc lader oss
bede hannom om hans nade/thi hand
haffuer loffuid oss/at huad wij be-
gere aff hannõ vti Christi naffn/
med en reet skickelig troo/thet
Johan. xvi. skulle wij vndfangge Johan
nis vti thet sextende capit
tel/wij wijde icke huor
long tijden er/the te-
gen ere fast fram-
gongne som skul
le komme
(effter
Christi
ourd) for
dommedagen
ther for lader oss
woge vti gudz ourd/
mede brendende lamper/
at nar Christus wor brud
gom kommer/entigen om aff-
tenen/eller oc om mindnattes
tijde/oc bancker paa/at wij motte
ware rede oc lade hannom ing/oc so
ingange med hannom/vti thet euige
werdskab/huilket bered er alle hans vd-
uolde helgen/thet vnde oss alle gud fader/søn
oc thend hellig and/Jesu Christi nade oc miss-
kund ware med eder alle Amen. Screffuit vti
Androp vti Brabandt aar effter Christi fødzsel
twsende femhundrede paa thet fire oc tyuge aar.·.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Registeret paa alle boger
som i thendne bog staar met theres fore=
taale met theres vnderskeд.

Første sancte Pouels breff til the Romerske/ oc thet holler xvj. capittel.

Tuenne breff til the Chorinter oc holler thet første xvj.capittel. Thet andet holle xiij.capittel.

It breff til the Galater oc thet holler vj.capittel.

It breff til the Epheser/oc thet holler vj.capitel.

It breff til the Philipper/oc thet holler iiij.capit.

It breff til the Collosser/oc thet holler iiij.capit.

It breff til the Thessalonicker/thet første holler v.capittel. Thet andet holler iij. capittel.

Tuēne breffue til Timotheum/ thet første holler vj. capittel. Thet andet iiij. capittel.

It til Titum/ thet holler iij. capittel.

It til Philomonem / thet holler it capittel.

Tuenne sancte Peders breffue/ thet første holler v. capittel. Thet andet holler iij. capittel.

Trij sancte Hanssis breffue thet første holler v. capittel. Thet andet holler it. Thet triedie oc it ca.

It breff til the Ebreer/thet holler xiij. capittel.

It sancte Jacobs breff/thet holler v. capittel.

It sancte Judes breff / thet holler it capittel.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Fortaalen paa thet Euangeliſſke breff oc ſcrifft/ ſom Sancte Pouels ſcreff til the Rhomerſke/ huorledes thet rettelige ſkal forſtaes oc forclares.

TEndne Sancti Pouels epiſtel til the Romerſke/ er thet rette høffuitſtøcke vti thet nÿe teſtamente/ oc thet alder reneſte euangelium/ huilken vel vare verdt/ icke al ene/ at huer chriſted menniſke wÿſte hende vdenad/ ourd fran ourd/ men oc dageligen ther met om ginge/ ſom met ſielßens dagelige brød/ thi hun kand icke forwel oc formøget bliffue leſdt oc betractet/ Oc i mere hun handeles/ i koſtligere vorder hun/ oc bedre ſmagēde/ Ther for vil ieg oc gøre myn thieneſte ther til/ oc berede en indgang til henne/ met thenne fortaale/ ſaa møget ſom gud haffuer vndt mig/ paa thet hun maa thes bedere forſtandes aff huermand/ thi hun er her til/ formørckt met gloſer/ oc atſkillig ſqualder/ end tock hun vdÿ ſig ſelff er it klar liwſſ/ ſom vel maa opliwſe then gantſke hellige ſcrifft.

Førſt ſkulle wÿ wÿde/ oc vel forſtaa/ huad ſancte Pouel mener met theſſe ourd/ log/ Sønd/ Nade/ Tro/ Retwÿſhed/ Kød/ Aand/ oc ſodan flere/ eller er hun intthet nøtte at leſſe/ Thette ourd loug/ ſchalt tw icke forſtaa vti naturlige made/ at hun ſkal ware en lerdom/ huad gerninger man ſkal gøre oc lade/ ſom tilgaar met menniſke loug/ huilke man kand met gerninger opfulde/ endtock thee ſkee icke aff hiertet/ Gud dømmer effter hierttens grund/ ther fore beger oc hans loug/ hiertens grund/ oc lader ſig icke nøye met gerninger/ ſtraffer møget mere the gerninger ſom icke ſkee aff hiertit/ Som øglerÿe oc løgen/ ther fore kalles alle menniſke løgnere vdi then. cxv. pſalme/ thi

Huad loug eer.

ingen holder eller kand holde gudz loug aff hiertens grund / thi huer mand finder i sig selff vnløst til thet som godt er / oc løst til thet som ondt er / huor nw icke er frig løst oc willie / til thet som godt er / som er til gud oc hans loug / ther er wisselige sønd oc gudz vrede / en tock mangge gode gerninger oc got leffnidt skyn vduorttes.

Ther aff ingfører sancte Pouel i thet ander capittel / at alle iøder ere søndere sigendes / at thee som gøre effter lougen ere aldene retferdige for gud / met huilket hand vil beuise at ingen kand fuldkomme logen met gerninger / naar hand siger saa til them / thu lerer / at mand skal icke gøre hoer / oc thu gør selff hoer / Fremdeles / i the ting som thu dømmer en anden / fordømmer thu tig selff / effter thi thu gør thet samme som thu dømmer / Som hand wilde saa sige / thu leffuer wel vduortes / oc gør thee gerninger som lougen beger / oc thu dommer the som icke oc saa leffue oc thu kand lere huerman / thu seer skeffuen vti en anden mandz øye / men bielken vti thit eget fornømmer thu icke / thi end dog thu gør effter lougen vduorttes aff frøcht / at thu icke motte straffes / eller for then løen skyld thu achter tig ther aff / saa gør thu thet tock vden frig løst oc kerlighed til louguen / met vnløst oc twang / oc wille thu heller anderledes gøre / om lougen ware icke / ther aff følger / at thu est lougens fiende aff thin hierttens grund / huad er thet toch at thu lerer andre / at the skulle icke stielle / effter thi thu est selff en tijuff i thijt hiertte / Oc wore gerne vduorttes om thu trode / Endtoch sodane øygne skalcke kunde icke lengge holle thet i hierttit / men the vdbryde thet oc beuiset met gerninger / Saa leerer thu andre / men thu lerer tig icke selff / Oc thu vist ey selff huad thu lerrer / oc thu haffuer ey forstaact lougen reet / thi vdi saa made formeres sønden aff lougen / som hand siger i thet .v. capipittel / Ther fore thess bedere thu forstander lougen thess myndre elsker thu henne / naar thu seer at hun beger saa møget aff tig / huilket tig tock icke er møgeligt.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Teer for ſiger hand i thet .vij. capittel lougen er
andelig / huad er thet ſagt? wore lougen kødelig/ſaa
kunde hun fuldkommes met gerninger / efftir thi hun
er nw aandelig/ kand ingen fuldkome henne/ vden thet
gaar aff hiertitens grund huad man gør/ men ſodant
it hiertte kand ingen giffue / vden then helligaand /
ſom fornyer oc aandelig gøør menniſken/ at hand ſom
er aandelig giort/elſker then andelige loug/ athand ther
effter gør alting aff it frijt hiertte / icke aff frøchte
eller tuang/ ſaa er lougen andelig / at thet wil elſkes
oc fuldkomes met ſodant it aandeligt hiertte / Oc beger
ſodan en aand/ Huor then er icke vdi hierttet ther bliff
uer ſønd vnløſt / fiendſkab/ mod lougen/ huilken tock
er goud reet oc hellig.

Soo haff nu acht paa ſodane ſancte pouels ourd/
at thet er icke ens/ at gøre the gerninger ſom bijwdes
i lougen / oc at fuldkome lougen / lougens gerninger
ere/ alt huad menniſken gør oc kand gøre effter lou-
gen/ aff ſijn frije villie oc egen krafft/ men effter thi
vti ſodanne gerninger bliffuer vnløſt i hierttid/ oc tw-
ang til loguen / ere ſodane gerninger gantſke forgeff-
uis oc intthet nøtte/ thet mener ſancte pouel i thet .iij.
capittel at hand ſiger/ inggen menniſke kand retferdig
gøres aff the gerninger ſom ſke effter lougen / ther
fore ſeer thu nw/ at ſophiſterne ere forførde / i thet
the lere / med gerningh ath berede ſig til naa-
den hoorledes kand then berede ſig met gode gernin-
ger til naden / ſom gør ingen goud gerning/ vden met
vnløſt oc willie vti hierttit huorledes ſchulle gud teckes
ſodan gerning/ ſom ſkeer aff it vnløſtigt / oc wuil-
ligt hiertte.

Men at fuldkome lougen er/ oc gøre the gernin-
ger/ ſom hun beger met løſt oc kerlighed/ oc frij vden — At fuldkom
lougens tuang at leffue gudelige/ oc wel/ ligeruiſſ ſom — me lougen.
ther wore huercken loug eller ſtraff til/ men ſodan løſt
oc frij kerlighed giffuer then helligaand vti hierttit
ſom hand ſiger vti thet .v. capittel/ men then helligand
giffues icke vden aldene vti/ met oc wid troen til Je-
ſum chriſtum ſom hand ſiger vti ſin fortale/ Saa kom

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Troen kommer aff gudz ourd. mer oc icke troen vten aff gudz ourd oc euangelium ſom predicker chriſtum huorledes hand er guds ſøn oc menniſkens / død oc vpſtaanden for wor ſkild / ſom hand ſiger vti thet .iij.iiij.oc.x capittel. Ther aff kommer / at troen gør aldene retferdig / oc fuldkommer lougen / thi hun forſuerffuer then helligaand aff Jeſu chriſti verſkyld / ſom gør it løſtigt oc frigt hiertte / huilket lougen boger / Oc ſaa komme the gode gerninger ſelff aff troen / thet mener hand vti thet .iij. capittel / then thijdt hand haffde burtkaſt the gerninger ſom ſkee effter lougen / at thet ſijwntes at hand wilde til intthet gøre lougen for troens ſkyld / Ney (ſiger hand) wij ſtadfeſte lougen vti troen / ſom hand wille ſige / wij fuldkomme lougen formiddelſt troen.

Huad ſønd er Sønd vti ſcriffren mercker icke aldene then vduorttes gerning / men then inguorttes nature oc vantro (aff huilken wij røres til at ſøndne) ſom er hierttens grund met alle krefft er / ſaa at forſtaa / at wij thaa ſønde / naar wij aff then naturlige ondſkab (ſom er vti oſſ) nødes til ſønden / Thi ther ſkeer ingen vduortes ſønd / at menniſkens kõmer ey gantſke ther hen met lijff oc ſiel / oc ſerdeles ſeer gudz ourd vti hiertit ſom er en rod oc kelde / aff huilken vdſpringe alle ſønder / thet er vantro / ſom er i hierttens grund / at ligeruijſſ ſom troen aldene gør retferdig / oc giffuer then helligaand / oc løſt til vduortes gode gerninger / ſaa ſønder aldene vantro oc fører kødet til onde / vduorttes gerninger / ſom Adam oc Eue ſkede vti paradis geneſios. iij.

Wantro. Ther fore neffner chriſtus al eneſte vantro ſønd Joãnis. xvj. thẽt helligaand ſkal ſtraffue werden for hẽnes ſøndz ſkyld / thi hun trode icke paa meg / ther fore kan ther icke andet ware / endtroo eller vantroo vti hierttet / før end gode eller onde gerninger ſke ſom ere fructher ther aff / Ondt fruct kan icke komme vthen aff it ondt tre / ſom er vantro i hierttet / guod frucht kand icke komme / vthen aff it got tree / ſom er troen vti hiertit / Thendne vantro kalles oc ther fore vti

ſcriffren

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

scriftten it hugorme hoffuit/ oc gammilt drage hoffuit huilket en quindes seed som er christus skulle vnder føder trede/ som Adam var forloffuit.

Nade oc gaffue haffue sodant vnderskeet/ at nade heder huldskab oc gunst som gud haffuer til oss/ gaffue er then helligaand selff/ som hand haffuer indgiffuit i theres hierter/ huilke hand er gønstig oc nadelig som er abenbaret aff thet. v. capittel/ ther hand gør vnderskeet aff gaffue oc aff nade/ End toch nw oss hender icke fulkommen gaffue oc aand i thette liffnit/ for then synds skild oc vnde løster/ som ere offuerbleffne i oss/ huilke altid stride emod anden/ som hand siger vti thet. vij. capittel/ Oc til the gallater vti thet. iij. oc genesios. iij. haffuer gud sagt/ at ther schal bliffue strid mellom quindens seed oc hugormens seed/ tock gør naden saa møget i oss/ at wij regnes gantske retferdige for gud/ thi guds nade giffues oss icke vfuldkomelige/ som skeer met gaffuer/ men hølder oss fulkomelige for christus skyld/ som er war fortalere oc meglere/ oc forthi hans gaffuer erre begynde vti oss. Nade oc gaffue.

Saa schalt thu nu forstaa thet. vij. capittel ther sancte Pouel end nw bekender sig en syndere/ oc ligeuel/ i thet ottende siger hand/ at ther er intthet fordømmeligt i thennom som ere vti christo/ for then vfuldkomelige gaffue oc aandes skild/ For wort kødz skyld som icke en nw er dødet/ ere wij syndere/ Men effter thi wij troo paa christum/ oc haffue aandens anfang/ er oss gud so gunstig oc nadig/ at hand icke oc ther then synd oc ey wil dømme henne/ men for christi oc troens skyld er hand oss gunstig/ oc wil fordrage oss til saa lengge synden fulkommeligen dødes i oss.

Troen er icke noger menniskelige tancke eller drøm huilken somme holle for troo/ oc naar the see/ at icke bedre leffnit eller gode gerninger efterfølger oc høre tock møget aff troen/ falle the i sodan wildfarelse oc sige/ troen er icke nock/ man skal oc gøre Troen.

gode gerninger / om man ſkal woꝛe from oc ſalig / Thet ſkeer ther fore / at naar the høre euangelium/ ſaa komme the oc gøre thennom en tancke i theris hi-erte aff theres egne kreffter ſaa ſigendes / ieg troer / oc then ſamme holle the fore en reet troo/men for thi thet er menniſkelige tancke oc digt ſom/intthet forny-er hiertit ſaa ſkaffuer hun oc intthet/Oc i følger ther noget nyt leffnit eller gode gerninger effter.

Huad ret tro er.

Men en ret tro/ er en guds gerning vti oſſ/ſom om wender oc fornyer oſſ aff then helligaand Joan-nis. j. huilken then gamble adam døder / oc gør oſſ andre menniſke aff hiertit/ mod ſind/oc alle kreffter/ oc ingfører met ſig then helligaand / Oc thet er en leffuendig krafftig oc megtig ting en reet troo / huil-ken vmøgeligt er at hun ey ſkal got gøre al tijd / hun ſpør oc icke om man ſkal gøre gode gerninger / men før mand ſpøør / tha haffuer hun giort thennom/oc altijd øffuer ſig ther vti/ huoſom icke gør ſodane ger-ninger/ then er vthen al troo/oc ſeer om kring ſig eff-ter troen oc gode gerninger /Oc widt huercken huad troo er / eller gode gerninger/ men diſputerer toch/ oc haffuer mange ourd om troen oc gode gerninger.

Troen kand icke were vthen gode gerninger.

Troen er it leffuendig oc ſtadijgt hob til gudz na-de / ſzo wiſſ/athun thuſende gaange døde ther offuer/ oc ſodant hob til guds nade / gør it gladt hierte / oc løſtig til gud oc alle creature/huilkit then helligaand gør vti troen/aff huilken man worder willig oc løſtig at gøre huerman godt vten twang / at thiene huer-man/ at lide alting / gud til kerlighet oc loff/ſomhaff-uer hannom beuiſt ſodan nade/ ſaa at thet er vmøge-ligt at ſkillije gode gerninger fran troen / ſom thet er vmøgeligt at ſkillije hede oc ſkijn fran ylden / ther fore ware tig for thine falſke tancker oc wnøttig ſqual-der / ſom wille ware kloge at dømme offuer troen oc gode gerninger/oc er toch ſtørſte dorlighed/ Bed gud at hand ſkaffter en troo i tig ellers bliffuer thu wel euiglig vthen troo / tenck huad thu wilt at kand.

Sodan

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Sodan en troo er ſand retferdighed/huilken ſan=
cte Paulo kaller guds retferdighet / thet er then ſom
for gud gelder / thi thet er en guds gaffue ſom ſkick=
er menniſken / at hand gør huer man ſom hand er
ſkildig / Thi formiddelſt troen worder menniſken
veden ſønd / oc franger løſt til guds buod/ther met giff
uer hand gud ſijn ere / oc betaler hannom huad hand
er hannom ſkyldig / Oc menniſken thien hand wel=
uillig / vti huad made hand kand / oc ther met be=
taller hand oc huerman/ ſodan retferdighed kand in=
gen natur/frij willie / eller wore egne krefffther ſkicke
vti oſſ / thi ſom ingen kand giffue ſig ſelff troen/ſaa
kand oc ingen mand tage vantroen fran ſig ſelff/huor
ledes ſkulle hand thaa kunde tage then mynſte ſønd
fran ſig/ ther fore er thet altſamens falſt / øglerije oc
ſønd/ huad wij gøre vti vantro (til the romere i thet
xiiij. capittel) ehuor ſkønt thet ſyunes.

Huad kød oc aand er.

Kød oc aand ſkalt tw icke her forſtaa / at thet
er alene Kødt ſom vſkijſkhed liwder paa/ Oc a=
and/ huad ſom inguorttes bedriffues vti hiertet/men
Kød kaller ſancte Pouel (ſom chriſtus Joan. iij.) alt
huad ſom fødes aff kød/thet gantſe menniſke met lijff
oc ſiel/ met forſtand oc alle ſind / thi alle theſſe / be=
trachte oc atſpørge inthet andet end thet ſom kødeligt
er / Szo ſkalt thu nw kalde kød/ alt huad wij tencke
eller tale vthen thē helligaand/ware ſig om gud/ troen
eller andelige tingeſt / Alle gerninger ehuor gode eller
hellige the ere/ſom gøres vthen then helligaands na=
ade ſom thu wel kand forſtaa aff the gerninger ſom
komer aff kødet til the Gallater i thet . v. capittel /
ther hand oc kaller ketterije oc huad kødelige gernin
ger heder/Oc til the Romere vti thet.viij.capittel ſiger
hand / at lougen gøres ſkrøbelig formiddelſt kødet /
huilket hand icke ſiger aff vkyuſkhed/men aff alle ſøn
der/ Oc meſt aff vantro/ ſom er then lønligſte oc ſtør=
ſte ſyønd.

Huad ande lig er.

Tuert emod ſkalt thu kalle aandelig / then ſom
om gar met alle gerninger / ware ſig ehuormøget the
ere

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Huad kød er. ere aduorttes/ som christus then tijd hand tode disci
pulerens fødder/ oc Petrus then tijd hand fiskede/
saa at kød er it menniske som inguorttes oc vduort-
tes leffuer/ oc gør thet som thiener til kiødens nøtte
oc timelig leffnit/ Oc aand eer som leffuer oc gør in-
Aand er. guorttes oc vduorttes thet som thien til aanden oc
thed til komende liff/ Vthen thu saa forstaar thesse
ourd kan thu icke forstaa thenne epistet/ eller noger
bog vti then hellige scrifft/ ther fore war tig for alle
lerer/ som anderledes bruge thesse ourd/ ware sig chuo
the ere/ om thet end wore/ Jheronimus eller Augu-
stinus Ambrosius eller Origenes/ eller oc andre/ the
som lerder ere.

Nw wille wij giffue

oss til epistelen.

Effter thi thet bør en euangelis predicker/ først at predicke lougen oc obenbare sønden/ at straffue oc gøre alle ting til sønd/ at intthet kand leffue vti christo vthen aff then helligaand oc troen/ met huilken lerdom menniskene/ bekender thennom selff oc theres eget iammer at the bliffue ydmøge oc begere hielp saa gør oc sancte Pouel oc begynder/ i thet første capittel at straffe the groffue sønder oc vantro/ som ere obenbarlige/ som ware hedningernis sønder oc end nw ere/ huilke som leffue vden guds nade/ oc siger hand saa/ gudz vrede abenbaris aff himmelen offuer alle menniske wed euangelium for theres vgudelighed oc vdyd/ thi end tock the wide oc dagelige bekende at ther er en gud til/ tock er naturen i sig selff vden nade saa ond/ athun huercken tacker eller erer hannom/ men forblinder sig selff/ oc falder vden ende til vondskab iaa mere oc mere/ so lenge athun vden bluissel giffuer sig til affguder oc alsom skendelisten sønder oc fule gerninger/ oc ther til met lader vstraffet the samme søndner vti andre.

Vdi thet andnet capittel straffuer hand ythermere/ the som vduorttes skine at ware fromme/ oc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ere tog syndere / som Jøderne ware oc end nw ere alle øygneskalske / som wel leffue vden løst oc kerlighed / huilke vti sandhed / ere lougens fiender vti hiertit / oc tock gerne dømme andre (som øygneskalcke plege at gøre) at the achte thennom selffue rene / oc ere tock fulle met girighed / haad / hoffart / oc alle andre synder Matthei. xxiij. the ere the som forachte gudz miskundhed / oc vti theres egen hordhet / sawffne thennom en skat vti gudz vrede / Saa at sancte Pouel (ligeruis som en reet louges forclarere) lader ingen bliffue vden synd / men forkynder alle mennisker gudz werede / the som wille wel leffue aff nature eller frij willie / Oc holler thennom intthet ware bedre end obenbare syndere / saa at hand kaller thom forhardede mennisker som icke kunde gøre plicht oc boud.

Vti thet tredie samler hand bode iøder oc hedninge / oc siger at then ene er saa goud som then anden / alle sammen ere the syndere / vnder taget at iøderne haffde gudz ourd / end tock mange haffde icke troet ther paa / met huilket tock gudz tro oc sandhed kunde icke til inthet gøres / oc ther paa ingfører hand thesse ourd aff then. l. psalme / at gud bliffuer retferdig i sine ourd / ther effter kommer hand igen til thet samme / oc beuiser aff scrifften / at the ere alle syndere / oc at ingen kan worde retferdig aff the gerninger som ske effter lougen / men at lougen er al ene giffuen ther til / at man kan bekende sine synder / ther effter begynder hand at lere then rette vey / huorledes man kand worde from oc salig / Oc siger the ere alle syndere oc vden gudz ere / kunde tock worde retferdige vden werdskyld / formiddelst troen til christum / huilken haffuer foruerffuit oss sodant met sijt blod / oc huilken gud haffuer skicket oss en forligere / som schal forgiffue oss alle wore synder huilke wij til forne haffue bedreffuit / Met huilket hand beuiser / at hans retferdighet / som hand giffuer vti troen / hielper oss al ene / huilken til forne wor forkyndiget vti lougen oc aff propheterne / men nw er obenbaret til sin tijd formiddelst euangelium / saa worder lougen bestediget

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

wid troen/ end toch the gerninger som ske effter lou
gven/ oc then rooss som the haffue met thom/ plat til
intthet gøres.

Som hand haffuer nw bewiset alle menniske at
ware søndere/ oc haffuer lerd then rette wet til retfer
dighed/ begønder hand nw vti thet fierde capittel at
suare til nogre argumenta/ som hannom motte emod
legges oc først handeler hand thend/ som alle the han
there/ som høre at troen vden gerninger alene gør
retferdig/ saa sige the/ skulle wij tha nw inge gode
gerninger gøre/ saa forsetter hand thennom Abraham
sigendes/ huad haffuer thaa Abraham giort met sine
gode gerninger/ Ere the alle forgeffues? ere hans ger
ninger inthet nøtte/ Saa beslutter hand/ at Abraham
er worden retferdig alene vti troen/ vden alle gernin
ger/ saa gantske at hand loffues aff sin retferdighed/
før en hand lod sig omskere genesios. xv. Nw effter
thi hans omskerelsse (huilken toch gud haffde selff
budet) intthet halp hannom til retferdighed/ saa er
thet wist at ingen goud gerning kand hielpe til retfer-
dighed/ men ligeruiss som Abrahams omskerelsse war
it tegen/ met huilket hans retferdighed i troen bleff
bewisd/ Saa ere oc alle gode gerninger/ intthet vden
vduorttes tegen som komme aff troen/ oc bewise/ som
gode fructe at menniskten er til foren retferdig ingu-
ortes for gud.

Ther met stadfester sancte Powel thet hand ler
de til foren i thet tredie capittel om troen/ som met
it kraffrigt exempel aff scrifften/ oc ingføzer end it wid
nesbyrd aff scrifften aff then. xxx. psalme/ huilken oc
bewiser at menniskten worder retferdige vden nogre
gerninger/ end tock hand bliffuer icke vden gode ger
ninger/ naar hand er retferdig giort/ ther effter vd-
legger hand thet exempel mod alle andre lougens ger
ninger/ Oc beslutter/ at iøderne kunde icke ware Abra
hams arffuinge/ alene for thi the erre hans slecht/ mø
get minde for logens gerninger/ men the skulle effter
følge Abrahams tro om the wille bliffue rette arff-
uinge/ thi Abraham er retferdig giort wid troen/ oc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

neffnd en fader alle theris som tro/for end hand lod
sig omskere / eller lougen bleff giffuen / ther til gør
lougen mere wrede end nade / naar ingen gør effther
henne met kerlighed oc løst/at ther kommer mere vnaa
de end nade aff logens gerninger/ther fore skal tro/
en al ene forueffue then nade som Abrahe er loffuit/
thi sodanne exempel ere schreffne for wor skild paa
thet wij oc skulle tro.

Vti thet femdte kommer hand til the fructer oc
gerninger som gaar aff troen som er frijd / glede /
kerlighed til gud / oc huerman / ther til stadugt
hob / oc en starck waraafftighed vti modgang / thi
alle thesse efterfølge/ huorsom en starck tro er / thi
thet er en stor nade / som gud haffuer beuist oss vti
christo / Athand haffuer ladet hannom tolle død for
oss/ for end wij kunde bede hannom ther om/ oc wo-
re hans fiende/ saa wide wij nw / at troen gør ret
ferdig for vden alle gerninger/ oc wij skulle icke ther
fore afflade at gøre gode gerninger/men wij skulle wa
re ther effter/ at wij kunde giøre rette gode gernin-
ger / aff huilke the intthet wide/som holle saa møget
aff gerninger/vti huilke huercken er frijd eller glede/
trighed / kerlighed / hob / eller nogen reet christelig
gerning / som kommer aff troen.

Ther effter gør hand en løstelig spatzeergang/ oc
beuiser hueden sønd oc retferdighed / død oc liffuidt
hende oss/ oc setter emod huer anden t.sse two fiende
Adam oc Christum, saa sigendes / ther fore motte en
anden Adam komme/som war christus/ huilken skul
le gøre sijn retferdighed til wor / formiddelst en nij
andelig fødzsel vti troen/lige som then gamble adam/
haffuer sicket syunden vti oss wied then gamale køde-
lige fødzsel / met huilket thet bliffuer kundgiort oc be
stediget at ingen kand hielpe sig selff vd aff sønd/ til
redferdighed met sine egen gerninger lige som hand
kand icke selff staa emod athand eij skulle fødes le-
gomlig/thet beuises oc ther met at gudz loug huilken
tog skulle hulpet (om noget kunde hulpet til retfer-
dighed) intthet kand hielppe / oc icke thet aleneste /

men oc gør synden større vti oss aff then naturaleg fienskab som wij haffue til lougen / at i mere hun forbywder / iaa mere staar wor nature emod / saa at lougen er en orsage ther til / at Christus er oss alsom mest nøttig / oc then helligaands nade som kand hielpe wor nature.

Vti thet siette capittel / trachterer hand troens ypperste gerning / som er strid iniellom aanden oc kødet / at ther maa dødes fulkomelig then synd oc løst som offuerbleffuen er / effter ad menniskẽ ere retferdige giorde aff troen / oc lerer hand oss / at wij icke so gantske fry giore ere wit troen aff søden / at wi nw skulle ware ledige / fry / oc trijge / lige som wij haffde icke mere synd / wij haffue synd men hun bliffuer oss icke regnit til fordømmelße / for wor troo skild som strider mod henne / ther fore haffue wij noch at skaffe met oss selffue saa lenge som wij leffue / at themme wort legomme / døde legomens løst / oc twinge wore lemmer / at the ware aaden wnderdanige met huilken kødelig død oc aandelig fornielsse / wij lige gøres Jesu christi død oc opstandelsse / Oc thet tegen som er dob / intthet andet mercker end sondzsens død vti oss / oc aandeligt lijff vti gudz nade / til saa lenge wij worde gantske ren aff synden / oc legomlig met Christo opstande til thet euige lijff.

Oc saa kunde wij døde wort kød / effter thi wij ere icke wnder lougen men wnder naden / huilket hand selff vtlegger / At ware vden loug / er icke saa ment / at man skal ingen loug haffue / athuerman maa gøre huad hannom løster / Men at ware wnder lougen er naar wij vden nade omgaa met louguens gerninger / oc synden haffuer macht offuer oss formiddelst lougen thi ingen er lougen troo oc huld aff nature / oc thet samme er stor synd / Men naden skaffer oss kerlighed til lougen / saa haffue wij icke mer synd / oc lougen er icke mere emod oss / men wij samtøcke ens met hendne.

At ware vden loug.

Thet er then rette frighed aff synden oc lougen huilken hand bescriffuer til tette capittels ende / saa

at thet

at thet er intthet andet / end at wij fry gøre got met løſt / oc wel løffue vden longuens twang / ther fore er thenne fryhed en aandelig fryhed / ſom icke lougen til intthet gøør / men giffuer thet ſom lougen boger / huilket er løſt oc kerlighed / oc ther til er hun giffuen / oc hun kan icke mere bogere / ligeruis ſom thu wore noger herre ſkildig en ſtor ſom penninge / oc kunde icke betalle hannom / ſaa motthe thu ſkillies fran hannom vti tuenne made / forſt at hand reffue ſit reegiſter ſønder oc gaffue tig ſkyldē til / Vti aanden made om noger komme oc loſfue for tig / ſom wille betale for tig thin ſkild / vti ſaa mode haffuer chriſtus frelſſet oſſ fran lougen ther fore er thenne frighed / icke kødelig ſom intthet ſkal gøre / men then ſom allehande gør / oc toch er ledug oc fry fran lougen.

Vti thet ſiuffuende capittel ſtadfeſter hand thet met en ligneſſe ſom er echteſkab / ligeruis ſom naar en mād dør ſaa er huſfruen fry / oc then ene er ſkyldt fran then anden / icke ſaa at huſfruen ey motte tage en andin mand / men faſt mere er hun nw ret frig at tage en anden / huilket hun motte icke tilforen then ſtund then anden mand leffuede / ſaa er oc wor ſamuittighed forbunden til lougen wnder thet gamble ſønduge menniſke / naar then nw worder dødet wid aanden / ßo er wor ſamuittighed fry / at then ene er løſd fran then anden / icke ſaa / at wor ſamuittighed ſkulle nw intthet gøre / men faſt mere ſkal hun nw reet giffue ſig til then anden mand / oc bere leffuende fruct.

Ther effter vdlegger hand widere ſøndz oc lougēs nature / huorledes ſønden tager macht oc krafftighed aff lougen / thi thet gamble menniſke / i mere hannom byuder at gøre lougen / ſaa mere ſtonder hand emod / oc ſtørre bliffuer hennes fiende / effter thi / hand kand icke betalle thet ſom hun bogerer / thi hand er ſøndig aff nature / oc kand intthet andit aff ſig ſelff vden ſønde / ther fore er lougen hans død / oc alt hans martir / icke ſaa at lougen er ond / men at then onde

nature kand icke lide thet goude/som begerer gode ger-
ninger/ ligeruist som it siugt menniske kand icke ly-
det/ at man beder hannom springe eller løbe/ eller an-
det thet som it sundet menniske tilhører.

Ther fore beslutter sancte pouel heer / at lougen
naar hun wel bekendes / thaa gør hun intthet andet
vti oss / end øger oc wiser oss ware sønder / oc døder
oss ther met/ oc gør oss skyldig til gudz euige wrede/
huilket ingen kand bedre wide / endthen samwittig-
hed som haffuer forsøgt lougens fruchte / ther fore
gørs oss andet behoff til retferdighed oc salihed en lo-
ugen / huosom tock icke ret kender lougen/ the ere al-
deles blinde / oc ere formastede / menendes at the wil
le fuldkomme lougen met theres gerninger/ thi the wi
de icke at lougen beger it frigt/ willigt/ oc løstigt hi-
ertte/ther fore see the icke Mosen reet wnder øygen/
hans anleed er thennom skyuld.

Ther efter beuiser hand huorledes aand oc kødt
stryde emod huer andē vti it menniske/ oc setter sig selff
til it exempel at wij maa lere reet at døde gerninger oc
søndē vti oss selffue/ hand neffner bode aād oc kødt/en
loug/ thi ligeruiss som gudz loug nøder oc boger aff
oss thet som gud wil/ saa nøder oc saa wort kødt oc
boger emod aanden / oc wil beholle sin løst / thuert
emod driffuer oc nøder aanden emod ködet / oc wil
haffue sin løst/oc thendne stridt warer saa lenge som
wij leffue paa iorden/vti somme meer/vti somme myn
dre / effter som aanden eller kødet haffuer størcke til/
oc er thet tock it menniske/bade aan oc kødt som saa
strider met sig selff/ til saa lenge hand worder alde-
les aandelig.

Vthi thet .viij. capittel / trøster hand thennom
som lyde sodā striid / at the sodant kiød icke fordømme
oc ytermere beuiser hand/ huad nature/kiød/oc aand
haffuer/Oc huorledes aanden kommer aff christo/som
haffuer giffuet oss then helligaand/ huilken ther skal
gøre oss aandelige / oc spæge wort kyød / oc gøre oss
wisse / at wij tog ligeuel ere guds børn ehuor hart

sønden

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ſønden tuinger oſſ/ ſaa lenge wij følge aanden effter/ oc ſtaa emod ſønden / til ſaa lenge wij fonge dødet henne / thi intthet er ſaa got / nøtteligt / oc nøttigt til at themme kyødet/ ſom thet hellige kors oc lidelſſe/ ſaa trøſter hand oſſ vti war modgang/ ſigendes/ at aanden ſkal ware oſſ biſtaendes / oc alle creature/ ſaa/ at bade aanden ſucker vti oſſ/ oc alle creature haffuer medeliding offuer oſſ/ ſaa lenge wij bliffue løſ de bode fran kyød oc fran ſønd/ Saa ſee wij at tiſſe. iij. capittel lijde paa thet/ at wij ſkulle døde wort kyødt oc tuinge then gamble Adam.

Vti thet nijende/ thiende oc elleffte capittel lerer hand om guds euige vduelleſſe oc forſuen/ at til foren forſeet er huoſom ſkal troo eller icke troo/ løſſes fran ſøndē eller icke løſſes/ met huilket ald macht tages fran oſſ oc ſtilles vti guds hand / at wij gøres fromme/ oc thet gørs oc meſt behoff/ thi wij ere altoſ krøbelige oc wuiſſe/ at om thet ſtode vti wor macht/ wiſſelige worde ther icke it menniſke ſaligt/ dieffuellen wonde thom viſt alle offuer / men effter thi thet er iaa for gud wiſt at hans euige forſijwn icke feyller hannom / oc kand ingen ſtande emod hannom thi haffue wij en nw it ſtrack hob emod ſønden.

Tog gørs thet behoff at wij løcke mwnden paa thennom/ ſom føre theres forſtand førſt hijd / oc begønde førſt offuen / at the wille forſtaa førſt then guddommelig forſijwn / oc wille wide om the ere forſede aff gud / the falde wiſſelig vti meyſ hob oc forderffues/ Thu chriſtne menniſke følge thenne epiſtel vti hennes orden/ leer førſt chriſtum oc euangelium/ at thu kandt bekende thin ſønd oc guds naade / ther effter at ſtryde met ſønden/ ſom hand haffuer lerdt vti the .vij. førſte capittula naar thu kommer i thet .viij. wnder thet helligekarſſ oc lijdelſſe/ thet ſkal lere tig retteligen guds forſijwn/ oc huor/ trøſtelig hun er/ lerer hand tig vti thet .ix. x oc xi .capittel/ Thi vthen lidelſſe/ thet hellige korſſes/ oc dødtzſens nød kand man icke handelle guds forſijwn vden ſkade/ oc hemmelig

guds

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

guds wrede ther fore ſkal then gamble Adam ware wel død/ for en hand dricker thenne ſtercke win / ther fore ſee tig wel fore/at thu dricker icke win/naar thu eſt end nw ſing/huer lere haffuer ſin made tijd oc alder.

Vti thet.xij. capittel lerer hand then rette guds thieneſte / oc gør alle chriſtne til preſter/ at the ſkulle offere icke penninge eller faa/ men theres eget legomme / oc døde legommens løſt/ ther effter beſchriffuer hand chriſtne menniſkes vduorttes omgengelſſe / vti thet aandelige regementte / huorledes the ſkulle lere / predicke/ regere / thiene / giffue / lide / elſke/ leffue oc handtere hooſſ wenner oc fiende/oc huerman / theſſe ere the gerninger ſom it chriſtnet menniſke gøør/ thi ſom til forne ſagt er / troen holder icke helligedage.

Vthi thet . xiij . capittel lerer hand at wij ſkulle ware horſame oc wnderdanige werdzens regementte/ huilket ther fore ſkicket er / en tock thet gør inggen from for gud ſaa ſkaffer thet tock ſaa møget/at fromme menniſke haffue vduorttes frijd oc beſkermelſſe/ oc the onde kunde icke frij gøre ondt vden frøchte / met frijd oc roo / ther fore er thet the fromme oc til ere / en tock thennom gøres thet intthet behoff/ endeligt begriber hand alt thette vti kerlighed/ oc beſlutter thet vti chriſti exempel / at wij ſkulle følge hannom effter oc lige ſaa gøre/ ſom hãd haffuer giørt oſſ.

Vti thet . xiiij . capittel lerer hand/ at wij ſkulle hielppe oc ſkone the krøbelige ſamuittighed / at man icke bruger then chriſtne frighed thennom til ſkade men til for bering/ thi om man icke thet gør/ ſaa ſkeer ther wiſſelingen tuedracht / oc guds ourds forachtelſſe/ paa huilket ſtoor macht ligger/thi er thet bedre at wige noget the ſom ere ſkrøbeligen i troen/til the worde ſtarckere end guds ourd ſkulle forfare / oc er ſodan gerning/en ſerdeles kerligheds gerning ſomman en nw behoff giørdes / naar man bruger ſaa chriſtelige frighed/ met mad/dricke/oc anden tingeſte bedørff-

ue the

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ne the skrøbelige samuittighed vden al nød / for en the fonge kendt sandhed.

Vti thet .xv. capittel setter hand christum til it exempel / at wij skulle oc tolmodelige fordrage the som skrøbelige ere / som ligge vti obenbare synder. etc. Huilke man icke strax skal forkaste / men lide til saa lengge the oc forbederes / thi christus haffuer saa giord met oss / oc gør end nu dagligen / at hand lider wor vdøys oc wfulkommenhed / oc icke lader aff at hielppe oss.

Ther effter vti enden beder hand for thennom / loffuer thom / befaler thom gud oc beteer sijt embede / oc beder thom gantske gerne / at the skulle til hielpe komme the fatige kircker vti Hierusalem / oc er thet inthet andet en kerlighed alt thet hand tal / oc ther hand met vmgaar / Saa finde wij vti thenne epistel alt huad en christen bør at wide / huad loug er / Euangelium / synd / straff / nade / tro / retferdighed / christus / gud / gode gerninger / kerlighed / hob / thet hellig kors / Oc huorledes wij skulle holle oss hoss huerman / ware sig from eller synder / starck eller skrøbelig / wen eller fiende / oc huorledes wij skulle holle oss hoss oss selff / ther til at altingest er beuist met scrifften met propheterne / oc hans eget exempel at man icke skulde wønske her mere / Oc lyder thet saa at sancte Pouel wil herr met faa ourd begribe alle christelige oc euangeliske lerdome / oc berede en inggang vti alt thet gamble testamente / thi vden tuiffuel huo thenne epistel vel haffuer bregreben vti hiertit / hand haffuer thet gamble testamenttes lywss oc krafft hoss sig / ther fore skal huer christet menniske alle tijd øffue sig ther met / huilket gud giffue Amen.

Vti thet siste capittel / helsser hand the Romere / men ther for vden / giffuer hand en mechtug christelig paa myndelsse for menniskelige lerdom / som kunde komme met then euangeliske lerdom / ligeruiss som hand haffde til foren seet at the forførende Canones

Fortaalen

oc decretales / ſkulle komme aff Rom aff the Romes
re huilke nw trengge oc fortrocke then gantſke wer
den / Oc haffue nederlagt thenne epiſtel oc thend
gantſke hellige ſkrifft / aanden oc troen / oc
intthet mere er offuerbleffuit en thenne
theres aff gud / ſom er / Bug hu
es thienere paulus kaller thom
her / gud løſſe oſſ fraa
thennom / Amen.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Sancte Pouels ſende breff ſom paa latine kaldis Epiſtel huilket hand ſkreff til the Rhomere.

Thet FOrſte Capittel.

Underſcriffuelſen
Apoſtel merker ſende buodt / at lere Jeſu Chriſti ourd oc kenne dom.

(Effter aanden)
Thend helligaand er giffuen effter chriſti opfarelſe / fran thē tijd hellig gor hand the chriſtne / oc forklarer chriſtū vti thend gantſke werden at hand er guds ſon met al macht vti ourd wonderlige gerninger oc tegen.

Ouild en thienere Jeſu chriſti / kaldet til en apoſtel / vdualder at predicke guds Euāgelium (huilket hād tilforne loffuit haffde / wed ſijne propheter / vti thend hellige ſkrifft aff ſijn ſøn ther hannom føder er aff dauidz ſeed / effter kødet / oc kraffteligen beuiſet en guds ſøn / ·§· effter aanden ſom ther hellig gør / effter thend tijdt / hand opſtanden er fran the døde / beſønderlige Jeſus chriſtus / wor herre / formiddelſt huilken wij haffue wnfanget nade / oc apoſtole embede eb land alle hedninge / troens lijwdighed op at rette / vti hans naffn / huilken i oc ære mæd delafftige / the kaldet ære / aff Jeſu chriſto.

Offuer ſkrifften.

Alle the ſom ære vti Rhom / guds elſkelige oc kallede helgen.

Hilſen.

Nade ware met eder / oc frijd / aff gud wor fader oc wor herre Jeſu Chriſto.

Førſt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Førſt tacker ieg myn gud / wid Jeſum Chri=
ſtum / paa alle eders wegne / at man tal om eders
troo / vti then gantſke werden / for thi Gud er mit
wydne / huilken ieg thiener vti myn aand / vti thet
Euangelio ſom er om hans ſøn / at ieg icke afflat=
der at tencke paa eder / oc at bede alle tijd vti mine
bøner / om gud wilde wnde mig noger tijd / en be=
red weyg formiddeſt guds wilie at komme til eder
Thi ieg beger at ſee eder / paa thet ieg motte dele
met eder / nogen aandelige gaffue / aff huilken i mot=
te ſtørckes / ſaa at wij motte trøſte huer andre / aff
eders oc myn troo / huilken wij haffue met huer andē.

Men ieg wil icke dølie thet for eder / kere brø=
dre / at ieg haffuer tijdt foreſadt mig / at komme til
eder (tock er ieg worden forhindert til thenne tijd)
paa thet ieg motte ſkaffe nogen fruct / ſammeledes
vti bland eder / ſaa wel ſom ebland andre hednin=
ge / Jeg ſkyldig er ſaa wel the grecker ſom the icke
ere grecker / ſaa wel the wijſſe / ſom the wu wijſſe /
ther fore / ſaa møged ſom mig møgelegt er / er ieg
oc redebon at predicke Euangelium for eder ſom
vti Rhom boo.
Thi mig bluijes icke aff Chriſti Euangelio /
thi thet er en gudz krafft / ſom ſalig gør / thennom
ſom troo ther paa / ſerdeles Jøderne / oc ther til met
Grekerne / thi ther vti obenbares thend retuiſhed /
ſom gelder fore gud / huilken kommer aff troo oc til Abac. ij.
troen / ſom ſkreffuid ſtander then rethuiſe ſkal leffue
aff ſijn troo.
Thi Gudz wrede aff himelen obenbares offuer
ald vgudelighed oc menniſkens ondſkab ſom ophol
de gudz ſandhed med wrete / forthi huad ſom er
kundgørelicht aff gud thet er thennom obenbared /
Thi gud haffuer thennom thet kundgiordt / vti thet /
at gudz vſijunlighed / ſom er hans euige krafft oc
guddom obenbares / om mand haffuer acht paa
hans gerninger fran werdzſens begyndelſe ſo at
the bliffue w orſagelige effter thi the haffue bekend

at ware en gud / oc haffue icke loffued eller warijd
hannom tack nemelige som en gud / men ere forfenge
lige wordne vti theris .s. tancker / oc theris vforstan
delige hierte er formørcked / thaa the holde thennom
at ware wijse / ere the wordne darer / oc haffue for=
uendt then vforgengelige gudz ere / til en forgenge=
lig menniskes billedes lignelse / oc fugleff oc the diju
res som ere fyre fødet oc theres som krijbe.

(tancker) Huor som icke er troen ther faller menniskelige skel / fran it oc til thet andet saa lenge at hun gantske forblindes vti hendes tanckelse huilket skeer alle wijsse oc dunckel gode menniske.

Ther fore haffuer Gud ladet thennom / vti the
res egen hiertens lust vti wrennighed / at wanere
theres eged legomme / aff thennom selffue / som haff
ue foruendt gudz sandhed / til løgen / oc haffue æred
oc thiend the ting som skapte ere / mere end ska=
bermanden / som er welsigned til euig tijd Amen.

Ther fore haffuer gud ladet thennom vti sken
delige løster / thi theres husfruer haffue foruendt
then naturalige brug til w naturlig / thesligest oc
mendene haffue forladt theres hus fruers naturlige
brug / oc haffue fongged vthemmelige brunde til hu
er ander / oc haffue skendeligen brugt thennom med
huer aanden / mand met mand / oc haffue wnd=
fanghed lønnen vti thennom selffue for theres wild
farelse (som tilbørligt war)

Oc lige som the haffue icke achted / at kende
gud / saa haffuer gud ladet thennom vti theres for=
kerde synd / at gøre thet som vthemmeligt er / ful
de aff ald wredferdighed / horerie / surfettighed / gi
righed / ondskab / fulde aff had / mord / kijff / suig /
forgifftige / øretudere / bagtalere / gudz hadere / for=
gettere / hoffmodige / braffkere .s. fynantzer / for elder
ne w hørsomme som gud er fiende / vforstandige
troløsse / w wenlige / w beleffuede / w miskundelige
huilke gudz retferdighed wijde (at the som sodant
gøre ere skyldige at døø) thet gøre the icke ald ene
men haffue oc løst til the som thet gøre.

(fynantzer) Som mange fund finde som skeer vti bland købmend iurister oc hoffmend.

Thet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thet andet Capittel.

Ther fore / o mendiske / kand thu icke ord sage tijg / ehuo somhelst thu est / som dømmer / thi vti huad thu dømmer en anden / fordømmer thu tig selffuer / for thi / thu gør thet samme / som thu dømmer / nw wide wij / at guds dom er ret / offuer alle the som sodant gøre / Thencker thu oc icke o mendeske / som dømmer the sodant gøre / oc gør toch thet samme / at thu skalt wndgaa guds dom? elder foracter thu hans godhedz rigdom / tolmodighed oc .§. langmodighed? wijst thu icke at guds godhed byuder tig til plicht?

Men nw effter tijt forstockede hierte (som icke kand gøre plicht) sambler thu tig selff / wredens skat / paa wredens dage / oc guds retuise doms openbaring / huilken skal giffue huermand effter sine gerninger / som er prijss oc ere / vforgengelig werelsse thennom / som met tolmodighed vti gode gerninger staa effter thet euige liff / Men the som ere kyffagtige / oc icke følge sandhed / men følge vretferdighed wgunst oc wrede / modgang oc drøuelse offuer huer menniskes siel som ylde gør / først iødernes oc saa greckernes / Men prijss oc ere oc frijd / alle the som welgøre / først iøderne oc saa grekerne.

Thi for gud er ingen persone achtelse / huilke som haffue syndet vden loug / the skulle oc forfares vden loug / oc the som haffue syndet vti lougen the skulle dømmes effter lougen / Thi the ere icke retferdige fore gud som høre lougen / men the som lougen fuldkomme met gerninger the worde retferdige / ther fore at hedningene som icke haffue lougen / oc tock aff .§. natur gøre thet som lougen ingeholder the samme (effter thi the haffue icke lougen) ere thennom selffue en loug / met huilket the beuise at lougens gerninger ere screffne i theres hierter / thi theres

.§. (langmodighed) Er nor som end er longsom at gøre wred / end toch hand bliffuer fortornit / oc wel motte gøre sig wred / paa latine tardus ira / oc paa ebraiske arich appaim / oc er en døyd som icke snardt gør sig wreder / eller straffuer then som wred er / tolmodig er thend som lyder modgang / paa sijt godz / oc røchte / om thet end skede met rette godhed er en wēlig omgengelse som mand haffuer kerligen ebland huer andre

(Naturlig) Thend naturlige loug er / huad thu wilt at tig skal skee aff en an=

thi theres samuittighed thet oc beuiser/ ther til met theres tancker/ som forclager eller orsager huer andre/paa then dag som gud skal dømme menniskens lønlige domme effter mith euangelium wed Jesum Christum.

Men see til/ thu kaldes en iøde/ oc forlader tig paa lougen/ oc rosser tig aff gud/ oc weist hans willie/ oc thend stund thu est wnderuist aff lougen/ prøuer thu huad reet/ eller wret er/oc thu dristir teg at ware blinde menniskes ledsagere/ it liuss thennom som ere vti mørckid/ darlige menniskes tuchtemestere/en leremester thennom som ere enfoldige/ thu wiest huad mand skal wide/ oc huad ret er vti lougen/ Nu lerer thu andre/ oc lerer tig icke selff/ thu lerer mand skal icke stielle oc thu stiel/ thu siger mand skal icke gøre hoer/oc thu gør hoer/ thu gruer fore aff guderne/oc berøffuer gud s. huad hans er/ thu rosser tig aff lougen/oc wanerer gud i thet thu offuertreder lougen/ thi guds naffn bespottes ebland hedningene for eder skyld/ som skreffuit stander.

Omskerelsen er wel gaffnlig/ om thu holder lougen/ men holder thu icke lougen/ saa er thin omskerelse worden en forhud/ om nw forhuden beuarer icke lougens retferdighed/ mener thu icke at thendz forhud/ skal regnes fore en omskerelse? oc saa skal thet som er aff nature en forhud/ oc fuldkommer lougen/ dømme teg/ som wnder bogstaffue oc omskerelse offuertreder lougen/ thi thend er icke en iøde/ som er vtuortes en iøde/oc thet er icke en omskerelsse/ som skeer vtuorttes vti kødet/men thet er en iøde som er inguortes skyuld/ oc hiertens omskerelse/er en omskerelse/som skeer vti aanden oc icke sker vti bogstaffue/ hues loff/ icke er aff menniskenn men aff gud.

Thet tridie Capittel.

anden thet samme beuise oc en anden/ vti huilket thend gantske Mosi loug er begreben/ som Christus siger Mathei.vij. thenne loug giorde hedningene ald thend vtuortes gerning lige som iøderne vti Mosi loug/ Oc then forklage er ordsage/ at en sond er storre end en anden mod lougen.

(Huad hans er) Ald ere horer gud til huilken the stiele hannom som wille ware hellige aff theres gerninger. Ezechi.xxxvi.

(Forhud) Saa kalder paulus hedningene for thi the ere icke omskorne.

(Bogstaffue) kalder Paulus ald huad naturen kand gøre vden thend helligandes hielp.

(Aanden) kalder hand huad gud skaffer vti menniskenn offuer naturen

Huad

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

HVad fordel haffue tha iøderne? eller hu-
ad er omskerelse nøtte? sandelige gantske
møget/ først thi thennom er loffuid huad
gud haffuer sagt/ oc somme haffue icke
trod ther paa/huad skader thet? skulle theres van
tro til inthet gøre guds tro? thet ware longt fran
men gud skal bliffue sand/oc alle menniske løgenaff
tig/som skreffuid stonder/paa thet thu maa bliff-
Psal. l. ue retfertig vti thine ourd oc offueruinder naar thu
dømmes.

Er thet nw so/ at wor wretferdighed/priser
guds retferdighed huad wille wÿ sige? er tha gud
wretferdig/ at hand ther offuer er wret (thet taa-
ler ieg menniskes wÿse) thet ware longt fran/ hu-
orledes kand gud/ thaa dømme werden? thi om
gudz sandhed ✠ formeres til hans ere vt aff myn
løgenafftighed/ huor fore skulde ieg thaa end nw
dømmes som en søndere/ oc icke helder saa gøre
(som nogre bespotte oss oc ilde tale om oss at wÿ
skulle sige) lader oss gøre ondt/paa thet godt maa
komme ther aff? huilkes fordømmelse er gantske
ret/huad wille wÿ tha nu sige? haffue wÿ nogen for-
del? ingelunde nogen/thi wÿ haffue til forne rede-
ligen beuist/ at bode iøder oc grecker alle ere wn-
der sønden/ som skrerffuid stonder/ ther er ingen
retferdig ey end/ ther er ingen forstandig/ ther er
ingen som gud atspørger/ alle ere the affgang-
Psalm. xiij. ne/ alle ere the wordne wnøttige/ ingen er ther/
som got gør/ther er ey end/theres strube er en oben

Ee graff/

(✠ Formeres til hans ere

David siger ieg bekēder min sønd/ ieg haff-uer søndet ald ene emod tig oc ilde giordt vti thit ansigte/ paa thet thu skalt bliffue ret ferdig vti thine ourd/ oc offuer-uinde naar thu dømmes etc thet lyuder lige som mand skulle søn de paa thet gud skal ware ret-ferdig som Pau-lus her giffuer til kende/oc thet er toch icke saa

men wÿ skulle bekende sønden for huilken gud giffuer oss skyld vti sin loug/paa thet hand saa maa bekendes vti reet sandhed/men offuer then-ne bekendelse/ komme the icke offuer it met gud/ som wille ware hellige aff theres gerninger/ oc wille icke lade theres gerninger ware sønder/oc saa gore the gud til theres løgnere/ oc domme hans hellige our[d]/ thi the see ald ene til the groffue sonder/oc icke til thend dybe oprindelige sond/ huilken er it hoffuid oc begyndelse til alle sønder/ vti huilken wor nature er wnfangen/fød/oc huerdag leffuer/ om huilken David taler vti thette werss/saa wil nw sancte Pouel icke at sønden loffuer oc erer gud (eler wo re thet bedre at sonde end at gore godt) men søndsens bekendelse loffuer

oc erer

oc erer gud oc hans nade/ saa bliffuer gud sandafftig/ oc alle mennisk e løgenafftig som sodant icke wille bekende/ oc theres wantro gør icke guds troo til intthet/ thi hand offueruinder oc bliffuer sandafftig.

graff the handle suigafftige met theres tunger/ther
er hugorme/eder wnder theres lebber/theres mund
er fuld aff forbandelse oc bitterhed/ theres fødder Psal. v.
ere snare til blods vdstørtelse/ forderffuelse oc søn Palm.
derbrydelse er vti theres weye/ oc the haffue icke Cxxxix.
wiist the friidsommelige weye/ guds frychte er icke Psal. x.
for theres øyen.

Nw wiide wii thet at huad som lougen siger thet siger hun thennom som ere wnder lougen/paa thet huer mund skal tillluckes/ oc ald werden skal ware skildig fore gud/ for thi/ intthet kød aff lougens gerninger kand worde retferdugt fore hannom/ thi aff lougen kommer altene søndzsens bekendelse.

Men nw er thend retferdighed (som for gud gelder) obenbaret for vden logsens gerninger/ aff huilken lougen oc propheterne bere widnesbyrd/ tock taler ieg om sodan retferdighed for gud/ som kommer aff troen til Jesum Christum/ til alle/ oc offuer alle/ the som tro.

(the ere alde sondere)

Merck thette thi thet er it hoffuidstøcke oc thet ypperste vti thenne epistel oc vti thend gandske skrifft saa at al ting er sønd/ huilket icke er løsd formiddelst christi blod/ oc worder retferdiget aff troen/ ther fore beholdt thende text wel/ thi her til inthet gøres alle gerningers werdskyld (som hand selff siger) oc bliffuer ald ene gudz nade oc ere.

Thi her er intthet wndersked/ s. the ere alde sammens søndere/ oc fattes thend ere som gud skulde haffue aff thennom/ oc worde retferdige giorde for vden nogen wredskyld/ aff hans naade/ formiddelst then forløsselse/ som er sked aff Christo/ huilken gud haffuer skicked til en nade stol/ wiid troen vti hans blod/ met huilket hand beuiser nw thend retferdighed/som gelder for hannom/ vti thet at hand forlader sønderne/ som til forne skede ere/ huilke gud haffuer tolmodelige fordraged/ther fore at hand wille beuise vti thenne tiid then retferdighed som gelder fore hannom/ paa thet hand skulde ald ene ware retferdig/ oc retferdig gøre thend som troer paa Jesum.

Huor er thaa nw thin roff? hun er vdelugt/ wed huad loug? wed gerningerns loug? ney/ men wed troens loug.

Saa holde wii thet nw/ at mennisken worde

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

retferdige / vden lougens gerninger / ald ene vti tro⸗
en / eller er gud alene iøddernes gud? er hand icke oc
saa hedningens gud? wijst er hand oc saa hednin⸗
gens gud / thi en gud retferdig gør omskerelsen aff
troen / oc forhuden wed troen / huad nw? gøre wij
lougen til inthet for troens skyld? thet ware langt
fran / men wij oprette lougen.

Thet Fierde Capittel.

HVad sige wij thaa om wor fader Abra⸗ Troen fuldkom
ham / thet hand haffuer fundet effter kød mer thend gant
det? thet sige wij / er Abraham retferdig ske loug / oc ger⸗
giort aff sine gerninger / Bo haffuer hand ninger fuldkom⸗
wel ther hand kand rosse sig aff / men icke for gud? me icke thend
huad siger skrifften? Abraham trode paa gud / oc mynste tøttel
Gen. xv thet er regnid hannom til retferdighed / thend som vti lougen.
nw omgaar met gerninger / hannom regnes icke lø⸗
nen til aff naden men aff wredskyld / oc the som met
gerninger icke omga / men tro toch paa thend som
retferdig gør the vgudelige / hannom regnes hans
troo til retferdighed / vti huilke mode Dauid oc si⸗
ger / at salighed hører ald ene the menniske / huil⸗
ke gud tilregner retferdigheden vden nogle gernin⸗
Psalm. ger saa sigendes / Salige ere the hues wretferdig⸗
xxxij. hed ere forladne / oc hues synder skylde ere / Salig
er thend mand huilken gud icke haffuer til regnid
noger synd.

Nw thenne salighed / gaar hun offuer omske Her beuiser san⸗
relsen / eller offuer forhud? wij skulle too sige / at cte Pouel met
Abrahams tro er regnid hannom til retferdighed / tuende erempel
huorledes er hun tha hannom tilregnid? vti omske at wredskyld er
relsen? eller vti forhud? sandelige icke vti omske⸗ inthet / men ald
relsen / men vti forhuden / tog wndfick hand omske⸗ ene guds nade.
relsens tegen / til it ingsegle / at hand wor retuiss
giort aff troen / huilken hand haffde vti forhuden /
paa thet hand motte worde en fader alle theres /
som tro vti forhuden / at thennom oc motte tilreg⸗

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thi Abraham troede / oc bleff retferdig / hand trode før end hand bleff omskoren / genesios xvi. at nadē skal saa ware fore gerningerne.

nes sodant til retferdighed / at hand oc saa motte
worde theres fader som ere omskorne / Icke aldene
theres som ere aff omskerelsen / men oc theres som
wandre vti then troes fodspor / som wor vti wor
faders Abrahams forhud.

Thi forietterne (at hand skulde ware werdens
arffuing) ere icke skede Abraham eller hans seed
wed lougen / men aff troens retferdighed / thi om
the som høre til lougen ere arffuinge / saa er troen
forgeffues / oc saa høre forietterne op / thi at lougen
skaffer inthet vden wrede / for thi huor lougen er
icke / ther er oc ingen offuertreding / ther fore er løff-
tedt giffued wijd troen / paa thet motte skee effter
naden / At forietterne motte worde stadfestede all
seeden / icke aldene them som er aff lougen / men oc
them som er aff Abrahams tro huilken er aldes Gene.
wor fader / som skreffuid stonder ieg haffuer seth xvij.
tig til en fader offuer mange hedninge / for gud /
paa huilken thu haffuer trodt / huilken leffuende gør
the døde / oc kalder paa thend som icke er / at hand
skal ware.

Oc hand haffuer trodt paa it hob tha ther in-
gen hob war / at hand motte worde en fader offuer Gen.
mange hedninge / som hannom til sagt er / lige saa xv.
skal thin sed worde / Oc hand bleff icke skrøbelig
vti troen / achtede oc icke / hans eget legomme / som
ald rede dødt wor / effter thi hand wor fuld neer
hundrit aer gammel / icke helder Sare døde legōme
thi hand tuiffl ede icke paa guds foriette aff vantro /
men bleff starck vti troen / ¶. oc gaff gud thend ere
at hand wijste alsomsandeste / at huad gud loff-
uer / thet kand hand oc gøre / ther for er thet hānom
oc regnid til retferdighed.

... gaff gud thend ... re).

... huosom troer ... aa gud hand ... ffuer hannom ... n ere at hand ... r sandafftig ald ... iectug wijes ... od / szo fuldkō- ... ier troen the ... ørste. iij. budor- ... e / oc gør men- ... ſken retferdig ... or gud / oc thet ... r thend rette ... udz thieneste.

Tock er thet icke skreffuid / aldene for hans
skyld / at thet er hannom tilregnit / men oc for wor
skyld / huilket thet skal tilregnes / om wij tro paa
thend / som haffuer opueckt wor herre Jesum Chri-
stum aff

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

stum aff the døde huilken er giffuen vti døden fore wore synder skyld / oc opreisd for wor retuished skyld.

Thet fembte Capittel.

NW wij tha ere retferdige giorde / aff troen / saa haffue wij frijd met gud / wed wor herre Jesum Christum / formiddelst huilken wij haffue oc en tilgang vti troen til tenne nade / vti huilken wij staa / oc rosse oss aff thet hob wij haffue aff thend tilkommende ere / som gud skal giffue / Oc icke thet aldene / wij rosse oss oc aff bedrøffuelse / effter thi wij wide / at modgang ingfører tolmodighed / tolmodighed ingfører forfarenhed / forfarenhed ingfører hob / oc hobed lader oss icke beskemmes / oc thette skeer ald sammen ther fore / at gudz kerlighed er indgydet vti wore hierter / aff then hilligaand som oss er giffuen.

For thi oc Christus (tha wij wore skrøbelige ⸫. effter tijden) er for oss syndere / gongen vti døden / nw dør nøye nogen for en retferdig? for it got menniskes skyld torffte (maa wel skee) noger døø / ther fore beuiser gud sin kerlighed til oss / at christus haffuer told død fore oss / tha wij end nw wore syndere / saa bliffue wij iaa fast mere wijd hannom frelste fran wreden / effter thi wij ere retferduge giorde formiddelst hans blod.

(effter tyden) Thi alle the som troo skulle ere foresede aff gud fran euig tijd at the skulle løses aff thend skrøbelighed vti huilken the ere / til en tijd.

Efftherthi wij ere forligte met gud / formiddelst hans søns død / then tijd wij wore fiende / møged mere worde wij salige formiddelst hans lijff / effter thi wij ere nw forligte / oc icke offuer thet aldene / men wij ⸫. rosse oss oc aff gud wed wor herre Jesum Christum / wed huilken wij nw wndfanget haffue forligelsen.

(rosse oss aff gud) At gud er wor oc wij ere hans oc wij haffue alt got aff hannom oc met hannom vdi it stort hob.

Ther fore / ligeruis som synden er kommen i werden / wed it menniske / oc døden aff synden / oc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

(hans lignelſe) Lige ſom Adam haffuer forderffuid oſſ met fremmede ſønder for vden wor ſkyld/ ſaa haffuer oc chriſtus met frēmede nade for vthen wor wert ſkyld eller forthienſte gyord oſſ ſalige.

døden er offuer alde mendeſke egømmen gangen / effter thi the haffue alle ſøndet/thi ſønden wor vti werden / til lougen kom/ men huor ingen loug er / ther achter mand oc icke ſønden/ Men døden regerde fran Adam oc til Moſen / oc ſzo offuer thēnom/ ſom icke haffde ſøndet vti lige offuertredelſe ſom Adam/ huilken er .s. hans lignelſe ſom tilkommende war.

Men thet wor icke ens met gaffuen / ſom met ſønden / thij om mange ere døde fore / endz ſønd ſkyld/ ſzo er møget mere guds naade oc gaffue rijgeligen beuiſt mange / aff naaden ſom ſkedt er it menniſke huilken er Jeſus Chriſtus.

(En ſønd) Merck at hand taler her aff thēt oprindelig ſønd ſom kommen er aff Adams vhørſomme/ aff huilken kommit er/ alt huad ſøndeligt er vti oſſ.

Oc gaffuen er icke aldene offuer .s. en ſønd / ſom alting er forderffuid for en ſøndige menniſkens ſønd/ thi dommen er kommen til fordømmelſe aff en ſønd / men gaffuen aff mange ſønder til retferdighed / thi om døden haffuer rengneret fore en ſønds ſkyld/ wyd en / møged mere ſkulle the (ſom haffue wndfanget then mangfuldelige nade oc gaffue til retferdighed) rengnere til liffuid wijd en ſom er Jeſus Chriſtus.

(En ſønd) Lige ſom Adās ſønd er worden wor egen/ ſzo er oc chriſti retferdighed worden wor egen.

Som nw aff en ſønd er fordømmelſen / kommet offuer alle menniſke / ſzo er oc ends retferdighed/ liffſens retferdighed/ kommit offuer alle menniſke / thi lige ſom it menniſkes vhørſomme/ ere wordne mange ſøndere /ſzo ere oc formiddelſt ends hørſomme / mange retferdige wordtne.

Men lougen er here met / lige ingkommen / paa thet ſønden ſkulle tage offuer handen / ther ſom nw ſønden haffuer taged offuerhanden / ther haffuer oc naaden møged mere taget offuerhanden paa thet / at lige ſom ſønden haffuer regneret til døden/ ſaa ſkulde oc nade regnere vti retferdighed til thet euige leffnid wid Jeſum Chriſtum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thet siette Capittel.

Hvad wille wij nw sige her til? skulle wij bliffue warhafftige vti sønden/ paa thet naaden maa fonge offuerhand? thet ware langt fran oss/ huorledes skulle wij kunde leffue vti sønden/ huilken wij ere aff døde? wide i icke? at wij alle som ere døpte vti Jesum Christum/ ere døbte vti hans død? saa ere wij iaa begraffne met hannom/ formiddelst dobē vti døden/ paa thet at lige som Christus er opreis der aff the døde/ wed gud faders ere/ saa skulle wij oc wandre vti it nyet leffnid/ Om saa er wij ere ingplantede met hannom lige vti døden/ saa skulle wij oc ware lige vti opstandelsen/ effter thi wij wide/ at wor gamble menniske er korffester met hannom/ paa thet/ at theres søndige legomme skulde wige/ at wij icke framdeles thiene sønden/ thi huosom døder er/ hand er retferdig giort aff sønden.

(vti hans død) At wij oc (som hād) skulle død thi wij død icke aff sønden/ vden kødet oc død legomlig.

Men ere wij nw døde met Christo/ saa tro wij/ at wij skulle leffue met hannom/ oc wide at Christus (som er opstanden aff døde) skal icke thy ere dø/ døden skal icke mere regnere offuer hannom/ thi at hand er død/ thet er hand døde de sønden en gang/ men at hand leffuer/ thet leffuer hand gud/ saa oc holder oc eder ther fore at i ere døde for sønden/ oc leffue vti gud wijd wor herre Jesum Christum.

Saa lader nw icke sønden regnere/ vti eders dødelige legomme/ at i ware horsomme legōmens løste/ oc giffuer icke eders lemmer sønden til wretferdigheds waben/ men giffuer eder selff til gud/ som the aff døde ere leffuendes wordne/ oc gud eder ledemod til retferdigheds waben/ thi sønden skal icke kunde rengnere offuer eder/ thi i ere icke wnder lougen/ men wnder naaden.

Merck at hillige menniske haffue end nw vtemme lige løste vti theres kod/ end tocke the icke samtocke ther vti.

Huad tha? skulle wij sønde/ effter thi wij ere

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Saa lenge naa-
den regerer/ bli-
ffuer worſamuit-
tighed fry/ oc tu-
inger ſ⸗ynden vti
kiødet/ mē vdē
nade regerer
ſ⸗ynden oc lougē
fordømmer wor
ſamwittighed.

icke wnder lougen / men wnder naaden? thet ware longt fra oſſ / wide i icke huem i giffue eder til thienere vti hørſomme / hans thienere ere i / huilken i ere hørſamme? huad helder thet er ſ⸗ynden til døden / eller oc hørſamme til retferdighed/ nw loff ſkee gud / at i haffue wared ſ⸗yndſens thienere/ men ere nw aff hierted wordne hørſamme / thend forſatte lerdom huilken i haffue tilgiffuet eder / Men nw i ere fry wordne / aff ſ⸗ynden / ere i wordne retferdighedz thienere.

Jeg wil menniſkelige tale ther om/ fore eders kiødz ſkrøbelighed ſkyld/ lige ſom i haffue giffued eder lemmer at thiene wrenighed / oc fran en wrenighed til en anden/ ßo lader oc nw eders lemmer thiene retferdighed/ at the maa worde hellige/ thi then tijd i wore ſ⸗yndſens thienere/ tha wore i frig for retferdighed / huad fruct haffde i thend tijd aff thet/ ſom i nw bløyes aff? thi ſodanne tingeſtes ende er døden/ Nw effter thi i ere frijg wordne aff ſ⸗ynden/ oc ere wordtne retferdighedz thienere/ haffner eder frucht / ſaa at i maa worde hellig / oc til enden thet euige lijff/ thi døden er ſ⸗yndzſens ſoldt men guds gaffue er thet euige lijff vti wor herre Jeſu Chriſto.

Thet ſiuffuende Capittel.

VJde i icke/ kere brødre (thi ieg taler met the folck ſom lougen wide) at lougen regnerer offuer menniſken / ſaa lenge ſom hand leffuer? thi en quinde ſom er wnder ſind mand / ßo lenge ſom manden leffuer / er hun forbunden/ til lougen/ men nar manden er død ſaa er hun løſſ fran lougen/ ſom manden rører paa/ nw om hun beblander ſig met en anden mand/ thend ſtand hendes mand leffuer/ ſaa kaldes hun en høre / men nar ſom manden er død / ßo er hun

frig

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

frig fran lougen/oc er ingen hore/ om hun beblander sig met en anden mand.

(frig fran louge) Thend gamble mēniske haffuer samuittigheden, met sønden til egedom/som en mand syn husfrue/men naar thend gamble menniske døør/ formiddelst guds naade/bliffuer hans samuittighed fry fran sønden at louge icke mere oprøcker hannom sønden/ oc ey kand gøre thend gamble menniske mere vnderdanig.

Saa ere oc i myne kere brødre dødet aff lougen/ wed christi legomme/ at i skulle ware hossen anden/ thend som er opreisder aff the døde/ paa thet wij maa bere guod frucht/thi thend tijd wij wore vti kødet/thaa wore the søndelige løste(huilke vt aff lougen opreisdes) weldige vti wore lemmer at bare dødsens frucht/men nw ere wij frelsde fran lougen/ oc døde fran hende/ som holdt oss fangne vti saa made at wij skulde thiene vti en nye aand/ oc icke vti thend gamble werelse som er bogstaff.

Huad wille wij thaa nw sige? er lougen sønd? thet ware longt fraa/ men ieg kende icke sønden vden aff lougen/ thi ieg haffde intthet wijst aff løste at sige/ om lougen haffde icke sagt / lad tig icke løste/ Men sønden tog tha en orsage aff buddet/oc skickede vti mig alle honde luste / thi vti lougen war sønden død / tog leffde ieg i forthijden vden loug / men thend tijd budordet kom / thaa wordt sønden igen leffuendes / oc ieg døde/ oc thet begaff seg/ at thet budord/førde meg til døden huilket mig tog giffued wor til liffued/thi sønden tog en orsage aff buddet/oc bedrog mig/oc dødede meg wed thet samme bud/ tog er lougen iaa hellig oc/buddet helligt/reet oc godt.

Er tha thet som godt er/ mig wordet en død? thet ware longt fraa/men sønden/paa thet hun motte bekendes/ huorledes hun er sønd haffuer hun giort mig wed døden skicket thet som godt wer/ paa thet sønden skulde worde offurmade sønd wed buddet? thi wij wide/ at lougen er aandelig / oc ieg er køddelig/ soldt wnder sønden/ Thi ieg wed icke huad ieg s. gør / thi ieg gør icke thet ieg wil/men thet ieg hader/ thet gør ieg / saa ieg gør nw thet som ieg icke wil/ saa samtøcker ieg thet at lougen er guod / ßo gør ieg nw icke thet samme / men sønden /

(gør) Gøre heder icke szo moget som at fuldkomme gerninger / men at føle at the vtemmelige løster røres.

som boer vti mig/ thi ieg wijd/ at vti meg/ thet er vti mit kød/ boor intthet godt/ willyen haffuer ieg wel/ men at fuldkomme thet gode finder ieg icke? thi thet gode thet ieg wil/ gør ieg icke/ men thet onde/ som ieg icke wil/ thet gør ieg/ saa ieg nw gør thet som ieg icke wil/ saa gør ieg thet icke selff/ men sønden/ som boer vti mig.

(fuldkomme) Er at leffue gãtske ren vden sodan lost/ tock ske er thet icke vti thette leffnid.

Saa finder ieg mig en loug/ saa at ieg wil gøre thet som godt er/ oc thet onde tilhenger mig/ thi ieg haffuer løste til gudz loug/ effter thend inguortes menniske/ men ieg seer en anden loug vti mine lemmer/ som strider emod lougen/ som er vti min hug/ oc tager mig fangen/ vti søndzsens loug/ som er vti mine lemmer. Jeg elende mẽniske/ huo kand løsse mig/ aff thende ꝯ. dødsens lyff? Jeg tacker gud/ wed wor herre Jesum Christum? saa thiener ieg nw gudz loug vti mind hug/ men søndsens loug vti kødet.

(inguortes menniske) Inguortes menniske kalder sancte Pouel thend aand som fod er vti oss aff naade huilken vti hillige menniske stryder emod thend vtuortes menniske/ som er fornũst synd/ oc alt huad vti menniskẽ er naturligt

(dodtz lyff) Dodt kalder hand thend iammer oc moye som skeer emod sonden/ lige som Pharao sagde Exo. viij. tag heden thende dod fran mig (thet wore the orme som kaldes bremser)

Thet ottende Capittel.

Soo er nw intthet fordømmeligt vti then som/ som ere vti christo Jesu/ som icke vãdre effter kødet/ men effter aanden/ thi aandens loug (som leffuende gør vti Christo Jesu) haff er giort mig frij/ fran søndsens/ oc dødzsens loug/ thi thet som lougen war wmøgeligt (vti the mode som hun wor skrøbelig wijd kødet) thet giorde gud/ oc sende sin søn/ vti it søndeligt kødz lignelse/ oc fordømde sønden/ vti kødet wed sønden/ paa thet thend retferdighed/ som lougen bo ger/ motte bliffue fuldkommen vti oss/ som icke nw wandre effter kødet/ men effter aanden.

(fordommeligt) En tock ther bliffuer sond vti koddet/ szo fordõmer hun tock icke/ for thi at aanden er retferdig oc strider ther emod/ huor thend

Thi the som kødelige ere/ the ere aff en kødelige bogere/ men the som aandelige ere/ the ere aff en andelig bogere/ Nw kødens bogere/ thet er døden/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

den/ oc aandẽs bogere er liff oc frijd/ thi ꝟ. kødſens
bogere er en fiendelſkab emod gud / thi hun er icke
gudz loug wnderdanig/ oc hun ey kand/ oc the ſom
ere køddelige kunde icke teckes gud/

Men nw ere i icke ꝟ. kødelige / men aandelige/
om gudz aand bor elders vti eder/ oc huoſom icke
haffuer Chriſti aand/ thend hører icke hannom til?
om Chriſtus er nw vti eder/ ſaa er legommet ſan⸗
delige dødt/ fore ſőndſens ſkyld/ men aanden er liff
uid / fore retuiſhedens ſkyld / om nw hans aand /
ſom haffuer opreiſd Jeſum aff døde/ boer vti eder
ßo ſkal oc thend ſamme (ſom Jeſum haffuer op⸗
uecket aff døde) boo vti ether/ ſaa bliffuer oc thẽd
ſamme/ ther chriſtum aff døde opuecket haffuer /
ethers dødelige legomme leffuendig gøre / forthi
hans aand boor vti eder.

Kere brødre / ſoo ere wij nw ſkyldenere/ icke
kødet/ at wij ſkulle leffue effter kødder / thi om i
leffue effter kødet/ thaa ſkulle i døø? men om i for
middelſt aanden døde kødſens gerninger/ thaa ſkul
le i leffue / thi the ſamme ſom driffues aff gudz
aand/ the ere guds børn/ thi i haffue icke wnfanget
en thieneres aand/ at i eder end nw ſkulle frøtte/
men i haffue wndfanged en ſonnelig aand/ aff hu
ilken wij robe abba/ kere fader/ thend ſamme aand/
wys gør wor aand/ at wij ere guds børn/ Ere wij
nw børn / ßo ere wij oc arffuinge / kallendes guds
arffuinge / oc Chriſti met arffuinge / om wij elders
lyde met honnom/ paa thet wij oc muge ophøffues
vti eren.

Thi ieg holder thet ther fore / at thet wij lijde
vti thende tijd/ er icke werdugt thend ere / ſom oſſ
ſkal obenbares / thi creaturens endelige byelſe/ wa
rer ther paa / at guds børn motte obenbares / thi
creaturen ere wndergiffne forfengelighed/ emod the
res willie / men for hans ſkyld / ſom haffuer wn⸗
dergiffuet hende / til it hob / thi creaturen ſkal oc

Ff ij gøres

thẽd ſamme icke
er / ther ſøndes
mod lougen for⸗
middelſt kødet
Thi thet er vmø⸗
geligt at lougen
kand hielpe men
niſken vden alde⸗
ene til ſønd oc
død/ therfor ſen
de gud ſyn ſøn
oc lagde paa hã
nom wore ſon⸗
der oc halp ſaa
oſſ at fuldkom⸗
me lougen for⸗
middelſt thend
helligaand.
(kødſens bege⸗
re)
ſkalt thu forſtaa
naturens ing⸗
uortes ondſkab.
(køddelige)
Er at achte thet
ſom kødet hø⸗
rer til/ thet er in
thet at achte el
ler ſkøde om
gud oc inthet at
achte elder hol⸗
de aff hannom.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

(angeſte)
Ligeruiſe ſom
en quinde vti
fødſels nod.
(inderlig bege=
re)
Men hand thēd
ſom ſkeer inguor
tes met ſtoor ſw=
cke oc attroe.

gøres fry/fran thend forgengelig werelſes thieneſte/
til guds børns erlige frighed/ thi wij wide at alle
creature / inderligen bogere oc haffue end nw an=
geſte met oſſ.

Icke aldene the men oc wij ſelffue (ſom haff=
ue aandens anfang) inderligen begere vti oſſ ſelff=
ue/ effter ſønſkaben/ oc byde effter wor liffues frel
ſere? thi wij ere wel ſalige giorde / men tock vti it
hob/ nw thet hob ſom mand ſeer thet er icke hob?
thi huorkand mand hobe til thet mand ſeer / ſaa
wij nw hobe til thet wij icke ſee/ ßo byde wij ther
effter met tolmodighed.

Teſligeſte hielper oc aanden wor ſkrøbelighed/
thi wij wide icke huad wij bede ſkulle ſom tilbør/
men aanden gonger fram fore oſſ mecteligen / be=
dedes met vſygelige bogering/men thend ſom rand
ſager hiertet , hand wijd / aandens bogere / thi
hun gonger fram fore the helligen bedendes ſom
gud wel er behageligt / Nw wide wij at the ſam=
me ſom elſke gud , thiene alle ting til thet beſte /
ſom ere kallede effter forſettet/thi huilke hand haff
uer til forne forſedt/ the haffuer hand oc til forne
ſkicked/ at ſkulle worde ligehiertige/ hans søns for
billede/ paa thet at thend ſamme ſkal worde then
førſte fødde søn/ vti bland mange brødre / huilke
hand haffuer nw forſkicked/thennom haffuer hand
oc kaldet / huilke hand haffuer kaldet / thennom
haffuer hand retferdig giort / huilke hand haffuer
retferdig giordt/ thennom haffuer hand oc erefuld
gyordt.

Huad wille wij tha ſige her til? Er gud for
oſſ/ huo kand ware emod oſſ? huilken icke haffuer
ſpared ſyn egen søn men hand haffuer giffued han
nom fore oſſ alde? hui ſkulde hand ey giffue oſſ
alle ting met hannom? huo wil ſtraffe the/ ſom aff
gud ere vdualde? gud er thend ſom retferdig gør/
huo wil fordømme? Chriſtus er thend ſom haff=
uer toldt død/ oc er opreiſd/ ſom ſidder paa guds
høgre

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

høgre hand oc beder fore oſſ.

Huo wil ſkillie oſſ fran guds kerlighed? ſorg/
eller angeſte/ eller forfølgelſe / eller hunger/eller
Pſalm. armod / eller farlighed/eller ſuerd? ſom ſkreffued
.xliij. ſtaar/ fore thin ſkyld dødes wij vti then gantſke
dag/wij ere regnede fore the foor/ſom ſkulle ſlach
tes / men wij offueruinde alde theſſe/fore thends
ſkyld/ſom haffuer elſked oſſ/Thi ieg er thet wijſſ/
at huercken død/eller lijff/ huercken engel/ eller
førſtedom/eller wold/eller genwordighed huercken
neruerende eller tilkommende/ huercken høgt/ eller
lagdt/ eller nogen anden creature kand ſkylie oſſ
fran guds kerlighed/ ſom er vti wor herre Jeſu
Chriſto.

Thet niende Capittel.

Jeg ſiger ſandhed vti Chriſto/ oc icke lyuger/ hues mig oc giffuer witneſbyrd myn ſamuittighed vti then helligaand/ at ieg haffuer alle tijd ſtoor ſorg oc drøffuelſe vti mit hierte/ Jeg haffuer wonſked meg at ware forbandet aff chriſto/for mine brøderſſkyld/ ſom høre meg til paa kødtzſens wegne/ſom ere aff Jſrael huilket er ſønſkaben oc thend herlighed/oc teſtamentene/ oc lougen/ oc guds thieneſte/ oc forietterne / aff huilkes forfederne/Chriſtus oc er kommen effter kødet/ ſom er gud offuer alde ting/wel ſigned vti ewighed Amen.

Nw ſiger ieg icke/ at guds ourd ſkulle ware
ther fore vde/ thi the ere icke alde Jſraeliter/ ſom
Geñ.xxi ere komme aff Jſrael/ Icke ere oc alle the Abra=
hams børn ſom ere aff hans ſeed/Men vti Jſaac
ſkal ſeeden kaldes teg/thet er/at the ſom ere børn
effter kødet/ ere icke guds børn/ men forløfftens
børn/ the are regnendes for ſeeden/thi thet ar
løfftens ourd ther hand ſiger/ paa thend tijd wil

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ieg komme/ oc Sara ſkal haffue en ſøn. Gene.
·xviij.

Oc icke er thet ſaa aldene met thende/ Men
oc ſaa Rebecca wordt ſijwglig/ aff en ſom kaldes
Jſaac ſom wor fader war/ før end børnene wore
føde/oc huercken haffde giord ondt eller godt (paa
thet guds forſette ſkulde bliffue effter vduellelſe)
ſagdes til henne (icke aff theres gerningers werd-
ſkyld/ men aff hans naade ſom kaldet thennom) Gene.
ſo thend førſte ſkal thiene thend mynſte/ ſom ſkreff xxv.
uid ſtander Jacob haffuer ieg elſked oc Eſau haff Mala.i
uer ieg hadet.

Huad wille wij thaa ſige her? Er gud vret-
ferdig? thet ware langt fraa/ thi hand ſiger til Mo
ſen/ huem ieg er nadelig/ thend er ieg nadelig/ oc Exod.
huem ieg forbarmer mig offuer thend er ieg miſ- xxxiij.
kund/ ſaa er thet nw icke vti nogers macht ſom wil
eller løber Men vti guds miſkundhed/ Thi ſkriff
ten ſiger til Pharaonem lige ther for haffuer ieg Exo. ix.
teg opuacht/ at ieg wil beuiſe min macht vti teg/
paa thet mit naffn maa forkyndiges vti alle land?
Saa miſſkunder hand ſig nw/ offuer huem hand
wil/ oc forharder huem hand wil.

Saa ſiger thu til meg/ huad ſkyld giffuer
hand oſſ thaa? huo kand ſtonde emod hans wil-
lie? Ja kiere menniſke/ huad eſt thu thaa at thu
wildt gaa til rette met gud? Siger nogen gerning til
ſin meſtere/ hui gører thu meg ſaa/ haffuer icke
en pottemagere macht/ at gøre aff it ſtøcke leer/
yt kaar til æren/ oc it andet til wanere? thaa gud
wilde beuiſe ſijn wrede/ oc kundgøre ſyn macht/
haffuer hand met ſtoor tolmodighed/ frambored
ſijn wredes kaar the ſom beredde ere til fordøme-
melſe/ paa thet hand kundgyorde ſijn eres rigdom/
offuer hans miſkundhedz kaar/ ſom hand haffde
gyord til thend herlighed/ huilken hand haffuer
kaldet/ icke aldene aff Jøderne/ men oc aff hed-
ningene/ ſom hand oc ſiger wijd propheten Oſee/ Oſee.ij.
Jeg

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Jeg wil thet kalde mit folck / thet ſom icke er mit folck / oc mine elſkelige / ſom mig icke elſkelig wore / Oc thet ſkal ſkee vti thend ſted / ſom ſagdes til thennom / J ere icke mit folck / ther ſkulle the kaldes thend leffuendige gunds børn.

Eſai. x. Eſaias rober for Iſrael / om Iſrahels tall kunde worde / ſom haffens ſand / ßo bliffuer tock icke vden leffningerne ſalige / oc thaa er thet ourd fuldkommet oc aff kortet / vti retferdigheden / thi it ſtacket ourd wil gud gøre paa iorden oc ſom Eſa-

Eſai. i. ias ſiger / om thend herre ſabbaot / haffde ladet ſees den offuerbliffue / Saa haffde wij wordet ſom Sodoma oc lige wed Gomorra.

Huad wille wij nw her ſige? thet wille wij ſige / at hedningene haffue icke ſtandet effter redferdigheden / haffue tock fonget retferdighed / tock ſiger ieg om thend retferdighed ſom kommer aff troen / men Iſrael haffuer effter fuld thend retferdighed ſom kommer aff lougen / oc er icke kommen til retferdighedzſens loug / hui ßo / ther for / at the icke haffue atſpurdt hendne vt aff troen / men aff gerningers oc fortieneſtes werdſkyld / Ther for haffue

Eſai. xxviij. the ſtødt thennom paa thend fortørnelſens ſteen / Som ſkreffuit ſtander / ſee ther ieg legger vti Zyon en ſten ſom er fortørnelſens ſteen / Oc en ſteen mand ſkal ſtøde ſig paa / Oc huo ſom troer paa hannom hand ſkal icke beſkemmes.

(fortornelſens ſteen) Chriſtus gør retferdig vden noger gerninger oc thet troo the icke / ſzo ſtøde the tennom oc fortornes.

Thet thiende Capittel.

KJre brødre / myn hiertens adtroe er / oc beder gud for Iſrael / at the bliffue ſalige thi ieg giffuer thennom thet widneſbyrd / at the / haffue en hadelig kerlighed til gud / men met vforſtand / thi the bekende icke thend retferdighed / ſom gelder for gud / Oc offuer
uege

(hadeligkerlighed) Thet er naar mand elſker en ting tog met had oc affuend / ſom en mand elſker ſyn huſfrue / oc hader en anden om hand oc elſker henne.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

nege theres egen retferdighet at oprette/ oc ere so
thend retferdighed/ som for gud gelder / icke wn=
derdanige/thi christus er loggens ende/ther vti ret
ferdiget bliffuer the som tro paa hannom.

Moses skriffuer wel aff thend retferdighed /
thend som kommer aff lougen/ huilken menniske Leuiti.
thend gør / hand skal ther vti leffue / Men thend xviij.
retferdighed som kommer aff troen siger alt so /
Syg meg vti thit hiertte/huo wile opstige til hem
melen?(thet er icke andet end hentte christū ther aff)
Eller huo wil heden neder affstyge vti dybet?
(thet er icke andet end hentte christum fran the dø
de) men huad siger skrifften? thet ourd er teg hart Deut.
hoss/ besønderlig / vti thin mund oc vti thit hierte. xxx.

Thet er thet ourd aff troen som wÿ predicke/
ther for so thu met thin mund bekender Jesum/at
hand er thend herre / oc toer i thit hierte / at gud
haffuer opreisset hannom aff døde/ so bliffuer thu
salig/ thi naar mand aff hiertet troer/ so bliffuer
mand retferdig/oc so mand met munden bekender/
so bliffuer mand salig/thi skrifften siger/Huo som
troer paa hannom hand skal icke worde til beskem
melse.

Ther er ingen wndersked / en Jødes oc en
Greckes / ther er alle ting en herre / rÿger offuer Esai.
alle / som paa hannom kalle / thi huosom herrens xxviij.
naffn paa kaller/skal worde salig/ huor skulle the Johe. 6
nw thend paa kalde/ paa thend the icke tro? huor
skulle the nw tro / aff thend the inthet hørt haff=
ue? huor skulle the nw hørend for vden predicke=
re? huor skulle the nw predicke ther som the icke
bliffue vtsende/ som skreffuit staar/ huor løstelige
ære the menniskes fødder/ the som forkyndige fred
the thet gode forkynde nw the ære icke alle thet Esa.lij.
Euangelio horsomme / thi Jsaias siger/ herre huo
haffuer trodt wore predickere? Saa kommer troen Esa.liij
vd aff predicken / oc predicken vd aff guds ourd/

Jeg

(ther vti leffue) Thet er hand skal vndga thēd vtuortes straff wid the vtuortes gerniger men thet er icke for gud.

(opstige i himmelen) huosom icke troer at christus er død oc opstandē at gore oss retferdige aff sønden/ hand siger huo er opstigen vti hymmelen/eller er faren neder vti affgrunden thet gøre the som wille retferdig gores met gerninger oc icke met troē end toch the sige szo met munden oc icke met hyertit Emphasis est in verbo vti hiertet.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Jeg siger nw / haffue the thet icke hørdt? sande-
psalm. ligen thet er iaa vti alle lande theres røst vdgan
xviij. gen oc vti ald werden theres ourd.

Jeg siger nw / haffuer thet Israhel icke oben-
baret? paa thet første siger Moses / ieg wil gøre
Deute. ether en affuendlig attroe offuer thend / som icke
xxxij. myt folck er / oc offuer it vforstandigt folck wil ieg
ether fortørne Isaias er tørstug oc siger / ieg er paa
Isa. lxv funden aff thet folck som mig icke søget haffue / oc
ieg er bekendt thet folck / som effter mig inthet ha
ffue spurdt / Men til Israhel siger hand / thend
gandske dag haffuer ieg vtstrecket mine hender /
til thet folck som icke wilde lade sig sijge / oc mig
emod haffuer taled.

The Olluffte Capittel.

SAa siger ieg nw / haffuer tha gud sijt
psalm. folck fran seg forderffuit? thet ware langt
.xciij. fran / thi ieg er oc en Israheliter / aff A-
brahams sæd / aff thend slechte Benia-
min / gud haffuer icke stødt sijt folck fran seg / hu-
ilket hand til forne haffde for syt / Eller wide i oc
icke huad skrifften siger aff Elya / huorledes hand
.iij. Reg gonger for gud emod Israhel / oc siger herre the
.ix. haffue dødet thine propheter / oc thine altere vt-
graffne oc ieg er aldene offuer bleffuen / oc the stan
de meg effter myt lyffnid / Men huad siger thennō
thet guddommelige anthuord? ieg haffuer ladet
mig offuerbliffue sijw thusende mend / som icke
haffue bøget theres knæe for Baal / Saa er thet oc
met thesse offuerbleffne / effter thend naadens vt-
uelgelse / paa thenne tijdt forgaen / thet er tock aff
naaden skeet / ßo er forthiensten inthet / Saa bleff
ne naade icke naade / Er thet nw aff forthienste /
Saa er naade inthet / vti ßo mode wore oc forthi
enste icke forthieneste.

(for sijt)
Thet er icke ald
sammens guds
folck som faldes
guds folck / ther
fore burtkastes
thet oc icke ald
sammens / end
tock thend stor-
ste del burtkast-
es.

Og Huad

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

(vtuelgelsen)
Thet ere the
som gud haffuer
vtuald til sijt
folck.

Huad thaa nw? thet Jsrahel haffuer søcht/
thet haffuer hand icke wnfanget/ vtuelgelsen haff=
uer thet wndfanget the andre are forstockede som Esa. vi.
skreffuit staar/ gud haffuer giffuet thennom en mod
standig aand/ øyene at the icke see/ oc øren at the
icke høre/ til thende samme dag/ Oc Dauid siger/ Psalm. lxviij.
lad theres børd worde til en snare/ oc til en fran
tagelsse/ oc til en fortørnelsse/ oc til en betalinge/
forblinde theres øgen at the icke see/ oc kroget gør
theres rygge vti alle thide.

(fortabelse)
Ligesom lougen
wor giffuen icke
paa thet sønden
skulle formeres
men ad hun skul
de bekendes/ ßo
ere oc Jøderne
faldne/ icke for
hedtningernes
forberesse skyld/
men ad the
skulle opprøres
ad efftersølge
hedtningenes
troo/ som hand
til forne oc be=
kende/ ad lougë
er guod ëd toch
hun wor en ord=
sage til søndz=
sens formerelse
saa er oc thuert
emod iøderners
fald ondt/ tock
er thet en ordsa
ge til thet gode
som hedningene
er wederfaret.

Saa siger ieg nw/ haffue the ther fore tillø=
bed/ at the skulle falde? thet ware longt fran/ men
aff theres fald/ ere hedtningene salige giorde/ paa
thet the skulle haffue en affuendes attro wed then
nom/ thi theres fald er werdtzsens rigdom/ oc the=
res forminsskelsse er hedtningens rigdom/ huor mø
get mere wore thet oc ßo/ om theres mangfolde=
lighed ther oc wore? J hedtninge ieg taler met eder
Effter thi ieg er hedtningens apostel/ wille ieg pri
se mit embede/ om ieg kunde the aff myt kød are/
met affuendlig attroe tildrage/ oc nogre aff thom
saliggøre/ thi om theres.§.fortabelsse wore wertzsens
forligelse huad wore thet andet/ end som mand
wndfinge liffuet aff the døde? Er surdeden hellig/
ßo er oc then gantske deig hellig/ Oc er roden hil
lig/ ßo er oc gernene hellige.

Ere ther nw nogre gerne affbrudne/ oc thu
som wor it wildt øllie tree er ingplanttet ebland
thennom oc worden delafftig vdi roden/ oc thre=
dens naturlige fedtme/ ßo berømme tig inthet emod
grenene/ men berømer thu tig emod thennom/ ßo
beer thu icke roden men roden beer tig/ ßo siger
thw/ grenene ere affbrudne/ paa thet/ ieg skulde
inplantes/ thu siger wel/ the ere affbrødtne for the
res wantro skyld/ men thw staar wed troen/ hoff=
uerde tig icke/ men frøchte tig/ haffuer gud icke
sparet the naturlige gerne/ mouelske hand sparer
icke

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

icke helder tig / beskue tha gudz godhed oc grum=
hed / grumhed til thennom som ere faldne / godhed
til tig / om thw bliffuer eller warafftig vdi godhed
ellers kand thu oc wel hugges aff / Oc the andre
kunde ingplanttes igen om the bliffue icke i theres
wantro / gud kand wel ingplantte thennom igen /
thi om thw est affhuggen aff thet naturlige wilde
øllige tree / oc ingplanttet emod naturen vdi thet gø
de øllie træ / huor møget mer kunde the som natur
lige ere / ingplanttes vdi theres eget øllie træ.

(ingplantes) Er naar mand pläter gode gre=ne vti it wildt tree / at thet ther effter ber god frucht.

Jeg wil icke dølge for eder kere brødere thet=
te lønglige / paa thet i skulle icke ware kloge met
eder selffue / blinhed er Israhel offuerkommet / vdi
en part til ßo lenge hedningernes opfyldelse tilkom
mer oc ßo at ald Israhel worder salig / som screff=
Isa lix. uit staar ther skal komme aff sion en frelssere / oc
hand skal affuende vgudelighed aff Jacob / Oc
thet er mit testamentte til thennom / naar ieg skal
burttage theres sønd / effter euangelium halder ieg
thennom for fiende for eders skyld / men effter vduel
gelssen haffuer ieg thom kere for theres forfeder=
nes skyld.

Gudz gaffuer oc vduelgelse the kunde icke angre
hannom / thi ligeruiss som vti fortiden i icke trode
paa gud / men nw haffue i fonget miss kundhed for
theres wantro / ßo wilde the oc icke nw tro paa
then miskundhed / som ether er beuist / paa thet the
oc kunde wnfange mis kunhed thi gud haffuer lucht
aldting wnder wantro paa thet hand motte mis=
kunde sig offuer aldting.

(lucht) Merck thette ourd / huilket for dømmer alle gerninger oc mẽ mis kelige retfer=dighed oc ophø=ffuer alene gudz miskundhed / ad wndfange aff troen.

* O huilken dyub rigdom er ther bode vti gudz
wijßhedt oc bekendelsse / huor gantske vbegribeli
ge ere hans domme / oc vpofindelige ere hans weye
thi huo haffuer kend herrens sind / eller huo haff=
Esa. xl uer warit hans raatgiffuere ? eller huo haff=
uer giffuet hannom noget til foren / at thet maa be
talles hannom ? thi aff hannom / vti hannom / wijd

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

oc til hannom / er alleting / hannom ske ere vti euig tijdt Amen.

Thet tuolffte Capittel.

(fornumstige)
Lougen haffde mange vfornumstige dyures offer / huilke ald sammes fuldkõmes vti thette eneste offer ad wij ere selffue fornunstige mennifke.

Kere brødre ieg formaner ether / wed gudz miskunhed / at i giffue ethers legomme til it offuer / som er løffuendes / helligt / oc gud wel behageligt er / huilket er ethers / fornunstige gudz thieneste / oc skicker eder icke lige effther thenne werden / men omwendes vti eders sijndz fornyelsse / paa thet i maa mercke / gudz gode fuldkommen oc behagelige willie / thi ieg siger aff then nade / som mig giffuen er / huerman ebland eder at inggen holdhe meer aff sig / en tilbørligt er at holde men athand holder aff sig madeligen / huer effter / som gud haffuer vddelit hannom maden vti troen.

(lig met troen)
Alle prophecier som lyude paa gerninger / oc icke paa christum som then enigeste trøst / ehuor kostelig hun er so er hun toch troẽ icke lig som ere the aander som bethe thennom for folcket oc bogere messer pelegrimes gange faste eller anden sodant helig thieneste.

Thi ligeruise / som wij haffue mange lemmer vti it legomme / men alle lemmer haffue icke ens gerninger / so ere wij oc mange / it legomme vti christo / men vti bland huer andre er end thend anden ledemod / oc haffue mange hande gaffuer / effter thend naade som oss giffuen er haffuer noger prophecije / so ware sig·§·lig met troen / haffuer nogen it embede / so warde hand paa samme embede / om nogẽ·§·lærer soo skal hand ware paa læren formane noger / so ware sig paa fermanelsen / giffuer noger / so giffue seg enfoldig / regerer noger / so ware sig sorgefuld / øffuer noger miskundhed / so gøre sig thet met løste.

(lerer)
Man lerer the som inthet wijde oc formaner thẽ som som wijde til forne / ad the skulle bliffue varafftige oc forbedre thennõ

Kerligheden skal ware vfaruit / hader thet som ondt er / giffuer eder til thet som got er / warer wenlige met huer andre vti brodrelig kerlighed / huer sette en anden for sig vti æren / warer icke lade huad i fortage eder / warer brendende vti aanden skicker eder effter tijden / warer glade vti hobed /

warer

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

warer tolmodige vti modgang/ bliffuer waraffttig
he vti bøner/ hielpper the nødtorfftige heligen/ wa
rer ther efter at i gerne lone huss / welsigner the
som ether forfølge/ welsigner/ oc formaledider icke/
gleder eder met the som glade ere / oc greder met
the som grede / haffuer it mod oc synd met huer
anden / acther icke thet som høgt er/ men giffuer
ether til thet som nederligt er / holder ether icke sel
ffue for kloge / betaler ingen ondt met ondt / gø=
rer met flyt thet som høffuest er emod huermand
Er thet møgeligt / ßo haffuer fryd met huer mand
ßo møget som vti ether er / hieffner icke eder selffue
mine kere brødre/ men giffuer gudz wrede rum/
thi ther staar screffuit / heffnen er myn / ieg wil be
Deute. talle / siger herren.
xxxij. Er thet nw ßo / thin fiende er hungerig / ßo
giff hannom at ede / er hand oc tørstig/ ßo giff han
nom at dricke/ nar thu thet gøør / ßo sambler thw
gløyende kul paa hans hoffuit / lad tig icke offuer
Pro. winde aff thet som ondt er / men offuer wind thet
xxv. onde met got.

(kul)
Ad legge ild paa hoffuedet er ad wor fiende gør sig wreder offuer sig selff=uer (narsom hā seer wor tolmo=dighed oc wel gerninger) at=hand haffuer waret oss ßo møget emodt.

Thet trettende Capittel.

Hvermand ware wnderdanig herredom oc machten / thi ther er ingen weldighed vden aff gud/ oc thend macht som alle stede ær/ thend er wisseligen skicket aff gud / ßo athuosom staar emod machten / hand staar emod gudz skickelsse/ oc the som stande emod / fange offuer thennom en dom / thi/ machten skal icke frøchtes aff thennom som got gøre / men thennom som ondt gøre/ wilt thu tha icke frøchte tig for machten / ßo gøør thet som got er/ ßo skalt thu haffue loff aff the samme/ men gør thu thet som ondt er/ ßo frøchte tig / thi hun beer icke suerddet forgeffuis/ hun thiener gud/ oc er en heffnere at straffe offuer thend som ondt gøør/ ßo skulle i nw ware wnderdanige/ icke alene for straff

(ſamuittighe=dens)
werdzſens wold oc macht er ſti=cket for thimelig frijdzſkyld / ther fore er ſamuitti=gheden ſkyldig vd aff plictug kerlighed ad wa re thend ſamme wnderdanig.

ens ſkyld / men oc for ſamuittighedens ſkyld / ther
for ſkulle i nw giffue ſkaat thi the ere gudz thie=
nere / at beſkerne ſadant.

Szo giffuer nw huer mand / huad i ere ſkildu
ge / ſkaat thend ſom ſkaat bør / told then ſom told
bør / frøchtelſſe thend ſom frøchtelſe bør / ere thend
ſom eren bør / warer ingen noged ſkyldige / vden
at elſke huer anden / thi huoſom elſker en anden
hand haffuer fuldkommet lougen / Thi thet ſom Exo.xx.
ſagt er thu ſkalt icke giøre hoer / thu ſkalt icke ſlaa
i hiel / thu ſkalt icke ſtielle / thu ſkalt icke bere falſt
widtneſbyrd / thu ſkalt icke bogere / oc huadſom
mere er i the andre bud / thet begribes i thette ourd
Elſke thin neſte ſom tig ſelff / kerlighed gør wor
neſte inthet ondt / ßo er nw kerlighed lougens fuld
kommelſſe.

Oc effter thi wij wide ſodant / at thijd oc ſtund
er at ſtande op aff ſøffnen / thi wor ſalighed er nw
nermere end then thijd wij trode / Natthen er for=
gangen / dagen er kommen / ßo lader oſſ aff legge
mørchedens gerninger / oc lader oſſ tillygge lywſ=
ſens waben / lader oſſ høffueſſkelige wandre ſom
vti dagen / icke at ſlemme oc demme / icke vti kam
mere oc vti vkyuſkhed / icke vti had oc affuend /
men fører ether vti worherre Jeſum Chriſtum oc
gører icke effter kødens .S. klogheð / kødens boge=
ring at fuldkomme.

(klogheð)
Som ere the falſke oc onde tøcke oc tancke ſom gaa aff the kødelige oc werdzlige hierter vti alle honde ſager.

Thet fiorthende Capittel.

(forarger)
Ther ere tuende honde chriſtne ſomme ere ſtarcke vti troen oc ſomme ſkrøbelige / the ſtarcke forachte the ſkrøbelige the ſkrøbelige forarge then=

Fordrager the ſom ſkrøbelige ere vti tro
en / oc .S. forarger icke ſamuittigheden /
end troer / at hand maa ede alle hande /
men huo ſom er ſkrøbelig / hand eder
krudt / Huoſom eder hand forachte icke thend ſom
icke eder / oc huoſom icke edder / hand dømme icke
thend ſom eder / thi gud haffuer annamet hannom

Huo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Huo est thu / at thu wilt dømme en fremmeder thi-
enere? hand staar eller falder syn herre/men hand
kand wel opreisses/ thi gud kand wel opreisse han
nom.

End holder aff somme dage mere end aff an-
dre / oc en anden holder alle dage lige/ huer ware
wÿss vti sÿt sÿnd/ huosom holder aff dagene hand
gøre thet herren/ oc huosom icke holder ther aff/
hand gør thet oc herren / huosom eder/ hand æder
vti herren/ thi hand tacker gud/ huosom icke eder
hand eder icke / vti herren/ oc hand tacker gud/ thi
ingen aff oss leffuer sig selff / oc ingen aff oss dør
sig selff / leffue wÿ ßo leffue wÿ vti herren/ dø wÿ
ßo dø wÿ vti herren / ther fore eller wÿ leffue /
eller dø ßo ere wÿ herrens / thi ther for er oc
christus død/ oc opstanden/ oc er worden leffuen-
des igen / at hand wilde ware en herre offuer loff-
uendes oc døde.

> thěnom paa the starcke/ ßo skulle the nw bode regere thěnom effter kerlighed/ ad en ware then anden icke emod / eller dømme huer andě/ men gøre oc lade som thet er andre til nøtte oc nødtorfftighed.

Men huad dømmer thu thin broder? eller thu
anden/ huad forachter thu thind broder? wÿ skulle
alle sammes stickes for christi domstol/ effter som
Esa.xlv screffuit staar / ßo sandelige som ieg leffuer siger
herren/ skulle alle knee bøge thennom for mig / oc
alle tungger skulle bekende meg / ßo skal nw hu-
ermand gøre got regenskab for sig/ ther for lader
oss icke dømme huer andre.

Men thet skulle i dømme fast mere/ at inggen
giffue sÿn broder orsage til fortørnelsse / ieg wed
thet / oc er wiss ther paa vti wor herre Jesu / at
inthet er ✠ almendeligt vti sig selff/ vden thend som
regner thet almindeligt/ hannom er thet almende-
ligt/ men om thin broder bedrøffues for thin mad-
skyld/ ßo wandrer thu icke vti kerlighed/ kere for-
dreffue hannom icke met thin mad / for huess kyld
christus haffuer tpldt død/ ther for skaffer thet ßo
at ether skat icke bespottes / thi gudz rÿge er icke
mad eller dricke men retferdighed/ frÿd / oc glede /
vti then helligaand/ huosom thiener christo vti tes-
se/ hand

> (almendeligt) er ßo møget som wrent som thet icke er wÿgeet eller hellig gyort.

> Euangelium er worskaat ad thě samme bespotes ere the en ordsage som bruge then chrustelige frighed wuisligě the skrøbelige til fortørnelse.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

(aff troen) Merck thette ourd mod alle the gerninger som ske / oc icke gaa aff en stadig tro / oc ware tig fran falske gloser / som ere dichtede paa thesse ourd aff mange lerere.

se / hand befalder gud oc menniske.

Ther for lader oss effterfølge thet som til frijdt thiener / oc huad som thiener til huer anders forbedrelsse / kere forderff icke gudz gerning for thin madz skyld / all ting er wel reen / men thet er icke got hannom som eder met en vretskyckelig samuittighed / thet er møget bedre at thu eder icke kød oc dricker icke wijn / eller noget / paa huilket thin broder støder sig eller fortørnes / eller skrøbelig gøres / haffuer thu troen / so haffue hende / hoss tig selff for gud / salig er then som gør sig inggen samuittighed / paa thet hand annamer til sig / huosom ther offuer twiffler / oc edder toch / hand er fordømpt / thi thet skeer icke aff troen / men alt huad icke gaar aff troen / thet er sønd.

Thet femtende Capittel.

VY som ere starcke / skulle fordrage the skrøbelige menniskes brøst / oc icke teckes oss selffue / men huer eblant oss skal skicke sig so / at hand befalder sijn neste vti gode til forbedering / thi christus haffuer icke tecket sig selff / men som schreffuit staar / theris forsmedelsse / som tig forsmade / ere komne offuer meg / Psalm. lxviij.
alt huad nw schreffuit er / thet er schreffuit til wor lerdom / paa thet / wij vti tolmodighed / oc trøst aff skrifften / skulle haffue hob / men gud som er orsage til all tolmodighed / oc trøst vnde eder / at i maa haffue it sind / oc mening met huer anden / effter Jesum christum / paa thet i motte til sammens met en mund prise gud wor herres Jesu christi fader / ther for fordrager huer andre / ligeruys / som christus haffuer annamet oss til gudz ere.

(thienere) Theter / Apostel / predicker / bud / til Jøderne oc hand wor icke personlig sendt til hedningene.

Men thet siger ieg tock at Jesus christus haffuer warit omskerelssens thienere for gudz sandhed skyld /

hed ſkyld / at gudz forietter (ſom wore forfe-
dere ere ſkede) ſkulle ſtadfeſtes / oc ſo at hednin
gene ſkulle loffue gud / for hans miſkundhed ſom
Pſalm. ſcreffuit ſtaar / ther for wil ieg loffue tig vti bland
xvij. hedningene / oc ſiunge thijt naffn / Oc framdeles ſi
ger hand / J hedninge / gleder eder met hans folck /
Deute. Oc framdeles / loffuer gud alle hedninge / oc op-
xxij. høger hannom alle folch / Oc framdeles ſiger Jſa
Pſalm. ias / thet ſkal ware iheſſe rodt / oc thend ſom ſkal
Cxvi. opſtaa at regere offuer hedningene / hannom ſkulle
Eſa. xi. hedningene hobes til / men gud / til huilken wij ſet
te wort hob / opfylde eder met glede oc fredt vti
troen / paa thet / i mue haffue en fuldkommenhed
wed thet hob i haffue til then helligaands krafft.

Jeg wed tock gantſke wel aff eder / kere brø-
dere / at i ere fulde aff godhed / opfulde met all be
kendelſſe / at i kunde formane huer anden / men ieg
haffuer noget driſteligen ſcreffuit til eder kere brø-
dere / at formane eder for then nadeſſ ſkyld ſom
mig er giffuen aff gud / at ieg ſkal ware Jeſu chri
ſti thienere / ebland hedningene / at kundgøre gudz
euangelium / paa thet / hedningene motte worde gud
it anamme offer / hellig giort aff then helligaand /
ther for kand ieg berøme med Jeſum chriſtum / at
ieg omgaar met thet ſom gud hører til / thi ieg wo
re icke driſtig at tale noget / vden chriſtus haffde
giort thet vti meg / at gøre hedningene hørſomme
vti ourd oc gerninger / aff iertegens oc wonderlige
gerningers krafft / aff then helligaands macht / ſo
at ieg fran Hieruſalem til Jllirikon alt haffuer
opfylt met Chriſti euangelio.

Thet er / endtog i haffue icke min ſkriffuelſe behoff fo nødes ieg tog til aff thet embede ieg haffuer aff gudz nade / at elre oc formane eder oc huormæd.

Szo begerlig haffuer ieg warit / at predicke
euangelium / icke huor chriſti naffn wor kundgiordt
paa thet / ieg icke wille bygge paa en frēmidder grūd
men ſom ſcreffuit ſtaar / huilke inthet er forkyn-
Eſa. lij dighet aff hannom / the ſkulle ſee / oc huilke inthet
haffue hørt aff hannom / the ſkulle forſtaa for

thenne samme sag er ieg oc tyth forhindert/ at ieg icke kunde komme til eder/men nw ieg haffuer icke mere rum i thesse lande (Thi ieg haffuer hafft en attrode i mange aar/ at komme til ether) naar ieg reisser til Hispaniam/ wil ieg komme til eder/ thi ieg hobes at ieg reisser ther egømmen/ oc skal see eder/ oc ßo komme fran eder oc til thennom/ ßo doch/ at ieg nogen tijd met ether maa om gaaes.

Merck then rette apostels art/ huor subtilige oc listelige S. Pouel adspørger then hielp aff the Rhomerske.

Men nw reisser ieg til Hierusalem at thiene the helgen som ther ere/ thi the aff Macedonia oc aff Achaia haffue achtet/at gøre en mene forsamblinge til the fattige helgen/ som ere vti Hierusalem/thet haffue the willeligen giort/ oc ere ther oc skyldige til/ effter thi the hedninge ere delafftige wordne vti theres aandelige tingeste/er thet oc redeligt at the bewise thennom oc theres thieneste vti kødelige tinggeste/ Naar ieg haffuer nw thette bestillet oc beseglid thennom thenne frucht/ ßo wil ieg reysse igemmen eders stadt til hispaniam/men thet widt ieg/naar ieg kommer/at ieg kommer met fuld Christi euangelij benedielsse.

Men ieg formaner eder igen kere brødere wed wor herre Jesum Christum/ oc then helligaands kerlighed/ at i hielppe mig at stryde/ met eders bønner for mig til gud/ paa thet ieg motte frelsses fran the wantro som ere i thet Jødeß ke land/ Oc at myn thieneste (som ieg gøør til Jerusalem) motte teckes helgene/ paa thet/ ieg motte komme til eder met glede effter gudz willie/ oc wederquege mig met eder/ gud som giffuer frijd ware met eder alle Amen.

Thet sextende Capittel.

TEg befaler eder wor søster Pheben/som thiener kircken vti Kenchrea/ at i anamme hende vti herren/ som tilbørligt er

helgen

helgen/ oc warer henne bestandig vti alle made som hun gøres eder behoff/ thi hun haffuer oc giord mange bestand/ oc meg selff/ helsser Prischam oc Aquilam mine medhielppere vti christo Jesu/ som haffue woget theres liff for mit liffz skyld/ huilke ieg icke aldene tacker/ men oc aldtehen menhed som er ebland hedningene/ Helsser oc ßo thend menhed som er vti theres huuss/ helsser Epeneton myn ke=re wen/ som er myn begindelse vti Christo vti bland thennom aff Achaia/ Helsser Mariam huilken mø=ged haffuer arbeidet for wor skyld/ Helsser Andro=nicon oc Juniam mine frender/ som ere fangne met mig/ huilke ere mechtuge Apostele/ som wore vti christo føre end ieg/ helsser Ampliam myn elsske=lige vti herren/ helsser Vrbanum wor medehiel=pere vti christo/ Oc Stachyn mig elsskelig/ Helsser Apellen myn prøffuede broder vti christo/ Helsser thennom som ere aff Aristiboli medbrødre/ helsser Herodionem myn frende/ helsser the som ere aff Narcisci metbrødre vti herren/ helsser Triphenā oc tryphosam/ som haffue arbeidet vti herren/ Hel=sser Persidem meg elskelig/ som møget haffuer ar=beydet vti herren/ Helsser ruffum som er vduold vti herren/ oc hans oc myn moder/ Helsser Asin=chriton Phelegantem Hermam Patrobam/ hermen oc the brødere som ere hoss thennom/ Helsser Phi=logum oc Juliam/ Nereum oc hans søster/ oc Olym=pam/ oc alle the helgen som ere met thennom/ Hel=sser huer andre met en hellig kyss/ Christi menhed helsser eder.

Men ieg formaner eder kiere brødre at i haff=ue acht paa thennom som ingføre vsamdrectighed oc fortørnelsse emod thēd lerdom som i haffue lerdt oc holder ether fran the samme/ thi sadanne thie=ne icke wor herre Jesu Christo/ men theres bug/ oc met sød predicken oc efterladende ourd forføre the vskyldyge hierter/ thi eder horssom er kundgi=ord ebland alle/ therfor gleder ieg mig paa eders wegne/ toch wil ieg at i skulle ware wijse/ til thet

Thet er sagt emod allehonde mēniske lerdom.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

som got er/ oc enfoldige til thet som ondt er/ men gud som giffuer frijd/ skal snardt trede dieffuelen wnder eders føder/ wor herres Jesu Christi naade ware met eder.

Thimotheus myn met arbeidere helsser eder/ Oc Lucius oc Jason oc Osipater mine frender/ Jeg Tercius som haffuer screffuid thette breff vti herren/ helsser eder/ Gaius myn oc then gantske menhedes werdt helsser eder/ Erastus stadz rentte mester helsser eder/ Oc wor broder quartus/ war herres Jesu Christi naade ware met eder alle amen.

Thend som mechtug er at størcke eder effter mit euangelium/ oc Jesu Christi predicken/ effter lønlighedzsens obenbaringe/ som er fortaufft fran werdzsens begyndelsse/ oc nw obenbaret/ oc kundgiort vdaff propheternes scrifft/ aff then euige gudz befaling/ at alle hedningene skulle ware troen hørsome/ then samme gud som aldene er wijsske loff wed Jesum Christum til euig tijd Amen.

Til the Rhomerske.

Send aff Corintho wed Pheben som thientte menheden vti Kenchrea.

Foꝛtaalen paa then Føꝛſte S. Pouels Epiſtel til the Coꝛinther.

TEnne epiſtel til the Romerſke/ haffuer ſancte Pouel ſcreffuit gantſke ſkickeligen om troen/ oc om gerninger/ men vti thenne føꝛſte epiſtel til the Coꝛinther/ beſkicker hand manggehonde ſager/ ſom haffue ther aff begindelſen.

Føꝛſt handler hand/ huoꝛledes thet hellige Euangelium/ kand icke foꝛeniges/ met werdzſens wiſhed/ oc ad naturen/ oc thet hellige køꝛs/ ere plat emod huer andꝛe/ at menniſkelige wiſhed kand icke lyde gudz wiſhed.

Vti thet tridie oc fierde capittel/ lerer hand huoꝛ foꝛemand ſkal holde Apoſtelene/ thi ther aff kommer at ſkillighed ebland folcked/ at the holde ſomme apoſtole bedꝛe end ſomme/ ligeruiſſ ſom ſkeder/ aff then Romſke oc Grekiſke kircke/ foꝛ ſancte Peders ſkyld.

Vti thet fembte capittel lerer hand thet rette band/ at mand ſkal ſtraffe the obenbare ſøndere/ oc icke lyde thennom.

Vti thet ſiette capittel ſtraffer hand/ at gaa foꝛ domb met huer anden/ oc wil at thet er vkriſtelig werelſe.

Vti thet ſiuffuende capittel lerer hand aff kyuſkhed/ føꝛſt aff widuer (ſom hand woꝛ ſelff) andet/ lerer hand at the ſom ere vti echteſkab/ vti tredie/ lerer hand om Iomfruer.

Vti thet ottende ind til thet tuolffte capittel/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

handeler hand vti mange made / huorledes mand skal fordrage oc opholde / the skrøbelige samuit=tighede / vti vduortes ting / som er mad / dricke / kleder / anamme sacramente / oc beger vti alle mo=de / at the som starcke ere vti troen / skulle icke for achte the som skrøbelige ere / endtoch hand wor en apostel / wil hand aff holde sig vti the ting / som hand wel haffde reet tijl / thertil met / muge the starcke wel frøchte thennom / effter thi ßo mange vti fordom tijdt ere fortapte / ebland Israhels børn huilke toch alle samens wore vtførde aff Egipten / met gudz vnderlige tegen / Oc ther ebland giffuer hand manige Christelige lerdomme.

Vti thet tuolffte oc tredtende / handler hand huor mangfoldelige guds gaffuer are / ebland huil=ke kerlighed er tock thend beste / at the icke skulle ophøffue thennom selff / men thiene huer anden samdrecteligen / effter thi wij haffue en gud / en her=re / en aand / oc alt er thet it / ehuor mange hande thet er.

Vti thet fiortende capittel lerer hand predi=ckerne / propheterne oc songgere / at the skickeligen bruge theres gaffuer oc al eneste til andres forbe=dering / icke til theres egen ere bruge theres predic=ken / konst / oc forstand.

Vti thet femtende capittel straffer hand the som haffue vret lerdt eller troedt / om legommens opstandelse.

Vti thet siste capittel formaner hand thennom at hielpe theres brødere (som torfftige ere) vti ti=melig nering.

Spes [illegible] christus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ledes mand
elige samuit/
mad / dricke/
r vti alle mo/
skulle icke for
hand wor en
the ting/ som
net / muge the
thi so mange
Israhels børn
e aff Egipten/
ebland giffuet

handler hand
re/ebland huil/
the icke skulle
huer anden
en gud/en her
mange hande

hand predi/
the sickeligen
andres forbe/
e theres predic

fer hand the
n legommens

nd thennom
e ere) vti tis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thend Første Sancte Pouels breff til the Corinther som kaldis paa latine Epistel.

Thet Første Capittel.

Vndherscrifft

Offuerscrifft.

Ouild kalled til Jesu Christi apostel / aff gudz willie / oc broder Sosthenes til then mẽhed som er vti Corinthen / oc helliggiorde vti christo Jesu / kallet helgẽ met alle the som paa kalde vor herres Jesu Christi naffn / vti huer stedt / bade hoss thennom oc hoss oss.

Hilsen.

Nade oc frijdt ware met eder aff gud wor fader oc wor herre Jesu Christo.

Jeg tacker myn gud altijd paa alle eders wegne / for then nade som eder giffuen er vti christo Jesu / at i ere wed hannom vti alle ting rijge wordne / vti alle hande ourd / oc vti alle honde bekendelsse / at thend predicken som er aff Christo / er worden krafftig vti eder / so at i haffue ingen nødt vti nogen gaffue / oc at i aldene wachte paa Jesu Christi obenbarelse / huilken eder skal stadfeste ing til ende / at i skulle ware vstraffelige / paa wor herres

herres Jesu christi dag / thi gud er troo / aff huilc-
ken i ere kallede til hans søns menhed / som er wor
herres Jesu Christi.

Jeg formaner eder kiere brødere / for wor her-
res Jesu Christi naffn / at i ware wed it synd alle
samens / oc lader icke ware vsamdrechtighed eb-
land eder / men at i ware fuldkommen vti it synd /
oc vti en mening / thi meg er forkyndet aff eder min-
ne kere brødere / aff nogle som ere aff Cloes huuss /
at kiff oc tuedrach er ebland eder / oc so siger ieg
ther om / som huer siger vti bland ether / en / ieg
er Paulisk / en anden / ieg er Apollisk / then tredie
ieg er Kepisk / Then fierde / ieg er Christiges / Hu-
ad nw? er Christus nw delt? eller er Paulus kors-
fester for ether? eller ere i vti Pauli naffn døpte?
ieg tacker gud at ieg haffuer ingen døbt aff ether
vden Chrispum oc Gaium / at nogen skulle icke
sige / ieg haffde døbt vti mit naffn / tock haffuer
ieg oc døbt / the som ere vti Stephana huuss for-
vden thesse / wid ieg icke / om ieg haffuer døbet no-
ger ander.

Thi Christus haffuer icke vdsendt meg at ieg
skulde døbe / men at ieg skulde predicke Euange-
lium / icke met wijshed vti ourd paa thet Christi
kors skulle icke til inthet worde / thi thet ourd som
predickes aff korsset / er en dorhed thennom som
worde fortapte / men oss som worde salige / er thet
en guds krafft / thi ther stonder screffuit / ieg wil
Esai. xxix. til inthet gøre the wijse menniskes koghed / oc the
forstandiges forstand / wil ieg burtkaste / huor ere
the wijse? huor ere the scriftlerde? huor ere the som
rantsage thenne werden? haffuer ey gud giordt thē-
ne werdzsens wijshed til darhed?

(Randsage) werdsens rands-sagere ere the naturlige meste-re som ville met fornumst finde naturens lob oc adspørge sand-hed aff the na-turlige ting.

Effter thi werden aff syn wijshed icke beken-
de gud vti hans wijshed / behaffuede thet gud
wed dorlig predicken / salig gøre the som ther tro-
er paa / thi Jøderne bogere tegen / oc Grekerne
adspørge wijshed / men wij predicke then korseste

Chriſtum / Jøderne til en fortørnelſe / oc Greker=
ne til darhed / men thennom ſom ere vdkalde / bode
Jøder oc Greker / predicke wij chriſtum en guddom
melig krafft / oc guddommelig wijſhed / thi then
guddommelig darhed er wijſere end menniſken / oc
then guddommelig ſkrøbelighed er ſtarckere end
menniſkē are / Seer kere brødere til thet ſom i ere
kallede / icke mange wijſe effter kødet / icke mange
weldige / icke mange edelle ere kallede / men huad
ſom er darligt for werden / thet haffuer gud vd=
uald athand wilde gøre the wijſe til ſkendzſel / oc
huad ſkrøbeligt er for werden / thet haffuer gud
vduald / athand wilde thet ſom ſtarcht er / gøre til
ſkendzſel / Oc thet ſom er w ædeligt oc forachtet for
werden haffuer gud vduald / Oc thet ſom inthet
er werdt / paa thet hand wilde burtkaſte thet ſom
noget werdt wore / paa thet inggen kød ſkulde
berømme ſig for hannom / aff huilken i oc ere kom
ne vti Chriſto Jeſu / huilken oſſ er ſkicked aff gud
til en wijſhed / oc til retferdighed oc til hellighed /
oc til forløſelſſe / paa thet (ſom ſcreffuit ſtaar) huo
ſig berømer / hand berømme ſig aff herren. Hier.ix.

(guddōmelig darhed oc ſcrøbelighet) er thet hellige ēuāgelium ſom er darligt fore the kloge / oc ketterſk for the ſom lade thennom vare hellige men fore the chriſtne er thet en mechtug vijeſhet.

Thet andet Capittel.

OC ieg kere brødere thend tijd ieg kom til
ether / kom ieg icke met dywbe ourd / eller
høy wijeſhed / at forkynde ether gudz
ourd / thi ieg gaff mig icke vt ebland eder
at wijde noget / vden aldene Jeſum Chriſtum / ſom
er worden korſfeſt / oc ieg wor hoſſ ether met ſkrø
belighed / oc met frøchte / oc met ſtour gruſamig=
hed / oc myne ourd oc myn predicken wore icke vti
ſubtilige ourd aff menniſkelige wijeſhed / men vti
aandens beuiſelſſe oc krafft / paa thet ether troo
ſkulde bliffue ✠ beſtandig / icke paa noger menniſ=
ke wijeſhed / men vti gudz krafft.

✠ beſtandig) Ther for kan wor ſamuittighed oc troo icke grundes paa nogre menniſkes lerdom.

Men ther ſom wij tale aff / thet er en wijeſ=
hed ſom

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

hed som the fuldkommende tilhører / oc icke thenne werdzsens wijßhed / oc ey werßsens herres / huilken paa thet siste skal ophøre / men wij taale om gudz wijßhed / som er vti lønlighed / oc skiulder er huilken gud haffuer forskicket for werdzsens begyndelsse til wor ere / huilken ingen aff tesse werdzsens første haffue bekendt / thi om the samme haffde bekendt / ßo haffde the icke korsfested then erlige herre / men som screffuit staar at ingen øyene haffue seet / oc inge øren haffue hørd / oc ey nederstiget er vti noger menniskes hierte / thet som gud haffuer beredt thennom / som hannom elske.

Esaii lxiiij.

(skiulder) thi thet er dølt vnder then hellikorsses darhed oc syunes icke vti ere oc rygsdom.

Men gud haffuer oss thet obenbared formiddelst syn aand / thi aanden randsager al ting / oc ßo then guddommelig diubhed / thi huilket menniske wed huad som vti menniskēn er / vden menniskens aand som er vti hannom? ßo wijd oc nw inggen huad vti gud er vden gudz aand / nw haffue wij icke wndfangget en werdzsens aand / men then aand som er aff gud / at wij muge wide huad oss giffuit er aff gud / huilket wij oc tale / icke met kloge ourd vti menniskelige wijßhed / men met kloge ourd / huilket oss lerer then helligaand / aandelige sager at dømme aandelige / men it naturligt menniske forstaar inthet aff gudz aand / thet er en dorhed for hannom / oc hand kand icke bekende thet / thi thet maa vti aandelige made dømmes / men thend som aandelig er dømer ald ting / oc hand dommes aff ingen / thi huo haffuer bekendt gudz sind? eller huo wil wnderuise hannom? tock haffue wij Christi sind.

(Naturligt menniske) Er then som vdenade er alsombest skickedt vti fornumst konst synd oc skel.

Esa. xl.

Thet tridie Capittel.

OC ieg kere brødre kunde icke tale met eder som met aandelige / men som met kødelige / ligeruis som met wngge børn vti Christo / ieg haffuer giffuet eder melck at dricke / oc icke groff mad / thi i kunde end thaa

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

(noget siger) her haffuer Paulus fordømt paUedommet / oc alle sechter

icke / oc i kunde ey end nw / effter thi i ere end nw kødelige / thi ther er vti bland eder affuend / kyff oc twedragt / ere i icke thaa kødelige / oc wandre end nw mennisklig? thi naar nogen siger / ieg er Paulisk en anden / ieg er Appollisk / ere i icke thaa kødelig? huad er Paulus for en? huad er Apollo for en? thienere ere the / wed huilke i haffue wndfanged troen / oc ßo lige som herren / haffuer giffnet huer aff thennom / ieg haffuer plantter / Apollo haffuer wandet / men gud haffuer giffuet. vexsten / ßo er nw inthet bode then ther planter / oc then ther wander / men gud som giffuer vexsten.

(guld) thet siger hand om predicken oc lerdom / som lere til troens forbedrelse eller forminskelske / nw bliffuer ingen lerdom bestādig vti dødzsens stund / paa then ydersle domedag oc vti al nødt / men forteres oc forgaar / vden thet er oc gudz rene ourd men thet befinder sig alth vel woi samvittighe den.

Thend nw som plantter oc thend som wadner / er en lige som then anden / men huer skal wndfange sin løn effter siit arbeide / thi wii ere gudz hielppere / i ere gudz ager oc gudz byggelsse / ieg aff gudz naade som mig er giffuen / haffuer lagt grunden / som en wiies byggemester / en anden bygger ther vppa / men huer mand see til huorledes hand bygger ther vppa / en anden grund kand inggen legge vden thend som lagt er / som er Jesus Christus er thet ßo noger bygger paa thende grund / .s. guld / sølff / edellestene / tree / høø / skeffue / ßo skal huermandz gerning obenbares / herrens dag skal thet alt sammen klart gøre / huilken skal obenbaris met yld / oc huorledes huermandz gerninger skal ylden bewise / bliffuer noger mandz gerning som hand haffuer bygt ther vppa / ßo skal hand wndfange løn / forbrendes tock noger mandz gerning / thaa skal hand lyde skade / men hand skal selff bliffue salig / toch ßo / som wed yld.

Wide i icke at i ere gudz tempel / oc then helligaand boor vti ether? om noger mand beskender gudz tempel / then samme skal gud beskemme / thi gudz tempel er hellig huilken i ere / ingen swige seg selff / huosom ebland eder mener sig at ware wiies / hand worde en dare vti thenne werden / paa thet

hand

hand ma worde wijes / thet thenne werdzsens wijs
eshed / er en darhed for gud / thi ther staar screff-
Job. v. uid / the wijse begriber hand vti theres treskhed /
psalm. oc framdeles herren wit the wijse menniskes tancke
xciij. at the ere forfenggelig / ther fore berømme sig ingen
paa noget menniske / ald ting hører eder til / ware
sig Paulus eller Apollo / ware sig Kephas eller wer
den / ware sig liffuet / eller døden ware sig the ner
uende tingest eller tilkōmende / aldting hører eder
til / tock høre i Christo til / men Christus hører
gud til.

(eder til) thet fore haffuer inggen macht ads kriffue christne menniske nogen log fore eller ad bijnde theres samuiteghet

Thet fierde Capittel.

Hvermand holde oss for christi thienere oc
husholdere offuer gudz lønlige domme /
nw achter mand inthet mere vti hushol
derne / end at the maa findes troo / tock
er thet megen føge ting / at ieg dømmes aff ether
eller aff noger menniskelige dag / oc dømmer ieg
meg icke selff / oc wid ieg / mig inthet .ſ. paa at staa
men ther met er ieg icke retferdig giord / herren er
then som dømmer meg / ther fore dømmer icke for
end tiden kommer / til ßo lengge herren kommer /
som skal obenbare vti lywset thet som ligger løn-
ligt vti mørckheden / Oc kundgøre the raad som nw
lønlige ere vti hiertene / thaa skal huer mand skee
loff aff gud.

(lønlige dōme) thet er euangelium / vdi huilcket gudz godhed ers kiuld oc osstil biudes.

(paa ad staa) ingen kand holder sig retferdig fore sine gerninger / eller gode leffnet skyld / oc ey loffne sig fo menniskē al ting staart blotteligen vti gudz hender.

Sodant kere brødre haffuer ieg paa mig oc
Apollo vdlagt for ethers skyld / at i maa lere aff
oss / at ingen holder mere aff sig end som nw screff
uit er / paa thet / en icke opblessuer sig mod en an-
den / for noger mandz skyld / thi huo dømmer tig?
huad haffuer thu som thu icke haffuer wndfan-
ged? haffuer thu tha wndfanged thet / huad berø-
mer tw tig / lige som thu haffde icke wndfanget
thet? I ere alle rede wordtne metthe / i ere allere-
de rijge wordne / aldt vden oss ere i wordtne herrer
oc wore thet gudz willie at i motte regnere / paa

(Rijge) hand bespotter thennom oc menthuert emod

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

thet wij oc motte regnere me eder.

Men mig tycker gud haffuer skicked oss til the alder ringgeste apostele/ som the/ døden ere alle rede tillag/ thi wij ere wordne then gantske werden it widwnder/ oc englene oc menniskene/ wij ere darer for Christus skyld/ i ere kloge vti Christo/ wij ere skrøbelige/ i ere starcke/ i ere fulde men wij ere forachtede/ ing til thēde stūd/ ere wij hūgre oc tørste oc ere nogne/ oc lyde neffue slag/ oc haffue inggen wiss stedt/ Oc arbeide oc gøre met wore egne hender/ nar mand taaler ilde til oss/ ßo benedide wij/ nar mand forfølger oss/ ßo ere wij tolmodige/ nar mand bespotter oss/ ßo bede wij/ oc wij are lige som it vdfeyelsse for werden / oc are wordne huer mandz bespottelse.

Sodant scriffuer ieg icke / paa thet ieg wil beskemme ether/ men ieg formaner eder/ som mine kere børn/ thi om i haffde end hafft thitusinde tuchtemestere vti Christo / ßo haffue i tock icke mange fadere/ thi ieg haffuer født ether vti Christo Jesu/ wed euangelium / ther for formaner ieg ether/ efterfølger meg / for thend samme sag / haffuer ieg sendt til eder Timotheum / som er myn kere søn/ oc troo vti herren / paa thet hand skulle paamynde eder mine weye/ som ere vti Christo/ Huorledes ieg lerer alle stede oc ebland alle menheden / somme blesse thennom op ligeruis som ieg icke skulle komme til eder / ieg wil tock ingen en stacked tijd komme til eder/ om herren wil/ Oc ieg wil lare icke theres ourd som ere opblesde/ men krafften/ thi gudz rijge stander icke vti ourden/ men vti krafften/ huad begere i? skal ieg komme til eder met it rijss/ eller met kerlighed oc en sachtmodig aand?

Thet fembte Capittel.

Ther

Ther gaar sodant menigt røchte om eder/ at horerije er ebland eder/ oc sodant horerije/ Aff huilken hedningene wide icke aff at sige/ at en ligger hoss sin steffmoder/ oc i ere opblesde/ oc haffue icke helder tøcked thet ilde ware/ oc icke thet so skicked/ at thend som gerningen haffuer bedreffuit/ motte skilljes fran eder/ ieg sandeligen som fran eder er legomlig/ tock neruerende vti aanden/ haffuer alle rede neruerendes besluttet/ lige som ieg wore til stede/ offuer thend som sodant haffuer bedreffuit/ vti wor herres Jesu Christi naffn/ vti ethers forsambling met myn aand/ oc met wor herres Jesu Christi kraff/ at giffue hannom dieffuelen vti wald/ til køddens forderuelsse/ paa thet aanden maa worde salig/ paa wor herres Jesu christi dag.

(Nie deig) ther blieffuer iaa alle tijdsønd vti menniskεn/ en toch the ere hellige giorde/ huiken man skal vtfeye/ ther fore siger hand/ i ere vsurede thet er hellige men skaffer thet foad i gantske vdfeye oc worde gantske rene/ oc nye deig.

Ether berømelsse er icke duelig/ wide i icke at en føge surdeg swer gøør then gantske deig? ther for rensser vt then gamble surdeg/ paa thet i maa ware en ♣. nye deig/ lige som i ere vsyrede/ thi wij haffue oc it posskelam huilket for for oss er offered/ som er Christus/ ther for lader oss holde posske/ icke vti thend gamble surdeg/ oc ey vti ondskabens oc swrfittighedz swrdeg/ men vti then søde deig som er renhed oc sandhed.

(aff werden) huosom icke wilde om gaass met onde menniske hand skulde gåt skefly aff werdē ther for wil hād at man skal fly ondechristne ad the entigen bedre thom eller icke haffue thet christne naffn/ thi vchristne bere icke thet naffn

Jeg haffuer skreffuid ether vti it breff/ at i skulde icke omgaes met bolere/ thet men ieg icke aff bolere vti thenne werden/ eller girigge/ eller røffuere/ eller the som thiener affgude/ i skulle ellers gaa vd ♣. aff werden/ men nw haffuer ieg screffuid eder/ at i skulle icke omgaaes met noger som lader sig kalde broder/ oc er tock en bolere/ eller girig/ eller tilbeder affgude/ eller skendere/ eller drackere/ eller røffuere/ met sodanne skulle i oc icke ede/ thi huad ligger mig macht paa the som vden ere/ at ieg skal dømme thennom? dømme i icke the

som

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

som inge for ere? men gud skal dømme the som vdenere/ skicker vt fraa ether selffue then som onder er.

Thet siette Capittel.

HVorledes dristes noger vti bland ether/ som haffuer at skaffe met en ander at lade sig dømme aff the wrette/ oc icke for the hellige? Wide i icke at the hellige skulde dømme werden/ Effter thi nw werden skal dømmes aff ether/ ere i icke tha gode noch ther til/ at i dømme ringere sager? Wide i icke/ at wij skulle dømme offuer Englene? huor møged mere/ offuer the ting/ som høre til timelig nering/ naar i nw haffue ad dømme/ om timelig nering/ soo tager the som mest ere forachtede vti menheden/ oc setter thennom til dommere/ Thet siger ieg ether til skendzsel/ er ther ßo gantske ingen fornumstig ebland eder? eller oc ey en/ som kand dømme emellom broder oc broder/ men en broder lader sig dømme met en anden/ oc ther til met for the wantro.

Thet er nw lige som ther wore it feyl ebland eder/ effter thi i gaa til retgand met huer anden/ hui lade i icke helder gøre eder wret? huor for lade i icke eder helder fordømme? men i gøre wret? oc fordømme andre/ oc ther til met gøre i thet brøderne? Wide i icke/ at the wretferdige skulle icke arffue gudz rijge? Lader eder icke forføre/ enthigebolere/ eller the som tilbede affgude/ eller horkarlle/ eller blødinge/ eller the som sønder met wnaturligt køn/ eller thiuffue/ eller gyrige/ eller drancklere/ eller skendere/ eller røffuere/ skulle icke arffue gudz rijge/ oc ßodanne haffuer somme aff eder warid/ men i ere afftoffne/ i ere hellige giorde/ i ere retferdige giorde/ vti wor herres Jesu naffn/ oc wed wor herre gudz aand.

Jeg haffuer macht til alting/ toch er mig icke

alting

alting nøtte/ Jeg haffuer macht til alting/ men ieg
wil ware wnder inggens wold/ maden til bugen/ oc
bugen til maden/ men gud ſkal dømme thend ene
met thend anden legommet icke til horerÿe/ men til
herren / oc herren til legommet / men gud haffuer
opreſd herren/ hand ſkal oc opreiße oſſ aff hans
krafft / Wÿde i icke / at ethers legomme ere chri-
ſti lymmer / ſkulle ieg nw tage chriſti lemmer / oc
gøre hore lemmer ther aff? thet ware langt fran
meg/ eller wide i icke at huoſom til hengger horen/
Gen. ij. hand er it legomme thi the ſkulle worde (ſiger
hand) tuoo vti it kødt/ men huoſom tilhengger her-
ren hand er en aand.

Flier horerie / alde ſønder ſom menniſken
gør ere vden hans legomme/ men huo ther beblan-
der ſig met horen / hand ſønder emod ſÿt eged le-
gomme/ eller wide i icke/ at ethers legomme er then
helligaands tempel/ huilket i haffue aff gud / oc i
ere icke eder ſelffue mechtuge? thi i ere dyre køpte/
ther for erer gud vti eders legomme/ oc vti eders
aand huilke gud høre til.

Thet ſiuffuende Capittel.

OM the ting ſom i haffue ſkreffuit meg
til / giffuer ieg for ſwar/ thet er menniſ-
ken got at hand icke rører noger quinde/
men for horerÿe ſkÿld haffue huer ſin
egen huſfrue/ oc huer quinde ſin egen Mand/ man-
den betal huſfruen then weluilligหed ſom hand er
hende ſkildug/ teſligeſte huſfruen betal mandnen/
huſfruen haffuer icke macht offuer hendes eget le-
gomme/ men manden/ teſligeſt er icke manden mech-
tig offuer ſÿt eged legomme/ men huſfruen/ Sui-
ger icke huer anden / at i adſkillÿes / vden thet
ſkeer oc aff begges gode willie til en tÿd/ at i wo-
re bequemme til faſte oc bøner/ oc ther effter kom-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

mer til ſammen igen / paa thet dieffuelen ſkal icke
freſte eder / for eders vkyuſkhedz ſkyld.

Sodant ſiger ieg ether aff tilladelſe / oc icke
aff noged bud / men ieg wilde wel helder / at alle
menniſke ware ßo ſom ieg er / men huer haffuer
ſin egen gaffue aff gud / en ßo / then anden ander
ledes / tock ſiger ieg thennom ſom ere widuer oc
enckere / thet er thennom gat / om the bliffue ſom
ieg er / tock om the icke holde kundne thennom ßo
muge the giffte thennom / thi thet er bedre at gifftes
end at brende.

(forlige ſig) Ingen ſag ſkil-
lier mãd oc quin
de ad vden hoor
Matt. v. ther for
nor the ellers
bliffue fortørnid
paa huer anden
muge the forli-
ges igen / eller
bliffue vden ech
teſkab ſom the
kunde forenes
ther met.

The giffte byuder ieg / tock icke ieg / men her-
ren / at quinden lader ſig icke ſkillye fran manden
om hun tock lader ſig ſkillye / ßo ſkal hun bliff-
ue vgiffter eller ✠ forlige ſig met manden / oc man-
den ſkal icke lade quinden fran ſig.

Men the andre ſiger ieg / icke herren / om en
broder haffuer en wantro huſfrue / oc thet beha-
ger hende at bliffue hoſſ hannom / hand ſkal icke
ſkyllye ſig fran hende / Oc om en quinde haffuer
en wantro mand / oc thet behager hannom at bliff
ue hoſſ henne / ßo ſkal hun icke ſkillyes fran han-
nom / thi then wantro mand er hellig giort aff
quinden / Oc then wantro quinde er hellig giort aff
manden / eller wore ethers børn wrene / men nw
ere the hellige / men om then wantro wil ſkillyes /
ſoo lad thennom ſkillyes / en broder eller ſøſter er
icke fangen vti ſodane fald men gud haffuer kaldet
oſſ vti freden / men huad wiſt thu quinde / om thu
kand ſaliggøre manden? eller huad wiſt thu mand /
om thu kand ſaliggøre quinden? vden / ſom gud
haffuer huer vtdellet.

(helligiordt) Lige ſom then
rene er alleting
rene ad Titũ. i.
ßo er oc en vchri
ſten mand reen
for en chriſten
quinde ad hun
kand ware hoſſ
hannom vden
ſønd oc børnen
ſkulle icke for-
achtes ſom vre-
ne / thi echte-
ſkab / oc ſorg fore
børnen bliffuer
reet / helder the
ere hedninge el-
ler chriſtne.

Huer aff ether wandre ſom gud haffuer kal
det hannom / oc ßo ſkicker ieg thet vti alle men-
hed / er nogen kallet til omſkerelſen hand beuiſer
paa inggen førhud / Er nogen kallet vti ✠ forhud
hand lade ſig icke omſkere / Omſkerelſen / er inthet

oc for-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

oc forhud er inthet / men gudz budourdz fuldkommelse / huaer bliffue i thend skick som hand er kaldet est thw kaldt en thienere / sørge inthet / tock kand thu worde frij / ßo gør thet helder / thi huosom er en thienere kaldt / vti herren hand er herrens frij / tesligeste huosom frig kaldt er / hand er Christi thienere / i ere dyre igen køpte worder icke menniskes thienere / kere brødere huer bliffue hoss gud vti thet samme som hand er kaldet.

(forhud) Thet er / ingen achte ad om skerelsen eller forhud gøres behoff / men begge skal ware huer mand fry.

Men aff iomfruerne haffuer ieg icke herrens bud / tock siger ieg huad mig got tockes / som ieg haffuer wndfanget miskundhed aff herren / at ieg skal ware troo / ßo men ieg nw / at sodant er got for thende neruerendes nødz skild / at thet er mennisken got at ware ßo / Est thu bunden til en quinde? ßo bogere icke at worde løss / est thu oc frij fran quinde / ßo bogere ingen quinde / om thu tock gifter tig / haffuer thu icke søndet / Oc om en iomfru gifter sig / haffuer hun icke ther vti sønd tock skulle sodane haffue modgang aff kødet / men ieg sparer eder nw.

Men end nw siger ieg ether kere brødere / tiden er stacket / framdeles siger ieg ßo / at the som haffue husfruer holde thennom som the icke haffde / oc the som grede / som the icke grede / oc the som glede thennom / som the icke glede thennom / oc the som køpsla / ligeruis som the thet icke besidde / oc the som bruge thenne werden / lige som the icke brugte hende / thi thenne werdzsens skick er forgengelig.

Tock wil ieg nw at i skulle ware vden sorg / huosom icke er gifft / hand sørger om the ting som herren høre til / huorledes hand maa behaffue gud men huosom gifter sig / hand er sorgefuld for the ting som werdē høre til / huorledes hād maa behaffue sin husfrue / oc thesse twēne ere at skillige / en quinde oc en iomfrw / en iomfru som icke er gifft / hun sorger for thet gud hører til / at hun maa ware hillig / bade

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

vti legommed oc vti aandē/ men thend som gifft er/ hun sorger for thet som werden hører til/ huorledes hun kand tecke manden / sodant siger ieg til eders nøtthe/ icke at ieg wil kaste eder nogen bond paa halssen/ men ther til / at thet som eder wel anstonder oc lader bliffue stadnge/ oc herren vforhinderligt.

(bond paa) Sancte Pouel wil ingen forbyu de echtes kab som nw skeer aff pauelige louger hoss prester münker oc nunder.

Om so skeer at noger lader sig tøcke at thet stander hannom ilde / athans iomfru ergonggen offuer tyden/ oc thet skal so skee/ so maa hand gøre huorledes hand wil / hand synder icke/ ladt thennom giffte thom/ Men huo som fast forsetter sig vti siit hierte vdtwingder/ haffuendes macht vti sin friie willie/ oc beslutter sodant vti siit hierte / at hand wil beholde sin iomfru / hand gør wel/ Endeligt/ huosom gifftter hendne / hand gør wel / men huosom icke gifftter hende/ hand gør bedere / En quinde er bunden til lougen/ so lengge som hendes mand leffuer/ men om manden soffuer / so er hun friig/ at giffte sig met huem hun wil / aldene at thet skeer vti herren / toch er hun saligere om hun bliffuer so effter myn mening / ieg men oc at ieg haffuer guds aand.

(friij willie) At hun giffue samtøcke ther til vden tuang.

(gør bedere) icke athand bliffuer thes bedre for gud thi for gud gør troen off alene gode / men som hand sagde til forne/ hand thess bedre thiene gud vti thette leffnit.

Thet ottende Capittel.

Aff thet som affguder er offerit wiide wii nw alle huad wii wiide skulle/ Men wiiesdom opblesser / oc kerlighed forbederer / Tock om noger lader sig tøcke at wide noget hand wedt icke end nw / huorledes mand skal wide / men om noger elsker gud thend samme er bekendt aff hannom.

(opblesser) Her begynder hand adpryse then kerlighed som wii skulle haffue til the skrøbelige.

Szo wiide wii nw/ aff then madt som offeres aff gude / at en affgud er inthet vti werden / oc at ther er inggen anden gud vden en / oc end tock / ther ere the som neffnes aff gude ware sig vti hemmelen

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

melen eller paa iorden (thi ther ere mange guder oc mange herrer) ßo haffue wij tock aldene en gud ſom er gud fader / aff huilken alde tingeſte ere / oc wij vti hannom / oc en herre Jeſus Chriſtus / wed huilken alde tingeſte ere / oc wij wed hannom.

Huermand / haffuer tock icke wijeſdom / thi ſomme gøre thennom ſamuittighed offuer affgude oc ede maden for affgude offer / oc theres ſamuittighed beſmittes ther met / effter thi hun er ſkrøbelig / Tock hielpper oſſ maden inthet for gud / eede wij ßo worde wij ther for indthet thes bedere / eede wij icke / ßo worde wij oc inthet thes ringgere.

Men ſeer til / at thenne eders frighed / icke maa ware the ſkrøbelige til fortørnelſe / thi om noger ſiger tig (ſom haffuer bekendelſe) ſidde til bordz / oc ede thet ſom offered er affgude / men er icke hans ſamuittighed (effter thi hun er ſkrøbelig) at tage ordzſage / ede thet ſom offered er affgude? oc ßo fordreffues thin broder ſom ſkrøblig er vti thin wijeſdom / for hues ſkyld Chriſtus haffuer toldt død / nar i nw ßo ſønde emod eders brødere oc fortørne theres ſkrøbelige ſamuittighed / ßo ſønde i emod Chriſtum / ther for wore thet ßo / at mad ſkulle fortørne myn broder / ßo wilde ieg eniglig icke ede kødt / paa thet / ieg ſkulle icke fortorne min broder.

Thet niende Capittel.

ER ieg icke en apoſtel? er ieg icke fryg? haffuer ieg icke ſeet wor herre Jeſum chriſtum? ere i icke oc ßo myn gerning vti herren? er ieg oc icke andre en apoſtel / ßo er ieg tog eders apoſtel / thi i ere mit apoſtole embedes ingſegle vti herren / nar mand ſpørger mig tha ſuarer ieg ßo / Haffue wij icke macht at ede / oc dricke? haffue wij oc icke macht at føre met oſſ en ſø-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ster for en husfrue/ som the andre apostole/ oc herrens brødere/ oc Cephas? eller haffuer ieg oc Barnabas aldene icke macht at gøre sodant? huo reysser noger tijd paa sijt eget sold? huo planter en wingard/ oc eder icke aff fructhen? eller huo wochter en hiordt/ oc eder icke aff hiordens melck.

(sorg for ꝛc.) Gud sorger for alle ting/ men hand sørger icke so ad thette skulde scriffues for ornes skyld/ huilket the icke kunde leise.

Taler ieg sodant mennisskelige? siger oc icke longen thet samme? thi vti Mosi loug stander skreffuid/ thu skald icke binde munden paa thend oxse som terssker/ haffuer gud sorg for øxne? eller siger hand icke alting for wor skyld? Thet er iaa skreffuid for wor skyld/ thi then som pløger/ hand skal iaa pløge paa et hob/ oc thend som terssker/ skal oc tersske paa it hob/ at hand maa worde dehaffstig aff noger hans hob/ haffue wij nw saaet eder thet som aandeligt er/ er thet stort ting/ om wij høstede thet som legommeligt er? om andre ere delafftige hoss ether vti thenne macht/ hui skulle ey wij møget mere?

(brugt) See/ apostolen sparer so gantske the skrøbelige ad hand oc holder sig aff alt thet som hand haffde macht til oc ther til met the andre apostels exempel.

Men wij haffue icke brugt sodan macht/ men wij fordrage allehonde/ paa thet wij icke skulle forhindre christi euangelium/ wide i icke at the som arbeide vti templen/ the nere thennom aff templen oc the som berede alteret/ the nyde thet som alterit hører til? So haffuer herren befalet/ at the samme som forkynde euangelium/ skulle føde thennom aff euangelio/ tock haffuer ieg aff tesse inthet brugt.

Ther for schriffuer ieg ether icke/ her aff/ at thet met mig so skulde worde holdet/ ieg wilde helder døø/ end noger skulle tage eller gøre myn ross til inthet/ ther for at ieg predicker euāgelium/ torff ieg icke berøme meg/ thi ieg maa gøridt/ oc we mig om ieg icke predicker Euangelium/ gør ieg thet gerne/ so skal mig skee løn/ gør ieg thet oc wgerne/ so er mig tog embedet befalet/ huor fore skal thet thaa lønes meg? ther for/ at ieg predicker Euangelium/ oc thet gør ieg frigt for inthet/ paa

thet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

thet ieg skal icke misbruge min frighed / vti pre=
dicke embedet.

End toch ieg er frij for huerman / haffuer
ieg tock giffuet meg huer man til en thienere/paa
thet ieg motte winde thess flere aff thennom / thi
Jøderne er ieg worden som en Jøde/paa thet ieg
motte winde iøder / the som ere wnder lougen / er
ieg worden som en wnder lougen/paa thet ieg mot
te winde the samme som ere wnder lougen/The som
ere vden loug / er ieg worden som en vden loug /
(end tog ieg er icke vden gudz loug men ieg er vti
Christi loug) paa thet ieg motte winde the som
ere vden loug / The skrøbelige/er ieg worden som
en skrøbelig / paa thet ieg motte winde the skrøbe
lige/ huerman er ieg worden aldehande / paa thet
ieg motte iaa gøre nogen salig/tock gør ieg sodant
for euangeli skyld / paa thet ieg motte worde del=
afftig vti thend samme menhed.

Wide i icke at alle the som løbe til maelit/the
løbe alle/men en fonger thet kleinodium/ løber nw
ßo ad i maa gribe thet/Huerman som strider/hol
ler sig modelig vti alting / somme gøre thet at the
maa wnfange en forgenggelig krone / men wij en
vforgenggelig/Tock løber ieg ßø icke som wuysser/
ieg fechter icke som thend ther slaar vti werderit/
men ieg temmer mit legomme oc wnder tricker thet/
at ieg icke ßo maa predicke andre at ieg maa selff
worde forkastelig.

(wuisser)
Ligeruis som en
weyløbere volø
ber stundom aff
weyẽ/ hand kãd
icke naa maalid
oc thend som fe=
chter oc slaar
mangge slag /
hand slaar for=
geffues vti luc=
then / ßo skeer
thet oc thennom
som gøre mãge
gode gerninger
vtẽ troẽ Thi the
ere vuisse ther
paa / huorledes
the staa met gud
Ther for / er thet
icke vden mange
forgeffues luff /
oc forgeffues
slag / oc forfeng
lige gerninger

Thet thiende Capittel.

Exodi. xiij. Exo. xiiij. Exo. xvij.

Kjre brødre ieg wil icke dølge for eder /
at wore forfederne/ere alle gongne egøm
men haffuid/oc ere alde døpte wnder Mo
sen / met skyen oc met haffuit / oc haff=
ue alle eddet en hande aãdelige mad / oc haffue al
le drucket en honde aandelige drick/men the drucke
aff then

aff then aandelige sten / som her effter kom / huil⸗
ken sten wor Christus / men mange vti bland then
nom misshaffuede gud / thi the ere neder slagne vti
ørcken. Nu. xx.

Tog er thet waret oss en lignelsse / at wij skul
le icke lade oss løste til thet som vndt er / lige som Exo. xxxij.
the haffde løst / worder oc icke lyge affguder / som
somme aff thennom giorde / oc thiente som screffuit
staar / folcked satte sig nedder at ede / oc at dricke
oc stod op at lege / oc lader oss icke driffue hore⸗ Nu. xxv
rije / som somme aff thennom driffue horerije / oc
nederfulde paa en dag tre oc tiuge tusinde / lader Nu. xxi
oss oc icke frijste Christum / som somme aff then⸗
nom frestede hannom / oc bleffue fordreffuede aff
hugorme / murrer oc icke lige som somme aff then
nom murrede / oc bleffue fordreffuede aff forderff⸗
ueren.

Ther for skal icke en forachte then anden ehuor sterck eller skrøbelig hand er huo wijd huorlengge hand kand selff bliffue

Sodant alt skede thennom til en lignelsse / men
thet / er toch skreffuidt oss til en formaning / paa
huilke werdzsens ende ere komne sſo / athwosom la
der sig tøcke hand staar / see sig wel til / athand
icke falder / i haffue end nw inggen frestelsse fon⸗
ged / vden mennisſkelige / thi gud er troo / som icke
lader eder frijste / offuer eders formuge / men hand
gør met frestelssen / en aff kom / at i kunde fordra⸗
gen ther fore / mine kere brødere / flyer fran affgu
de thieneste.

Jeg taller som met the kloge / dømmer i hu⸗
ad ieg siger / thend benedide kalch / huilken wij be⸗
nedide / er hand icke Christi blodz menhedt? thet
brød som wij brijde / er thet icke christi legommes
menhedt? thi wij som ere mangge / ere it brød oc it
legomne / effter thi wij ere alle delafftige vti it brød
seer til Israhel effter kødet huilcke som ede offue
rid / ere the icke vti it alteres menhed? huad wil
ieg tha nw sige? skal ieg sige / at affgude er noget?
eller thet som affgude offerit er / er noget? men thet
siger ieg the hedninggene / huad the offere ther of⸗
fere the dieffuelen oc icke gud / nw wil ieg icke / at

i skulle

i skulle haffue menhed met diefflenne/ i kunde icke timelige dricke herrens kalch oc dieffuelsen kalch/ i kunde icke til lige ware delafftige vti herrens bord oc dieffuelsens bord/ eller wille wij true? herren ere wij starckere en hand? ieg haffuer wel macht til al ting/ men alting er icke nøttug/ ieg haffuer wel macht til alting/ men alting forbedres icke/ ingen atspørge huad hannom selffuer er nøttugt/ men huer huadsom en anden er nøttug.

Alt huad faldt er paa kød marg kedet eller i hus
Psalm. xxiij. sen thet eder/ oc spørger inthet/ paa thet i maa spa
re samuittigheden/ thi iørden er herrens/ oc huad ther er paa/ men om nogen wantro biuder eder til gest/ oc i wille gaa til hannom/ ßo eder alt huad eder forberes/ oc spørger inthet/ paa thet/ i muge forskone samuittigheden/ men om nogen sagde til eder/ thette er offerit aff gude/ ßo æder icke/ for hans skyld som ether wnderuisde/ paa thet i muge spare samuittigheden (iorden er herrens oc alt thet ther er paa) samuittighed siger ieg/ icke thin egen/
Psalm. xxiij. men then andens/ thi hui skulde ieg lade dømme
myn frighed/ aff en andens samuittighed? thi om ieg nyder thet met tack/ hui skulde ieg bespottes offuer thet/ for huilked ieg tacker.

(iorden er herrens) Christus er en herre oc frij ßo ere oc alle christne vti alle ting

(lade dømme) hand maa wel dømme mig mē myn samuittighed skal bliffue vdømt oc vfangen/ end tog ieg wiger vduortes hannom til thie neste.

Helder i nw æde eller dricke/ eller huad i gøre ßo gører alt/ gud til ere/ fortørner huercken grekerne eller iøderne/ eller gudz menhed/ ligeruis/ som ieg teckes huermand vti alle mode oc icke atspørger thet som meg er nøttigt/ men mange/ at the maa worde salige/ efterfølger meg/ som ieg effter Christum.

The Olluffte Capittel.

IEg loffer eder kere brødere/ at i tencke paa mig vti allemode/ oc holde thend skick lige som ieg haffuer giffuet eder/

nw lader ieg ether wide/at Christus er huer mandz hoffuid/men mãden er quindẽs hoffuit/oc christi hoffuit er gud/huer mãd som beder/eller propheterer/oc haffuer noget paa hoffuedet/ hand beskẽmer sijt hoffuit/ men en quinde som beder eller prophete=rer obenhoffuit/ hun beskemmer sijt hoffuid/ thi thet ware ligesomøget som hũ wore skaldet/Wil hũ icke sette paa hoffuedet/ ßo maa mand skere ha=ryt aff hendne/ nw effter thi thet lader ilde/ at quinden skulde beskere sijt haaer/ eller rage sig/ ßo sette sig paa hoffuedet.

Men manden skal icke sette paa hoffuedet/ thi hand er gudz billede oc ere / men quinden er mandzsens ere/thi manden er icke aff quinden/men quinden aff manden/ oc manden er icke skabt for quindens skyld/men quinden for mandens skyld/ Gen. ij.
ther for skal quinden haffue macht paa hoffuedet/ for englenes skyld/ tock er huercken mandẽ vden quinden/ eller quinden vden manden vti herren/ thi som quinden er aff manden/ ßo kõmer oc manden formiddelst quinden/ men alting kommer aff gud.

(macht paa rc) Thet er hoffuitklede eller luffue aff huilket mand kand mercke/ad the ere wnder mãdsens macht genesios vti tridie capittel.

Dømmer met eder selffue/ om thet lader wel at en quinde obenhoffuid beder til gud? eller lerer naturen eder icke/ at thet er manden en wanhere/ om hand lader sig vorse longt haar/ oc quinden en ere om hun lader vorse sig longt haaer? haaret er giffuet henne til it skyul/ er ther tock noger eb=land eder som løst haffue at tretthe/then skald wij=de/ at wij haffue icke sodane siduane/ oc ey helder gudz menhede.

Men paa thet ieg skal gøre mit bud/ßo loffuer ieg icke/ at i til sammen kommen/ icke vti the beste made/ men i the werste/først nar i til samen komme vti menheden/ fornømmer ieg/ at ther er vsamdrectighed vti bland ether/ oc thet troer ieg wel ßo heen/ thi ther maa ware secter ebland e=ther/ paa thet/ the som ere fromme skulle obenba=res ebland ether/ nar i komme nw til sammen met

huer

huer andre / ßo holde i icke herrens naduore / thi huer anammer til foren sijn egen naduorde wnder maeltijd / oc en er hungrig then anden er drucken/ haffue i icke huuss / ther i kunde æde oc dricke vti? eller forachte i gudz menhed? oc beskemme the som icke haffue? Huad skal ieg sige eder? skal ieg loffue eder? her vti loffuer ieg ether icke.

Jeg haffuer thet wndfanget aff herren / thet som ieg haffuer giffuet ether/at wor herre Jesus/ vti then nat som hand bleff forrodt / tog hand brød / oc tackede / oc brødt thet /sigendes / anammer/edder/thet er mit legomme/som bliffuer brudt for eder/ßodant gører vti min hugkummelsse/thesligeste oc kalcken effter naduorden/oc sagde/thenne kalch er it nijet testamentte/ vti mit blod/ßodāt gører vti min hugkommelsse ßo tijdt som i dricken.

Thi ßo offte i ede aff thette brød / oc dricke aff thende kalck / skulle i forkynde herrens død / ing til hand kommer / huo nw wuerdeligen eder aff thette brød/eller dricker aff herrens kalch/hand er skyldug vti herrens legomme oc blod/toch prøffue mennisken sig selff / oc ßo æde sig aff thet brød/ oc dricke aff thend kalck/thi huosom eder oc dricker wnuerdig / hand æder oc dricker sig selff dommen/athand icke wnderskeder herrens legōme.

(toch prøffue mennisken) Ad prøffue sig selff er / ad forneme oc forstaa sin troo oc icke forachte eller dømme the andre.

(wnderskeder) Athand achter christi legomme noget mere en anden mad.

Ther fore/ere oc ßo mangge sijwge/ oc wsunde ebland eder/oc en stoor del soffue/Thi om wij dømde oss selffue / ßo worde wij icke dømde / toch nar wij dømmes / ßo straffes wij aff herren/ paa thet wij icke skulle fordømmes met werden / Ther for mine kare brødre nar i komme til sammen ad æde/ ßo for byde end then anden / er thet ßo at noger hungrer / hand æde hiemme/paa thet / i skulle icke tilhobekomme met fordømmelsse / thet andet wil ieg skicke / narsom ieg kommer.

Thet tuolffte Capittel.

(hedtninge)
Thet er / thend
tijd i wore hedt
ninge thaa wij=
ſte i inthet huer
ken aff christo el
ler aff then hel=
ligand / men nw
kulle i wide thē
helligandes gaff
uer / vden huilke
ngen kand be=
kende christum /
nen møget me=
re forbander hā
nom.

(adſkillige kraff
ter)
En aand er vti
alle christne wij
ſhed / bekendel
ſe / troo / krafft /
etc. men ad øffue
ſodant met huer
andre oc beuiſe
ſodant hører ic=
ke huer man til /
nen ad tale om
wijſedom / then=
nom ſom lere ad
kende gud aff be
kendelſen / then=
nom ſom lere vd
wortes omgen=
gelſe oc christeli
ge frijghed / ad
beuiſe troen thē
nom ſom oben=
bare bekende hā
nom / met ourd
oc gerninger
ſom ere martirer
vnderſkede aan
der / thēnom ſom
ørøuer prophe=
tijſe oc lerdōme.

Ramdeles / om the aandelige gaffuer / wil
ieg icke døllie for eder kere brødere / i
wijde at i haffue waret hedninge / oc eff=
ter fuld the ſtumme affgude / i huor i ere
heden forde / ther for forkynder ieg ether / at in=
gen forbander Jeſum / ſom taler aff gudz aand / oc
inggen kand kalde Jeſum en herre / vden formid=
delſt then helligaand.

The ere atſkillige gaffuer / men en aand / oc
the ere atſkillige embede / men en herre / oc the ere
atſkillige kraffter / men en gud / ſom gør alting
vti huerman / vti huer betheis aandens gaffuer /
til thet mene nøtte en giffues aff aanden at tale
om wyeſhed / oc en anden giffues at talle vt aff be
kendelſſen / effter thend ſamme aand / en anden tro
en / vti then ſamme aand / en anden thend gaffue
at kunde gøre ſwnd / vti then ſamme aand / en an
den / at gøre wnderlige gerninger / en anden at pro
phitere / en anden at gøre vnderſket emellom aan=
dene / en anden atſkillige tungemael / en anden at
vdlegge tunggemael / men alle theſſe gør thend ſam
me ene aand / oc deller huer til / effter ſind willie.

Thi ligeruis ſom it legomme er / oc haffuer
toch mange lemmer / men alde lemmer it legomme
en toch the ere mange / ere the ligeuel it legomme /
ſo er oc Christus / thi wij ere alle vti en aand / til
it lyff døbte / haud helder wij ere iøder eller grec=
ker / thienere eller fry / oc wij ere alle begaffuede
met en aand / Thi legommet er oc icke it ledemod /
men mange / Om nw foden ſagde / ieg er icke ingen
hand / therfor er ieg icke noget ledemod vti legom
met / ſkulde hand icke ligeuel ware it lodemodt vti
legommit? oc om øred ſagde / ieg er icke it øyge /
ther for er ieg icke noged ledemod vti legommed /
ſkulde thet icke ther for ware it ledemod vti legom
med? om thet gantſke ledemod wore øyged / huor
ſkulde hørelſſen bliffue? om thet wore thet gand=
ſke hørelſſe

ſke hørelſſe / huor ſkulde luchtelſſen bliffue.

Men nw haffuer gud ſat ledemoden / huert
ſerleſtes vti legomed / ſom hand wilde / om nw alle
ledemode wore it ledemod / huor bleffue legommed?
men nw ere ledemoden mange / tock it legomme /
øyged kand icke ſige til handen / ieg haffuer tig in=
thet behoff / eller tuert emodt / hoffuedit til føder=
ne / ieg haffuer eder inthet behoff / men faſt mere /
the ledemode vti legommid / ſom oſſ tyckes ware
ſkrøbeligſte / the ere nøttugeſte / Oc the oſſ tyckes
ware meſt wnerlige / thennom are wij alſommeſt /
oc the oſſ ilde lade / thennom pyude wij meſt / thi the
ſom lade oſſ wel / the torffue thet icke widt / men
gud haffuer ſo formengget legommet / oc the torff=
tige ledemode haffuer hand meſt ere tillagt / paa
thet / ther ſkulle icke ware noger w ſamdrecthig=
hed vti legommed / men lemmerne ſkulle ſørge for
huer anden / oc om it ledemod pyneſſ / ſo lyde the
andre alle met / oc om it ledemod wel holdes / ſo
gledes alle the andre lemmer.

Nw ere i chriſti legomme / Oc huer andens
lemmer / oc gud haffuer ſadt vti menheden / paa
thet førſte / Apoſtel / paa thet andet propheter / paa
thet tredie the ſom lærer / ther effter the wnderli=
ge gerninger gøre / ther effter the gaffuer at kunde
ſundgøre / hielppere / regerere / mange hande tung
gemol? ere the alle apoſtole? ere the alle propheter
ere the alle lerrere? kunde the alle gøre wnderlige
gerninger? haffue the alle thend gaffue at the kun
de gøre ſunde? tale the alle met at ſkillige tungger?
kunde the alle vdlegge / haffuer ey huer en kerlig=
hed adtroe til the beſte gaffuer / oc end wil ieg wij=
ſe eder en koſteligere weyg.

Thet trettende Capittel.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

(troen ßo gantske)
End tock troen allene retferdig gør som sancte Pouel / tÿdt beuiser / toch huor kerlighed icke efterfølger er troen wisseligen icke reet / lad soo ware / at hand giorde ierthegẽ.

OM ieg kunde tale met engliske oc menniskelige tungger / oc haffde icke kerlighed / ßo wore ieg it lyudende messing eller en klingende bielde / Oc om ieg kunde prophetere / oc wÿste alde lønlighed / oc all wyeshed / oc haffde ieg troen soo gandsske / at ieg kunde røre bierge aff steedt / oc haffde icke kerlighed / ßo ware ieg inthet / Oc om ieg gaffue alt mit godz fatige mennisk e / oc lode brende mit legomme / oc haffde icke kerlighed / ßo ware thet mig inthet nøtte.

(wiesdom er støcket)
En tock wÿ haffue alle ting vti troen / oc forstaa huad gud er oc giffuer oss / ßo er tock then bekendelse end nw forstøcked oc vfulkomen mod thẽ tilkõmende klarhed.

Kerligheden er langmotig / oc wenlig / kerligheden affaendes icke / kerlighed er icke skalchafftig / hun blesser sig icke op / hun er icke keedsommelig / hun atspør icke huad hende hører til / hun lader sig icke vredt gøres / hun tencker inthet ondt / hun gleder sig icke aff vredferdighed / hun gleder sig aff sandhed / hun fordrager altingest / hun troer alting / hun hober aldting / hun er tolmodig vti aldting / kerlighed forgaar aldrig / end tock propheterne ophøre / oc tungger skulle ophøre / oc wÿesdom skal ophøre.

(kerlighed er størst)
kerlighed gør ingen retferdig men troen aldene Ro. j. men effter thi troen oc hob haffue ad skaffe met gud oc wndfange alene got / ther til oc skulle ophøre men kerlighedẽ haffuer ad skaffe met sin neste

Oc wor wÿesdom er støcked / oc wor prophecie er støcked / men nar thet fuldkomne kommer ßo skal thet w fuldkomne ophøre / thend tÿd ieg wor it barn / thaa talede ieg som it barn / oc dømde som it barn / oc haffde barne lader / men nw ieg er worden en mand / haffuer ieg afflagd thet som barn afftigt wor / wÿ see nw wed it spegel / vti mørckafftige ourdt / men thaa fran ansigte til ansigthe / nw seer ieg støckelig / men thaa skal ieg bekende lige som ieg er bekendt / men nw bliffuer tro / hob / kerlighed / thesse tree / men .ſ. kerlighed er størst ebland thennom.

Thet fiorthende Capittel.

Stoor

Stoor effter kerlighed / attroer flittelige the aandelige gaffuer/ men meſt at i kunde prophetere/ thi thend ſom taaler met twngge/ hand taler icke met menniſken/ men met gud/ forthi ingen hører hannom/ men huoſom propheterer / hand tal menniſken til forbedering / oc formaning/ oc til troſt/ Huoſom taler met tunggen /hand forbedrer ſig ſelff/ men huoſom propheterer hand forbederer menheden / ieg wilde at i motte alle tale met tunggen / men faſt mere at i motte prophetere / thi thend ſom propheterer er ſtørre end thend ſom taler met tunggen/ vden hand oc vdlegger / at menheden maa forbederes ther aff / men nw kere brødere om ieg komme til ether oc talede .ſ. met tunggen/ huad wore ieg eder nøtte? om ieg icke talede met eder entigen wed obenbaring/ eller bekendelſſe eller prophecie/ eller lordom.

Er thet ei oc ſo vti the ting/ ſom lyude oc icke tog leffue/ huad heller thet er pibe / eller harppe/ nor the giffue icke wnder ſkedelig lyud fran thennom / huorledes kand mand wijde huad man haffuer pibet / eller harpped? oc om en baſune giffuer en vbeſkedelig lyud fran ſig/ huo wijl ſkicke ſig til ſtrijd? ſo er thet oc norſom i tale met tungger/ om i giffue icke wnderſkedelige ourd / huorledes kand mand wijde huad i tale? men i talle vti wederit.

Szo er ther oc mange handde røſter vti werden / oc ingen aff thennom er ey wnderſkedelig / om ieg nw icke kan vdlegge røſten / ſo bliffuer ieg vdanſk hannom ſom tal/ oc thend ſom taler/ worder mig vdanſker/ ſo oc i / effter thi i flittig at troo the aandelige gaffuer/ warer ther effter / at i muge fuldkommelige forbedere menheden.

Ther for huo ſom taller met tungge/ hand bede ſo/ at hand maa oc vdlegge / om ieg beder nw

met

neſte / ther til bliffuer euinde=lig/ er hund ſtør=re / thet er / hun videre vdbreder ſig oc er mere warafftig.

(met twnge) Ad tale met tunger / er ad leſſe eller ſiungge eb=lanv menheden pſalmer eller propheter oc ic=ke vdlegge thennom / end toch leſſeren forſtaar thennom / Men ad prophetere / er ad wndfange ſenſen aff gud / oc kunde giffue andre/ vdatlegge er andre ad forſette tenſſen/ Szo mener nw ſancte Pouel ad tale met tungger fobedrer icke menhedē men ad prophetere oc vtlegge forbedrer menhedē

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

met twngge / ßo beder min aand / men hun gör icke noger mand frucht / huorledes skal thet thaa were? ßo / ieg wil bede met aanden / ieg wil oc bede met hwen / ieg wil siwnge met aanden / ieg wil oc siwngge met hwgen.

(hwn) Ad tale met hugen / er soo mö get som vdatlegge oc forklare sensen fore andre / men ad tale vti aanden er ad forstaa selff sensen oc icke ad vd leggen.

om thw nw benedider met aanden / huorledes skal hand som staar vti ligmandzsens stedt / sige amen / til thin tacksigelsse? effter thi hand wÿd icke huad thu siger / thu siger wel tack / men / En anden forbederes ther inthet aff / ieg tacker min gud at ieg taal met mere tungger end i / Men ieg wil vti menheden helder tale fem ourd met myn hw / at ieg oc maa wnderuise andre / end ellers thitusinde ourdt met tunggen.

(met myn hug) Thet er ad legge sessen vd vti predicken.

Kere brödere warer icke börn vti forstandelsen / men warer börn vti onskaben / oc warer fuldkommen vti forstandelssen / ther stander scriffuit vti longen / ieg wil met andre tungger oc andre leber tale til thette folch / oc ey skulle the ßo höre meg siger herren / Ther for ere tunggerne ⁊c. til it tegen / icke thennom som troo / men wantro / Oc prophecien / icke the wantro / men thennom som troo. Isai. xxviij.

(til it tegen) formiddelst mange hande tunger bliffue the wantro om wendet t l troen / som wÿd andre tegen / oc wnderlige gerninger / men aff prophecien bliffue tro mennisk e forbedrit oc störckede / som wid tegen vti huilke the pröffue oc fornömme theres troo athun er retskaffen.

Om nw thend gandske menhedt komme til hobe paa en stedt / oc talede alle met tungger / oc ther komme indgangende noget ligfolch eller wantroe / monne the icke sÿge at i wore fran sinddet? men om the alle propheterede / oc ther komme thaa en wantro / eller ligmand ing / thend samme worde straffet aff thennom alle / oc dömpt aff thennom alle / oc ßo worde thet som lönligt er vti hans hiertte obenbaret / oc ßo fulde hand neder paa sÿt angesigte / oc tilbade gud / oc bekende at gud wore wisseligen vti eder.

Huad tha nw kere brödere? naar i komme til sammen ßo haffuer huer en loff sang / hand haffuer en lerdom / Thend haffuer tuagge / hand haffuer en

ner en

uer en obenbaring/en anden haffuer en vdlegning/ lader aldting ske til forbedering / om noger taler met tungge/ thet gøre sig selffanden / eller paa thet høgeste selff tredie / oc en til then anden / oc en legge thet vd / er hand tock icke vdleggere/ ßo thie sig vti menheden / oc tale met sig selff oc gud.

Men propheterne skulle tale selffandre / eller selff tredie/ oc theandre skulle dømme/men om en anden fongger obenbaring som ther sidder/ ßo skal then første thye / i kundde wel alle prophetere en effter thend anden/ paa thet the maa alle lere / oc alle formanes/ Oc propheternes aander ere propheterne vnderdanige / thi gud er icke en tuedrachtes gud/ men fredens som er vti alle helliges menhedt.

Lader eder husfruer thye vti menheden / thi thet skal icke tilstedes thennom at talle / men the skulle ware wnderdanige / som oc lougen siger/ men wille the lere noget / ßo muge the spørge theres mend hiemme/ thi thet lader quinder ilde at tale vti menheden / Eller er gudz ourd vdlugt fran eder? eller er thet aldene kommet til eder? om noger lader sig tøcke at hand er en prophete / eller aandelig/ then bekende huad ieg scriffuer til eder/ at thet er gudz budt / men om noger er wanuittig / hand bliffue wanuittig / ther for kere brødere staar flitelig effter prophecie/ oc forbiuder icke at tale met tungger/ lader ald tingest gøres met subtilighed / oc skickelighed.

(wnderdanige) Somme mene effter thi the haffue forstand oc thend helligandes gaffuer/ ad the skulle ingen wÿge eller thie/ aff huilket kommer sechter oc tuedragt / men sancte Pouel siger her/ ad the muge wel oc skulle wÿge/ thi thēd helligandes gaffuer stander i theres macht ad the icke torffue bruge thennom emod euighedē ad the icke torffue sige/ ad thēd helligand tuinger thēnom ther til.

Thet femtende Capittel.

Kere brødere ieg ladder eder wide / thet euangelium / som ieg haffuer forkyndet eder/ huilket i haffue anammet/ vti huilket i oc staa/ formiddelst huilket i oc salige worde/ vti huad made ieg haffuer forkyndiget

Um eder/

eder/ om i haffue beholdet thet / vden ßo er/ at i haffue forgeffues trodt.

Thi ieg haffuer til forne giffuet eder/ huilket i haffue oc anammet/ at Christus haffuer toldt død for wore synder/ effter scrifften/ oc er begaffuen/ oc athand er opstandet tredie dag/ effter scrifften/ Oc athand er seedt aff Kephas/ ther effther aff the tuolff/ ther effter er hād seedt/ mer en fem hundrit brødere paa en tijd/ aff huilke end nw mange leffue tock ere somme sowende/ ther effter er hand sedt aff Jacobo/ ther effter aff alle apostole.

Paa thet aller siste effter alle/ er hand oc aff mig/ som thend ther er fødder vden rette tijd/ thi ieg er thend minste ebland apostolene/ ieg som icke er werdt/ at ieg skal kalles en apostel/ for thi ieg haffuer forfølget gudz menhedt/ men aff gudz naade/ er ieg thet som ieg er/ oc hans naade vti mig/ haffuer icke waret forgeffues/ men ieg haffuer møget mere arbeidet end the alle sammens/ toch icke ieg/ men gudz naade vti mig/ Eller thet er nw ieg eller/ the altßo haffue wij predicket/ oc alt ßo haffue i trodt.

Effter thi nw ther predickes aff Christo/ at hand er opstanden aff døde/ hui sige tha somme vti bland eder/ at opstandelssen aff døde/ er inthet? er tha opstandelssen aff døde inthet/ ßo er christus oc icke opstanden/ men er Christus icke opstanden/ ßo er wor predicken forgeffues ßo er oc ethers troo forgeffues/ wij findes oc thaa for gudz falske witnesbyrd/ at wij haffue widniet mod gud/ thet hand haffuer opresdt Christum huilken toch hand haffuer icke opreisd/ effter thi the døde stonde icke op/ thi om the døde stande icke op / ßo er Christus icke opstandet/ men er Christus icke opstanden/ ßo er ethers troo forfenggelig/ oc ßo ere i end nw vti eders synder/ Szo ere oc the fortabte/ som sowffue vti Christo/ hobe wij aldene vti

thette

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

thette leffnid til Christum / ßo ere wij armist vti bland alle mennis ke.

Men nw er Christus opstanden aff the døde / oc er worden en begyndelse ebland thennom som ere soffuende / thi aff it mennis ke er døden kommē / oc wed it mennis ke the ødes opstandelsse / thi lyge som the døø alle vti Adam / ßo worde the oc leffuende giorde vti Christo / huer vti sijn s kickelsse / begindelsen Christus / ther effter the som Christo til høre / huilke hans s kulle ware / vti hans tilkommende tijdt / ther effter enden / naar handforger ant uordet rijget gud oc faderen / naar hand til inthet gør alle herredom / oc al macht oc wold / thi hand s kal regere ßo lengge / til hand legger alle hans fiender wnder hans fødder.

Thend siste fiende som til inthet gøres er dødē / thi hand haffuer alting giffuet vnder hans fødder / naar hand nw siger / at altingest er wndergiffuet / ßo er thet obenbare / athand er vndertaget / som haffuer hannom wndergiffuit alting / naar nw alting bliffuer wndergiffuet hannom / ßo bliffuer oc sønnen selff wndergiffuit thend / huilken hannom haffuer alting wndergiffuit / paa thet gud s kal ware alting vti alle.

Huad gøre the ellers som lade thennom døbe / for the døde? om the døde s kulle ingelunde opstande? hui lade the thennom døbe for the døde? hui stande wij oc alle stund vti fare? wed wor berømmelse huilken ieg haffuer vti wor herre Jesu Christo / ieg dør huer dag / haffuer ieg vti mennis kelige made strijdet vti Epheso met the wilde diwr / huad hielpper thet mig / om the døde icke s kulle opstaa? lader oss ede oc dricke thi wij s kulle døø i morgen / lader eder icke forføre / the wnøtte tale
Isa.xxij fordreffuer gode seder / woger reet op / oc synder icke / thi somme wide inthet aff gud at syge / thet siger ieg ether til blussel.

(fore the døde) Ad befeste opstādelsen / lode the christne thēnom døbe paa the døde mennis kes graffuer ad the ther met wilde beuise ad the døde skulle igen opstande.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Motte tock noger sige / huorledes skulle the døde opstaa? oc met huordant legomme skulle the komme? thu dare / thet som thw soer / word er icke leffuende giort / vden thet døør / oc huat soer thu? legommet soer thu / icke thet som vorse skal / men it blot køørn / huede / eller noget andet / men gud giffuer thet it legomme som hand wil / oc huer seedt sijt eget legomme.

Icke er allehande kød it kød / men it andet er menniskens kød / it andet er fækød / it andet er fisskenes / it andet fuglenes / oc ther ere hemmelsske legomme / oc iørdelige legomme / men en anden ære / haffue the hemmelske / oc en anden the iørdelige / Solen haffuer en klarhed / manen en anden / stiernene haffue en anden klarhed / thi en stierne offuergar en anden vti klarhed / ßo er thet oc met the dødes opstandelsse / ther soes forgengelige / oc opstandelssen skeer vti wforgengelighed / ther soes vti wan ere / oc opstandelssen skeer vti ere / ther soes vti skrøbelighed / oc opstandelssen skeer vti krafft / ther saaes en naturlig legomme / oc opstaar it aandeligt legomme.

(naturlig legomme) Naturlig legomme er som eder / dricker / soffuer / fortherer / tiltager oc fransig giffuer / føder børn etc. Aandeligt som sodant icke haffuer behoff / oc er toch it sandt legomme som leffuer aff aanden / som mand kand forstaa aff thet ther scriffues geneseos vti thet andet capitel.

Haffuer mand it naturligt legomme / ßo haffuer man oc it aandeligt legomme / ßo staar ther oc screffuit / thend første menniske Adam / er skabet vti it naturligt liff / oc thend siste Adam vti it aandeligt liff / men thet aandelige liff er icke først / men først thet naturlige / ther effter thet aandelige / thet første menniske er aff iorden iordelig / thet andet menniske er herren aff hemmelen / huorledes som thend iorddesske er / sodanne ære oc the iordelige / oc huorledes thend hemmelske er / sodanne ære oc the hemmelske / oc som wij haffue draget thend iordeliges billede / ßo skulle wij oc drage thend hemmelskes billede. Gen. ij.

Thet siger ieg tog kere brødere / at kød oc blod kunde icke erffue gudz rijge / oc skal thet forgengelige icke erffue thet vforgengelige / see / ieg siger ether

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ger ether en lønlighed/ wij skulle icke alle soffwe/
tock skulle wij alle foruendes/ vti thend aller steck=
este tijd/ vti it øyge blick/ naar thend siste basune
bless/ thi basunen skal giffue lywd aff sig/ oc the
døde skulle opstaa wforgengelige/ oc wij skulle
foruendes/ thi thette forgengelige skal anamme thet
wforgengelige oc thette dødelige skal anamme thet
wdødelige.

Men naar/ thette forgengelige fonger a=
nammet thet vforgengelige/ oc thette dødelige for
anammit thet wdødelige/ thaa fuldkommes thet
Ose.xiij ourd som screffuit staar/ døden er fortheret vti sey
ger/ Død/ huor er thin/ gad? helffuede huor er thin
seyger? men dødens gad er synden/ oc syndēs krafft
er lougen/ men loffuet ware gud som haffuer giff=
uet oss seyer wed wor herre Jesum Christum/ ther
for myn kere brødere warer faste/ wrørelige/ oc
altijd warer faste vti herrens gerninger/ effter thi
i wijde at eders arbeide er icke forgeffues vti herrē.

Thet sextende Capittel.

MEn aff thend forsamblinge til helgen/
som ieg haffuer befalet thend menhed vti
Gallatia/ soo gøre i oc/ paa nogen sab=
batter legge huer noget hoss sijg/ oc samb
le huad hannom møgeligt er/ paa thet nar ieg kom
mer at man skal icke thaa først samble thet til ho
be/ men naar ieg kommer/ huilke i tyckes gode
ware wed breffue/ the wil ieg vdsende/ at thē hen
føre eders welgerninger til Hierusalem/ om thet
tock skeer at ieg reisser ther heden/ ßo skulle the
reisse met mig/ toch wil ieg komme til ader/ naar
ieg reisser egommen Macedoniam/ thi ieg wil reisse
egommen Macedoniam/ men hoss ether bliffuer
ieg maa wel skee/ oc ßo vti wintherin/ paa thet i
muge følge mig huor ieg reisser.

Nw wijl ieg icke see ether naar ieg offuerfar/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

thi ieg hober at ieg wil bliffue nogen tijd hoss ether/
om herren tilsteder / tock bliffuer ieg vti Epheso
til pinssedag / thi meg er en stoor oc mechtug dør
opladen / oc ere tock mange modstandere / Om Thi-
motheus kommer / ßo seer til at hand icke bliffuer/
hoss ether vden frucht / thi hand giør oc herrens
gerning / ßo wel som ieg / at noger mand icke for-
achte hannom / men lader hannom komme vti frijd
til mig / thi ieg byder effter hannom met brøderne.

Men aff Apollo (wider) at ieg haffuer møget
formanet hannom / at hand skulle komme til ether
met brøderne / oc thet wor icke aldeles hans wil-
lie / nw at komme / tock skal hand komme / nor thet
faldher hannom til pass / Woger / staar vti troen/
skicker eder mandeligen / warer starcke / gører al-
tinggest vti kerlighed.

Jeg formaner ether kere brødre / i kende Ste-
phane huuss / at the ere mine begindelse vti Acha-
ia / oc haffue themnō selffue skicket the hellige til thi-
eneste / ati oc ware sodane wnderdane / oc alle the
som tilhielppe oc arbeide / ieg gledes aff Stephane
tilkomme oc Fortunati oc Achaici / thi the haffue
fuldkommid thet / som i haffue forladet / the haff-
ue forquegit myn oc eders aand / bekender the som
sodane ere.

Thend menhed vti Asia helsser eder / Aquilas
oc Priscilla met thend menhed som er vti theres
huuss helsser eder storlige vti herren / alle brøder-
ne helsser eder / helsser huer anden met en hellig køss/
helssen met myn hand Pauli / om noger icke elsker
war herre Jesum Christum / hand skal ware ana-
thema / maharam / motha / wor herres Jesu Chri-
sti naade ware met eder / myn kerlighed ware met
ether alle vti Christo Jesu Amen.

(anathema) heder band paa dantske / ἀνάθημα paa grekisch מחרם paa hebraisch מותה heder død.

Thend første epistel til the Corinther sendt
aff Asia wed Stephanum oc Fortunatum
oc Achaicum oc Thimotheum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Fortaalen paa thet andenet S. Pouels breff til the Corinther / huilket paa latine kalles Epistel.

Vti thend første epistel/ haffuer sancte Pouel hordeligen straffet the Corinther/ vti mãge stycker / oc haffuer ingiffuet skarp win vti saaret / oc haffuer giort thẽnom redde/ Effter thi nw en apostel / skal ware en trøsteliger predicker / at oprette the redde oc enfolde samuittighed / mere end redde at gøre/ ther forloffuer hand thennom nw ighen vti thenne epistel/ oc giffuer ollie vti saarene / oc haffuer sig møget wenlig hoss thennom / oc byuder at the skulle igen anamme met kerlighed thend syndere/ som the til forne haffue bandsat.

Vti thet første oc andet capittel/ beuiser hand thend kerlighed hand haffuer til thennom/ huorledes hand haffuer alting taald / giord / oc lydet til theres nøtte oc salighed / at the skulle iaa wachte thet beste aff hannom.

Ther effter priser hand thet hellige euangeliske embede / som er thet høgeste oc trøsteligste gerning/ samuittigheden til nøtte oc salighed/ oc hand beuiser/ huorledes thet samme er werdigere end logens embede / Oc at thet samme forfølges/ oc tockøges vti the som troo / oc skaffuer it hob/ til thed euige are/ formiddelst thet hellige kars thet gør hand vti thet tridie oc fierde oc fembte capittel.

Vti thet siette oc siuffuende capittel/ formaner hand

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ner hand thennom/ at the gøre effter sodan lerdom/ met gerninger oc tolmodelige lyde / oc thet ender hand met theres loff / paa thet/the motte størckes at bliffue warafftige.

Vti thet ottende oc niende capittel formaner hand thennom/ at the met timelige nering til hielp oc trøst komme the hellige vti Iherusalem/ vti then dyre tijdt/ huilke som vti euangelici begyndelsse haffde forladt theres gods/som screffuit staar vti apostole gerninger vti thet fierde capittel.

Vti thet thiende oc ølluffte / oc tuolffte capittel scriffuer hand emod the falske apostole.

Vti thet tredtende capittel trwer hand thennom som haffde syndet oc icke wille bedre thenom.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thet andet S. Pouels breff til the Corinther.

Thet FØrste Capittel.

Øuild
Jesu Christi a=
postel/ aff gudz
willie/ oc broder
Thimotheus /
thend gudz men=
hed vti Corin=
then/ met alle hel
gen vti gantske
Achaia.
Nade wa=
re meth ader oc
frÿd aff gud
wor fader / oc
wor herre Jesu Christo.

Benediet ware gud / wor herres Jesu Christi fader / som er en fader aff barmhertighed oc en gud / aff huilken ald trøst kommer/som trøster oss vti al wor bedrøuelse/at wÿ kunde trøste the som ere vti alle honde modgang/ met thend trøst/som wÿ trøstes aff gud/thi ligeruiss / som Christi pin=achtelighed møget til falder oss / ßo tilkommer oss møget trøst wed Christum.

Tock heller wÿ haffue modgang eller trøst / ßo skeer thet eder til gode / Er thet drøuelse ßo skeer thet eder til trøst oc salighed (huilket eder krafftigt er til saligheden/om i lide vti sodanne ma de som wÿ lÿde) Er thet trøst/ßo skeer thet eder oc til trøst oc salighed / ther met stander wort hob fast for eder / Effter thi wÿ wÿde at ligeruiss som i ere delafftig vti pinen/ßo skule i oc worde delaff tige vti

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

tige vti trøsten.
Thi wÿ wilde icke dølge for eder kere brødre/
wor modtgang / som oss tilkommen er vti Asia /
ther wÿ offuermode oc offuer macht worde besua
ret / ßo at wÿ mistrøstede paa wort liff/oc wÿ ha
ffde icke andet ment end wÿ skulle dødt/tock skede
thet ther for/ at wÿ icke skulle sette wort hob paa
oss selffue / men paa gud / som opreisser the døde/
huilken oss haffuer løsdt fran sodan død/oc løsser
oss end nw dageligen / wÿ hobe oc athand skal
løsse oss her effter/ for ethers bøn skyld/som sche
er for oss / paa thet/ at offuer oss (for thend gaff-
ue som oss er giffuen) skal skee møgen tack aff
mangge personer.
Thi wor roess/ er wor samuittighed witnes-
byrd / at wÿ vti enfoldighed oc guddommelig ren
hed/ icke vti kødelige wÿesßhed men vti gudz nade/
haffue wandrit vti thenbe werden / oc aldermest
hoss ether / thi wÿ scriffue ether inthet andet vden
thet som i lesse oc wÿde tilforne / men ieg hober /
at i skulle befinde oss til thet siste/ ligeruiss som i
haffue befundet oss vti en part.

(mange perso
ner)
Thet er wng o
gammel herre
oc thienere /
mand oc quin
de psal. Cxlvii

Thi wÿ ere eder roess/ ligeruiss som i ere oc
wor roess paa herrens dag / Oc paa sodan troo /
tenchte ieg tilforne at komme til eder/ paa thet ieg
motte end nw beuise ether noger welgerninger/oc
motte reisse egømmen Macedoniam / oc komme
igen fran Macedoniam oc til ether / oc fran eder
til Judeam worde leydiged.

Haffuer ieg thaa brugt nogen ledferdighed /
thend tijd ieg tenchte sodant? eller ere mine tancker
kødelige? ney icke ßo / men hoss meg er iaa / iaa /
oc ney er/ ney/Men/O en troo gud/ad wore ourd
haffue icke waret hoss eder iaa oc ney / thi Jesus
Christus gudz søn / som er predicket ebland eder
aff oss / wed meg/ Siluanum/ oc Timotheũ/ hand
wor icke iaa oc ney / men thet ware iaa vti han-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

nom / thi alle gudz forietter ere iaa vti hannom / oc ere amen vti hannom/gud til ere wed oſſ /men gud er thend ſom ſtadfeſter oſſ met eder til Chriſtum/ oc ſaluer oc forſegler / oc haffuer giffuet vti wort hiertte aanden til it pant.

(Ere amen) Thet er wijſſe ſandafftige.

Thet andet Capittel.

Ieg kalder gud til mit widneſbyrd/ paa myn ſyel/ at ieg haffuer ſparet eder / vti thet at ieg er icke kommen igen til Corinthum / icke ſo at wij ſkulle ware herre offuer eders troo/men at wij ſkulle hielppe til eder glede / thi i ere beſtandige vti troen / ieg forſette mig tock ſodant/at ieg icke ſkulle andēgang kōme til eder met bedrøuelſſe / thi om ieg bedrøffuer ether/ huo er thend ſom meg gleder / vden thend ſom bedrøffues aff mig? oc ſodant haffuer ieg oc ſcreffuit ether / paa thet / naar ieg kommer/ icke ſkulle bedrøffues offuer the andre/ offuer huilke ieg ſkulle glede meg/thi ieg hobes at myn glede er alle ethers/ Thi ieg ſcreff eder vti ſtoor ſorg oc hiertens drøffuelſſe met møgen graed /icke at i ſkulle bedrøffues men paa thet i motthe forſtaa thend kerlighed/ſom ieg haffuer / beſønderlige til eder.

Om toch noger haffuer oprødt en bedrøffuelſe / hand haffuer icke bedrøffuit meg/ vden føyge / paa thet ieg icke ſkal beſuare alle eder/thet er noch at thend ſamme er ſo ſtraffet aff menheden / at i nw her effter thes mere forlade oc trøſte hannom / paa thet/ hand icke vti altoſtoor bedrøffuelſſe forquellies/ Ther for formaner ieg ether/at i lade kerlighed haffue ſin framgang vti hannom / thi ther for haffuer ieg oc ſcreffuit eder / at ieg wille freſte om i wore redebon/at ware horſomme vti alle tingeſte / men huilken i forlade noget/ thend forlader ieg oc/thi om ieg noget forlader/noger mand / thet forlader

(thet er noch) Her taler ſancte Pouel om thend/ſom hand ſtraffede / vti thend førſte epiſtel/vti thet femte capittel / oc gaff hannom dieffuelin vti wold nw befaler hād at man ſkal anāme hannom igē effter at hand er ſtraffet.

forlader ieg for eders skyld / vti gudz ansicht / paa thet wÿ icke skulle forhinders aff dieffuellen / wi wÿde oc wel / huad hand haffuer vti sindet.

Thend tÿd ieg kom til Troada / at predicke Christi euangelium / oc døren wor meg opladen vti herren / thaa haffde ieg icke row / vti myn aand / at ieg icke fand thend broder Titum / tha forlod ieg thennom / oc for til Macedoniam / men gud haffue loff / som hielper oss alle tÿdt / at beholle marcken vti Christo / Oc obenbarer hans bekendelsses luchtelsse / wed oss vti alle steder / thi wÿ ere gud en god christi luchtelsse / bode thennom som salig gøres / oc thennom som fortabes / thesse / dødzsens luchtelsse til døden / men the andre / liffuens luchtelsse til liffuet / Oc huo er bequem ther til ? thi wÿ ere icke sodanne / som mangge andre / huilke met gudz ourdt driffue køpmanskab / men som vti klarhed oc som aff gud / for gud tale wÿ vti Christo.

Thet tridie Capittel.

BEgynde wÿ thaa igen at loffue oss ? eller behøffue wÿ (som somme) loffue breff til eder ? Eller loffue breff aff eder ? I ere wort breff / screffuit vti wor hiertte / som forkyndes oc lesses aff alle menniske huilke i ere kundgiorde / at i ere it christi breff / beredt aff oss formiddelst wor thieneste / oc icke screffuit met bleck / men aff thend leffuende gudz aand / icke vti stenstauffer / men vti hiertens kodelige taffler / Sodant ꝯ. it hob haffue wÿ formiddelst Christum til gud / icke at wÿ ere duelige aff oss selffue noget at tencke / som aff oss selff / men huad wÿ kunde thet er aff gud / som haffuer giort oss duelige / at ware thet nye testamentes thienere / icke ꝯ. bogstaffuens / men aandens / Thi bogstaffuen vti hiel slaar / men aanden gør leffuende.

(it hob) Ad wÿ haffue bered eder til it breff.

(bostaffuen) Bogstaffue at lere er thēd blotte loges oc gerningers lere / vden gudz nades bekendelsse / wid huilken all tings fordømmes / oc bekendes skildige ad ware til døden alt huad menniskenn er eller gør / thi hād kand inthet god gøre vden gudz nade.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Om nw thet embede som wed bogstaffuen/ i thi-
el slaar/ oc som wor malet paa stene/ haffde klar-
hed/ ßo/ at Israels børn kunde icke see vti Mosi
angsigthe/ for hans ansigtes klarhetz skyd/ hulken
toch skulle ophøre/ Hui skulle eyfast mere thet em-
bede som giffuer aanden at haffue klarhed? thi om
thend thieneste som predicker fordømmelse haffuer
klarhed/ møget mere er thend thieneste som predi-
cker retferdighed vti klarhed/ Thi oc thet andet som
wor forklaret/ wor icke forklaret/ om thet lignes
til thenne offueruettis klarhed/ thi om thet haffde
klarhed som ophører/ møget mere skal thet haff-
ue klarhed som bliffuer.

(giffuer aandē) Aandelig lerdō er ad lere nade voen loug oc for thieneste/ wid huilken menniskē worder leffuē dig oc salig.

Effter thi wij haffue nw sodant it hob/ bru-
ge wij stor frighed/ oc gøre icke som Moses huil-
ken it skiul hengde for sine øgen/ at Israels børn
kunde icke see paa thēds ansigte/ som skulle ophøre/
men theres sind ere forstockede/ thi end nw til then-
ne dag/ bliffuer thet samme skyul waffskuldt off-
uer thet gamble testamente/ nar the lesse thet/ hu-
ilket vti Christo ophører/ Men end nw til thenne
dag naar Moses bliffuer lessed/ er thet skiul hengt
for theres hiertte/ men om the wille omwende then
nom til herren/ ßo bliffuer skyullet burttaget/ Thi
herren er en aand/ oc huor herrens aand er/ ther
er frighed/ Men nw spegler sig vti oss alle herrēs
klarhed/ aff it obenbaret angsicht/ oc wij forklares
vti thet samme billede/ fran en klarhed til en an-
den/ som aff herren/ huilken er aanden.

(skyull) men Mosi skyuller bogstaffuen oc icke bekende hās lerdom/ herrens obenbare ansigte er klar bekendelsse om thend nade oc aand som gør oss friig fran lougen bogstaffuen oc theres gerninger ad hendes klarhed oc gerninger skulle ophøre.

Thet fierde Capittel.

(spegler) Ligeruis som it spegel tager it billede til sig ßo tager oc wore hierter Christi bekendelse.

Ther for/ effter thi wij haffue sodant it
embede (som gud haffuer oss beuisidt mis-
kundhed) ßo wille wij icke affalde/ men
fran oss kaste thend inguorttes skendz-
sel oc wandre icke vti skørskhed/ oc ey falske gudz-

ourd/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ourd / men obenbare ſandhed / oc beuiſe oſſ wel / hoſſ huer menniſkes ſamuittighed for gud.

Er nw wort euangelium ſkywldt/ſoo ſkywles thet vti thennom ſom fortabes/ebland huilke thendne werdzſens gud haffuer forblindet the wantro menniſkes ſynd/ ad euangelij ſkyen (ſom er aff Chriſti klarhed) icke ſkulle opliwſes thennom/huilken Chriſtus er thet rette gudz billede / Thi wij predicke icke oſſ ſelffue / men Jeſum Chriſtum / at hand er herren / oc wij ere ethers thienere/ for Jeſus ſkyld/ thi gud ſom bødt at lywſet ſkulle ſkinne vd aff mørcken/hand haffuer giffuet vti wore hierter ſkynnedt/ paa thet / at gudz herlighe klarhedz bekendelſe ſkulle oplywſes wed oſſ vti Jeſu Chriſti anſigthe.

(werdſens gud) Dieffuelen er første oc gud offuer werden / thi hun thiener hānom oc er wnder hannom.

(Jeſu Chriſti anſigte) Chriſti bekendelſe / icke Moſi anſigte / ſom er lougens bekendelſe/thi wij bekende gud wijd Chriſtum Joannis vi.

Doch haffue wij nw ſodan ſkat vti iordfad/ paa thet thend mechtuge krafft ſom hun offuen forligger/ſkal ware gudz/ oc icke aff oſſ/ Wij haffue vti alle made modgang / men wij tage oſſ inggen angeſte til/ wij trengges/man wij falde icke vti miſhob/ wij lijde forfølginge/ men wij forlades icke/ wij wndertryckes/men wij forfares icke/ oc alleſtede bere wij wor herres Jeſu dødt vti wort legomme/ paa thet Jeſu liff motte obenbares vti wort legomme.

Thi wij ſom leffue/ gaa altijd vti døden for Jeſu ſkyld/paa thet Jeſu liff motte obenbares vti wore dødelige kødt/ ther for / er nw døden mechtug vti oſſ/ oc liffuet vti ether/ thend ſtund at wij haffue thend ſamme aand vti troen (ſom ſcreffuit ſtaar / ieg haffuer trodt/ther for haffuer ieg taalet) ſo haffue wij oc trodt/ther for tale wij oc wij de / at thend ſom opreiſde wor herre Jeſum /ſkal oc opreiſſe oſſ wed Jeſum / oc ſkal ſkicke oſſ met eder/ thi thet er meg alt om eder at gøre/ paa thet thend aller ſtørſte nade / vdaff mangges tackſigelſe gud rygeligen pryſe.

Pſalm. Cxv.

Ther.

Ther for bliffue wÿ icke trette / men endtock wort vduorttes menniſke til inthet gøres / ßo fornÿes tock thend inguorttes mennniſke dag fran dag? Thi wor modgang ſøm er thimelig oc lether / ſkraffuer en euige oc offuer alemade ſtoor herlighed / oſſ ſom icke ſee til the ting ſom ſynes / men til the ting ſom ere wſunlige / thi thet ſom er ſywnligt / thet er timeligt / men thet ſom er wſiunligt thet er euigt.

Thet fembte Capittel.

(bogerende) Forſtaa / hiertelige aff inguortes bogerelſſe.

NW wide wÿ / om thette tabernakels Jorderige huuſſ ſønderbrydes / ßo haffue wÿ en bygning / bygdt for gud / it huuſſ icke giordt met hender / men it euigt huuſſ i hemmelen / Oc ther for ere wÿ oc bogerende til thet ſamme bolig / ſom er aff himmelen / oc forlenges at wÿ motte kledes ther met / om tock ßo er / at wÿ befindes kledne / oc icke nagne / thi thend ſtund wÿ ere vti thette huuſſ / ſorge wÿ / oc ere beſuarde / Thi wÿ wilde helder icke ingkledes / men offuerkledes / paa thet / at thet ſom dødeligt er / motte forteres aff liffuet / tock er gud thend ſom bereder oſſ til thet ſamme / huilken oſſ haffuer giffuet it pant ſom er aanden.

Tock trøſtes wÿ alle tÿd / oc wÿde at thend ſtund wÿ ere hiemme vti wort legomme / ßo ere wÿ elende fran herren / thi wÿ wandre vti troen / oc ſee hannom icke / tock trøſtes wÿ / oc haffue møget mere luſt / at ware fran legommet / oc ware hiemme hoſſ herren / ther for ere wÿ flitige ther effter / eller wÿ ere hiemme / eller fremmede / at wÿ behage hannom / Thi wÿ ſkulle alle ſammens obenbares for Chriſti domſtol / at huer maa wndfangge paa ſÿt legõme effter ſom hãd haffuer handelet / thet er got eller ondt / Effter thi wÿ wide tha / at herren ſkal frøchtes /

skrÿchtes / fare wÿ sachte met folcket / men gud ere wÿ obenbaret / ieg hobes at wÿ oc ere obenbaret vti eders samuittighed.

(farewÿ sachte) Thet er wÿ tirannisere icke eller nøde menniskenmet band eller andet wtemmeligt regemente thi wÿ frÿchte gud.

Tock rosse wÿ oss icke nw igen / men wÿ giffue ether en ordsage / at rosse eder aff oss / paa thet i maa haffue at rosse mod thennom / som berømme thennom siÿwnlige / oc icke effter hiertet / Thi gøre wÿ formøget / ßo gøre wÿ thet gud / ere wÿ mechtige / ßo ere wÿ eder mechtige / thi christi kerlighed twinger oss ßo / thi wÿ achte thet / at om en haffuer dødt for alle / ßo ere the alle døde / oc hand er ther for død for alle / at thet som the nw leffue / thet skulle the icke leffue thennom selffue / men hannom som haffuer toldt død for thennom / oc er op standet.

(gøre wÿ formøget) Thet er end doch wÿ fare alto skrarppeligen met folckedt ßo thiene wÿ tock gud ther met / fare wÿ oc madeligen met thennõ ßo gøre wÿ thet folcket til willie ad wÿ vti alle made retskickelige haffue oss.

Ther for effter thende tÿdt / kende wÿ ingen paa ß. kødens wegne / oc end tock wÿ haffue kendt Christum vti kødet / ßo kende wÿ hannom icke nw / Ther for er nogen it nyt creature vti Christo / ßo er thet gamble forganget / See / alting er worden nye / men alding aff gud / som haffuer forligt oss met sig selff formiddelst Jesum Christum / Oc giffuet oss thet embede / som predicker samme forligelse / thi gud wor vti Christo / oc forligte werden met sig selff / oc icke tilregnede thennom theres sønder / oc haffuer skicket vti bland oss forligelssens ourd.

(kødes wegne) Icke ad kende Christũ paa kødens wegne / er ad begere eller adtroo inthet aff hannom kødelige (som hans discipeler giorde fore hans død) men ad lade sig nøge vti hans hellige ourd / vti huilket wÿ haffue alt aandeligt oc euig goth.

Szo ere wÿ thaa nw budskaff paa Christi wegne / lige som gud formanede vti oss / ßo bede wÿ nw paa gudz wegne / lader eder forlige met gud / thi hand haffuer giort thend til sønd / som wiste icke aff nogen sønd / paa thet wÿ motte worde thend retferdighed som gelder for gud.

Thet siette Capittel.

Vi formane ether / som met hielppere / At i
icke forgeffues skulle haffue vndfangget
gudz nade / thi hand siger / ieg haffuer
hørdt teg vti thend bequeme tijd / oc haff
uer hulpet teg vti salighedens dag / Seer / nw er
thend bequemme tijdt / nw er salighedzsens dag men
lader oss icke noger sted giffue fortørnelse paa thet /
wort embede icke maa bespottes / men lader oss vti
aldting beuise oss som gudz thienere.

Esai. xlix.

Met stoor tolmodighed / modgang / nød / ang=
geste / hug / fengsel / oprør / arbeide / wecht / faste / ky
wskhed / wijsdom / langmodighed / wenlighed / met
thend helligaand / wfaruit kerlighed / met sandhedz
ourd / met gudz krafft / vti retferdighedz waben /
til thend høgre hand oc wenstre / ære oc wanere /
wed godt røchte oc ondt røchte / som forfører / oc
tock sandafftige / Som the vkende / oc tock kende /
Som the ther døø / oc see / wij leffue / Som the stra
ffede ere / oc icke toch i hielslagne / som the sorgful=
dige / men altijd glade / som the fattige / men tock
the som mange rijge gøre / Som the ther inthet ha=
ffue / oc tock alting besidde.

O i Corinther / wor mund eer widt oben til
eder / wort hierte haffuer sig vdbredet / for wor
skyld / torffue i icke haffue trengsel / men ther i era
trengde / thed gøre i aff hiertelig mening / ieg taler
met eder som met børn / the som haffue lige løn met
oss / ther for breder eder oc wt.

(trengsel) Aff thend første epistel wore the Corinther redde giorde / oc thet giorde thennom ondt ad the haffde fortørnid apostolē / Nw trøster hand thennō sigēdes ad hans hierte oc mund er glad vdbredet ther fore skulle the icke haffue anggeste eller bedrøuelse /

Drager icke vti fremmede oog met the wantro /
thi huad haffuer retferdighed at skaffue met vret
ferdighed? huad haffuer lyuset at skaffe met mørck
heden / huad haffuer Christus met Belial lignelse?
eller huad del haffuer thend troo met thend wan=
tro? huad haffuer gudz tempel lignelse met affgu=
der? men i ere thend leffuende gudz tempel / som oc

Esa. lij. gud sagde / ieg wil boo vti thennom / oc wandre vti thennom / oc ieg wil ware theres gud / oc the skulle ware mit folck / Ther for gaar vt fran thennom / oc skellier eder fran thennom (siger herren) oc rører inthet thet som vrent er / ßo wil ieg anamme ether / oc ware eders fader / Oc i skulle ware mine sønner oc døtther siger thend almectugeste herre.

Thet siuffuende Capittel.

Efter thi wij haffue nw sodanne foriætter / mine kereste brødre / ßo lader oss renses aff aldt kødzsens oc andens besmittelse / oc fuldkomme helligheden vti gudz frøgthe / Fatther oss / wij haffue ingen forthørnit / wij haffue ingen forderffuit / wij haffue ingen giort falsk eller suig / icke siger ieg oc sodant til eders fordømmelse / thi ieg haffuer til forne sagt / at i ere vti wore hiertte / til at leffue oc dø / ieg haffuer stort hob til ether / ieg røsser mig møget aff eder / ieg eropfuld met trøst / ieg er vsigelige vti glede / i alle wore modgang / Thi thend tijd wij komme til Macedoniam thaa haffde wort kødt ingen roo / men / paa alle sider haffde wij modgang / vduortes strijdt / induorttes frøchte / men gud som trøster thet ringe folch / hand trøstede oss vti Titi til kommelse.

Tock icke aldene aff hans tilkommelsse / men oc met thend trøst hand haffde fonget til ether / oc forkyngte oss ethers lenggelsse / ethers gradt / ethers bogere / for meg / ßo at ieg gledde meg mere / thi at ieg haffuer bedrøffuit ether vti mit breff / thet angrer mig inthet / oc om thet haffuer end angret mig / men nw ieg seer at mouelske mit breff haffuer bedrøffuit eder en stund langt / soo gleder ieg mig tock nw / icke ther for at i ere wordne bedrøffuit / men at i ere wordne bedrøffuit til angger oc ruelsse / thi i ere gudeligen wordne bedrøffuen / at

dr

drøuelse / lige som hand toge thennom thet til mystøcke / at the fortørnes ther offuer wor hand icke orsage / men som frōme børn bedrøffue the thēnom selffue / thend tijd thet oc icke giordes behoff / huilket the icke gøre som haffue en thienstbarlig ardt oc icke byde effter thet euige leffnid paa huilket børnen ere trygge / ther for haffue the oc ourd sagde at gøre thennom glade.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

i iaa inggen skade skulle haffue aff oss/ thi thend gudelige bedrøuelsse skaffuer en anger oc rueisse til salighed (huilken ingen kand angre) men werdz sens bedrøuelsse skaaffuer døden.

Ser til/at i ere wordne gudeligen bedrøuede/huil ken stor omhøggethet haffuer skaffet vti ether/oc ßo plicht/ wuillighed/frøchte/lenggelsse/bogerel- sse/heffnd/i haffue beuist ether vti alle stycke/at i haffue waret vbesmittede vti thend gerning/ther for at ieg screff ether/ ßo er thet tock icke skedt for hans skyld som fortørnede/ oc ey for hans skyld som bleff fortørnit/ men for thens skyld at thend wor flijt motte bliffue obenbaret hoss ether/ huilken wij haffue offuer ether for gud.

Vti ßo made ere wij wordne trøstet/thi i ere trøstet/men offuermade haffue wij gledet oss/for thend glede som Titus haffuer fangget/thi hans aand er forquicket til ether alle/thi huad ieg haff uer rosset eder for hannom/er ieg icke worden be skemmit/men lige som alting er sanden/som ieg haffuer sagt for ether/ßo er oc wor berømmelsse for Tito worden sand/oc hand haffuer gandske stor hiertelige wilge til eder/nar hand tencker paa alles ethers horsom/huorledes i haffue anammit hannom met frøchte oc retzsel/ieg gledes at ieg maa ware dristig ebland eder vti alle stycker.

Thet ottende Capittel.

IEg kundgører ether kere brødere gudz nade/som giffuen er vti thend menhed til Macedonia/thi theres glede wor al- somstørst/thend tijd the worde prøuede vti stoor modgong/oc theres armmod (endtock hun war møget stoor) haffuer hun tock offuergon get/som en rigdom vti al enfoldighed/thi aff alt

formuge

formuge (thet widner ieg) oc offuer formugen wo
re the willige/ oc bade oss met stor formaning/ at
wÿ wille anamme thend welgerning/ oc thend thi-
enstelige tilhobesanckelsse / som skeer the hellige/oc
icke ßo som wÿ hobede/men oc først tilgaffue then
nom selff herren /oc ther effter oss aff gudz willie/
at wÿ motte formane Titum/ ligeruis som hand
haffde til foran begynt/at hand oc ßo fuldkomme-
de thend wel gerning vti bland ether.

Men ligeruis som i ere righe giorde vti alle
made/ vti troen oc i ourdet/ oc wÿsdomen / oc vti
al flitighed/ oc i ethers kerlighed til oss / ßo skaf-
fer oc/ at i ware rÿge vti thendne welgerning/ Icke
siger ieg thet/ at ieg wil byude offuer ether / men
for thi the andre ere ßo flitsommige / forsøger ieg
oc ethers kerlighed / om hun er reet/ thi i wÿde
wor herres Jesu Christi naade / at endtog hand
wor rÿg noch/bleff hand toch fattig for ethers skild
paa thet / i motte worde rÿge / for hans fattig-
doms skyld.

Oc min gode mening giffuer ieg eder her vti/
thi thet er eder nøtte/ som haffue begynt fran thet
forgangne aar/ icke aldene at gøre/men oc at wil-
le/men nw foldkommer oc gerningen/paa thet/ at
ligeruis som i ere tilbøgede at wille / ßo warer oc
tilbøgede til gerningen at gøre/ aff thet i haffue/ thi
om hugen er tilbøget / ßo er thet teckeligt / effter
thet som nogen haffuer / oc icke effter thet / som
hand icke haffuer.

(begyndt) I ere the først[e] som haffue wil-let/sammeledes oc so haffue gi-ordt.

Icke er thet ßo ment/at the andre skulle ha-
ffue lesskelsse / oc i selff nød / men at thet ware li-
ge/ßo skal ethers offuerflødighed thiene theres fat
tigdom / vti thenne dyre tÿdt / paa thet/at theres
øffuerighed her effter oc ßo thiene eders fattigdom/
Exodi. xvi. oc ßo skee at thet maa bliffue lige / som screffuit
staar / thend som møget til hobe sanckede / haffde
ingen offuer flødighed / oc thend som lidet til hobe
sanckede/ haffde inggen wanskelsse /men gud ware

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

loffuit / som haffuer giffuet sodan flyt til ether vti Titi hierte / thi hand anammede thend formaning / oc effter thi hand wor ßo møget flitsommelig / reisede hand aff sin egen willie til eder.

Tog haffue wij sendt en broder met hannom / som loffues vti euangelio / vti alle menhede / Oc icke thet aldene / men hand er oc forskicket aff menhedene / at hand skulle ware wor medefølgere vti wor pelegrimes ferdt / vti thend nade som predickes ebland ether / til herrens loff oc ere / oc ethers huges opueckelsse / oc beuarde thet / at oss inggen skenddede / i thend fuldhed som fuldkommes vti wort embede / oc see til / at thet motte gaa retteligen til / icke aldene for herren / men oc for mēnisken.

Oc ßo haffue wij sendt met hannom wor broder / huilken wij haffue tijd befundet flitig vti mange mode / men nw møget flitigere / oc thet haffue wij giort for thend store troo wij haffue til eder / heller thet er for Titi skyld (huilken er myn stoldsbroder oc medehielpere til eder) eller for wore brøderes skyld (som ere apostole vti menheden oc Christi ere) beuiser nw ethers kerlighedz thegen oc wor berømelses om ether til thennom / oc obenbarlige for menhedene.

Thet niende Capittel.

MEn om thend hielp som skal skee helgen / gøres mig inthet behoff at skriffue ether / Thi ieg wet / at ethers hug er ther til neget / aff huilket ieg oc berømer hoss thennom vti Macedonia / sigendes / at Achaia haffuer nw it aar waret redebon / oc ethers exempel haffuer rørdt mange / tock haffuer ieg sendt thesse brødere / at wor berømelsse skulle icke til intthet gøres vti thendne sag / oc at i skulle wore redebone / liger

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ne/ ligeruis ſom wij haffue ſag om eder / paa thet
om the aff Macedonia komme met mig/ oc funde
edder vberedde/ wij motte ey beſkemmes (ieg wil
icke ſige i) vti ſodan driſtelige berømmelſſe,

Tock tockes mig nøttigt ware/ at formane brø
derne/ at the reiſde til forne til eder / at berede
thenne benedielſſe / ſom til forne er foriet / athun
maa ware beredt/ ſo at thet wore en benedielſſe/
oc icke noger gyrighed /Thet mener ieg tock/ huo
ſom ſparligen ſaar/ hand ſkal oc ſparligen høſte/
Oc huoſom ſaaer vti benedielſſe/ hand ſkal oc ſo
høſte vti benedielſe / huer effter ſom hand haffuer
forſat ſig vti ſijt hiertte / icke aff bedrøffuelſſe eller
tuang/ thi en goduillig giffuere haffuer gud kær,

Gud kan gøret at alle hande nade kommer vti
eder rigeligen/ at i vti alting haffue øffuerighed /
oc ware rijge vti alle gode gerninger ſom ſcreffuit
Pſalm. ſtaar/ hand haffuer vtdelt oc giffuet the fatige/ hans
Cxi. retferdighed bliffuer til euig tijd (men ſeden gøør
agermanden rijg / ſom ſaar / thet ſkal oc riggøre
brødet at æde / oc ſkal for mere eders ſeed/ oc la-
de vorſſe/ eders retferdigheds formering) at i ware
rige vti alle ting / til aldenfoldighed / huilken ger-
ning wed oſſ tacker gud ,

(enfoldighed
er at wilgerni
ſkeer icke for a
den løen elle
eres ſkyld me
ſkaar frij kerli
hed oc løſt.

Thi thenne tienſtafftighed icke aldene opføl-
der helligens wanſkelighed/ men er oc offuerflødigẽ
ther vti/ at mangge tacke gud/ for thenne forſøgte
thieneſte / oc loffue gud for ethers horſømmelige be
kendelſe til Chriſti Euangelium/ oc for eders enfol
dige mene thieneſte til thennom oc alle/ oc vti the-
res bøner for eder / huilke møget lengeſſ effter eder
for thend wbegribelige guds nade ſom i haffue/
men gud ſkee loff for ſin wſigelige gaffue.

Thet thiende Capittel.

Men

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

MEn ieg selff Pouild formaner eder wœd Christi sachtmodighed oc mildhed / ieg som neruerendes i bland eder er føge / men vti franuerelssen er ieg dristig mod ether / Men ieg beder ether / at meg icke maa gø res behoff / thend dristighed / aff huilken ieg me nes at ware dierff offuer somme / som tale om oss / at wœ skulde vandre som effter kødet / Thi end tock wœ wandre vti kødet / tock strœde wœ icke kiø delig / thi wor stridz wabene ere icke kødelige / men mechtuge for gud / at forstøre starchedene met hu ilke wœ forstøre forsettene oc ald høghed / som op høffuer sig emod gudz bekendelsse / Oc fangge ald fornumstighed wnder Christi hørsomme / oc ere be redde at heffne ald vhørsomme / narsom eders hør somme oc fuldkommet / Dømme i effter the ting som sywnes?

Om nogen forlader sig ther paa / athand er Christi / hand tencke oc met sig selff / at lige som hand er Christi / soo ere wœ oc Christi / oc om ieg noget framdeles wille beromme mig / aff thend macht som herren haffuer giffuet oss til forbedrelsse / oc icke til fordreffuelsse / wilde ieg toch icke besk emes / Thet siger ieg / at i icke skulle mene / at ieg wilde redde gøre ether met breffue / thi breffuene (sige the) ere suare oc stercke / men legommens neruerel sse er skrøbelig / oc the tale forachtelig / thent sam me huo hand helst er tencke / at ligeruis som wœ ere met ourd vti breffuene vti frauerelssen / ßo ere wœ oc met gerninger vti neruerelsse.

Thi wœ torffue icke selffue driste oss / at døm me effter somme / som loffue thennom selffue / men effter the dristes at dømme thennom effter then nom selffue / forstaa the inthet / men wœ rosse oss icke offuer made / men aldene effter thend regels ma de / met huilken gud haffuer molt oss moden / at komme oc ßo til eder / thi wœ fare icke ßo wœdt

som wœ

som wij haffde icke kommit til eder/thi wij ere icke
komme oc til eder met Christi euangelio/oc wij ros=
se oss icke affuermade vti fremmede arbeide/wij ho
be/ at nar eder troo voxer vti ether/at wij wille
mangfolt gøre wor regel/oc predicke euangelium/
oc thiene thennom som boo paa hin side eder/oc
icke rosse oss aff thet som er beredt met frēmede regele

Thet Ollufft Capittel.

Hier. ix HVo sig berømer/hand berømme sig aff her
ren/thi thend er icke prøued møget from/
som sig selff loffuer/men thend som her
ren loffuer/ Gud giffue i wilde haffue
lidt mig noget føge vti min dorhed/tock lide i mig/
thi ieg offuendes offuer eder met en gudelig aff=
Gen. iij. uend/ thi ieg haffuer tilføget eder en mand/at ieg
motte skicke Christo en ren iomfrue/Men ieg frøch
ter/at ligeruis som ormind besuig Euam met sin
treskhed/at ere synd motte oc forderffues fraa
thend enfaldighed som er vti Christo/Thi om no=
gen som kommer til eder/predicker en anden Jesum
huilken wij haffue icke predicket/eller i vnfangede
en anden aand/huilken i icke haffue vnfanget/el=
ler it andet euangelium/huilket i haffue icke anam
met/saa haffue i redeligen fordraget thennom.

Thi ieg achter/at ieg er icke ringgere end the
høgste apostole/oc end toch ieg er vforfaren vti
ourden/tock icke saa vti wijsdommen/tock er ieg
wel bekend ebland ether/Eller haffuer ieg syndi=
get/at ieg haffuer nedertrucket mig selff/paa thet/
i motte ophøffues? thi ieg haffuer forkyndiget ether
euangelium forgeffues/oc haffuer berøffuet andre
menhede/oc taget sold aff thennom/oc tock predi=
cket for ether. Oc thend tijd ieg wor neruerendes
hoss ether/oc haffde wanskelsse/besuarede ieg in=
gen/thi min wanskelsse opfyltte the brødere som

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

komme aff Macedonia/ieg haffuer holdet mig i alle made ether vden besuaring / oc wil end nw her effter ßo holde mig.

Szo wiist som Christi sandhed er vti mig/skal ingen tage thendne roff fran mig vti Achaie land/ hui ßo? at ieg icke skulle elske eder? gud wid thet/ men huad ieg gør / oc wil gøre / thet gør ieg ther for /at ieg wil tage ordsage fran thennom som atspørge ordsage/at muge berøme thennom at ware som wii ere / thi sodanne falske apostole oc bedragelige arbeidere/stille thennom til Christi apostole/ oc thet er ey wonder / thi dieffuelim selff stiller sig til liwssens enggel / ther for er thet icke møget/om hans thienere stille thennom til thienere / at predicke aff retferdighed/huilkes ende skal ware effther theris gerninger.

Jeg siger thet end nw/at icke noger skal mene mig at ware fran myne synd / om tock icke ßo/soo anammer mig/ som end ther er fran synden / paa thet / ieg maa oc berømme mig noget/thet ieg nw siger / thet taler ieg icke om herren / men som vti darhed / Effter thi wii ere komne vti thend roff/ thi mange rosser thennom paa køddens wegne/ soo wil ieg oc rosse mig / thi i fordrage gerne darer/ for thi i ere wittige / i fordrage/om noger gør ether til thienere/ om nogen fortherer eders / om nogen tager eders/om nogē wil ware offuer ether/om nogē slaar eder widt øyged / thet siger ieg aff wanere/ ligeruis som wii haffue waret skrøbelige.

(wanere)
Thet er wii wille nw sticke off som the skrøbelige ere/huilke i skulle fordrage/ huilket off toch er en wanere thi wii skulle met rette fordrage eder oc icke i off.

Vti huad made nogen dristes (ieg taler vti dorhed) ther vti er ieg oc dristig/the ere Ebreer / thet er ieg oc/the ere Israeliter / thet er ieg oc/the ere Abrahams seed / thet er ieg oc / the ere Christi thienere / thet er ieg oc (ieg taler darligen) ieg er wel mere/ vti arbeide offuermode / vti slag oc hug vsigelig / vti fengsel mere / vti døden offthere / aff iøderne haffuer ieg fem synde vndfangget firretiuge slag it mynde/ieg er tresinde hudstrugen/en sinde stender/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

de stender / tregonge haffuer ieg lydet skibbrud / dag oc nat haffuer ieg waret paa haffsens bond / ieg haffuer offte ferdes / ieg haffuer waret vti farlighed til wand / ebland mørdere / ebland iøderne / ebland hedtninggene / vti stederne / vti orckene / paa haffuet / ebland the falske brødere / vti møye oc arbeide / vti wecht / vti hungger oc tørst / vti stor faste / vti kuld oc nøgenhed.

For vden thet som mig er skedt vduortes / som er myn dagelige sorg / huilken ieg haffuer for ald menheden / huo er skrøbelig / oc ieg icke oc skrøbelig gøres? huo fortørnes / at ieg ey brendes? wil ieg rosse mig / soo wil ieg rose mig aff myn skrøbelighed / gud oc wor herres Jesu Christi fader (som er weldsigned til euig tijdt) wijd at ieg icke lyuger / vti thend stad Damasko / Arrete konges landzfoget / foruarede thend staad Damaskum / oc wilde gribe mig / oc ieg bleff nederladt vti en korff egemmen it windue paa muren / oc vndgick aff hans hender.

(skrøbelig) Met the som skrøbelige ware vti troen giorde hand oc lod hãd møget / huilket hand toch wor mechtug anderledes ad gøre / som hand siger / vti thet første til the Corinther vti thet . viij. oc xij . capittel / oc thet fortrød hãnom storlige naar tesse skrøbelige bleffue fortørnid.

Thet tuolffte Capittel.

Thet er meg wel inthet nøtte at ieg rosser mig / tock wil ieg komme til herrens sywn oc obenbarelse / ieg kender it menniske for fiorthen aar / haffuer hand warit vti legommit / thet widt ieg icke / eller haffuer hand waret vden legommet / thet widt ieg oc icke / gud widt thet / Thend samme bleff optagen vti thẽd tredie hemmel / oc ieg kender thend samme menniske / helder hand haffuer waret vti legommet / eller vden legõmet thet wid ieg icke / gud hand wid thet / hand bleff førdt vti paradiss / oc hørde ther vsigelige ourd / huilke ingen menniske kand vdsige / ther aff wil ieg rosse mig / men aff mig selff / wil ieg inthet rosse mig / vden aff min skrøbelighed / Oc om ieg wilde rosse mig / so giorde ieg icke darlige /

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

thi ieg wille syge sandhed/ tock forholder ieg thet/ paa thet nogen skal icke achte meg høgere/ end hand seer vti mig/ eller hører vd aff mig.

Oc paa thet/ ieg skulle icke bliffue hoffmodig/ aff sodan høg obenbaring/ er mig giffuet legoms mens frestelsse/ thend engel Satanas/ som mig skal giffue neffue slag/ paa thet ieg icke skulle bliffue hoffmodig/ ther for haffuer ieg bedet herren tre gonge athand motte fare fran mig. Oc hand sagde til meg/ lad tiz nøge met myn nade thi kafften størckes vti skrøbeligheden/ therfor wil ieg helst rose mig aff myn skrøbelighed/ paa thet/ Christi krafft maa boo vti meg/ ther fore tøckes ieg mig at ware god vti skrøbelighed/ vti forachtelse/ vti nødt/ vti forfølgelsse/ vti anggeste for Christi skyld/ thi nar ieg er skrøbelig/ ßo er ieg starck.

Jeg er worden en dare til at rosse mig/ i haffue tuingt mig ther til/ thi ieg skulle loffues aff eder/ forthi ieg er inthet ringgere end the høgeste apostole ere/ endtock ieg er inthet/ ßo ere tock en apostoles tegen skeet vti bland eder/ met ald tolmodighed/ met tegen/ met wonder/ oc met gerninger/ Huad er thet vti huilket i ere mindre end the andre menheder? vden at ieg selff icke haffuer besuaret eder/ forgiffuer mig thend skyld/ See/ ieg er beredt nw trediegang/ at komme til eder/ oc ieg wil icke besuare eder/ thi ieg icke atspørger thet som eder hører til/ men ether sielff/ thi børnen skulle icke tilhobe sancke forelderne skat/ men forelderne børnen.

Men ieg wil møget gerne borttages oc giffue mig for eders siele/ end tog ieg elsker eder møget/ oc tock lidet elsskes/ Men lad soo ware/ at ieg haffuer icke bes aret eder/ toch effter thi ieg wor treersk haffuer ieg fangget eder met list/ haffuer ieg oc taget noget fran eder formiddelst nogle aff the som ieg haffuer sendt til ether? ieg haffuer formanet

Titum oc sendt en broder met hannom/haffuer oc Titus taget noget fran ether? haffue wij icke wandrit vti en aand? haffue wij icke gongget vti ens fod spore? Lade i ether end nw tycke at wij ordsage oss for ether? wij tale vti Christo for gud.

Men alting skeer/mine alder kereste/ether til forbedering/thi ieg frøchter at nar ieg kommer/ieg skal icke finde eder som ieg wilde/ oc i ey finde mig som i wilde/ At trette/hadt/affuen/vrede/kyff/bagtale/ øretuderye/hoffmod/oprøre/skal ware ebland eder/ at ieg icke end nw kommer/oc min gud skal ødmøge mig hoss eder/ oc skal haffue medelidinge met mangge/ som tilforen haffue sønder/oc icke haffue giort plicht/for thend vrenighed/horerie/oc fuelhed/som the haffue bedreffuit.

Thet tredthende Capittel

IEg kommer nw tredie gong til eder/vti twoo eller tree witnesbyrd skal stadfestes alting/ Jeg haffuer til forne sagt eder/ oc siger eder nw til foren/ som neruerendes/ anden tijdt/ oc skriffuer ieg thet nw vti franerelssen/ thennom som tilforne haffue syndet/ oc alle the andre/ Naar ieg igen kommer/soo wil ieg icke spare/ thi i atspørge/ at i endsynde befinde thend Christum som taler vti mig/ huilken ebland ether icke er skrøbelig/men hand er mectug ebland eder/end toch hand er korsfester vti skrøbeligheden/ßo leffuer hand tog vti gudz krafft/ oc end tog wij ere skrøbelige vti hannom/soo leffue wij tock met hannom vti gudz krafft ebland eder.

Prøffuer eder selffue/om i ere vti troen/forsøger eder selffue/ eller kende i icke eder selffue/ at Jesus Christus er vti ether? vden i ere wantro/men ieg hober/i bekende/ at wij icke ere wantro/tock

ønsker ieg aff gud / at i inthet ondt skulle gøre / icke paa thet / at wij motte synes fromme / men paa thet / i motte gøre thet som got er / oc wij motte ware som wantroffue / thi wij kunde inthet emodt sandhed / men met sandhed / wij glede oss nar wij ere skrøbelige / oc i ere mechtuge / thet ønske wij oc / at i motte ware fuldkommene / for huilket ieg oc sodant skriffuer / paa thet / nar ieg er nerueren des / maa icke ware altfor skarp / effter thend macht som herren haffuer giffuet mig til forbedering / oc icke til fordreffuing.

Paa thet siste kere brødere / gleder ether / wa rer fuldkomne / trøster eder / haffuer en hug / oc ith sind / warer frijdsommelige / so bliffuer kerligheds sens oc fridzsens gud met eder / helsser huer anden met en hellig køss / alle helgen helsse eder / wor herres Jesus Christi nade oc gudz kerlighed / oc thend helligaandes metdeling ware met eder alle Amen.

Thend anden epistel til the Corinther sendt aff Philippen vti Macedonia formiddelst Titum oc Lucam.

Fortaalen paa S. Pouels breff til the Galater.

The Gallater ware først lerde aff sancte Pouels oc kommen fran lougen/ til then rette Christelige troo oc euangelium/ Men effther thend tijd hand wor fran thennom faren/ komme the falske apostole/ som wore the rette apostoleres discipuler/ oc omuende the Gallater/ til sodan tro/ at the skulle worde salige formiddelst lougens gerninger/ oc syndede/ om the icke giorde effter som lougen bød/ som oc nogle mechtuge personer forgaffue vti Jerusalem vti apostlenerns gerninger vti thet fembtende capittel.

Thesse at staa emod/ ophøffuer sancte Pouels sijt embede møget høgt/ oc wil ad mand skal icke holde hannom ringgere/ end noger anden apostel/ oc rosser sig/ at hand haffuer sijt embede oc lerdom aldene aff gud/ paa thet/ hand motte spege the falske apostoles ross/ som hulppe thennom/ met the rette apostoles gerning oc naffn/ vtsluchte hand thet/ oc siger/ thet er icke ret/ om thet end ßo wore/ en enggel predickede anderledes/ eller hand selff/ huad sige wij om noger apostels discipuler/ eller the selffue/ lere anderledes/ thet gør hand i thet første oc andet capittel/ oc endelig sijger/ at vden forthienste/ vden gerninger/ vden loug/ men aldene formiddelst Christum/ skal huer mand worde retferdig.

Vti thet tredie oc fierde capittel/ beuerer hand thet aldt met skrifften/ exempel/ oc lignelsse/ oc beuisser/ huorledes lougen/ møget mere skaffer synd oc maledielsse end retferdighed/ huilken oss er forloffuet aldene aff gudz nade wed Christum/ oc er fuldkommet vden lougen oc er oss giffuen.

Vti thet fembte oc siette capittel lerer hand kerlighedz gerninger som skulle følge troen.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Sancte Pouels breff til the Galater.

Thet Förste Capittel.

Ouild en apoſtel / icke aff mēniſken oc ey wed noget mē niſke / men wed Jeſum Chriſtū/ oc gud fader / ſom haffuer op⸗ reiſd hānom aff the døde / oc alle brødre ſom ere hoſſ meg.

Thend men hed vti Gallatia

Nade ware met eder oc frijd aff gud fader wor herre Jeſu Chriſto / ſom haffuer giffued ſig ſelff for wor ſønder / paa thet hand motte redde oſſ fran thenne neruerende onde werden / effter gudz wor faders willie/ huilken ſke ere fran euighed til euighed Amen.

See/ huorle des hād bruger / alle teſſe ourdt emod wor egē retferdighed.

Meg wonder at i lade eder ßo ſnart affuende fran thend ſom eder haffuer kaldet/ wed Chriſti na ade / til it andet euangelium/ end tock ther er in⸗ thet andet / vden ther ere nogle/ the ſom eder for⸗ tyrne / oc wille om wende Chriſti euangeliū/ Men om thet ßo wore/ at wÿ̄ eller nogen enggel aff him melen predickede ether/ anderledes end ſom wÿ̄ haff ue predicket / thet ware formaledidet/ ſom wÿ̄ nw ſagde / ßo ſige wÿ̄ end nw/ om nogen predicker for ether / anderledes end i haffue vndfangget / thet ware formaledidet / predicker ieg thaa nw menniſ ken/ eller gud til thieneſte? eller boger ieg at teckes

Q q menniſken?

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

menniſken? Wore thet ſo/ at ieg end nw teckedes menniſken/ ſo wore ieg icke Jeſu Christi thienere.

Men ieg kundtgører eder kere brødere/at thet euangelium/ ſom predicket er aff meg/ er icke menniſkeligt/thi ieg haffuer huercken vndfanget eller lerdt thet aff menniſken/men aff Jeſu Christi obenbaringge/thi at i haffue iaa wel hørt myn omgengelſſe i fordom dages vti Jødedommen/huorledes ieg offuer made forfulde gudz menhed/ oc forstørde thennom/ oc ieg forbedrede meg vti iødedommen offuer mangge mine lige/vti mit ſlegthe/ oc wor møget mere flittig end alle andre vti wore forfedernes loug.

Men thend tijd thet gud techtes (huilken meg haffuer affſkyldt fran myn moders liff/oc kaldet aff ſin naade) at hand wille obenbare ſind ſøn vti meg/ at ieg ſkulle forkynde hannom wed euangelium ebland hedningene/strax for ieg til oc icke giorde raad ther om/ met kød oc blod/oc ey for ieg til Jheruſalem til thennom ſom wore apostole fore meg/ men ieg reiſſede til Arabiam oc kom igen til Damaſcham/ trij aer ther effter/ kom ieg til Jheruſalem/ at beſee Petrum/ oc bleff femthen dage hoſſ hannom/ inggen ſo ieg aff the andre apostole/ vden Jacobum herrens broder/ thet ſom ieg ſcriffuer ether/ gud wed thet/ ieg lyuger icke.

Ther effter kom ieg vti the land Syrie oc Cilicie/men ieg wor wbekēdt effter anſichtet/thend christelige menhed ſom wor vti Jødeland / men the haffde aldene hørt/ at thend ſom i fordomdages forfulde oſſ/hand predicker nw troen/huilken hand fordomdages forstørede/ oc the loffuede gud vti meg.

Thet andet Capittel.

Ther

Ther effter fiorten aer reissede ieg atther til Jherusalem met Barnabas / oc tog Titum met meg / men ieg reisde op effter obenbaring / oc handlede euangelium met thennom / huilket ieg predicker vti bland hedningene / oc serdeles met thennom som siuntes at ware noget / paa thet ieg skulde icke forgeffues løbe eller haffue løbed / men Titus (som wor hoss meg) twingdes icke at lade seg omskere / endtock hand wor en grecke / oc thet / for nogne falske brøderes skyld / som wore met ingkomne at forfare wor frighed / huilken wii haffue vti Christo Jesu / paa thet the motte fangge oss / huilke wii icke + thend tiid wilde wige / at ware vnderdanige / paa thet / euangelii sandhed motte bliffue bestandig hoss ether.

Men om the som syntes at ware noget / + huorledes the haffde waret vti fordom tiid / ther ligger meg inggen macht paa / thi gud achter icke menniskens persone / tog meg haffue the (som syuntes at ware noged) inthet andet lerdt / men thuert emodt / thend tiid the soge at meg wor befalid euãgelium vti førhunden / lige som Petro euangelium vti omskerelssen (thi thend som wor met Petro krafftig til apostole embedt / vti omskerelssen / hand haffuer oc waret krafftig met meg ebland hedningene) oc the bekende thend naade / som meg wor giffuen / Jacobus Kephas oc Joannes (som syuntes at ware pillere) gaffue meg oc Barnaba haand / oc forenede thom met oss / at wii skulle predicke ebland hedningene oc the ebland the omskorne / aldene at wii vti hug komme the fattige til huilket ieg wor oc flyttig atgøre.

Tha nw Petrus kom til Antiochiam / stod ieg hannom vti mod obenbarlig vnder øygen / thi ther kom keremol offuer hannom / forthi til forne / før end ther komme nogre fran Jacobo / aad hand

(thend tiid) wilde the icke wige / paa thet the icke wilde giffue the hardenacker ordsage at forarge thennom.

(huorledes) The falske apostole gaffue til kende / at the xii. apostole haffde selffue wandrit met Christo / ther for stode the oc mere til troende end Paulus / ther suarer sancte Pouel til oc siger / ther ligger ingẽ macht paa huor store eller erlige the ere / en predickere er vti euãgelio som en anden / vti thet første breff til the Corinther / vti thet fierde capittel.

met the hedninge / men thend tijdt the offuer komme / forßo hand sig / oc gick fran thennom / ther for / athand frychtede sig / thennom som ware aff omskerelssen / oc the andre iøder øglede met hannom alle sammen / lige ßo / at Barnabas bleff oc forføret aff theres øglerie / nw thend tijd ieg saa / at the icke rettelige wandrede / effter euangelij sandhed / sagde ieg til Peder obenbare / Om thu som est en iøde / ieffuer hednisk / oc icke iødisk / huor for tuinger thu thaa hedningene at leffue iødesk? end tock wij ere aff nature iøder / oc icke ere søndere aff hedningene / tock thend stund wij wide at menni sken bliffuer icke retferdig giorde wed lougens gerninger / men wed troen / til Jesum Christum / ßo haffue wij oc trodt paa Jesum Christum / paa thet wij motte worde retferdige wed troen til Jesum Christum / oc icke wed lougens gerninger.

(inthet mere end sønd)

huosom wil worde from formiddelst sine gerninger / hand haffuer sig lige som hand worde bleffuit en søndere wid Christum oc skulde worde from wijd lougen thet er ad nechte oc bespotte Christum oc skaffe thend sønd igen som til forne waar affslettid wijd thend salige predicken aff troen.

Ther for worder inthet kødt retferdigt giort wed lougens gerninger / skulde wij nw / som at spørge wed Christum at worde retferdige / end nw findes søndere / soo haffde wij .s. inthet mere aff christo end sønder / men thet ware langt fran / nar ieg bygger igen thet som ieg haffuer brudt / ßo gør ieg meg selffuer til en offuertredere / nw er ieg wed lougen død for lougen / paa thet / ieg motte leffue for gud / ieg er korsfester med Christo / tog leffuer ieg / men nw icke ieg / men Christus leffuer vti meg / thi huad ieg nw leffuer vti kødet / thet leffuer ieg vti gudz søns troo / huilken mig haffuer elsket / oc giffuet sig selff for meg / ieg kaster icke gudz nade burth / thi om retferdighed kommer .s. aff lougen / ßo haffuer Christus forgeffues told død.

(aff lougen) wijd troen (som er en aandelig oc leffuendig log) ere wij bogstaffuens loug døde / at wij icke mere hende skildig ere til the Romerske vti thet første capittel.

Thet tridie Capittel.

O I vforstandige Galater / huo haffuer ether forgijort / at i icke ere hørsamme wordne sandhed? huilke Christus Jesus er wijsd

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

er wøſd for øygene/ athand er korſfeſter ebland
eder/ thette wil ieg aldene lere aff eder: haffue i
vndfangget aanden/ wed lougens gerninger? eller
wed thend predicken/ ſom i haffue hørt om troen?
ere i ßo vforſtandige? vti aanden haffue i begynt/
wille i thaa nw framdeles fare vti kødet? haffue
i thaa lydet ßo møget forgeffues? om thet er el-
lers forgeffues/ thend ſom nw vnder eder thend
aand/ oc gør ſodanne gerninger ebland eder/ hel-
der gør hand thet for lougens gerninger? eller for
thend predicken ſom er aff troen? ligeruiſe ſom A-
braham trode paa gud/ oc thet er hannom regnid
til retferdighed/ ßo bekende i iaa nw/ at the ſom
ere aff troen/ ere Abrahams børn.

Nw haffuer ſkrifften ſeet thet til foren/ at
gud gør hedningene retferdige wed troen/ ther for
forkynder hun Abraham/ vti thin ſeed ſkulle alle
hedningene benedides/ ßo ſkulle nw the ſom ere aff
Gen. xxij. troen/ benedides met Abraham ſom trode/ thi al-
le the ſom omgaar met lougens gerninger/ the ere
wnder formaledielſſen/ for thi ther ſtaar ſcreffuit/
formaledidet ſkal ware huermand/ ſom icke bliff-
Deute. xxvij. uer vti ald thet ſom ſkreffne ere i thendne lou-
gens bog/ athand iaa gør thet.

Effter thi nw ingen bliffuer retferdig for gud
formiddelſt lougen/ ßo er thet obenbare/ at thend
retferdige ſkal leffue wed troen/ nw er lougen icke
Abac. ij. troo/ men huilket menniſke ſom gør effter henne/
hand ſkal leffue ther vti/ men Chriſtus haffuer løſt
oſſ fran lougens formaledielſſe/ thend tijd hand
bleff en formaledielſſe for oſſ (thi ther ſtoor ſcreff-
uit/ formaledidet ſkal ware huer mand ſom heng-
Deute. xxi. ger paa treeit) paa thet Abrahe benedielſſe motte
komme ebland hedninge/ formiddelſt Christum Je-
ſum/ oc wij motte ßo wndfange thend aand/ ſom
oſſ wor forloffuit wed troen.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Kere brødere ieg wil tale paa menniſkelige wiiſe/ forachter mand tock icke it menniſkes teſtamentte (nar thet er ſtadfeſtid) oc ey legger mand ther noged til / nw ere iaa forjetterne til ſagde Abrahe/ oc hans ſeed / hand ſiger icke / vti ſederne / ſom vti mangge / men ſom vti en / oc formiddelſt thyn ſeed / ſom er Chriſtus/ toch ſiger ieg ther aff/ thet teſtamentte/ ſom er ſtadfeſt aff gud paa chriſtum/ ſkal icke oprettes føre end forietterne ſkulle ophøre wed lougen/ huilken giffuen er offuer fyrehundret oc tredive aer her effter / thi om arffuen er forderffuid wed lougen/ ßo giffues thet icke wed forietterne/ nw haffuer gud fryg ſkencket thet Abraham wed forietterne.

(huad ſkal) Gud haffuer Abraham til ſagd arff/ thet er/ retferdighed oc euige leffnid aff nade / huad hielpper thaa lougen ſuar? lougen formerer oc apenbarer ſønden / thi hun bogerer møged ſom oſſ er icke møgeligt/ Oc obenbarer hun ſønden/ ther for at wij ſkulle bekēde/ at gud gør oſſ retferdige aff ſijn nade/ om louugen wore aldene nøch ſom til at gøre oſſ fromme/ huad giordes oſſ thend nade behoff ſom oſſ er forieth.

¶ Huad ſkal thaa lougen? hun er tillagt/ paa thet offuertredelſſen ſkulle formeres/ ßo lengge ing til ſeeden komme/ huilken forietterne ere ſkede/ oc hun er ſkicket aff englene formiddelſt ¶ meglerens hand / en meglere er icke ens meglere / men gud er eneſte? huad er thaa lougen emod gudz forietter? thet er longt fran / men om lougen wore giffuen ſom kunde gøre leffuende / ßo komme retferdighed wiſſeligen aff lougen/ men ſcrifften haffuer beſluttet/ aldting wnder ſønden/ paa thet forietterne (formiddelſt troen) komme til Jeſum Chriſtum/ oc giffues thennom ſom trode/ men føre end troen kom/ wore wij forwarede oc ſkiulde wnder lougē/ til thend troo ſom ſkulle openbares.

(meglerēs hād) Som wor Moſes huilken wor en meglere mellom gud oc folcket / nw haffde

Sßo haffuer lougen waret wor tuchtemeſtere til Chriſtum / at wij motte redferdige gøres wed troen / Men nw efftertroen er kommen/ ere wij icke mere wnder tøchtemeſteren/ thi i ere alle gudz børn wed troen til Jeſum Chriſtum / Soo mange ſom aff ether døbte ere / the haffue anammit Chriſtum Her er huercken Jøde eller Grecke/ heer er huercke thienere eller frye/ her er huercken mand eller quinde/ thi i ere alle ſammens it/ vti Chriſto Jeſu/ Ere

i nw

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

i nw christi/ ßo ere i oc Abrahams seed/ oc arff-
uinge effter forietterne.

Thet fierde Capittel.

MEn thet siger ieg/ ßo lenge som arffuin
gen er it barn/ soo er ther inthet vnder
sked/mellō hānom oc en thienere/end tog
hand er en herre offuer aldt godzset/men
hand er wnder formønderne/oc forsuaret/ ing til
thend tijd som faderen haffuer skicket/Soo er thet
oc med oss/thend tijd wij wore børn/wore wij fang
ne vti the vuortes louger/Men thaa tiden wordt
fuldkommen/ sende gud sin søn/ som er fødder aff
en quinde/ oc bleff lougen wnderdanig/ paa thet/
at hand motte løsse thennom/som wore vnder lou
gen/ at wij motte vndfangge sønsskaben/ Effter
thi i ere nw børn/ ßo haffuer gud sendt sin aand
vti ethers hierter/ som rober abba kere fader/ ßo
er her nw ingen thienere mere/ men børn alle sa-
men/ Ere the børn/ ßo ere the iaa gudz arffuin-
ge wed christum.

Thend tijd i icke kende gud/ thientte i thennō
som icke ere guder aff nature/ Men nw effter i
kende gud (oc møget mere kendes aff gud) hui wen
de i ether om igen/ til the skrøbelige oc tørfftige
louger/ huilke i wille nw paa thet nye thiene? I
holde dage oc maneder/ oc hellige tijder/ oc aar
tider/ieg frøchter for eder/at ieg (mauelske) skal
forgeffues haffue arbeidet hoss ether/ Warer li-
geruis som ieg er/ effter thi ieg er som i ere.

Kere brødere (ieg beder ether) i haffue in-
thet giort meg emod/ I wide at ieg haffuer pre-
dicket eder euangelium/ først vti kødelig skrøbe-
lighed/ Oc mine frestelsser (huilke ieg lyder vti kø
det) forachtede i icke/ eller forsmode/ men i anam
mede meg/ som en gudz enggel/ iaa/ som Jesum chri
stum selff/

ther ingen meg-
lere giordes be-
hoff/ om folcket
kūde haffue hørt
lougen Exodi. xx
oc Deut. v. Men
nw effter thi the
kunde icke høre
lougen/ huorle-
des kand hun gø
re thēnom from-
me? toch wor
ther ingen brøst
paa gudz wegne
(som euig er oc
w omskifftelig)
men paa folckēs
wegne war brøst

ſtum ſelff/ Hui wore i thend tijd ſo ſalige? ieg er edoers windtne/ at haffde thet waret møgeligt/ i haffde vdgraffued eders øygne oc giffuid meg/ er ieg thaa nw worden ether fiende/ forthi ieg ſiger eder ſandheden?

The haffue adtraa til ether/ icke wel/ men the wille gøred/ at i ſkülle falde fran meg/ oc haffue attraa til thennom/ Thet er got at begere nor thet ſkeer til thet ſom got er/ oc icke aldene nar ieg er nerwerendes hoſſ ether.

Mine kere børn/ hulke ieg nw met anggeſte vti genføder/ til ſoo lengge Chriſtus maa rettelis gen ſkickes vti ether/ Men ieg wilde at ieg wore nw hoſſ ether oc kunde atſküllig gøre myn røſt/ thi ieg wit ey huad ieg ſkal gøre aff ether.

Siger mig/ i ſom wille ware wnder lougen/ Genesi.
haffue i icke hørdt lougen? at ther ſtaar ſcreffuit/ xvi. oc
Abraham haffde thoo ſønner/ thend ene aff thie= xxi.
neſte pigen/ thend anden aff en frije/ Men thend ſom word født aff thienſte pigen/ hand er født ef= ter kødet/ thend ſom wor født aff thend frije/ hand er født effter forietterne/ Theſſe ourd mercke noget/ thi theſſe thoo quinder/ ere the thw teſtamēte/ thet ene aff thet bierg Syna/ ſom fødde til thieneſte/ huilken er Agar/ Thi Agar kalles vti Arabia/ thet bierg Syna/ oc recker ing til Jeruſalem/ ſom er vti thendne tijdt/ oc er icke frijg met ſine børn.

Men thet Jeruſalem ſom offuen er/ hun er frij oc er alles wores moder/ Forthi ther ſtander ſcreffuit/ glede tig/ thu ſom icke føder/ kom hijd oc
robe thu ſom icke er met barn/ Thi thend forladne Esaie.
haffuer mangge flere børn/ End hun ſom manden liij.
haffuer/ Wij kere brødre/ ere Iſaackes børn/ eff= ter forietthen.

Men ligeruis ſom vti thend tijd/ thend ſom wor fødder effter kødet/ forfulde thend ſom wordt

føder

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

føder effter aanden/ so gaar thet oc nw til/ Men Gen. xxi.
huad siger scrifften? iage thieneste quinden vd met
hennes søn/ thi thieneste quindens søn/ skal icke
erffue met hendes søn/ som frij̈g er/ Szo ere wij̈
nw kere brødere/ icke thieneste quindens børn/ men
hendes som frige er.

Thet fembte Capittel.

SO bliffuer nw bestandige vti thend frighed/ som Christus haffuer giort oss fryge/ oc lader eder icke ing binde igen/ vti thet thienestafftige oog/ Seer ieg Pouild siger eder/ at om i lade eder omskere/ so er Christus eder inthet nøtte/ Jeg widtner atther/ huerman som lader sig omskere/ hand er end nw skyldig vti thend gantske long/ i ere skylde fran Christo om i wille retferdige gøres wij̈dt lougen/ oc i ere faldene aff naaden/ Men wij̈ byee vti aanden effter thet hob/ at wij̈ wed troen muge ware retferdige/ Thi vti Christo Jesu/ gelder huercken omskerelssen noged/ eller førhud/ men kerligheden/ som gør gerningene wed troen/ J løbe wel/ huo forhindret eder/ at i ey ere fundne horsomme? sodane afftale/ ere icke aff thend/ som haffuer kallit eder/ Jt føge støcke surdeg/ swrer thend gandske deyg.

(skyldig) Thi vden troen er inthet hiertte rint/ vden rent hierte/ er ingen gerning ren eller retskabet.

Jeg forseer meg til eder vti herren/ at i skulle icke haffue it andet sind/ Huosom forstører eder/ hand skal fongge sin dom/ ware seg ehuo hand er/ Men ieg kere brødere/ om ieg predicker end nw omskerelssen/ hui lider ieg thaa forfølgelse? so haffde korssens fortørnelsse afladet/ Gud giffue at the motte aff skeres som forstøre eder.

(orsage) Thet gøre the som sige/ effter thi troen gør alting/ so wille wij̈ inthet got gøre/ oc forlade oss paa troen etc.

J kere brødere/ ere kallede til frij̈ghed/ aldene seer til/ at i thend frighed icke lade kødet worde en ꝑ orsage/ Men vti kerlighed thiener huer

andre / thi thend gandske loug fuldkommes vti it ourd / hulket er / Elsske thin neste som tig selff / Men om i byde oc æde huer anden / ßo seer til / at i icke fortheres aff huer anden.

Ther aff siger ieg ßo / wandrer vti aanden / ßo fuldkomme i icke kodzsens løste / Thi kødet løster emod aanden / oc aanden emod kødet / The samme ere emod huer andre / at i ey kunde gøre hu ad i wille / Wandre i nw vti aanden / ßo ere i icke wnder lougen / køddens gerninger ere obenbare / som ere horerie / vkyuskhed / vrennighed / løssafftighed / affgude thieneste / troldom / fiendskab / kyff / affuend / had / vrede / trette / tuedragt / atskillighed / mordt / dranckerie / offuerflødighed / oc tesligest mere / aff hulke ieg haffuer tilforne sagt eder / oc endnw eder foresiger / at the som sodant gøre skulle icke erffue gudz rijge / Men aandens fructher ere thesse / kerlighed / glede / frijdt / langmodighed / wenlighed godhed / troo / sagtmodighed / kyushed / mod sodāne er ingen loug / men the som ere christi / the haffue korsfestit theres kødt / met løst oc begering.

Thet siette Capittel.

Om wij leffue vti aanden / ßo lader oss oc ingga vti aanden / lader oss icke ware girijge effter forfenggelig ere / at fortørne oc hade huer anden / Kere brødere / om noget menniske wordt forrasket / vti noger synd / ßo skulle i som ere aandelige / wnderuise hānom / met en sagtmodig aand / oc see til / at thu icke selff frestes / En fordrage thend andens brøst / ßo kunde i fuldkomme Christi loug / Om nogen lader sig tøcke at ware noged (end tock hand er inthet) hand bedrager sig selff / Huer prøffue sin egen gerning / ßo kand hand haffue ross aff sig selff / oc ꝑ. icke aff en anden / Thi huer skal drage sin egen brøst.

(icke aff en anden) Thet er ßo møget / hand skal icke ophøffue sig ther aff / at hand er stercker eller frommere end hans neeste men hand skal haffue til siun til sig selff / oc rose sig aff sin tro oc gudz naade.

Men

Men thend som vnderuises vti ourdet/ hād
dele met thend som hannom vnderuiser / alt thet
hand haffuer som got er / farer icke wild/ gud la-
der sig icke skuffe / Thi huad som mennisken saaer
thet skal hand oc høste/ Huosom saar paa kødet/
hand skal høste fordreffuelsse aff kødet/ Men huo
som saar paa aanden / hand skal høste aff aan-
den thet euige leffnidt/ Lader oss gøre got icke met
vuilge / thi vti sin tijd / skulle wij høste vden al op
Esa. lij. høre/ Effter thi wij haffue nw tijd / ßo lader oss
gøre wel / emod huerman/ oc serdeles mod the som
haffue troen.

Seer / met huor mange ourd ieg haffuer screff
uit eder / met myn egen hand/ The som wille tec-
kes vti kødet / the twinge eder til omskerelsen/ alde
ne / at the icke skulle forfølges met Christi korss/
Oc the samme som lade thennom omskere / holde
icke lougen / men the wille at i skulle lade ether oc
omskere / paa thet / the maa rosse thennom aff e-
ders kød / Men thet ware longt fran meg/ at be-
røme / vden aldene aff wor herres Jesu Christi
kors / wed huilket werden er meg korsfest / oc ieg
werden/ thi vti Christo Jesu/ gelder huercken om-
skerelssen noget/ eller forhud/ men it nyet creature/
oc huormange ther wandrer effter thendne regel /
offuer thennom ware frijd oc miskundhed / oc off
uer gudz Israel.

(regel) Thenne regel er icke mēniske ler dom/ men euangelium/ oc troen til Christum/ Oc wnder ere icke the fem hul/ som Christus haffde vti sijt legomme men allehande pine som wij bere vti wort legō me / for Christi skyld.

Framdeles ingen gøre meg møyge/ thi ieg be-
er wor herres Jesu wnder vti mit legomme/ wor
herres Jesu Christi nade ware met eders aand/ ke
re brødere/ Amen.

Til the Galater

Sendt aff Rom.

Fortaalen paa Sancte Pouels breff til the Epheser.

Vti thetthe breff lerer Sancte Pouels / først huad euangelium er / huorledes thet er forseet aff gud vti euighed / oc wed Christū forthient oc vtganget er / at alle the som troo ther paa / skulle worde retferdige / fromme / leffuende / oc salige / oc skulle worde frijge fran lougen / sønd / oc død / thet gør hand vti the første trij capittel.

Ther effter lerer hand / at fly menniske lougelere / oc bud / paa thet / wij maa bliffue vti it hoffuid / wijsse / retskabene / oc bestandige vti Christo / aldene vti huilken wij haffue aldting / at wij inthet haffue behoff / vden hannom / thet gør hand vti thet fierde capittel.

Framdeles lerer hand / at wij skulle øffue troen / oc beuise henne met gode gerninger / oc flij sønden / oc strijde emod dieffuelin / met aandelige waaben / at wij / formiddelst thet hellige kors / muge bliffue warafftige vti it stadugt hob.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Sancte Pouels breff til the Epheser.

Thet Første Capittel.

Oueld
en apostel Jesu
Christi aff gudz
willie.
The hellige
vti Epheso/som
tro paa Christū
Jesum.
Nade ware
met eder oc frijd
aff gud wor fa-
der/oc wor her
re Jesu Christo/
Welsignet ware
gud/oc wor herres Jesu Christi fader/som haff-
uer welsignet oss/met ald aandelig welsignelsse/
vti the hemmelske ting/wed Christum/Som hand
oc haffuer vduald oss/vti thend samme/før end
werdzsens grund bleff lagt/ad wij skulle ware hel
lige/oc vstraffelige for hannom/vti kerlighed/oc
haffuer forskicket oss til sønsskaff vti sig selff/
wed Jesum Christum effter hans willies weltocke/
til hans naades loff oc ere/wed huilken hand haff
uer giort oss tacknemelige/vti thend elskelige.

Vti huilken wij haffue forløsning wed hans
blod/som er syndzsens forladelsse/effter hans na
ades rigdom/huilken hand haffuer offuerflødeli-
gen met delit oss/vti allehonde wijesheid oc klog-
hed/oc hand haffuer ladet oss wijdet/hans wil-
lies lønlighed/effter hans weltøcke/oc haffuer o-
benbaret thet samme wed hannom/athand skulle
forkyndiges

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

forkyndiges thaa tiden wor fuldkommen/ paa thet alle ting motte til sammens sanckes wed Christum/ bode thet som er vti himellen / oc paa iorden / oc worde hannom wnderdanig / formiddelst huilken wij ere oc komne til arff del/ wij som til forne forskickede ere/ effter hans forsette som skicker alle ting / effter sijn willes raad / paa thet / wij motte wndfangge en werelsse / til hans loff oc ere / wij som til forne hobbe paa Christum.

(sammens sanckes)
At aldting motte sanckes vnder christo/ som wnder en herre huilket til forne wort delt vti mange dele oc til affguderige.

Ebland huilke i oc ere / som haffue hørdt sandhedz ourd/ som er euangelium/ aff ethers salighed/ paa huilket effter thi i haffue troedt/ ere i oc wordne beseglede/ met thend foriette aand/ thet er/ thend helligaand/ huilken oss giffuen er it pant/ til wor arffue/ til wor forløsning/ wij som ere hans egendom. hans ere til loff.

Ther for oc ieg ther effter at ieg haffuer hørdt om thend tro/ som er ebland eder/ paa wor herre Jesum/ Oc aff ethers kerlighed til alle helgen/ lader ieg icke aff / at tacke for eder / oc vti hugkommer eder vti mine bøner/ at gud wor herres Jesu Christi/ oc ærens fader/ wilde giffue eder wijsshedens oc obenbaringens aand/ til hans egen bekendelsse/ oc opliusde øygene vti ethers forstād/ at i motte bekende / huilke som ere eders kalds hob/ oc huor rygen ær/ ther er vti thēd arff/ som hād giffuer sine helgē oc huilkē er thēd store vbegribelige krafft til oss/ Wij som haffue trodt / effter thend mectuge gerning oc størcke / som hand haffuer giort vti Christo/ thend tijd hand opreisde hannom aff the døde/ oc satte hannom til sin høgre hand vti himmelin/ Offuer alle førstedomme/ wold / macht/ herredom/ oc ald thet som neffns kand/ icke aldene vti thendne werden / men oc vti thend tilkommende / oc hand haffuer alleting ladt wnder hans fødder oc hand haffuer saat hannom for aldting/ til syn kirckes hoffuid/ huilken er hans legomme/ oc hans opfølding / som alting opfylder vti alle.

(opfylder)
Christus er alle ting/ oc gør all gerninger vti s[...] le creature / ther for ere all creature fulde aff hannom / f[...] er oc hans men[...] christēhed/ han[...] opfyldelse at= hun er met han[...] nom it :gandsk[...] legōme/ oc fult hob.

Thet

Sancte Pouels breff
Thet andet Capittel.

OC thend tÿd i wore døde vti eders sønder oc brøster/ vti huilke i haffue fordom dages wandrit/ effter thendne werdzsens lub/ oc effter thendne herredoms første/ som regerer vti luchten / besønderlig vti aanden / som bruger sine gerninger vti the wantro børn/ eblant huilke wÿ oc haffue alle wandrit vti fordom tÿdt / met wor kødes luste / oc giorde effter wor køds oc fornumstes willie/ oc wore oc so aff nature / wredens børn/ lige som the andre wore.

Men gud / som er rÿg aff barmhertighed/ aff thend store kerlighed/ som hand haffuer elsked oss/ vti thend tÿd wÿ wore døde vti sønderne/ giorde hand oss leffuende met Christo (thi aff nade ere i wordne salige) oc haffuer opreisdt oss met hannõ/ oc sat oss met hannom i himmelen/ formiddelst Jesum Christum / paa thet / hand wille beuise i the tilkommende tÿder / sin naades vbegribelige rÿgdom / met sin wenskab til oss / formiddelst Jesum Christum / thi aff naade ere i wordtne salige wed troen / oc thet samme er icke aff eder/ thet er gudz gaffue / icke aff gerninger / paa thet / inggen skal rosse sig / thi i ere hans gerninger/ skabt formiddelst Jesum Christum til gode gerninger / til huilke gud haffuer oss tilforne beredt / at wÿ skulde wandre ther vti.

Ther for tencker ther paa / at i / som wore i fordom tÿde hedninge effter kødet/ oc kalledes førhud / aff thennom / som kaldes omskerelse effter kødet / huiklen skeer met hender / at i wore thend samme tÿdt skylde fran Christo/ thi i holdes fremmede aff Israels borgerskab/ Oc wore gesteer vti forietternes testamentte/ thi at i haffde ingen hob/ oc wore for vden gud vti thendne werden / men nw i som ere vti Christo/ som i fordomtides haffue

warit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

warit langt fraa / ere i nw wordne neer / formid=
delst Christi blod .

Forthi hand er wor frijd / som haffuer gi=
ort it aff begge / oc haffuer aff brudet thet skyllie=
rum emellom war / som war it gerde emellom oss/
som war thend fiendeskab / ther met athand haff
uer burttaget formiddelst sijd kød / budourdzsens
loug/ som the wore begrebne vti scrifften/paa thet
hand motte gøre aff tw / it nyet menniske/ at gø=
re frijd vti seg selffuer/oc athād motte forlige then=
nom bode / met gud / vti it legomme / formiddelst
korsset / oc haffuer vti hielslaget fiendskaben/ for=
middelst sig selff/ oc hand er kommen / oc haffuer
forkyndet vti euangelio/freden eder som wore longt
fran / oc thennom som wore hart hoss/ thi wed
hannom / haffue wij bode alle en tilgang / til fa=
deren vti en aand.

(burttaget) Christus haffuer icke so burtaget lougen / at man icke skal holde hende/ men hād giffuer thend a=and som gør al=le ting frij/at mā icke haffuer be=hoff thend screffne loug (huilken nøder the føde=lige) nw haffde iøderne thend screffne loug/oc rosde thennom ther aff/mod hedningene/ mē nw effter end aand er giffuen begge hører samme roff op aff lou=gen/oc the worde alle wenner vti Christo.

Szo ere i nw icke mere gester oc fremmede/
men borgere met helgen/oc haffue hiemme vti gudz
huuss / bygde paa apostolenes oc propheternes
grund / vti huilken Jesus Christus er en hiørnes=
ten/paa huilken huad somhelst byggelse ther wor
der til sammen føget / thet voxser/ til it helligt tem
pel/vti herren/paa huilken i oc bygges til en gudz
bolig vti aanden.

Thet tridie Capittel.

THer for / ieg Pouild fanggen for Jesu
Christi skyld / for eder hedningene / eff=
ter thi i haffue hørt aff thend naades em
bede / som meg er giffuet vti eder (thi
the lønlige domme ere meg kundgiorde vti oben=
baringe/som ieg haffuer forscreffuit offuen met faa
ourd/paa huilket (om i lessit) kunde i mercke myn
forstand/vti Christi lønlighed/huilket icke er kund
giort vti fortiden / menniskens børn/som thet nw
er obenbaret hans hellige apostole / oc propheter

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

wed aanden / at hedningene ere oc met arffuinge / vti it legomme / oc delafftige vti hans forietter vti Christo / wed euangelium / hueſſ ieg er worden en thienere / effter thend gaffue / ſom meg er giffuen aff gudz naade / oc effter hans krafftelige gerninger.

Meg (ſom er alſommynſt ebland helgen) er giffuen thendne naade / at forkynde ebland hedninggene / Christi vbegribelige rijgdom / oc at opliuſſe huerman / huilken ther er the lønligheds menhed / ſom er ſkyuldt vti gud fran werdzſens begyndelſe / ſom haffuer ſkabet alting / wed Jeſum Chriſtum / at thet nw ſkulle kundgøres ✠ førſtedommen oc herredommen vti himmelin / til menheden / thend mangfoldelige wijſdom / ſom gud giffuer / effter forſettene for werdzſens begyndelſſe / huilken hand haffuer beuiſt vti wor herre Jeſu Chriſto / vti huilken wij haffue fridſommelighed oc tilgand met trighed vti troen til hannom / ther for beder ieg / at i icke worde lade / for myn modgang ſkyld / huilken ieg lyder for eder / ſom er eder en ære.

Ther for bøyer ieg mine knee til wor herres Jeſu Chriſti fader / ſom er thend retthe fader offuer alt thet ſom kaldes fader / vti himmelen / oc paa iorden / at hand giffue ether effter ſin æres rigdom / at i met krafft motte ware ſtarcke wed hans aand / vti thet inguorttes menniſke / oc Chriſtus motte boo formiddelſt troen vti ethers hierter / oc formiddelſt kerligheden ingplantit oc inggrundet / paa thet / i motte begribe met alle helgen / huilken ſom er bredelſſen / oc lenggelſſen / dybelſſen / oc høygelſſen / oc i motte bekende Chriſti kerlighed / ſom offuer gaar ald wijſdom / paa thet / i motte opfildes met ald gudz opfilddelſſe.

Hannom (ſom kand gøre offuerflødelige offuer alt ting thet ſom wij bede eller forſtaa / effter thend krafft ſom ſkaffer vti oſſ) ſkee ere i thend menhed /

(førſtedommen) Englene vti himmelin / endtock the haffue gud fuldkommelige / ſo forneme the toch dageligen vti chriſtenheden nyge nader oc gaffuer / huilke gud dagelige vddeller / ſom Chriſtus oc ſiger Luce. xv. at englene glede thennõ offuer en ſyndere ſom gør bod.

(bredelſen) kerlighed beuiſer at troen er retſkabet / ſo begryber then ſamme / at inthet er ſo bredt / longt / nederligt / høgt / at Chriſtus haffuer iaa macht / oc kand hielpe / oc frøcther ſig inthet huercken for ſynd / død / eller helffuede ware ſig bredt høgt lang / eller laut / ꝛc ſom dauid oc ſiger Pſalmo. C. xxxviij. quo ibo a ſpiritu tuo.

(gudz opføldelſe) At gud maa ald ene ſkaffe oc regere vti ether / oc i maa ware hans folck.

menhed / som er vti Christo Jesu / altijd fran ewig
hed oc til euighed Amen.

Thet fierde Capittel.

SOo nw ieg Pouild fanghen vti herren/
formaner eder / ad i wandre / som tilhø-
rer ethers kald / som i ere kallede vti / met
ald ødmyghed / oc sachtmodighed / met
langmodighed / oc en fordrage thend anden vti ker
lighed / oc warer flittige atholde euighed vti aan-
den / met friddens bond / it legomme / oc en aand /
som i ere kallede til it hob / vti eders kald / en her-
re / en tro / en dob / en gud oc alles wor fader / som
er offuer al ting / oc wed oss alle / oc vti oss alle.

Psalm. lxvij.

Men huer aff oss er naaden giffuen effter chri
sti gaffues made / ther fore siger hand / hand er op
faren vti høygelssen / oc haffuer taget fengijsellet
fangget / oc haffuer giffuet menniskens gaffuer / At
hand er opfaren / huad er thet? vden athand er til
foren nederfaren til thet nederste paa iørden / thend
som er nederfaren / thet er thend samme / som er
opfaren offuer alle himmele / paa thet / hand mot-
te opfylde aldting.

(fengsellit) Thet er synd / død / oc samuittighed / at the icke kunde fange eller holde oss.

(opfylde alting) Athand motte gøre alt vti alle ting / oc inthet motte gøres tenckes eller tales vden hannom.

Oc hand haffuer sat somme til apostole / oc
somme til Propheter / oc somme til Euangelister /
oc somme til hyrder oc lerer / met huilket / alle
helgen / worde til hobe føged / vti en almindelige
thieneste / at forbedere Christi legomme / til soo len
ge wij alle recke huer anden hand / til en troo / oc
gudz søns bekendelsse / at ware en fuldkōmen mand /
som er vti Christi alders fuldkommen made / paa
thet / at wij icke mere skulle ware børn / at wij lade
oss / swøbe oc vugge aff allehande lerdoms weder /
aff menniskens ✠ skalched / oc surfittighed / met hu
ilket the flesske met oss / at the muge forføre oss.

(skalched) Thet er som the skardantere som dricke oc doble / so haffue the them om oc met then hellige skriff som predicke menniske lerdom.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Lader oss ware retskickede vti kerlighed / oc
voxse i alle made / vti hannom / som er hoffuedet /
Christus / til huilken thet gantske legomme tilsam-
men føges / oc it ledemod hengger til thet andet /
vti ald longhed / ßo / at it hielpper thet andet / effe-
ter huert ledemodz embede / i sine made oc macht /
oc gør at legommet voxser til sin egen forbedering /
oc thet ald sammen vti kerlighed.

Szo siger ieg nw oc widner / vti herren / at i
icke mere wandre / som the andre hedninge wandre
vti theres sindz forfengelighed / huilke formørckede
ere vti theres fornumst / oc ere fremmede giorde
fran thet leffnid / som er aff gud / for thend vuis-
hed som er vti thennom / aff theres hierttes blind-
hed / huilke effter the ere soo longt komne / at the
icke kunde tøcke noget ilde ware / haffue the giffuet
thennō selffue til løsafftighed / at alle honde vreinig
hed / regerer vti thennom met girighed / men i haff
ue icke ßo lerdt Christum / om i eller haffue hørt
hannom / oc ere lerde vti hannom / huorledes en
retskickelig werelsse er vti Jesu.

Szo legger nw aff ether effter fortidens om-
gengelsse / thet gamle mennïske / som fordreffues for
middelst wilfarelsens løst / oc fornyer eder vti e-
thers huges aand / oc vti fører eder thet nye men
niske / som er skapt effter gud / vti sand retferdig
hed oc hellighed / ther for afflegger løygen / oc ta-
ler sandhed / huer met sin neste / thi wij ere lede-
mode ebland huer anden gører eder wrede / oc syn-
der icke / lader icke solen nedergaa offuer eders wre
de / oc giffuer icke bespotteren steed / huosom haff- psalm.
uer stollit / hand stielle icke mere / men hand skal iiij.
arbeide oc skicke seg noged redelig met henderne /
paa thet / hand maa haffue at giffue thend som
wedtorfftig eer.

Lader ingen fuel tale gaa aff ethers mund /
men thet som nøttelig er til forbedering / huorsom

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

thet gøres behoff/ huermand haffuer løst at høre thet / oc bedrøffuer icke thend hellige gudz aand / met huilken i ere beseglede paa ethers forløssens dag / Ald bitterhed oc grumhed / wrede / rob / oc formaledielsse / ware longt fran eder/ met ald ondskab / warer wenlige met huer ander / miskundelige / oc en forlade thend anden / ligeruis som gud haffuer forlat eder vti Christo.

Thet fembte Capittel.

SO warer nw gudz efterfølgere / som kære børn / oc wandrer vti kerlighed / ligeruis som Christus haffuer elsket oss / oc giffuet seg selff til it offuer oc gaffue / gud til en søder røg / men horerie oc ald wrenighed / eller girighed lader icke siges om eder / som helgen tilbør / eller skendelige oc darlige ourd / oc skempt oc geckes tale / oc huad som icke tilbørligt er til sagen / men møget mere tacknemelighed / Thi thet skulle i wisseligen wide / at ingen bolere / eller wrenafftig / eller girig (som er affgude thieneste) haffuer arff vti Christi oc gudz rige / Lader inggen forføre eder met forfengelige ourd / thi for thend skyld kommer gudz wrede / offuer the wantro børn / ther for warer icke delafftige met thennom / forthi i wore vti fordom thid mørckhed / men nw ere i it liuss vti herren.

Wandrer som lyussens børn / Som er aandens frucht / alle hande godhed / retferdighed / oc sandhed / oc prøffuer huad gud er tachnemligt / oc beuarer ether icke met mørckhedens vfructsomlige gerninger / men straffer thennom helder / thi thet som skeer lonlige aff thennom / thet er skendeligt at sige / Alt thet som straffes aff liusset / thet bliffuer obenbare / oc altet huad som obenbaris / thet er liuss / Ther for siger hand / wage op thu
Esai. l som soffuer / oc stadt op aff the døde / saa skal christus opliuse tig.

Szo ſeer nw til/ at i wandre forſiunlige/ icke
ſom the vuiſe/ men ſom the wijſe/ oc løſſer tyden/
for thi ꝟ. tyden er ond/ ther for warer icke vfor=
ſtandige/ men forſtandige/ huad herrens willie er
Oc dricker eder icke fulde aff wyn/ aff huilket no=
gen ꝟ. vſkickeligred kand komme/ men warer fuld
aff aanden/ oc ſnacker met huer andre/ om pſal=
mer oc loff ſange oc ondelige wijſer/ Syungger oc
leger herren vti ethers hierte/ oc tacker altijd for
huerman/ gud fader vti wor herres Jeſu Chriſti
naffn/ oc warer huer anden vnderdanige/ vti gudz
fruchte.

(tiden er ond) Thi thenne werden oc thette leffnid er fuldt aff onde exempel oc ſønd/ bode aandelige oc legomlige.

(vſkickelighed) Som wij ſee at the ſom fulde oc druchne ere/ ere wilde oc vnbeſkemede met ourd ſkrig oc rob.

Quinderne ſkulle ware there mend wnderda=
nige ſom herren/ thi manden er quindens hoffuid/
ligeruis ſom Chriſtus er kirckens hoffuid/ oc thend
ſamme er ſijt legommes ſalighed/ ligeruis ſom kir=
cken er nw Chriſto wnderdanige/ ſoo ſkulle oc
quinderne ware menderne vti alle made/ i mend
elſſker ethers huuſfruer/ lige ſom Chriſtus haffuer
elſt kircken/ oc haffuer giffued ſeg ſelff for hende/
paa thet/ hand motte hellig gøre hendne/ oc haffuer
renſet hēde formiddelſt thet wand bad vti ourdit/
paa thet hand motte ſkicke ſig en erlig kircke/ ſom
icke haffde nogen beſimittelſſe/ eller ryncker/ eller
noget andet ſadant/ men athun ſkulle ware hellig/
oc vſtraffelig.

Szo ſkulle oc mendene elſke theres quinder/
ſom theres egne legomme/ huoſom elſker ſin huſ=
frue/ hand elſker ſig ſelff/ ingen haffuer noged
tijdt hadet ſijt eget legomme/ men hand føder oc
ſkyuler thet/ ligeruis ſom herren kircken/ thi wij ere
hans legommes ledemod/ aff hans kød oc aff hans Gene.i.
ben/ ther for/ ſkal menniſken forlade fader oc mo=
der/ oc ſkal bliffue widt ſin huſfrue/ oc the ſkul=
le ware thoo vti it kødt/ thend ꝟ. lonlig dom er
ſtoor/ men ieg ſiger thet aff Chriſto/ oc aff men=
heden/ tock elſke huer aff ether ſijn huſfrue/ ſom
ſig ſelff/ oc quinden ſkal frøchte manden.

(lønlig dom) Sacramentum eller miſterium/ er ſo meged ſom ſkiuldt eller lønlighed/ huilket tock vdu[o]rttes/ haffuer ſin vdlegelſe/ ſo er Chriſtus

Thet

Thet ſiette Capittel.

I Børn warer hørſomme eders forelderne vti herren / thi thet er ſømmeligt / ere thin fader oc thin moder / thet er thet førſte bud / ſom haffuer en forieth / paa thet / at thet mo gaa tig wel / oc thu modt lengge leffue paa iorden / Oc i fadere framdrager icke e= ders børn til haſtighed oc wrede / men føder thennom op met tucht / oc formaning vti herren / i thi= enere warer ethers timelige herrer hørſomme / met frøchte oc retzſel / vti ethers hiertes enfoldighed / ſom Chriſto / icke thienendes thennom vti øyge= nen aldene / at teckes menniſken / men ſom Chriſti thienere / at i gøre ſodan gudz willie aff hierttet / met weluillighed / Oc lader eder tøcke / at i thiene herren / oc icke menniſken / i ſkulle wÿde thet / huad huer gør godt / thet ſkal hand wndfangge aff herren / huad helder hand er thienere eller frÿe / Oc i herrer gører oc thennom thet ſamme / lader eders truſſel / oc wÿder / at ethers herre er oc vti himmelin / oc for gud er ingen tilſiun til perſoner.

Nw paa thet ſiſte / mine kere brødere / ſtør= cker eder vti herren / oc vti hans ſtørckes macht / fører eder vti gudz harneſk / at i maa bliffue ſtanda fftige / emodt dieffuelſens liſtelige tillub / thi wÿ haffue icke at ſtride met kød oc blod / men met førſter oc weldige / oc met mørchedens weldige rege= rere / vti thenne werden / met the onde aander ſom ere wnder himmelin / ther for anammer gudz harneſk / paa thet / i maa emod ſtande i the onde dage / oc ware ſkickelige vti alting.

Szo ſtaar nw / om giorder ethers lender met ſandhed / oc fører eder vti rethuÿſhedens pantz= ſere / oc drager ſkoo paa ethers fødder / at i maa

ware

ſtus oc hans kir= cke en lønlighed en ſtoor hellig lønlig ting / huilket man ſkal tro oc icke kand ſee / men thet vdleg= ges wit mand oc quinde / ſom wis it vdnorttes te= gen / at lige ſom manden oc quinden ere it legomme oc haffue alt there gudz almēdelige / ſo haff= uer oc kircken alt thet ſom chriſtus er eller haffuer.

ware redebone til fredens euangelium / men for
aldting / tiltager eder troens skyold / met huilken
i muge vdsløcke alle fiendens gløiende pile / thend
onde andes / oc tager paa eder salighedzsens hielm /
oc aandens suerd / som er gudz ourd / Oc beder
aldtijd vti aanden / met all flijt oc bøner / oc wo-
ger ther til / met flit oc bøner / for alle helgen / oc
for meg / at meg maa giffues ourdet / met myn mun
des frijg opladelsse / at ieg maa forkynde euangelij
lønlighed / offuer huilket ieg fører budtskabet vti
lencken / paa thet / ieg maa frij handle ther vti / oc
tale som meg bør.

Paa thet i skulle oc wijde / huorledes thet
gaar meg / oc huad ieg gør / thet skal ether alt
sammens Tychicus myn kere broder forkyndige /
som er en tro thienere vti herren / huilken ieg haff
uer sendt til eder / for thend samme skyld / at
i maa forstaa / huorledes thet gaar met meg /
oc athand motte trøste eders hiertter /
Frijd ware met brødérne / oc kerlig-
hed met troen / aff gud fader / oc
wor herre Jesu Christo / nade
ware met alle the som elske
wor herre Jesum Chri-
stum rettelige Amen.

Screffuen aff Rhom til the Epheser
formiddelst Tychicum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Fortaalen paa Sancte Pouels breff til the Philipper.

VTi thette breff loffuer oc formaner ſancte Pouel the Philipper/at the bliffue warafftige / oc fare frandelis vti en reet troo / oc worde fuldkomne vti kerlighed / men effter thi the falſke apoſtole / oc the ſom lere oſſ /at worde fromme/ aff wore gerninger/ere troen alltijd ſkadelige/warner hand thennom for the ſamme / oc beuiſer thennom mangge hande predickere/ſomme onde / ſomme gode/oc ſo ſig ſelff/oc ſine diſcipeler/ Thimoteum oc Epaphroditum / thet gør hand vti thet førſte oc andet capittel.

Vti thet tredie/gør hand til inthet thend troløſſe oc menniſkelige retferdighed / ſom lerdes oc holdes aff the falſke apoſtole/oc hand ſetter ſig ſelff til it exempel/ſom haffde leffuit koſtelige vti ſodan retferdighed / tock holder hand nw ther inthet aff/for Chriſti retferdighetz ſkyld/forthi thend førſte gør icke vden bugen til en gud/ oc thet hellige korſſes fiende.

Vti thet fierde maner hand thennom til frijd/ oc guod vtuorttes omgengelſſe met huer anden/oc tacker thennom for theres gaffue ſom the haffde ſendt hannom.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Sancte Pouels breff til the Philipper.

Thet Første Capittel.

Ouild
oc Timotheus
Jesu Christi thi
enere.
Alle helgen
vti Christo Je-
su til Philippen
met bisper oc thi
enere.
Nade ware
met eder oc frijd
aff gud wor fa-
der/ oc wor her-
re Jesu Christo.

Jeg tacker myn gud/ ßo tijd som ieg tencker paa eder (huilket ieg alletijd gør/ vti alle myne bøne for ether alle/ oc thend bøn gør ieg met glede) at i ere komne til euangelij menhed/fran thend første dag oc til thenne tijd/ oc ieg haffuer hafft en god tro ther til/ at thend som haffuer begyndt vti ether thend gode gerning/ hand skal oc fuldkommen til Jesu Christi dag/ som thet oc sømmer meg/ at ieg ßo skal holde aff ether alle/ For thi at ieg haffuer ether alle/ vti mit hiertte/ som the met meg delafftige ere aff naaden/ vti mit fengsel/ forsuar oc euangelij befestelsse.

Thi gud er mit widtne/ at meg lengges effter ether alle/ aff hierttens grund vti Jesu Christo/ Oc for the samme beder ieg/ at ethers kerlighed iaa mere/ oc mere motte forøges/ vti allehande

bekendelsse / oc alle hande forfarelsse / At i motte
pr⌀ue huad thet beste er / at i motte ware rene / oc
vforts⌀rnelige / til Christi dag / opfylthe met retfer
dighedens frucht / som kommer wed Jesum Chri=
stum / gud til loff oc ere.

Jeg lader eder wijde / kere br⌀dere / at ey huorle
des thet gaar meg / ßo er thet icke vden til euan=
gelij fordel / ßo at myn fengsel er wordet obenba
ret vti thet gandske raadhuss / oc hoss huer mand /
oc mange br⌀dere / haffue fonget it hob til herren /
for myn fengsels skyld / oc ere wordne thes driste
re / at tale ourdet vden fr⌀cht / Somme predicke
Christam / for had oc affuendz skyld / somme met
en guod mening / the f⌀rste forkinde Christum aff
trette / oc icke retteligen / forthi the mene at wil=
le legge nogen modgang til myn fegsel / Men the
ander aff kerlighed / forthi the wijde / at ieg lig=
ger her til euangelij forsuar.

Huad er thet thaa? at Christus forkyndes iaa
vti alle made / thet skee vti rette made / eller vti
tilfald / ßo gleder ieg meg tog ther vti / ieg wil oc
glede meg / thi ieg wedt at thet samme kommer meg
til salighed / for ethers b⌀nss skyld / oc Jesu Chri=
sti aandens hielp / som ieg endelige warer ther paa
oc hober / at ieg vti ingen made skal beskemes /
men met ald frighed / ligeruis som til forne alle tijd /
ßo oc nw skal Christus mangfoldig g⌀res vti mit
legomme / ware sig wed liff / eller d⌀den / Thi chri
stus er mit liff / oc d⌀den er myn winning.

Thi at leffue vti k⌀det / er meg fruchtsom=
meligt til gerninger / tock wit ieg icke / huilket ieg
skal vduelge / thi ieg trengges met tuende hande /
ieg haffuer l⌀st at affskeide / oc ware hoss Chri=
stum / huilket oc m⌀ged bedre wore / men thet er
n⌀tteligere / at bliffue vti k⌀det for ethers skyld /
Oc thet wid ieg wist / at ieg bliffuer / oc skal ware

hoss

hoss ether alle / til troens formerelsse oc glede / paa thet / eders ross paa meg / ma worde stor vti Christo Jesu / aff myn tilkumst til eder / haffuer e- der icke / vden som sømeligt er Christi euangeliũ / paa thet / ieg maa komme / oc see eder / eller høre aff eder vti myn frauerelsse / at i bliffue wel bestan dig vti en aand / oc en siel / oc strijde met oss off- uer thend tro / som wij haffue til euangelium / oc ingelunde lader eder forføre / aff the som emod ere / huilken thennom er en orsage til fordømmelsse / oc ether til sálighed / oc thet samme er aff gud / For thi thet er eder giffued / at i aldene icke tro paa Christum / men oc lyde for hans skyld / oc haffue thend samme strijd / som i haffue seet vti meg / oc høre om meg.

Thet andet Capittel.

OM nw ebland eder er noger formaning vti Christo / er ther nogen kerligheds trøst / er ther nogen menhed vti aanden. Er ther nogen hierttelig kerlighed / oc miskunhed / ßo opfilder min glede / at i haffue en hug oc synd / lige kerlighed / endrechtige / haffuen des en mening / inthet gørendes met kiff oc trette / eller forfenggelig ere / men vti ødmøghed / achter huer andre / end thend andens øffuerste / oc huer acthe icke huad hannom hører til / men thet som andre hører til.

Huer haffue thet sind som Jesus Christus haffde / huilken / end tog hand wor vti guddom- melig skabning / haffuer hand tock icke acthet it roff / at ware gud lig / men hand haffuer seg selff e- uer nedertrucht / oc anammet en thieneres skabning / hand er worden lig andre menniske / oc hand er funden vti lignelsse som it andit menniske / hand haffuer seg selff nedertrucht / oc haffuer waret hør som ing til døden / Jaa oc til korssens død / ther

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

for haffuer hannom oc gud ophøffuid / oc giffuet
hannom it naffn / som er offuer alle naffn / at vti
Jesu naffn / alle knee skulle bøge thennom / theres
som er vti himmelen / oc paa iorden / oc som er
vnder iorden / oc alle tungger skulle bekende / at
Jesus Christus er en herre / til gud faders ere.

Sza myne kere brødere / som i haffue altijd
waret hørssomme / icke aldene vti myn neruerelsse /
mē nw møget mere vti myn franuerrelsse / fuldgører
eders salighed / met fruchte oc retzsel / thi gud er
thend som skaffer vti ether / bode willie oc ger-
ning / thi hand haffuer en weluillighed til eder.

Gører alting vden murmel / oc fortrødenhed /
paa thet / i maa ware rene vden straff / oc vstra-
ffelige gudz børn / mit ebland thet skalchafftige oc
foruende slecht / ebland huilke / i skynne som it lyuss
vti werden / ther med at i holde paa liff sens ourd /
meg til en ross / paa Christi dag / at ieg icke haff-
ue forgeffues løbed / eller forgeffues arbeidet / oc
om ieg wordt offered / paa thet offer oc eder tro-
es gudz thieneste / ßo gleder ieg meg / oc gleder meg
met eder alle / vti thet samme gleder oc i ether / oc
gleder eder met meg.

Jeg hobes vti wor herre Jesu / at ieg skal
sende snart Timotheum til eder / at ieg oc maa wa-
re wid it god moed / nar ieg fornemmer huorledes
thet haffuer sig met eder / Thi ieg haffuer ingen
som haffuer mit sind ßo gātske / som aff ardt haffuer
sorg for eder / The alle atspørge theres / icke thet
som tilhører Jesu Christo / Nw wijde i / at hand
er beuister from / thi hand haffuer (lige som it
barn sin fader) thient met meg vti euangelio / ieg
hober / at ieg skal sende thend samme til eder strax
som ieg fonger forstandet / huorledes thet haffuer sig
met meg / men ieg hober vti herren / at ieg oc selff
skal snart komme.

Men

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Men meg tockes / thet skal ware nøttugt / at sende ether thend broder Epaphroditum / som er myn hielpere oc medestrydere / oc er eders apostel / oc myn nødtorfftuge thienere / thi hannom lengges effter eder alle / oc hand bekumrede seg storlige / forthi i haffde hørt athang haffde waret siug / oc hand wor wist dødsiug / men gud haffuer miskundiged seg offuer hannom / icke aldene offuer hannom / men oc offuer meg / at ieg ey skulle fongge en sorg offuer en anden.

Men ieg haffuer thes snarere sendt hannom / paa thet / i maa see hannom oc worde thes gladere / at ieg maa haffue thes minde sorg / Bo anammer hannom nw vti herren met ald glede / oc haffuer sodane vti ære / thi for Christi gerningz skyld / haffuer hand waret soo ner dødt / tha hand soo ringge achtede sijt liff / paa thet / hand motte opfylde vti myn thieneste / thet som wanskede vti ether.

Thet tridie Capittel.

FRamdeles kere brødere / gleder eder vti herren / Meg fortryder icke ther wid / at ieg scriffuer ether altijd ens / oc gør ether ther met thess tryggere / Wochter eder for hundene / wochter eder for the onde arbeidere / wochter eder for .S. sønderskerelsse / Thi wij ere omskerelsse / som thiene gud vti aanden / oc rousse oss aff Christo Jesu / oc trøste oss icke aff kødet / endtoch / ieg motte wel haffue trøst vti kødet / Om noger anden lader sig tøcke athand kand trøste sig vti kødet / Bo kand ieg meere / som er ottende dagen omskaren / en aff Israels børn / aff thet slechte Beniamin / en Hebreer aff the Hebreeske / effter lougen en Phariseer / oc aff myn flittighed / kirckens forfølgere / oc effter lougens retferdighed / wor ieg vstraffelig.

(sønderskerelse) hand kalder the falske propheter en sønderskerelse / forthi the predickede at omskerelsen wor nøttug til salighedē med huilket mēniskens hierter affkeres oc delles fran troen.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Men huad meg wor windning / thet haffuer
ieg achtit for Christi ſkyld for ſkade / thi ieg ach
ter / thet er alt ſammens ſkade / for myn herres
Jeſu christi vbegribelige bekendelſe / for hues ſkyld
ieg haffuer alting achtet for ſkade / Oc ieg achter
thet for ſkarn / paa thet / ieg maa winde Chriſtũ /
oc maa findes vti hannom / oc icke haffue thend
retferdighed ſom er aff lougen / men thend ſomkom
mer aff troen til Chriſtum / ſom er thend retferdig
hed / huilken kommer aff gud vti troen / at beken=
de hannom oc hans opſtandelſes krafft / oc hans
pines menhed / at ieg ligt worder hans død / om
ieg oc motte komme til the pødes opſtandelſſe.

Icke ßo / at ieg haffuer alderide anammit
thet / eller fuldkommen er / men ieg er ther faſt eff=
ter / at ieg motte fongge thet ſamme / vti huilket ieg
er fanggen aff Chriſto Jeſu / Kere brødere ieg ach
ter meg end nw icke ſelff / athaffue thet paa gre=
bed / men it wil ieg ſige / ieg forgetter thet ſom til
bage er / oc legger meg effter thet ſom for er / oc
ieg løber effter thet forſatte mael / oc klenodium /
huilket meg forſat haffuer gudz kald / ſom offuen
fore ſkeet er vti Chriſto Jeſu / ſoo mangge ſom nw
ere vti bland oſſ / lader oſſ achte ßo / Oc ſkulle i
achte noget anderledes / ßo lader eder gud thet o=
benbare / Tock til thet ſom wij haffue vndfangit
her til / lader oſſ framdeles gaa vti en regel / oc
lader oſſ ware ſamdrectige vti it ſynd.

Følger meg kere brødere / oc haffuer acht paa
thennom / ſom ßo wandre / ſom i haffue oſſ til it
exempel / Thi mangge wandre / aff huilke ieg haff
uer offte ſagt eder / oc nw ſiger eder met gredinde
thaare / Chriſti korſſes fiende / huilkes ende er for=
dømmelſſe / oc huilkes bug er theres gud / oc thes=
res ere worden til ſkendſel / ſom achte thimelige
ting / men wor omgengelſſe er vti himmelen / ther
aff wij oc achte at wor ſaliggørere ſkal kõme / ſom

et wor herre Jesus Christus/huilken forklare skal wort legomme / som inthet er werdt/at thet maa worde lige met hans erlige legomme/effter kraff-ten wed huilken hand kand skicke sig aldtingeste vnderdanige.

Thet fierde Capittel.

SZo mine kere oc begerlige brødere/ min glede oc min krone / bliffuer ßo stad i fest vti herren/ teg Euodian formaner ieg/oc Syntychen/ at the ware samdrec-tige vti therren / iaa ieg beder oc tig / min retteli-ge kiere wandrebroder/ hielp thennom som haff-ue strijdet met meg vti euangelio/met Clement oc the andre mine mede hielpere huilkes/naffn screff-ne stande i liff sens bog / Gleder ether vti her-ren altijd/ oc end nw siger ieg ether/gleder ether/ Ethers sachtmodighed lader ware kundgiord alle menniske / herren er neer/ sørger inthet / men vti alting lader ethers bøner kūdgøres for gud/vti bøn oc begere / met tack sigelsse / oc gudz frijd (som offuer gar alle forstand) beuare ethers hiertter oc synd vti Christo Jesu.

Framdeles kere brødere/huadsom sandtaff-tight er / huad redeligt / huad kyust / huad ren-ligt/huad wel synes/ er ther noget døydeligt/er ther naget loffueachtigt / ther thencker paa / huil-ket i oc haffue lerth oc vndfanget / hørt oc seeth vti meg / gører ßo/ soo skal frijdzsens herre ware met ether / Jeg haffuer fanggit en stor glede vti herren / At i haffue nw begønt igen/ atholde aff meg / som i til forne haffue holdet aff meg/ men i haffde icke ordsage / Icke siger ieg thet for nogen feyl skyld / thi ieg haffuer lerdt / at lade meg nø-ge / vti huilket som ieg er skicket/ Jeg kand ware til inthet/ ieg kand oc ware vti øffuerighed/huer

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

stedt/ oc vti alle mode/ er ieg wel skicked/ bode at ware metter/ oc hungrig/ bode athaffue øffuerig hed/ Oc lide brøst/ ieg kand alting wed Christum/ som meg mectug gør/ tock haffue i giort wel/ at i haffue ether tiltaget myn modgang.

J Philipper wide wel/ at fran euangelij be=gindelse/ thend tijdt ieg vdreissede aff macedonia/ ingen menhed haffuer meg met dellet/ effter ingtecht oc vdgifftes regnelsse/ vden i aldene/ thi thend tijd ieg wor vti Thessalonicka/ sende i meg myn nød=torfft en gang/ oc anden gang/ icke at ieg beger=de nogen skenck/ men ieg atspørger fruchten/ at hun ware offuerflodig vti ether/ thi ieg haffuer alle hande offuerflødige/ ieg er opfyldt/ thend tijd ieg fick formiddelst Epaphroditum/ thet som kom fran ether/ en guod sødmess lugt/ it offer gud anam meligt oc wel behageligt/ men myn gud opfølde ald ethers nødtorffte effter hans rigdom/ i klarhe=den vti Christo Jesu.

Gud oc wor fader skee ere fran euighed til euighed Amen/ Helsser alle helgen vti Christo Je=su/ the brødere som ere hoss meg helsse eder/ Alle helgen helsse eder/ serdeles the som ere aff keisse=rens huuss/ wor herres Jesu Christi nade ware met ether alle AMEN.

Scriffuen aff Rhom formid=delst Epaphroditum.

Fortaalen paa Sancte Pouels breff til the Colosser.

Ligeruis som thet breff eller epistel til the Gallater sticker seg/oc er aff samme art oc thale som thed til the Romere/Oc begriber thet samme met faa ourd/ som thend epistola eller breff til the Romere widere vdlegger met flere ourdt/Szo arther seg oc thette breff eller epistel til the Colosser/effter thend/ til the Ephesern/ Oc begriber met faa ourd thend samme indhold.

Først loffuer hand the Collosser/oc wønsker thennom at the motte bliffue vti troen/oc iaa mere oc mere fuldkommes/Oc hand vdlegger/ huad euangelium oc troo er/serdeles at thet er en wijeshed/ som Christum bekender en herre oc gud/forsfester for oss/huilken fran werdsens begyndelsse/til thend tijdt wor skyult/ Oc nw aff hans embede er kund giort/ thet er thet første capittel.

Vti thet andet Capittel/ warner hand thennom for menniske lerdom/som altijd er emod troen/oc hand beuiser thennom szo obenbarlige/at the ere inggenstede vti scrifften szo obenbarne oc beskreffne/oc hand straffer thennom mesterligen.

Vti thet tredie/formaner hand thennom/at the ware fructbare vti en fast troo/met alle gode gerninger til andre/oc bescriffuer the gerninger/som høre til huer stand.

Vti thet fierde bogerer hand aff thennom/at the skulle bede for hannom/oc helsser oc stercker thennom.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Sancte Pouels breff til the Colosser.

Thet Første Capittel.

Oueld
Jeſu Chriſti a-
poſtel / aff gudz
willie / oc broder
Timotheus.
The hellige
vti Coloſſen / oc
the troo brødre
vti Chriſto.
Nade ware
met eder oc frijd
aff gud wor fa-
der / oc aff wor
her Jeſu Chriſto

Wij tacke gud oc wor herres Jeſu Chriſti fa-
der / oc bede alle tijd for ether / Effter thend tijdt
ſom wij haffue hørt affdt ethers tro / huilken i haff-
ue til Chriſtum Jeſum / oc aff ethers kerlighed /
huilken i haffue til alle helgen / for thet hob ſkyld
ſom eder er forebered vti himmelen / Aff huilket
i haffue hørt wed thet ſande euangeliſke ourd /
ſom er kommit til eder / ligeruis ſom vti thend gant-
ſke werden / oc thet er wordit fruchtſomeligt / ſom
oc vti ether / fran thend førſte dag i haffue hørt
thet / oc bekendt gudz nade vti ſandhed / Som i
oc haffue lerdt aff Epaphra wor elſkelige mede
thienere / huilken er en tro Chriſti thienere for e-
ther / ſom oc haffuer ſagt oſſ aff ethers kerlighed
vti aanden.
Therfor oc wij / fran thend førſte dag at
wij haffde hørdt thet / lade wij icke aff at bede for

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ether / Oc bede / at i motte opfyldes met hans wil
lies bekendelsse / vti ald aandelig wijeshed oc for=
stand / at i motte wandre som herren wore wer=
deligt oc tacknemeligt / oc warer fructbare vti alle
gode gerninger / oc voxser vti guds bekendelsse / oc
stærckes met alt krafft / effter hans eres macht / vti
ald tolmodighed oc langmodighed met glede / oc
tacker wor fader / som haffuer giort oss duelige / til
helgenes arffuinge vti liusset.

Huilken oss haffuer frelst aff mørckens macht /
oc haffuer forsat oss vti sin elskelige søns rijge /
wed huilken wij haffue forløsningen vti hans blod
som er syndsens forladelsse / huilken er thend vsi=
unlige gudz billede / thend første fød for alle cre=
ature / thi formiddelst hannom er alting skabt / hu
ad vti himmelen er oc paa iorden / siunlige oc vsi
unlige / ware sig troner eller herskaff / førstedom
me eller machter / alle ting er skabet wed hannō
oc til hannom / oc hand er for alting / oc alle ting
bliffuer bestandig vti hannom.

Oc hand er legommens hoffuit / huilked er
kircken / oc hand er begindelssen oc thend første
fød aff the døde / paa thet hand maa vti alleting
haffue en forgang / thi thet haffuer tackelidgt wa
rit / at ald opføldelse skulle boo vti hannom / oc
alting skulle forliges til hannom selff / ware sig
paa iorden eller vti himmelen / forthi athand gi=
orde frijdt met sijt blod paa korsset wed sig selff.

Oc ether som woro fordomdages fremmede
oc fiende / wid ethers fornumst / vti onde gernin=
ger / men nw haffuer hand forligt ether met sijt
kødz legomme formiddelst døden / paa thet / hand
motte skicke eder hellige / oc vstraffelige / oc vden
alle synd fore sig selff / om i ellers bliffue grund=
faste vti troen / oc standthafftige / oc vrøxelige / aff
thet hob i haffue vndfanget aff euangelio / huilket
i haffue

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

I haffue hørt / huilket oc predicket er for alle creature / som ere vnder himmelen / hues ieg Pouild er worden en thienere.

Nw gleder ieg meg vti myn pine / som ieg lider for eder oc opfylder thet som wansker vti Christi drøuelsse vti mit legomme / for hans legomme / som er kircken / hues ieg er worden en thienere / effter predicke embede / som meg er giffued vti bland ether / mangfolleligeat predicke gudz ourd / som er thend lønlighed huilken forskiult er fran werdsens begyndelsse / oc altijd / men nw er obenbared hans helgen / huilke gud wilde kundgøre huad ere somelige rigdomme ther ere vti thend lønlighed / ebland hedningene (som er Christus vti eder) huilken er erens hob / huilken wij forkynde / oc formane / oc lere alle mennisk met ald wijeshed / paa thet / wij motte skicke huer mennis ke fuldkommen vti Christo Jesu / paa huilket ieg oc arbeider / oc gør myn flit effter hans krafft / som gør kraffteligen vti meg.

Thet andet Capittel.

IEg lader eder nw vnderstaa / huad en stoor omhug ieg haffuer for eder / oc for thennom som boo vti Laodicea / oc alle the som icke haffue seet myn persone vti kødet / paa thet / theres hiertter maa fongge nogen hugsualesse / som ere tilsamens føged vti kerlighed / til ald fuldkommelige forstandes rigdom / som er vti gud faders oc Christi lønlighedes bekendelsse. vti huilken Christo ligger skyuld ald wijeshedz bekendelsse oc skat.

Men ieg siger ßo ther om / at ingen bedrage ether met fornumstige ourd / thi endtock ieg er fran eder vti kodet / ßo er ieg tock vti aanden hoss ether / ieg gleder meg oc seer eders skickelighed / oc ethers faste tro til Christum / som i haffue thaa

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ne thaa nw anammid wor herre Jesum Christum/ szo wandrer vti hannom / oc warer rodfaste oc bygdt vti hannom / oc warer stadfaste vti troen/ som i haffue lerdt/ oc warer offuerflødige vti hen de met tacksigelse.

Seer til / at ether icke wederfares nogen røff uere vti thend naturalige lerdom oc forfenggelig forførelsse/effter mēniskelige louger/oc effter werdz sens skickelsse / oc icke effter Christum/ thi vti han nom boer legommelig/thend gandske guddommes lige opfyldelsse/ oc i ere opfyltte vti hannom/som er it hoffuid offuer alle førstedomme oc macht/vti huilken i ere oc omskorne/met thend omskerelsse som icke sker aff hender / wed thet søndige legom mes affleggelsse vti kødet / som er met Christi om skerelsse / i thet at i ere begraffne met hannom vti dob / vti huilken i ere oc opstanden/vti thend tro som gud skicker/ huilken hannom haffuer opreisd aff the døde.

(forhud')
Thet kødelig leffned er thend rette forhud aan delig / huilken som merckes wit thend legomlige forhud.

Oc hand haffuer giort ether leffuende/ thaa i wore døde vti sønden oc ethers kødz .H. forhud / oc haffuer forlatdet oss alle sønder/oc haffuer aff slet wor .H. handscrifft som wor emod oss / som wor beuist aff screffne louger/huilket mod oss wor/ oc haffuer burttaged henne/ oc tilsaget hende paa korsset/oc hād haffuer beroffuit førstedōmen oc the weldige/ oc haffuer betedt thet obenbare/ oc giord en seyger aff thennom wed sig selff.

(handscrifft)
Jnthet er soo hart emod oss som wor egen samuittighed/ aff huilken wij offuerwindes / som met wor egen handscrifft/ narsom lougen obēbarer oss wor sønd/met huilkē wij haffue screffuit sodan en hād scrifft / men christus haffuer løst oss fran ald sodant formiddelst sijt kors/oc haffuer offuer wondet dieffuelin met sønden.

Szo lader ether nw / ingen giøre samuittig hed vti mad /eller dricke/ eller vti nogle dage/som ere hellige dage/ eller nye manee / eller sabbater / som ere the tilkommende tingestes skygge/ met thet som merckes ther met er vti Christo / lader ether inggen burttage maaled som kommer ing aff egen guod tøcke/vti engles ødmøghed/oc aande lighed / huilked hand tock icke en tijd haffuer seet/ oc er vden sag opblesder vti sijt kødelige synd/oc holder sig icke/til hoffuedit/aff huilket ther gantske

legomme/

legomme/ met leder oc ledemode til hobe settes/ oc tilsamen holdes/ oc voxer saa til thend storlig hed som gud giffuer.

Ere i thaa nw døde met Christo/ fran werssens louger/ hui lade i ether fange met louger/ lige som i wore leffuende? the som saa sige/ thu skalt icke røre thet/ thu skalt icke ede eller dricke thet/ thu skalt icke føre tig vti thet/ huilcked tock aldsamens fortheres vti brugelsen/ oc er effter menniskens bud oc lerdom/ som siunes wel ad ware wijse/ vti aandelighed oc ødmøghed/ the haffue selffue vdualdt thennom/ oc at the icke skone theres eget legomme/ oc icke forsee kødet met syn nødtorfftighed.

Thet tridie Capittel.

ERe i nw opstandene met Christo/ soo atspøørger the ting som offuen ere/ ther Christus er sidder til gudz høgre hand/ achter thee ting/ som offuen ere/ icke the ting som paa iorden ere/ thi i ere døde/ oc ethers lyff er skyuldt met christo vti gud/ men nar christus (som er ethers lyff) obenbarer sig/ tha skulle i oc obenbares met hannom vti eren/ so døder nw ethers lemmer/ som ere paa iorden/ horerye/ vrenighed/ løste/ vnde begere/ vkyuskhed/ oc girighed (huilken som er affguderije) for hues skyld/ gudz vrede kommer offer the wantro børn/ vti huilke i oc saa fordomtyde wandrede/ thend tijd i leffuede ther vti.

Men nw legger altìng fran ether/ vrede/ grumhed/ ondskab/ bander/ fule tale aff ethers mund/ en lyuge icke for thend anden/ afflegger thend gamble menniske met sine gerningger/ oc vti fører thend nye/ som fornies til gudz bekendelse/ effter hans billede/ som hannom haffuer skabt/ ther

ſom icke er / Greck / Jøde / omſkerelſſe / forhud /
vgreke / Schyta / thienere / frye mand / men christus
er alting vti alle.

Saa vti fører ether nw ſom gudz vdualde oc
elſkelige helgen / hiertelige miſkunhed / wenlig-
hed / ødmøghed / ſachtmodighed / langmodighed /
oc warer tolmodige met huer anden / oc forlader
huer anden / om noger haffuer keremol emod thend
anden / lige ſom christus haffuer forladt ether /
ſo ſkulle oc i / men offuer aldting / ingfører eder vti
kerighed / huilken er fuldkomenhedz bond / oc gudz
fred regere vti ethers hiertter / til huilken i ere oc
kallede vti it legomme / oc warer tacknemelige / la
der gudz ourd rugeligen boo vti ether / met al wij
ſhed / Lerer oc formaner ether ſelffue / met pſal-
mer oc loff ſang / oc aandelige wijſer vti naden /
Oc ſiungger herren vti ethers hiertter / oc alt thet
i gøre met ourd eller met gerninger / thet gører alt
ſammens vti wor herres Jeſu naffn / oc tacker
gud fader wed hannom.

J quinder warer ether mend wnderdanige /
ſom tilbørligt er vti herren / i mend elſker eders
quinder / oc warer icke grumme emodt thom / i børn
warer ethers foreldere hørſomme vti aldting / thi
thet er herren teckeligt / i fadere kiffuer icke met
ethers børn / paa thet / thee ſkulle icke worde redhu
ede / J thienere warer hørſomme vti ald ting e-
thers timelige herrer / icke met øygne thieneſte / at
teckes menniſken / men met hierttens enfoldighed /
oc met gudz frøcht / Alt huad i gøre / thet gører aff
hiertter / ſom herren / oc icke ſom menniſke / oc wij
der / at i ſkulle vndfange erffueløn / forthi i thi-
ene wor herre christo / men huoſom gør wret / hand
ſkal vndfange thet ſom hand haffuer giord wret /
oc ther er inggen perſoners atſkillighed / i herrer
beuiſer ether thienere thet ſom reet oc lijge er / oc
wijder at i oc haffue en herre vti himmelen.

Thet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thet fierde Capittel.

Bliffuer warafftige vti ethers bøner / oc wager vti thennom met tacksigelsse / oc beder oc szo fore oss / at gud wilde opslade oss ourdzsens dør / at tale christi løn lighed (ther for er ieg oc bunden / at ieg skal thet samme obenbare) som meg tilbør at tale / wandrer wiselige hoss thennom som vden ere / oc løsser tyden / ether tale ware alle tyd vti naden met salt krudet / at i muge wijde huorledes i skulle suare huermand.

Huorledes thet staar met meg / skal Titicus myn kere brøder oc tro tienere oc medthienere vti herren kundgøre ether / hulken ieg haffuer sendt til eder for thend sag skyld / at ieg motte forfare huorledes thet er fath met eder / oc hand maa hug suale ethers hierter met Onesimo / myn tro oc kere brøder / hulken er en aff ether / huorledes alting haffuer sig her / skulle thee kundgøre ether.

Aristarchus som er fanggen met meg / helsser ether / oc Marcus Barnabe frende / aff hulken i haffue fanged buddet / om hand kommer til ether / szo anammer hannom / Oc Jesus som kaldes iustus / hulken er aff omskerelssen / Tesse ere ald ene mine medhilpere til gudz rijge / hulke meg ere wordtne en trøst / Epaphras helsser eder / som er en aff eders / oc Christi thienere / hand arbeider alle tijd for ether met bønner / paa thet / i motte staa fuldkomne / oc opfylte met ald gudz willije / ieg ber widtnesbyrdt met hannom / at hand haffuer en stor willije oc begere til ether / Oc til thennom som boo vti Laodicea oc Hierapoli / Lucas leyge min kere brøder / oc Demas helsse ether / Helser thee brødre som ere vti Laodicea / oc Nymphen / oc thend men hed som er i hans huss / oc nar thendne epistel er

Sancte Pouels breff

leeſdt for eder ſoo ſticker thet athun worder oc
leſdt vti thend kircke Laodicea / oc leſſer i thend
ſom ſkreffuen er vti Laodicea / Oc ſiger Arcip-
po / haffue acht paa thet embede ſom thu
haffuer wndfangget vti herren / at thu
kant fuldkomme thet / min helſſen met
min Pauli hand / tencker paa min
fengſel / nade ware met eder /
A M E N.

Screffuen aff Rhom formiddelſt Tychicum oc Oneſimum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Foretaale paa thend første Sancte Pouels breff til the Thessalonicker.

Thenne epistel skriffuer sancte Pouel / aff stoor serdeles kerlighed oc apostolisk omhygge / vti the første tuenne capittel / loffuer hand thēnom huorledes thee haffue annammit euangelium aff hannom / met sodan fuld hug / at thee oc bliffue bestandige (end tock the motte lyde forfølgelsse oc modgang ther for) Oc ßo at the wore it skønt exempel vti troen / alle thennom som bode ther om kring / oc ligerwis som Christus / oc sine apostole / lydde forfølgelsse aff Jøderne theres egene frender / som Pouild oc selff haffde lydet aff thennom / oc tesse til it exempel / Ther for tacker hand gud at hans euangelium haffuer skaffit sodan frucht hoss thennom.

Vti thet tredie beuiser hand sin flit oc omhygge / at sodan hans arbeide oc theres loff lige begyndelsse / icke motthe worde forstyret aff dieffuelen / oc hans apostole / med menniskens lerdome / ther for sende hand til forne Thimotheum til thennom / at hand sodant skulde forkynde thēnom / oc hand tacker gud at thet er end nw reet fundet hoss thom / oc wønsker theres fuldkommenhed.

Vti thet fierde formaner hand thennom / at the forware thennom for synd / oc gøre huer anden got / ther til swarer hand thennom / paa it

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Fortaalen paa S. P. breff

spørsmol/som the haffde ladet atspurt hannom/ wed Thimotheum/ aff the døde menniskes opstandelsse/ om the alle til lige/ eller huer effter anden/ skulle opstande.

Uti thet fembte capittel/scriffuer hand aff thend yderste dommedag/huorles hand skal komme snar oc sneld/ oc giffuer thennom nogre gode skickelsse fore at the kunde regere the andre/ oc huorledes the skulle holde thennom hoss andre/ oc lere andre.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Sancte Pouels første breff til the Thessa-lonicker.

Thet første Capittel.

Aulus oc Siluanus oc Timotheus. Thend menhed som er vti Thessalonica vti gud fader / oc wor herre Jesu Christo.

Nade ware met ether / oc fryd aff gud wor fader / oc wor herre Jesu Christo.

Wij tacke gud altijd for ether alle / oc tencke paa ether altijd vti wore bønner nar wij vti hug komme ethers gode gerninger vti troen / oc ethers arbeide vti kerlighed / oc ethers worafftighed vti hobet / huilken er wor herre Jesus Christus for gud wor fader / kere brødere elskelige for gud / wij wide / huorledes i ere wdualde / ad wort euangelium haffuer warit hoss eder / icke alene vti ourdet / men vti krafft oc thend helligaand / oc vti mangfoldige wijshed / som i wijde / huorledes wij haffue waret ebland eder for eders skyld.

Oc i ere wordne wore oc herrens efterfølgere / oc i haffue annamit ourdit vti stoor modgang / met glede vti thend helligaand / saa at i ere

wordne

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

wordtne it exempel alle the som troo / vti Mace-
donia oc Achaia/thi aff ether er herrens ourd v-
dtrycht / icke aldene vti Macedonia oc Achaia /
men vti alle steder / er ethers troo vdbredet / so
at thet icke gøres behoff / at sige ether noget / thi
the forkyndde selff aff ether/huad for en ingg[illegible]/
wij haffde til ether/ huorledes i ere wende til gud
fran affguderne/ at thiene thend leffuende oc san-
de gud / oc byde effter hans søn aff himmelen /
huilke hand haffuer opreisd aff døde/ Jesum/som
haffuer løst oss fran thend tilkommende wrede.

Thet andet Capittel.

Thi i wyde oc kere brødere/ aff wor ing-
gang til ether / athand haffuer icke wa-
ret forgeffues/ men ligeruis som wij til-
forne haffde lydet oc bleffue forsmode
vti Philippen (som i wide) wore wij toch dristig
at predicke ether gudz euangelium/met stoor strijd/
thi wor formanelsse war icke til wildfarelssen eller
til vrenighed/oc ey met suig/men som wij ere from-
me proffuede aff gud/ at oss er befalit at predicke
euangelium/ so tale wij icke so/at wij wille teckes
menniskē / men gud som prøuer wore hiertter.

Thi wij ere icke omgangne noger tijd met
smigrende ourdt (som i wijde) oc ey met nøgen
orsage til girighed/gud er wor witne/ wij haffue
oc ey atspurd ere aff menniskē / huerken aff eder
eller aff andre / wij motte oc wel haffue besuared
eder/ som Christi apostole/ men wij haffue waret
milde ebland eder / Ligeruis som en amme føder
sine børn / soo haffue wij hafft hierttens løst til
ether / at meddele ether / icke ald ene gudz euan-
gelium/men oc so wort eget liff/forthi i ere wordt-
ne oss elskelige.
Kere brøde / i komme wel vti hug wort ar-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

beide dag oc nath/ at wij inggen motte besuare vti bland ether/ oc wij predicke ebland ether gudz euangelium/ gud er wor widtne oc ßo i selffue/ huor hellige/ reet/ oc vstraffelig wij wore hoss eder (som trode) som i oc wijde/ at wij ligeruis som en fader sine børn formanede oc trostede/ bedendis/ at i skulle wandre wordelig for gud/ som ether haffuer kald til sijt rijge oc til sijn ere.

Ther for tacke wij oc gud vden ophørelsse/ at thend tijd i haffde wndfangged aff oss gudz ourd/ anammede i thet/ icke som menniske ourd/ men (som thet wor vti sandhed) gudz ourd/ huilket oc skaffer vti eder som troo/ thi i ere wordne efterfølgere/ kere brødere/ the gudz menhed vti Judea vti Christo Jesu/ at i haffue lidet thet samme aff ether frender/ som the haffue lidet aff Jøderne/ huilke oc haffue vti hiel slaget wor herre Jesum oc theres egne propheter/ soo haffue the oc forfuldt oss/ oc the teckes icke gud/ oc the ere alle menniske vti modt/ oc formene oss at predicke for hedtningene/ at the motte worde salige/ paa thet/ the altijd skulle opfølde theres synd/ thi wreden er alle rede endeligẽ kommẽ offuer thennõ.

Men wij kere brødre/ vti thet wij haffue waret ether beroffuit effther siwnen/ icke effter hiertet/ wij haffue thed mere fyget/ at see ether angesichte met stoor attroe/ ther for haffue wij willet komme til eder (ieg Pould) tho gangge/ oc sathanas haffuer forhindrit oss/ thi huo er wort hob oc glede/ eller wor berømmelsses krone? ere i icke oc for wor herre Jesu Christo vti hans tilkommelsse? i ere iaa wor ere oc glede.

Thet tridie Capittel.

THer for wilde wÿ icke lenger forhaldet/
oc haffuer oſſ tÿcket got ware/ at wÿ
aldene vti Athenis bleffue/ oc haffue
ſendt Thimotheum wor brøder oc gudz
thienere/ oc wor hielpere vti Christi euangelio/
at ſtørcke/ oc formane eder vti ethers troo/ at no=
gen ſkulle icke affgaa vti thendne modgang/ hu=
ilken (i wÿde) at wÿ ere tilſkickede/ oc thend tÿd
wÿ wore hoſſ ether/ ſagde wÿ ether thet til forne/
at wÿ ſkulle lide modgang/ ſom oc ſket er/ thet
wide i/ Ther for wilde ieg oc icke lengger fordra
ge/ vtſende ieg/ at ieg motte forſtaa eders tro/ paa
thet (maa wel ſkee) freſteren motte ey freſte eder/
oc wor arbeide motte worde forgeffuis.

Men nw nyeligen tha Thimotheus kom fran
ether til oſſ/ oc forkyntte oſſ ethers troo oc kerlig
hed/ at i tencke paa oſſ altÿd til thet beſte/ oc leng
ges at ſee oſſ/ ſom oc oſſ effter eder/ ther ere wÿ
wordene trøſtede kere brødere aff ether/ vti al wor
modgang oc nødt aff ethers tro/ thi wÿ ere nw
leffuende/ effter thi i ſtaa vti herren/ thi huad tack
kunde wÿ gelde gud for ether/ for ald thendne gle
de/ ſom wÿ haffue aff eder for wor gud? wÿ be=
de dag oc nat/ at wÿ motte ſe eders anſigte/ oc
opfylde/ om noget feiller vti ethers tro.

Men gud wor fader/ oc wor herre Jeſus
Christus/ ſkicke wor wey til eder/ herren forma=
ner eder/ oc lade kerlighed fuldkommes vti bland
eder/ oc til huerman (ligeruis ſom wÿ ere emod
ether) at ethers hiertter motte ſtarckes oc ware v=
ſtraffelige vti helligheden/ for gud wor fader/ til
wor herres Jeſu Christi tilkommelſſe/ met alle
hans helgen.

Thet fierde Capittel.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

FRamdeles kere brødere/ bede wij oc for
mane eder/ wit wor herre Jesum/ eff-
ther som i haffue wnfangget aff oss/ hu
orledes i skulle wandre oc teckes gud/
at i iaa fulkommere worde/ thi i wide/ haworda
ne bud wij haffue giffuet eder wed wor herre Je
sum Christum/ Thi thet er gudz willie/ ether hel-
lighed/ at huerman kand beholle sijt fadt vti hel-
lighed oc ere/ icke vti løstelige bogeringe/ ligeruis
som the hedningge/ huilke inthet wijde aff gud/
At inggen vndertrøcker eller besuiger syn broder
vti nogen handel/ thi herren heffner offuer alle
tesse/ som wij tilforne haffue sagt oc widtnet eder/
Thi gud haffuer icke kallet oss til vreynighed/ men
til hellighed/ huo nwe ther forachter/ hand forach
ter icke en menniske men gud/ som haffuer giffuet
syn helligaand vti oss.

Om broderlig kerlighed/ giordes thet oss icke
behoff at scriffue/ thi i lere selffue lerde aff gud/ at
i skulle elske huer anden/ oc thet gøre i oc alle brø
dere/ som ere vti gandzske Macedonia/ wij for-
mane eder tock kere brødre/ at i end nw worde
fuldkommenere/ oc warer ther effter/ at i maa wa
re roelige oc skaffe ethers ting/ oc arbeide met e-
ders eygne hender/ som wij haffue budet ether/
paa thet/ i muge høffuitzkelige wandre hoss then
nom som vden ere/ ate ther inthet gøres behoff.

Wij wille icke døllie for ether kere brødre/ om
the som soffue/ paa thet i skulle icke haffue sorg/
som the andre/ huilke inthet hob haffue/ thi om
wij troo at Jesus haffuer toldt død/ oc opstan-
det/ ßo skal oc gud thennom som soffue wed Chri
stum/ framlede met hannom/ Thi thet sige wij
ether for gudz ourd/ at wij som leffue/ oc offuer-
bleffne ere/ vti herrens tilkumst/ skulle icke kom-
me for thennom som soffue/ thi herren skal selff

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

met it anrob / oc offuerenggels røſt / oc met guds baſune / nederſtige aff himmelin / oc the ſom døde ere vti Christo / ſkulle førſt opſtaa / ther effter / wij ſom løffue oc ere offuerbleffne / ſkulle lige met the ſamme optages vti ſkyerne / mod herren vti wederit / oc ßo ſkulle wij bliffue hoſſ herren altijd / ßo troſter nw huer andre met teſſe ourd.

Thet fembte Capittel.

MEn om tyderne oc ſtunderne / kere brødre / gøres thet icke behoff at ſcriffue / thi i wijde ſelff wiſſeligen / at herrens dag ſkal komme / ſom en tyuff vti natthen / thi nar the ſige / thet er nw frijd / ther er nw ingen fare / ßo ſkal forderffuelſen ſnelleligé offuerfalde / lige ſom en ſyuglig quindes drøuelſſe / oc the ſkulle icke kunde fly / men kere brødre / i ere icke mørckhed / at thend dag kand begribe ether / ſom en tiuff / i ere alle ſammens liuſſens børn / oc dagens børn / wij ere icke aff natthen eller aff mørckhed.

Szo lader oſſ nw icke ſoffue / ſom the andre / men lader oſſ woge / oc ware edruge / thi the ſom ſoffue / the ſoffue om natthen / oc the ſom ere druckne / the ere druckne om natthen / men wij ſom høre dagen til / ſkulle ware edruge ingførde vti troens oc kerligheds pantzſere / oc hobſens hielm / til ſalighed / Thi gud haffuer icke ſkicket oſſ til wreden / men atforuerffue ſalighed / wed Jeſum Chriſtum / ſom haffuer toldt død for oſſ / paa thet / helder wij ſoffue eller wij wage / thaa ſkulle wij leffue met hannom / Ther for formaner huer anden / oc forbedrer huer anden / ſom i oc gøre.

Wij bede ether tock / kere brødre / at i bekende thennom / ſom a beider for eder / oc forſtaar eder vti herren / oc formaner ether / holder thens-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

nom thes mere vti kerlighed for theres gerninges skyld / oc haffuer frijdt met thennom / wij bede e-der kere brødre / formaner the vtøchtuge / trøster the redhuede / fordrager the skrøbelige / warer lang modige til hueman seer til at inggen betaler no-gen / ondt met ondt / men altijd warer effter thet gode / til huer anden / oc til hueman / Warer al-tijd glade / beder vophørelige / warer tachnemelige vti alle made / thi thet er gudz willie / vti Chri-sto Jesu til eder.

(Slucker) Endtog aander ne skulle lade thēnom domme aff menheden .i. Corintheorum xiiij. so skal man tock icke heller burtkaste wnbe-kende / men for-høre oc prøue thennom / sooc prophecie oc ler dom.

Slucker icke aanden wd / for achter icke pro-phecien / prøuer aldting / oc holder thet som got er / flyer alt thet som ondt synnes / fredēs gud skal hellig gøre eder gandske vti alle made / at eder gandske aand oc liff motte bliffue vstraffelig / vti wor herres Jesu Christi tilkōmelsse / hand er tro som haffuer kallet eder / hand skal oc wel gøre thet / kere brødere / beder for oss / Helsser alle brødere met en hellig køss / Jeg formaner ether wit herren / i lade thendne e-pistel lesse / for alle hellige brødere / wor heres Je-su Christi nade ware met eder / Amen.

Til the Thessalonicker thend første epistel screffuen aff Athenis.

Foretaalen paa thet andet Sancte Pouels breff til the Theſſalonicker.

VTi thet første breff eller epiſtel / haffuer Sancte Pouels opløſdt the Theſſalonicker it ſpørſmal / om thend yderſte domme dag / huorledes thend ſamme ſkal komme / ſom en tiuff om natthen / Som thet pleger nw at komme / at it ſpørſmal gør altijd it andet / aff falſke forſtand / Sza forſtode the Theſſalonicker / at thend ÿderſte domme dag wore ſtrax hoſſ / ther paa ſcriffuer hand thendne epiſtel / oc forklarer henne ſelff.

Vti thet første capittel / trøſter hand thennom / met theres troes euige løn / oc tolmodighed / vti alle hande modgang / oc met ſtraff / theres forfølgere thend euige pine.

Vti thet andet capittel lerer hand / huorledes for thend ÿderſte domme dag / thet Romſke rÿge ſkal til inthet gøres / oc Anthechriſten ſkal ophøffue ſig vti chriſtenheden / oc met falſke lerdom / oc tegen / thend wantro werden forføre / til ßo lenge at Chriſtus kommer / oc forſtører hannom vti ſyn erlige tilkumſt / oc ſlaar hannom i hiel met en andelig predicken.

Vti thet tredie giffuer hand nogre formanelſſe / oc ßerdeles at the ſkulle ſtraffe the ledige / ſom icke nere thennom met theres eygne hender / oc at the ſkulle fly thennom / om the wille icke bedre thennom / huilke gandſke hart lyder mod thendne neruerendes aandelige ſtand.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Sancte Pouels andet breff til the Thessalonicker.

Thet Første Capittel.

Aulus oc Siluanus oc Timotheus. Thend menhed aff Thessalonica/vti gud wor fader/oc wor herre Jesu Christo. Nade ware met eder/oc frijd aff gud wor fader/oc wor herre Jesu Christo.

Wij ſkulle tacke gud altijd for ether/kere brødere/ſom tilbørligt er/thi ethers tro voxer faſt/oc huers kerlighed vti bland eder/voxer til huer anden/ſo/at wij roſe oſſ aff eder/ebland gudz menhed/aff ethers tolmodighed/oc tro/vti ald ethers forfølgelſſe/oc modgang/ſom i lide/til gudz rethuiſedoms tegen/paa thet/i maa worde werdige til gudz rijge/for huilke i lijde/om thet ellers er reet for gud at betale thennom/modgang/ſom ether tillegger modgang/oc eder ſom lyde modgang/troo met oſſ/nar wor herre Jeſus Chriſtus worder obenbaret aff hemmellin/met hans krafftes engle/oc met gloende ild/giffue heffnd offuer thennom/ſom icke haffue bekend gud/oc offuer the/ſom icke ere wor herres Jeſu Chriſti euangelio hørſomme/huilke ſkulle lyde pine/thend euige

 forderffuelſſe/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

forderffuelsse/aff herrens ansigte/oc aff hans størckes ere/Naar hand skal komme/ at forklare sig vti sine helgen/oc worde vnderlig vti alle the som tro/thi i haffue trodt wort witnesbyrd til eder/ vti thendne tijd/ oc ther til bede wij oc alle tijd for eder/at wor gud wilde gøre eder werdug kaldet/oc opfylde ald sin godhedz forsette/oc troens gerninger met krafft, paa thet/vti eder motte prises/wor herres Jesu Christi naffn/oc i vti hannom/effter wor gudz naade/oc wor herres Jesu Christi.

Thet andet Capittel.

Jeg beder eder kere brødre wid wor herres Jesu Christi til kommelsse/oc wid wor forsambling til hannom/at i icke lade eder snart røre aff eders synd/eller reddes/enthigen aff aand/ourd/eller breff/som skulle ware sendt fran oss/at Christi dag skulle ware neer/Lader eder inggen forføre/vti nogermade/thi herren kommer icke/vden ther kommer til forne it affald/oc til forne obenbarit worder thet syndige menniske/oc forderffuelsens barn som er en modstandere/oc ophøffuer sig/offuer alt thet som heder gud/eller gudz thieneste, so at hand (S.) setter sig vti guds tempel/som en gud/sigendis sig at ware gud.

Danie. ix. oc xi.

(setter sig vti gudz tempel) Thet siddende er thet Antechristis regemēte sō hand haffuer vti christendommē/ at hand sticker sijt bud atholles offuer guds bud oc thieneste/ oc then affald er thend/ at man gaar fran troen oc til menniske lerdō som Paulus oc scriffuer .i. at Timotheum iiij.

Kommer eder icke vti hug/at ieg sagde ether sadant/thend tijd ieg war hoss ether? oc huad ther end nw hindrer wijde i/at hand skal worde obenbaret/vti sin tijdt/thi ther skeer alle rede nw ondskabens lonlige domme/Vden/at thend som thet nw opholder/skal burttages/oc soo skal thend skalchafftige obenbares/huilken herren skal vti hiel slaa/met syn mwndz aand/oc skal sticke hannom en ende vti hans tilkomstes klarhed/Hues tilkumst skeer aff dieffuelssens gerning/met alle

hande

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

hande løgenafftige krafftter/ tegen oc wonderligen
gerninger / Oc met ald forførelſe til vretferdig=
hed/ ebland thennom/ ſom ſkulle worde fortabte/
At the ſandhedens kerlighed i icke haffue anam=
met/ at the motte worde ſalige/ther for/ ſkal gud
ſende thennom mechtuge wildfarelſſe/at the ſkulle
tro paa løgen / paa thet / the ſkulle alle fordøm=
mes ſom icke haffue trodt / paa ſandhed / men
haffue løſt til wretferdighed.

Men wii ſkulle tacke gud/ for eder alle tiid ke=
re brødre/ gud elſſkelige / at gud haffuer vdnald
ether fra begyndelſſen til ſalighed / vti aandens
hellighed / oc vti ſandhedz tro / til huilket hand
haffuer kaldet eder/wed wort euangelium/ til wor
herres Jeſu Chriſti eres egendom.

Szo ſtaar nw kere brødre / oc holder thee
ſticke / ſom i haffue lerdt/ entigen aff wore ourd
eller epiſtel / Wor herre Jeſus Chriſtus / oc gud
fader / ſom haffuer elſſket oſſ / oc giffuet oſſ en e=
uig trøſt/ oc it got hob aff naden / hand hugſua=
le ethers hierter/oc ſtørcke eder vti alle honde ler
dom / oc gode gerninger.

Thet tridie Capittel.

FRemdeles kere brødere / beder for oſſ /
at herrens ourd motte fongge framgong
oc eres ſom hoſſ ether/ Oc at wii mote=
te løſſes fran the onde / oc arge menniſ
ke/for thi/troen er icke huer mandz tinggeſt/ Men
herren er troo / oc hand ſkal ſtørcke oc beuare eder
fran ondt / men wii hobeſſ til eder vti herren/at i
gøre/oc wille gøre/huad wii byude eder/gud op=
rette ethers hierter til gudz kerlighed/ oc til Chri=
ſti tolmodige btelſſe.

Nw byude wii eder/ kere brødere / vti wor

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

herres Jesu Christi naffn / at i holde eder fran huer brøder / som vskickeligen wandrer / oc icke holder thend skick / som hand haffuer vndfanget aff oss / thi i wijde huorledes i skulle effterfølge oss / thi wij haffue icke warit vskickelige eblant eder / wij haffue oc icke forgeffues taget brødet aff noger / men met arbeide oc møye / dag oc nat haffue wij giort / paa thet / wij icke skulle besuare nogen ebland eder / icke ther for / at wij ey haffde macht ther til / men at wij wilde sette oss selffue eder til it exempel / at efterfølge oss / oc thend tijd wij wore hoss eder / bøde wij eder sodant / at om noger icke wilde arbeide hand skulde oc icke ede.

Thi wij høre / at nogre vti bland eder / wandre vskickeligen / Oc arbeide icke / men driffue tandt / ßodane biude wij / oc formane thennom / wit wor herre Jesum Christum at the met roelighed arbeide / oc ede theres eget brød / men i kere brødere / lader eder icke kedess vti welgerninger / Om nogen er wore ourd vhørssom / thend tegner paa it breff / oc haffuer inggen omgenggelsse met hannom / paa thet / hand maa bloies / oc beskemme sig selff / toch holder hannom icke for en fiende / men formaner hannom som en broder.

Then som er herre offuer freden / giffue ether frijd altijd / vti alle mode / herren ware met eder alle / helssen met myn hand Pauli / som er it tegen vti alle epistoler / soo scriffuer ieg / wor herres Jesu Christi nade ware met ether alle. Amen.

Screffuit aff Athenen.

Foretaale paa thet förſte Sancte Pouels breff til Timotheum.

THendne epiſtel / ſcriffuer ſancte Pouelſ alde biſper / til it exempel / huad the ſkulle lære / oc huorledes the ſkulle regere Chriſtenheden vti huer ſtaads / paa thet / thet ſkal icke göres behoff / at regere chriſtne menniſke / effther theres eged gode töcke.

Vti thet förſte capittel befaler hand / at en biſcop ſkal ware ret ſkickelig vti troen / oc vti kerlighed / oc ſtaa emod the falſke predickere / ſom predicke lougens gerninger / at the duge noget / met Chriſto oc euangelio.

Vti thet andet capittel / befaler hand / at bede for alde ſtande / oc hand forbyuder quinderne at predicke / oc at bere altokoſtelige prydelſſe / men at the ſkulle ware mendene hörſomme.

Vti thet tredie / beſcriffuer hand / huad for perſoner / biſper eller preſter / oc theres quinder ſkulle ware / framdeles thienere oc theres quinder / Oc hand loffuer thet / om noger boger at ware en biſcop vti ſodanne made.

Vti thet fierde / forkynder hand the falſke biſcopper / oc aandelige ſtaadt / Som ſkal ware twerdt emod the foreneffnde at ſodanne perſoner icke ſkulle ware / men the ſom ſkulle forbinde echteſkab / oc thend mad ſom gud haffuer ſkapt oſſ til

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

nøtte/ Oc skulle foruende aldt thette/ med mensniske lerdom thend lignelsse som hand haffuer beuist.

Vti thet fembte befaler hand/ huorledes wit duer oc vnge quinder skulle bestilles/ Oc huilke wit duer ther skulle fødes aff menheden/ Oc so huorledis mand skal ere the fromme bisper/ eller prester/ oc straffe thennom som straffelige ere.

Vti thet siette capittel/ formaner hand bisperne/ at the skulle bliffue wiid thet hellige euangeliũ oc bruge thet samme/ met predicken oc leffnid/ oc fly the wnøttige oc wãuittige spørsmal/ som røres ald ene til werdzsens rooss oc rijgdom at besøge oc bliffue opkaste.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Sancte Pouels Førſte breff til Timotheum.

Thet Førſte Capittel.

POuild Jeſu Chriſti apoſtel / effter gudz wor frelſeres befaling / oc wor herres Jeſu Chriſti / ſom er wort hob / Timotheo min echte ſøn wijd troen / Nade / miſkundhed / frijd / aff gud wor fader / oc aff wor herre Jeſu Chriſto.

Som ieg haffuer formanet teg at thu ſkulde bliffue vti Epheſo / thend tijd ieg reiſde til Macedoniam / thet gør ſo / oc byud ſomme / at the icke lere anderledes / oc haffue icke acht paa fabel oc hyſtorier ſom ere aff ſlechter / huilken ingen ende haffue / men giffue ſpørſmal mere end gudz forbedering vti troen / Thi ſummen aff budourdet er / Elſke aff it rent hierte / oc med en guod ſamuittighed / oc vfaruid troo / Aff huilke ſomme ere affaldne / oc ere omwende til vnøtte ſqualdre / the wille ware meſtere vti ſcrifften / Oc forſtande tock icke huad the ſige / eller huad the ſette.

Men thet wijde wij / at lougen er goud / om nogen bruger hende reet / oc wed thet / at thend retferdige er ingen loug giffuen / men the vretferdige oc vgudelige oc ſøndere / were ſommelige / oc vrene / the ſom vti hijel ſlaar fader oc moder / mandrabere / bolerer / thennom ſom ſønde med vnaturligt kon / thennom ſom farlocke eller woldtage menniſke / løgnere / menedere oc andet ſom er emod thend rette ſkickede lerdom / effter thet hellige gudz erlige euangelium / huilked meg er betroed / Oc ieg

tacker

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

tacker hannom / som meg haffuer mechtüg giordt/ vti wor herre Jesu Christo / at hand haffuer be‐trodt meg/oc saat meg vti thet embede/som til fore wor en bespottere / oc forfølgere / oc for med wold/ men meg er beuisd miskundhed / thi ieg haffuer giord thet med wanuittighed vti wantro/ men wor herres Jesu Christi nade/er worden thes rügere / wüd troen / oc kerlighed til Jesum Christum.

Thi thet er taa wisseligen sandt/oc werdügt/ at wü thet vti allemode anamme/ at Christus Jesus er kommen vti werden / at gøre søndige men niske salige/ebland huilke ieg er thend første/Men ther for er meg beuisd miskundhed/at Jesus christus wilde først beuise sin langmodighed vti meg/ thennom til it exempel/som skulde troo paa hannom / til thet euige leffnid/ Men gud thend euige kongge/vforgengelig/oc vsünlig / oc ald ene wüsest/skee loff oc ere fran euighed oc til euighed Amen.

Thette bud befaler ieg tig Timothee myn søn/ effter the prophecüer som ere skede offuer tig/at thu øffuer tig vti the samme/en god øffning oc ridder skab vti troen/oc en god samuittighed / huilke somme haffue kasted fran thennom / oc haffue lydet skibrudde vti troen / Ebland huilke er Hymeneus oc Alexander / huilke ieg haffuer befaled dieffuelin/at themme / at the maa nemme/ at the icke mere bespotte.

Thet andet Capittel.

SZo formaner ieg nw / at mand for alle ting / gøre bøn forbøn / oc tacksigelsse for alle menniske / for kongger oc alle the sam ere skickede vti ypperlighed/paa ther/wü muge holde it roeligt oc stille leffnit/med all gudelighed oc redelighed / thi sodandt er got/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

oc ther til med anemmeligt fore gud wor frelsere / som wil at alle menniske maa bliffue salige / oc komme til sandhedz bekendelse / Thi ther er en gud / oc en meglere emellom gud oc mennisken / som er / thet menniske Jesus Christus / huilken sig selff haffuer giffued for huermand til en forløsning / at sadant motte predickes vti sin tijd / til huilken ieg er skicket til en predicker / oc apostel (ieg siger sandhed vti Christo oc icke lyuger / som lerer the hedninge vti troen oc vti sandhed .

Thette maa mand forstaa / aff timelig salighed tock om wij wille forstaa Paulũ at tale om thend enige salighed / skulle wij ßo forstaa tesse ord / gud wil at alle menniske skulle worde salige / ßo at alle the som salige gøres the salige gøres aff hans willie / eller bedre ßo at forstaa / som thet gud haffuer icke tilsyun til personer at gud achter icke mere en staadz end en anden oc wil iaa nogre salige gøre aff huer stadz.

Szo wijl ieg nw / at mendene skulle bede vti huer steed / oc oprecke theres rene hender / vden wrede oc trette / Tesligeste quinderne / at quinderne prijde thennom vti høffuisk kledebon / med blusel oc tucht / icke med krussed haaer / eller guld / eller perler eller kosteligt klede / men thet sõ quinderne wel stonder / thennom som beuise gudelighed aff gode gerninger / En quinde skal lere met stillighed vti al vnderdanighed / Nogen quinde steder ieg icke / at lere / icke helder athun warer herre offuer manden / men hun skal ware stille / Thi Adam er først skafft / oc ther effter Heua / Oc Adam bleff icke forførdt / men quinden bleff forførdt / oc haffuer ingført offuertredelsen / tock skal hun worde salig vti thet hun føder børn / om the bliffue vti troen / oc vti kerlighed / oc hellighed med tuctighed.

Thet tridie Capittel.

THet er iaa wisseligen sanddingen / om noger begerer en biscoppes embede / hand begerer en god gerning / Men en biscop skal ware wnstraffelig / ald ene en quindes mand / vogende / edrug / syndig som ler gerne huuss / som er bequem at lere andre / icke wyngirig / icke trette afftig / icke girig / til vtemelig windig / mẽ milder icke kiffafftig / icke girig / thẽd som wel forstander sijt eged huuss / thend som hørsomme børn

haffuer

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

haffuer / med ald redelighed (om tog noger icke kand forstande sijt eged huuss / huorledes skal hand forsørge gudz menhed ?) icke thend som nyeligen haffuer taged wijd troen / paa thet / hand skal icke opblesse sig / oc falde vti fortalerens dom / Men hand skal oc haffue it got witnesbyrd / aff thennom som ere ther .§. vden til / paa thet hand skal icke falde vti fortalernes snare oc forsmedelse.

(vden til) skald thu forstande the wantroo som icke ere vti then christelige kircke.

Thesligest skulle thienerne / ware redelige / icke tuetungede / icke wingiryge / icke gyrige effter vthemmelige windning / the som haffue troens lønlighed vti en ren samuittighed / oc thennom skal mand lade prøffue til forne / oc ßo skal mand lade thennom thiene / om the ere vstraffelige.

Merck her thisse tienere at ware the prester / oc desom wdkore at giffue sacraměta oc christne børn oc giøre andre ritser til folckens behoff.

Tesligeste skulle quinderne ware redelige / icke fortalere / Edruge / troo vti alle ting / Thienerne skulle ware en quindes mend / som wel stande theres børn fore / oc theres eget huuss / Oc the som wel thiene / foruerffue thennom selffue en god framgong / oc en stoor frighed vti troen med christo Jesu.

Sodant scriffuer ieg tig / oc hober med thet snareste at komme til tig / tog om ieg tøffuer / at thu skalt wijde / huorledes thu schalt wandre vti gudz huuss / som er thend leffuende gudz kircke / en sandhedz pillere / oc grundfestning / Oc wijst er thet en stor gudelig lønlig dom / gud er obenbarid vti kødet / retferdig giordt vti aanden / hand er seedt aff englene / predicket for hedningene / trood aff werden / optagen vti eren.

Thet fierde Capittel.

AAnden siger sandelige / at vti thee siste tijder / skulle nogne falde aff troen / oc giffue thennom til the wilfarende aan=

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

der / oc dieffuels lerdom / wid thennom / som lyuge
med øglerije / som ere betegnede vti theres samuit-
tighed / med brande mercke / oc forbyude echtes-
kaff / oc byude / at vndholde sig aff thend mad som
gud haffuer skabed / thennom som troo / at bruge
med tachsigelse / oc thennom som bekende sandhed /
thi alle gudz creature ere gode / oc inthet burtkas-
telig som anammes med tacksigelse / thi thet hel-
ligt gøres / wed gudz ourd / oc bønner naar thu for-
maner brøderne vti sodant / soo bliffuer thu en
god Jesu Christi thienere / thu som est opfød vti
troens ourd / oc gode lerdomme / huilken thu haff-
uer efftertfuld til thendne tijd / Men the w aandelige
oc forfengelige fabel kaste burt fran tig.

Oc øffue tig selff helder vti gudelighed / thi
thend legommelige øffuinge er føge nøtte / men gu-
delighed er nøtte til alle ting / Oc haffuer thette ner-
uerendes oc tilkommende leffnes foriettthe / Thette
er iaa wijst sandningen / oc werdt at holde vti al-
de mode / thi ther for arbeide wij / oc ere forsmade /
at wij haffue hobed paa thend leffuende gud / som
er alle menniskes frelssere / oc serdeles theres som
troo paa hannom / Sodant byud oc leere / Lad in-
gen forachte thin vngdom / men war it exempel /
thennom som troo vti ourdet / vti omgengelse / vti
kerlighed / vti aanden / vti troen / vti kyuskhed.

Bliff warafftig vti lesning / formaning / oc ler-
dom / til so lenge ieg kommer / Forgette icke thend
gaffue / som tig er giffuen wijd prophecien / vti thet
thend eldeste haffuer lagt paa tig sijn hand / So-
dant bruge / gack ther met om / at thin forbedering
muo kundgøres huermand / Haffue acht paa tig
selff oc lerdommen / bliff bestandig vti tesse stycker /
Thi om thu thet gør / so gører thu tig selff salig /
oc thennom som tig høre.

Thet fembte Capittel.

Thend

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Then gamble skalt thu icke hardelige
straffue / men formane hannom / som en
fader / The vngge som brødre / The gam
ble quinder som thin moder / The vng-
ge som søstere / med al kyuskhed / ære the widuer
som er rette widuer / Men om nogen widue haff
uer børn eller brødre / søster børn / lad thennom
til forne lere / at regere gudelige theres eged huuss /
oc gøre forelderne lige som thennom er sked / Thi
thet er wel giord oc teckeligt for gud / Men huil-
ken en reet widuffue er / oc forladt / som ingen haff
uer at forsørge / hun haffuer saat siit hob til gud /
oc bliffuer waraffrig vti sine bønner dag oc nat /
Men huilken ther leffuer vti welløst / hun er leff-
nendes død / Sodant biud / paa thet / the muge wæ
re vstraffelige / Er thet ßo at nogen icke forsor-
ger thennom / som hende hører til / serdeles then-
nom som ere vti hendes huuss / hun haffuer forla
det troen / oc er werre end en wantro.

Lad ingen widuffue wluelges / vnggere
end tresintiuge aar / oc thend som haffuer wared
it god mands hustru / oc som haffuer ith got
widnesbyrd / at hun haffuer øffued sig vti gode
gerninger / om hun haffuer oc født børn / om hun
haffuer gerne londt huuss / Om hun haffuer toff-
uet hellige menniskes fødder / om hun haffuer kom
med thennom til hielp oc trost / som wore bedrøff
uede / Om hun haffuer offued sig vti alde gode
gerninger / Men beuare tig inthet med the vnge
widuer / Thi norsom the begynde at wore løssaff-
tige mod christum / ßo wille the giffte thennom / oc
the haffue theres dom / thi the haffue forkast thend
første troo / ther til med / ere the leduge / oc lere at
løbbe om vti huusse / Oc the ere icke ald ene ledu
ge / men oc ere fulde aff squalder / Oc løbe om med
tidinge / talendes thet som icke bequemmer.
Ther for wil ieg at the vnge widuer / skulle

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

giffte thennom / føde børn / regere theres huuss / at the ingen ordsage giffue theres modstandere / at hand kand tale ilde paa thennom / Thi ther ere alderede nogle omwende / som ere efterfoldne dieffuelen / Er thet ßo / at nogen troo mennisk / entigen mand eller quinde / haffuer widuffuer / the skulle selffue forsorge thennom / at menheden icke besuares / paa thet the mo fonge nock / som ere rette widuffuer.

The eldste som wel forstaa / thennom skal mand holde dubel ære werdt / serdeles thennom som arbeide vti gudz ourd / oc lerdom / Thi scrifften siger / Thu skaldt icke tilbinde munden / paa thend oxse som drager / Oc en arbeidere / er syn løn werd / Mod en gammel schalt thu icke høre kæremal / vden two eller tree widne / Straffe for huermand thennom som synder / paa thet the andre muge frychte. Deute. xxv.

Jeg widtner for gud / oc wor herre Jesu Christo / oc the vduolde engle / at thu holder tesse / vden aff lade / oc inthet gør vberod / Leg icke snart thine hender paa nogen / Oc gør tig icke delafftig vti fremmede synder / Hold tig selff reen oc klaer / Drick icke mere wand / men føge wyn / for thind mageff skyld / oc for thin ydelige syugdom skyld.

Somme menniskes synd er til forne obenbared / oc fore gaa til dommen / oc somme følge ther effter. tesligeste ere oc gode gerninger / til forne obenbarede / oc the som anderledes ere kūde icke skyules.

Thet siette Capittel.

TJenere som ere wnder ooget / the skulle holde theres herrer vti all ære / paa thet gudz naffn oc lerdom icke forachtes / Toch the som haffue troo herrer / thennom skulle the icke forachte / for thi the ere brødre / men

dre/ men the ſkulle ware faſt mere thienſtafftige/ effter thi the troo oc ere elſkede/ oc ere delafftige vti welgerninger.

Sodant lere oc formane/ Om noger mand lerer anderledes oc icke tilhenger wor herres Jeſu Chriſti ſalige ourd/ oc thend lerdom ſom er aff gudeligheden/ thend er opbleſd oc wed inthet/ men hand er vtøchtig vti ſpørſmal/ oc er en ordgydere/ aff huilke føddes/ affuend/ kyff/ bander/ onde myſtancker/ forfengelig kryg/ ebland ſodane menniſke ſom ere fordreffuede i theres ſind/ aff huilke ſandhed er fran taget/ ſom mene at gudelighed er for theres bade/ Zoldt tig fran ſodanne/ men thet er en ſtoor bade/ huoſom gudelig er/ oc lader ſig nøge/ thi wij haffue inthet førd vti thenne werden/ ther for er thet oc wiſt/ at wij ſkulle inthet føre her wd.

Men norſom wij haffue føde oc klede/ ßo ſkulle wij lade oſſ nøye/ thi the ſom wille worde rijge/ the falde vti freſtelſſe oc ſnare/ oc atſkillig begering/ oc ſkadelige løſte/ ſom forſincker menniſken/ vti fordreffuelſe oc fordømmelſe/ thi girighed/ er end rod til ald ondt/ til huilken ſomme haffue hafft løſt/ oc ere affaldne aff troen/ oc haffue ingførdt thennom ſelffue vti ſtoor bedrøffuelſe/ Men thu gudz menniſke/ fly ſodant/ wer effter retferdighed/ troo/ kerlighed/ gudelighed/ tolmodighed/ ſpagferdighed/ ſtride en god ſtrijd vti troen/ grib thet euige leffnid/ til huilked thu eſt kaldet/ oc haffuer bekend en god bekendelſe/ for mange widneſbyrd.

Jeg binder tig for gud/ ſom alle ting gør leffuende/ oc for Jeſu Chriſto/ ſom haffuer bekend en god bekendelſe vnder Poncio Pilato/ at thu holder budourdet vbeſmittet/ vſtraffelig/ til wor herres Jeſu Chriſti obēbarelſe/ huilken bethee ſkal vti ſijn tijd/ thēd hellige oc thēd aldeneſte hoffding/ ſom er en kongge/ affuer alde kongger/ oc en herre offuer alle herrer/ ſom er ald ene vdødelig/ oc boer vti

it lyuſſ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

it lyuss/til huilked ingen kand komme/huilked inthet menniske haffuer sedt/eller kand see/hannom skee ere oc euigt herredom Amen.

Byud thennom som ere rijge aff thende werden/at the icke achte paa høye ting/oc icke sette theres hob/paa thend w wisse rijgdom/men paa thend leffuende gud/som giffuer oss mangfoldelige/altingeste at bruge/at the gøre thet som godt er/at the ware rijge vti gode gerninger/at the gerne giffue/gerne med delle/oc legge thennom selffue en skat oc en god grund/til thet tilkommelighed/at the maa fonge thet euige leffned.

O Thimothee beuare thet som tig er befalet/oc fly thew aandelige oc vnøtte ourd/oc tuedrachtelige ourd/vti thend falske lerdom/huilke somme haffue bekend/oc haffue faldet aff troen/Naade ware med tig Amen.

Screffuen aff Laodicea som er en hoffuid stad vti Phrygia Pacaciana.

Foretaalen paa Sancte Pouels andet breff til Timotheum.

THenne epistel er it sendebreff / vti huilked S. Pouelds formaner Timotheum / at hand bliffuer warafftig / som hand haffuer begyndt / at predicke thet hellige euangelium / som oc wel gøres behoff / thi mange falder ther fran / ther til med / ere ther mange falske aander / oc onde lererre / som emod stande / ther for tilbør thet en biscop / at woge ald tijd / oc arbeide vti thet hellige euangelio.

Serdeles forkynder hand / vti thet tredie oc fierde capittel / thend farlighed / som tilstander vti the siste tyder / at the falske aandelige leffnid / skal forføre ald werden / med thet vtuortes skyn / wnder huilked / ald onskab oc wdøijd / bliffuer stadfest / som wij nw (thess werre see) at Sancte Pouelds prophecie / er gandske fuldkommen vti wor aandelige standt.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thet andet Sancte Pouels breff til Timotheum.

Thet Førſte Capittel.

Øuild

Jeſu Chriſti apo-
ſtel/aff gudz wil-
lie / at predicke
liff ſens foriettet
ſom ere vti Chri-
ſto Jeſu.
Myn kere ſøn
Timotheo.
Nade miſſ-
kundhed / frÿd /
aff gud wor fa-
der oc wor herre
Jeſu Chriſto.
Jeg tacker gud/ huilken ieg thien/ fran mine for-
elderne her til vti en ren ſamuittighed/ at ieg icke
opholler/at tencke paa tig/ vti mine bønner / nat
oc dag/ Oc meg lenges at ſee tig (narſom ieg ten-
cker paa thin graad) paa thet ieg motte fuldko-
melige gledes / nar ieg betragter hoſſ meg/ thin v-
faruede troo vti teg/huilken oc tilforne haffde thin
oldemoder Loies / oc thin moder Eunica / ieg er
oc wÿſſ ther paa/ at ſamme troo er oc vti tig.

For thendne ſag ſkyld / formaner ieg tig/at
thu opuecker thend gudz gaffue ſom er vti tig/aff
thet ieg lagde mine hender paa tig/ Thi gud haff-
uer icke giffued oſſ en frøchtelig aand/men kraff-
tig/ kerlig/ oc edrug/ Ther for ſkalt thu icke blø-
yes/ aff wor herres widneſbyrd/ icke helder for min-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

skyld / som er bunden fore hannom / me lijd med
thet hellige euangelium (som ieg) vti gudz krafft /
som oss haffuer salig giordt / oc kald oss / med it
helligt kald / icke effter wore gerninger / men effter
hans forsette oc nade / huilken oss er giffuen vti
Christo Jesu / fore euig tijd / men nw er obenbared /
vti Jesu Christi obenbaring / som er wor frelsse-
re / som haffuer døden til inthet giordt / oc ingføerd
liffued / oc en vforgengelighed / wijd thet hellige
euangelium / vti huilked ieg er saat en predicker /
oc apostel / at lere hedningene / for huilked ieg lij-
der sodant / tock bløyes ieg ther icke aff / Thi ieg
wed / oc er wijss / paa huilked ieg haffuer trod / oc
hand er mechtug at beuare thet som ieg haffuer be
falit hannom til thend dag.

Hold tijg effter thet exempel / som tig er giff-
ued vti tilbørlige ourd / huilke thu haffuer hørdt
aff meg / om troen / oc thend kerlighed som er vti
Christo Jesu / Thenne gode befalning / beuare wijd
thed helligaand / som boor vti oss / thu wist / at al
de the som vti Asia er / ere faldne fran meg / ebland
huilke ere / Phygelus / oc Hermogenes / gud giff-
ue Onesiphori husfolck / syn myss kunde / thi hand
haffuer tijt wederqueged meg / oc hand haffuer icke
hafft bløysel / aff min fengsel / men thend tijd hand
kom til Rhom / atspurde hand meg / oc fand meg /
Gud giffue hannom at hand finder miss kundhed /
hoss herren / paa thend dag / oc huor møged hand
wor meg til thieneste vti Epheso / thet wijst thu
best.

Thet andet Capittel.

So bliff nw starck / myn søn / wijd thend
nade som wij haffue vti Christo Jesu /
Oc huad thu haffuer hørd aff meg / wijd
mange widnesbyurd / thet befale troo mē
niske / som bequemme ere at lere andre / Toll som
en god

en god Jesu Christi stridzmand/ingen stridzmand/ beblander sig med tesse timelige tingeste/ paa thet han maa behaffue thend som hannom haffuer vduold/ til en stridzmand/Oc end tock nogen strider/ krønes hand icke/ vden hand strider mandeligen En bonde som pløger oc saaer ageren/ bør først at nyde aff fruchten/ Merck huad ieg siger/ gud skal giffue tig forstand vti alle ting.

Haff vti hugkommelse/ Jesum Christum/ som er vpstanden aff the døde/aff Dauidz schlet/ efter mit euangelio/ vti huilken ieg lijder/ oc bunden er/ som it wgerninges menniske/ men gudz ourd wor icke bundet/ther for lijder ieg alle ting/ for the vdualde/ at the oc muge komme til thend salighed/ som er vti Christo Jesu med thend euige ere.

Thet er oc wisselige sangningen/ ere wij met døde/ßo skulle wij med leffue/ lijde wij med/ ßo skulle wij med regnere/ Nechte wij hannom/ ßo nechter hand oss/troo wij icke/ßo bliffuer hand sand/ hand kand icke negte sig selff/Sodant formane thennom/ oc beuise for herren/ at the icke kyffue om ourdene/ som inthet ere nøttuge/ vden aff at wende/ thennom som høre ther oppaa.

Leg wind ther paa/ at beuise tigen vstraffelig arbeidere for gud/ som reet deller tet sande ourd/ forlad the w aandelige oc forfengelige disputerende om ourd/ thi thet hielper møged til vgudelighed/ oc theres ourd/ fortherer om kring seg/ som en krefft/ Ebland huilke ere Hymeneus/ oc Philetus/ huilke gongne ere fran sandhed/ oc sige at opstandelsen/ er alle rede skedt/ oc haffue wendt somme menniske fran troen.

Men gudz faste grund stonder fast/ oc haffuer thette tegen/gud kender thennom som hannom høre til/Oc alle the som kalde paa Christi naffn-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

giffue thennom fran vretferdighed / Vti it ſtordt huuſſ / ere icke ald ene guldkar oc ſølff kaar / men oc ßo treekar oc leerkaar / Oc ſomme ere giorde til erlig brugelſe / oc ſomme til wanerlig / Huoſom nw renſſer ſig / fran ſodant folck / hand worder it helligt kaar til eren / hoſbonden bequemdt at bruge oc haffue bered / til huer god gerning.

Fly wngdommens løſtelighed / oc waar effter retferdighed / troen / kerlighed / friid / med thennom alle / ſom paa kalde herren med it rent hierte / Men darlige oc w wiſe ſpørſmal forlad / thi thu wiſt / at the gøre icke vden vſamdrectighed / men en gudz thienere ſkal icke ware kyffagtig / men ſpagferdig mod huer mand / oc gerne lere andre / ſom kand fordrage the onde / oc kand med ſachtmodighed / ſtraffue thennom ſom emodſtander / om gud wilde noger tiid giffue thennom anger / at bekende ſandhed / oc bekende thennom ſelffue / at the motte komme aff diffuelſens ſnare / ſom ere fangne aff hannom / effter hans egen willie.

Thet tridie Capittel.

Thet ſkal thu wiide / at vti the ſiſte dage / tilſtander farlige tiider / ther ſkulle komme menniſke / ſom møged ſkulle holde aff thennom ſelffue / girige / ſtorhuede / høfferdige / ylde talende / theres forelderne vhørſomme / vtachnemelige / vgudelige / vkerlige / ſom ingen wenſkab ſkøde / ſkendere / w kyuſſke / wmilde / forgettendes ald godt / forredere / offuergiffne / opbleſde / huilke mere elſke welluſte end gud / ſom ſyunes at wandre gudelige / men gudelige krafft fornechte the / oc fly thu ſodane / Thi ebland teſſe ere the / ſom løbe egemmen huſſe / oc tage quinder fangne / ſom ere med ſønd beſuarede / oc fare med atſkillige løſte / huilke alle tiid lere / oc kunde toch

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

aldrig komme til sandhedz bekendelse.

Ligeruis som Joannes / oc Jambres / stode
Mosi emod / ßo stonde tesse oc emod sandhed / for
dreffuede menniske vti theres eged sind / vtuelige
vti troen / men the skulle inthet forbedre thennom /
thi theres dorhed / skal obenbares for huermand /
som oc the andres bleffne / Tog haffuer thu effter=
fuld myn lerdom / vnderuisning / forsette / myn tro /
myn langmodighed / myn kerlighed / myn tolmo=
dighed / myn forfølgelse / myn pinafftelighed / som
meg ere hende vti Anthiochia / Iconio / oc vti Ly=
stris / huilke forfølgelse ieg haffuer lijd / oc gud haff
uer frelst meg fran them alle / Oc alle the som wil
le gudelige leffue vti Christo Jesu / skulle lijde for
følgelse / men onde menniske oc forførere / skulle fold
kommes til thet werste / the fare wild / oc forføre
andre.

Men bliff thu waraffttig / i the tingeste som
thu haffuer lerdt / oc tig befalne ere / thi thu wist /
aff huem thu haffuer lerd / oc thu haffuer wist
thend hellige skrifft aff thin bardom / huilken teg
kand gøre wijeff / til salighed wijd troen / vti Chri
sto Jesu / Thi alle scriffter som ere inggiffne aff
gud / ere nøttuge til lerdom / til straff / til forbedrel
se / til tuchtighed som er vti retferdighed / at it gudz
menniske kand ware w wanskelig / skickelig til alle
gode gerninger.

Thet fierde Capittel.

SO widner ieg nw for gud / oc wor her
re Jesu Christo / som tilkommedes er at
dømme / leffuendes oc døde / vti sin oben
barelse / oc vti sijt rijge / Predicke gudz
ourd / statt fast / ware sig vti tijd / eller vti vtijd /
straffe / truffue / formane / med al sachtmodighed oc
lerdom / thi thend tijd schal komme / at the skulle
icke

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

icke anamme salig lerdom / men vduelge thennom selffue / lerere effter theres egne begering / Effter som ørene klee paa thennom / oc the skulle wende theres ørene fran sandhed / oc wende thennom til fabel / Men woge thu / vti alle ting / war starck / vti forfølgelsen / gør thet som en euangelisk predicker tilbør / fuldkom thit embede mandeligen.

Thi ieg skal nw offeres / oc thend tijd som ieg skal opløsses vti / tilstaar / Jeg haffuer strijdt en god strijd / ieg haffuer fuld endt mit lub / ieg haffuer holdet troo / framdeles er meg skicked retuishedens krone / huilken herren skal giffue meg / paa thend dag / som er en retuiss dømmere / Oc icke meg ald ene / men oc alle thennom som elske hans tilkommelse / legge wind paa / at thu kommer snardt til meg.

Thi Demas haffuer forladet meg / oc giffued sig til werden / oc er reisd til Thessalonicam / Titus til Dalmaciam Cresces til Gallaciam Lucas er aldene hoss meg / tag Marcum med tig til meg / thi hand er meg nøttig til thienste / Tichicum haffuer ieg send til Epheson / Naar thu kommer / ßo tag med tig thend kiortel som ieg lod ligge vti Troade / hoss Carpum / oc bøgerne / serdeles pergamenterne / Alexander thend kobersmid haffuer beuisd meg møged ondt / gud betaler hannom effter sine gerninger / foruar tig for hannom / thi hand haffuer møged emodstandet wore ourd.

Thend tijd ieg først forsuarede meg / stud ingen med meg / men alde forlode meg / tog giffue gud / at thet icke tilregnes thennom / men herren stud med meg / oc størckede meg / paa thet / thende predicken motte thess widere vdbredes / formiddelst meg / oc alle hedninge motte høre hendne / Jeg er frelsed aff løffuens mund / gud skal frelse meg fran alle onde gerningger / oc salig gøre meg vti sijt hemmelske

melske rÿge/ hvilken skee ere/ fran euighed oc til euighed Amen.

Helsse Priscam oc Aquilam / oc Onesipheri huus folck/ Erastus bleff vti Corintho/men ieg lod Trophymum syug vti Milleto/See til at thu kommer for winther/ Eubolus/ oc Pudens/ oc Lynus/ oc Claudia/ oc alle brødre helse tig/
Wor herre Jesus Christus ware med
thin aand/ Nade ware med eder
A M E N.

Anden Sancte Pouils breff eller
epistel til Timotheum screffuen
vti Rhom thend tijd Pou-
ild kom anden tijd til
rette for thend Keis-
sere Nero.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Foretaalen paa Sancte Pouels breff ſom hand ſcreff til Titum.

THendne epiſtel er ſtacket / men møged chriſtelig lerdom er ther vti/ meſterligen begreben/ huilken en chriſten behoff er ad wijde/ huorles it chriſtid mēniſke ſkal leffue.

Vti thet førſte capittel lerer hand / huad en biſcop/eller ſagne preſt ſkal ware for en mand/at hand ſkal ware from oc lerder / ad hand kand predicke thet hellige euangelium/ oc emodſtande oc til inthed gøre / falſke lerdomme aff wore egne gode gerninger/ aff menniſkelige paafunde oc loug / Huilke alle tijd ſtrijde emod troen/ oc forføre menniſkens ſamuittighed/ fran thend chriſtelige frijghed / oc binde thennom til menniſkelige gerninger/ huilke tock inthed nøtte ere/ til menniſkens ſalighed.

Vti thet andet capittel/lerer hand alle honde ſtandt/gamble/ wnge/quinder/ mend/ herrer/oc ſuenne/ huorledes the ſkulle holde thennom / ſom thē Chriſtus haffuer forueruidt/formiddelſt ſin død ſig til eigedom.

Vti thet tredie lerer hand werdens herrer/ oc førſter/at ære oc ware wnderdanige/oc giffuer ther til kende/thend nade Chriſtus haffuer forwerffuid oſſ/ ad ingen ſkal tencke/at noch kand ware/at wij ere wnderdanige herredom/ thi all wor retferdighed er inthed for gud/ ther til oc befaler hand ad fly kettere/oc the ſom wille ſtande paa theres egen ſind.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Sancte Pouels breff til Titum.

Thet Første Capittel.

Ouelð
en gudz thienere/
oc Jesu Christi
apostel/ at predi
cke troen for thē
nom som aff gud
ere vdualde/ oc
sandhedz bekens
delse/ huilkē ski
cker gudelighed/
paa ith hob/til
thet euige leffnid
huilked gud (som
icke lyuffue kād)
haffuer loffuid for euig tijd/ Oc haffuer nw oben
bared vti sin tijd/ sijt ord/ wijd thend predicken
som meg er befalit/effter gudz wor frelseres befal
ling.

Tito myn echte søn effter thend mene troo.

Nade/ miskundhed/ frijd/ aff gud fader/ oc
wor herre Jesu Christo/ som er wor frelssere.

Ther for lod ieg tig vti Creta/ at thu skulle fuld
ende ther/ som ieg afflod/ oc besette stederne her
oc der med sogne prester/ som ieg haffuer forskic
ked tig/ Om nogen er vstraffelig/ en quindes mand/
som troo brøn haffuer/ huilke icke ere berøchtede/
vti drucken skab/ eller vhørsomme/ Thi en biscop
skal ware vstraffelig/ som en gudz forsiuns mand/
som icke holder møged aff sig selff/ icke wredaff
tig/ icke wingirijg/ icke trette afftig/ icke gijrig
til vthem

til vthemmelige windning/ Men thend som gerne loner huuss/ from / eedrug/ retferdug/ gudelig/ ky=usk/ oc holder fast paa then wisse lerdoms ourd/ at hand maa ware mechtug / ad formane med til børlig lerdom / oc at straffe thennom som emod stander.

Thi ther ere mange wtractelige/ oc vnyt=tige squaldere / oc forførere/ serdeles ebland Jø=derne/ huilke mand skal tilstoppe munden/ som om wende gantske huuss/ oc leere thet som vthemmeligt er / for fuel windning skild / en aff thennom haffuer sagt / som wor theres egen prophete / The som boo vti Creta haffue alle tijd wared løg nere/ slømme nød / oc lade buge / Thette widnes=byrd er sandt/ ther for straffe thennom hordelige/ at the maa ware retskickede vti troen/ oc icke acte paa the Jødesske fabel/ oc menniske bud/ som wen de fran sandhed/ The rene ere alle ting rene/ men the vrene/ oc wantro/ er ingen ting rent/ men bo=de theres hug oc samuittighed er vren/ The sige at the kende gud/ men the nechte thet met gerningen/ thi the ere the/ huilke gud ere wederstyggelige/ oc ere whørsomme/ oc vduelige til alle gode gerninger.

Epimenides poeta.

Thet andet Capittel.

TAler thu thet/ som quemmer thed tilbørli ge lerdom/ The gamble/ ad the ware edru ge / mandelige / tugtige / retskickede vti troen/ vti kerlighed/ oc vti tolmodighed/ Thesligeste gamble quinder/ at the bere kledebon/ som helgen themmeligt er/ icke fortalere/ icke wi=engirige/ at the lere thet som høffuest er/ at the tuch te the wnge quinder/ at elske theres mend / at the elske theres børn/ at the ware tuchtige/ kyuske/ go=de/ edruge/ rene/ oc wochte thet som thennom til=bør vti husset / at the gøre welgerning/ at the wa re vnderdanige theres mend / paa thet guds ourd

skal icke forachtes eller. bespottes/ Tesligeste formane wngge mend at the ware edruge.

Vti alle made skicke tig selff til it exempel/ vti gode gerninger/ oc holdt tig vskadelige oc mandelig vti lerdom/ tilbørlig oc vstraffelig vti ourdit/ at thend som stander emod motte bløyes/ oc inthet haffue/ som hand kand ylde tale om oss/ Formane oc suennene at the ware theres herrer wnderdanige/ oc teckes thennom vti alle ting/ icke kodmundede emod thennom/ icke fran wendendes theres herres godz/ men beuise ald theres gode tro/ paa thet the muge pryde gudz wor frelsseres lerdom vti alle made.

Thi gudz nade/ er obenbared alle menniske/ til salighed/ lerendes oss/ at wij skulle fornechte wgudelighed/ oc werdsens løste/ oc leffue vti thende werden/ edrugelige/ retuiselige/ oc gudelige/ oc ware paa thet salige hob/ oc thend store gudz oc wor frelseres Jesu Christi erlige obenbarelse/ huilken sig selffuer haffuer giffued for oss/ at hand motte løsse oss fran ald vretferdighed/ oc rensse sig selff it folck/ til en eygedom/ som stunde effter gode gerninger/ taale sodant oc formane oc straffe aff ald thin macht/ Lad ingen forachte tig.

Thet tridie Capittel.

PAamind thennom/ at the ware wnderdanige herre dommen oc weldighed/ at the lyude herredomme/ at the ware redebone til alle gode gerninger/ inggen tale ylde om hin anden/ icke tret afftige/ men at the ware fromme/ oc beuise sachtmodighed til alle menniske/ Thi wij haffue oc waret vti fordomme tijde vwise/ vhørsomme/ wildfarende/ oc thiente wor begere/ oc atskillig welløst/ oc wandrede vti ondskab oc i affuend/ hadefulde oc hadede huer anden.

Men

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

til Titum.

Men thend tÿd gudz godhed/oc thend kerlig
hed som wor frelssere haffde til oss/ betedes icke for
the retferdige gerningers skyld/som wÿ haffde gi=
ort/ men aff sin miskundhed giorde hand oss sa=
lige/ wÿd thend anden fødzsels badt/oc thend hel
lig andes fornygelse/huilken hand haffuer rigeligē
wt størt offuer oss wid Jesum Christū wor frelsere
paa thet wÿ motte retferdige gøres wÿd hans nade/
oc worde arffuinge til thet euige leffnid effter hob
bed/ thet er saa wisselige sandningen.

Sodant wÿl ieg/ at thu skalt handelle/paa
thet/ the som troo paa gud/ motte ware omhyge
lige oc flittige at øffue thennom i gode gerninger/
Sodant er menniskéen nøtte oc godt/ Fly darlige
spørsmael/ oc the hystorier som ere om slecht/kyff
oc treite/om lougen/ thi the ere vnøtte oc forfen=
gelige/ Fly thend som finder atskillige sechter nor
som hand er en synde oc anden synde formanit/Oc
wÿd thet at en sodan er forvend/ oc synder som
thend sig selff haffuer fordømpt.

Sechter kallis
at skillige parti
som heder tetter
for the haffue
lerdom oc ny
fund/ mod euan
gelio.

Nar som ieg sender til teg Arteman eller Ty
chicon/ ßo kom vfortøffued til meg/ vti Nicopoli/
thi ieg haffuer forset meg at bliffue ther thende
winther offuer/Zenā som er en scriftlerder/oc Apol
lon/ forsende med stoor flit/ at thennom inthet fat
tes/ Lad oc ßo wore leere/ at ware drabelige vti
gode gerninger/ huorsom thet gøres behoff/at the
icke ware vfruchtbare/ Alle the som ere hoss meg
helsse tig/ helsse alle the som elske oss vti troen/
Nade ware med ether alle Amen.

Screffuen aff Nicopel
vti Macedonia.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Foretaalen paa Sancte Pouels breff til Philemonem.

TEndne epiſtel
betegner it meſterligt ſkønt
exempel/ om chriſtelig kerlig
hed/ thi her ſee wij / huorle
des ſancte Poueld tiltager
ſig thend fattige Oneſimum
oc gaar emellom hannom oc
hans herre/ vti ald hans for
muge/ Oc hand ſtiller ſig icke anderledes/ end ſom
hand wore ſelff Oneſimus / ſom haffde ſøndet /
tock gør hand thet icke/ met wold eller tuang/ ſom
hand wel haffde ther reet til / men hand lader ſin
reet fare· oc twinger hand ther met/ at Philemon
ſkal lige ßo gøre/ ligeruis ſom Chriſtus haff-
uer giort oſſ/ mod gud fader/ ßo gør oc ſan-
cte Poueld for Oneſimo / emod Philomo-
nem / thi Chriſtus haffuer oc ladet ſin
ret fare/ oc med kerlighed/ oc ødmøg
hed / offuer wondet gud fader /
at hand motte aff lege ſin wre-
de oc reet/ oc tage oſſ til na-
de/ for Chriſti ſkyld/ ſom
beder for oſſ ßo mech
telig/ oc tager wor
ſag ßo hierteligen
til ſig/ thi wij
ere alle hās
Oneſimi/
om wij ellers tro thet.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Sancte Pouels breff til Philomonem.

POuild en thienere Jesu Christi/ oc Timotheus thēd broder/ Philemoni oss elskelige oc wormet hielpere/ oc Aphie wor elskelige / oc Arkippo wor medstridere / oc thend menhed som er vti hans huss.

Nade ware met ether oc frijd aff gud wor fader / oc wor herre Jesu Christo.

Jeg tacker min gud / oc vti hugkommer tig / alletijd / i mine bøner effter thi ieg hører aff thend kerlighed oc tro som tw haffuer til wor herre Jesum Christum / oc alle helgē / at wor mene tro worder krafftig vti tig / wed ald thend godhedz bekendelse / som er vti ether til Christum Jesum / thi ieg haffuer en stor glede oc trøst vti thin kerlighed / for thi helgene ere hiertteligen forquegede aff tig / kere brøder.

Teer for / end tock ieg haffuer vti Christo en stor tryghed / at biwde tig thet / som tig tilbør / men for kerlighetz skyld / formaner ieg tig møget heller ieg som sodan er / Pouild en gammel mannd / nw oc en thienere Jesu Christi / ßo formaner ieg tig for min søns skyld / Onesimon / huilken ieg haffuer født vti min fengsel / huilken fordomtijd teg war vnøtte / men nw teg oc meg møget nøtteg / thend haffuer ieg sendt til tig igen / anamme thu hannom / (thet er) mit hiertte / ieg wilde wel holdet hannom hoss meg / at hand motte thiene meg paa thine wegne / vti euangelij fengsel / Men vden thin willie / wilde ieg inthet gøre / paa thet / tijd gode skulle

icke

icke ware tuingder / men selffuillig.

Maawelske hand haffuer ther for flydt tig til en tijd / at thu skulle fonge hannom igen euig / icke nw som en thienere / men mere end en thienere / en elskelig broder / serdeles meg / huor møget mere tijg / bode paa legomsens wegne / oc paa herrēs weigne ? om thu nw holder meg for thin med delaff- tigere / ßo anamme hannom ligeruis som meg selff / om hand tog haffuer giort tig nogen skade / eller er tig noget skyldug / thet regne meg til / ieg Pould haffuer screffuit thet met min egen hand / ieg wil betale thet / ieg wil nw icke sige / at thu est meg skyldig tijg selff / men kere broder / tilstedt at ieg maa glede meg aff tig vti herren / forquege mit hierte vti herren.

Jeg haffuer skreffuit til tig / at ieg trode tig at ware lydig / thi ieg wijdt / thu skulle wel mere gøre / end thet som ieg siger tig / ther til berede meg herberge / thi ieg hober / at ieg for ethers bønsskyld skal skenckes eder / Epaphras (som er thienere met meg vti Christo Jesu) helsser tig / Marcus / Aristarchus / Demas / Lucas / mine medhielpere / wor herres Jesu Christi nade ware met ederss aand / Amen.

Sendt aff Rhom formiddelst Onesi- mum Philomonis thienere.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Foretaalen paa Sancte Peders FOrste breff som paa latine kaldes Epistel.

TEndne epistel haffuer Sancte Peder screffuit til the hedninge / som wore omwende til thend hellige christelige tro / Oc hand formaner thē nom / at bliffue warafftige vti troen / at the motte worde fuldkomende vti alle honde modgang oc gode gerninger.

Vti thet første capittel / størcker hand theres tro met gudelige foriettter / oc thend tilkommende salighedz krafft / Oc hand giffuer til kende / at thēd samme salighed icke forthienes aff oss / men at hun er tilforne forkyndt wed Propheterne / ther for skulle the nw leffue vti en ny werelsse / oc forgette thend gamble / som the ny føde ere / wed thet leffuende euige gudz ourd.

Vti thet andet capittel / lerer hand at kende hoffuedet / oc thend hiørnesten / som er Christus / oc at the (som rette prester) offrer gud thennom selffue / som Christus haffuer offered sig selff / Oc hand wnderuiser aldehande staadz / Først lerer hand menlig / at ware wndergiffuen werdzsens herredom / ther effter serdeles / at thienere skulle ware wndergiffne theres egne herrer / Oc lyde wret aff thennom for Christi skyld / huilken oc for oss haffuer lijdet wret.

Vti thet tredie lerer hand / at quinderne skulle ware theres mend lydige / end tog the ere wantro /

oc So

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

oc ßo lerer hand mendene / at the fordrage theres quinder tolmodelig / ther effter menlige / at the ſkulle ware ebland huer andre / ødmøge / tolmodige / oc wenlige / ſom Chriſtus haffuer waret for wore ſønder.

Vti thet fierde lerer hand at tuingge legõmet met edrughed / wegt / madelighed oc bøner / oc Chriſti dødz oc pines betrachtelſe ꝛc. oc hand wnderuiſer thet aandelige regemente / huorledes mand ſkal aldene øffue gudz ourd ebland Chriſtne menniſke / oc huer ſkal ware thieneſtafftig the andre / met ſine gaffuer / oc at wij icke ſkulle haffue wonder / men ware glade / om wij ſkulle tolle noget for Chriſti naffn.

Vti thet fembte formaner hand biſperne oc preſterne / huorledes the ſkulle leffue / oc føde folcket / met gudz ourd / oc hand warner oſſ for dieffuelin / at hand altijd oc alle ſtede er ther effter / at hand maa fordreffue oſſ.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Sancte Peders
Første breff.

Thet Første Capittel.

EDer Je
su Christi apos-
tel / the vdualde
frēmede / heer oc
deer vti Ponto /
Gallatia / Capa-
dotia / Asia oc
Bethinea / Eff-
ter guds faders
forsywn vti aan
dens hellighed /
til Jesu Christi
blods hörsom oc
offuerstenckelsse.
Nade oc frijd formere sig hoss ether.

Welsigned ware gud oc wor herres Jesu Chri-
sti fader / som haffuer oss effther sin store miss kund
hed / igen födt til it leffuende hob / wed Jesu Chri-
sti opstandelsse aff the döde / til thet vforgengge-
ligt / vbesmittet / oc wforargeligt arffue / som er be-
uart vti hemmelen til eder / som aff guds krafft bliff
ue beuard vti troen til salighed / huilken beredt er
athun skal obenbares vti thend siste tijd / vti hu
ilken i skulle glede eder / som nw en föge tijd (om
thet skal so ware) ere bedröffuede vti mangehan
de fristelse / paa thet / eders troes forfarenhed mot
te findes möged kosteligere / end thet forgengelige
guld / som pröues aff ilden / til loff pryss oc ere /
naar Jesus Christus nw obenbares / huilken i haff
ue icke seet / oc haffue tog elsket / paa huilken i tro
oc ey end nw see / tog for thend troes skyld / skulle

i glede

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

i glede eder met wsigelige oc erlige glede/ oc eders
troes ende skulle i wndfange/som er eders siels sa
lighed.

Effter huilken salighed / Propheterne haffue
atspurdt/ oc ther randsaget om/som haffue spodt
aff thend tilkommende naade vti eder/ oc the haff
ue randsaget / huilken tijd oc huorledes / Christi
aand haffde ment/som war vti thennom/ Oc til=
forne giffuet til kende/ thend modgang som er vti
Christo / oc thend ere som skulde effther fullige/hu
ilke hun er obenbaret/thi the haffue icke thennom
selffuer screffuet thet / men oss/ huilket eder nw er
kundgiort aff thennom/ som ether haffuer forkyn=
det euangelium wed thend helligaand aff himmel=
len/ huilket englene løster oc at beskoffue.

Ther for giorder eders hwes lender/ oc wa
rer edruge/oc hober fuldkommelig til thend nade/
som ether tilbywdes/wed Jesu Christi obenbaringe/
som lydige børn / oc giffuer ether icke til the for=
dom løstee / vti huilke i ware thend tijdt Christus
wor ether wbekendt/Men som hand er hellig/ther
ether haffuer kaldet / so ware i oc hellige / vti al
ethers omgengelse/effter som screffuit staar/i skul Levi.
le ware hellige/ for thi ieg er hellig. xix.

Oc effter thi i paakalde thend fader / som
dømmer vden personens til sywn/effter huer mands
gerning/ so skicker ethers wandering/ ethers pille
grimes tijd/met frøchte/oc wijder/at i eere forløst/
icke met forgengeligt sølff / eller guld / fran ethers
forfengelige omgengelse/vti ethers forfedernes ski
ckelse/ men med Christi dyre blodt/ som it vskyl=
dugt oc vbesmittet lambs / huilken wel er foreseet
for werdsens begyndelse / men nw vti the siste tij=
der obenbaret/for ethers skyld/som troo wed han
nom paa gud/huilken hannom haffuer opreisd aff
the døde/oc haffuer skicked hannom vti eren/paa
thet/i motte haffue troo oc hob til gud.

Oc gører

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Oc gører ethers sielle rene/formiddelst sand
hedz hørssom/vti aanden/til vfaruit brøderlig ker
lighed/ oc haffuer huer anden brendende kere/aff
it rent hierte / som the nyborne ere / icke aff for-
gengelig seedt/men vforgengelig/ som er gudz leff
uende ourdt/ huilket euiglig bliffuer / Effter thi
alt kødt er lige som it grees / oc ald menniskens
Es. xl. ere/som gressens blomster/gresset er forthorrit/oc
blomsterit er affaldet / men herrens ourd bliffuer
vti euigheden/ men thet er ourdet/som eder er for-
kyndt.

Thet andet Capittel.

SO legger nw aff/ ald ondskab oc aldt
suig/oc øglerie/oc had/oc al bagtalelse/
oc warer girig / effter thend fornumsti-
ge vfalskede melck/ som nyefødde børn/
paa thet / i wed thend samme motte voxse / om i
haffue ellers smaget/ at herren er mild/til huilken
i ere komne/som til thend leffuendes sten / som er
burtkast aff mnisken / men wduald oc kostelig for
gud/oc i som the leffuende stene / bygger ether til
aandeligt offer / huilked gud er tacknemeligt wed
Jesum Christum.

Ther for er thet begrebet vti scrifften / see/
Esai. xxviij. ieg legger en vduold kostelig hiørnesten vti syon/
oc huo som troer paa hannom/thend skal icke be
skemmes / Ether nw som troer/ er hand kostelig/
men the wantro/er thend sten (som bygge mester
Psalm. Cxvij. ne haffue burtkastet) worder til en hiørnesten / oc
til polubsens sten oc til fortørnelsens sten/ the som
støde thennom paa ourdet/oc tro icke ther paa/til
huilked the ere beskickede/ i ere thet vdualde slegs-
te/thet kongelige prestedom/thet hellige folck/egen
domsens folck / at i skulle forkynde hans døider/
som ether haffuer kallet aff mørcken / til sijt won
derlige liuss/ i som vti fordomdages icke wore folck
men nw ere i gudz folck/huilket gud icke wor miss

kundelig/

kundelig/nw er hand thennom missKundelig.

Kere brødere/ieg formaner ether/som fremmede oc pelegrime/aff holder ether aff the kødelige løste/som stryde emod sielen/ oc haffuer en god omgengelse/ebland hedninggene/paa thet/the som bagtale eder lige som misdedere / maa see ethers gode gerninger/ oc loffue gud/nar thend tijd kommer.

Warer vnderdanige alle menniskeligt skickelse/ for herrens skyld/ware sig kongen/som thend øffuerste / eller fogederne / som ther sendes aff hannom/til theres heffnd som ilde gøre / oc theres loff som wel gøre / thi thet er gudz willie / at i met welgerninger/ stoppe munden paa wanuittige/ oc darlige menniske / som the frije/oc icke som i haffde frigheden til ondzskabs skyul / men som gudz thienere/ærer huer mand/Elsker brøderskab/ frøchter gud/ ærer konggen.

J huuss thienere/warer wnderdanige eder herrer/ met al frøchte/ icke aldene the guode oc fromme/ men oc the onde/ thi thet er nade / om nogen for sin samuittighedz skyld til gud / lyder bedrøuelsse/ oc wret / thi huad er thet for en loff / om i for ethers misgerningers skyld lyde hug? men om i lide for ethers welgerninger skyld/ oc ere tolmodige / thet er nade hoss gud.

Thi ther til ere i kald/ for thi Christus haffuer oc lydet for oss / oc ladet oss it exempel / at i skulle efterfølge hans fodspor/huilken ingen sønd haffde giort / oc inggen suig er funden vti hans mund/ hand formaledidede icke/ thend tijdt hand bleff formaledidet/ hand truede oc icke/ thend tijd hand lyede/ men hand befol hannom heffnen/ som dømmer retuiseligen/huilken wore sønder haffuer selff afferet vti sit legomme paa treet/paa thet wij skulle ware sønden quidt oc leffue retuisheden wed Psalm xxiij.

huess

hues saar i ere sundwordne / Thi i wore som the wildfarende foor / men i ere nw omwende til hiurden oc til ether siels biscop.

Thet tridie Capittel.

TEsligeste skulle quindene / ware theres mend wnderdanige / paa thet / at the som tro icke paa ourdet / for quindernes omgengelsse / motte windes vden ourdet / nar the see eder kyuske omgengelse vti frøchte / huilkes prydelsse skal icke ware vduorttes / vti hoorfletning / eller behenggelsse met guld / eller kleders prydelse / men thet lønlige menniske vti hiertet / vti en sacht oc stille aandes vforkrenckelighed / huilken aand / er for gud / en mechtug ting / thi so haffue / oc i fordom tijde / the hellige quinder prydet thennom / som satte theres hob til gud / oc wore theres mend wnderdanige / som Sara war Abraham hørsom / oc kallede hannom herre / hues døttere i ere wordne / om i wel gøre / oc icke frøchte eder aff no-
Gene. xvi. ger frøchte.

Tesligeste i mend / boor hoos thennom fornumstelige / oc giffuer the quindafftige (som thend wogeste gerning) sin ere / som oc ere med arffuinge / vti lyffzens naade / paa thet / ethers bøner skulle icke forhindres.

Nw endelige / warer alle samens wid it sindmetlidige / haffuer broderlig kerlighed / warer miskunde / oc wenlige / betaler icke ondt met ondt / icke skendelige ourd met skendelige ourd / men tuert emodt / welsigner / Oc wijder at i ere kalde ther til at i skulle arffue benedielssen / Thi huosom elsker liffuet / oc wil see gode dage / hand stille syn tunge / athun inthet ondt taal / oc sine leber / at the icke bedrage / hand wende sig fran ondt / oc gøre got /
Psalm xxxiij. hand atspørge frijd / oc efterfølge hannom / thi herrens øygne / see paa the retferdige / oc hans øre

(gerning) Alle christne ere guds gerning men quinden er bode paa legom met oc vti modet svagere end man den ther for skal man skone hende fornumstelige at ther ingen vsamdrectighed oprøres / for huilken alle bøner forhindres.

til theres bøner/ men herrens ansigt/ seer til them=
nom som ondt gøre.

Oc huo er thend/ som ether skade kand/ om
i efftersølge thet som got er? Salige ere i/ om i tol
le for retferdigheds skyld/ men frycther ether icke
for theres trussel oc redes icke/ men helliggører wor
herre gud/ vti ethers hierter.

Warer altijd redebone/ at suare huerman/ som
atspørger ethers hobes grund/ som er vti ether/
Oc gører thet met sachtmodighed oc frycht/ oc
haffuer en guod samuittighed/ paa thet/ the som
bagtale eder (som misdedere) motte beskemmes/
at the haffue forhonet eder gode omgengelse vti
Christo.

Thi thet er bedre (om thet er guds willie) at
i lide for gode gerningerss skyld/ en for onde/ for
thi Christus haffuer oc en tijd lidet for wore søn
ders skyld/ thend retferdige/ for oss wretferdige/
paa thet/ hand motte offere oss vti gud/ oc hand
er død effter kødet/ men leffuende giort effter aandē.

Vti thend samme/ er hand oc heden gangen/
oc haffuer predicket the aander som wore vti feng
selet/ som fordomdages wore wantro/ thend tijd
mand wochtede en gong guds langmodighed/ vti
Noe tijd/ thend tijd mand beredde arcken/ vti hu
ilken faa/ thet er otthe siele worde frelsthe/ wed
wandet/ huilken oc nw gør ether salige vti dob/
som wor forstaet widt thet andet/ icke at kodssens
wrennighed affligges ther met/ men en guod sam
uittigheds bond met gud/ wed Jesu Christi op=
standelsse/ huilken sidder paa guds høgre hand/
opfaren vti hemmelen/ oc hannom ere vnderda=
nige englene oc the weldige oc krafftige.

Thet fierde Capittel.

Effter

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

FØrste breff.

EFfter thi Christus haffuer toldt død for oss vti kødet/ßo webner eder oc met thet samme synd/ Thi huosom lider vti kødet hand lader aff at synde/ at hand fran=deles/ huad en nw aff tiden til bade stonder/ thet leffuer icke menniskelige løster/ men effter godz wil=lie/ Thi thet er noch/ at wij haffue bruget wor forganggen liffues tijd/ effter heneske willie/ thend tijd wij leffde vti løsafftighed/ løste/ druckenskab/ offuerflødighed vti mad oc dricke/ oc gresselige affguderie.

Oc thet tøckes thennom at ware wnderligt/ at i icke omgaass met thennom/ vti thend samme mangfoldelig wskickelighed/ oc the fortaale/ eder/ huilke skulle giffue regenskab/ thend som beredt er at dømme leffuendes oc døde/ thi ther for er euangelium oc predicket the døde/ paa thet the skulle dømmes effter menncsken vti kødet/ men leffue gud vti aanden/ altingest enden er ner.

Ther for warer tøchtuge/ oc edruge til at be=de/ men for alting/ haffuer ebland huer andre en brendende kerlighed/ thi kerlighed .S. skyuler syndzsens mangfoldelighed/ leer huer anden huuss/ vden murmer/ oc thiener huer andre/ huer met thend gaffue som hand haffuer vndfangget/ som gudz atskyllige nades huuss holdere/ om nogen tal/ hand tale som gudz ourdt/ om nogen haffuer it embede hand gør aff sin formuge/ som gud giffuer han=nom/ paa thet/ i maa loffue gud vti alting/ wed Jesnm Christnm/ huilken skee ere/ oc macht fran euighed til euighed/ Amen.

(skywler) Huo sin ieffnchristen elsker hand gøres icke wred men fordrages ald thet som syndes emod han=nom/ thet falder hand her at stiule syndens mangfoldighed vti thet forste til the Corinther/ vti thet tuolffte capittel kerlighed fordrager alle ting.

Mine kereste brødere/ lader eder icke wondre at i prøffues aff ilden (thi thet skeer/ at i maa forsøges) som eder skede noget selffskynnt/ men warer delafftige vti Christi pine.

Warer glade/ paa thet i muge oc ßo haffue

(ylden) Thet er forfølgelse huilken oss prøuerlige som ild prøuerguld.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

glede paa thend tijd narsom hans ere obenbares/ salige ere i narsom i bespottes / for Christi naffn skyld / thi thend erlige gudz aand huiler offuer eder/hoss thennom er hun bespottit/men hoss eder er hun loffuit.

Men ingen ebland eder lyde/som en mørdere/ eller tyuff/eller misdedere/eller som thend thet atspørger en anden mandz godz/ men lider hand som en christen/ßo skamme sig icke/men loffue sig gud i thend mode/thi thet er tijd at dommen skal begyndes paa gudz huuss/ nw effter thet begyndes først paa oss/ huad ende skulle the fange som gudz euangelio icke tro? oc om thend retferdige worder nøge salig/ huor wil thend wgudelige/ oc søndere bliffue? ther for huilke som lyde / effter gudz willie/ the befale theres sielle/ som thend tro skabere met gode gerninger.

Thet fembte Capittel.

The eldeste/som ere vti bland ether/formaner ieg/ som oc er en aff the eldeste/ oc it widtne til Christi pine / oc delaffrig vti thend ere / som skal obenbares / føder Christi hiordt/ som er wnder eder / oc forseer thennom/ icke nødde/men weluilig/ icke for nogen skendelig widninges begering/ men met tilbøget huuff/ icke som herrer offuer arffuen men warer it exempel for hiorden / ßo skulle i wndfange en wforgengelig krone/nar førsten offuer hiorden obenbares.

Tesligeste i wngge / warer wnderdanige the gamble/ alle sammen warer huer anden wnderdanige/oc beuiser ther met ethers ødmøghed/for thi gud stonder emod the hofferdige/ oc the forachtelige giffuer hand naden/ ßo warer nw wnderdanige/ wnder gudz weldige hand/ athand maa ophøffue ether/vti sin tijd/al ethers sorg legger paa

hannom

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

hannom/ thi hand haffuer sorg for eder.

Warer edruge oc woger/ thi dieffuellen ethers modstandere/ løber om kring/ som en glubendes løffue/ oc atspørger thend som hand kand forsluge/ stonder emod hannom faste vti troen/ oc wijder/ at i fuldkomme thend samme ethers modgang/ huilken i haffue met eders broderskab vti werden.

Men gud (huess er al nade) som haffuer kallet ether til sin euige ere/ vti Christo Jesu/ thend samme skal eder (som nw en føge tijd lide tolmodighed) fulkommelig berede/ størcke/ giffue krafft/ oc stadfeste ether/ thend samme skee ere oc magt/ fran euighed til euighed/ Amen.

Formiddelst ethers tro broder Siluanum (som ieg achter) haffue ieg føye screffuit eder/ at formane oc beuinde/ at thet er thend rette gudz nade/ vti huilken i staa. Thend menhed som er vti Babilonia helsser eder/ oc Marcus min søn/ helsser huer anden met en kerlighedz køss/ frijd ware met alle the/ som ere vti Christo Jesu/ Amen.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Foretaalen paa Sancte Peders andet breff

Thenne epistel er screffuen emod thennom / som mene / at thend christelige troo / kand ware vden gerninger / ther for formaner hand thennom at the prøffue thennom selffue vti theres gode gerninger / oc at the maa worde wisse paa theres tro / ligeruis som mand kender treen vti fruchten / oc ther effter begynder hand emod menniske lerdom / oc loffuer euangelium / oc mand skal ald ene høre thet / oc ingen menniskes lerdom / for thi (som hand siger) ther er end nw ingen prophetia skeedt aff menniske willie.

Ther for warner hand vti thet andet capitel / for the tilkommende falske lerer / som met gerninger omgaa / oc ther met Christum fornecte / oc truer the samme hart / met trÿ gruelige exempel / oc betegner thennom / lige som the ere / met theres girighed / hofferdighed / ondskab / horerie / oglerie / at mand maa tage ther paa / at hand men thend aandelige standt / som nw er / som forslugger all werden met sin girighed / oc fører it frÿgt / kødelig / oc werdzligt leffnet.

Vti thet tredie capittel giffuer hand til kende / at thend ÿderste dømme dag / skal snar komme / oc end toch thet tøckes mennisken at ware twsende aer / tock er thet for gud som en dag / Nw huad som dør / thet for gud / oc huad som leffuer / thet er for mennisken / ther for er huer mand effter sin død thend ÿderste dømmedag / snart kommende / oc hand bescriffuer / huorledes thet skal tilgaa paa thend ÿderste domme dag / at alting skal forthæres aff ilden.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Sancte Peders andet breff.

Thet Førſte Capittel.

Jmen Peder Jeſu chriſ-
ſti thienere oc aſ-
poſtel/ thennom
ſom haffue vnd-
fanget lige tro
met oſſ/ vti thend
retferdighed ſom
gud giffuer / oc
wor ſalig gørere
Jeſus Chriſtus.

Nade oc frijd
formere ſig hoſſ
ether/ formiddelſt gudz bekendelſſe/ oc wor herres
Jeſu Chriſti/ effter thi hans guddommelige krafft
haffuer giffuet oſſ alting (ſom thien til liffuet oc
gudelig wandring) formiddelſt hans bekendelſſe/
ſom haffuer kald oſſ aff ſin ere oc døidt/ wed hu-
ilke the mectuge oc alſomſtørſte forietter ere giff-
ne/ ſom er/ at i worde med delafftige vti thend gud-
dommelig nature/ formiddelſt the ſamme/ om i fly
werdzſens forgengelige løſt.

Szo legger ald ethers flyt ther til/ at i ſkicke
vti ethers tro/ døid/ Vti døiden/ beſkedelighed/
Vti beſkedelighed/ mandelighed/ Oc vti mādelig-
hed/ tolmodighed/ Oc vti tolmodighed/ gudelig-
hed/ Oc vti gudelighed/ broderlig kerlighed/ Vti
broderlig kerlighed/ almindelig kerlighed/ Om ſo-
danne ere vti ether rijgelig/ ßo ſkaffe the vti ether
ingen leddighed/ eller wfruchtbarlighed vti wor

herres Jesu Christi bekendelsse/ Men huilken so= dant icke haffuer rede/ hand er blind/ oc griber for sig met henderne/ oc forgetter/ at hand er reen giort aff the synder/ som hand haffuer til forne wa= rit vti.

Ther for kere brødre/ gører thes mere flyt/ at stadfeste eder kald oc vduelgelse/ thi om i ßo gø= re/ skulle i icke noger tijd falde/ oc ßo skal eder ri= geligen skickes inggang/ til wor herres rijge/ oc wor salig gøreres Jesu Christi.

Ther for wil ieg icke forgette/ at paa mane ether alle tijd thette/ end doch i wel wijde thet/ oc ere størckede vti thendne neruerendes sandhed/ Thi ieg achter thet at ware redeligt/ soo lengge som ieg er vti thette tabernakel/ at opuecke oc formane eder thi ieg widt/ at ieg skal snart aff legge mit taber nakel/ som oc myn herre Jesus Christus haffuer kundgiort meg/ Jeg wil oc gøre flyt ther til/ at i maa haffue sodant i hugkommelse effter min vd= gang.

Thi wij haffue icke effter fuldt the kloge fa= bel/ nor wij haffue ether kundtgiort wor herres Jesu Christi krafft/ oc tilkumst/ men wij haffue seet hans maigestadt/ thaa hand vnd fick aff gud fa= der/ loff oc ere wed en røst/ som skede hannom/ aff stor mechtig ere/ Thendne er min kere søn vti huilken meg haffuer wel teckedz/ oc thendne røst haffue wij hørt kommen aff himmellin/ thend tijd wij ware met hannom paa thet hellige bierg.

Wij haffue oc en fastere Prophetes ourd/ oc i gøre wel/ at i achte ther paa/ som paa it lyuss/ thet som skyner vti it mørcht sted/ ßo lengge til dagen kommer/ oc morgenstierne opgaar vti ethers hierter/ Oc thet skulle i først wijde/ at ingen pro phetie skeer vti skrifften/ aff egen wdlegning/ thi ther er end nw ingen prophetie skeet aff mennis= kelige willie/ men the hellige gudz menniske/ haff ue talet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

ue talet/ for thi the ware nødde aff thend helligaand.

Thet andet Capittel.

THer wore oc falſke propheter ebland folcked/ ſom oc ſkulle komme ebland eder falſke lerere/ huilke met ingføre ſkulle fordreffuelige ſechter/ oc forſuerge thēd herre ſom thennom haffuer køpt/ oc the ſkulle før offuer thennom ſelffue/ en ſnar fordømmelſe/ oc mangge ſkulle efftherfølge theres fordreffuelſe/ aff huilke ſandhedtz wey ſkal beſpottes/ oc aff girighed/ met theres ourd (huilket the haffue ſelffue dichtet) ſkulle the omga met eder/ offuer huilke dommen ſkal gaa/ ſom thennom longt til forne er til ſkicket/ ot theres fordømmelſe ſoffuer icke.

Effther thi gud haffuer icke ſpardt englene/ ſom ſyndede/ men hand haffuer nederſtødt thennom/ til helffuede/ met mørckhedens lencker/ oc offuergiffued thennom/ at the ſkulle holdes til dommen/ oc hand haffuer icke ſkonet werden fordomsdages/ men hād haffuer beuaret Noe/ thend rethuiſ-
Gen.vij hedzſens predickere ſelff ottende oc ſkickede floden offuer the vguedlige menniſkes werden oc hand haffuer giort the ſteder Sodoma oc Gomorra/ til aſſke/ om went oc fordempt/ oc ſet thennom ther met
Gene. xix. it exempel/ ſom ſkulle worde vgudelige/ Oc hand haffuer frelſet/ thend retferdige Lot/ ſom wor offuerdøffuit aff the gruelige menniſkes vtuchtige omgengelſe/ Thi thend tyd hand bode vti bland thennom/ effter thi hand war retferdig (athand motte høre oc ſee thet) pinthe the thend retferdige ſyel/ fran dag til dag met theres vretferdige gerninger/ herren kand frelſſe the gudelige aff freſtelſſen/ oc the wrette kand hand beholde til domme dag til pinen.

Men aller meſt/ the ſom wandre effter kødet/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

vti vrenhedens løst/ oc forachte heredom/ dristige/
holde møget aff thennom selff/ oc icke grue at be-
spotte maiestaten/ end dock englene (som ere mec-
tugere vti stærcke oc krafft) icke bere thend forma
ledide dom med thennom aff herren/ men tesse ere
som the vnfornumstige diwr/ huilke naturlige ere
fødde/ til at fangge/ oc vti hielslaa/ formaledide
thet som the icke bekende/ oc vti theres mordt/ skul
le the vti hielslaes/ oc fangge theres wretferdighedz
løn.

The acthe for welluste/ at leffue timelige wel/
the ere vrenighed/ oc besmittelse/ the føre it vtem-
meligt leffnit vti theres wildfarelse/ oc the løffue wel
aff eders haffuendes oygne fulde aff horerie/ huilke
icke kunde lade aff at synde/ the locke til thennom/
the lethferdige siolle/ oc haffue hierttet fult aff girig
hed/ formaledide børn/ the haffue forlat thend
rette wey/ oc haffue farit wild/ oc haffue efterfult
Balaams weyg/ som wor Bosors søn/ huilken el- Nume. xxiij.
skede thend wretferdighedz løn/ men hand bleff stra
ffet for sin synd/ thet stumme lastbare diwer tale-
de met menniske røst/ oc forbød propheten sin dar
hed.

The ere kelder vden wand/ oc skyeer som om
føres aff werit/ huilke ere beuaret en stor mørckhed
til euig tijd/ thi the tale ßo store ourd/ huilke toch
inthet haffue vti thom/ oc locke met forfenggelig-
hed/ til kødens/ løst thennom som mest haffde flyet
thom/ oc nw wandre vti wildfarelse/ oc loffue then
nom frighed/ end tock the ere fordreffuelsens thie
nere/ thi aff huilken nogen er offuerwonden/ hans
thienere er hand/ Nar the haffue flyet werdzsens
wreinighed vti herrens bekendelse/ oc Jesu Chri-
sti wor frelseres/ oc komme igen i the samme/ oc
offuer windes/ ßo er thennom thet sijste werre end
thet første/ Thi thet haffde waret thennom bedre/
at the icke haffde kendt retferdighedzsens wey/ end
at the ere wnderuisde/ oc tock wende thennom fran
thet hellige bud/ som thom giffuet er/ thet sande

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

byſprock er hendt thennom / ſom man pleger at ſige hunden eder ingen / thet ſom hand haffuer ſpÿet / Oc ſoen welther ſig vti ſkarnit / effther hun haffuer toffuit ſig.

Thet tridie Capittel.

Thette er thet andet breff / ſom ieg haffuer ſcreffuit eder/kereſte brødre/vti huilken ieg opuecker ether rene ſind / at i tencke paa the ourd/ſom ieg til forne haffuer ſagt ether/aff the hellige Propheter/oc paa wort bud/ſom ere herrens oc frelſerens apoſtole.

Oc thet ſkulle i førſt wide / at vti the ſiſte dage ſkulle komme beſpottere / ſom wandre effter theres egen løſt/ſigendes/huor er hans tilkomſtes
Gen. j. foriet / thi effter at wore forfederne ere ſoffuede / bliffuer alting ſom thet haffue waret fran creaturens begyndelſe/ men weluillig wille the icke wÿde at hemmelen wor oc i fordomdages / ther til er iorden beſtanden aff wand / oc vti wand / wed gudz ourd / toch bleff werden thend tÿd fordreffuit aff floden/wed the ſamme/men himmillen ſom
Gen. vij end dock nw er / oc iorden / ere beuarde wed hans ourd/at the ſkulle foruares til ilden tÿl dommedag oc til vgudelige menniſkes fordømmelſe.

Men thette ſkal ware ether kūdgiort/kere brødre/ at en dag er for herren/ſom twſende aar/oc twſende aar ſom en dag herren byeer icke ſō haffuer loffuit/ ſom ſomē achte at hand ſkal byee/ Men hād er lang modig/ til eder / oc wil icke at nogen ſkal fortabes / men at huerman giffue ſig til bod/Tog ſkal herrens dag komme ſom en tiuff vti natten/vti huilken hemblene ſkulle for gaa met ſtort brudt/oc elementerne ſkulle ſmelte for hedeſſ ſkyld/iorden oc thet ſom er paa hende ſkal forbrendes

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Effter thi nw ald thette skal forgaa/ huorle
des skulle i tha ware skickede/ met en hellig om=
gengelsse/ oc gudelighed/ at i bije oc haste effter
herrens dages tilkumst/ vti huilken hemblene skul
le forgaa aff ild/ oc elementerne skulle smeltes aff
hede/ men nye hembler/ oc en nye iord/ achte wij
at kõme effter hans thiet/ vti huilke retuis hed boor

Ther for mine kere brødre/ effter thi i ware
ther paa/ soo gører ethers flyt/ at i maa findes for
hannõ vti frijd/ vbesmittede/ oc vstraffelige/ oc ach
ter wor herres Jesu Christi langmodighed/ for
eders salighed/ som oc wor kere broder Pouild/
haffuer screffuit eder/ effter thend wijeshed/ som
hannom giffuen er/ som hand oc taler ther om/ vti
alle breffue/ vti bland huilke/ ere sommestede sua
re at forstaa/ huilke the vlerde oc letferdige for=
arge/ som oc the andre scriffter/ til theres egen
fordømmelsse.

Nw mine kere brødre/ effter thi i wide thet
til forne/ szo foruarer ether at i icke wed onde men
nis kes wildfarelse forføres/ met thennom/ oc
falde aff ethers egen stadighed/ men voxser
vti naden/ oc wor herres bekendelse/ oc
Jesu Christi wor frelseres/ thend sam=
me skee loff oc ere nw oc til euig
tijd/ A M E N.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Foretaalen paa Sancte Hansses trenne breff.

THend første sancti Hansses epistel/er en retskaffuen apostels epistel/ oc hun skulle met rette følge strax effter hans eua gelium/ thi ligeruis som hand vmgaar met troen vti sijt euangelium/ szo stander hand emod thēnom som rosse thennom aff troen for vden gerninger / vti thet første breff / oc hand lerer mangfoldige at gerninger icke kunde lades/ huor troen er wisselig / oc bliffue the vde/ szo er troen icke retskaffuen / men ther er lougen oc mørcked/thet gør hand tock icke aff lougens tuang/ som sancte Jacobs epistel/ Men hand locker oss/ at wij skulle oc elske / som gud haffuer elsket oss.

Oc szo scriffuer hand ther vti skarppeligen / modt the Kettere / oc emod antechristen / huilke alle rede beginte at staa emod Cristum / sigendes at hand icke haffde anammit sig it legomme/ huilken wildfarelse/ nw vti thenne tijd er reet almendelig / end toch mand icke nechter thet met munden obenbare/ at Christus er kommen vti legommet / tock nechte the thet met hiertit/ lerdom/ oc leffnit/ Thi huosomhelst ther wil worde from oc salig for sine gerningers skyld / hand gør ligesomǒget/ som thend christum forsuerger/ for thi Christus haffuer ther for anammit it legomme / at hand wilde gøre oss fromme oc salige ald ene wijd sijt hellige blod/ for vden alle wore gerninger.

Szo staar

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Foretaalen.

Szo staar thendne epistel modt tesse twendne/ første emod thennom som wille haffue troen vden gerninger / oc ßo mod thennom som wille wore fromme aff theres gerninger/ oc holder oss emellom begge weye / at wij worde fromme aff troen / oc fongge syndzsens forladelsse / Oc narsom wij ere wordne fromme / at wij thaa skulle gøre gode gerninger/ oc øffue kerlighed / for gudz skyld / frijg / oc ther met inthet begere.

The andre twenne epistoler / giffue icke stoor lerdom / men the ere troēs / oc kerlighedz exempel / oc ßo haffue the end reet apostoles aand.

frome kerstne
me or altid

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Thet Førſte Sancte Hanſſes breff.

Thet Førſte Capittel.

Thet ſom wor vti begyndelſſen/ thet ſom wij haffue hørt / thet ſom wij haffue ſeet met wore øygene/thet ſom wij haffue beſkuffuet/oc wore hender haffue føld/ aff liffſens ord oc liffuet er obēbaret/oc wij haffue ſeet / oc withne / oc forkynde ether thet euige liff/ huilket ſom war hoſſ faderen/ oc er oſſ obenbaret/ Thet ſom wij haffue ſeet oc hørdt/forkynde wij ether/paa thet/at i oc muge haffue omgengelſſe met oſſ / oc wor omgengelſſe maa ware/ met faderen/oc met hans ſøn Jeſu Chriſto/Oc ſodant ſcriffue wij ether/paa thet i maa glede ether/ oc ethers glede maa ware opfyldt.

Oc thette er thend kundtgørelſſe/ſom wij haffue hørt aff hannom/ oc kundgiort eder/ at gud er it lyuſſ/oc vti hannom er ingen mørckhed/Om wij ſige at wij haffue handel met hannom/oc wandre tock vti møcken/ſo lywge wij oc gøre icke ſandhed / Men om wij wandre vti lywſet / ſom hand er vti lywſet/ſoo haffue wij handel met huer anden/ oc Jeſu Chriſti blod gør oſſ rene aff alle ſønder.

Om wij

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Om wij ſige/ at wij haffue inggen ſynd/ ßo
ſwige wij oſſ ſelffue/ oc ſandhed er icke vti oſſ/
Men om wij bekende wore ſynder ßo er hand troo
oc retuiſſ/ at hand forlader oſſ wore ſynder/ oc ren
ſſer oſſ aff al vretferdighed/ Om wij ſige at wij
haffue icke ſyndet/ ßo gøre wij hannom til en løg
nere/ oc hans ourd er icke vti oſſ.

Thet andet Capittel.

Mine børn/ ſodant ſcriffuer ieg ether/ paa
thet/ i ſkulle icke ſynde/ oc om nogen ſyn
der/ ßo haffue wij en fortalere hoſſ gud/
Ro.iij. ſom er Jeſus Chriſtus/ huilken er ret=
ferdig/ Oc hand er ſelff en forligelſſe for wore
ſynder/ oc icke aldene for wore/ men oc for thend
gandſke werdens/ Oc vti ßo maade wijde wij/ at
wij haffue kendt hannom/ om wij holde hans bud/
Huo thet ſiger/ ieg haffuer kendt hannom/ oc hand
holder icke hans bud/ hand er en løgnere/ oc vti
ßodan er ingen ſandhed/ Men huoſom holder
hans ourd/ vti ßodan er wiſſeligen fuldkommen
gudz kerlighed/ Paa thet bekende wij/ at wij ere
vti hannom/ Huo ther ſiger/ at hand bliffuer vti
hannom/ thend ſkal oc wandre/ ligeruis ſom hand
haffuer wandret.

Kere brødere/ ieg ſcriffuer eder icke noget nyet
bud/ men thet gamble bud ſom i haffde fran be=
gyndelſen/ thet gamble bud er thet ourdt ſom i
haffue hørt fran begyndelſen/ Teſligeſte ſcriffuer
ieg ether it nyet bud/ huilket ſandt er hoſſ hannom/
oc hoſſ ether/ thi mørcken er forganggen/ oc thet
ſande lyuſſ ſkinner nw/ Huoſom ſiger ſig at ware
vti lyuſſet/ oc hader ſin broder/ hand er end nw
vti mørcket/ Huo ſin broder elſker/ hand bliffuer
vti liwſet/ oc ther er ingen fortørnelſe vti hannom
Men huoſom hader ſin broder/ hand er vti mør=
cken/ oc wander vti mørcken/ oc hand widt icke

huort hand gaar/ thi mørcken haffuer forblindet
hans øygen.

Mine børn/ ieg scriffuer ether/ at ethers søn=
der skulle forlades ether/ for hans naffns skyld/
Jeg scriffuer eder i fadere/ thi i haffue bekendt
thend/ som er fran begyndelsen/ ieg scriffuer ether
drenge/ thi i haffue offuerwondet thend skalchaff
tige/ Jeg scriffuer ether mine sønner/ thi i haffue
bekendt faderen/ Jeg screff ether i fadere/ at i haff
ue bekent thend/ som er fran begyndelssen/ ieg screff
ether i drengge/ at i ware starcke/ oc gudz ourd
bliffuer hoss eder/ oc i haffue offuerwondet thend
skalchafftige.

Elsker icke werden/ eller thet som vti werden
er/ Om noger elsker werden/ vti hannom er icke
guds faders kerlighed/ Thi alt thet som er vti wer
den (som er/ kødelig løst/ oc øygenes løste/ oc godz
sens hogmodt) er icke aff gud fader/ men aff wer
den/ oc werden forgaar met hennes løst/ men huo=
som gør gudz willie/ hand bliffuer til euig tijd.

Mine børn/ thend siste tijd er kommen/ oc som
i haffue hørt/ at Antechristen skal komme/ oc ther
ere nw komne mange Antechrister/ ther aff beken
de wij/ at thend siste tijd er kommen/ The
ere komne aff oss/ men the hørde icke til oss/ thi
om the haffde hørt til oss/ ßo haffde the oc wel
bleffuit hoss hoss/ men paa thet the skulde obenba
res/ at the icke alle hørde til oss.

Oc i haffue smørelsen/ aff thend som hellig er/
oc i wide alting/ Jeg haffuer icke screffuit eder/
som i wiste icke sandhed/ men i wijde henne/ oc i
wide at ingen løigen kommer aff sandhed/ Huo er
en løgnere/ vden thend som nechter Jesum a ware
Christum? thet er Antechristen/ som nechter fadern
oc sønnen/ Huosom nechter sønnen/ hand haff=
uer oc icke faderen/ Huad i nw haffue hørt fran
begyndelsen/ thet bliffue hoss ether/ Om thet bliff
uer hoss

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

uer hoss ether/som i haffue hørt fran begyndelsen
ßo skulle i oc bliffue hoss sønnen oc faderin/ Oc
thet er thend forieth/ som hand haffuer loffuit oss/
thet euige liff.
Sodant haffuer ieg screffuit ether/ om thens-
nom som eder forføre/ Oc thend smørelse som i
haffue vndfanget aff hannom/ bliffuer vti ether/
oc i haffue icke behoff/at noger mand/lerer ether/
men som smørelsen lerer ether alleting/ßo er thet
sanden/oc thet er ingen løgen/oc som hun haffuer
lerdt ether/ßo bliffuer ther vti/ Oc nw mine børn/
bliffuer vti hannom/paa thet/ norsom hand o-
benbares/ at wij maa haffue it hob/ oc icke for-
skemmes for hannom/vti hans tilkomelse/ Om i
wijde at hand er retferdig/ßo bekender oc/at thend
som gør retwijes hed/ er føder aff hannom.

Thet tridie Capittel.

SEer/ huilken kerlighed haffuer faderen
giffuet oss/at wij skulle kalles gudz børn
ther for kender werden oss icke/thi hun
kender hannom icke/Mine kere brødre/
wij ere nw gudz børn/ men thet sywnes icke end
nw/ huad wij skulle worde/ Men wij wide/ nar
thet worder obenbaret/ at wij skulle worde han-
nom lige/Thi wij skulle see hannom lige som hand
er/ oc huersom haffuer sodant it hob til hannom
thent rensser sig/ ligeruis som hand oc er rener/
Huosom synd bedriffuer/hand bedriffuer ondskab
oc synd er ondskab/oc i wide hand er obenbaret/
paa thet/ hand wilde burttage wore synder/ oc
synd er icke vti hannom/Huosom bliffuer vti han-
nom/ hand synder icke/ huosom synder/hand haff-
uer huercken seet eller kendt hannom.

Kere børn/lader ingen forføre eder/Huosom
gør retwijsshed/thend er rethuiser/som hand er oc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

rethuis/ Huosom bedriffuer synd/ thend er aff di=
effuelen/ thi dieffuelen syndede fran begyndelsen/
ther for er gudz søn obenbaret/ at hand skulde op
løsse dieffuelsens gerning/ Huosom er føder aff
gud/ thend bedriffuer icke synd/ thi hans seedt bliff
uer vti hannom/ oc hand kand icke synde/ thi hand
er fødder aff gud/ Vti thet bekender mand/ huil=
ke gudz børn ere/ oc huilke dieffuelsens børn/ Hu
osom icke gør rethuished/ hand er icke aff gud/
huosom icke elsker sin broder.

Thi thendne er thend forkyndelse/ som i haff Gne.iiij
ue hørt aff begindelsen/ at i skulle elske huer an=
den/ icke som Cayn/ huilken wor aff thet onde/ oc
mørde sin broder/ Oc huorfore mørde hand han=
nom? forthi hans gerninger wore onde oc hans
broders wore retuise/ Forundrer ether icke/ mine
kere brødere/ om werden hader eder/ Wij wide/
at wij ere komne fran døden oc til liffuet/ thi wij
elske wore brødre/ Huosom icke elsker brøderne/
thend bliffuer vti døden/ Huosom hader sin bro=
der/ hand er en mandrabere/ Oc i wide at en man
drabere/ haffuer icke thet euige liff bliffuende vti sig.

Ther met haffue wij bekendt kerligheden/ at
hand haffuer ladet sijt liff for oss/ oc wij skulle oc
saa lade wort liff for wor brødre/ Om nogen haff
uer thette werdzsens guodz/ oc seer sin broder torff
tig/ oc løcker sijt hyertte til for hannom/ huorledes
bliffuer gudz kerlighed vti hannom? mine børn
lader oss icke elske met ourd/ eller met tunggen/
men met gerning oc vti sandhed.

Ther med kende wij/ at wij ere aff sandhed/
oc berede wort hierte for hannom/ at/ om wort
hierte fordømmer oss/ at gud er storre end wort
hiertte/ oc kender alle ting/ Kere brødre/ om wort
hiertte icke fordømmer oss/ saa haffue wij it hob
til gud/ Oc om wij bede/ saa vndfangge wij aff
hannom/

hannom. Thi wij holde hans bud/ oc gøre hannom thet som tacknemeligt er.

Oc thet er hans bud/ at wij skulle troo paa hans søns Jesu Christi naffn/ oc elske huer anden/ som hand haffuer budet. Oc huosom holder hans bud/ thend bliffuer vti hannom/ oc hand vti thend samme/ Oc ther paa kende wij at hand bliffuer vti oss/ paa thend aand/ huilken hand haffuer giffuet oss.

Thet fierde Capittel.

Kereste brødere/ troer icke huer aand/ men prouer aanderne/ om the ere aff gud/ thi ther ere mangge falske propheter/ vdgangne vti werden/ Paa thette skulle i kende gudz aand/ huer aand som bekender at Jesus Christus er kommit vti legommit/ hun er aff gud/ Oc huer aand som icke bekender/ at Jesus Christus er kommit vti legommet/ hun er icke aff gud/ oc thend er Antechristi aand/ aff huilken i haffue hørt/ at hand skal komme/ oc hand er alle rede nw vti werden.

Mine børn/ i ere aff gud/ oc i haffue offuerwondet thennom/ Thi hand er større som er vti oss/ end thend som er vti werden/ The ere aff werden/ ther for tale the om werden/ Oc werden hører thennom/ Wij ere aff gud/ oc huosom bekender gud/ thend hører oss til/ huosom icke er aff gud hand hører oss icke/ Ther met bekende wij/ sandhedens aand/ oc wildfarelsens aand.

Kereste brødre/ lader oss elske huer anden/ thi kerlighed er aff gud/ oc huosom elsker/ hand er fødder aff gud/ oc kender gud/ Huosom icke elsker/ hand kender icke gud/ thi gud er kerligheden/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Vti thet er gudz kerlighed obenbaret / at gud haff uer sendt sin enborne søn vti werden / at wij skul de leffue wit hannom / Ther vti staar kerligheden / icke at wij haffue elsket gud / men hand haffuer elsket oss / oc sendt sijn søn til en forligelse / for wo re synder.

Kereste brødre / haffuer gud ßo elsket oss / ßo skulle wij oc elske huer anden / Inggen haffuer seet gud noger tijd / om wij elske huer anden / ßo bliffuer gud vti oss / oc hans kerlighed er fuldkom men vti oss / Ther paa kende wij / at wij bliffue vti hannom / oc hand bliffuer vti oss / at hand haffuer giffuet oss aff sin aand / oc wij haffue seet / oc bere witnesbyrd / at gud fader / haffuer sendt sønnen til werdzsens frelsere / huosom nw bekender at Jesus er gudz søn vti thend bliffuer gud / oc hand vti gud / oc wij haffue bekendt oc troedt thend kerlig hed / som gud haffuer til oss.

Gud er kerligheden / oc huosom bliffuer vti kerligheden han bliffuer vti gud oc gud vti han nom / Ther met er kerligheden fuldkommen vti oss / at wij skulle haffue it hob paa dommedagen / Thi ligeruis som hand er / ßo ere oc wij vti werden / Frøcht er icke vti kerligheden / men fuldkommen kerlihhed vtdriffuer al frøcht / thi frøchte haffuer pinachtelighed / huo sig nw frøchter / hand er icke fuldkommen vti kerlighed / lader oss elske hannom thi hand haffuer elsket oss til foren / Om nogen siger / ieg elsker gud / oc hand hader sin broder hand er en løgnere. Thi huosom icke elsker sin broder / huilken hand seer / huorledes kand hand elske gud / huilken hand icke seer? oc thet bud haffue wij aff gud / at huosom elsker gud / hand skal oc elske sin broder.

Thet fembte Capittel.

Huosom

Første breff.

Hvosom troer/at Jesus er Christus/thend er fødder aff gud/Oc huo elsker thend som haffuer fød/ hand elsker oc thend som aff hannom er fødder/ ther med bekende wij/ at wij elske gudz børn/ narsom wij elske gud/ oc holde hans bud/ thi thet er gudz kerlighed/ at wij holde hans bud/ oc hans bud ere icke suare/Thi alt thet som født er aff gud/ offueruinder werden/oc wor troo er seyeren/som haffuer offuer wondet werden/Men huo er thend som offuerwinder werden/ vden thend ther troer at Jesus er gudz søn?

Thenne er thend som kommer med wand oc blod/Jesus Christus/ icke med wand aldene/ men med wand oc blod/Oc aanden er thend som beer witnesbyrdt/ at ♣ aanden er sandhed/ thi tre ere the som bere witneskyrd/ aanden/ wand/ oc blod/ oc ♣ the tree ere it/ Om wij anamme menniskes witnesbyrd/ ßo er gudz witnesbyrd større/ Thi thet er gudz witnesbyrdt/ at hand haffuer withnet om sin søn/Huosom troer paa gudz søn/hand haffuer gudz witnesbyrd vti sig/Huosom icke troer gud/hand haffuer giort hannom til en løgnere thi hand haffuer icke troet paa thet witnesbyrd/ som gud haffuer witnet met sin søn/oc thet er witnesbyridt/ at gud haffuer giffuet oss thet euige liff/ oc sodant liffuit/ er vti hans søn/ huosom haffuer gudz søn/ hand haffuer liffuet/ huosom icke haffuer gudz søn/ hand haffuer icke liffuit.

Sodant haffuer ieg screffuit eder/ som trooe paa gudz søns naffn/at i skulle wide ether at haffue thet euige liff/oc at i skulle troo paa gudz søns naffn/oc thet er thend tryghed/som wij haffue til hannom/ at om wij bede noget effter hans willie/ ßo hører hand oss/oc om wij wide/at hand hører oss/huad wij bede/ßo wide wij/at wij haffue thend bøn/som wij haffue bedet hannom.

(aanden er sandhed) Huor aanden er ther er ingen øglerie/ men thet er alsammen sandt oc retsiaffet met hannom/ huadsom helst hand tal/ gør/ elsker/ huorsom aanden er icke/ ther er øglerie oc løign.

(the tree ere it) Thet er huor it er ther er och thet andet/ thi christi blod/dob/ oc thend helliges aandes witnesbyrd bekende oc predicke euangelium forwerden oc/ huermans samuittighed som troer er/Thi hand fornemer at hand worder retferdig oc salig aff wand/ oc aanden som er foruerffuit met Christi blod.

(Sønd til døden) Thet er thend sønd emod thẽd helligaand aff huilken wij lesse Mathei vti thet twolffte capittel

Om noger seer sin broder sønde/ en sønd icke til døden/ hand skal bede/ oc giffue hannom liffuet/ som sønder icke til døden/ Ther er en H. sønd til døden/ for thend siger ieg icke/ at nogen skal bede/ Ald ondskab er sønd/ oc ther er nogen sønd til døden.

Wij wide thet athuosom er fødder aff gud/ hand sønder icke/ men thend fødelse aff gud/ holder hannom/ oc thend skalckafftige/ skal icke tage fat paa hannom/ Wij wide at wij ere vd aff gud/ oc thend gandske werden ligger vti ondskab/ men wij wide/ at gudz søn er kommen/ oc haffuer giffuet oss en hug/ at wij maa kende thend samme/ oc wij ere vti thend samme/ vti hans søn Jesu Christo/ hand er thend sande gud/ oc thet euige liff/ Børn warer ether for affgude/ AMEN.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Sancte Hanſſes andet breff.

Thend elleſte / vdualde quinde oc hennes børn / hulke ieg elſker vti ſandhed / oc icke ieg aldene / men alle the ſom haffue bekend ſandhed / for ſandheds ſkyld / ſom bliffuer vti oſſ / oc ſkal bliffue hoſſ oſſ til euig tijd.

Nade / miſkundhed / frijd / aff gud fader / oc aff wor herre Jeſu Chriſto gud faders ſøn / vti ſandhed / oc vti kerlighed.

Jeg er møget glader worden / at ieg haffuer fundet ebland thinie børn / ſom wandre vti ſandhed / ſom wij haffue vndfangget it bud aff faderen / Oc nw beder ieg tig quinde / icke ſcriffuer ieg tig ſom it nyet bud / men thet ſom wij haffde fran begyndelſe / at wij ſkulle elſke huer anden / oc thet er kerligheden / at wij wandre effter hans bud.

Thet er buddet / ſom i haffue hørt aff begyndelſen / paa thet i ſkulle wandre i thet ſamme / Thi ther er komne mange forførere i werden / ſom icke bekende Jeſum Chriſtum / at hand er kommen vti legommet / Thet er thend forforere / oc Antechriſt / Seer ether wel for / at i icke tabe thet ſom i haffue tilforne ſkicket eder / men vndfanger fuldkommelig løn / Huoſom offuer treder / oc bliffuer icke vti Chriſti lerdom / hand haffuer ingen gud / huo ſom bliffuer vti Chriſti lerdom / hand haffuer bode faderin oc ſønnen.

Om noger kommer til eder / oc haffuer icke

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

thenne lerdom met sig/thend tager icke vti ethers huuss/helsser hannom oc icke/thi huo hannom helser/hand er delafftig vti hans onde gerninger/ Jeg haffde møget at scriffue eder/tog wilde ieg icke met bleck oc papire/men ieg hober meg selff at komme til eder/oc neruerende tale met eder/ paa thet/eders glede maa ware fuldkomen/Thin vduolde søsters børn helse tig/Amen.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Sancte Hansses tredie breff.

Thend eldeste elſkelige Gayo/ hulken ieg elſker vti ſandhed/ myn kere/ ieg ønſker vti alle made/ at thet maa gaa teg wel oc tw maa bliffue ſund. ſom thet oc wel gaar thin ſiel/ Thi ieg er møget worden glad/ thend tijd brøderne komme oc gaffue witneſbyrd om thin ſandhed/ ſom thu wandrer vti ſandhed/ Jeg haffuer ingen ſtørre glede/ end ieg hører mine børn wandre vti ſandhed.

Mine kere/ thu gør troelig/ huad thu gør geſterne oc broderne/ ſom bere witneſbyrd om thin ſandhed formenheden/ Oc thu haffuer wel giort/ at thu haffuer trachterit thennō werdelig for gud/ thi the ere vdreiſede for hans naffns ſkyld/ oc haffue inthet anammit aff hedningene/ Szo ſkulle wij nw anamme ſodanne/ paa thet/ wij maa hielpe ſandhed.

Jeg haffuer ſcreffuit menheden/ men Diotrephes (ſom wil haffue herredom offuer thennom) anammer oſſ icke/ ther for/ nar ieg kommer/ wil ieg giffue til kende hans gerninger ſom hand gør/ at hand ſqualder offuer oſſ met onde ourdt/ oc hand lader ſig oc ther met icke nøge/ hand anammer brøderne icke/ oc forbyuder thennom/ ſom wille thet gøre/ oc iager thennom vd aff menigheden.

Myne kere/ thu ſkalt icke efterfølge thet ſom ondt er/ men thet ſom got er/ Huoſom wel gør/ hand er aff gud/ huoſom ilde gør/ hand ſkal icke

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

see gud/Demetrius haffuer witnesbyrdt aff hver=
mand/oc aff sandhed/oc wij giffue oc witnesbyrd/
Oc i wide/ at wor witnesbyrd er sand/ Jeg haff=
de meget at scriffue/ men ieg wille icke scriffue til
tig met bleck oc pen / Jeg hober snart at see tig /
SSo wille wij neruerendes tale met hver anden /
Friid ware mettig/ wennerne helse tig/ helse wore
wenner wedt naffn.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

Foretaalen paa thet breff til the Ebreer.

HEr til haffue wij ſeet/ the rette wiſſe oc ſerdeles bøger/ vti it nye teſtamente/ Men teſſe tree ſom effterfølger/ ſom er thend epiſtel eller breff til the Ebreer/ ſancte Jocob/ oc ſancte Judas epiſtoler/ ere aff the hellige forferderne icke ßo holdne/ Førſt/ at thendne epiſtel til the Ebreer er icke ſancte Pouelds eller noger ander apoſtels/ beuiſes ther met/ ad vti thet andet capittel ſtander ßo ſcreffuit/ Thendne lerdom er aff the ſom/ ſelff haffue hørt hannom aff herren/ oc er kommen oc bleffuen vti oſſ/ ther met er thet iaa wiſt nock/ at hand tal om apoſtolerne/ ſom en diſcipel/ huilken ſom haffuer vndfanget ſodan lerdom/ aff apoſtolerne/ mauelſke lenge effter apoſtolerens tijd/ Nw ſancte Poueld giffuer mechtelige til kende/ Galatas vti the førſte capittel/ at hand haffuer wndfanget ſijt euangelium huerken aff noget menniſke/ eller formiddelſt noget menniſke/ men aff gud ſelff.

Ther til/ er thet it ſtort ſtøcke/ at hun nechter oc forbyuder aldeles/ vti thet ſiette oc thiende capittel/ at the ſom ſynde effter dob/ oc Chriſtendom maa komme til plicht oc bod/ Oc vti thet tuolffte capittel ſtonder ther/ Eſaw haffuer atſpurd bod/ oc icke tock fundet/ Huilket er emod alle euangelia/ oc alle ſancte Pouels epiſtoler/ oc end tock/ mand kunde gøre en gloſſe ther paa/ ßo lyde the ourd tock ßo klarligen/ at ieg icke widt om thet kand wore noch/ Meg tøcker/ at thet er en epiſtel

tilhobe

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6

tilhobe saat aff mange støcker / oc holder icke en skickelsse.

Ehuad thet er nw / ßo er thet tock en mechtug lerdt epistel / som tal mesterlig oc grundelig om Christi prestdom / vd aff scrifften / ther til met / oc vdleger hun christelige / thet gamble testamente / at thet ær wist / thet haffuer werit en mechtug lert mand / som haffuer screffuit henne / oc hand haffuer waret en aff apostolerens discipuler / som haffuer lerdt / møget vd aff thennom / oc er wel øffuid vti scrifften / Oc end dog hand giffuer icke en reet grund / til thend christelig troo (som hand selff giffuer til kende vti thet siette capittel) huilket en apostel tilhører Szo bygger hand tock mectelig ther paa / guld sølff dyrebarestene / som sancte Poueld siger vti thet første breff til the Corinther vti thet tridie capittel. Ther met skulle wij icke hindres / om noget tre / stroo eller høø / er ther (maawelske) met ingblandit / men ßodanne christelige lerdom / skulle wij anamme met al ere / Døck ßo skulle wij icke lige gøre hende / met the andre apostole episteler.

Men huo hende haffuer scressuit / thet er wuist thet bliffuer oc wuist end nw en tijd longt / men ther ligger oss ingen macht paa / Wij skulle lade oss nøge / met thend lerdom / huilken hand ßo grundelige befester aff scrifften / Oc hand giffuer oss it mechtugt exempel / huorledes wij skulle lesse oc handele scrifften.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 270 8° copy 6